

Coperta: ADAR DARIAN Redactor: S. SINGER

FLAVIUS JOSEPHUS
ANTICHITĂȚI IUDAICE
CĂRȚILE I-X
DE LA FACEREA LUMII
PÂNĂ LA CAPTIVITATEA
BABILONIANĂ

Prefață de RĂZVAN THEODORESCU

Cuvânt asupra ediției, traducere și note de
ION ACSAN

© Editura Hasefer a F.C.E.R. Bdul. I.C. Brătianu nr. 35 et. II ap. 9 București 70478 — România Telefax00 401 312 22 84
ISBN 973-8056-10-1 ISBN 973-8056-11-X

EH

EDITURA HASEFER

București, 1999

Carte editată cu sprijinul Guvernului României
Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale
și Ministerul Culturii

Prefață

Cu doi ani în urmă, Editura „Hasefer” adăuga șirului de acte culturale cu care ne-a obișnuit mai de mult publicarea Istoriei războiului iudeilor împotriva romanilor a principalului cronicar evreu din antichitatea latină, Josephus Flavius. Unul dintre traducători și autorul notelor explicative era atunci eminentul clasicist Ion Acsan, mie revenindu-mi onoarea de a prefața volumul.

Aceeași editură, cu același tălmăcitor din limba greacă revin acum cu o operă a aceluiași celebru autor din vechime, Antichitățile iudaice. Cu bucuria de ieri, când introduceam pentru iubitorul de istorie român o operă, palpitând de succesiunea unor evenimente faimoase, a lui Josefben Matitiah, cel născut la Ierusalim cu aproape două mii de ani în urmă, semnalez astăzi cititorului importanța acestei autentice enciclopedii a iudaismului.

În plină epocă iulio-claudiană și flaviană — cea de înflorire a comunităților evreiești și a sinagogilor din lumea romană, de revoltă a iudeilor din timpul unor Nero, Vespasian și Titus, încheiată cu distrugerea Ierusalimului și cu debutul diasporei — lucidul și superior oportunistul învățat, intrat sub patronaj imperial, încheia la Roma, într-al treisprezecelea an de domnie a lui Domițian, adică în 93—94 — grație mecenatului acelui Epaphroditos ce era un cărturar cunoscut cu o vastă bibliotecă și cu multe cunoștințe despre Homer — cele douăzeci de cărți ale opului denumit Ioudaika archaiologia, dedicat istoriei poporului evreu de la facerea lumii până la vremea neroniană.

Josephus Flavius, care sfârșise nu de mult redactarea Războiului iudeilor, unde făcea istorie strict contemporană, realiza prin Antichități o frescă a istoriei vechi evreiești din care, în acest volum, găsim primele zece cărți — de la origini la

V

captivitatea babiloniană — ce prelucrează o parte a Vechiului Testament, acea Tora cu care Josephus era atât de familiar, ca evreu, ca fiu al unei familii de preoți ai templului, în fine, ca discipol al unui pustnic ce-și perezcutat viața în deșert, după modul de trai al esenienilor regăsit în imaginea unui Ioan Botezătorul.

Autorul, ce presară ici și colo, legende și interpretări rabinice, „inovații” ne semnificative, de fapt, printre informațiile venite din textul canonic — notabile sunt cele referitoare la unul dintre personajele centrale care este Moise — a lucrat, se pare, deopotrivă pe text ebraic, pe cel grecesc al Septuagintei și pe altul aramaic, folosind de la cartea a 14-a înainte izvoare privitoare la epoca elenistică, aceea a Hașmoneilor, precum pagini

ale unui Nicolae din Damasc, pentru ca finalul (cărțile 18-20), închinat istoriei din vremea lui Caligula, a lui Claudiu și a lui Nero, să exploateze din plin un izvor roman al timpului: este vorba de Istoriile aceluși Cluvius Rufus, guvernator al Hispaniei Tarraconensis, ale cărui informații au fost utilizate și de Tacitus sau de Plutarh. Aici se află celebrul pasaj al Antichităților (XVIII, 63-64), denumit „testimonium de Christo”: este locul unde se face mențiune despre Isus Hristos — pasaj controversat, socotit de mulți ca o interpolare sau o prelucrare mai târzie — care l-a făcut notoriu pe Josephus Flavius în Evul Mediu creștin (celălalt text de secol I referitor la întemeietorul creștinismului se găsește, cum prea bine se știe, în Analele lui Tacitus).

Termenul de „antichitate” în sens latin, de „arheologie” în grai grecesc era, în vechime, un concept foarte larg unde intrau descrieri de datini, obiceiuri, legi, ceremonii, edificii, costume, arme, podoabe — tradiția a fost creată de eruditul latin Marcus Terentius Varro, prin cele peste patruzeci de cărți ale Antichităților divine și umane din ultimul secol al Republicii romane, izvor folosit de la Vergiliu până la autorii creștini — iar în cazul operei lui Josephus Flavius se pare că autorul evreu a dorit să imite cumva Antichitățile romane (Romaike arhaio-loghia) ale lui Dionisie din Halicarnas, retorul și istoricul grec viețuitor puțin timp înainte.

Scrise pentru a face cunoscut grecilor — și, indirect, stăpânitorilor romani, cuceritori ai Iudeii — tot ce au făptuit evreii în lunga lor istorie pilduitoare, de un autor care își asumă evreitatea, dedicând osteneala sa, de un impresionant ambitus

intelectual, măreției și singularității iudaismului, Antichitățile lui Josephus Flavius narează, explică evenimente și miracole, așază în prim plan eroi ai Vechiului Testament: în acest volum se pot găsi pagini esențiale dedicate lui Moise „legislatorul” — cel pe care creștinismul, atât de îndatorat spiritului iudaic, îl va înfățișa ca un „precursor Christi”, din pictura catacumbelor romane până în mozaicurile, așijderea romane, de la Santa Costanza și de la Santa Măria Maggiore — ca și lui Abraham, „bărbatul fără asemănare în orice fel de virtute”. În istoria lumii vechi Josephus Flavius rămâne ca o exemplară sinteză culturală, prin familiarizarea sa cu trei universuri spirituale ce mănuiau cele trei limbi sacre ale Bibliei — ebraica, greaca și latina — împrejurare care i-a creat autorului, în posteritatea bizantină și medievală occidentală, un loc de neconfundat.

Ca și Războiul iudeilor, Antichitățile iudaice au dăinuit în mediile savante ale Europei vechi. Le găsim ilustrate, acum o jumătate de mileniu, în arta flamandă din ducatul Burgundiei, de către pictori de manuscrise din Gând, Bruges sau Anvers — este cazul exemplarului păstrat la Biblioteca Arsenalului din Paris — după cum le întâlnim în vremea Renașterii, tipărite, spre pildă, la Basel, în 1544, în acea atmosferă intelectuală unde umaniști germani ca Johann Reuchlin începeau să utilizeze cu dezinvoltură instrumentele filologiei ebraice, ca și „arta cabalistică”.

Operă de erudiție etero-testamentară și întreprindere cărturărească paradigmatică pentru civilizația evreilor, Antichitățile iudaice rămân un reper unic pentru cel ce vrea să înțeleagă cum Palestina atâtor fervori mistice, Grecia unei mlădioase culturi antropocentrice și Roma unui pragmatism juridic, militar și civic se puteau întâlni armonios într-un același personaj, hulit de mulți, dar citit de și mai mulți, pe numele său Josephus Flavius.

RĂZVAN THEODORESCU

VI

VII

CUVÂNT ASUPRA EDIȚIEI

Marile conficte armate ale Antichității au fost relatate posterității de către cei mai reprezentativi istorici ai epocii lor, cu o artă demnă să stârnească admirația urmașilor apropiați sau îndepărtați: Herodot, pentru confruntarea lui Darius și Xerxe, pe uscat, la Marathon și pe mare, la Salamina, cu cetățile grecești coalizate; Tucidide, pentru Războiul peloponeziac dintre cetățile rivale Atena și Sparta; Titus Livius, pentru cele trei războaie ale romanilor cu cartaginezii; Caesar, pentru îndelungata luptă de cucerire a Galliei în însemnări despre războiul cu gallii ș.a. La strălucita pleiadă de istorici greci și romani s-a alăturat și un evreu, care a scris Războiul iudeilor împotriva romanilor, martor ocular la eroica apărare a Ierusalimului, cucerit după o crâncenă rezistență la 28 septembrie 70 en. Ca diplomat, și-a discolpat concetățenii învinuiți de romani pe nedrept; ca general, a apărat lotapata împresurată de ostile lui Vespasiaa; ca prizonier al acestuia, a fost mediator între asediatorii Ierusalimului și asediați; după generoasa eliberare din prizonierat, a înlocuit sabia și lancea cu pașnicele instrumente ale scrisului, devenind fervent apărător al adevărului, împotriva celor care vedeau până și într-un război doar potrivitul prilej de delectare cărturărească. Prin viața și opera lui, a întruchipat pilda istoricului total, implicat direct în destinul poporului său ca luptător și scriitor; nu doar ca simplu cronicar. Pentru ca grecii și romanii să cunoască zbuciumatul trecut al unui neam decimat prin asedii îndelungate și împrășițat în cele patru vânturi, a sens apoi Antichități iudaice. S-a apărat de învinuirile de trădare ale consăngenilor săi printr-o Autobiografie și a polemizat în Contra lui Apion cu un erudit alexandrin, denigrator al evreilor și precursor al

vni

antisionismului. Într-un cuvânt, o personalitate complexă și fascinantă, cu un destin de excepție: Josephus Flavius.

L-am evocat în precedentul Cuvânt asupra ediției la Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor (Editura Hasefer, 1997), lucrare prefațată de Răzvan Theodorescu și tradusă în colaborare cu Gheneli Wolf, notele explicative și indicele alfabetic de nume revenindu-mi în întregime.

La imperialul îndemn al lui Vespasian și al fiului său, Titus, cuceritorul Ierusalimului, Josephus Flavius și-a elaborat capodopera în limba aramaică, titlul traducerii eline fiind Peri tou ioudaikou polemou (în limba latină, Bellum iudaicum). Cele șapte cărți ale originalului au însumat în traducerea românească 543 de pagini: răscoala Macabeilor, care a dus la întemeierea Iudeii elenistice-, a fost legată de revolta antiromană, încheiată cu distrugerea Ierusalimului și a Templului și cu capitularea Masadei (167 î.en. — 73 e.n.). Cea de a doua lucrare capitală a lui Josephus Flavius este o istorie a poporului evreu de la facerea lumii, până în al doispzezecelea an al domniei lui Nero (66 e.n.), când au început revoltele care au dus la dezlănțuirea războiului descris în prima lucrare. Cele peste cinci milenii bogate în evenimente dramatice și personalități puternice au fost cuprinse în XX de cărți care întruneau 60 000 de rânduri, după socotela lui Josephus Flavius. Adică două volume de circa 600 de pagini. încurajarea a venit din partea mecenatului grec Epaphroditos, fost secretar al lui Nero. Tot lui i-a dedicat Josephus Flavius și Contra lui Apion (Kata Apionos). Titlul ales: Ioudaïke arhaiologia (Antichități iudaice) amintea de Romaïke arhaiologia (Antichități romane), lucrarea lui Dionisie din Halicarnas (secolul I î.e.n.), care număra tot XX de cărți (s-au păstrat primele XI și numai fragmente din celelalte). Retor și teoretician literar, elinul face o dizertație asupra trecutului Romei, inventând discursuri puse în gura personajelor istorice idealizate, flatând vanitatea cuceritorilor lumii antice. Josephus Flavius, chiar dacă folosește și el discursuri fictive, scrie istoria poporului său, adresându-se unor străini dornici să o cunoască, fără intenția de a-i linguși. Participă direct sau indirect la faptele precursorilor săi, alternând narațiunea fluentă, sobră și fermecătoare cu descrierea cizelată până în cele mai mici amănunte. Sursele lui Josephus Flavius sunt biblice: „scripturile sfinte”,

IX

„cărțile sacre” sau laice: operele tyrienienilor, caldeenilor și grecilor care au scris despre strămoșii lui. Obârșia sacerdotală nu și-o dezmente niciodată, prin încercarea de a convinge păgânii sceptici să creadă chiar și lucrurile ce par neverosimile.

Bun cunoscător al trecutului și tradițiilor poporului său, Josephus Flavius nu regretă timpul cheltuit cu însușirea limbii grecești, fără o pronunție perfectă, condamnând disprețul nob'liilor romani față de studiul limbilor străine, îndeletnicire lăsată pe seama sclavilor. Era și firesc ca un evreu să facă apologia poliglotismului, grație căruia a putut consulta toate sursele bibliografice aflate la Roma, principalul centru cultural al vremii, întrucât Biblia nu acoperă în întregime istoria veche a „poporului ales”, prin înlăturarea numeroaselor lacune, Antichitățile iudaice constituie un neprețuit tezaur de informații. Așa-zisul „renegat” nu se mulțumește să reconstituie fidel Biblia, ci aduce detalii noi, explicații utile pentru necunoscătorii limbii ebraice. Tabernacolul, sanctuarul pe roți al anilor de peregrinare prin deșert a evreilor; cele două temple construite de Solomon: unul destinat preoților; altul poporului (Biblia vorbește de unul singur), palatul regal, vasele de cult și odăjdiiile sacerdotale sunt descrise cu o plasticitate uimitoare, dând traducătorului mult de furcă. Prin discursurile atribuite personajelor biblice, Josephus Flavius dorea să demonstreze grecilor și romanilor îndrăgostiți de retorică faptul că și iudeii puteau să fie oratori la fel de iscusiți. Vocația de istoric este dublată de cea de moralist, adept fervent al monoteismului, neascunzându-și disprețul față de miturile care degradează divinitatea prin umanizarea ei excesivă sau față de ateismul filozofilor greci sau romani. Pentru cunoscătorii Bibliei, Flavius Josephus a realizat o valoroasă scriere complementară, interesând deopotrivă specialiștii și publicul larg atât prin caracterul ei informativ, cât și prin meritele ei artistice incontestabile.

Prin drumul parcurs de la crearea lui Adam și până la moartea lui Nabucodonosor (562 î.e.n.), poporul evreu s-a implicat în întreaga istorie zbuciumată a Orientului antic. Acesta este conținutul primelor zece cărți ale Antichităților iudaice, într-o versiune românească pe care mi-o asum singur; prefațator fiind și de această dată Răzvan Theodorescu. Un al doilea volum va cuprinde următoarele zece cărți (XI-XX). Pentru a încununa traducerea românească a operelor lui Flavius Iosephus, un volum independent ar urma să cuprindă scrierile „minore” (doar cantitativ).

Traducerile germane centenare ale lui Heinrich Clementz s-au oprit la operele mari: Geschichte des Jüdischen Krieges (Halle, 1900), într-un volum și Jüdische Altertümer, în două volume, fără note explicative, doar cu o prefață și un Indice de nume, cuprinzând informații privitoare la geografia Palestinei antice. Prima lectură a Bibliei am făcut-o încă din adolescență, într-o colibă de la marginea orașului, încnjurată de o grădină edenică și învecinată cu o miriște pe întinderea căreia n-am descoperit nici un Boaz adormit și nici pe sârmana moabiteancă Rut culegând spice. A fost o vacanță biblică, închinată lecturii integrale a traducerii lui Gală Galaction și a preotului Vasile Radu, care m-a inițiat în tainele religiei, descoperindu-mi și comorile limbii române. în Tăblițele de argilă. Scrieri din Orientul antic, antologie alcătuită în colaborare cu Constantin Daniel (Biblioteca pentru toți nr. 1074, Editura Minerva, București, 1981, pp. 291-317) am inclus tălmăcirile noastre din Judecătorii, XIII-XVI (Samson); Regii, I, XVII, 1-52 (David și Goliat); Ecclesiastul, 7-5; Iona (7-IV), precum și Istoria uciderii blaurului și a sfărâmării lui Bel. Paralel cu traducerea primelor zece cărți ale Antichităților

iudaice, am făcut o nouă lectură a Bibliei, pentru a puncta sursele narațiunilor, descrierilor și discursurilor josephiene. Dacă la definitivarea versiunii românești a Istoriei războiului iudeilor împotriva romanilor, semnată împreună cu Gheneli Wolf, am avut la dispoziție o ediție modernă elino-germană, cu comentarii erudite, la Antichitățile iudaice am fost nevoit să întocmesc un aparat critic. Unica mea sursă a fost clasică ediție greco-latină, fără note explicative, din 1865: Flavii Josephi Opera, Graece et Latine, Recognovit Guilelmus Dindorfius, Volumen primum, Parisiis, Editore Ambrosio Firmin Didot, MDCCCLXV.

Numele de persoane, popoare sau localități adaptate de autor la ortografia grecească diferă mai mult sau mai puțin de forma consacrată ulterior de Biblie. Aș fi trădat originalul dacă le unificam cu grația biblică. N-am recurs la explicații decât acolo unde diferențele erau prea mari, ca de pildă, Gotholia - Athalia și Iesus - Iosua etc.

XI

Ediția greco-latină de bază are la începutul fiecărei cărți un sumar al capitolelor intrinsece, indicându-se în final numărul de ani pe care îl acoperă evenimentele relatate: de la 3833 (Cartea I) până la 2 ani (Cartea a Ii-a), celelalte cărți prezentând cifre intermediare. N-am repetat aceste titluri la fiecare capitol în parte, așa cum a procedat Heinrich Clementz în *Des Flavius Josephus Judische Altertüraer, Obersetzt und mit Einleitung und Anmerkungen*, I. Bänd. Buch I bis X; II. Bänd. Buch XI bis XX, nebst Namenregister (Verlag von Otto Hendel, 1900). în locul ediției din 1938, am preferat Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic, București, 1995. Pentru cronologie și refrițele istorice, am folosit Enciclopedia Antichității de Horia Matei, Editura Memoria, București, 1995. Pentru termenii de specialitate, am consultat: G. Guțu, Dicționar latin-român, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983; Martin Bocian în colaborare cu Ursula Kraut și Iris Lenz, Dicționar enciclopedic de personaje biblice, traducere în limba română de Gabriela Danțiș și Herta Spuhn, Editura Enciclopedică, București, 1996 și Dagobert D. Runes, Dicționar de iudaism, Traducere din limba engleză de Viviane Prager, Editura Hasefer, 1997.

ION ACSAN

CARTEA I

CONȚINUTUL CĂRTII I:

1. Introducere privitoare la rostul lucrării întregi.
2. Facerea lumii și orânduirea elementelor.
3. Despre urmașii lui Adam și cele zece generații care s-au perindat de la el și până la potop.
4. Despre potop și felul cum Noe, salvat de o corabie împreună cu familia lui, a locuit în câmpia Sennaar.
5. Despre cum s-a prăbușit Turnul înălțat de copiii săi spre a-l sfida pe Dumnezeu; cum li s-au amestecat graiurile și cum locul unde s-au întâmplat acestea s-a numit Babilon.
6. în ce fel și-au construit urmașii lui Noe locuințe pe toată fața pământului.
7. Cum fiecare norod în parte și-a tras numele de la strămoșul său.
8. Cum Abraham, strămoșul neamului nostru, plecat din țara caldeenilor, a locuit ținutul denumit odinioară Canaan, iar acum Iudeea.
9. Cum Abraham, alungat de o foamete din Canaan, a plecat în Egipt; după ce a rămas acolo câțeva vreme, s-a întors înapoi.
10. înfrângerea locuitorilor Sodomei în lupta împotriva asirienilor.
11. Cum Abraham, atacându-i pe asirieni, i-a eliberat pe sodomiți și a readus victorios prada părăsită de fugari.
12. Cum Dumnezeu a nimicit neamul celor din Sodoma, mâniat de nelegiuirile lor.
13. Despre Ismael, fiul lui Abraham și urmașii săi arabi.
14. Despre Isaac, fiul legitim al lui Abraham.
15. Despre Sara, soția lui Abraham și felul cum și-a încheiat ea viața.
16. Felul cum Chetura, din căsătoria ei cu Abraham, a adus pe lume neamul troglodiților.
17. Despre sfârșitul lui Abraham.
18. Despre Esau și Iacob, fiii lui Isaac, ■nașterea și creșterea lor.
19. Cum, de teama fratelui său, Iacob a fugit în Mesopotamia; acolo s-a însurat și a zămislit

doisprezece feciori, întorcându-se apoi cu ei în Canaan.

20. Despre moartea lui Isaac și înmormântarea lui în Hebron.

Intervalul cuprins de această carte numără 3833 de ani.

INTRODUCERE

1. *Cei ce se îndeletnicesc cu scrierea istoriei nu au, după părerea mea, unul și același motiv, ci mai multe, între ele existând o mare deosebire. Căci unii se dedică acestui gen de lucrări ca să-și demonstreze elocvența, spre a dobândi faimă prin intermediul ei; însă o fac doar ca să fie pe placul celor ale căror fapte le înfățișează, ostentându-se peste puterile lor în această treabă; sunt și alții pe care înseși întâmplările la care au luat parte direct i-au constrâns să le fixeze în scris, spre a nu fi date uitării; dar pe mulți tocmai măreția a fost cea care i-a determinat să povestească fapte învăluite de tăcere, ca să fie în folosul tuturor. Din cauzele pe care le-am înșirat mai sus, ultimele două mi se potrivesc și mie. Cât privește războiul pe care noi, iudeii, l-am purtat împotriva romanilor, atât participarea mea la el cât și deplina cunoaștere a felului cum s-au desfășurat evenimentele m-au silit să devin istoric, ca să-i dau în vileag pe cei care, în scrierile lor, au deformat adevărul.*

2. *Am întreprins opera de față, convins că aceasta va fi demnă de prețuirea tuturor grecilor. Căci ea va reda întreaga vechime, precum și constituirea statului nostru, transpuse din scrierile ebraice în limba lor. Încă mai înainte, când am așternut în scris istoria războiului, m-am gândit să înfățișez străvechea obârșie a iudeilor; prin câte întâmplări ale sorții le-a fost dat să treacă, sub ce mare legiuitor s-au deprins ei cu cinstirea lui Dumnezeu și a celorlalte virtuți, ca și luptele pe care le-au dus de-a lungul atâtor veacuri, până, în sfârșit, la războiul purtat fără voia lor împotriva romanilor. Dar întrucât tema s-a dovedit a fi prea vastă, separat de acest război, mi-am propus să închin o lucrare aparte ursitei iudeilor; pe care s-o descriu de la primele începuturi și până la izbucnirea ostilităților: O buna bucată de*

vreme, așa cum pășesc cei ce se înhamă la o sarcină deosebit de grea, m-a năpădit o anumită delăsare și lene, având de tradus atât de multă materie într-o limbă din altă țară, străină mie. Au fost însă unii care, mânați de dragostea lor pentru istorie, m-au încurajat în munca mea, în primul rând Epaphroditos¹, un bărbat instruit în tot felul de științe, deosebit de dornic să cunoască evenimentele petrecute aieva, deoarece el însuși era deprins cu marile isprăvi și cu feluritele schimbări ale sorții, vădind în toate împrejurările o fire aleasă și statornica cultivare a virtuții. Stimulat de un asemenea protector, mereu pregătit să-i sprijine pe cei în stare de lucrări folositoare și cinstite, mi s-a părut rușinos să pun lenea mai presus de cea mai lăudabilă trudă și mi-am adunat toate puterile de care dispun; s-a mai adăugat și ceva ce m-a pus serios pe gânduri, anume că și propriii mei strămoși s-au arătat bucușii să-și dezvăluie întâmplările străinilor și că unii dintre greci ardeau de nerăbdare să cunoască faptele noastre.

3. *Am aflat de asemenea că Ptolemeu al II-lea², rege care s-a dedicat cu multă râvnă științelor și străngerii cărților aduse de pretutindeni, a ținut mult ca legile, precum și deciziile ce decurg din ele, luate de statul nostru, să fie transpuse în limba greacă; iar Eleazar³, cu nimic mai prejos în virtute decât oricare dintre arhipăstorii noștri, n-a șovăit să slujească interesul acestui rege, pe care l-ar fi respins din capul locului dacă la noi n-ar fi existat strămoșescul obicei de a nu ascunde nimănui faptele bune și frumoase. Ca atare, am găsit potrivit să iau drept pildă mărinimia marilor noștri preoți, convins că și azi setea de cunoaștere a regelui ar fi deopotrivă de mare la mulți alții. Totuși, suveranului aceleia nu i s-a pus la îndemână întreaga scriptură, ci a primit doar partea privitoare la legi, trimisă la Alexandria spre*

¹ Bogat om politic grec, libert și apoi secretar al împăratului Nero, căruia Havius Josephus i-a dedicat două dintre lucrările sale: *Antichități iudaice* și *Contra lui Apion*. A fost executat în anul 95 din ordinul lui Domitianus.

² Supranumit Philadelphos („Iubitor de frate”), cel de-al doilea rege din dinastia macedoneană a Lagizilor, care a domnit în Egipt între anii 283-243 î.e.n., a terminat construcția Museionului și a Bibliotecii din Alexandria, înzestrându-o cu prețioase manuscrise adunate din lumea grecească și nu numai.

³ între 323-192 î.e.n., Palestina s-a aflat sub dominația ptolemaică, având guvern propriu condus de Marii Preoți, funcție deținută de Eleazar. *a fi cercetată acolo. Au rămas pe dinafară numeroase alte lucruri aflate în Scripturile sacre, așijderea ceea ce cuprinde încă o istorie de cinci mii de ani; și feluritele întâmplări neprevăzute din acest răstimp, mereu nestatornicul noroc al războaielor; mulțimea strălucitelor fapte de arme ale conducătorilor, precum și numeroasele schimbări survenite în treburile publice. în ansamblu, din parcurgerea acestei istorii, cititorii pot să deducă mai ales că oamenilor care s-au supus voinței divine, fără a cuteza să încalce legile chibzuite, treburile le merg bine, chiar peste așteptările lor; urmând să primească de la Dumnezeu, drept răsplată, fericirea; în schimb, cei ce se abat de la stricta respectare a legilor întâmpină piedici de netrecut până și în ceea ce li se părea lesne de înfăptuit; ba chiar și atunci când au întreprins un lucru socotit de ei bun, sunt loviți de nenorociri fără leac. îi îndemn așadar pe cititorii acestor suluri să se supună voinței lui Dumnezeu și să constate, privitor la natura Lui, că legiuitorul nostru înțelept a vorbit cum se cuvine, atribuindu-i pururea numai fapte demne de deosebită putere; povestirea lui Moise este curată, ferită de tot ce întâlnești la alții, păstrând deșertăciunea miturilor, în pofida faptului că marea vechime a faptelor depănate i-ar fi permis lesne să înșire minciuni nepedepsit. Căci el s-a născut cu două mii de ani înaintea noastră, într-o vreme în care nici chiar poezii n-au cutezat să strămute măcar obârșia zeilor lor; necum faptele eroice sau legile unor simpli muritori. Toate acestea vor fi înfățișate cu grijă în ordinea cuvenită; așadar, intenția mea este ca, în relatarea evenimen-*

telor, nici să omit, nici să adaug ceva.

4. Fiindcă îndeobște toate sunt strâns legate de înțelepciunea legislatorului Moise, se cuvine să vorbesc pe scurt despre el, ca nu cumva cititorul să rămână surprins că, deși scrierea tratează despre legile și faptele oamenilor, am inclus atâtea lucruri privitoare la studiul naturii. Se cuvine să se știe din capul locului că acest bărbat a socotit ca o datorie a celui dornic să ducă o viață cumpătată sau să dicteze legi semenilor săi, cercetarea prealabilă a firii lui Dumnezeu și astfel, după ce a contemplat cu sufletul opera acestuia, să caute să-l imite ca pe modelul cel mai bun dintre toate, străduindu-se să-l urmeze îndeaproape. Căci fără o asemenea cunoaștere, nici legislatorul însuși n-ar avea dispoziția sufletească favorabilă, nici cititorii scrierilor sale nu și-ar simți inima înclinată spre virtute, dacă n-ar fi fost învățați dinainte că Dumnezeu, ca bun părinte și stăpânitorul tuturor, care le vede pe toate, hărăzește o viață fericită celor ce ascultă de El și cufundă în mari nenorociri pe cei ce se abat de la drumul cumpătării. Așadar, Moise, dornic să-și inițieze propriii săi concetățeni în această învățătură, nu și-a bazat legile pe convenții și înțelegeri mutuale, cum au procedat ceilalți, ci le-a orientat mintea spre contemplarea lui Dumnezeu și a lumii, însuflându-le credința că cele mai frumoase creaturi ale Domnului de pe fața pământului sunt oamenii; apoi, de îndată ce i-a deprins cu această evlavie, i-a fost lesne să-i convingă și în privința tuturor celorlalte lucruri. Alți legiuitori au pășit însă pe urma nelegiuiri pentru dezvinovățirea lor. Dar legiuitorul nostru, prin virtutea fără pată atribuită lui Dumnezeu, a arătat că oamenii trebuie să se străduiască din răspuțeri să-i urmeze pilda; pe cei care nu recunosc sau nu cred în acest lucru, dimpotrivă, Domnul i-a pedepsit cu asprime. Acesta este deci criteriul pe care stăruim să-l adopte cititorul doritor să examineze lucrarea de față. Cel ce judecă astfel nu va găsi în ea nimic care să pară contrar măreției Domnului, sau nedemn de dragostea Lui față de oameni. Căci toate apar după deplina ordine a naturii în întregimea ei: unele sunt arătate cu degetul de către legiuitor, altele sugerate doar alegoric, cu gravitate; numai cele care merită într-adevăr o mențiune fățișă au parte de o prezentare clară și dusă până la capăt; firește, pentru cei care vor să cerceteze cauzele profunde ale fiecărui lucru e nevoie de o chibzuință mai cuprinzătoare și mai filosofică; mi-am propus să amân așa ceva pentru altă dată. Dacă Dumnezeu îmi va da o viață mai lungă, o dată încheiată această scriere, m-aș încumeta să trec și la cealaltă. Deocamdată îmi îndrept fața spre povestirea faptelor propriu-zise: mai întâi în privința facerii lumii, voi aminti câte ceva chiar cu vorbele lui Moise. Așa le-am aflat în Sfintele noastre scripturi; ele sună după cum urmează mai jos.

CAPITOLUL I

1. La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. Dar cum acesta nu era încă la vedere, ci zăcea acoperit de întuneric adânc, doar Duhul plutind deasupra lui, a poruncit Dumnezeu să fie lumină. De îndată ce ea s-a ivit, privind întreaga suprafață, a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric și întunericul l-a numit noapte, iar lumina a numit-o zi; apariția luminii s-a chemat dimineată și începutul odihnei, seară. Și aceasta a fost prima zi; Moise a fost cel ce i-a zis o zi, pricina acestui fapt aș putea-o reda chiar acum dar, cum am făgăduit să tratez cauzele tuturor într-o lucrare aparte, îmi amân explicația pentru momentul potrivit. Apoi, în a doua zi, Dumnezeu a înălțat deasupra întregului cerul, fiindcă a vrut ca acesta să stea despărțit anume pentru El; l-a înconjurat cu cristal, făcându-l să fie umed și îmbibat cu stropi de apă, ca să slobozească ploi întru rodnicia pământului. În a treia zi, El a făcut uscatul, pretutindeni înconjurat de mare: în aceeași zi au răsărit din glie iarba și semințele. În a patra zi, a hărăzit cerului soarele, luna și celelalte stele, înzestrându-le pe toate cu o mișcare și un crug din care să reiasă limpede scurgerea timpului și toanele vremii. În cea de-a cincea zi, Dumnezeu a făcut viețuitoarele, atât cele înotătoare, cât și cele înaripate; pe unele le-a trimis în adâncul apelor, pe altele în văzduh, punându-le de îndată să se unească-între ele și să se împerecheze, în vederea prăsirii lor, încât spița să le crească și să se înmulțească. În ziua a șasea, El a creat neamul patrupezelor, făcându-le fie bărbat, fie femeie; printre acestea a întruchipat și omul. După spusele lui Moise, lumea, cu tot ceea ce cuprindea, a fost creată în aceste șase zile; în cea de-a șaptea zi însă, Dumnezeu s-a odihnit și a pus capăt treburilor sale. De aceea și noi ne abținem de la orice muncă în

această zi pe care am numit-o sabat; ceea ce în limba evreilor înseamnă răgaz.

2. Înainte de a depăna soarta lumii după cea de-a șaptea zi, Moise descrie crearea omului în felul următor: Dumnezeu l-a plâsmuit pe om, luând țărână din pământ, și l-a înzestrat cu suflare de viață și duh. Și omul acesta s-a numit Adam, adică, în limba ebraică, „roșui”, fiindcă el a fost făcut din țărână roșie înmuiată. Ea este țărâna feciorelnică și adevărată. A adus Dumnezeu în fața lui Adam fiecare soi de animal, arătându-i partea bărbătească și partea femeiască; iar El le-a dat numele pe care-l poartă până azi. Văzând însă că Adam era lipsit de tovărășia și apropierea unei femei (căci nu era încă nici una) și se minuna de felul cum se purtau între ele celelalte făpturi, Dumnezeu i-a luat în timpul somnului o coastă și a făcut din aceasta femeia; de îndată ce a văzut-o, Adam a recunoscut că ea fusese făcută dintr-o parte a lui. În limba ebraică, femeii i se zice Issa; dar ea a primit numele de Eva, ceea ce înseamnă „mama tuturor viețuitoarelor”.

3. Moise povestește mai departe că Dumnezeu a sădit spre răsărit o grădină unde, între tot soiul de arbori, creștea pomul vieții și al cunoașterii, care te ajută să deosebești binele de rău. În această grădină i-a adus Dumnezeu pe Adam împreună cu femeia lui și le-a poruncit să aibă grijă de creșterea plantelor. Grădina era udată de un singur fluviu care își poartă apele de jur împrejurul pământului și se împarte în patru brațe. Din el curge Phison (ceea ce

înseamnă „mulțime”) înspre India¹, spre a se vărsa în mare, fiind numit Gange de către greci; la rândul lor, Eufratul și Tigru au drept loc de vărsare Marea Roșie; Eufratul se cheamă Phora, având sensul de „revărsare” sau „floare”; Tigru sau Diglath se traduce prin „îngust și repede”. În sfârșit, Geon², care curge de-a lungul Egiptului, înseamnă „din răsărit mână-și apele spre noi”; grecii îl numesc Nil.

4. Dumnezeu le-a poruncit lui Adam și femeii lui să mănânce roadele culese din oricare alt pom în afară de cel al cunoașterii, prezicându-le că, dacă se vor atinge de el, vor fi sortiți pieirii. Dar cum în vremea aceea toate viețuitoarele obișnuiau să vorbească între ele, șarpele, deși trăia în bună înțelegere cu Adam

Potrivit *Bibliei*, acest fluviu înconjoară țara Havila, bogată în aur. În *Biblie*, Gihon, cel care face ocolul țării Cuș.

10

și cu femeia lui, le pizmuia fericirea de care se bucurau ascultând de poruncile lui Dumnezeu; pe deplin convins că-i va târi pe amândoi în nenorocire, dacă nu se vor mai supune orbește, mânat de răutate, el a înduplecat-o pe femeie să se înfrupte din pomul cunoașterii, explicându-i că în roadele sale sălășluiește deosebirea dintre bine și rău și e de ajuns să mănânce din ele ca să aibă parte de un trai fericit, aidoma lui Dumnezeu. Astfel, femeia s-a lăsat ademenită de șarpe să încalce porunca divină. După ce a gustat din pomul oprit și roadele sale i-au fost pe plac, Eva l-a înduplecat și pe Adam să mănânce din ele. Atunci amândoi au cunoscut că, de fapt, erau goi și au căutat acoperămintele pentru părțile rușinoase, expuse privirilor: căci pomul le dăruise agerimea și înțelegerea. Cu frunze de smochin s-au învelit, acope-rindu-și rușinea, și s-au arătat mai bucuroși decât fuseseră deunăzi, fiindcă dobândiseră o pricepere care le lipsise mai înainte. Când Dumnezeu a venit în grădină, Adam, până atunci obișnuind să-i vorbească fără înconjur, a rămas ascuns, muștră de păcatul săvârșit. Dumnezeu a rămas surprins de purtarea lui și a căutat să afle din ce pricină mai înainte el îl întâmpina bucuros, iar acum fugea și se ascundea. N-a primit nici un răspuns de la Adam, care recunoștea că-i încălcase divină poruncă. Dumnezeu i-a spus atunci: „În ceea ce vă privește, hotărârea mea a fost să duceți un trai fericit și scutit de orice necazuri, neatins de nici o nemulțumire sufletească, toate lucrurile care țin de belșug și desfătare fiind asigurate numai de grija mea pentru voi, fără cea mai mică trudă și strâmtorare a voastră, căci amândouă vă îmbătrânesc mai repede, făcându-vă să nu mai aveți o viață lungă. Acum însă mi-ai disprețuit porunca, nu te-ai supus voinței mele, tăcerea nefiind deloc dovada virtuții, ci a conștiinței tale încărcate.” Atunci Adam a căutat să se spele de păcat și l-a rugat să nu fie mânios pe el, aruncând vina faptei asupra femeii și spunând că ea l-a ispitit să cadă în greșală. La rândul ei, femeia a devenit învinuitoarea șarpelui. Pentru faptul că a urmat îndemnul femeii, Dumnezeu l-a pedepsit pe Adam, spunându-i că de acum încolo pământul n-o să-i mai dea roade de la sine, ci doar după o muncă grea și trudă istovitoare glia îi va dăruia câte ceva din unele, iar din altele deloc. Eva a fost pedepsită cu nașterile și chinurile facerii, care le însoțesc, fiindcă s-a lăsat păcălită de șarpe, atrăgându-l și pe Adam în nenorocirile urzite împotriva lui. Dumnezeu a luat

11

șarpelui darul vorbirii, mâniat de răutăcioasa lui purtare față de Adam, iar pe limba lui a pus venin, spre a-l face dușmanul oamenilor, îndemnându-i astfel să-i izbească cu precădere capul, fiindcă pe de o parte nenorocirile omenirii pleacă de acolo și, pe de altă parte, aceasta e calea prin care poate fi răpus mai ușor. Șarpele a fost lipsit și de picioare, încât să-și târască trupul pe pământ, încolăcindu-se prin praf. După ce a dat pedepsele pomenite mai sus, Dumnezeu i-a mutat pe Adam și Eva în altă parte.

CAPITOLUL II

1. Adam și Eva au avut doi copii de parte bărbătească: primul dintre aceștia s-a numit Cain (cuvânt care, dacă ar fi să-l interpretăm, înseamnă „avuție”), iar cel de-al doilea, Abel (care înseamnă „îndoliere”). Ei au adus pe lume și fete. Firile fraților erau însă opuse. Căci Abel, mezinul, susținea dreptatea și, socotind că Dumnezeu era martor la toate faptele sale, slujea virtutea; el ducea o viață de păstor. În schimb, Cain era din cale afară de rău și, ahtiat după câștig, s-a apucat cel dintâi să are pământul, din care pricină și-a ucis propriul frate. Când au vrut amândoi să aducă jertfă lui Dumnezeu, Cain i-a dăruit din roadele pământului și ale pomilor, iar Abel, lapte și întâi născuții miei ai turmei sale. Mai încântat de această jertfă s-a arătat Dumnezeu, întrucât El era cinstit prin lucruri produse de la sine și potrivit naturii, nu prin cele provenite din scorneala omului hapsân și cu de-a sila. De aceea, Cain, îndârjit de faptul că Dumnezeu îl părtinise pe Abel în dauna lui, și-a ucis fratele, ascunzându-i leșul, convins că isprava îi va rămâne nedescoperită. Dumnezeu, care cunoștea nelegiuirea comisă de el, a venit la Cain și l-a întrebat unde se află fratele său: nu l-a mai zărit de multe zile, având în vedere că mai înainte ei erau totdeauna împreună. Pus în mare

12

încurcătură și neștiind ce să-i răspundă lui Dumnezeu, Cain a susținut mai întâi că pe el însuși îl neliniștește faptul că nu-și mai vede fratele deloc. Când însă Dumnezeu l-a hărțuit și mai mult cu întrebările sale stăruitoare, plin de mânie, el i-a spus că nu este nici învățătorul, nici păzitorul fratelui său și că nu se sinchisește prea mult de ceea ce i s-a întâmplat. Atunci Dumnezeu l-a învinuit fățiș că poartă culpa uciderii propriului frate: „Mă miră — a zis Domnul — că nu știi nimic de soarta fratelui pe care l-ai ucis tu însuși!” Dar fiindcă i-a adus o jertfă și astfel l-a rugat să-și domolească mânia împotriva lui, Dumnezeu nu-l pedepsește pe loc pentru crima făptuită; l-a blestemat totuși, amenințându-l că pedeapsa se va revărsa peste urmașii săi până la a șaptea spiță. Apoi l-a

alungat din ținutul acela împreună cu soția lui. Întrucât Cain i-a destăinuit teama că în cursul rătăcirilor sale va cădea prada fiarelor și astfel va pieri, Domnul i-a poruncit să nu aibă nici o grijă că va păți ceva rău din partea sălbăticiunilor, putând cutreiera liniștit întregul pământ, l-a pus apoi un semn¹ al lui, ca să fie recunoscut, și i-a poruncit să plece.

2. După ce a străbătut multe țări împreună cu soția lui, Cain a poposit până la urmă în Naida², cum se numea ținutul acela; acolo a locuit el, zămislindu-și odraslele. Dar pedeapsa primită nu i-a slujit deloc drept avertisment, ci i-a sporit și mai mult răutatea; el s-a datat la tot felul de plăceri, chiar dacă satisfacerea lor aducea daune însoțitorilor săi. Înmulțindu-și avuția domestică prin numeroase bunuri dobândite pe calea jafului și silniciei, Cain și-a călăuzit slujitorii spre dezmăț și tâlhărie, fiind cel ce i-a învățat să trăiască de pe urma ticăloșilor. El a pervertit traiul simplu dus de oameni până atunci prin născocirea măsurii și greutateților, preschimbând nevinovăția vieții, străină de asemenea lucruri, și măreția sufletului în perfidie și josnicie. A fost primul care a trasat hotarele ogoarelor, a înălțat un oraș și l-a întărit prin ziduri, slujitorii săi fiind nevoiți să locuiască împreună cu dânsul. După Anoh, cel mai mare dintre fiii săi, el a numit această cetate Anoh. Fiul lui Anoh a fost Iared. Acesta a devenit tatăl lui Mamei, al

¹ Acest semn nu are un caracter infamant, ci unul protector: el îl prezintă pe Cain ca pe membrul unui clan care își războiește cu strășnicieuciderea membrilor săi.

² În *Biblie* „Nod, la răsărit de Eden” (*Facerea*, IV, 16).

13

cărui fiu a fost Mathusala; din el s-a tras Lameh, care a zămislit șaiszeci și șapte de copii, împreună cu cele două soții ale sale, Ada și Sella. Unul dintre ei, Iobel, născut de Ada, a înălțat corturi și s-a ocupat de păstoritul turmelor. Fratele său după mamă, Iubal, s-a îndeletnicit cu muzica, inventând psalterionul și harfa. Dar Thobel, unul dintre fiii celeilalte soții, care îi întrecea pe toți prin puterea lui, s-a distins în treburile războiului; cu ajutorul lui, el a adunat lucrurile care desfată trupul, fiind primul care a făcut unelte de aramă. Lameh a fost și tatăl unei fete care se numea Noema; fiindcă era înzestrată cu harul profeției, ea a întrezărit blestemul care îl urmărea datorită fratricidului lui Cain, el însuși dezvăluind soțiilor sale această taină. De altfel, încă de pe când mai trăia Adam, urmașii lui Cain au devenit nespuse de răi; unul urmând pilda de răutate a celuiilalt, de la o zi la alta, neamul lor a ajuns tot mai hain: în înclinarea lor spre război întreceau orice măsură, ca și în zelul lor de a-i jefui pe alții. Într-un cuvânt, dacă vreunul era mai puțin grăbit să săvârșească un omor, acela era excesiv de îndrăzneț, trufaș și hrăpăreț.

3. După ce Abel a fost ucis iar Cain a fugit, fiindcă el săvârșise omorul, Adam, cel dintâi om, făcut din lut (căci se cuvine să vorbim aici de povestea lui), s-a gândit să-și facă alți copii. Dorința de a avea urmași era arzătoare, în pofida faptului că împlinise deja două sute și treizeci de ani; după aceea a trăit alți șapte sute de ani, până ce s-a stins din viață. Lui Adam i s-au născut numeroși fii, printre care și Seth. Dar mi-ar lua mult timp ca să vorbesc pe îndelete despre ceilalți; deocamdată mă mulțumesc să pomenesc cele privitoare la urmașii lui Seth, căci, o dată ce a crescut și a ajuns la vârsta când poți să distingi singur faptele bune de cele rele, s-a străduit din plin să cultive virtutea și, întrucât el însuși a fost un bărbat fără pereche, a lăsat niște urmași care au imitat pilda lui. Toți fiind înzestrați cu o fire aleasă, ei au locuit în aceeași țară în bună înțelegere și fericiți, fără să aibă parte de necazuri cât timp au trăit, descoperind înțelepciunea lucrurilor cerești și a astrelor care împodobesc tărâia. Pentru ca oamenii să nu rămână fără aceste descoperiri, mai înainte ca ele să ajungă la îndemâna lor, fiindcă Adam le prezisese că toate erau sortite pieririi, fie prin pârjolul focului, fie prin prăpădul și năvala apelor revărsate, ei au înălțat două coloane: una făcută din cărămizi, iar alta din piatră. Pe amândouă au fost înscrise descoperirile lor,

14

astfel încât, dacă potopul ploilor ar fi nimicit coloana din cărămizi, barem coloana din piatră, rămasă în picioare, să transmită oamenilor inscripțiile astronomice, înștiințându-i totodată că ele fuseseră săpate și pe coloana de cărămizi. Coloana de piatră a dăinuit până azi în țara Siriei.

CAPITOLUL III

1. Acesta a fost traiul dus vreme de șapte generații de urmașii lui Seth, care l-au cinstit pe Dumnezeu ca pe stăpânul întregii lumi, urmând în toate privințele virtutea. Dar, o dată cu scurgerea timpului, ei s-au abătut de la datinile strămoșești la cele rele, fără să-i mai aducă lui Dumnezeu cuvintele cinstirii, fără să mai respecte dreptatea față de oameni și, așa cum mai înainte se lua la întrecere în privința virtuții, cu un zel de două ori mai mare se distingeau în fapte rele; așa se face că au atras asupra lor vrăjmășia dumnezeiască. Căci mulți dintre îngerii Domnului, unindu-se cu femeile pământene, au zămislit feciori nelegitimi care disprețuiau toate lucrurile drepte datorită încrederii în puterea lor; chipurile, și ei au săvârșit isprăvi asemănătoare cu cele pe care au cutezat să le înfăptuiască, după spusele grecilor, Gigantii¹. Dar Noe, indignat de faptele acestora și nemulțumit de ceea ce puneau la cale, i-a sfătuit să-și schimbe în bine firea și felul lor de a trăi. Când a văzut că cei dojeniți nu-i dădeau ascultare ci se lăsau și mai atrași de ademenirea tuturor viciilor, s-a temut că va fi ucis el, împreună cu soția și copiii săi, părăsind așadar țara.

¹ Aluzia la *Gigantomahie*, războiul titanilor fii ai Gliei împotriva olimpienilor care sălășluiau în cer, deținând supremația lumii, este justificată de faptul că *Biblia* însăși menționează uriașii zămisliti de Fiii lui Dumnezeu împreună cu fiecele oamenilor, fiind niște gigantice făpturi muritoare de obârșie divină, urmașii îngerilor căzuți.

15

2. Dumnezeu l-a îndrăgit pe Noe fiindcă era atât de drept; în schimb, pe ceilalți nu numai că i-a condamnat, ci, întrucât avea de gând să nimicească întregul neam omenesc și să pună în loc un altul, nepângărit de vicii, a retezat mai întâi durata vieții, ca să nu mai numere atât de mulți ani, ca mai înainte, ci numai o sută și douăzeci², preschimbând suprafața uscatului într-o mare întinsă. În felul acesta stârpea el toți oamenii. Urma să scape teafăr numai Noe, Dumnezeu fiind cel ce-i va arăta mijlocul și calea salvării. Noe a înjghebat o arcă cu patru despărțituri, având lungimea de trei sute de coți, lățimea de cincizeci de coți și înălțimea de treizeci de coți; a coborât în corabie împreună cu mama și fiii săi, alături de soțiile acestora, aducând înlăuntrul ei cele trebuincioase hranei zilnice; și a luat apoi tot soiul de animale, parte bărbătească și parte femeiască, ca să rămână în viață specia lor, iar perechile la fiecare să fie în număr de șapte³. Arca avea pereți trainici, cu încheieturi și acoperiș zdravăn, ca să nu se scufunde sau să se destrame la izbitura valurilor. Așa s-a salvat Noe împreună cu ai săi: adică al zecelea de la Adam încoace. El era fiul lui Lameh, al cărui tată fusese Mathusala. Acesta se trăgea din Anoh, fiul lui Jared. Ultimul avusese ca părinte pe Maluel care, alături de numeroasele sale surori, descindea din Cainas, fiul lui Enos; Enos, la rândul său, era fiul lui Seth, ce se născuse din Adam.

3. Prăpădul acesta a avut loc când Noe împlinise șase sute de ani, în cea de-a doua lună, numită de macedoneni Dios⁴, iar de evrei, Marsuane: căci așa era împărțit anul în Egipt. Dar pentru statornicirea zilelor de sărbătoare Moise a dorit ca prima să fie Nisan sau Xanthicos⁵, căci aceasta a fost luna când el i-a scos pe evrei din Egipt. Chiar și în toate cele privitoare la serviciul divin, Moise a luat această lună drept punct de plecare; în schimb, pentru vânzări și cumpărări, ca și pentru celelalte treburi obștești, a păstrat orânduirea care fusese mai înainte. După cum se spune,

² în tradiția literară a Egiptului antic, vârsta pe care o atingeau înțelepții, scribii și marii faraoni (Ramses al II-lea) era de 110 ani. De o fabuloasă longevitate s-au bucurat și oamenii vârstei de aur; cei din vârsta de argint au avut o copilărie seculară, maturizarea lor tardivă fiind însă scurtă, din pricina nesăbuiinței lor (vezi Hesiod, *Munci și Zile*, mitul celor cinci vârste).

³ *Facerea* (VI, 19) vorbește doar de câte două perechi.

⁴ Adică *noiembrie* din calendarul romanic.

⁵ Lună care corespunde lui aprilie.

16

ploile mari au început în cea de-a douăzeci și șaptea zi a lunii pomenite mai sus. Răgazul scurs de la apariția primului om, Adam, era de două mii cinci sute și cincizeci și șase de ani. Acest timp este menționat pe larg în Cărțile sfinte, căci pe atunci erau notate cu mult zel începutul și sfârșitul bărbaților vestiți.

4. Atunci când a atins vârsta de două sute și treizeci de ani, lui Adam i s-a născut un fiu, numit Seth; Adam a trăit în total nouă sute și treizeci de ani. La cei două sute și cinci ani împliniți, Seth l-a zămislit pe Enos, care, la vârsta de nouă sute și doisprezece ani, și-a lăsat grija lucrurilor agonisite în seama fiului său Cainas: acesta i se născuse pe când el avea o sută nouăzeci de ani. Dar Enos a viețuit nouă sute și cincizeci de ani, iar Cainas nouă sute și zece ani, la vârsta de o sută șaptezeci de ani zămislindu-l pe Maluel. Acest Maluel, după ce a trăit opt sute nouăzeci și cinci de ani, a murit, lăsând în urma lui pe Jared, care i se născuse când el împlinea o sută și șizeci și cinci de ani.

Lui Jared, care a trăit nouă sute șizeci și doi de ani, i-a urmat fiul său Anoh, născut în cel de-al o sută șizeci și doilea an al vieții tatălui său. Dar când a împlinit trei sute și șizeci și cinci de ani⁶, Anoh s-a strămutat la Dumnezeu; așa se face că, despre sfârșitul vieții lui, nu s-a păstrat nimic în scrieri. Mathusala, care i s-a născut lui Anoh în al o sută șizeci și cincilea an al vieții sale, l-a avut pe Lameh la vârsta de o sută optzeci și șapte de ani, transmițându-i acestuia conducerea gospodăriei atunci când a împlinit el însuși nouă sute șizeci și nouă de ani⁷. Lameh a deținut puterea vreme de șapte sute șaptezeci și șapte de ani, și lui i-a urmat fiul său Noe, pe care l-a zămislit la vârsta de una sută și optzeci și doi de ani. Iar Noe a stăpânit nouă sute și cincizeci de ani. Acești ani, adunați laolaltă, însumează timpul despre care am scris mai sus. Nimeni nu poate să cerceteze anul morții acestor bărbați, fiindcă viața lor se întinde peste cea a copiilor și a copiilor copiilor, la socotirea anilor urmând să se țină seamă doar de anul nașterii.

⁶ Numărul anilor vieții lui Anoh (sau Enoh) coincide cu zilele unui an solar. Dumnezeu l-a găsit pe placul lui și apoi nu s-a mai aflat nimic, pentru că l-a mutat la El (vezi *Facerea*, V, 24).

⁷ Proverbial record de longevitate legendară, nedepășit de nici un patriarh de dinainte de potop.

17

5. După ce Dumnezeu a dat oamenilor semnul său prevestitor, au început ploile și ele au căzut vreme de patruzeci de zile fără întrerupere, încât apa se ridica deasupra pământului preț de cincisprezece coți. Astfel că majoritatea oamenilor au pierit, orice nădejde de scăpare fiind pierdută, ei neavând unde să se refugieze. De abia la o sută și cincizeci de zile de la încetarea ploilor au început în sfârșit să scadă apele, în cea de-a șaptea zi a lunii a șaptea. Apoi, după ce arca s-a oprit pe un pisc al unui munte din Armenia, Noe și-a deschis arca și, zărind în jurul lui puțintel pământ, speranțele sale au căpătat temeuri tot mai bune. După câteva zile, când valurile băteau în retragere, Noe a dat drumul unui corb, doritor să afle dacă și altă parte a pământului răsărise din apă, îngăduindu-i să iasă fără primejdie din arcă. Dar întrucât apa acoperea pretutindeni totul, corbul s-a întors la Noe. După alte șapte zile, el a dat drumul unui porumbel, ca să cerceteze starea în care se află pământul; deoarece și el s-a întors, cu ghearele pline de mazăgă și cu o ramură de măslin în cioc, Noe a priceput că pământul scăpase de urgia potopului. După alte șapte zile de așteptare, a slobozit animalele adăpostite în arcă, coborând el însuși, împreună cu copiii săi, ca să aducă jertfe și mulțumiri Domnului și să se ospăteze împreună cu familia lui.

Armenii din preajmă au numit ținutul Aprobaterion, adică „loc de ieșire”: căci rămășițele Arcei sunt arătate și astăzi de băștinași.

6. Potopul și arca sunt amintite de toți străinii care au scris lucrări de istorie, printre aceștia numărându-se și Berosos Caldeanul⁸. Privitor la potop, el afirmă următoarele: „Zice-se că și acum s-ar afla în Muntele Cordyerilor din Armenia o parte din acea corabie, unsă pe dinăuntru cu smoală. Unii o desprind de acolo și o folosesc drept amuletă pentru îndepărtarea primejdiilor.” Despre aceasta a scris și Hieronymus Egipteanul, autorul *Antichităților feniciene*, așijderea Mnaseas și mulți alții. Nicolaos din Damasc⁹, în cartea XCVI-a din lucrarea sa descrie

r

⁸ Berosos din Babilon (345-275 î.e.n.), preot al zeului Marduk, istoric grec care a scris o cronică în trei cărți, intitulată *Babilonicele*, (azi pierdută), din care citează Flavius Josephus.

⁹ Nicolaos din Damasc (64-2 î.e.n.), scriitor grec, sfetnicul lui Herodes cel Mare, menționat și în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*; autorul unei *Istории universale* în 140 de cărți despre Asia Mică, Grecia și Roma.

aceste lucruri prin vorbele următoare: „Mai sus de Milyada¹⁰, în Armenia, se află un munte uriaș, numit Baris, către care se zvonește că ar fi fugit mulți oameni, găsindu-și astfel salvarea; unul dintre ei, sosit într-o arcă, ar fi poposit pe vârful muntelui, lemnele rămase din corabia lui dăinuind acolo multă vreme. Poate că este unul și același cu cel despre care a scris Moise, legiuitorul iudeilor”.

7. Cuprins de teama că Dumnezeu, hotărât să-i nimicească pe oameni, va inunda în fiecare an pământul cu puhoiul apelor, Noe a ars pe altare jertfe, rugându-l să păstreze de acum încolo ordinea de odinioară a lumii, fără să mai dezlănțuie vreodată un potop atât de mare, ca să nu mai amenințe cu pieirea întreaga stirpe a viețuitoarelor, de-a valma, ci să-i pedepsească doar pe cei răi și să-i cruțe pe aceia care, datorită inocenței lor, dorește El să-i ocrotească și să-i ferească de groaza unui prăpăd. Aceștia vor fi și mai nefericiți decât cei răi și, totodată, mai asupriți, dacă n-au siguranța că vor rămâne vii și nevătămați, ci sunt sortiți altui potop, după ce nu numai că au trăit spaima pe care le-a inspirat-o cel dintâi, ci îndură și sfârșitul adus de cel de-al doilea. Noe l-a implorat, așadar, pe Dumnezeu să-i primească cu bunăvoință jertfa și să nu trimită de acum încolo o asemenea năpastă asupra pământului, pentru ca urmașii săi să-l lucreze cu hârnicie, să-și clădească orașe și să ducă o viață fericită; ei râvnesc să primească iarăși de la Dânsul nu doar întreaga prosperitate de dinainte de potop, ci să aibă parte și de o viață îndelungată, până la adânci bătrâneți, la fel ca înaintașii lor.

8. După ce Noe a înălțat spre cer aceste rugă, Dumnezeu, care-l îndrăgea fiindcă era un om drept, i-a dat încuviințarea înfăptuirii tuturor dorințelor sale, spunându-i că nu Lui i se datorează pieirea celor răpuși de potop, ci ei înșiși și-au atras pedeapsa pentru nelegiuirea lor. Căci dacă El ar fi luat hotărârea să-i stârpească cu totul, nici n-ar mai fi îngăduit oamenilor să vină pe lume, fiind mai înțelept să nu le dea viață deloc, decât să le-o ia după aceea. „Dar — a adăugat Domnul — ocările prin care mi-au înfruntat ei evlavia și virtutea m-au silit să le dau convenita pedeapsă. De-acum încolo voi înceta să mai osândesc cu atâta asprime faptelor lor rele, cu atât mai mult cu cât ai intervenit în

¹⁰ Veche denumire a Lyciei, ținut în sud-estul Asiei Mici.

18

19

favoarea lor. Chiar dacă voi mai dezlănțui uneori niște furtuni neobișnuit de puternice, nu trebuie să vă mai speriați de furia ploilor: fața pământului nu va mai fi năpădită de potop! Vă poruncesc însă să vă abțineți de la vărsarea sângelui omenesc și să rămâneți nepângăriți de omoruri, dar să pedepsiți pe cei care au săvârșit crime; vă îngădui, în schimb, să vă folosiți după voia și pofta voastră de toate celelalte animale. V-am făcut stăpâni asupra tuturor: cele care trăiesc pe pământ, înoată în apă sau zboară prin văzduh. Înfruptați-vă doar din carne, fără propriu-i sânge: căci în el se află viața ei. Ca dovadă că mi-am curmat mânia, vă voi dărui arcul meu.” (Este vorba de curcubeu, pe care iudeii îl socotesc Arcul Domnului.) După ce a rostit aceste făgăduințe, Dumnezeu l-a părăsit pe Noe.

9. Noe a mai trăit încă trei sute și cincizeci de ani după potop, în tot acest timp bucurându-se de fericire, și a murit la vârsta de nouă sute și cincizeci de ani. Nimeni dintre cei ce compară viața de acum și durata ei scurtă cu anii împliniți de îndepărtării noastre precursori să nu creadă că sunt mincinoase știrile ce ne-au parvenit despre ei, având convingerea că, de vreme ce oamenii de azi nu trăiesc atât de mult, nici strămoșii nu puteau să aibă o existență atât de lungă. Căci acele fapte erau îndrăgite de Dumnezeu și creați de Domnul însuși, iar hrana de care se

foloseau ei avea darul să le prelungească viața. În afară de asta, Dumnezeu le-a hărăzit o viață mai lungă pentru cultivarea virtuții și pentru aprofundarea astrologiei și geometriei, științe ai căror descoperitori erau: dacă n-ar fi trăit barem șase sute de ani, atât cât durează așa-numitul an mare, ei n-ar fi putut face nici o precizie sigură. De altfel, iau martori ai spuselor mele pe toți aceia dintre greci și străini care au întocmit lucrări despre evenimentele din vechime. În sprijinul meu se pronunță unanim Manethon¹¹, care a scris o istorie a Egiptului, Berossos, autorul caldeean, și Mochus, și Hestiaeus, de asemenea Hieronymus Egipteanul, care a fost istoricul fenicienilor.

Chiar Hesiod¹² și Hecateu¹³, și

Hellanicos¹⁴, și Acusilaos¹⁵ și deopotrivă Ephoros¹⁶ și Nicolaos¹⁷ susțin că oamenii din vechime au trăit o mie de ani. În această privință, fiecare poate să gândească ce găsește de cuviință.

¹¹ Manethon din Sebennitos (secolul 3 î.e.n.), autorul unei istorii a Egiptului: *Aigytiaca* (trei cărți), scrisă în limba greacă la cererea lui Ptolemeu II.

¹² Hesiod din Ascrea (secolul 8-7 î.e.n.), poet epic beoțian care a înfățișat genealogia (*Theogonia*) și originea omenirii (*Munci si Zile*) sau a eroilor (*Scutul lui Heracle*).

¹³ Hecateu din Milet (secolele VI-V î.e.n.), logograf grec care a scris lucrări geografice, de istorie fictivă și etnografie.

CAPITOLUL IV

1. Noe a avut trei fii: Sem, Iafet și Cham, veniți pe lume cu o sută de ani înaintea potopului; au coborât cei dintâi din munți în câmpie și s-au hotărât să locuiască acolo, îndemnându-i să le urmeze cu încredere exemplul și pe alții care, datorită stăruitoarei amintiri a inundațiilor, se temeau de ținuturile câmpenești și nu se îndurau să descindă de pe înălțimile lor. Iar câmpia unde au pogorât ei prima oară se cheamă Sennaar. În zadar le poruncise Domnul că, de se va întâmpla ca oamenii să se înmulțească prea mult, ei să întemeieze colonii în altă parte, pentru ca să nu se iste dihonii în mijlocul lor, ci prin însămânțarea unor terenuri mai întinse, să se obțină recolte îmbelșugate: lipsiți de priceperea lucrurilor, locuitorii munților nu s-au supus spuselor sale. Din această pricină, ei au avut parte de necazuri, începând să priceapă că greșeala este a lor. După ce tinerii lor au sporit mult, Dumnezeu i-a sfătuit din nou să se ducă în colonii. Dar oamenii, convinși că desfătarea vieții nu este un dar al lui Dumnezeu și că propria fericire este numai în puterea lor, nu s-au supus nici

¹⁴ Hellanicos din Mytilene (480-400 î.e.n.), mitograf și istoric grec preocupat de genealogii și de întemeierea unor cetăți elene.

¹⁵ Acusilaos din Argos (a doua jumătate a secolului VI î.e.n.), mitograf care a alcătuit o „istorie” a omenirii (trei cărți).

¹⁶ Ephoros din Cyme (secolul IV î.e.n.), prozator grec, autorul unei istorii universale, lipsită de metodă și exactitate științifică.

¹⁷ Nicolaos din Damasc, din *Istoria universală* a căruia Flavius Josephus a și citat în paragr. 6 al prezentului capitol (vezi n. 9)

20

21

de astă dată. La faptul că n-au dat ascultare poruncii divine s-a adăugat și bănuiala că Dumnezeu vrea să-i ducă în colonii ca să le întindă o cursă, urmărind să-i împrăștie și să-i asuprească mai lesne.

2. Spre această jignire și înfruntare a lui Dumnezeu i-a condus Nebrod¹, nepotul lui Cham, fiul lui Noe, căci el era cutezător și avea mâini nespuse de puternice. Acesta i-a convins să nu mai accepte gândul că fericirea lor vine de la Dumnezeu, ci că meritul tuturor bunurilor obținute revine destoiniciei de care dau dovadă ei înșiși. Și cum faptele sale tindeau puțin câte puțin spre tiranie, Nebrod a socotit că poate să-i îndepărteze pe oameni de teama lor față de Dumnezeu dacă le va spori încrederea în propria lui putere. A amenințat că vrea să se răzbune pe Dumnezeu, care plănuiește să acopere pământul cu un nou potop. Va clădi așadar un turn atât de înalt încât apele revărsate să nu poată urca până la el, răscumpărând astfel pieirea strămoșilor săi².

3. Mulțimile au încuviințat cu înflăcărare proiectele lui Nebrod, socotind supunerea față de Dumnezeu drept o subjugare: ele s-au apucat să clădească turnul fără să-și cruțe forțele și fără să lăncezească în strădaniile lor. Turnul câștiga în înălțime mai presus de orice speranță datorită numărului mare de mâini care munceau. Dar, fiindcă avea lățime, în fața privitorilor înălțimea lui părea mai mică. Era construit din cărămizi lipite între ele cu smoală fierbinte, ca nu cumva să se desprindă sub asediul apelor. Când a văzut smintita lor purtare, Dumnezeu nu s-a îndurat să-i nimicească pe toți, deși nenorocirea prin care trecuseră mai înainte ar fi trebuit să le fie învățătură de minte; El a amestecat limbile pe care le vorbeau și a semănat dezbinarea între ei, făcându-i să nu se mai înțeleagă unul cu altul din pricina graiurilor

¹ Biblicul Nimrod, „cel dintâi viteaz de pe pământ” (*Facerea*, X, 9), identificat cu Ninurta, zeul vânătoriei și al războiului la babilonieni. Regatul lui cuprindea Babilonul și ținutul Sennaar, Ninive ș.a., sugerând îndeobște Imperiul asirian.

² În *Biblie* (*Facerea*, XI, 3-4), urmașii lui Noe, care au descălecat în câmpia Sennaar, au hotărât singuri să întemeieze un oraș și să construiască în mijlocul lui un turn înalt până la cer, dornici să-și facă faimă înainte de a se împrăștia pe fața întregului pământ. Flavius Josephus atribuie exclusiv lui Nimrod inițiativa construirii turnului, ca o frondă la adresa lui Dumnezeu, „vinovat” de dezlănțuirea potopului.

22

deosebite. Datorită amestecului limbilor vorbite, care înainte vreme fusese una și aceeași, locul unde a fost înălțat turnul se cheamă acum Babilon: căci evreii numesc amestecul „babei”³. Construirea și amestecul limbilor sunt menționate și de Sibylla⁴, prin următoarele cuvinte: „Fiindcă toți oamenii vorbeau odinioară aceeași limbă, ei au început să clădească un turn foarte înalt, ca să ajungă până la cer cu ajutorul lui. Dar zeii au stărnit un vânt năprasnic care a dărâmat turnul, atribuind fiecăruia o limbă aparte. De aici își trage numele orașul Babilon”⁵. Câmpia ce se cheamă Sennaar și se află în ținutul Babilonului este pomenită și de Histiaeus, zicând cele ce urmează: „Preoții care s-au salvat din încurcătura aceea, luând cu ei ofrandele lui Iupiter Enyalios⁶, au venit în Sennaarul din *Babilonia*”.

³ Cel mai vestit oraș mesopotamian de pe cursul inferior al Eufratului își trage numele de la semiticul Babilim („Poarta Divinității”).

Etimologia lui este explicată și prin rădăcina *bl* (a amesteca, încurca).

⁴ Sibylla din Cumae (circa 1000 î.e.n.), legendară preoteasă și prezicătoare a lui Apollon, ale cărei oracole au fost strânse de autori necunoscuți în cele 14 cărți „sibylline” redactate în hexametru elini și datând din perioada cuprinsă între secolul II î.e.n. — secolul III e.n.

⁵ „Turnul Babei” este principalul sanctuar din Babilon — Etemenanki (Casa temeliei cerului și pământului) — alătuțit din șapte corpuri suprapuse, atingând 91 m. înălțime, descris de Herodot în *Istorie* (*Cartea I*, cap. 181). Zigguratul simboliza muntele sacru unde poposea divinitatea, în templul din vârf, închinătorii urcând până la el mii de trepte. La Flavius Iosephus turnul capătă sensul nu de preamărire ci de sfidare a divinității supreme și totodată a potopului lui Noe. „Turnul Babei” nu a fost dărâmat de furtună, ci de persanii care au cucerit Babilonul. Numărul mare al locuitorilor din neamuri diferite făcea ca în oraș „amestecul” limbilor vorbite să nu fie doar o metaforă, ci o realitate vie.

⁶ „Războinicul” — tradiționalul epitat al lui Ares (Marte la romani) — este atribuit lui Zeus, identificat cu Marduk, cinstit în Esagila (Casa cu capul ridicat), templu învecinat cu prezumtivul Turn Babilon.

23

CAPITOLUL V

Așadar, oamenii s-au împrăștiat datorită limbilor diferite pe care le vorbeau, coloniile fiind întemeiate de ei pretutindeni; fiecare a luat în stăpânire ținutul unde i-a fost dat să ajungă și Dumnezeu i-a călăuzit astfel încât ei să populeze întregul uscat, aflat fie în interior, fie pe țărmul mării. Călătorind în corăbii, câțiva au devenit și locuitori ai insulelor; unele popoare au păstrat numele pe care îl aveau de la descălecătorii lor, altele și l-au schimbat, iar altele l-au luat pe cel care era mai la îndemâna vecinilor proprii. La ultimul procedeu au recurs cu precădere grecii; căci ei și-au însușit gloria unor lucruri străvechi când au obținut supremația în veacurile ulterioare, schimbând numele unor popoare și orânduiea statului lor de parcă ei ar fi fost întemeietorii.

CAPITOLUL VI

1. Fiii lui Noe au avut la rândul lor feciori care le-au cinstit memoria, numele părinților fiind date popoarelor oriunde țara acestora le revenea lor. Lui Iafet i s-au născut șapte fii. Teritoriul aflat sub ocârmuirea lor începea de la munții Taurus și Amanus¹, se întindea în Asia până la fluviul Tanais², iar în Europa până la Gadira³. Întrucât aceste ținuturi ocupate de ei nu mai fuseseră până atunci locuite de oameni, numele lor au fost date popoarelor

¹ Munte care desparte Siria de Cilicia.

² Donul de azi.

³ Oraș din sud-vestul Spaniei (Cadiz).

24

stabilite acolo. Cei cărora grecii le zic acum galateni⁴ s-au numit cândva gomarieni, fiindcă erau urmașii lui Gomar; la fel, și scitii își trag numele de magogeni de la colonia întemeiată de Magog. Privitor la ceilalți fii ai lui Iafet, Iovanus și Mades, din ultimul descind madeii, cărora grecii le spun mezi, iar din primul, ionienii și toți grecii. Thobel le-a hărăzit țara thobelienilor, care în vremea noastră se numesc iberi⁵. Mosoch este descălecătorul mosoche-nilor, care acum se cheamă cappadocieni⁶, dar s-a mai păstrat o urmă a denumirii străvechi: căci la ei mai există și acum orașul Mazaca, arătând celor care cunosc lucrurile că odinioară așa s-a chemat întregul norod. Aidoma conducătorului lor Thiras s-au numit thirii, cărora grecii le-au schimbat numele în traci. Acestea sunt neamurile care au avut drept descălecători pe fiii lui Iafet.

Aschanazus, cel de-al treilea fiu al lui Gomar, a fost întemeietorul aschanazilor, cărora grecii le spun azi rheghieni⁷, din al doilea, Riphates, se trag riphathienii, care se cheamă paflagonieni⁸, iar din primul, Thorgames, thorgamienii, numiți, după spusele grecilor, frigieni⁹.

Iovanus, fiul lui Iafet, a avut el însuși trei feciori: Elisas, cel ce le-a fost strămoș și totodată conducător, și-a dat numele eli-seenilor, care acum se cheamă eolieni¹⁰; Tharsus, la rândul său, tharsienilor, în vechime Cilicia¹¹ purtând numele lor: o dovadă sigură este faptul că cel mai vestit oraș și deopotrivă metropola lor se numește Tars, chiar dacă Theta s-a schimbat în Tau¹². În sfârșit, Chetimus a ocupat insula Chetima (care se cheamă acum Cipru) și tocmai de aceea evreii denumesc Chetim toate insulele și majoritatea ținuturilor de coastă. Iau drept o dovadă a vorbelor

⁴ Ținutul cuprins între fluviile Sangarios (Sakarya) și Halys (Kizil İrmak).

⁵ Populație autohtonă care și-a eternizat numele în Peninsula Iberică.

⁶ Regiune istorică situată în zona central-estică a Asiei Mici.

⁷ Locuitorii orașului Rhegium (Rhegion), din strâmtoarea Mesinei (Reggio di Calabria).

⁸ Regiune istorică din nordul Asiei Mici, aflată în zona de coastă a Mării Negre.

⁹ Populație tracică care ocupa teritoriul actual al Turciei.

¹⁰ Triburi grecești care au migrat din Beoția și Tesalia pe litoralul apusean al Mării Negre, învecinându-se cu ionienii, rudele lor.

¹¹ Ținut din sud-estul Asiei Mici, înconjurat de Cappadocia, Siria, Pamfilia s.a.

¹² Alfabetul grecesc are litere diferite pentru Th (Theta) și T (Tau).

25

mele unul dintre orașele Ciprului, care întâmplător și-a păstrat până azi numele de Citium¹³, căci astfel îi spun cei ce i-au dat o formă grecească, chiar și așa nedeosebindu-se prea mult de numele Chetim. Iată câte sunt, așadar, noroadele ai căror întemeietori au fost fiii lui Iafet și nepoții lor¹⁴. Dar mai înainte de a mă întoarce la ceea ce mai am de povestit, îmi permit să remarc un lucru mai puțin cunoscut de greci. Numele au fost schimbate ca să fie mai apropiate de gingașa rostire grecească, spre delectarea cititorilor. Ai noștri nici nu folosesc aceste modele, fiindcă la ei forma și terminația sunt mereu una și aceeași: căci noi îl numim pe Noeus Noe și în orice formă el nu se schimbă.

2. Fiii lui Cham au luat în stăpânire țările care se întind din Siria și de la poalele munților Amanus și Liban până

la mare și la ocean. Numele unora au dispărut cu desăvârșire, ale altora s-au schimbat și au devenit atât de diferite încât sunt de nerecunoscut, puține fiind cele care s-au păstrat în întregime. Dintre cei patru fii ai lui Cham, timpul n-a dăunat cu nimic doar lui Cuș: căci etiopienii, al căror conducător a fost, și acum își spun ei înșiși sau sunt numiți de către toți asiaticii cușiți. Și mestreenii și-au păstrat până acum amintirea numelui lor: ai noștri denumesc Egiptul Mestre și mestreni pe toți cei ce locuiesc în țara aceea. Puteș a condus coloniști până în Libya, ai cărei locuitori s-au chemat puteeni după numele său. Până și în ținutul maurilor¹⁵ curge un fluviu cu același nume: am întâlnit numeroși istorici greci menționând și fluviul care se cheamă așa, și țara numită Pute, aflată în vecinătatea lui. De la unul din fiii lui Mestram, Libys, își trage și Libya numele, care dăinuie și azi: ceva mai târziu voi arăta pricina pentru care țara se cheamă și Africa. În sfârșit, Chanaanus, cel de-al patrulea fiu al lui Cham, a populat Iudeea actuală, care s-a numit, după el, Chanaanaea¹⁶. Fiii lui

¹³ Orașul de baștină al filozofului grec stoic Zenon, colonie feniciană de pe coasta sudică a insulei.

¹⁴ Flavius Josephus dă întâietate celui mai mic fiu al lui Noe, probabil fiindcă din rândul iafetiților făceau parte și grecii. În concordanță cu grafia lor a modificat autorul denumirile semite, care rămân neschimbate.

¹⁵ Mauritania, regiune din nord-vestul Africii de Nord, corespunzând Marocului și Algeriei actuale.

Chanaan, teritoriul siriano-palestinian locuit de triburi vest-semitice până la sosirea israeliților, după 1200 î.e.n.' restrângându-se la Fenicia.

26

Cham și-au adus pe lume fiii lor, Cuș având parte de vreo șase; dintre aceștia, Sabas a fost descăleătorul sabeilor¹⁷, Evilas, al evileenilor, care acum se cheamă getuli¹⁸, Sabathes, al saba-thenilor, cărora grecii le zic astabari; Sabacathas i-a colonizat pe sabacatheni; Regmus a fost strămoșul regmeilor, având la rândul său doi fii, dintre care Iudadas a fost întemeietorul neamului iuda-deenilor, care locuiesc în partea de miazăzi a Etiopiei¹⁹, lăsându-le moștenire numele, iar din Gabaeus își trag obârșia sabaeii. Nebrod, și el fiul lui Cuș, a rămas la babilonieni, aducându-i sub-comanda lui, așa cum am spus mai înainte. Apoi, Mesraim a avut opt fii, care au pus stăpânire pe întregul teritoriu dintre Gaza și Egipt, ținutul neretînând decât numele lui Filistin; grecii numesc o parte a acestui teritoriu Palestina. De spre ceilalți, adică Ludiimi și Enemetiimi, și Labiimi (singurul care a adus coloniști în Libya și a dat denumirea unei regiuni), Nedem, ca și Phethrosim și Chesloem și Chephtorim — nu știm nimic, în afara numelui lor. Căci în timpul războiului etiopic, despre care vom povesti mai târziu, orașele lor au fost distruse. Chanaan, la rândul său, a avut următorii fii: Sidon, întemeietorul orașului din Fenicia care îi poartă numele și denumit și acum de greci Sidon; Amathius, fondatorul orașului Amathiu, care dăinuie până azi, iar locuitorii săi îi spun Amathe, macedonenii însă numindu-l Epiphania, potrivit unuia dintre urmașii fiilor lui Alexandru; apoi Aradius a stăpânit insula Aradus și, în sfârșit, Arucaeus, orașul Arce, situat în Liban. Cât privește ceilalți șapte fii: Chettaeus, Iebuseus, Amorrheus, Gergesaeus, Eudaeus, Asennaues și Samaraeus — nu s-a păstrat nimic în Cărțile sacre în afara numelui lor; căci evreii le-au dărâmat orașele, nenorocire care a survenit din pricina pe care o vom arăta mai jos.

3. După potop, atunci când pământul și-a recăpătat înfățișarea din vremea de altădată, Noe s-a apucat să lucreze pământul; el a sădit vie, iar când s-au copt strugurii, i-a cules la timpul potrivit

¹⁷ Locuitorii regatului Saba din sud-vestul Peninsulei Arabia, denumit Arabia Fericită (Yemenul de azi), sursa bogăției sale fiind tămâia și plantele aromate.

¹⁸ Populația nomadă din Africa de Nord, între Syrta Mică (Golful Gabes) și Oceanul Atlantic, vecină cu Mauritania și Numidia. Getulii sunt ipoteticii strămoși ai tuaregilor.

¹⁹ Termen fabulos care se referea la Africa Neagră, în general, și la Nubia, în special (=Țara Cuș).

27

și, deloc deprins cu desfătarea vinului, a benchetuit, aducând mai întâi jertfă lui Dumnezeu. S-a îmbătat așadar și, cuprins de un somn adânc, s-a dezvelit, zăcând într-o atitudine necuviincioasă. A fost însă văzut de fiul cel mai mic, care, spre a-l zeflemisi, l-a arătat fraților săi; dar aceștia au acoperit goliciunea tatălui lor. Când Noe a aflat de această întâmplare, celorlalți fii le-a dat binecuvântarea lui; n-a aruncat însă blestemul asupra lui Chain însuși, pentru că era ruda lui de sânge, ci asupra urmașilor săi. Și, întrucât ceilalți au scăpat teferi, blestemul lui Dumnezeu s-a abătut asupra urmașilor lui Chanaan²⁰. Dar despre asta vom vorbi în cele ce urmează.

4. Sem, cel de-al treilea fiu al lui Noe, a adus pe lume cinci feciori, care au populat Asia până la Oceanul Indian, de la Eufrat încolo. Urmașii lui Elam sunt elamiții²¹, din care își trag obârșia perșii; Assuras a întemeiat orașul Ninus²² și a dat numele supușilor săi, care au cunoscut cea mai mare prosperitate războinică. Arphaxades a transmis numele său celor care se cheamă azi caldeii²³, el fiind chiar căpetenia lor. Din Aram se trag arameii, pe care grecii îi numesc sirieni²⁴, din Lud descind ludienii, care azi se cheamă lidenii. Aram, la rândul său, a avut patru fii, dintre care Usus a fondat Trahonitis²⁵ și Damascul, oraș situat între Palestina și Coelesiria²⁶, chiar la mijloc. Ulus a fost întemeietorul Armeniei; Gatherus, stăpânitorul bactrienilor²⁷, iar Mesas, al

²⁰ Canaaniții din Palestina, blestemați de Dumnezeu să devină robii lui Sem (*Facerea*, 9,24), au fost biruți de urmașii fiului lui Noe. Astfel se încheie înșurirea hamitiților, ulterioară menționării iafetiților.

²¹ Locuitorii Elamului, stat antic din sud-vestul Iranului cu capitala la Susa. A făcut parte din imperiul akadian și asirian, Susiana ajungând o satrapie a imperiului persan (secolul VI î.e.n.).

²² Ninive (în asiriană Ninua), străvechi oraș al Siriei și ultima ei capitală. Regele asirian Ninus va fi menționat în *Cartea a IX-a*, cap. X, paragr. 2.

²³ Populația de neam arameic care a migrat în sudul Mesopotamiei, într-un ținut care s-a chemat Caldeea, statul caldeean atingând apogeul în timpul domniei lui Nabucodonosor II, înainte de a fi cucerit de Cyrus II cel Mare.

²⁴ Regiunile nordice ale Siriei au primit numele de Aram după sosirea triburilor semite nomade ale arameilor (secolul XII-XI î.e.n.).

²⁵ Regiune la răsărit de Jordan, menționată în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*.

²⁶ Parte a Siriei, cea dintre munții Liban și Antiliban.

²⁷ Locuitorii Bactriei sau Bactrianei, care ocupau un teritoriu cuprins între munții Hinducus și Amu-Daria.

28

mesanaeilor, în țara cărora se află Spasini Charax²⁸, după numirea de acum. Din Arphaxades s-a născut Salas, iar din acesta Heber; de la el încolo iudeii încep să se numească evrei. Heber i-a zămislit pe Iuctas și Phalec. Ultimul s-a chemat așa fiindcă el s-a născut tocmai când se împărțeau locuințele, căci Phalec înseamnă la evrei „împărțeală”. Iuctas, fiul lui Heber, a avut următorii fii: Elmodad, Saleph, Azermoth, Eiraes, Edoram, Aezel, Declas, Ebal, Abimael, Sabeus, Opheires, Evilates și Iobab. Aceștia au locuit lângă râul indian Cophes și în Aria²⁹ cea învecinată. Aceștia sunt urmașii lui Sem.

5. Aduc aici vorba despre evrei. Din Phalec, fiul lui Heber, s-a născut Ragav; din acesta, Serug, al cărui fiu, Nahor, a fost părintele lui Tharrus. La rândul său, ultimul a fost tatăl lui Abraham, al zecelea după Noe; venirea lui pe lume a avut loc la două sute și nouăzeci de ani după potop. Tharrus i-a dat viață lui Abraham la vârsta de 70 de ani; Nahor însă l-a zămislit pe Tharrus atunci când număra o sută și douăzeci de ani. Serug avea o sută și treizeci și doi de ani atunci când i s-a născut Nahor, iar Ragav l-a dobândit pe Serug la vârsta de o sută și treizeci de ani. La aceeași vârstă Phalec l-a avut pe Ragav, dar Heber împlinise deja o sută și treizeci și patru de ani când l-a zămislit pe Phalec, în vreme ce Heber a fost conceput de Sale când acesta număra o sută și treizeci de ani. Sale a fost adus pe lume în al o sută treizeci și cincilea an al vieții sale de către Arphaxades. El era fiul lui Sem și a văzut lumina zilei la doisprezece ani după potop. Abraham a avut doi frați: pe Nahor și pe Aran. Dintre aceștia, Aran, lăsând în urma lui un fiu, Lot, și două fiice, Sara și Melca, a murit printre caldeeni în orașul pe care caldeenii îl numesc Ur. Acolo poate fi văzut mormântul lui până în zilele noastre. Nepoatele după propriul frate au fost luate în căsătorie, Melca de către Nahor și Sara de către Abraham. Cuprins de ură față de țara caldeeană din cauza suferinței adânci pricinuite de pieirea lui Aran, Tharrus împreună cu toți ais săi au plecat la Carrha³⁰, în Mesopotamia. Aici a și murit și a fost înmormântat Tharrus, după

²⁸ Oraș de la vărsarea Tigrului în golful Persic (azi Karem sau Kamata).

²⁹ Parte a Arianei străbătută de râul Arius, satrapie a Persiei.

³⁰ înfloritor centru comercial, cultural și religios din Orientul antic (mileniul III-II î.e.n.), situat pe un afluent al Eufratului superior, la sud-est de Edessa, legând Mesopotamia de Cappadocia, Siria, Palestina și Egipt (în aramaică, Haran).

29

ce a trăit două sute și cinci ani. Căci, treptat, viața oamenilor s-a redus, devenind din ce în ce mai scurtă, până la nașterea lui Moise; de atunci încolo, așa cum a hotărât Dumnezeu, sorocul vieții omenești a fost stabilit la o sută și douăzeci de ani, vârstă pe care a atins-o Moise. Nahor și Melca au zămislit împreună opt fii: Uxiis, Bauxus, Camuel, Chazad, Azav, Pheldas, Iadelphas și Batuel. Aceștia au fost fii legitimi ai lui Nahor. Căci el a mai avut de la concubina lui, Ruma, pe Tabaeus și Gaumus și Machas. Iar Batuel, unul dintre fiii legitimi ai lui Nahor, a dat naștere unei fiice Rebeca și unui fiu, Laban³¹.

CAPITOLUL VII

1. Abraham l-a adoptat pe Lot, fiul fratelui său Aran, la rândul lui fratele Sarei, propria lui soție, fiindcă erau slabe speranțe să mai aibă copii legitimi; la vârsta de șaptezeci și cinci de ani, el a părăsit Caldeea, potrivit poruncii primite de la Dumnezeu, și s-a îndreptat spre Canaan, pe care l-a lăsat drept moștenire urmașilor săi, fiind un bărbat deosebit de priceput în toate privințele, foarte capabil să-i convingă pe cei cărora le vorbea și înșelându-se arareori în judecata lui. Astfel, întrucât prin virtutea lui a început să-i întreacă în înțelepciune pe ceilalți, s-a hotărât să înnoiască părerea greșită pe care și-o făcuseră oamenii despre Dumnezeu și s-o îndrepte pe calea cea bună. Așadar, el a cutezat cel dintâi să susțină că există un singur Dumnezeu, creatorul întregului univers; toate celelalte lucruri care ne aduc fericirea sunt oferite de Dănsul fiecăruia, fără să provină din propria noastră putere.

³¹ Nominalizarea finală a celor trei nu este deloc întâmplătoare: Batuel și copiii săi sunt singurii urmași ai lui Nahor, menționați în *Biblie*, pentru că își vor împlini destinele cu cele ale urmașilor lui Abraham. La cererea venerabilului său părinte, Isaac o va peți pe Rebeca. După căsătoria lor, ea va deveni mama lui Esau și a lui Iacob (*Facerea*, cap. XXIV-XXV). Asupra fiicei lui Batuel, Flavius Iosephus se va opri în finalul *Cărții I* (cap. XVI-XXI).

30

El a dedus aceasta din cele ce se petrec pe uscat și pe mare, din ceea ce arată soarele și luna și din toate schimbările survenite pe bolta cerului. „Căci, zicea el, dacă puterea s-ar afla în creația însăși, desigur că aceasta s-ar îngriji singură de păstrarea ordinii. Că lucrurile nu stau așa este cât se poate de limpede. De aceea ele nu ne sunt folositoare din propria lor inițiativă, ci prin supunerea lor unei puteri supreme care le poruncește: doar ei i se cuvine întreaga cinste și mulțumire!” Tocmai pentru faptul că și caldeenii, și ceilalți locuitori ai Mesopotamiei puneau la cale o revoltă împotriva lui, Abraham a socotit că este mai bine să se mute pe alte meleaguri și, cu voia și ajutorul lui Dumnezeu, a luat în stăpânire țara Canaanului. Acolo a înălțat un altar și a adus jertfă Domnului.

2. Berosos îl pomenește pe părintele nostru Abraham, fără să-l numească, spunând următoarele: „în a zecea generație de după potop, a existat la caldeeni un bărbat drept și mare, priceput în știința astrelor”. Hecateu nu s-a mărginit doar la menționarea lui în treacăt, ci a lăsat și o scriere aparte închinată lui. Nicolaos din Damasc, în cea de-a patra carte a *Istoriilor* sale, vorbește astfel despre el: „în Damasc a domnit Abraham, despre care se spune că a venit aici cu oaste străină din ținutul caldeenilor, situat mai sus de Babilon”. La nu prea multă vreme după aceea, s-a strămutat de acolo, împreună cu poporul său, pe meleagurile care se numeau pe atunci Canaan, iar

acum se cheamă Iudeea, și împreună cu ai săi s-a înmulțit foarte mult, dar despre istoria lor voi povesti într-o altă carte". Numele lui Abraham este și acum vestit în ținutul Damascului; și se arată și un sat care este numit Lăcașul lui Abraham.

CAPITOLUL VIII

1. Când însă foametea s-a abătut după câțva timp asupra Canaanului, Abraham, care auzise despre prosperitatea egiptenilor, s-a îndreptat bucuros spre meleagurile acestora, pentru

31

ca ai lui să se împărtășească din belșugul lor, iar el să cunoască îndeaproape învățăturile preoților despre zei; dacă ele erau mai bune decât ale sale, să se conformeze lor, iar dacă el însuși se dovedea mai înțelept, să-i atragă pe calea cea bună chiar pe dânșii. Dar întrucât Sara îl întovărășea, temându-se și de lipsa de măsură a egiptenilor în privința femeilor, el a pus la cale următorul șiretlic, ca nu cumva regele să-l ucidă din pricina frumuseții soției sale. S-a dat drept fratele acesteia și a îndemnat-o și pe Sara să joace rolul de soră (ceea ce era în interesul amândurora). Când ei au sosit în Egipt, lucrurile au decurs întocmai cum a bănuț Abraham. Faima frumuseții soției sale s-a răspândit din gură în gură; atunci și faraonul, regele egiptenilor, nu s-a împăcat cu zvonurile ajunse până la urechile lui, ci, mânat de arzătoarea poftă de a o vedea aievea, s-a arătat nespun de dornic să pună stăpânire pe Sara. Dar Dumnezeu s-a împotrivit nelegiuitei sale patimi, lăsând ca țara să-i fie bătuită de ciumă și de revolte ale supușilor săi. Când el însuși a vrut să știe ce anume trebuie să facă pentru a înlătura năpasta stărnită de mânia Domnului, preoții i-au răspuns că intenția lui era să ia prin silnicie soția unui străin, înspăimântatul rege s-a interesat cine era Sara și ce legătură avea cu însoțitorul ei. Cum a aflat adevărul, el și-a cerut iertare față de Abraham: a socotit că avea de-a face cu sora și im cu soția lui, precumpănitoare fiind numai dorința de a se înrudi cu dânșul și nicidecum de a-i aduce vreo jignire, împins de patimă. I-a dat așadar ca despăgubire o mare sumă de bani și i-a îngăduit lui Abraham să stea la sfat cu cei mai învățați dintre egipteni; datorită acestui fapt, faima virtuții sale a sporit și mai mult.

2. Căci egiptenii aveau tot felul de obiceiuri și își disprețuiau unii altora riturile, din care pricină le socoteau odioase, iar Abraham în convorbirile sale cu fiecare în parte, a respins obiecțiile lor și, cercetându-îe îndeaproape, a demonstrat că ele erau neîntemeiate și departe de adevăr. De aceea, în cursul întâlnirilor, ei l-au admirat ca pe cel mai înțelept bărbat, nu numai prin mințea lui ageră, ci și prin puterea de a-și convinge interlocutorii, el fiind cel ce i-a inițiat în aritmetică și le-a transmis lucrurile privitoare la astrologie. Fiindcă înainte de sosirea lui Abraham în Egipt, egiptenii erau cu totul străini de aceste științe, ele au ajuns de la caldeeni în Egipt și de acolo au trecut la greci¹.

¹ Lista înțelepților greci, care au călătorit în Egipt ca să se instruiască,

32

3. După ce s-a reîntors în Canaan, Abraham a împărțit țara împreună cu Lot, între păstorii lor izbucnind certuri în privința pășunilor; i-a lăsat totuși lui Lot deplina libertate de a alege. El însuși a ocupat ținuturile de la poalele muntelui, părăsite de Lot, și a locuit în orașul Hebron; acesta este cu șapte ani mai vechi decât Tanisul din Egipt. În schimb, Lot s-a stabilit în câmpia străbătută de fluviul Iordan, nu departe de orașul Sodoma, pe atunci încă evlavios, iar acum dispărut fără urmă, prin voința și mânia lui Dumnezeu: pricina celor întâmplare o voi arăta la locul potrivit².

CAPITOLUL IX

În vremea când asirienii țineau Asia sub stăpânirea lor, treburile sodomiților mergeau din plin și, pe măsură ce bogățiile lor sporeau de la o zi la alta, și tineretul devenea tot mai numeros. Regii sodomiților care ocărnuiau țara erau în număr de cinci: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus și craiul balenilor; fiecare avea propriul său teritoriu. Asirienii¹ au pornit războiul împotriva lor și îi asediau cu o oaste împărțită în patru părți, toate având însă unul și același comandant. În bătălia care a urmat, asirienii biruitori au impus regilor sodomiți plata unui tribut. După ce

întocmită de Diodor din Sicilia (*Biblioteca istorica*, I, cap. XCVI), cuprinde nume precum Orfeu, Homer, Licurg din Sparta, Solon și Platon din Atena, Pitagora din Samos, Democrit din Abdera ș.a.), Flavius Josephus îi atribuie lui Abraham sarcina de a-i fi instruit pe egipteni în științele descoperite de caldeeni. „Tatăl popoarelor”, adversarul idolatriei și precursorul monoteismului, devine și un erudit al vremii sale, puntea de legătură dintre culturile orientului antic și Grecia clasică.

² Vezi cap. XI din această carte a *Antichităților iudaice*.

¹ *Biblia* vorbește despre o coaliție alcătuită din regii Sennaarului, Elasarului, Elamului și Gutimului (*Facerea*, XIV, 1).

33

vreme de doisprezece ani aceștia au stat în robia lor și le-au plătit tributul convenit, în al treisprezecelea an ei s-au răzvrătit. Așadar, asirienii au pornit o expediție împotriva lor sub conducerea lui Amarapsides, Ariuch, Chodollamor și Thadal. Aceștia au prădat întreaga Sirie și i-au stărpit puzderia de urmași. Cum au ajuns în ținutul Sodomei, asirienii și-au instalat tabăra în valea care se numea Fântânile de asfalt¹. În vremea aceea, acolo se aflau puțuri numeroase; iar acum, o dată cu dispariția orașului sodomiților, valea s-a preschimbat într-un lac care se cheamă Asfaltitis². Despre lacul acesta vom vorbi ceva mai departe. Sodomiiții au tăbărât asupra asirienilor și, în crâncena înclăștare care a urmat, mulți dintre ei au căzut în luptă, ceilalți au fost luați în

captivitate, printre aceștia numărându-se și Lot, sosit în ajutorul sodomiților.

CAPITOLUL X

1. Când a auzit despre nenorocirea acestora, Abraham a fost cuprins de îngrijorare pentru soarta rudei sale, Lot, și de milă pentru sodomiții care-i fuseseră prieteni și vecini. Și cum a socotit că se cădea să vină în ajutorul lor, n-a zăbovit deloc, ci a pornit repede, împreună cu oamenii săi, și în a cincea noapte i-a surprins pe asirieni la Danus (căci așa se numea cel de-al doilea izvor al Iordanului); atacându-i mai înainte ca ei să se înarmeze, pe unii i-a ucis chiar în paturile lor, unde nu se așteptau la un măcel, iar pe alții, care nu adormiseră încă, dar nici nu erau în stare să lupte din pricina beției, i-a pus pe fugă. Abraham i-a urmărit pe fugari și în ziua următoare i-a silit să se retragă până în orașul

¹ Valea cu aceste „fântâni de asfalt” se numea Sidim (*Facerea*, XIV, 3).

² Marea Moartă, situată între Israel și Iordania, pe fundul unei depresiuni tectonice, lacul cu cea mai joasă altitudine de pe pământ.

34

Soba¹ din ținutul Damascului, dovedind astfel că biruința nu se dobândește prin mulțimea sau prin droaia de soldați, ci că prin luptă îndârjită și prin vitejie poți învinge o mulțime oricât de mare, așa cum el a spulberat o oaste atât de numeroasă doar cu trei sute și douăzeci și doi de oameni de casă, împreună cu trei prieteni ai săi. Și prada cu care își încărcase mâinile fugind, dușmanul a fost nevoit s-o înapoieze în chip rușinos.

2. Abraham i-a adus teferi pe sodomiții luați prizonieri de asirieni, de la care l-a recăpătat și pe Lot, ruda lui, apoi s-a întors acasă în pace. Iar regele sodomiților i-a ieșit înainte până la locul care se chema Valea Regilor: acolo a fost primit de regele orașului Solyma, Melhisedec. Numele acesta înseamnă regele drept: înțelesul acesta se bucura de un consimțământ unanim, pricină pentru care a și fost ales preot al lui Dumnezeu. Solyma s-a chemat după aceea Hierosolyma². Acest Melhisedec i-a primit pe oștenii lui Abraham cu ospitalitatea cuvenită și le-a pus la îndemână cu multă dărnicie tot ceea ce aveau nevoie pentru traiul lor zilnic: în timpul ospățului, el însuși a început să-l laude pe Abraham și să-I aducă mulțumiri lui Dumnezeu, fiindcă a lăsat ca dușmanii să încapă pe mâna lui. Iar Abraham i-a oferit a zecea parte din prada de război și Melhisedec a primit darul său. În schimb, regele sodomiților l-a rugat pe Abraham să-și păstreze prada pentru el; nu-i cerea altceva decât să-i cedeze oamenii pe care i-a scăpat din robia asirienilor. Abraham i-a spus că nu poate să facă așa ceva și că nu vrea să tragă alt folos din restituirea prăzii în afară de primirea proviziilor de care aveau nevoie oamenii săi de casă; se cuvine totuși să primească o parte din pradă, ca să-și recompenseze prietenii care i-au fost abați în luptă. Primul se numea Escholes, al doilea — Ennerus și al treilea Mambres.

3. Lăudându-i virtutea de care a dat dovadă, Dumnezeu i-a zis: „Nu vei fi privat de răsplata ce ți se cuvine pentru vitejeștile isprăvi pe care le-ai îndeplinit”. Dar el i-a răspuns: „La ce mi-ar sluji această răsplată, câtă vreme nu am parte de urmași?” (căci până atunci nu avusese nici un vlăstar). Atunci Dumnezeu i-a prevestit că i se va naște un fiu, iar urmașii săi vor fi tot atât de

¹ în *Biblie*, „Hoba, care este în stânga Damascului” (*Facerea*, XIV, 15).

² Sfânta Solyma, adică Ierusalim. Melhisedec era un rege-preot.

35

numeroși ca și stelele din cer. Când Abraham a auzit spusele lui Dumnezeu, i-a închinat o jertfă după porunca pe care o primise de la el. Iată jertfa pe care i-a adus-o: o junincă de trei ani, o capră de trei ani și un berbec tot de trei ani, câte o turturică și o porumbiță și, așa cum primise ordinul, le-a tăiat apoi în două, păsările rămânând netăiate. Când însă mai înainte de înălțarea jertfelnicului, păsările de pradă au zburat deasupra, avide de sângele vărsat, a răsunat glasul Domnului, care le-a vestit că urmașii săi, vreme de patru sute de ani, vor avea vecini răi în Egipt; dar ei vor birui grelele cazne impuse de dușmanii lor, plecând de acolo și, după înfrângerea canaanenilor, vor pune stăpânire pe țara și orașele lor.

4. Pe atunci Abraham locuia în preajma unui stejar numit Ogyges³; acest loc se află în Canaan, nu prea departe de Hebron. Mâhnit că femeia lui nu-i născuse încă nici un urmaș, l-a rugat pe Dumnezeu să-i hărăzească un copil de parte bărbătească. Domnul l-a îndemnat să nu-și piardă nădejdea, căci, așa cum printre toate celelalte l-a scos cu bine din Mesopotamia, nu-l va lăsa fără urmași; la porunca Domnului, Sara i-a adus în așternut o slujnică al cărei nume era Agar, născută în Egipt, ca să aibă copil de la ea. Iar slujnica, după ce a rămas grea, a cutezat să-și arate disprețul față de Sara, văzându-se deja stăpână, ca și cum vlăstarul ei urma să dețină puterea. Dar Abraham a lăsat în seama Sarei pedepsirea slujnicei, care a plănuit să fugă, nemairăbdând suferințele, și l-a rugat pe Dumnezeu să aibă milă de ea. În vreme ce rătăcea prin pustiu, i-a ieșit în cale îngerul Domnului, care i-a poruncit să se întoarcă la stăpânii ei: starea ei se va îmbunătăți dacă se va purta cum se cuvine; singură s-a vârat în necazul de acum, fiindcă fusese nerecunoscătoare față de stăpâna ei și îngâmfată. Dacă nu dă ascultare Domnului și va merge mai departe, îngerul a asigurat-o că va pieri; dar dacă se întoarce, va deveni mama unui fiu care va fi cândva domn peste ținutul acela. Agar s-a supus și, o dată întoarsă la stăpânii ei, a obținut iertarea lor. După nu prea multă vreme, l-a născut pe Ismael, care va să zică „Cel ascultat de Dumnezeu”, fiindcă Domnul a dat ascultare rugilor sale.

5. Cel despre care am vorbit mai sus s-a născut atunci când Abraham număra deja optzeci și șase de ani. Cum a împlinit

³ în *Biblie*, „Mamvri, care este în Hebron” (*Facerea*, XIII, 18).

nouăzeci și nouă de ani, i s-a arătat Dumnezeu, făgăduindu-i că Sara îi va naște un fiu. L-a îndemnat să-i dea numele de Isaac, prezicându-i că din dânsul se vor naște popoare mari și regi, care, prin războaiele duse de ei, vor cuceri întregul Canaan, de la Sidon și până în Egipt. I-a poruncit să nu îngăduie sau să se amestece cu celălalt; de aceea, să i se facă tăierea împrejur la partea rușinoasă în a opta zi de la nașterea fiecăruia. Pricina tăierii noastre împrejur o voi arăta în altă parte. Privitor la fiul său Ismael, Abraham l-a întrebat pe Domnul dacă el va trăi: Domnul i-a prevestit că va avea o viață lungă și va fi strămoșul mai multor neamuri. Și după ce i-a adus mulțumire Domnului pentru asta, s-a tăiat împrejur numaidecât atât el însuși cât și toți ai săi, așij-derea și micul Ismael. Ultimul împlinise în ziua aceea treisprezece ani, iar Abraham avea nouăzeci și nouă de ani.

CAPITOLUL XI

1. În vremea aceea sodomiiții, mândri de bogăția și mulțimea banilor lor, erau sfidători față de oameni și lipsiți de evlavie față de Dumnezeu; astfel, nu-și mai aminteau de binefacerile aduse de El, își urau oaspeții și disprețuiau legăturile cu ceilalți. Mâniat de aceste purtări, Domnul a hotărât să pedepsească trufia acestora și nu numai să le dărâme orașul, ci să le pustiască și ținutul, încât să nu mai răsară niciodată din el o plantă sau un fruct.

2. Atunci când Domnul a luat această hotărâre în privința sodomenilor, Abraham a văzut trei îngeri (în timp ce ședea în pragul casei sale, lângă stejarul Mambre) și convins că sunt niște străini, s-a sculat, le-a urat bun venit și, aducându-i la el, i-a rugat să fie oaspeții lui. Aceștia au primit invitația și el a poruncit să se facă pâine din lamură de făină și să fie înjunghiat un vițel care să fie gătit pentru un ospăț pregătit sub stejar. În fața lui străinii au lăsat să pară că se ospătează, apoi s-au interesat de femeia lui,

37

întrebând unde anume era Sara. La răspunsul lui că aceasta se afla în casă, ei au spus că peste câțeva vreme vor reveni, iar dânsa va deveni între timp mamă. Dar Sara a luat în derâdere vorbele lor, chibzuind în sine ea că nu mai putea să nască copii de vreme ce singură avea nouăzeci de ani și vârsta bărbatului atinsese deja un veac întreg. Oaspeții au încetat să se mai ascundă și au recunoscut că erau îngerii Domnului: unul dintre ei fusese trimis să le dea vestea că vor avea un copil, iar ceilalți doi, ca să-i stârpească pe sodomiiți.

3. La auzul acestor vorbe, Abraham a deplâns soarta sodomiiților și, ridicându-se în picioare, l-a implorat pe Dumnezeu să nu-i nimicească pe cei drepti și buni laolaltă cu nelegiuții. Domnul i-a spus că printre sodomiiți nu se află nici un om bun: dacă între ei se vor găsi barem zece, El era gata să-i scutească pe toți de pedeapsa păcatelor. Abraham a păstrat tăcerea și îngerii au ajuns în orașul sodomiiților, unde Lot s-a oferit să le fie gazdă; căci el îi primea pe străini cu cea mai mare ospitalitate, fiind cel ce imita pilda de bunătate a lui Abraham. Când a văzut că niște tineri atât de chipeși la înfățișare au poposit la Lot, sodomiiții s-au pregătit să-i supună umilinței și silniciei. Lot i-a rugat stăruitor să se abțină și să nu aducă vreo jignire străinilor¹, ci să dea oaspeților săi respectul cuvenit; le-a mai spus că, de nu pot să se stăpânească, le va ceda în locul lor pe propriile sale fiice, ca să-și satisfacă poftetele, dar localnicii nu s-au învoit.

4. Mâniat de cutezanța acestor desfrânați, Dumnezeu i-a orbit, încât ei s-au străduit degeaba să găsească intrarea casei; El a socotit că sodomiiții merită să piară cu toții. Prevenit de Dumnezeu că sodomiiții urmează să fie nimiciți, Lot a plecat din preajma lor împreună cu femeia și fiicele sale (amândouă fiind încă nemăritate): dar peștorii lor nu s-au îndurat să plece împreună cu ele, susținând că spusele lui Lot erau niște scorneli prostești. Atunci Dumnezeu și-a zvârlit sulița în mijlocul orașului, pe care l-a mistuit în foc împreună cu locuitorii săi, pârjolind ținutul de jur împrejur, ca într-un incendiu, așa cum am mai scris în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*. Dar femeia lui Lot, care, în vreme ce se îndepărta, a privit adesea înapoi spre oraș, foarte curioasă să vadă prăpădul abătut asupra lui, lucru interzis cu desăvârșire de Dumnezeu, s-a prefăcut într-un stâlp de sare (l-am văzut eu însumi, fiindcă el a dăinuit până deunăzi). În schimb, Lot și fiicele sale au ajuns într-un loc mărunț, care fusese ocolit de flăcări. El se cheamă acum Zohor; căci așa spun evreii la ceea ce este „mărunt”. Acolo a dus Lot, departe de oameni și lipsit de merinde, un trai necăjit.

5. Din convingerea că întregul neam omenesc se stinsese cu totul², fetele s-au împreunat cu tatăl lor, având grijă ca el să nu afle nimic. Ele au făcut acest lucru pentru ca spița oamenilor să nu piară cu desăvârșire. Au dat astfel naștere unor copii, cea mai mare avându-l pe Moab și numele lui înseamnă „descinde din tatăl meu”. Mezina l-a născut pe Ammanus, iar numele lui înseamnă „fiul neamului meu”. Unul dintre ei este strămoșul moabiților³, care și acum au rămas un popor mare, celălalt, al ammaniților⁴. Și unii și alții locuiesc în Coelesiria. Iată, așadar, în ce fel Lot a scăpat teafăr din prăpădul Sodomei.

¹ Homosexualitatea răspândită în Sodoma era socotită de iudei o spurcăciune, fiind pedepsită cu moartea (*Leviticul*, XVIII, 22 și XX, 23).

CAPITOLUL XII

1. Abraham însă s-a strămutat la Gherara, oraș din Palestina¹, dând-o pe Sara drept sora lui, mânat de frică, la fel cum procedase

² Catastrofa care a distras Sodoma și Gomora (cutremur urmat de o incendiară erupție de gaze), situate într-o regiune până azi seismică, poate să fie o paralelă iordaniană la legenda potopului.

³ Triburi nord-vest semitice care locuiau la vest de Marea Moartă și de fluviul Iordan, învecinându-se cu amoniții și edomiții. Supuși Regatului Israel în timpul domniilor lui David și Solomon, moabiții și-au recăpătat independența spre a deveni vasalii Asiriei, dispărând ca popor aparte în secolul VI î.e.n.

⁴ Populație semitică situată la est de Iordan, între Iabboc și Marea Moartă, care și-a întemeiat în secolul XIII î.e.n. regat propriu cu capitala la

mai înainte. El se temea de Abimelec, regele din partea locului, care se îndrăgostise de Sara și râvnea nespuse de mult s-o necinstească. Dumnezeu i-a înăbușit pătimașa dorință, trimițând asupra lui o boală grea. Atunci când vrăcii lui își pierduse nădejdea să-l mai vindece, în somn l-a avertizat printr-un vis să n-o siluiască pe soția străinului. De îndată ce s-a simțit puțin mai bine, regele a spus prietenilor săi că boala i-a fost trimisă de Dumnezeu, spre a ocroti dreptul ospetiei, fiindcă El a vrut ca femeia să rămână nepângărită, căci cea care îl însoțea pe străin nu-i era soră, ci soția lui legitimă; a primit chiar promisiunea că după aceea va primi binecuvântarea cerească, dacă-și va scuti oaspetele de orice griji pricinuite de soția lui. Spunând acestea potrivit sfatului dat, și prietenilor săi, a chemat la el pe Abraham și i-a cerut să nu fie îngrijorat că soția sa va avea parte de o jignire. Căci ea era sub ocrotirea Domnului și aflată în paza Lui, așadar va fi trimisă înapoi neatinsă de silnicie. Chemând drept martor pe Dumnezeu și conștiința femeii, regele a spus că n-ar fi râvnit-o din capul locului dacă ar fi știut că era măritată; dar întrucât a crezut că e sora lui, nu socotește că i-a făcut nedreptate. L-a rugat să se împace cu el și să-i redea favoarea lui Dumnezeu. Dacă vrea cumva să rămână la dânsul, va avea de toate din belșug, iar dacă va prefera să plece, îi va pune la îndemână însoțitori și îl va înzestra el însuși cu orice lucru de care duce lipsă. Drept răspuns la vorbele sale, Abraham i-a spus regelui că nu l-a mințit că se înrudește cu soția lui (căci era fiica propriului său frate), și că, fără această prefăcătorie, călătoria i s-ar fi părut lipsită de siguranță. Și întrucât nu credea că era pricina îmbolnăvirii regelui² și îi dorea acestuia sănătate deplină și pe mai departe, i-a zis că va rămâne la el cu dragă inimă. Atunci Abimelec i-a dat o parte din pământul și avuțiile sale, și împreună au făcut legământ să trăiască fără vicleșug, pecetluindu-l printr-un jurământ rostit la o fântână care s-a numit Bersuba: care va să zică, Fântâna jurământului. Așa îi spun și astăzi oamenii din partea locului.

2. La câțeva vreme după aceea, așa cum îi făgăduise Dumnezeu, Sara i-a născut lui Abraham un fiu; el i-a dat numele de Isaac. Aceasta înseamnă „râs”. Căci Sara a râs atunci când

² Regele din Gherara și haremul lui au fost pedepsiți cu stărpiciunea din pricina Sarei, boala fiind vindecată de Dumnezeu, la rugămintea lui Abraham (*Facerea*, XX, 17-18).

Domnul i-a spus că va deveni mamă, fiindcă nu mai spera, la o vârstă atât de înaintată, să zămislească un prunc și, ca atare, așa si-a numit fiul. Ea însăși împlinise nouăzeci de ani, iar Abraham atinsese pragul unui veac. La această vârstă amândurora li s-a născut în ultimul an un băiat, pe care l-au tăiat împrejur în a opta zi de la naștere; această zi o respectă până astăzi iudeii la tăierea împrejur a fiilor lor. Dar arabii fac același lucru în al treisprezecelea an: căci Ismael, strămoșul neamului lor, zămislit de Abraham, împreună cu concubina lui, a primit tăierea împrejur la vârsta aceea. Întregul rost al spuselor mele îl voi lămuri cu multă grijă. 3. Sara l-a iubit mai întâi pe Ismael, zămislit de roaba ei Agar, înconjurându-l cu multă râvnă, de parcă ar fi fost propriul ei copil: îl ocrotea în speranța că îi va fi urmaș. Dar după ce l-a născut pe Isaac, a socotit că nu se cădea ca el să fie crescut împreună cu Ismael, deoarece, având în vedere că acela era mai mare, la moartea ta ălu lor ar fi putut cu ușurință să-l nedreptățească pe mezin. L-a sfătuit așadar pe Abraham să facă în așa fel încât să-l izgonească pe Ismael odată cu mama lui. La început el n-a prea vrut să îndeplinească dorința Sarei, părându-i-se o faptă din cale afară de crudă alungarea unui copil la o vârstă fragedă și a unei femei lipsită de orice mijloc de trai. După aceea, fiindcă Dumnezeu încuviințase ceea ce plănuiase Sara, s-a lăsat convins și l-a încredințat mamei sale pe Ismael, care nu era în stare să străbată drumurile singur și, dându-i un ulcior de apă și o pâine, i-a poruncit să se ducă încotro o va mâna nevoia. De îndată ce a început să ducă lipsă de merinde în timpul călătoriei, Agar a fost cuprinsă de îngrijorare și teamă. Când a rămas aproape fără un strop de apă, a lepădat sub un brad copilul, care de abia își mai trăgea suflarea, îndepărtându-se pentru ca el să nu-și dea duhul în fața ei. Dar i-a ieșit în întâmpinare îngerul Domnului și, arătându-i un izvor ce țâșnea în apropiere, i-a poruncit să se îngrijească de creșterea copilului: căci marele ei noroc depinde de salvarea lui Ismael. La auzul acestor prevestiri, femeia a prins iarăși curaj și, întâlnind în calea ei niște păstori, prin gria pe care i-au purtat-o aceștia, a scăpat teafără din jalnica ei năpastă³.

³ Agar a supraviețuit în pustia Faran din zona sudică a Sinaiului, iar fiul ei a ajuns un vânător iscusit și legendarul strămoș al popoarelor arabe, murind la vârsta de 137 de ani.

4. Când băiatul a atins vârsta bărbăției, s-a însurat cu o femeie care se născuse în Egipt (de unde își trăgea obârșia și mama lui); aceasta i-a născut doisprezece fii: Nabaiotes, Cedarus, Abdeelus, Massamas, Idumas, Masmass, Masses, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphoesus și Cedmas. Aceștia au populat întreaga țară, de la Eufrat și până la Marea Roșie, pe care o denumim Nabatena⁴. Ei și-au dat numele neamurilor și triburilor arabe, datorită atât propriei lor destoiniciei, cât și demnității lui Abraham.

CAPITOLUL XIII

1. Pe Isaac îl iubea mai presus de orice părintele Abraham, fiindcă era unicul său fiu, dar și fiindcă Dumnezeu i l-a adus în dar când atinsese pragul bătrâneții. Copilul însuși sporea din ce în ce mai mult bunăvoința și dragostea zămisliților săi, prin cultivarea tuturor virtuților, prin afecțiunea arătată ambilor părinți și prin deplina lui

evlavie față de Dumnezeu. Abraham își sprijinea propria fericire pe râvna de a-și lăsa fiul la adăpost de orice griji atunci când el nu va mai fi în viață: ceea ce se potrivea cu voința Domnului însuși. Dornic să pună la grea încercare devotamentul lui Abraham față de El, i s-a arătat în somn și, înșirând toate binefacerile de care avusese parte: biruința asupra dușmanilor încăpuți pe mâna lui și avuțiile pe care i le-a dăruit, întru fericirea de acum a lui Isaac, a cerut să-i închine ca victimă a jertfei chiar pe acesta. I-a poruncit să-l ia cu el până sus, pe muntele Moria, și să-l aducă acolo ardere de tot, după ce va fi înălțat un jertfelnic în locul acela. Căci el își va putea dovedi pietatea în

⁴ Țara Nabatului, locuită de nabatei, populație arabă stabilită în nord-vestul Peninsulei Arabia (secolul IV î.e.n.), de unde i-a alungat pe edomiți care foloseau limba și scrierea aramaică. Petra era capitala regatului lor, care a atins apogeul în secolul I î.e.n.

măsura în care va pune sau nu salvarea copilului său mai presus de ceea ce era pe placul și voia Domnului.

2. Convinș că ar fi nedrept să nu dea ascultare lui Dumnezeu în orice privință și să nu-i ducă la îndeplinire toate cererile, prin înțelepciunea lui trăind toate viețuitoarele, după propria-i vrere, Abraham a tăinuit față de soția lui ordinul pe care i-l dăduse Domnul și faptul că avea de gând să-și sacrifice fiul; nici măcar slujitorilor nu le-a suflat o vorbă despre intenția lui, ca nu cumva aceștia să împiedice jertfa închinată lui Dumnezeu. A luat cu el pe Isaac împreună cu doi slujitori și un asin, ca să ducă în spinare lucrurile trebuincioase pentru aducerea la îndeplinire a sacrificiului, îndreptându-se spre munte. După ce vreme de două zile a drumețit în tovărășia slujitorilor, în a treia zi a dat cu ochii de munte și, lăsându-și în câmpie ambii slujitori, a urcat numai cu fiul său, pe piscul unde mai târziu regele David a înălțat un templu. Au cărat sus toate lucrurile de care aveau nevoie pentru sacrificiu, cu excepția animalului de jertfă. Isaac, pe atunci în vârstă de douăzeci și cinci de ani, a pregătit altarul și numaidecât a întrebat ce anume vor aduce jertfă, de vreme ce nu dispuneau de nici o victimă; iar Abraham i-a zis că aceasta le va fi dăruită de Dumnezeu însuși, cel care oferă din belșug oamenilor lucrurile de care duc lipsă și totodată le și răpește bunurile când ei își pun mare încredere în ele. Domnul le va da și victima cuvenită, dacă jertfa va fi pe placul său.

3. După ce altarul a fost înălțat, lemnele despicate în două fiind puse pe el și toate lucrurile pregătite pentru jertfă, Abraham i-a vorbit astfel fiului său: „Copilul meu, prin mii de rugăminți adresate lui Dumnezeu l-am implorat să mi te naști, iar după venirea ta pe lume, n-am precupețit nici o osteneală ca să te cresc și n-am socotit că ar fi o mai mare fericire decât aceea de a te vedea bărbat, pentru ca, murind, să te fac pe tine moștenitorul avuției mele. Dar fiindcă am devenit tatăl tău prin vrerea lui Dumnezeu, iar El îmi cere acum să renunț la tine, îndur cu mult curaj jertfirea ta. Te cedez așadar lui Dumnezeu, cel ce-mi cere asta în onoarea lui, El, care a fost întotdeauna milostivul meu apărător și sprijinitor. Întocmai cum te-ai născut, vei părăsi acum viața, nu după mersul firesc al lucrurilor: oferit de propriul tău tată drept jertfă lui Dumnezeu, părintele universului. Socot că te-a găsit demn să te stingi din viață, nu răpus de o boală, nici de

n

42

43

război, nici de orice altă năpastă, așa cum se întâmplă îndeobște oamenilor, ci ca unul căruia îi va lua sufletul în timpul rugăciunilor și al jertfei sacre, aducându-l la El. Tu vei fi astfel îngrijitorul și ocrotitorul bătrâneților mele, drept pentru care te-am și crescut, Domnul dându-ți locul binemeritat!"

4. Isaac (care se cuvenea să fie generos, căci se născuse dintr-un asemenea tată) i-a aprobat fără șovăială discursul: el a spus că din capul locului n-ar fi meritat să se nască dacă încălca hotărârea Domnului și a tatălui său și nu se supunea bucuros voinței amândurora, fiind nedrept chiar și în cazul când n-ar fi primit să facă ce dorea doar tată] său; așa că s-a îndreptat spre altar, spre a fi adus jertfă. Acest lucru se înfăptuia negreșit, dacă Dumnezeu nu s-ar fi împotrivit la timp. L-a strigat pe Abraham, pe numele său, împiedicându-l astfel să-șiucidă fiul. I-a zis că nu din dorința de a vărsa sânge omenesc i-a poruncit să-și înjunghie copilul, ca să-l răpească cu atâta cruzime tatălui pe cel dăruit de El însuși, ci numai ca să-l pună la încercare dacă-l va asculta și atunci când îi va cere o faptă cumplită. Cunoscându-i ardoarea și evlavia fără pereche, se bucură de darul pe care i l-a adus; așadar, nu-l va lăsa de izbeliște, de vreme ce merită cu prisosință toată grija cu care i-a înconjurat mereu și pe el, și pe vlăstarul său: acest fiu va atinge o vârstă înaintată, având parte de o viață fericită, de feciori cuminiți și legitimi, cărora le va lăsa o avuție mare. Domnul i-a mai prezis că neamul său se va răspândi prin multe și bogate popoare, care își vor aminti întotdeauna de strămoșul și întemeietorul stirpei lor; iar urmașii lui vor pune stăpânire pe Canaan prin forța armelor, stârnind invidia celorlalți oameni. După ce a spus acestea, Domnul le-a

adus pe neașteptate un berbec pentru jertfă. Iar ei, văzându-se redați unul altuia și părtași ai făgăduielilor unui noroc atât de mare, s-au îmbrățișat călduros, au jertfit victima și s-au întors la Sara, unde au trăit fericiți, căci Dumnezeu îi ajută cu dragă inimă în toate lucrurile pe care le puneau la cale.

CAPITOLUL XIV

La nu prea multă vreme după aceea a murit Sara, la vârsta de o sută douăzeci și șapte de ani. Ea a fost înmormântată în Hebron; canaanenii s-au oferit să-i dea un loc de înmormântare din domeniul public, Abraham cumpărând însă țarina¹ cu patru sute de siclii² de la un oarecare Efraim din Hebron³. Abraham și urmașii acestuia și-au înălțat acolo monumentele lor funerare.

CAPITOLUL XV

După aceea Abraham s-a însurat cu Chetura, care i-a născut șase fii, înzestrați cu multă putere de muncă și deșteptăciune: Zambranes, Iazares, Madanes, Medianes, Iosubacus și Suus. Și aceștia au avut copii la rândul lor: lui Suus i s-au născut Sabathones și Dadanes. Acesta i-a zămislit pe Latusimus, Asuris și Luomes; Medianes, pe Ephas, Ofren, Anochus, Ebidas și Eldas. Pe toți aceștia, fii și nepoți, Abraham i-a trimis să întemeieze colonii, iar ei au ocupat Trogloditis¹ și acea parte din Arabia Fericită care se întinde până la Marea Roșie. Zice-se că Ophren

¹ Sara a murit la Chiriati-Arba, iar locul ei de veci a fost peștera Macpela, aflată la capătul unei țărini, în fața lui Mamuri, sau a Hebronului. *Biblia (Facerea, XXIII, 19)*

² Monedă evreiască de 6 gr. (sechel).

³ Efron Heteeanul era proprietarul țărinei din preajma peșterii Macpela, locul ales de Abraham pentru înmormântarea Sarei. Deși Efron s-a arătat gata să-l cedeze gratis, din respect față de Abraham, acesta a preferat să cumpere locul de veci al familiei și urmașilor săi.

¹ Ținut de pe coasta de nord a Etiopiei, locuit de troglodiți.

44

45

a pornit într-o expediție în Libya², pe care a și cucerit-o, iar nepoții lui, statornicindu-se acolo, i-au zis țării Africa, după numele său. Ca martor al acestor cuvinte îl iau pe Alexandros Polyhistor³, care spune următoarele: „Prezicătorul Cleodemus, numit și Malchus, care a depănat istoria iudeilor așa cum a scris-o Moise, legiuitorul iudeu, povestește că Abraham a zămislit împreună cu Chetura mai mulți copii. El redă și numele a trei dintre ei: Apher, Suris și Iaphra. Asiria s-a chemat astfel după Suris, de la ceilalți doi, Apher și Iaphra, își trag numele orașul Aphra și țara Africii. Ambii au sărit în ajutorul lui Heracles, venit să poarte război împotriva libyei și a lui Anteu⁴. Heracles a luat-o de soție pe fiica lui Apher și ea l-a născut pe Didor⁵. Din ultimul descinde Sophones, de la care își trag numele sophacii⁶, din rândul barbarilor.”

CAPITOLUL XVI

1. Când Isaac era în jurul vârstei de patruzeci de ani, părintele Abraham a hotărât să i-o dea de nevastă pe Rebeca, nepoata fratelui său Nahor, iar ca pețitor l-a trimis pe cel mai vârstnic dintre slujitorii săi¹, după depunerea unui aspru jurământ. Legământul

² Adică în zona nordică a Africii, singura pe care o cunoșteau, de fapt, oamenii antici.

³ Lucius Cornelius Alexandros, denumit Polyhistor (secolul I î.e.n.), prozator grec, autor de savante compilații și istorii, descrieri de obiceiuri orientale sau

⁴ Uriaș invincibil câtă vreme venea în atingere cu mama lui, Gaia (Glia), ucis de Heracle, care l-a sugrumat, ținându-l pe umăr, pentru a împiedica orice contact cu pământul.

⁵ După uciderea lui Anteu, Heracles s-a unit cu soția lui (care a dat numele orașului marocan Tanger), și a devenit tatăl lui Sophax, rege al Mauritaniei. Fiul său Diodor (nu Didor) a întemeiat dinastia regală a ținutului din nord-vestul Africii.

⁶ Probabil, supușii lui Sophax, strămoșii marocanilor de azi. ¹ Eliezer (*Facerea, XXIV, 33*).

46

s-a înfăptuit în felul următor: fiecare și-a pus mâna sub coapsa celuilalt și l-a chemat pe Dumnezeu ca martorul faptelor lor viitoare. Prin slujitorul său a trimis prietenilor de acolo niște daruri care, din pricină că erau rare sau lipseau cu desăvârșire din ținutul lor, urmau să fie prețuite ca atare. Deoarece era greu să străbați Mesopotamia iarna, din cauza noroaielor îngroșate, vara, din cauza lipsei de apă, mai ales că și tâlharii prădau acele ținuturi încât drumeții n-ar fi scăpat teferi dacă nu s-ar fi păzit cu strășnicie, slujitorul a sosit după o lungă călătorie în orașul Carrha. Odată ajuns în nemijlocita apropiere a cetății, credincioasa slugă a întâlnit multe fete venite să scoată apă din fântână. L-a rugat așadar pe Dumnezeu ca Rebeca, pe care Abraham îl trimisese s-o pețască pentru fiul său, să se afle printre fete dacă măritișul va fi pe placul ei, iar semnul de recunoaștere să fie refuzul celorlalte de a-i îngădui să bea, singura care se va învoi fiind ea însăși.

2. Cu asemenea gânduri s-a apropiat slujitorul de fântână și a rugat fetele să-i dea de băut. Ele l-au refuzat, spunându-i că au nevoie de apă ca s-o ducă acasă și nu pot să renunțe la ea (căci apa nu se scotea lesne din fântână); una din rândul lor le-a muștrat pe toate pentru morocânoasa lor purtare față de găzduirea străinilor, întrebându-le: ce fel de legături vor să aibă ele cu oamenii, cărora nu se îndură să le dea măcar apă? Ea însă i-a îndeplinit cu voioșie dorința. Iar slujitorul, care trăgea mari speranțe în urma tuturor acestora, domic s-o cunoască într-adevăr, i-a lăudat generozitatea și bunătatea, precum și faptul că n-a șovăit să vină în ajutorul însetaților, cu prețul trudei sale. Apoi a întrebat cine sunt părinții ei, cărora le-a dorit să aibă noroc cu o asemenea fiică; apoi le-a urat ca ea să aibă parte de un bărbat cumsecade și să-i nască copii legitimi. Ea nu s-a împotrivit să-i dezvăluie ce dorea să știe, ci i-a spus și din ce neam se trăgea. I-a zis: „Mă numesc Rebeca, tată mi-a fost

Batuel, dar el s-a stins din viață, iar fratele meu este Laban, care are în grijă întreaga gospodărie, împreună cu mama noastră², veghind să-mi păstrez fecioria". Când a auzit acestea, slujitorul s-a arătat bucuros că, prin faptă și vorbă, în chip vădit l-a avut pe Dumnezeu ca ocrotitor în timpul călătoriei sale. Apoi el a scos un colier și alte asemenea podoabe, cu care obișnuiesc să se gătească fecioarele, și le-a oferit copilei, drept

² Ea se numea Melca (*Facerea*, XXIV, 24).

47

răsplată pentru potolirea setei și ca semn al deosebitei sale prețuiri, spunându-i că se cuvenea să primească asemenea recompense, fiindcă a întrecut în bunătate atâtea fete. Totodată a rugat-o să-i îngăduie să poposească la ai ei, căci noaptea îl împiedică să-și continue călătoria: ducea cu el și podoabe femeiești de mare preț pe care zicea că nu le poate depune nicăieri în mai deplină siguranță decât la niște gazde bune. I-a spus că despre omenia mamei și a fratelui ei și despre faptul că erau la fel de primitivi, putea să-și facă și singur o părere din virtutea pe care o dovedea ea însăși; nu va fi o povară pe capul lor, căci el le va răsplăti ospitalitatea, trăind pe cheltuiala lui. Fata i-a mulțumit pentru buna părere pe care o avea despre omenia părinților săi, l-a muștrătat totuși, fiindcă îi socotea pe ai săi zgârciți: toate le va obține de la ei pe degeaba. Va merge mai întâi să-l întrebe pe fratele ei, Laban, dacă se învoiește să-l primească și îl va conduce apoi acasă la ea. 3. Când vorba a fost transpusă în faptă și drumețul a devenit oaspete, cămilele sale au fost luate în primire și îngrijite de slujitorii lui Laban, el fiind poftit la masă de către gazdă. După cină, a cuvântat astfel către fratele și mama fetei: „Abraham este fiul lui Tharrus, adică ruda voastră: căci Nahor, bunicul copiilor tăi, stăpână a casei, a fost fratele lui Nahor, zămislit de același tată și aceeași mamă. El m-a trimis la voi, ca s-o cer pe această copilă de soție pentru fiul lui, care este legitim, crescut ca unic moștenitor al întregii sale averi. Firește că ar fi putut să-i aleagă dintre femeile ținutului acela una foarte bogată; dar el n-a vrut s-o unească pe aceasta cu propriul fiu din marele respect pe care-l poartă neamului său, și cu el dorește să se însoțească prin nuntă. Nu întâmpinați cu dispreț râvna și propunerea lui; căci binecuvântarea lui Dumnezeu m-a întovărășit, norocoasă, de-a lungul călătoriei mele și am dat lesne de copila și de casa voastră. Când am sosit în preajma orașului, urmărind numeroase fete venite să ia apă de la fântână, l-am rugat pe Dumnezeu ca ea să se afle printre acestea; ceea ce s-a și întâmplat. Dați-vă și voi încuviința-rea la această nuntă hotărâtă de Dumnezeu și pe Abraham, cel care m-a trimis încoace cu atâta sânguință, cinstiți-l, încredințându-mi propria voastră copilă. Întrucât au găsit cererea în căsătorie frumoasă și pe placul lor, recunoscând în ea voința lui Dumnezeu, Laban și mama lui au trimis fata în condițiile cerute. Isaac s-a căsătorit cu ea și a devenit stăpânul tuturor avuțiilor: căci copiii pe care i-a avut Chetura fuseseră trimiși în colonii.

48

CAPITOLUL XVII

Nu prea mult după aceea a murit și Abraham, bărbat fără asemănare în orice fel de virtute, deosebit de drag lui Dumnezeu datorită firii sale din cale afară de evlavioasă. El a trăit o sută șaptezeci și cinci de ani și a fost înmormântat de către fiii săi Isaac și Ismael în Hebron, alături de soția lui, Sara.

CAPITOLUL XVIII

4. Iar Isaac (după moartea lui Abraham) a lăsat-o grea pe femeia lui: pântecul ei umflându-se mult, el s-a temut și l-a întrebat pe Dumnezeu ce s-a întâmplat. Acesta i-a răspuns că Rebeca îi va naște doi gemeni, care vor fi zămisliții unor neamuri purtând numele copiilor¹ și că mezinul îl va întrece pe fratele său mai mare. După câțiva vreme, așa cum prezisese Dumnezeu, lui Isaac i s-au născut doi gemeni, dintre care cel vârstnic era din creștet până în tălpi din cale afară de păros, cel mic ținându-se cu mâna de călcâiul² fratelui născut înaintea lui. Tatălui îi era drag fiul cel mare, care se numea Esau³ sau Seeiros, fiindcă evreii spun păroșilor *seeiron*. În schimb mama îl îndrăgea pe mezin.

2. Când însă foamea bântuia ținutul, Isaac, care era hotărât să meargă în Egipt, la porunca Domnului, s-a îndreptat spre Gherara. Regele Abimelec l-a primit, datorită legăturilor de ospetie a prieteniei sale cu Abraham. De unde la început s-a arătat

¹ Edomiții și israeliții. Situat între Marea Moartă și Marea Roșie, Edomul a fost inclus în regatul Israel de către David, recăpătându-și ulterior independența.

² Iacob în ebraică are sensul de „cel ce ține călcâiul”.

³ Esau a fost tălmăcit prin „roșcat” sau „păros”.

49

plin de bunăvoință, invidia a fost cea care l-a împiedicat să stăruie în aceeași atitudine față de el. Văzând că Dumnezeu era nespus de bun cu Isaac și că-l favoriza într-o asemenea măsură, regele l-a alungat pe Isaac. Atunci

acesta s-a dus într-o câmpie ce se chema „Vale”, un meleag situat nu prea departe de Gherara. Când el săpa aici o fântână, păstorii au tăbărit asupra lui, provocându-l la luptă, ca să-l împiedice să-și termine lucrarea. Isaac n-a vrut să le caute pricină și i-a lăsat să creadă că sunt mai puternici. A plecat într-altă parte și a săpat o nouă fântână, însă alți păstori ai lui Abimelec s-au năpustit să-l silnicească; a plecat și de aici, ca să poată duce un trai sigur. Când regele i-a îngăduit în cele din urmă să sape o fântână fără nici o piedică din partea lui, Isaac i-a spus acesteia Rooboth, nume care înseamnă „meleag îndepărtat”. Dintre fântânile săpate de el mai înainte, pe prima a numit-o Escon, care va să zică „Fântâna luptei”, pe a doua, însă, Sitenna, nume ce indică „dușmănia”.

3. Ceva mai târziu, puterea lui Isaac a atins culmea datorită averilor sale mari. Adânc îngrijorat că se vor întoarce împotriva lui sporitele avuții ale lui Isaac, mai ales că ei trăiseră nu fără să se bănuiască unul pe altul, iar Isaac se îndepărtase de el dintr-o ascunsă dușmănie, Abimelec s-a temut că nu-i va mai sluji la nimic vechea lor amicizie, căci Isaac era ispitit să-și răzbune jignirea primită, și și-a reînnoit prietenia, ducându-se însoțit doar de Phicol, una dintre căpeteniile oastei sale. Iar când a obținut tot ce și-a dorit de la bunătatea lui Isaac, care de dragul prieteniei cu tatăl său era gata să ierte orice, Abimelec s-a întors acasă.

4. Esau, celălalt fiu al lui Isaac, îndrăgît mult de acesta, la împlinirea vârstei de patruzeci de ani, s-a însoțit cu Ada, fiica lui Helon, și cu Alibama, fiica lui Esebeon⁴, doi dintre oamenii de seamă din Canaan, sprijinindu-se în căsătorie doar pe opinia lui, fără să-i spună nimic tatălui său. Căci Isaac n-ar fi îngăduit, desigur, acest lucru dacă i s-ar fi cerut cumva părerea, fiindcă el nu ar fi acceptat cu plăcere să intre în legături de rudenie cu locuitorii ținutului⁵. Nevrând să-și necăjească feciorul, el nu s-a opus căsătoriilor cu aceste femei, ci s-a hotărât să păstreze tăcerea.

⁴ Potrivit *Bibliei*, Iudit, fiica lui Beerî heteul, și Basemata, fiica lui Elon heteul (*Facerea*. XXVI, 34).

⁵ Esau încalcă astfel tradiția instaurată de bunicul său, Abraham.

50

5. Când era deja vârstnic și cu totul lipsit de lumina ochilor, Isaac l-a chemat la el pe Esau, i s-a plâns de bătrânețe și de faptul că pierderea vederii și pacostea orbirii îl împiedicau să ducă la îndeplinire slujirea Domnului, rugându-l să plece la vânatoare și din sălbăticiunea răpusă să-i pregătească o mâncare. După ce se va fi ospătat cu ea, urma să-l implore pe Dumnezeu să fie sprijinitorul și ocrotitorul fiului său în întreaga lui viață; i-a spus că el nu știa sigur când va muri, dar n-ar vrea să se despartă de lume fără ca prin rugăminți să fi atras milostenia lui Dumnezeu asupra urmașului său.

6. Esau s-a grăbit să plece la vânatoare. Dar Rebeca, socotind că se cuvenea să-l implore pe Dumnezeu să-și coboare favoarea asupra lui Iacob, i-a cerut acestuia, fără știrea lui Isaac, să înjunghie niște iezi și din ei să pregătească o mâncare. Iacob a dat ascultare mamei sale și a îndeplinit tot ce-l învățase ea. Acope-rindu-și apoi brațele cu blănițele iezilor, pentru ca propriu-i tată să-l ia drept Esau, datorită faptului că pielea acestuia era năpădită de păr (căci în toate privințele gemenii semănau între ei și doar prin asta se deosebeau) și, stăpânit de teama că, înainte de rostirea rugăciunilor, Isaac să nu descopere înșelăciunea și, în mânia lui, binecuvântarea să se preschimbe în blestem, Iacob i-a adus părintelui său cina de îndată ce mâncarea a fost gătită după placul lui. Isaac, care-l recunoscuse după glasul său aparte, i-a cerut să se apropie. Dar Iacob și-a întins spre el brațele acoperite cu blănițe de iezi și, când a simțit că era păros, Isaac a exclamat: „După glas semeni cu Iacob, totuși, după desimea părului, îmi pari a fi Esau!”⁶

7. Fără să se gândească la vreo faptă rea, după ce a mâncat, Isaac a trecut la rugăciuni și la invocarea lui Dumnezeu, spunând: „Stăpânitorul tuturor veacurilor și făuritorul lumii întregi, tu ai făgăduit părintelui meu un mare număr de norocoase avuții, iar pe mine m-ai cinstit cu prosperitatea de față! Ai promis urmașilor mei că le vei fi ocrotitorul și împărțitorul unor bunuri din ce în ce mai numeroase; adeverească-ți-se fericitele auspicii și nu mă disprețui pentru slăbiciunea de acum, datorită căreia am și mai mare nevoie de tine. Păstrează-mi teafăr feciorul, păzește-l de

⁶ *Biblia* îl înfățișează pe Esau ca un vânător care cutreiera câmpiile, Iacob fiind un om liniștit, trăind în corturi (*Facerea*, XXV, 27).

51

atingerea oricărui rău, hărăzește-i o viață fericită și stăpânirea bunurilor pe care i le poți pune la îndemână. Fă ca dușmanii să-i știe de frică, iar prietenii să-l cinstească și să-l îndrăgească!”

8. Așa se ruga lui Dumnezeu, crezând că era vorba de Esau. De abia își încheiase spusele că Esau se și întorsese de la vânatoare; Isaac și-a dat seama de înșelăciune, dar n-a suflat o vorbă. Esau i-a cerut să fie binecuvântat ca și fratele său. Tatăl ferindu-se să facă asta, fiindcă toate rugile fuseseră rostite în favoarea lui Iacob, Esau a deplâns faptul că fusese amăgit. Înduișat de lacrimile vărsate de el, tatăl său i-a spus că el se va distinge în îndeletnicirile vânătorești, în puterea trupească și în mânăuirea armelor și faima i se va prelungi de-a pururi în urmașii lui; dar propriul frate va trebui să i se supună.

9. Temându-se pentru Iacob, că fratele său se va răzbuna pe el fiindcă fusese înșelat cu prilejul rugămintilor părintești, mama a căutat să-l pună la adăpost de primejdii: căci ea l-a convins pe soțul ei să-l trimită pe Iacob în Mesopotamia, ca să se înfrățească cu o femeie din neamul său. Chiar și Esau a luat în căsătorie pe Basemata, fiica lui Ismael, fără încuviințarea tatălui ei. Isaac nu era deloc favorabil canaaneenilor și nu vedea cu ochi buni legăturile lui de rudenie cu aceștia. Totuși Esau s-a căsătorit cu Basemata și a iubit-o mai presus de orice.

CAPITOLUL XIX

1. Trimis de mama lui în Mesopotamia, ca s-o ia pe fiica unchiului său Laban, nunta primind încuviințarea lui Isaac, care a urmat sfatul soției sale, Iacob a străbătut Canaanul și, datorită urii pe care o purta localnicilor, nu voia să poposească la nici unul dintre ei, ci își petrecea noaptea sub cerul liber, cu capul sprijinit de câteva pietre strânse sub căpățul său; în timpul somnului, el a avut o viziune. I s-a părut că vede o scară care ajungea de

52

la pământ până la cer și pe treptele¹ ei pogorau făpturi ce se aflau mai presus de firea omenească, iar în capul scării i s-a înfățișat aievea Dumnezeu, strigându-l pe nume și spunându-i următoarele vorbe: „Iacobe, tu, care ai un părinte bun și un bunic vestit pentru marea lui virtute, nu trebuie să te sinchisești de cele ce ți se întâmplă acum, ci să sperii în vremuri mai bune. Căci sub deplina mea ocrotire, avea-vei parte de-o nesfârșită mulțime de bunuri. Și pe Abraham l-am adus din Mesopotamia încoace, alungat de rudele sale, iar pe tatăl tău l-am făcut fericit în toate privințele. Nici soarta ta nu va fi deloc mai rea. Pornește, așadar, la drum cu dragă inimă, sub călăuzirea mea. Nunta pe care o pui la cale va fi una norocoasă și ți se vor naște copii buni. Mulțimea lor va fi greu de numărat și vlăstarele tale se vor înmulți întruna; acestora le voi dăruia stăpânirea țării și urmașilor lor, care vor popula întregul pământ și marea până unde străbate lumina soarelui. N-ai teamă de nici o primejdie, nu te feri să înfrunți oricât de multe osteneți, căci toate faptele tale se vor desfășura sub povățuirea și grija mea, nu numai acum ci și în viitor!”

2. Acestea au fost cele prezise de Dumnezeu lui Iacob. Nespus de bucuros pentru ceea ce i-a fost dată să vadă și să audă, a turnat ulei peste piatră², fiindcă deasupra ei a primit făgăduiala unui noroc atât de mare, făcând solemnul legământ că va aduce aici o jertfă, dacă va scăpa viu și nevătămat, și că-i va oferi Domnului a zecea parte din toată agonisita lui, în cazul când se va întoarce. Iacob a socotit că locul merită să fie numit Betel — ceea ce în limba elină se cheamă „Casa lui Dumnezeu”.

3. De acolo, el s-a îndreptat voinicește spre Mesopotamia și a ajuns în Charra. Când a întâlnit în împrejurimile orașului păstori, băieți și fete, stând în jurul fântânii, s-a îndreptat spre aceștia și le-a cerut apă de băut. Intrând în vorbă cu ei, i-a întrebat dacă îl cunoșteau pe Laban, o rudă de-a lui, și dacă el mai trăiește încă. Toți i-au răspuns că îl știau bine (căci nu era unul dintre cei care pot fi trecuți cu vederea), că fata lui îi păstorește turma împreună cu ei, rămânând mirați că nu era de față. „De la dânsa, i-au spus ei, poți să afli pe îndelete tot ce dorești să știi!” în timp ce

¹ În onirica scară celestă stăruie amintirea sumero-babilonienelor temple în trepte (așa-numitele zigurate).

² Act de cult răspândit în religia canaanică, pe care profeții îl vor combate. Această piatră „a pus-o stâlp” Iacob (*Facerea*, XXVIII, 22).

53

vorbeau, a apărut și fata, împreună cu păstorii care o însoțeau; ei l-au arătat atunci pe Iacob, zicându-i: „Străinul ăsta a venit să întrebe de tatăl tău.” Ea s-a bucurat copilărește de sosirea lui Iacob și l-a întrebat cine este, de unde a venit la ei și ce nevoie l-a mânat încoace; s-a arătat gata să-i fie ea însăși de folos în atingerea scopului pentru care a venit.

4. Subjugat nu de faptul că-i era rudă, nici de bunăvoința ei, ci de dragostea lui față de fată, Iacob a rămas o vreme înmărmurit, văzând că avea un chip atât de frumos cum rareori mai întâlneai la femeile din vremea aceea și i-a vorbit astfel: „între mine și tine și tatăl tău, dacă ești într-adevăr fiica lui Laban, există o legătură de rudenie care întrece vârsta mea și a ta: căci Abraham și Aran și Nahor s-au chemat fiii lui Tharrus, iar Batuel, bunicul tău, a fost fiul lui Nahor, Abraham și Sara, fiica lui Arran, fiind părinții tatălui meu, Isaac. Dar mai avem o înrudire mai strânsă și mai proaspătă, care ne leagă unul de altul: Rebeca, mama mea, este sora tatălui tău, Laban, fiind născuți din același tată și de aceeași mamă; suntem adică veri, eu și cu tine. Sosesc acum aici ca să vă salut și să reînnoiesc vechea noastră rudenie!” Atunci ea și-a amintit, așa cum li se întâmplă copiilor, ceea ce auzise odinioară de la tatăl său despre Rebeca și, întrucât știa că numele ei avea darul să încante urechile părinților săi, vărsând lacrimi de dragul propriului ei tată, l-a îmbrățișat pe Iacob și, după ce l-a salutat, i-a spus: „Nespus de mare-i bucuria pe care o aduci părintelui meu și familiei întregi, căci el n-a dat-o uitării pe mama ta, vorbindu-ne adesea de dânsa; mulțumită ei, să vezi ce mult te va prețui!” L-a rugat apoi s-o însoțească până la tatăl ei, ca să nu-i mai amâne plăcerea pe care i-o va face vederea lui.

5. După rostirea acestor vorbe de bun venit, fata l-a dus pe oaspete în fața lui Laban. Recunoscut imediat de unchiul său, Iacob, care n-avea nici un motiv să fie sfios între prieteni, i-a prilejuit gazdei sale o deosebită plăcere prin neașteptata lui sosire. După câteva zile, Laban i-a spus că bucuria prezenței lui stă mai presus de ceea ce ar fi în stare să exprime vorbele sale; ține însă să afle ce anume l-a făcut să plece, părăsindu-și mama și tatăl, care erau bătrâni, având mare nevoie de ajutorul său; el însuși îi va acorda sprijinul și ajutorul necesar pentru îndeplinirea tuturor dorințelor lui. Iacob i-a înfățișat cum a decurs întreaga întâmplare, zicându-i că Isaac are doi gemeni, pe el și pe Esau; fiindcă i-au fost înșelate speranțele legate de binecuvântarea părintească,

54

strămutată prin vicleșugul mamei lor asupra fratelui mai mic, Esau vrea să-lucidă, de vreme ce el (Iacob) i-a răpit domnia pe care Dumnezeu i-o hărăzise lui, însușindu-și fericirea pe care tatăl însuși îl rugase pe Dumnezeu s-o reverse asupra lui. Iată așadar pricina sosirii lui aici, la aceasta adăugându-se și porunca mamei sale. „Noi avem aproape pretutindeni niște frați sau rude din același sânge, totuși mama ne rămâne făptura cea mai apropiată, în situația de acum — a mai spus el — nu-mi pun nădejdea decât în tine, după Dumnezeu, cel care mi-a fost oblăduitor în decursul călătoriei mele!”

6. Laban l-a asigurat că-i va arăta întreaga lui prietenie în numele părinților, dar și de dragul mamei sale, față de care își va dovedi iubirea chiar și în absența ei. I-a spus că vrea să-l întrebe dacă nu dorește să se îngrijească de turmele sale, având depline puteri asupra lor: iar când va pofți să se întoarcă la părinții lui, va pleca de la el încărcat de daruri și de acele cinstiri care să fie demne de înrudirea lor atât de strânsă. Iacob a primit cu bucurie vorbele auzite și i-a zis că, dornic să rămână la dânsul, era gata să primească orice fel de muncă, după propriul lui plac, dar ca răsplată a cerut-o de soție pe Rachel, căreia îi purta un deosebit respect, pentru că l-a ajutat să pătrundă în casa lui (căci dragostea pe care o purta copilei i-a inspirat spusele sale). Laban a fost încântat și i-a promis mâna fetei sale, întrucât nici nu putea să-și dorească un ginere mai acătării. Dar nunta lor nu putea să aibă loc decât dacă el va mai rămâne câtăva vreme la dânsul, căci el nu se îndură să-și lase fiica să se mărite cu un soț de acolo. Iacob a fost de acord cu asta și s-a ajuns la o învoială de șapte ani. A hotărât ca în acest răstimp să-l slujească pe socrul său pentru ca el să-i pună la încercare destoinicia și să-și dea seama mai bine cu ce fel de bărbat avea de-a face. Laban a acceptat aceste condiții și, după scurgerea termenului stabilit, a pregătit ospățul de nuntă. La sosirea nopții, fără ca Iacob să bănuiască ceva, i-a vârât în așternut pe cealaltă fiică a lui, mai mare decât Rachel, dar cu un chip mai puțin atrăgător³. Amăgit de vin și de întuneric⁴, Iacob a intrat la ea; la lumina zilei, el a observat înșelăciunea și

³ O boală de ochi îi urâtea chipul, în vreme ce Rachel „era chipeșă la statură și tare frumoasă la față” (*Facerea*, XXIX, 17).

⁴ Mireasa trebuia să poarte un vâl pe obraz, potrivit unui obicei oriental care a dăinuit până azi.

55

I-a învinuit pe Laban de perfidie. Acesta s-a scuzat că a fost silit să facă acest lucru. Căci nu răutatea l-a împins să o înlocuiască pe Rachel cu Lia, ci o pricină mult mai serioasă⁵. Totuși, el nu are nimic împotriva nunții lui cu Rachel, ci i-o va da de soție după alți șapte ani, dacă o iubește cu adevărat. Iacob i-a dat consimțământul, convins că iubirea lui pentru Rachel nu-i permitea să aleagă altă cale. Așa că, după ce au trecut alți șapte ani, a avut loc nunta lui cu Rachel⁶.

7. Fiecare soră a primit de la tatăl ei câte o slujitoare: Lia pe Zelpha, și Rachel pe Balla, nefiind nici una roabă, ci doar subordonată. Tare greu îndura Lia iubirea soțului ei față de Rachel și aștepta să se bucure de mai multă cinste din partea lui dacă îi va dăruii copii, înălțând stăruitoare rugă Domnului în vederea acestui lucru. Când a născut un băiat, iar bărbatul s-a apropiat mai mult de ea, Lia l-a numit Rubel, fiindcă îl obținuse prin milostenia Domnului: acesta era înțelesul numelui său. Mai târziu ea a născut alți trei fii: Simeon, al cărui nume înseamnă „Domnul m-a auzit”, apoi Levi, adică „cel ce întărește legătura”, și Iuda, al cărui nume semnifică „aduc mulțumire”. Atunci Rachel, mânăta de teama că rodnicia surorii mai mari îi va scădea trecerea de care se bucura în fața bărbatului ei, l-a făcut pe Iacob să intre la propria-i slujitoare, Balla. Aceasta i-a născut un fiu, Dan, al cărui nume în limba greacă se traduce prin „ales de Dumnezeu”. Mai apoi, ea l-a zămislit pe Neftalim, care va să zică „nebiruit de nici o violență”. Și Lia a făcut la fel, întorcând cu dibăcie șiretlicul împotriva surorii sale. Zelpha a născut la rândul ei un fiu, pe Gada; așadar, acesta poate fi numit „norocosul”; după el a urmat Aser, adică „aducător de fericire”, fiindcă a sporit și mai mult fericirea Liei. Dar Rubel, fiul cel mai mare al Liei, i-a adus mamei sale fructe de mătrăgună⁷ și, văzându-le, Rachel a rugat-o

Motivația biblică, omisă de Flavius Josephus, este și ea tributară tradiției locale, invocată de Laban: „Aici la noi nu se pomenește să se mărite fata cea mică înaintea celei mai mari” (*Facerea*, XXIX, 26).

⁶ Moise va interzice evreilor să trăiască cu două surori: „Să nu iei concubină pe sora femeii tale, ca să descoperi rușinea ei în vremea ei, vie fiind ea” (*Leviticul*, XVIII, 18). Și Esau și-a luat două soții din Canaan, dar ele nu erau surori. Cea de-a treia soție făcea parte dintre fiicele lui Ismael.

⁷ În antichitate, mandragorelor li se atribuiau virtuți afrodisiace. Bacele negre sunt numite de autor mandragorou mela — merele mătrăgunei („Merele iubirii”).

56

să-i dea o parte din ele, fiindcă le mânca cu mare poftă. Lia nici nu a vrut să audă și i-a cerut să se mulțumească cu faptul că i-a răpit iubirea soțului ei. Ca să mângâie sufletul surorii sale, Rachel i-a zis că se învoiește ca, în noaptea următoare, bărbatul ei să împartă așternutul cu Lia. Aceasta a primit bucuroasă, iar Iacob s-a culcat cu ea, făcându-i încă un fiu, pe Isachar, ceea ce înseamnă „născut drept răsplată”. L-a zămislit și pe Zabulon, „zălogul bunăvoinței față de ea”; lor le-a urmat și o fiică, Dina. Ceva mai târziu, și Rachel a născut un băiat, pe Iosif, numele său având înțelesul de „adaos la ceea va urma”.

8. În tot răstimpul care a durat vreo douăzeci de ani, Iacob a păscut și îngrijit turmele socrului său. După scurgerea acestei perioade, el a dorit să primească permisiunea de a pleca de la el împreună cu soțiile sale. Deoarece socrul nu-i dădea dezlegarea, el s-a hotărât să facă totul în mare taină. Și-a întrebat, așadar, soțiile ce părere aveau despre plănuita călătorie. Întrucât plecarea era pe placul lor, Rachel și-a însușit și idoli cărora li se aduceau închinăciuni din vechime încoace și a fugit împreună cu sora și cu copiii lor, de-o parte și de alta, dar și cu slujitoarele și fiii acestora, luându-și chiar și întreaga avuție. Iacob a mânat deoparte o jumătate din turmă, fără ca Laban să prindă de veste. Deși Iacob o învățase să disprețuiască orice cinstire a zeilor, Rachel a luat cu ea și idoli, pentru ca, în eventualitatea că tatăl ei o urmărea, ajungându-i din urmă, să mijlocească prin aceștia iertarea pentru fuga lor.

9. Despre fuga lui Iacob și a fiicelor sale a aflat de abia după trei zile Laban, care, plin de mânie, a și pornit în urmărirea lor cu o ceată puternică; în a șaptea zi, a dat de ei pe o colină, unde se opriseră pentru odihnă. Deocamdată, fiindcă tocmai se înserase, i-a lăsat în pace. Dar Domnul i s-a arătat în somn și l-a sfătuit pe Laban

să-și întâmpine ginerele și propriile-i fiice cu gândul de împăcare, fără să le provoace nici o silnicie sub imperiul mâniei; mai degrabă să încheie un pact cu Iacob, zicându-i că El (Dumnezeu) va lupta alături de acesta dacă-l va ataca cumva din dispreț față de oastea lui mai mică. Potrivit celor prevestite de Dumnezeu, Laban l-a chemat la el pe Iacob în ziua următoare, ca să stea de vorbă amândoi, povestindu-i visul pe care-l avusese. Când Iacob a venit plin de încredere la el, a început să-l învinuiască și să-l mustre că, venindu-i în casă sărac

57

și lipsit de orice mijloace de trai, l-a găzduit și i-a oferit cu dărnicie tot belșugul de care dispunea: „Ți-am dat fiicele mele în căsătorie — i-a spus el — nădăjduind că prin această legătură voi întări prietenia ta față de mine. Fără să-ți respecti propria mamă, nici înrudirea prin care suntem legați unul de altul, nici soțiile tale și nici măcar copiii al căror bunic sunt, tu te-ai lăsat condus de legile războiului: mi-ai jefuit averile, mi-ai înduplecat fetele să fugă de tatăl lor, luând acasă la tine sfintele odoare ale patriei, pe care străbunii mei le-au înconjurat cu cea mai mare venerație! Ceea ce dușmanul de-abia cutează să facă dușmanului său, mi-ai făcut tu, care-mi ești rudă și chiar nepot după soră, soțul fiicelor mele și, pe deasupra, oaspete și comesean din vatra casei!”. Ca răspuns la vorbele lui Laban, Iacob i-a zis că nu numai în el, ci în toți ceilalți a sădit Dumnezeu iubirea de patrie și drept este ca, după atâta vreme, să se întoarcă și el în țara lui. „Cât privește învinuirea de jefuire a turmelor tale — a adăugat el — ia aminte că ai putea fi tu însuși condamnat de un alt judecător pentru propria-ți nedreptate! Îmi datorezi mai degrabă mulțumiri pentru faptul că ți-am păstrat și ți-am sporit averile. Și cum se face că, mai presus de asta, nu te abați de la dreptate, tu, cel ce rabzi cu greu că eu mi-am luat cu mine doar o mică parte din întreg? În legătură cu fiicele tale, află că ele au pornit la drum cu mine, nu datorită sfaturilor mele rele, ci devotamentului propriu pe care femeile măritate sunt îndreptățite să-l aibă față de soții lor. Nu atât pe mine mă urmează ele, cât mai ales pe copiii lor”. Asemenea vorbe a rostit Iacob spre a-i dovedi că nu i-a făcut nici o nedreptate. L-a dat de gol pe Laban și l-a învinuit apoi că, deși era fratele mamei și l-a unit prin căsătorie cu fiicele sale, i-a impus niște condiții grele prin care l-a asuprit vreme de douăzeci de ani. Despre faptele de dragul cărora a fost pusă la cale înșelătoria de la nuntă, în pofida nedreptății lor, el a vorbit cu îngăduință, mult mai grave fiind evenimentele petrecute după nuntă, în stare să alunge și un vrăjmaș. Prea aspră a fost purtarea lui Laban față de Iacob. Căci văzând că Dumnezeu îl sprijinea în orice dorea el să facă, îi făgăduia că-i va da ba din oile care se nășteau cu blană albă, ba din cele cu blană neagră. Iar când oile hărăzite lui Iacob se înmulțeau prea mult, nu-și mai respecta cuvântul, ci făgăduia că-i va da mioare în anul următor, fiindcă îl invidia pentru creșterea avuției sale, promițându-i doar când

58

nu spera că prășila va fi mare și înșelându-l când sporul se adevărea.

10. Totuși, pentru găsirea sfințelilor odoare furate, Iacob a poruncit să se cotrobăiască pretutindeni. Laban s-a apucat să facă chiar el cercetarea și, cum a aflat de asta, Rachel a și ascuns idolii sub samarul cămăii care o ducea în spinare; ședea deasupra, spunându-i că suferea de pe urma sorocului ei de purificare. Atunci Laban n-a scotocit mai departe, crezând că fiica lui, aflată într-o asemenea situație, nu s-ar fi putut apropia de idoli⁸. Apoi Laban i-a jurat lui Iacob că va da uitării jignirea pe care i-o adusese, celălalt, la rândul lui, făgăduind solemn să rămână credincios în dragoste fiicelor sale. Acest legământ a fost încheiat pe un munte unde amândoi au înălțat un stâlp⁹ de forma unui altar. De aceea, colina a primit numele de Galaad¹⁰, iar țara s-a chemat Galadana. După ce au sărbătorit printr-un ospăț jurământul făcut, Laban s-a întors acasă la el.

CAPITOLUL XX

1. În vreme ce călătorea spre Canaan, Iacob a avut niște viziuni care i-au trezit mari speranțe în viitorul lui. Și a numit el locul „Casa lui Dumnezeu”¹. Nerăbdător să afle ce gânduri avea fratele său față de el, a trimis iscoade, care să cerceteze totul cu grijă, temându-se de dânsul datorită bănuielilor lui mai vechi. Premergătorii săi au primit misiunea să-i spună lui Esau că și-a părăsit

⁸ Femeile nu aveau voie să se apropie de temple sau de idoli în timpul ciclului, ci abia după luna „pângărire”.

Acest stâlp urma să slujească drept hotar între Laban și Iacob, între Aram și Israel.

¹⁰ Adică „Movila mărturiei” (Gal-Ed). *Biblia* menționează mai întâi denumirea aramaică, dată de Laban: „Jegar-Sahaduta”, tradusă apoi în ebraică Prin Galaad, de către Iacob (*Facerea*, XXXI, 47).

¹ Vezi cap. XIX, paragr. 2 (*Facerea*, XXVIII, 19)

59

de bunăvoie țara, spre a nu fi nevoit să locuiască împreună cu mândrosul lui frate, iar acum, convins că după atâta amar de vreme s-ar putea ajunge la o împăcare, Iacob se va întoarce acasă, adu-cându-și femeile și copiii, precum și averile dobândite prin propria-i hărnicie, astfel ca el însuși și tot ce are mai de preț să ajungă la cheremul lui. Fiindcă socotește că nu cere un mai mare noroc decât acela de a împărți cu fratele său atâta cât i-a dăruit Dumnezeu. Solii i-au transmis acestuia mesajele sale. Esau s-a bucurat mult și s-a grăbit să iasă înaintea fratelui său, cu patru sute de oșteni bine înarmați, iar Iacob, aflând că el vine să-l întâmpine cu o oaste așa de numeroasă, s-a înspăimântat de-a binelea. Dar și-a pus speranța mântuirii sale în mâinile lui Dumnezeu, luându-și măsurile de prevedere², ca să scape teferi el însuși și ai săi, dacă aceștia s-ar fi dedat la acte dușmănoase. În acest scop și-a distribuit supușii și, în timp ce unora le-a spus să meargă înaintea lui, altora le-a poruncit să-l urmeze îndeaproape, pentru ca înaintașii, dacă vor fi hărțuiți de atacurile lui Esau, să-și găsească refugiul la oastea rămasă la urmă. După ce și-a orânduit astfel oamenii săi, a trimis fratelui său niște daruri. Ele erau

alcătuite din vite de povară și dintr-o mulțime de patrupede felurite, care urmau să se bucure oricum de prețuirea primitoare datorită rarității lor. Animalele pășeau la mari intervale unul de altul, pentru ca ele să sosească într-un șir neîntrerupt, lăsând să se creadă că erau numeroase: se părea că darurile vor împlânzi mânia lui Esau, dacă mai era încă supărat. Ca atare, Iacob a poruncit trimișilor lui să-i vorbească cu blândețe.

2. După ce și-a petrecut ziua întreagă ca să impună această ordine, la coborârea serii a pus în mișcare coloana alor săi. Când însă oamenii au trecut prin vad torental ce se numea Iabacchus, Iacob, rămas ceva mai în urmă, a dat peste o întruchipare, cu care și-a măsurat puterile; el a ieșit biruitor în luptă, dovedindu-se mai puternic decât întruchiparea. Ea a prins glas și prin spusele sale l-a îndemnat să se bucure de ceea ce i s-a întâmplat și să nu-și închipuie cumva că a luptat cu un potrivnic neînsemnat, învinsul său fiind îngerul Domnului. Acest lucru înseamnă pentru el prevestirea unui mare noroc, căci neamul său nu se va stinge niciodată și nici un muritor nu va întrece vreodată puterile sale. Îngerul i-a mai poruncit ca de acura încolo să-și ia numele de

² Iacob va adopta tactica prudentă a caravanelor intrate într-un ținut ostil.

60

Israel, ceea ce în limba ebraică înseamnă „cel ce a luptat cu îngerul”³. Acestea le-a prevestit îngerul la cererea lui Iacob: când însă și-a dat seama că era îngerul Domnului, l-a rugat să-i prezică soarta viitoare⁴. Dar cum a rostit aceste vorbe, întruchiparea a dispărut fără urmă. Bucuros de ceea ce i-a fost dat să audă, Iacob a numit locul Phanuel⁵. Cuvântul are înțelesul de „fața lui Dumnezeu”. Dar întrucât de pe urma luptei s-a ales cu o durere la vâna șoldului, s-a ferit de atunci încolo să se înfrupte din această parte a trupului; nici nouă nu ne este îngăduit să ne hrănim cu așa ceva, datorită lui.

3. Când însă a auzit că fratele său nu se află prea departe, Iacob a poruncit soțiilor lui să se retragă, fiecare cu slujitoarele proprii, și să urmărească de departe lupta bărbaților, dacă Esau o dorea cu orice preț. El însuși a îngenucheat înaintea fratelui său, când acesta s-a apropiat de el fără să aibă nici un gând rău în sinea lui. După ce l-a îmbrățișat, Esau l-a întrebat pe Iacob despre ceata lui de copii și de femei și, cunoscându-i pe toți îndeaproape, a vrut să-i conducă chiar el la tatăl lui. Dar Iacob a invocat ca pretext oboseala turmelor, așa că Esau s-a întors la Sair: el sălășluia acolo. Locul a primit numele de „Părosul”, datorită părului care-i năpădisese tot trupul.

CAPITOLUL XXI

1. Apoi Iacob a sosit la Skenas¹, cum se numește locul și azi, de unde s-a îndreptat spre Sichim; și acesta este un oraș

³ „De acum nu-ți va mai fi numele Iacob, ci Israel, că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai ieșit biruitor” (*Facerea*, XXXII, 28).

⁴ Biblicul Iacob îl întreabă pe învinsul său doar cum îl cheamă, dar el se eschivează, păstrându-și anonimul (*Facerea*, XXXII, 29).

⁵ Peniel (*Facerea*, XXXII, 30). Plecând de acolo, Iacob șchioapătă din pricina șoldului vătămat.

¹ La Sucot și-a făcut Abraham locuința și șurile pentru vite, ajungând apoi la Salem, în ținutul Sichem din Canaan (*Facerea*, XXXm, 18). Skene=cort, în elină.

61

canaanean. Sichimiții fiind într-o zi de sărbătoare, Dina, singura fată a lui Iacob, a pătruns în oraș, spre a vedea ce podoabe purtau femeile din ținutul acela. A pus ochii pe ea Sychem, fiul regelui Emmor, care a răpit-o și a necinstit-o și, căzându-i dragă fata, și-a rugat propriul părinte să i-o ceară de nevastă. Acesta i-a făcut pe plac, a venit la Iacob și l-a rugat s-o unească pe Dina cu fiul său, Sychem după datină. Iacob, care nici nu putea să-l refuze datorită înaltului rang al pețitorului, nici nu socotea că-i bine să-și dea fiica după un străin, i-a cerut un răgaz, ca să delibereze asupra propunerii pe care i-o făcuse. Regele a plecat, sperând că Iacob va încuviința această nuntă. Atunci Iacob a dezvăluit fiilor săi batjocura îndurată de Dina și propunerea lui Emmor și le-a cerut sfatul asupra celor ce le rămăneau de făcut. Cei mai mulți au păstrat tăcerea, fără să știe ce trebuiau să întreprindă. Dar Simeon și Levi, frații buni ai fetei, s-au înțeles între ei asupra următorului demers². În vreme ce sichimiții își celebrau sărbătoarea și se desfătau prin petreceri și ospete, au dat buzna noaptea și au răpus mai întâi străjile ca și pe cei adormiți, apoi au pătruns în oraș și au ucis toți bărbații, între aceștia numărându-se și regele însuși și fiul acestuia, și n-au cruțat decât femeile. Și după ce au înfăptuit acestea fără încuviințarea tatălui lor, și-au adus sora înapoi.

2. Iacob a fost adânc tulburat de gravitatea faptei și, mâniindu-se din această pricină pe fiii săi, i s-a arătat Dumnezeu, i-a cerut să-și găsească alinarea și, după purificarea corturilor, să-i aducă jertfa pe care, în timpul călătoriei sale spre Mesopotamia, i-o făgăduise atunci când i-a apărut El în vis. De îndată ce i-a purificat pe ai săi printr-o jertfă, a descoperit idolii lui Laban³ (căci aceștia fuseseră răpiți de Rachel fără știrea lui) și i-a îngropat în pământul Sichimului, sub un stejar. A plecat apoi de acolo și a adus jertfa la Betel, unde se arătase apariția din vis, cu prilejul drumeției sale spre Mesopotamia.

3. După ce a plecat și de aici și a ajuns în Efratana, a murit Rachel ca urmare a unei nașteri grele și el a îngropat-o la locul

² Feciorii lui Iacob i-au pus pe locuitorii Sichimului să se circumcidă, apoi Simon și Levi i-au ucis pe când erau în durere (*Facerea*, XXXIV, 25).

³ Biblia îi subînțelege, Iacob cerând alor săi să se lepede de dumnezeii cei străini și să se curețe, primenindu-și hainele (*Facerea*, XXXV, 7).

62

acela⁴, fiind singura dintre rudele sale care n-a avut cinstea să fie înmormântată în Hebron. Iacob a jelit-o mult și pe fiul născut de ea l-a numit Benjamin⁵, fiindcă pricinuisese mare durere mamei sale. Aceștia sunt toți copiii lui Iacob: doisprezece băieți și o fată. Dintre aceștia, opt au fost legitimi, șase de la Lia și doi de la Rachel; patru proveneau de la slujitoarele lui: câte doi de fiecare, numele lor fiind pomenite mai sus.

CAPITOLUL XXII

De acolo, Iacob a sosit la Hebron, oraș situat în Canaan, unde locuia Isaac. Aici n-au trăit decât puțină vreme împreună; pe Rebeca nici n-a mai aflat-o în viață Iacob. A murit și Isaac nu mult după reîntoarcerea fiului și feciorii săi l-au îngropat în Hebron, unde sunt și mormintele înaintașilor săi. Isaac fost-a un bărbat îndrăgit de Dumnezeu, care, după moartea lui Abraham, l-a socotit demn de deosebita-i cinstită. A ajuns la adânci bătrâneți, căci s-a stins după ce, vreme de o sută și optzeci și cinci de ani, a trăit în numele virtuții.

⁴ „în calea spre Efrata lângă Betleem” (*Facerea*, XXXV, 18).

⁵ „Ben-Ani, adică fiul durerii mele” (*Facerea*, *ibidem*), va fi schimbat de tatăl copilului în beneficul Benjamin („Fiul părții drepte”).

63

CARTEA A II-A

CONȚINUTUL CĂRTII A II-A:

1. Cum Esau și Iacob, fiii lui Isaac, au împărțit între ei țara în care locuiau și cum Esau a obținut Idumeea, iar Iacob, Canaanul.
2. Cum Iosif, cel mai mic dintre feciorii lui Iacob, prin visele care îi prevesteau viitorul lui noroc, a stârnit ura fraților săi.
3. Cum Iosif, vândut ca rob în Egipt, de către frații lui, care îl urau de moarte, a ajuns acolo un om însemnat și vestit, frații săi devenindu-i supuși.
4. Cum Iacob, cu întregul neam, s-a strămutat la fiul său Iosif, constrâns de foamete.
5. Despre asuprașurile îndurate de evrei în Egipt, vreme de patru sute de ani.
6. Cum s-a născut și a fost crescut Moise.
7. Cum evreii, sub conducerea lui Moise, au părăsit Egiptul și cum marea, despărțindu-și apele, le-a deschis cale liberă în fuga lor din fața egiptenilor.

Intervalul cuprins de această carte numără 220 de ani.

67

CAPITOLUL I

1. După moartea lui Isaac, fiii lui n-au mai stăpânit împreună țara lăsată de el, ci și-au împărțit-o între ei. Oferind orașul Hebron fratelui său, Esau a locuit în Sair și domnea asupra Idumeei¹, care își trăgea numele de la el. Căci el purta porecla de Edom, primită în felul următor: întors cândva de la vânatoare și înfometat de hărțuiala fiarelor, pe când era încă un copil, l-a găsit pe fratele său, care tocmai își pregătea o fiertură de linte, foarte roșii la culoare, și poftind nespuse de mult la ele, l-a rugat să-i dea lui mâncarea. Iacob s-a slujit de foamea fratelui mai mare și, în schimbul hranei, i-a cerut să-i transmită dreptul lui de întâi-născut, iar Esau, chinuit de foame, s-a învoit, pecetluindu-și învoiala printr-un jurământ. Datorită culorii roșii a mâncării, copiii de aceeași vârstă cu el i-au zis în glumă Edom; căci la evrei *edom* înseamnă roșu. La fel s-a chemat și regiunea aceea. În schimb, grecii i-au spus Idumeea, fiindcă așa le sună lor mai bine².

2. Esau a fost tatăl a cinci fii. Dintre aceștia, pe Iaus și pe Ieglom și Core i-a avut de la o soție a lui, numită Alibama; cât îi privește pe ceilalți, pe Eliphaz l-a născut Ada, iar pe Raguel, Basemata. Aceștia au fost feciorii lui Esau. Eliphaz a avut, la rândul său, cinci fii legitimi: Theman, Oman, Sophar și Cenez. Căci Amalec era un fiu natural născut de propria lui concubină, Thamnaa. Aceștia au populat Idumeea, numită și Gqbilitis, și Triburile vest-semitice ale edomiților au ocupat regiunea dintre Marea Moartă și Marea Roșie (secolele XII-XI î.e.n.), Edomul fiind inclus în regatul Israel de David și Solomon, recâștigându-și apoi independența. Arabii nabatei i-au constrâns să emigreze pe edomiți (secolele V-IV î.e.n.), iar ei s-au stabilit în Idumeea, situată în sudul Iudeei. Idumeea a fost anexată regatului Iudeii elenistice (129 î.e.n.), populația fiind convertită la iudaism.

Denumirea este într-adevăr elenistică (Idoumaia, lat. Idumaia).

69

Amalecitis³, de la Amalec. Dar odinioară Idumeea se întindea până departe și întreaga țară a primit acest nume, în vreme ce mai târziu anumite părți din ea au păstrat denumirile date de primii ei locuitori.

CAPITOLUL II

1. Iacob a avut parte de un noroc așa de mare, cum rar i-a mai fost dat altui om. Căci el îi întrecea pe locuitorii din ținutul acela, pe de o parte prin bogățiile sale, pe de altă parte, era invidiat și renumit pentru virtutea copiilor săi: nu le lipsea nimic, căci în privința lucrului de mână și a felului cum răbdau truda, ei erau bine pregătiți, fiind

înzestrați și cu o minte ageră. De altfel, pronia cerească avea grijă de prosperitatea lor până într-atât încât chiar și din lucrurile care păreau potrivnice lor, ei se alegeau cu cel mai mare spor al foloaselor, prin înșși fiii săi dezvăluind strămoșilor noștri calea ieșirii din Egipt, în următoarea împrejurare. Mai presus de dragostea pe care o purta celorlalți copii ai săi, stătea iubirea lui Iacob pentru Iosif¹ nu numai pentru frumusețea trupeză, ci și pentru harul lui sufleteș (căci își întrecă în înțelepciune toți frații laolaltă). Dar tocmai afecțiunea paternă a stârnit ura și invidia fraților împotriva lui Iosif, care a făcut ca dușmănia să sporească de îndată ce le-a povestit lor și tatălui său visele ce-i prevesteau multă fericire. Căci firea omenească este înclinată să invidieze până și norocul celor mai apropiate rude. Visele pe care le-a avut Iosif în somn au fost următoarele:

2. Trimis de tatăl său, în vremea recoltei, la secerișul grâului, alături de frații lui, Iosif a avut o viziune care se deosebea mult de ceea ce în mod obișnuit văd oamenii în visele lor. Cum s-a

¹ Străvechiul popor arab al amaleciților, vecini cu edomiții și cu egiptenii, a dispărut din secolul VIII î.e.n.

70

trezit, și-a povestit visul și a cerut fraților săi să-l talmăcească, spunându-le că în noaptea trecută a văzut cum snopul său de grâu nu s-a clintit din locul unde îl pusese el, în vreme ce snopii celorlalți au venit să i se închine, așa cum fac slujitorii cu stăpânii lor. Frații au priceput că visul îi prevestea noroc și o mare autoritate asupra lucrurilor, propriii săi frați urmând să ajungă în stăpânirea lui. Ei s-au prefăcut că nu au înțeles visul și nu i-au vorbit lui Iosif despre tâlcul acestuia, ci s-au rugat în sinea lor să nu se adeverească prezicerile; ura pe care i-o purtau a devenit și mai aprinsă.

3. Dar Dumnezeu, pornit împotriva invidiei lor, i-a trimis lui Iosif un alt vis prevestitor, mult mai minunat decât primul. I s-a părut că soarele și luna, împreună cu celelalte stele, au pogorât pe pământ și au îngenuncheat în fața lui. De față cu frații lui, fără să bănuiască faptul că-i voiau răul, Iosif și-a povestit visul tatălui, pe care l-a întrebat dacă nu vrea să-l talmăcească. Visul acesta l-a înveselit pe Iacob, întrucât a recunoscut în el prevestirea unui viitor strălucit pentru fiul său, bucurându-se pentru mărețele-i perspective. Căci visul prezicea norocul fiului, anume că va veni o vreme când, prin voia Domnului, el va fi cinstit de către părinții și frații săi, dovedindu-se demn de prețuirea lor. Luna și soarele sunt mama și tatăl lui, căci una se ocupă de creșterea și hrănirea tuturor făpturilor, pe când celălalt le dăruiește înfățișarea și puterea; stelele sunt frații lui, fiindcă și aceștia sunt unsprezece la număr, aidoma stelelor, vloga lor venind de la soare și lună. 4. Acesta e tâlcul nelipsit de iscusință dat de Iacob visului, dar frații au rămas întristați de prezicerea primită de Iosif. Ei s-au arătat și mai porniți împotriva lui, ca și cum norocul prevestit de visele acestea era făgăduit unui străin oarecare și nicidecum unui frate cu care ar fi fost firesc să împartă toate aceste lucruri, de vreme ce aveau aceeași obârșie, fiind tovarășii viitorului său noroc. Ei au pus atunci la cale uciderea băiatului¹. Când au luat această hotărâre, după strângerea recoltei, ei s-au îndreptat spre Sichim (căci ținutul era foarte potrivit pentru îndestularea vitelor și prielnic pășunatului), mânădu-și într-acolo turmele, fără să-l vestească pe tatăl lor încotro se duc. Iacob nu știa în ce loc se

¹ Pentru toți fiii lui Iacob, cu excepția mezinului Beniamin, Iosif era un frate vitreg și favoritul părintelui lor, având vârsta de 17 ani (*Facerea*, XXXVII, 2).

71

aflau și nimeni nu venea de la turmă, ca să-i aducă vreo știre sigură de la fiii săi. Întristat și cu inima frământată de griji, temându-se de soarta lor, l-a trimis atunci pe Iosif până la turmele sale, ca să afle ce-i mai fac frații și să primească vești de la ei.

CAPITOLUL III

1. Când și-au văzut fratele care se apropia, ei s-au bucurat, dar nu ca și cum le-ar fi venit o rudă apropiată și un sol al tatălui lor, ci parcă era vorba de un dușman pe care Dumnezeu îl aducea ostatic și, pentru ca să nu le scape din mâini această ocazie favorabilă, s-au înțeles pe loc să-l ucidă. Când însă Rubel, cel mai mare dintre ei, a văzut ce plan aveau frații lui și că în această privință erau de aceeași părere, a încercat să le stăvilească imboldul, arătându-le marea îndrăzneală și mârșăvia faptei pe care o puneau acum la cale. Căci de vreme ce Domnului i se părea o nelegiuire, iar oamenii socotesc drept o ticăloșie până și uciderea unuia care nu-ți este rudă, mult mai cumplit este să te împovărezi cu vina uciderii unui frate; fiindcă infamia se va revărsa și asupra tatălui, și asupra mamei, lăsați pradă suferinței și despărțirii de propriul lor copil, fără să țină seamă de legea muritorilor. Spre a-i face să se sfiască și să renunțe la un plan atât de îndrăzneț, închipuindu-și ce-ar avea de îndurat ei înșși prin pierderea fiului lor cel mai bun, și mai mic, i-a implorat să le fie frică și de Dumnezeu; ca spectator și martor al crimei urzite împotriva fratelui lor, El îi va îndrăgi dacă se vor feri să înfăptuiască nelegiuirea, îndemnați fiind de înțelepciunea minții să se pocăiască; dar dacă vor persevera în intenția lor, nimic nu-i va scuti de dreapta pedepsire a fratricidului, fiindcă au sfidat prevederea celui care există pretutindeni, căruia nimic nu-i poate rămâne ascuns din ceea ce se petrece, fie în pustietate, fie în

72

vălmășagul orașului. Căci oriunde se află omul, trebuie să știe că Dumnezeu este de față. Propria lor conștiință li se va arăta dușmănoasă dacă vor cuteza să staruiască pe această cale; nimeni nu scapă de glasul ei, fie că știe s-o păstreze curată, fie că va rămâne încărcată, cum va fi conștiința lor, în cazul când își vor răpune fratele. Drept adaos al vorbelor sale, le-a spus că nu este drept să ucizi un frate care n-a greșit cu nimic; frumos este să nu te răzbuni nici măcar pe prieteni, dacă socoti cumva că aceștia te-au jignit. Le-a cășunat să-l ucidă pe Iosif, care nu le-a făcut vreun rău niciodată, deși frageda lui vârstă pretindea de la ei mai degrabă milă, grijă și ocrotire.

Motivul crimei agravează și mai mult mârșăvia faptei, întrucât ei au hotărât să-i ia viața lui Iosif numai din invidia lor față de viitorul său noroc, de care urmau să se bucure în mod egal și ei, câtă vreme trăiau în strânsă legătură cu el, nefiind niște străini, ci rude apropiate. Trebuiau să-și dea seama că ei înșiși se vor înfrupta din darurile oferite lui Iosif de Dumnezeu. S-ar cuveni, așadar, să-și dea seama că mânia cerească îi va apăsa și mai mult dacă ei îl vor ucide pe cel socotit de Dumnezeu demn să aibă parte de mult noroc, răpind din mâinile Domnului făptura hărăzită unei prosperități atât de mari¹. 2. Prin aceste vorbe rostite de el și prin multe altele, tot ru-gându-se de frații săi, Rubel s-a străduit să le abată gândul de la fratricid. Dar când a văzut că nu i-a înduplecat deloc și că ei țineau cu tot dinadinsul să-lucidă pe Iosif, i-a sfătuit ca barem să îndulcească întrucâtva felul execuției sale. Pe cei ce se gândeau la răzbunare i-a îmbiat ca mai întâi să dea ascultare spuselor sale. Întrucât s-au ferit să-și ridice mâna asupra fratelui lor și să-i facă de petrecanie, le-a zis că păcatul lor va fi mai mic dacă se vor supune îndemnurilor sale. Astfel sfârșitul lui Iosif, către care tindeau de zor, va fi transpus în faptă, dar pe o altă cale, în orice caz mai ușoară. Rubel i-a implorat să nu tabere cu propriile brațe asupra fratelui lor, ci să-l arunce în puțul cel mai apropiat, lăsându-l să moară acolo, căci astfel se vor alege cu mâinile nepătate de sânge. După ce tinerii și-au dat asentimentul, Rubel l-a luat pe băiat cu el și, legându-l de o funie, l-a coborât încetișor

Elocventa pledoarie a fratelui mai mare pentru salvarea vieții lui Iosif este redată de autor în stil indirect.

73

în puț; acesta era aproape secăt. De îndată ce a făcut acest lucru a plecat în căutarea unui loc bun de pășune.

3. Zărind însă niște negustori arabi din neamul lui Ismael², care transportau plante aromate și mărfuri siriene din ținutul Galadana în Egipt, Iuda, și el unui dintre fiii lui Iacob, și-a sfătuit frații, după plecarea lui Rubel, să-l scoată pe Iosif din puț și să-l vândă arabilor: căci, o dată plecat la o așa mare depărtare, el poate să-și găsească moartea printre străini și în felul acesta ei vor fi apărați de vina uciderii lui. Planul fiind pe placul tuturor, Iosif a fost scos din puț și vândut ca rob negustorilor pentru douăzeci de mine³; el avea atunci șaptesprezece ani. În timpul nopții însă, Rubel s-a apropiat de puț, cu intenția de a-l salva pe Iosif fără știrea fraților săi. Și cum nimeni n-a răspuns la chemările sale, bănuind că după plecarea lui, Iosif fusese ucis, Rubel și-a mustrat frații. Aceștia i-au povestit ce anume s-a întâmplat și Rubel a încetat să mai jalească.

4. După ce au săvârșit aceste fapte în dauna lui Iosif, frații s-au întrebat unii pe alții ce aveau de făcut ca să înlăture bănuiala tatălui lor. S-au înțeles, așadar, ca haina cu care venise Iosif îmbrăcat (căci îl dezbrăcaseră de ea atunci când îl coborâseră în *puț* s-o stropească cu sângele unui țap înjunghiat și astfel s-o trimită părintelui lor, pentru ca el să creadă că fiul i-a fost sfâșiat de sălbăticiuni. Făcând ei acest lucru, s-au și dus la bătrânul lor tată, care aflase ceva despre soarta fiului său. Ei i-au spus că nu-l văzuseră pe Iosif și nici nu știau ce s-a întâmplat cu el, găsind doar această haină mănjită de sânge și făcută ferfeniță; au dedus de aici că Iosif fusese încolțit de fiare, aflându-și astfel sfârșitul, dacă el plecase de acasă îmbrăcat cu această haină. Iacob însă, care nutrise slaba speranță că băiatul fusese prins și luat prizonier, a renunțat la acest gând și a socotit ca o dovadă sigură a morții sale haina (recunoscând fără nici o îndoială că Iosif o îmbrăcase atunci când fusese trimis la frații lui), apoi și-a bocat

² Biblia precizează că erau madianiți, adică veneau din Madian, ținut situat în Arabia Petrea.

³ La sugestia lui Iuda, Iosif a fost vândut negustorilor madianiți „cu douăzeci de arginți”. (*Facerea*, XXXVII, 28). Mina grecească valorând 100 de drahme (436, 300mg) era familiară cititorilor săi, dar constituia un anacronism pentru epoca în care a trăit Iacob, primele monede elene datând din secolul VII î.e.n.

74

băiatul de parcă acesta ar fi murit aievea. A suferit atât de mult ca și cum ar fi fost singurul lui copil și ar fi fost lipsit de mângâierea celorlalți fii, convins că Iosif pierise, sfâșiat de fiarele sălbatice înainte de-a apuca să stea de vorbă cu frații săi. Astfel a stat Iacob, înfășurat în sac⁴ și frânt de durere, fără să ia în seamă consolările fiilor săi, fără să se simtă istovit de bocete.

CAPITOLUL IV

1. Negustorii care îl cumpăraseră pe Iosif l-au vândut, la rândul lor egipteanului Petephres¹, mai-marele bucătarilor faraonului, bucurându-se de întreaga-i prețuire. El s-a îngrijit să-l instruiască în științele liberale², i-a dat o hrană mai bună decât cea pe care o primeau îndeobște robii, făcându-l administratorul casei sale. El s-a slujit de acestea, dar nu s-a îndepărtat de virtutea cu care era înzestrat, de dragul acestei schimbări, ci a dovedit că înțelepciunea poate să învingă cele mai mari greutăți ale vieții dacă rămâi curat și nepătat, fără să te adaptezi neapărat la situațiile favorabile ale momentului.

2. Dar soția stăpânului, atrasă de chipul său frumos și de dibăcia oglindită în fiecare faptă, s-a îndrăgostit de el și credea că, dacă-i va mărturisi acest lucru, lesne îl va atrage în brațele sale, privind ca un succes al său faptul că stăpâna îi cerea așa ceva (căci ea nu se sinchisea nici de condiția de slujitor, nici de moravurile sale, care rămăseseră aceleași, împotriva schimbării poziției lui). Când însă i-a dezvăluit dorința-i arzătoare și i-a spus să se culce cu ea, el i-a respins propunerile, socotind că nu se

⁴ Iacob și-a rupt hainele sale, și-a acoperit cu sac șoldurile și a plâns pe fiul său multe zile (*Facerea*, XXXVII, 34).

¹ Putifar, care era însă comandantul gărzii Faraonului (*Facerea*, XXXIX, 1).

² Care se potriveau cu condiția unui om liber, nu a unui sclav.

75

cuvenea să-i acorde o favoare făcută să aducă numai ocară și rușine celui care-l cumpăraseră și-i arătase înalta lui prețuire. El a sfătuit-o să-și strunească patima, răpindu-i speranța că-i va face cândva pe plac (căci el credea că doar în felul acesta ea își va struni mai repede avântul, de vreme ce i-a retezat orice nădejde). A susținut sus și tare că era gata ca mai degrabă să îndure răul cel mai mare decât să-i împlinească voia. În faptul că nu se cădea ca robul să fie rivalul stăpânului credea Iosif că găsește destule surse care să-l dezvinovățească de nesupunerea lui la poruncile ei. Întrucât nu se așteptase deloc la atâta împotrivire din partea lui Iosif, iubirea ei s-a înflăcărat și mai mult. Constrânsă și mai puternic de înclinarea ei spre rău, a pus la cale o-altă tentativă de a-l cuceri.

3. Cu prilejul unei sărbători populare, la celebrarea căreia era îngăduită și participarea femeilor, ea a invocat în fața soțului ei pretextul că era suferindă, pentru ca, slujindu-se de singurătate și de liniștea din casă, să stăruie din nou pe lângă Iosif. Când întâlnirea a avut loc, ea l-a întâmpinat cu vorbe mult mai îmbietoare decât cele rostite mai înainte: ar fi fost mai bine ca el să-i îndeplinească de la început cererea și nu să se pună de-a curmezișul pe de o parte, datorită faptului că o respecta, pe de altă parte, datorită pătimișei iubiri care a silit-o pe ea, stăpâna lui, să se coboare sub propria-i demnitate. Acum însă trebuie să se lase călăuzit de chibzuință, putând să-și îndrepte singur eroarea comisă. Dacă așteaptă cumva și o a doua rugămintă, ea o va face chiar acum, cu și mai mare stăruință; boala de care suferea era doar o prefăcătorie, ca să se sustragă de la sărbătoare și celebrarea ei cu datini zgomotoase. Dacă i-a respins vorbele de mai înainte fiindcă s-a îndoit cumva de ele, să ia drept o dovadă a lipsei celui mai mic semn de rea-credință faptul că voința ei a rămas una și aceeași. Se poate bucura de avantajele bunurilor de care dispune acum doar dacă îi va accepta iubirea, ba chiar să speră că vor urma altele și mai mari, câtă vreme va fi pe placul ei. Să se aștepte la crâncena-i răzbunare și ură dacă nu-i acceptă propunerea și preferă ca, în loc să-și satisfacă stăpâna, să-și păstreze intactă castitatea. Aceasta nu-i va folosi la nimic, atunci când va deveni acuzatoarea lui și-și va minți propriul soț că a vrut s-o

76

batjocorească: căci Petephres va avea mai mult crezământ în cuvintele ei decât în ale lui, oricât adevăr ar conține acestea.

4. În pofida vorbelor rostite de femeie și scăldate de lacrimile sale, nici compătimirea nu l-a convins pe Iosif să renunțe la castitatea lui și nici teama nu l-a înduplecat: a rezistat rugămintilor, n-a cedat în fața amenințărilor, stăpânit de grija să nu facă vreun rău, gata mai degrabă să îndure cele mai grele chinuri decât să obțină favoruri trecătoare sau să facă de dragul femeii o faptă pentru care el însuși să fie convins că moartea i se cuvenea pe drept. I-a atras stăpânei atenția asupra legământului nunții și a îndatoririlor față de soț, implorând-o să le prețuiască mai mult decât plăcerile de-o clipă, care sunt însoțite de căință și stârnesc dureri, fără să răscumpere deloc vina; la asta se adaugă teama de a nu fi prins asupra faptului, iar mulțumirea o ai doar dacă păcatul rămâne ascuns; în schimb, de legăturile cu soțul te poți bucura fără nici o primejdie. Iosif i-a mai spus că încrederea față de Dumnezeu și față de oameni ți-o dă conștiința curată și, cu cât ea și-o păstrează nepătată, cu atât îl va și domina și astfel îi recunoaște dreptul de stăpână asupra lui, mai degrabă decât dacă el știe că se simțea năpădită de rușine și de păcate. Căci e mai bine să ai încredere în cei ce pășesc în viață pe calea cea dreaptă, decât în cei ce păcătuiesc pe ascuns³.

5. Cu aceste cuvinte și cu multe altele, asemenea lor, s-a străduit Iosif să țină în frâu pasiunea femeii și de la strâmbele-i simțăminte s-o readucă la cumpăna rațiunii. Ea devenea din ce în ce mai pătimișă și, pierzându-și nădejdea de a-l convinge cu vorba bună, și-a întins mâinile asupra lui și a vrut să-l cucerească cu de-a sila. Măniosul Iosif a fugit atunci despuiat de haină, înșfăcăta de dânsa (pe care i-a lăsat-o când a fugit din iatacul ei). Cuprinsă de teamă că va fi denunțată soțului ei și adânc întristată de felul cum fusese sfidată, a hotărât să-l târască pe Iosif, printr-o mincinoasă învinuire, în fața lui Petephres și pe această cale să-și răzbune batjocura suferită, socotind că așa-i cuminte, căci se cade

Flavius Iosephus face din tânărul Iosif un adevărat model de virtute, dar îi atribuie și preocupări de moralist, aidoma înțelepților din Egiptul antic, ransmițându-și urmașilor propriile învățături prin scrieri ce se bucurau de multă Popularitate.

77

r

ca femeia să aibă întâietate în aducerea unei acuzații. Stătea abătută și răvășită, cu o fățarnică durere și supărare, de parcă pudoarea ei ar fi fost atinsă, când era vorba doar de patima-i nesatisfăcută. Când soțul s-a întors acasă și, tulburat de răvășita-i înfațișare, a vrut să afle ce anume a pricinuit-o, ea a început să-l acuze pe Iosif, spunând: „Ori îți iei singur viața, bărbate, ori îl pedepsești cum se cuvine pe robul care a încercat să-ți necinstească patul de nuntă! Uitând situația pe care o avea când a intrat în casa noastră, uitând cu câtă bunătate a fost primit de tine și împingându-și ingratitudinea atât de departe, încât să ne ia toate avuțiile, a ursit vicleșuguri ca să-ți terfelească cinstea de soț, și asta într-o zi de sărbătoare, în lipsa ta de acasă. Dacă până acum a dovedit atâta cumpătate, în realitate s-a abținut, căci se temea de tine, necum că ar fi avut o fire cinstită. Lucrurile stau așa fiindcă potrivnice meritelor și speranțelor sale au fost onorurile pe care le-a primit; ca atare, se cuvenea ca el, căruia tu i-ai încredințat, spre fidelă administrare, toate avuțiile tale, punându-l mai presus de slujitorii bătrâni, să se atingă și

de soția ta!" După ce și-a pus capăt vorbelor sale, i-a arătat haina lui Iosif, ca și cum el ar fi lăsat-o acolo, atunci când încercase să o siluiască⁴. Iar Petephres, care nu se îndoia de lacrimile soției, nici de vorbele ei, nici de ceea ce văzuse cu ochii lui, iubind-o nespuse de mult, a renunțat la orice fel de cercetări pentru descoperirea adevărului. Ridicând în slavă virtutea soției sale și socotindu-l necinstit pe Iosif, l-a zvârlit în temniță, iar despre soția lui a păstrat cea mai bună părere, de vreme ce își dovedise cu prisosință cumpătarea și castitatea.

⁴ La stratagema prin care soția, eșuând în tentativa ei de adulter, devine acuzatoare a celui ce i-a respins dragostea, au recurs și două eroine ale mitologiei eline: Antea^oția lui Proitos, regele Tirynthului, datorită căreia incoruptibilul Bellerophon a fost trimis în Lycia, spre a fi ucis de lobates, dar a scăpat teafăr grație faptelor sale de vitejie; Phaedra, soția regelui atenian Theseu, care atrage blestemul patern asupra fiului ei vitreg Hippolytus, aducând acestuia o moarte cumplită. Spre deosebire de Antea însă, Phaedra are muștrări de conștiință pentru tragicele consecințe ale minciunii sale, spânzurându-se la rândul ei. Soția lui Petephres (Putifar) va scăpa însă nepedepsită.

78

CAPITOLUL V

1. Iosif a lăsat întreaga-i soartă în seama lui Dumnezeu și nu s-a apucat să se apere, nici să înfățișeze cum au decurs în realitate faptele, ci și-a îndurat lanțurile în tăcere, având deplină încredere că Domnul, care cunoștea cauza nenorocirii sale și tot adevărul, era mai puternic decât cei ce îl înlănțuiseră. Iar providența divină s-a și vădit fără înconjur. Ținând seama de zelul, devotamentul și noblețea înfățișării sale, temnicerul i-a scos cătușele, făcând ca răul să fie mai lesne de îndurat; i-a îngăduit să primească o hrană mai bună decât a celorlalți întemnițați. Printre cei năpăstuiți ca și dânsul, care, în scurtele lor răgazuri dintre muncile lor grele, stăteau de vorbă între ei, așa cum obișnuiesc cei înfrățiți de suferințe, dezvăluindu-și unul altuia pricinile condamnării fiecăruia, se afla și paharnicul regelui, foarte îndrăgit de acesta, dar azvârlit în temniță la un ceas de mânie. Fiindcă lanțurile pe care le purtau erau aceleași, el s-a împrietenit treptat cu Iosif și (întrucât a socotit că avea o minte mai ageră decât ceilalți întemnițați) i-a povestit un vis al său, cu rugămintea de a-i desluși tâlcul ascuns în el, plângându-i-se că, pe lângă nenorocirile cășunate de rege, iată că și cerul îi prilejuiește neliniști prin ceea ce visează.

2. El i-a spus că a văzut în somn trei curmeie de viță și pe fiecare atârnavu niște ciorchini de struguri, mari și deja copti pentru cules; pe aceștia i-a stors în pocalul pe care regele îl ținea în mână, și mustul strecurat l-a întins regelui să-l bea, iar acesta l-a primit bucuros. În felul acesta i-a înfățișat ceea ce văzuse el; l-a rugat apoi pe Iosif, dacă îi găsește cumva vreo noimă, să-i spună ce tâlc avea visul lui. Iosif l-a îndemnat să-și recapete încrederea și în trei zile să se aștepte la eliberarea din închisoare, căci regele dorește să-i slujească din nou și-l va rechema la dânsul. I-a arătat că rodul viței de vie provine din dărnicia lui Dumnezeu, care l-a pus la îndemâna oamenilor, spre folosul lor. Darul urmează să-i fie adus lui ca jertfă, să răspândească printre oameni credința și prietenia, să curme dezbinările, să risipească tulburările și mahnirile, aducând multă desfătare. „Spui, așadar,

L

79

că ai stors zeama din trei ciorchini și regele a primit-o de la tine. Află că ai avut un vis de bun augur și el îți va da de veste că de nenorocirea în care te zbați acum vei scăpa într-un număr de zile egal cu strugurii din care ai stors vin în timpul somnului. Când însă vei constata că tălmăcirea mea s-a adeverit, adu-ți aminte de mine, care ți-am prezis această fericire. După ce-ți vei fi redobândit libertatea, nu ne disprețui pe noi, cei lăsați de tine între zidurile temniței, dezicându-te de prezicerile mele. Căci am fost aruncat în lanțuri nu pentru că aș fi vinovat, ci doar pentru virtutea și castitatea mea îndur acum pedeapsa cuvenită întemnițaților, pentru că, dintr-o plăcere trufașă, n-am vrut să aduc jignire celui ce m-a adus aici!" Cum era de așteptat, paharnicul s-a bucurat de tâlcul visului său și aștepta acum ca el să se împlinească.

3. Un alt rob al regelui, mai-marele pitarilor, întemnițat împreună cu paharnicul al cărui vis l-a tălmăcit astfel Iosif, l-a rugat plin de speranță pe acesta (căci el însuși avusese un vis) să-i tălmăcească și lui viziunea din noaptea trecută. Iată despre ce era vorba: „Se făcea — i-a zis el — că deasupra capului meu aveam trei panere, două pline cu pâini coapte și al treilea cu mâncăruri și felurite bucate pregătite îndeobște pentru mesele regilor; păsări sosite în zbor au ciugulit totul și, oricât am încercat să le alung, nu le-am speriat deloc!" Și pitarul se aștepta la o tălmăcire bună, aidoma cu cea primită de paharnic. După ce a chibzuit grijuliu asupra visului, Iosif i-a spus că ar fi preferat să-i dea o mai îmbucurătoare tălmăcire a prevestirilor decurgând din cele visate de el: i-au mai rămas de trăit două zile (căci asta vor să zică panerele); în a treia zi, va fi atârnat pe cruce, devenind pradă păsărilor, fără să mai poată face ceva împotriva lor. Amândurora li s-au întâmplat întocmai cele prezise de Iosif¹. În ziua prevestită, când și-a sărbătorit ziua de naștere, regele l-a crucificat pe mai-marele pitarilor, dar pe paharnic l-a scos din lanțuri, redându-i slujba pe care o avusese mai înainte.

4. După ce vreme de doi ani a îndurat chinul lanțurilor, căci n-a primit nici un ajutor din partea paharnicului, care nu și-a mai

¹ încă din copilărie, Iosif a avut vise premonitorii, tâlcuite de frații lui sau de Iacob. Ascensiunea sa ierarhică demonstrează autoritatea lui în domeniul oniroticiei (arta de interpretare a viselor) sau oniromanției (ghicirea viselor care prevestesc viitorul).

amintit de adeverirea prezicerilor sale, Iosif a fost eliberat din închisoare de către Dumnezeu, în felul următor: regesul Faraon a avut în aceeași noapte două vise, ambele cu același tâlc, pe care e] îl uitase, în amintire rămânându-i doar ceea ce visase. Preocupat așadar de nocturnele sale viziuni (fiindcă socotea că ele conțineau prevestiri jalnice), cum s-a făcut ziuă, i-a chemat pe cei mai înțelepți dintre egipteni, nerăbdător să afle ce tâlc aveau visele. Regele era atât de tulburat pe cât de împărțite erau și părerile interpreților lui. Când a văzut că Faraonul era frământat de visele sale, paharnicul și-a amintit numaidecât de Iosif și de iscusința lui în tâlmăcirea propriului vis. S-a dus așadar la rege și i-a vorbit despre Iosif, despre visul pe care i l-a înfățișat în temniță și despre felul cum s-a adevărit întocmai tâlmăcirea lui, arătându-i că în aceeași zi mai-marele pitarilor fusese ținut pe cruce, fapt ce s-a petrecut în urma povestirii unui vis, potrivit prevestirilor lui Iosif. Acesta a fost zvârlit în temniță de mai-marele bucătarilor, Petephres, fiind slujitorul său. A mai spus că era un evreu născut din cel mai nobil neam și dintr-un părinte vestit. „Dacă îl vei chema fără să-l disprețuiești pentru răul pe care îl îndură acum, vei putea afla de la el tâlcul viselor tale!” Faraonul a poruncit ca Iosif să fire adus degrabă în fața lui, iar cei ce primiseră această sarcină s-au înfățișat și l-au adus îngrijit și dichisit, îndeplinind ordinul regelui.

5. Acesta i-a luat mâna dreaptă și i-a zis: „Tinere, (de vreme ce propriul slujitor mi-a dat dovada că ești cel mai bun și cel mai priceput în înțelegerea lucrurilor), fă să mă bucur și eu de darurile de care el a și avut parte și dezvăluie-mi tâlcul viselor pe care le-am avut în timpul somnului meu. Eu vreau să nu-mi tănuiești nimic și, cuprins de teamă, să nu mă lingușești, slujindu-te de cuvinte înșelătoare și desfătătoare atunci când fața adevărului este puțin mai înspăimântătoare. Așadar, se făcea că, plimbându-mă de-a lungul unui fluviu, am văzut niște vaci grase și deosebit de mari, șapte la număr, care ieșeau din apă și se îndreptau spre o mlaștină; de asemenea, tot atâtea vaci care au ieșit din mlaștină spre a le întâmpina, măcinate de slăbiciune și cu o înfățișare urâtă, iar acestea le-au înfulecat pe cele șapte vaci hrănite și mari, fără ca ele să se împlinescă, rămânând jalnice și flămânde. După această viziune m-am trezit din somn, tulburat și gândindu-mă ce ar putea să însemne ea.

Somnul m-a cuprins iarăși și am avut

80

81

un al doilea vis, și mai minunat, care m-a speriat și răvășit. Se făcea că am văzut șapte spice care ieșeau din aceeași rădăcină, cu capetele lăsate în jos din pricina împlinirii lor; alături au apărut alte spice, la fel de multe, sărmâne, seci și pâlite de secetă, care s-au înclinat spre a le înghiți pe cele dintâi; după aceea m-am trezit din somn!”

6. Drept răspuns, Iosif a zis: „Visul acesta, o, rege, are doar în aparență două forme², în realitate el tâlcuiește aceeași desfășurare a unui eveniment viitor. Căci vacile zărite de tine (niște vite hărăzite prin naștere să tragă la plug) și înfulecate de se-menele lor mai slabe, ca și spicele înghițite de cele mai jalnice decât ele, prevestesc în Egipt niște ani de foamete și sterpăciune, la fel de mulți ca și precursorii lor aducători de noroc, a căror abundență va fi irosită de nerodnicia urmașilor lor, deopotrivă la număr. Lipsa lucrurilor necesare traiului va fi atât de mare încât ea va fi acoperită cu greu. Presupun asta fiindcă vacile grase mâncate de cele slabe n-au fost în stare să le sature câtuși de puțin. Dumnezeu prezice cu siguranță oamenilor viitorul, nu pentru a-i înspăimânta sau a-i întrista, ci ca printr-o prevăzătoare înțelepciune să îndure mai lesne sosirea evenimentelor prevestite. Tu dacă vei pune deoparte surplusul din anii de început, și-l vei cheltui cu măsură, egiptenii nici nu vor băga de seamă strâmtoarea de mai târziu.”

7. Regele a admirat precauția și înțelepciunea lui Iosif și l-a întrebat cum va putea fi asigurat viitorul în perioada de abundență pentru ca nerodnicia ce va urma să devină mai ușor de suportat, iar el i-a răspuns sfătuindu-l să drămuiească cu zgârcenie recolta: să nu îngăduie egiptenilor să-și distribuie prisosul, ci să le dea porunca să-l păstreze pentru vremuri de restriște, ceea ce obișnuiesc ei să risipească fără rost atunci când cunosc belșugul. Iosif l-a mai îndemnat să strângă cerealele adunate de la plugari și să le îngrămădească în hambare, nelăsând fiecăruia decât atât cât avea nevoie să trăiască. Faraonul l-a admirat deopotrivă nu numai

² Biblicul Iosif este mult mai explicit în această privință: „Iar că visul s-a arătat de două ori la faraon, aceasta înseamnă că lucrul este hotărât de Dumnezeu și că El se grăbește să le plinească” (*Facerea*, XLI, 32). Fiul lui Iacob este un tâlcuitor de vise care nu vorbește în numele său, ci în cel al divinității: „Nu eu, ci Dumnezeu va da răspuns pentru liniștirea lui faraon” (*Facerea*, XLI, 16).

pentru tâlcuirea visului său, ci și pentru sfaturile lui bune, însărcinându-l chiar pe el să facă ordine și să întreprindă ceea ce credea că era în folosul poporului egiptean și al regelui; autorul sfaturilor părea cel mai indicat să găsească și calea transpunerii lor în faptă. Iosif a primit așadar de la rege împuternicirea de a folosi inelul său cu pecete și să poarte veșmânt de purpură³. A cutreierat în car întregul Egipt, a strâns grâne de la plugari, lăsându-i fiecăruia doar atât cât avea nevoie pentru însămânțări și hrană, fără să dea nimănui socoteala de ce făcea acest lucru.

CAPITOLUL VI

1. Iosif împlinise deja treizeci de ani și toate onorurile i-au fost acordate de către regele care, datorită uluitoarei lui înțelepciuni, l-a poreclit Psotomphaneh¹; numele acesta înseamnă „cel ce descoperă lucrurile ascunse”. Și căsătoria lui a fost foarte respectabilă. A luat-o de soție pe Asenetha², fiica rămasă fecioară a lui Petephres, unul dintre preoții din Heliopolis³, mijlocitorul căsătoriei fiind chiar regele. De la ea a avut parte de copii înaintea

sosirii anilor de foamete, primul său născut fiind Manasses. Numele său are înțelesul de „uitare”, fiindcă Iosif și-a uitat soarta potrivnică atunci când norocul i-a surâs. Fiul mai mic s-a numit Efraim, ceea ce înseamnă „repus la locul său”, deoarece el a redobândit libertatea strămoșilor săi. După ce, potrivit viselor

³ Faraonul „l-a îmbrăcat cu haină de vison” (*Facerea*, XLI, 42) și l-a ridicat pe Iosif la rangul de mare vizir, păstrătorul pecetei regale, fastuosul său car de vicerege fiind precedat de slujitorii curții, care îndemnau trecătorii să cadă în genunchi în fața celui mai înalt dregător, după suveranul lor.

¹ Zafenat-Paneah=Zeul spune: El trăiește (*Facerea*, XLI, 45).

² Asenat=(zeitei) Neit îi aparține (ea).

³ „Orașul Soarelui” (egipt. *On*), reședință de nomă și centru al **cultului lui Ra din Egiptul de Jos (azi cartier al orașului Cairo).**

82

83

tălcuite de Iosif, Egiptul a lăsat în urma lui cei șapte ani fericiți, în al optulea an s-a și instaurat în el foametea și, cum răul s-a abătut din senin asupra țării, toți cei loviți de năpastă s-au scurs de-a valma spre porțile palatului. Regele l-a chemat pe Iosif, care le-a atribuit grâne, dovedindu-se într-adevăr salvatorul poporului. El și-a deschis piața nu numai în fața locuitorilor aceluși ținut, ci s-a arătat gata să vândă cereale chiar și străinilor; Iosif socotea că era drept ca toți oamenii sărmani să fie ajutați de către cei ce duc un trai îmbelșugat, datorită faptului că sunt rude.

2. Deoarece și Canaanul era bântuit de o foamete cumplită (căci acest flagel năpădise întregul pământ), și Iacob și-a trimis toți feciorii în Egipt, să cumpere grâu, după ce a aflat că și străinii pot veni la târgul de acolo. Nu l-a păstrat lângă el decât pe Benjamin, fiul lui Rachel, frate bun al lui Iosif. Când au sosit în Egipt, aceștia l-au rugat pe Iosif să încheie târgul cu ei, căci nu se făcea nimic fără voia lui, iar oamenii nu se alegeau cu foloase din cultivarea regelui, dacă nu aveau grijă să-l cinstescă mai întâi pe Iosif. Acesta și-a recunoscut frații, care nu se gândeau pentru nimic în lume la el (căci dânsul se despărțise de ei încă de foarte tânăr, iar acum Iosif atinsese o vârstă când schimbarea trăsăturilor feței îl făcea de nerecunoscut, necum să-și mai închipuie frații că el ajunsese într-o dregătorie atât de însemnată). Iosif a găsit cu cale să-i pună la încercare, ca să vadă ce gândesc în toate privințele. A refuzat să le dea grâne și le-a spus că au venit doar ca să-l spioneze pe rege; ei s-au strâns laolaltă din diverse ținuturi și se dădeau drept rude — căci este greu de închipuit ca un om de rând să fie în stare să crească atâția feciori cu o înfățișare aleasă, când de abia dacă regii mai au parte de un asemenea noroc. A ținut să le vorbească așa, anume ca să afle ceva sigur despre tatăl lui, cum îi merge și ce i s-a mai întâmplat de când a plecat de la el; voia să știe ce se petrece și cu Benjamin, fiindcă se temea că și pe el l-au îndepărtat din familie, așa cum cutezaseră să procedeze cu dânsul.

3. Frații au fost cuprinși de îngrijorare și frică, fiindcă s-au pomenit amenințați de o mare primejdie, negândindu-se deloc la mezinul lor; după ce și-au strâns rândurile ca să se apere de învinuiri, a luat cuvântul Rubel, cel mai vârstnic dintre ei, și a răspuns astfel: „Am venit aici nu pentru a face cuiva vreo nedreptate, nici să aducem daune treburilor regelui, ci doar ca să vă cerem

84

ajutorul într-o grea cumpănă, convinși că în omenia voastră vom găsi un refugiu în calea nenorocirii care s-a abătut asupra patriei noastre. Căci am auzit că vindeți grâne nu numai concetățenilor voștri, ci și străinilor, și că voi vreți să-i sprijiniți pe cei ce au nevoie de ajutor. Că suntem frați și rude de sânge reiese din faptul că, în privința înfățișării, noi ne potrivim, deosebindu-ne prea puțin unul de altul. Tatăl nostru este Iacob, un evreu care a zămislit doisprezece copii împreună cu cele patru soții ale sale. Câtă vreme am rămas toți în viață, traiul ne-a fost fericit; de când însă Iosif, unul dintre frați, a pierit, ne-a mers din ce în ce mai rău. Părintele nostru îl jelește mereu, iar noi deplângem pacostea morții sale și suferința unui tată bătrân. Am venit acum încoace, ca să cumpărăm cereale, iar pe fratele nostru cel mai mic, Benjamin, l-am lăsat acasă, ca să aibă grijă de tata și să conducă treburile gospodăriei. Spre a fi sigur că n-am spus nici o minciună, poți să trimiți un sol la casa noastră!”

4. Prin aceste vorbe a căutat Rubel să-l aducă pe Iosif la sentimente mai bune față de ei. Aflând că Iacob mai trăia încă și că mezinul Benjamin nu pierise, Iosif și-a trimis frații la închisoare, ca să găsească răgazul de a-i cerceta pe îndelete. A treia zi i-a adus înaintea lui și le-a zis: „Întrucât voi susțineți că n-ați venit la rege ca să-i dăunați, că sunteți frați și vă trageți din părintele pe care l-ați numit, puteți să dovediți că lucrurile stau așa dacă lăsați la mine pe unul dintre voi, fără ca el să aibă de suferit ceva; între timp voi cărați grânele la tatăl vostru și aduceți cu voi pe fratele care, potrivit spuselor voastre, a rămas acasă. Numai așa îmi voi da seama că nu m-ați mințit!” Ei aveau astfel parte de un rău și mai mare; au vărsat lacrimi și nu conteneau să deplângă împreună nenorocirea lui Iosif, ca și cum doar din cauza nedreptății pe care i-o pricinuiseră, a dat peste ei acest necaz, trimis de Dumnezeu ca să-i pedepsească. Rubel i-a dojenit îndelung pentru căința lor, care nu mai putea oricum să-i folosească lui Iosif; i-a implorat, în schimb, să îndure bărbătește toate suferințele trimise de Dumnezeu, ca să-i pedepsească pentru nedreptatea făcută fratelui lor. Aceștia și le spuneau unii altora, pe deplin încredințați că Iosif nu înțelegea limba lor. Cuvintele lui Rubel au stârnit mâhnirea și remușcarea tuturor, ei înșiși fiind vinovați de crima pentru care Dumnezeu le hărăzea acum o dreaptă ispășire. Când s-a convins ce mare era zbuciumul fraților săi, Iosif

85

a izbucnit în plâns, dar nedorind să fie văzut de ei, s-a tras deoparte pentru scurt timp, după care a revenit. Apoi

I-a păstrat pe Simeon ca ostatic până la reîntoarcerea fraților săi, poruncind acestora să se îndrepte spre casă, după ce vor fi cumpărat mai întâi grânele din târg. A dat însă ordin unui slujitor să pună pe ascuns în sacii fraților lui banii aduși de aceștia pentru cumpărarea grânelor. Acesta a făcut întocmai ceea ce i se ceruse. 5. Când fiii lui Iacob au sosit în Canaan, au povestit tatălui lor tot ce au întâmpinat în Egipt, cum au fost luați drept spionii regelui, cum au trezit îndoieli când au spus că sunt frați și că al unsprezecelea a rămas acasă alături de tatăl său și cum l-au lăsat pe Simeon ostatic în mâinile guvernatorului până când Benjamin le va adeveri spusele prin venirea lui acolo. L-au rugat pe tatăl lor ca, fără a se teme de nimic, să-l trimită pe fratele mezin împreună cu ei. Nimic din ceea ce au întrepris fiii lui n-a fost pe placul lui Iacob, care a îndurat cu greu faptul că Simeon a fost reținut acolo, socotind că trimiterea lui Benjamin în Egipt nu avea nici o noimă. Nici când Ruben l-a rugat în genunchi să primească în schimb pe fiii lui, drept zălog, pentru ca bunicul lor să-iucidă, dacă Benjamin va păți ceva pe drum, Iacob nu s-a lăsat convins de vorbele sale. Aceste dificultăți strecurau în sufletul lor îndoiala și îngrijorarea, dar și mai mult îi tulbura faptul că își găsiseră argintii ascunși în sacii lor. Când însă s-a terminat grâul adus de ei și foamea a devenit tot mai apăsătoare, Iacob, încolțit de nevoie s-a învoit să-l trimită pe Benjamin împreună cu frații săi, căci ei nu se puteau întoarce în Egipt fără să-l aducă cu ei. Cum de la o zi la alta foamea băntuia tot mai mult ținutul lor, iar fiii lui îl implorau neconținut, lui Iacob nu-i mai rămăsese altceva de făcut. Bărbat cu o fire mai îndrăzneță, Iuda i-a spus atunci fără înconjur tatălui său că nu trebuie să tremure pentru fratele său și nici să fie îngrijorat de răul care-l pândeste, căci nimic nu i se poate întâmpla lui Benjamin fără voia lui Dumnezeu și, nici rămânând acasă, nu va scăpa de ursita ce-l așteaptă. Doar n-o să-i condamne la moarte sigură și, dintr-o bezmetică teamă pentru un copil, n-o să le refuze belșugul mijloacelor de trai pe care le pune faraonul la îndemâna lor. Se cuvine să se preocupe și de salvarea lui Simeon și să nu-l lase să piară, interzicând lui Benjamin să pornească la drum. L-a îndemnat să-și încredințeze fiul lui Dumnezeu, căci ori el însuși îl va readuce teafăr acasă, ori va pieri

86

împreună cu dânsul. În sfârșit, Iacob s-a înduplecat și l-a cedat pe Benjamin fraților săi, dându-le acestora plata dublă a grânelor, ca și unele produse ale Canaanului, spre a-i fi duse în dar lui Iosif: balsam, smirnă, terebint și miere. Multe lacrimi amare vărsat-au atât părintele, cât și feciorii lui gata de plecare: el se întreba îngrijorat dacă-și va mai revedea feciorii întorși teferi din călătorie; la rândul lor, ei se temeau că nu-și vor mai găsi tatăl în viață, tristețea și absența lor putând să-i scurteze zilele. Întreaga zi și-au petrecut-o sub semnul mâhnirii lor adânci. Bătrânul a rămas încovoiat acasă, iar fiii săi s-au așternut la drum spre Egipt, îndulcindu-și amărăciunea cu speranța lor într-un viitor mai bun.

6. La sosirea lor în Egipt, au fost aduși în fața lui Iosif. Erau stăpâniți de nu chiar așa de mică teamă că se vor alege cu niște mustări pentru plata grânelor, ca și cum ar fi luat cu ei prin înșelăciune suma datorată. De aceea i-au prezentat cuvenitele scuze guvernatorului Iosif, spunându-i că și-au găsit banii în sacii lor la întoarcerea acasă, iar acum i-au adus cu ei. Când acesta le-a zis că habar n-avea despre ce era vorba, teama lor s-a risipit. Simeon a fost apoi eliberat din închisoare și guvernatorul a avut grijă ca el să ajungă în mijlocul fraților săi. Iosif întorcându-se între timp de la întvederea lui cu regele, frații i-au înmănat darurile și, privitor la starea tatălui lor, i-au răspuns că l-au găsit sănătos. Deși se convinsese singur că Benjamin era teafăr, i-a întrebat dacă acesta (căci îl văzuse cu ochii săi) era fratele lor mezin. Când frații i-au răspuns că era chiar el, Iosif le-a spus că Dumnezeu oblăduiește toate lucrurile. Inima înduioșată i-a umplut ochii de lacrimi și el s-a retras ca frații lui să nu observe nimic. I-a poftit apoi să ia prânzul împreună și i-a așezat la masă în ordinea de care țineau seamă când mâncau la tatăl lor⁴. Iosif s-a purtat cu toți prietenește, dar l-a cinstit pe Benjamin mai mult decât pe ceilalți, servindu-i o porție dublă.

7. Când frații s-au dus să se culce după prânz, Iosif a poruncit ispravnicului său să le măsoare grâul pe care urmau să-l ia cu ei, punându-i fiecăruia pe ascuns în gura sacului argintii cuveniți, iar în sarcina lui Benjamin să-i ascundă cupa lui de argint, din care obișnuia să bea. Iosif a făcut acest lucru, dornic să-și pună

⁴ „Și s-au așezat înaintea lui, cel întâi născut după vârsta lui și cel mai tânăr după vârsta lui, și se mirau între ei oameni aceștia” (*Facerea*, XLIII, 33). Ierarhia vârstei a fost încălcată.

87

la încercare frații, dacă vor sări cumva în ajutorul lui Benjamin, învinuit de furt și pândit de primejdii, sau îl vor lăsa la voia întâmplării, de parcă nelegiuirea nu i-ar privi deloc, întorcându-se la tatăl lor. Slujitorul a făcut ceea ce i s-a poruncit și în zorii zilei fiii lui Iacob au pornit la drum fără să bănuiască nimic, însoțiți de Simeon și de două ori bucuroși, mai întâi pentru eliberarea lui, mai apoi, pentru că îl duceau înapoi pe Benjamin, așa cum promisese ei tatălui lor. Dintr-o dată au fost înconjurați de călăreți, aducându-l pe slujitorul care pusese cupa în sarcina lui Benjamin. Speriați de neașteptata lor năvală, ei au căutat să afle motivul pentru care au tăbărât asupra lor, după ce cu puțină vreme înainte fuseseră omeniți și ospătați de stăpânul lor. Urmăritorii le-au răspuns că sunt niște ticăloși care, fără să-și amintească de ospitalitatea deschisă și prietenească pe care le-a arătat-o Iosif, nu s-au sfiit să-i facă o nedreptate, ci au luat cu ei cupa din care băuse el, dorindu-le binele. Prin nesocotința lor au pierdut amicitia lui Iosif, pentru un câștig necinstit, și s-au expus ei înșiși primejdiei de-a fi prinși. I-au amenințat că ei vor avea parte de ispășirea pe care o merită; nu vor putea să-i ascundă lui Dumnezeu că au fugit cu un lucru furat, chiar dacă au reușit să păcălească un slujitor. Și ei se mai întreabă acum de ce-au venit călăreții, ca și cum nu știau prea bine că-și vor primi curând pedeapsa. Prin aceste și alte asemenea vorbe i-a dojenit slujitorul lui

Iosif pe fiii lui Iacob. Fără să bănuiască înșelătoria pusă la cale împotriva lor, ei au luat afirmațiile acestea drept o batjocură, rămânând mirați de nechibzuința cu care vorbise slujitorul și de faptul că acești bărbați au cutezat să-i supună unui asemenea tratament, câtă vreme ei n-au păstrat argintii cuveniți pentru grâne, descoperiți în sacii lor, ci i-au adus înapoi, deși nimeni nu știa nimic despre asta; atât de departe erau ei de înfăptuirea unei fărâdelegi. Totuși, socotind mai sigură scotocirea decât simpla tăgadă, le-au cerut următorilor să întreprindă o cercetare și toți să fie supuși pedepselor, dacă unul dintre ei va fi prins că a furat. Deoarece știau că nu au pe conștiință nici o hoție, au căpătat o mare încredere, îngemănată, după părerea lor, cu siguranța deplină. Călăreții s-au învoit să se facă o cercetare, totuși au spus că pedeapsa trebuie să o primească numai cel ce va fi prins că a furat. Au trecut așadar la percheziția propriu-zisă și, după ce au găsit în ordine toate celelalte sarcini cercetate, au ajuns, în sfârșit, la Benjamin, fără a ignora deloc că în sacul lui era ascunsă cupa, vrând însă ca scormonirea lor să pară cât mai conștiincioasă. Ceilalți, care se văzuseră de-acum eliberați de orice teamă, erau întrucâtva îngrijorați doar în privința lui Benjamin. Plini de speranță că nici la el n-o să se găsească vreo dovadă de furt, aduceau deja următorilor fâțișe reproșuri, că din vina lor nu lăsaseră în urmă o bună bucată de drum. Dar când la scotocirea sacului lui Benjamin a fost găsită cupa, ei au început să scoată vaiete și să jelească, să-și sfâșie veșmintele și să deplângă nu numai pe fratele lor, care își va primi în curând pedeapsa, ci și propria lor soartă, fiindcă nu vor mai putea să-și respecte promisiunea făcută părintelui lor în legătură cu Benjamin. Suferința lor sporea și mai mult la gândul că, tocmai când se închipuiseră scăpați de toate relele, invidia soartei i-a dat pradă amărăciunii. Ei recunoșteau că sunt autorii nu numai ai nefericirii fratelui, ci și ai mâhnirii părintelui lor, deoarece, împotriva voinței sale, mijlociseră plecarea copilului drag în Egipt, împreună cu ei.

8. Dar călăreții l-au înhățat și l-au dus înapoi la Iosif pe Benjamin, iar frații săi l-au urmat îndeaproape. Când l-a văzut pe el păzit de străji, iar pe ceilalți cu doliul zugrăvit pe chipurile lor, Iosif le-a zis: „Ce ați crezut, mișeilor, despre omenia mea și despre providența divină, când ați cutezat să întreprindeți așa ceva împotriva binefăcătorului și găzduitorului vostru?” Frații s-au oferit să îndure pedeapsa în locul lui Benjamin și, amintindu-și cât de infamă fusese purtarea lor față de Iosif, ei l-au socotit pe deplin fericit dacă murise deja și era scutit de necazurile vieții; iar dacă mai trăia, pedepsirea lor putea să-l bucure, fiindcă, iată, Dumnezeu îi urmărea pentru nelegiuirea lor faptă. Se numeau singuri pacostea propriului tată, căci la durerea pe care i-o provocase până atunci pieirea lui Iosif, au adăugat una nouă, pricinuită de Benjamin. Cel care le aducea chiar atunci numeroase muștrări era Rubel. Iosif a explicat că-i lasă pe ceilalți să plece de vreme ce nu-l nedreptățiseră deloc, și le-a zis că se mulțumea doar cu pedepsirea băiatului (întrucât susținea că n-ar fi înțelept să-l slobozească pe el de dragul celor nevinovați și nici să-i Pedepsească pe aceștia laolaltă cu un hoț dovedit). Când Iosif le-a promis că, la plecare, le va da o escortă sigură, ceilalți au rămas înmărmuriți, amuțind de durere. Atunci Iuda, care își convinsese părintele să dea voie mezinului să-i însoțească și era așijderea un bărbat de ispravă, în stare de orice faptă, s-a hotărât să înfrunte Primejdia pentru salvarea fraților săi, rostind următoarea cu-

88

89

Ivântare: „Nelegiuită a fost purtarea noastră față de tine, guver-natorule, și ni se pare drept ca pedeapsa să se răsfrângă, deopotrivă, asupra tuturor, chiar dacă n-am greșit, afară de unul singur, cel mai tânăr dintre noi. Pierzând orice nădejde în mântuirea noastră din pricina lui, bunătatea ta ne dă oarecari speranțe și deschide calea ieșirii noastre din impas. Acum însă, fără să ne ai în vedere pe noi, fără să-ți ațintești ochii spre nelegiuirea noastră, să-ți iei drept călăuză propria ta fire și virtutea, nicidecum mânia (acceptată cu ușurință de oamenii mărunți, nu numai în lucrurile mari, ci în orice li se întâmplă în viață). Pe cea din urmă privește-o cu dispreț și nu te lăsa învins de ea, încât să-i nimicești pe cei ce nu-și pot dobândi singuri eliberarea și o așteaptă numai de la tine! Căci acum nu-i pentru prima oară când te arăți darnic cu noi. Și mai înainte, când am venit să cumpărăm grâne din târg, ne-ai dat să ducem familiei noastre atâtea bucate câte i-au fost necesare pentru ca să scape din primejdia de-a muri de foame. Nu-i nici o deosebire în faptul că nu-i disprețuiești pe cei ce pier din pricina lipsurilor în care se zbat sau în faptul că nu-i condamni la moarte pe sârmanii pe care oamenii îi bănuiesc că au greșit și îi invidiază că au avut parte de strălucita-ți binefacere. Este aceeași bunăvoință, oricât de diferită ar părea una de alta. Scapă-i dară pe cei hrăniți de tine până acum și cruță-ne viața, așa cum ai mai făcut-o, nelăsându-ne să murim de foame. E un gest minunat și plin de măreție, fie să ne cruți viața, fie să o ajuți să scape teafără prin darnicia ta. Socot că Dumnezeu, dornic să-ți croiască o cale spre sporirea virtuții tale, ne-a făcut pe noi să cădem în năpasta de față; să dobândești faimă chiar și iertând de păcate pe cei ce te-au nedreptățit, nu numai prin omenescul sprijin dat celor ce ți-au cerut ajutorul din diverse pricini. Mare lucru este să întinzi o mână de ajutor celor încercați de nevoi, dar o faptă mai mare și mai demnă de un conducător este să-i grațiezi pe cei ce merită să fie pedepsiți pentru nedreptatea comisă de ei. Căci dacă iertarea delictelor mărunte aduce mari laude celor ce o acordă, darul de a-ți domoli mânia iertând acolo unde fapta celor care au păcătuit și au adus daune altora este pasibilă de pedeapsa cu moartea ține mai mult de natura divină. Dacă n-am fi avut un părinte care, prin felul cum deplânge pieirea lui Iosif, arată cât de greu îndură el pierderea copiilor săi, eu nici n-aș fi

irosit atâtea vorbe pentru salvarea vieților noastre, fără să fi avut în vedere blândețea caracterului tău, ce te face sS

socotești un lucru frumos să cruți viața celor care n-ar mai avea pe nimeni la căpătâiul lor să-i plângă după moarte. Aș fi îndurat cu inima ușoară orice pedeapsă ai fi găsit de cuviință să ne dai. Acum nu ne compătimim pe noi, deși suntem tineri și vom muri după ce ne-am bucurat prea puțin de desfătările vieții, ci, gân-dindu-ne mai mult la adâncă bătrânețe a părintelui nostru, îți cerem îndurare și-ți adresăm rugămintea stăruitoare: cruță-ne viața pe care fărădelegea noastră ți-a pus-o la îndemână ca s-o pedepsești. Căci tatăl nostru nu este rău și nu ne-a crescut așa, fiind un om drept și avut, care nu merită o asemenea soartă, iar acum se zbate în griji și chinuri datorită absenței noastre îndelungate. Când va afla de moartea noastră și de cauza ei, nu va mai suporta (ci-și va dori cu atât mai mult să scape de viață) și moar-tea-i pricinuită de tristețe va fi grăbită de nelegiuirea noastră, făcând ca existența lui să aibă un sfârșit lipsit de orice mângâiere; chiar și acum, înainte să se răspândească veștile despre noi, abia dacă îi mai dau ascultare simțurile. Cumpănește toate acestea și, chiar dacă fapta noastră ți-a stârnit indignarea, arată-te îndurător de dragul unui părinte și mila față de el să fie mai mare decât ticăloșia noastră. Cinsteste-i bătrânețea pe care, prin moartea noastră, o va petrece și o va sfârși în singurătate deplină, căci prin acest dar aduci un omagiu numelui de tată. Procedând astfel, îți arăți respectul față de propriul părinte și față de tine însuși, fiind bucuros că-i porți numele. Teafăr te va păstra Dumnezeu, tatăl tuturor! Prin gestul tău evlavios îl vei cinsti și pe El, care poartă același nume, dacă te milostivești de părintele nostru, gândindu-te câtă durere îi va pricinui pierderea copiilor lui. Depinde de tine ca viața cu care ne-a înzestrat Dumnezeu, răpirea ei stând în puterea ta, să ne-o dăruiești iarăși, ca prin propria-ți bunătate să fii aidoma Lui, atât cât poțfești. Frumos este ca cel ce dispune de o putere dublă s-o întrebuițeze nu atât în dauna, cât mai ales în folosul celorlalți; iar cel ce poate aduce nimicirea altora și deține acest drept să nu și-l exercite, ca și cum nu l-ar fi avut, ci să-și folosească autoritatea numai pentru izbăvirea oamenilor; cu cât mai numeroși vor fi cei salvați de el, cu atât mai mult îi va crește renumele. Tu ne poți mântui pe toți, iertându-l pe fratele nostru pentru nefericita lui greșală. Căci nu-i cu puțință ca noi să mai rămânem în viață dacă îi dai pedeapsa cu moartea, fiindcă nu ne putem întoarce la tatăl nostru câtă vreme nu-l aducem teafăr înapoi. Trebuie să îndurăm și noi soarta pe care o va avea fratele

90

91

nostru, ca și cum am fi fost părtași la fărădelegea sa. Așadar, te rugăm, guvernatorul, ca, în cazul când îl condamnă la moarte, să ne supui și pe noi aceluiași supliciu, de parcă am fi fost tovarășii lui de hoție. N-ar fi preferabil pentru noi să ne doboare jalea pricinuită de pieirea fratelui nostru decât să murim pedepsiți pentru aceeași nelegiuire. Trec peste faptul că el este prea tânăr și nu are încă mintea coaptă, deci omenește ar fi ca în asemenea situații să fie iertat mai repede, și, ca să te las să judeci, pun capăt discursului meu. Așadar, dacă tu ne vei condamna, numai eu port vina că n-am spus tot ce se cuvenea ca să îmblânzesc mânia ta împotriva noastră; dacă însă ne vei achita, tu ai găsit de cuviință să hotărăști acest lucru, conștient de blândețea și bunăvoința ta. Nu numai că ne-ai dăruit viața, ci ne-ai făcut această favoare pentru ca să devenim mai buni decât suntem și te-ai preocupat de binele nostru mai bine decât noi înșine. Acum, dacă vrei să-l ucizi pe băiat, la execuție pune-mă pe mine în locul lui, iar pe el trimite-l la tatăl nostru; dacă, dimpotrivă, dorești să-l treci în rândul robilor tăi, eu însumi sunt mult mai potrivit pentru slujirea ta. Precum vezi, pentru fiecare dintre pedepse, sunt mai potrivit și mai pregătit să-l înlocuiesc!" Iuda, care din toată inima dorea să se sacrifice pentru salvarea fratelui său, s-a aruncat la picioarele lui Iosif, dându-și osteneala să-i îmblânzească și pe această cale mânia și să-l înduplece cumva. La fel s-au prosternat și toți ceilalți frați, cu ochii în lacrimi, oferindu-se să moară în locul lui Beniamin.

9. Copleșit de înduioșare, Iosif n-a mai fost în stare să facă pe supăratul și a poruncit celor de față să plece, pentru ca, fără martori, să dezvăluie nestingerit fraților săi cine era el. După retragerea celorlalți, s-a descoperit fraților din jurul lui, zicându-le următoarele: „Am cuvinte de laudă pentru devotamentul și afecțiunea voastră față de propriul frate și văd că aveți un suflet mai bun decât m-aș fi așteptat eu, după ceea ce ați pus la cale odinioară împotriva mea, și toate câte s-au întâmplat aici au fost făcute de mine ca să pun la încercare dragostea voastră frățească. Cred apoi că nu firea voastră ticăloasă v-a ațâțat împotriva mea, ci voia lui Dumnezeu, care ne-a permis astfel să ne înfruptăm din bunurile prezentului și, dacă va stărui să ne rămână binevoitor, și bunurile viitoare ne vor surăde. Azi, când am aflat, contrar așteptărilor mele, că tatăl meu este sănătos și am văzut cât de mult vă iubiți fratele, nu-mi voi aminti de ceea ce ați greșit față de

92

mine. Voi înceta să vă mai port ură pentru infamia voastră; recunosc că se cuvinea să vă aduc mulțumiri, fiindcă eu împreună cu voi, am fost motivul pentru care Dumnezeu ne-a purtat de grijă. Vă cer și vouă să dați uitării cele ce s-au petrecut între noi și mai degrabă bucurați-vă că relele pe care le-ați pus la cale cândva s-au întors spre binele nostru și să nu mai fiți triști că ați înfăptuit ceva pentru care se cuvenea să roșiți. Nu fiți îndurerați că judecata voastră m-a nedreptățit, alungați remușcărilor pentru faptele voastre, câtă vreme hotărârile luate n-au avut rezultatul dorit. Bucurându-vă pentru tot ce a făcut Dumnezeu, plecați și duceți veștile tatălui nostru: nu cumva, bântuit de grija voastră, să-mi răpească suprema fericire și să moară înainte de-a da ochii cu mine și de a fi părtaş la aceste cinstiri. Luați-l cu voi, împreună cu soțiile, copiii și rudele noastre și strămutați-vă aici; nu se

cuvine ca fap̄turile care îmi sunt cele mai dragi să nu se bucure de norocul meu, mai ales că foamea va mai dura încă cinci ani!" După rostirea acestor vorbe, Iosif și-a îmbrățișat frații. Aceștia erau năpădiți de lacrimi și de mâhnirea provocată de răul pe care i-l pricinuiseră; se temeau ca sub purtarea nobilă a fratelui să nu se ascundă îndreptățită răzbunare. Apoi a urmat ospățul. Când a aflat de sosirea fraților lui Iosif, regele s-a bucurat foarte mult și, de parcă binele acesta l-ar fi privit pe el, cu dragă inimă le-a dat căruțe încărcate cu grâne, aur și argint, destinate tatălui. După ce au primit multe daruri și de la Iosif, fie pentru tatăl lor, fie pentru ei înșiși, dare cele mai multe pentru Beniamin, frații s-au îndreptat spre casa lor.

CAPITOLUL VII

1. La întoarcerea fiilor săi, când a aflat că Iosif, pe care îl jenea de multă vreme, nu numai că nu murise, ci ducea o viață plină de fast și fericire, cărmuind Egiptul împreună cu regele și

93

împărțind cu acesta aproape întreaga răspundere a domniei, Iacob nu s-a îndoit deloc de adevărul știrii primite, când s-a gândit la măreția lui Dumnezeu și la bunăvoința sa, care nu i se mai vădise însă de-o bună bucată de vreme. Numaidecât a pornit la drum, grăbit să ajungă la Iosif.

2. După ce a ajuns la Fântâna jurmântului², Iacob i-a adus o jertfă lui Dumnezeu, cuprins de teamă că, datorită fertilității Egiptului, fiii săi vor fi cuprinși de dorul de-a locui în ținutul acela, urmașii lor nemaîndurându-se să se întoarcă în Canaan, țară a cărei cucerire le era fâgăduită de Dumnezeu. El se temea de asemenea că, strămutându-se în Egipt fără a cere sfatul Domnului, neamul său putea să fie lovit de o mare nenorocire; îl îngrijora și faptul că putea să-și sfârșească zilele înainte de a apuca să-l revadă pe Iosif. Cu inima frământată de aceste gânduri, a căzut într-un somn adânc.

3. Și Dumnezeu i s-a arătat în vis, l-a strigat de două ori pe nume și la întrebarea lui cine este, El i-a răspuns: „Nu se cade să nu îți seamă de Dumnezeu tocmai tu, Iacob, căci și strămoșilor tăi și ție v-am fost statornicul sprijin și ajutor. Atunci când tatăl tău a vrut să-ți răpească domnia, Eu am păstrat-o pentru tine; sub ocrotirea mea ai călătorit singur în Mesopotamia, unde ai avut parte de nunți norocoase și te-ai reîntors de acolo cu mulți copii și averi mari. Datorită providenței mele ai scăpat neatinși și tu, și toți urmașii tăi, iar lui Iosif, fiul socotit de tine pierdut pentru vecie, i-am hărăzit cea mai norocoasă ursită, făcându-l stăpânul Egiptului, care nu se deosebește prea mult de regele însuși. Iată că vin acum, să-ți fiu călăuză pe acest drum, și îți prezic că te vei stinge în brațele lui Iosif, că după multe veacuri seminția ta va ajunge puternică și vestită și că Eu o voi duce înapoi în țara pe care i-am fâgăduit-o!"

4. Îmbărbătat de un asemenea vis, Iacob s-a îndreptat încrezător spre Egipt, împreună cu fiii lui și copiii acestora. Numărul

¹ Familia lui Iacob s-a stabilit în Egiptul cucerit de hicsoși (secolele XVII-XVI î.e.n.), probabil de obârșie semitică. Iosif va fi fost vicerege al unuia dintre faraonii care au făcut parte din mica dinastie hicsosă (1684-1567 î.e.n.). Egiptul a fost recucerit de nomarhii din Teba, întemeietorii dinastiei a XVII-a (1650-1567 î.e.n.). Săpăturile arheologice „au scos la iveală dovezi care izbutesc să ne convingă de faptul că evenimentele au avut loc". (Max I. Dimont, *Evreii, Dumnezeu și istoria*, Ed. Hasefer, 1997, p. 38).

² Beer-Șeba (*Facerea*, XXVI, 33 și XLVI, 1).

94

tuturor se ridica la 70. Nici n-am vrut la început să pomenesc numele lor, fiindcă erau greu de pronunțat. Cred totuși că este nevoie să înșir numele acestora, care nouă ni se pare că nu provin din Mesopotamia, ci din Egipt. Iacob a avut doisprezece feciori: dintre aceștia, Iosif a fost pomenit mai înainte. Îi menționăm pe cei de o seamă cu el și pe urmașii lor. Ruben a avut patru fii: Anoch, Phallus, Assaron și Charmis; Simeon, însă, șase: Iamuel, Samin, Ioad, Iachin, Soar și Saul. Lui Levi i s-au născut trei fii: Gersom, Caath și Marari. Iuda a avut trei fii: Salas, Phares și Zaras, așijderea doi nepoți de la Phares: Eson și Amyr. Isachar a avut patru fii: Thulas, Phuas, Iasub și Samaron. Zabulon, la rândul lui, a avut trei fii: Sarad, Elon și Ialel. Iată-i pe cei ce se trag din Lia, la care se adaugă fiica ei, Dina. Toți aceștia sunt în număr de treizeci și trei. Rachel a avut doi fii. Dintre aceștia, lui Iosif i s-au născut doi feciori: Manasses și Efraim, celuilalt frate, Beniamin, zece: Bolosor, Bacchar, Asabel, Gera, Naeman, Ies, Ros, Momphis, Optais și Arad. Toți paisprezece, împreună cu cei înșirați mai înainte, ridică numărul la patruzeci și șapte. Aceștia erau copiii legitimi ai lui Iacob. Balla, slujitoarea Rachelei, i-a zămislit pe Dan și Neftali, ultimul având, la rândul lui, patru fii: Iesei, Gunis, Issares și Sellim; Dan, unul singur: Usis. Adunându-i pe aceștia la suma de mai sus, numărul lor se ridică la cincizeci și patru. Gad și Aser se trăgeau din Zelpha, slujitoarea Liei. Gad a dus cu sine șapte copii: Sophonias, Augis, Sunis, Azabon, Aeris, Eroedes și Arielas. Aser a avut o fată: Sara și șase băieți, ale căror nume erau: Iomnes, Isus, Isuis, Baris, Abar și Melchiel. Aceștia, care sunt șaisprezece, puși alături de ceilalți cincizeci și patru, rotunjesc suma anunțată anterior, fără să-l mai punem la socoteală și pe Iacob³.

5. Când Iosif a primit vestea sosirii tatălui său (căci propriu-i frate Iuda venise în grabă, ca să-l înștiințeze din timp), i-a ieșit în întâmpinare și întâlnirea lor a avut loc la Heroopolis (Orașul eroilor)⁴. Nesperata bucurie a fost atât de mare încât puțin a lipsit ca Iacob să-si dea sufletul. L-a reînviat însă Iosif, care, chiar

³ Lista biblică a familiei lui Iacob strămutată în Egipt însumează 75 de membri, dintre care 67 erau urmași direcți. Iosif a avut copii mai mulți (*Facerea*, XLVI, 26-27). N-au fost omise persoanele decedate anterior (Rachel, de pildă).

⁴ „Atunci a trimis Iacob pe Iuda înaintea sa la Iosif, ca să-l întâmpine la Heroopolis, în ținutul Goșen" (*Facerea*, XLVI, 28).

95

dacă nu-și mai putea stăpâni bucuria, n-a fost atât de tulburat ca tatăl său. După ce i-a cerut să călătorească mai încet, Iosif, însoțit de cinci dintre frații săi, s-a grăbit să ajungă la rege, ca să-i anunțe sosirea lui Iacob, cu întreaga-i familie. Acesta s-a arătat bucuros de aflarea știrii și i-a cerut lui Iosif să-i spună ce fel de trai ar fi mai pe placul alor săi, ca să-i poată ajuta să-și ducă felul lor de viață. Iosif i-a răspuns că noii sosiți erau niște păstori neîntrețuși și o altă îndeletnicire le era străină. Ocrotindu-i în felul acesta, el urmărea să nu-i despartă pe unii de alții, și să-i facă să locuiască împreună, ca să-l îngrijească pe tatăl lor, astfel încât să nu prea aibă de-a face cu egiptenii, lucru cu neputință dacă ei ar fi avut aceleași ocupații și un trai asemănător. Căci în Egipt, păscutul turmelor era interzis⁵.

6. Odată ajuns în fața regelui, Iacob l-a salutat și i-a urât o domnie fericită, iar faraonul l-a întrebat ce vârstă avea. Primind răspunsul că împlinise o sută și treizeci de ani, regele s-a minunat de viața lui lungă. Iacob i-a mai spus că el nu atinsese bătrânețea înaintată a precursorilor lui; atunci faraonul l-a trimis să locuiască împreună cu copiii lui la Heliopolis⁶. Căci acolo își aveau pășunile lor și păstorii regești.

7. Dar foamea făcea ravagii tot mai mari în Egipt și răul se agrava de la o zi la alta; nici fluviul nu mai uda pământul, căci Nilul nu se mai revărsa peste malurile sale, nici Domnul nu mai trimitea un strop de ploaie. În neștiința lui, poporul nu-și luase nici cea mai mică măsură de prevedere, iar Iosif le distribuia cereale numai cu bani în mână. Când lipsa lor a început să se resimtă, bucatele au fost plătite cu ajutorul vitelor și al sclavilor. Cei care mai aveau câte o bucată de pământ, renunțau la ea ca să-și procure hrana necesară. Pe această cale, toate proprietățile lor au intrat în posesia regelui, unul a trebuit să se strămute colo, celălalt, dincolo, încât proprietatea regelui să crească nestingherit, în

⁵ Tot Goșenul a fost recomandat de Iosif membrilor familiei sale, pentru stabilirea lor în noua patrie: „Căci pentru egipteni este spurcat toi păstorul de oi” (*Facerea*, XLVI, 34).

⁶ Potrivit *Bibliei*, moșia acordată lui Iacob și urmașilor săi era situată în noma din estul Deltei Nilului (Sân el Hagar), cu capitala la Tanit. Ea a devenit reședință regală în timpul dinastiei a XDC-a (1320-1200 î.e.n.), fiind împodobită mai ales de Ramses II. De aceea, textul biblic folosește atât denumirea nouă, Ramses, cât și pe cea veche și corectă, Goșen (în paranteză) (*Facerea*, XLVII, 11).

96

dauna domeniului tuturor, cu excepția preoților: căci numai întinderea lor de pământ a fost păstrată. Cumplita nevoie a împins în stare de robie nu numai trupurile oamenilor, ci și sufletele lor, silindu-i să-și ducă viața într-un mod nedemn. După ce foamea a încetat, fluviul s-a revărst peste glia din jur și a adus cu sine recolte îmbelșugate, Iosif s-a dus în fiecare oraș și a convocat mulțimea locuitorilor, pământul cedat de ei prin vânzare fiindu-le înapoiat în întregime, numai ca să poată culege roadele de pe el; Iosif i-a îndemnat ca ei să-l cultive ca și cum ar fi fost al lor, fără să fie mâhniți că vor da a cincea parte din recoltă regelui, gân-dindu-se că, de fapt, terenul le aparținea. Când s-au văzut iarăși stăpâni ai ogoarelor lor, fără să fi sperat măcar, toți au primit bucuroși, luând asupra lor respectarea strictă a acestei porunci. Prin aceste fapte prestigiul lui Iosif în fața egiptenilor a sporit, fără să crească mai puțin nici supunerea lor față de rege. Obiceiul de a plăti a cincea parte din recoltă a dăinuit neschimbat și sub suveranii următori⁷.

CAPITOLUL VEI

1. Iacob a mai trăit șaptesprezece ani în Egipt, apoi s-a îmbolnăvit și s-a stins din viață în prezența fiilor săi, după ce le-a urât mai întâi toate cele bune, prezicând după datina proorocilor că urmașii lor vor locui în Canaan, ceea ce s-a și adevărit mai târziu. L-a lăudat mai cu seamă pe Iosif, care nu numai că a dat uitării

⁷ în Regatul Vechi, proprietatea mică și mijlocie a coexistat alături de cea a faraonului și a templelor. În Regatul Mijlociu, din proprietar al pământului agricol, regele a devenit (sau redevenit) proprietar *defacto*, încasând dijma de la țărani expropriați prin înfometare. Această politică agrară, care a fluctuat de-a lungul mileniilor de guvernare faraonică, a fost atribuită de *Biblie* lui Iosif, dijmuirea perpetuându-se și în Regatul Nou (1570-1085 î.e.n.).

97

nedreptatea pricinuită de frații lui, ci le-a arătat și mai multă bunătate, re vărsând asupra lor atâtea binefaceri încât nu le vor putea recompensa niciodată. De aceea, Iacob a poruncit propriilor săi fii să-i accepte în rândurile lor pe fiii lui Iosif, Efraim și Manasses¹, atunci când vor împărți între ei Canaanul, lucru despre care vom vorbi mai târziu, cerându-le totodată ca el să fie înmormântat în Hebron. A murit după ce a trăit cu trei ani mai puțin decât o sută cincizeci, neîntrețut de nici unul dintre strămoșii lui în privința evlaviei față de Dumnezeu; pentru meritele sale, el și-a primit răsplata care se acordă pe drept cuvânt celor de seamă datorită bunătății lor. Cu încuviințarea regelui, Iosif a dus trupul tatălui său² în Hebron, unde i-a făcut o strălucită înmormântare. Când frații lui au șovăit să se reîntoarcă în Egipt (căci se temeau de răzbunarea celui pe care ei îl nedreptățiseră mai înainte prin răutatea lor, după moartea tatălui, el nemiavând față de cine să-și dovedească bunătatea pe care le-o arătase până atunci), Iosif i-a convins că n-au nici un motiv de îngrijorare sau de suspiciune. Când s-au întors împreună cu el, Iosif a dăruit fraților săi o moșie întinsă, fără a înceta să le dovedească întreaga lui bunăvoință.

2. După ce a trăit o sută și zece ani, s-a stins din viață și Iosif, un bărbat înzestrat cu minunate însușiri, care a cârmuit și guvernat toate cu multă cumpătate, slujindu-se de putere cu chibzuință și înțelepciune. Aceste calități i-au adus multă fericire în rândul egiptenilor, deși venise la ei din altă parte, având de înfruntat numeroasele învinuiri mincinoase și nelegiuirile de care am mai vorbit. Au murit și frații lui Iosif, care au dus în Egipt o viață fericită. Urmașii lor și copiii acestora le-au adus mai târziu trupurile și le-au înmormântat la Hebron. Dar evreii au luat cu ei osemintele lui Iosif în Canaan, cu prilejul plecării lor din Egipt; căci ei se legaseră prin jurământ

față de Iosif să facă aceasta³. Care

¹ Amândoi au fost adoptați și au primit binecuvântarea pentru a fi socotiți și ei drept strămoșii unor triburi israelite (*Facerea*, XLVIII, 5-20).

² Israel a fost îmbălsămat de doctorii egipteni și, după cele 40 de zile ale plângerii, alaiul funerar s-a îndreptat spre peștera din țarina Macpela din Hebron (*Facerea*, XLVIII, 2-13).

³ Ultima dorință a lui Iosif, înainte de a muri, întărită prin jurământul fraților săi, a fost ca oasele să-i fie scoase din Egipt. Flavius Josephus a ajuns astfel la ultimul capitol al Genezei (L).

98

a fost soarta fiecăruia dintre urmași și cu câte osteneli au izbutit ei să obțină cucerirea Canaanului voi povesti mai târziu, după ce voi arăta mai întâi pricina pentru care a avut loc părăsirea Egiptului.

CAPITOLUL IX

1. Egiptenii erau voluptuoși și delăsători în muncă, și, aintre celelalte desfătări, cel mai mult îi atrăgea pofta de câștig, fiind foarte porniți împotriva evreilor, pe care îi invidiau pentru norocul lor. Când au văzut că familiile israeliților prosperau și prin hărnicie și dibăcie, agoniseau averi mari, ei s-au temut că puterea lor ar grăbi decăderea egiptenilor. Și fiindcă amintirea binefacerilor lui Iosif pălise cu trecerea timpului, iar puterea era acum în mâinile altei familii¹, ei îi asupreau amarnic pe israeliți supu-nându-i la diferite corvezi grele. Le-au poruncit să sape pe malul fluviului multe canale, să înconjoare orașe cu ziduri de apărare² și să înalțe diguri, pentru ca apele să nu treacă de ele, formând bălți. Egiptenii i-au istovit pe oamenii noștri chiar și prin construirea piramidelor³, silindu-i să învețe tot felul de meserii și să se deprindă cu muncile grele. Ei au îndurat aceste nenorociri vreme de patru sute de ani; și unii și alții se luaseră parcă la întrecere, egiptenii vrând să-i nimicească pe israeliți printr-o muncă istovitoare, iar aceștia să se dovedească totdeauna mai presus de orice efort.

Ramesizii, întemeietorii unui vast imperiu și protagoniștii dinastiilor a XK-a (1320-1200 î.e.n.) și a XX-a (1200-1085 î.e.n.).

² *Biblia* citează trei „cetăți tari” zidite de Israel lui faraon, două servind ca hambare: Pitom și Ramses și cetatea On sau Iliopolis (*Ieșirea* I, 11).

³ Locul piramidelor din Regatul Vechi sau Mijlociu a fost luat în Regatul Nou de construirea templelor, necropolelor și palatelor gigantice, pe gustul Ramesizilor.

99

r

2. În vreme ce evreii erau absorbiți de asemenea treburi, a survenit ceva care a făcut ca egiptenii să dorească și mai mult stărpirea neamului nostru, din următoarea pricină. Unul dintre scribii lucrurilor sfinte (căci ei erau pricepuți în precizarea celor ce urmau să se întâmple aievea) l-a vestit pe rege că în vremea aceea urma să se nască din sânge evreu un copil care, lăsat să crească mare, îi va înlătura pe egipteni de la domnie, făcând ca israeliții să devină mai puternici; virtutea îi va fi neîntrecută și amintirea lui va dăinui veșnic. Speriat de precizarea lui, regele a poruncit ca toți băieții aduși pe lume de seminția israeliților să fie de acum încolo aruncați în fluviu și uciși; moașele egiptene să descopere femeile evreilor care erau în chinurile facerii și să supravegheze nașterile lor. Potrivit poruncii lui, doar moașele egiptene să stea la căpătâiul evreicelor născătoare, întrucât, fiind de același neam, era de așteptat ca ele să respecte cu sfințenie voința regelui. Cele care vor încălca acest ordin și vor cuteza să-și ascundă noii-născuți, să fie condamnate la moarte, împreună cu întreaga lor familie. Evreilor li s-a părut cumplită această poruncă, nu numai pentru faptul că-și pierdeau copiii, iar părinții erau constrânși să devină călăii propriilor lor odrasle, ci fiindcă se gândeau că neamul lor va pieri în întregime o dată ce pruncii vor fi uciși, murind ei înșiși nu mult după aceea, încovoiați de apăsătoarea soartă și lipsiți de orice mângâiere. Aceasta era nefericirea în care se zbăteau. Dar, împotriva hotărârii lui Dumnezeu, orice luptă este zadarnică, fie ea însoțită de mii de șiretlicuri. Căci copilul prevestit de scribul lucrurilor sfinte, în pofida pândelor puse la cale de rege, a crescut pe ascuns și toate precizerile privitoare la ceea ce urma să se întâmple după nașterea lui s-au dovedit adevărate. Iată cum s-au petrecut lucrurile.

3. Îngrijorat de viitorul întregului său neam, amenințat cu pieirea prin neputința lui de a-și crește băieții drept urmași, Amaram, bărbat de vază din rândul evreilor, avea el însuși serioase temeri, fiindcă soția lui rămăsese grea, punându-l într-o mare încurcătură. El și-a înălțat ruga spre Dumnezeu și l-a implorat să aibă grijă de soarta oamenilor săi, care îi urmaseră până atunci datinile religioase cu evlavie, dând israeliților șansa de a scăpa de nenorocirea survenită acum, pentru ca egiptenii să nu mai tragă speranță că-i vor stârpi în întregime. Domnul s-a îndurat de el, i-a ascultat ruga, i s-a arătat în vis și l-a încurajat

100

să nu aibă nici o îndoială în privința viitorului. I-a zis că-și amintește de evlavia israeliților și le va da mereu cuvenita răsplată, de vreme ce strămoșilor lor le-a oferit binecuvântatul prilej ca, dintr-o mână de oameni, să devină o mulțime atât de mare. Căci Abraham a plecat singur din Mesopotamia în Canaan, unde a avut parte de noroc, și soția lui, până atunci stearpă, a zămislit și a avut copii, așa cum și-a dorit el însuși; lui Ismael și

urmașilor săi le-a lăsat ținutul Arabiei, fiilor Cheturei, Trogloditis și lui Isaac, Canaanul. Domnul i-a mai zis: „Și dacă nu sunteți lipsiți de evlavie și recunoștință, amintiți-vă de ceea ce a înfăptuit în război sub ocrotirea mea. Datorită marelui noroc pe care l-a avut cât a trăit el însuși, lăsându-l moștenire copiilor și nepoților săi, Iacob a dobândit o mare faimă în rândul popoarelor străine: șaptezeci a fost numărul tuturor celor care au sosit în Egipt, iar acum v-ați înmulțit și numărul vostru se ridică la peste șase sute de mii. Află că acum mă ocup de binele vostru obșteșc și de gloria ta. Căci băiatul de teama căruia egiptenii vor să-i ucidă pe toți copiii israeliților al tău va fi. El va rămâne nedescoperit de cei ce stau la pândă să-i ia viața, va fi crescut în chip minunat și va elibera neamul evreilor din robia egipteană. Iar amintirea lui va perpetua în rândul neamurilor care vor veni, atât printre evrei cât și printre străini, această binefacere pe care ți-o fac ție și urmașilor tăi. Va avea și un frate⁴ și se va bucura de atâta trecere încât mă va sluji ca preot, și el, și cei ce se vor naște din dânsul, în vecii vecilor!” 4. După ce a avut acest vis prevestitor, Amaram s-a trezit și a dezvăluit cele întâmplare Ioachebedei; ea era soția lui. Spaima amândurora a crescut și mai mult datorită prezicerilor primite în vis. Părinții erau îngrijorați nu numai din pricina băiatului, ci și a marelui noroc care-i aștepta în viitor. Temeinicia proorocirilor lui Dumnezeu a fost adevărată prin însăși nașterea femeii, care a decurs ușor, fără să fie însoțită de cumplitele chinuri ale facerii, rămânând nedescoperită de cei ce stăteau la pândă. Vreme de trei luni, copilul a fost alăptat pe ascuns acasă. Apoi Amaram s-a temut că taina va fi divulgată și, cuprins de mânie, regele îl va ucide o dată cu copilul lui și va fi zădărnicită astfel promisiunea Domnului, hotărând că era mai bine să lase în seama lui Dumnezeu grija salvării copilului, decât să mai aibă încredere în

Aaron, înzestrat cu harul elocvenței.

101

propria-i ascunzătoare (căci ceea ce îl neliniștea era faptul că nu numai asupra copilului crescut pe furiș, ci chiar asupra lui plana o mare primejdie). Amaram socotea că Dumnezeu dispunea de toate mijloacele de a asigura ocrotirea copilului, pentru ca prezicerile sale să se adevărească. O dată această hotărâre luată, părinții au împletit din scoarță de papirus⁵ un coșuleț ce semăna cu un leagăn, destul de mare pentru ca pruncul să poată sta în voia lui. Apoi au uns coșulețul cu smoală (căci pentru a împiedica apa să pătrundă printre împletituri se folosește îndeobște smoala), au pus în el copilașul și au împins coșulețul în fluviu, lăsând în seama Domnului ocrotirea lui. Fluviul l-a dus încet la vale; la porunca mamei sale, Mariamme, sora pruncului, se preumbla pe mal ca să vadă încotro plutea pe fluviu coșulețul⁶. Atunci a dovedit Dumnezeu că deșteptăciunea omenească nu-i în stare de nimic și că duce la bun sfârșit numai ce pofteste ea, iar cei ce pentru propria lor siguranță pun la cale pieirea altora nu-și ating țelul, oricât s-ar strădui; în schimb, cei ce potrivit tainicei hotărâri a Domnului păreau sortiți pieirii, sunt salvați contrar așteptărilor lor și, din mijlocul nenorocirilor, ei își găsesc calea spre noroc. Chiar și peripețiile acestui copil dovedesc limpede puterea lui Dumnezeu.

5. Thermutis era fiica regelui. În vreme ce se hârjonea pe malul fluviului, a zărit coșulețul care plutea pe ape, poruncind unui înotător să-i aducă panerul. Când porunca i-a fost îndeplinită de cel ce o primise, iar ea a văzut în coșulețul copilașul, a fost foarte încântată de faptul că era mare și frumos. Atâta gingășie a revărsat Dumnezeu asupra lui Moise încât au ajuns să-l crească și să-l educe tocmai cei care, temându-se de nașterea lui, dăduseră cumplitul ordin să fie uciși băieții din neamul evreilor. Atunci Thermutis a cerut să fie adusă o femeie care să alăpteze copilașul. Dar acesta n-a vrut să sugă de la sânul ei, ci s-a împotrivit, îndepărtând una după alta și pe multe alte femei, până s-a ivit Mariamme, sosită, chipurile, din întâmplare, ca să vadă ce s-a

⁵ Din tulpinile acestei plante care creștea din abundență pe malurile Nilului în vremea faraonilor își făureau egiptenii bărcile și corăbiile lor fluviale.

⁶ După propria lui mărturie, și Sargon, întemeietorul dinastiei semite din Akad (2371-2315 î.e.n.), a plutit în fragedă pruncie într-un coș de trestie pe apele Eufratului, fiind găsit și crescut de un grădinar, spre a intra în slujba regelui din Kiș, al cărui tron l-a uzurpat apoi. Așa erau abandonată copiii sărmani în Mesopotamia, de unde au plecat și Abraham cu Sara și Lot spre Canaan.

102

întâmplat. „Nu are rost, prințesă, — i-a zis ea — să aduci băiatului acestuia niște doici care nu sunt din același neam cu el. Dacă vei binevoi să chemi vreo doică evreică, atunci se va învoi imediat să sugă la sânul ei, având același sânge!” Socotind că sfatul era bun, prințesa i-a poruncit să se ocupe chiar ea de asta și să-i aducă doica potrivită. Mariamme și-a îndeplinit misiunea ce-i fusese încredințată și s-a întors cu propria ei mamă, al cărei chip nu-l cunoștea nimeni. Băiatul i-a primit de bunăvoie sânul, lipindu-se cu drag de ea; prințesa a rugat femeia să se ocupe de creșterea și alăptarea băiatului.

6. Deoarece fusese lăsat în părăsire pe fluviu, prințesa i-a dat un nume potrivit cu ceea ce i se întâmplase. Căci la egipteni apa se cheamă „mo”, iar „yses”, cei ce sunt scoși afară (din apă). Ambele cuvinte puse laolaltă au dat numele de Moise⁷. Fără îndoială, prin suflarea-i măreție și prin tăria lui în înfruntarea greutăților, el îi întrece pe toți evreii, întocmai cum a prezis Dumnezeu. De la părintele Abraham, a fost al șaptelea. Căci el a fost fiul lui Abraham, la rândul lui, fiul lui Caath; tatăl acestuia a fost Levi, fiul lui Iacob, zămislit de Isaac. Iar ultimul a fost

fiul lui Abraham. În copilărie, judecata și deșteptăciunea n-au ținut pasul cu vârsta, ci i-au luat-o cu mult înainte; a dovedit o înțelepciune și o educație care se potriveau cu o vârstă mai împlinită; ceea ce a făcut când a ajuns mai mare și a atins vârsta bărbăției a trezit mari speranțe de viitor. La trei ani de la venirea lui pe lume, Domnul i-a dat o statură înaltă și mlădioasă, iar frumusețea lui era atât de mare încât nici unul dintre cei mai pușin sensibili la trăsăturile exterioare nu-l putea privi fără să fie tulburat de prestanța făpturii sale. Adesea se întâmpla ca oricine îl întâlnea, să-și lase deoparte treburile care îl absorbeau și să rămână ținut pe loc, cufundat în contemplarea uimită a băiatului. Căci copilăreasca drăgălășenie, îmbinată cu simplitatea ființei lui, încătușau privitorul încât nu se mai îndura să se despartă de el.

7. Când l-a văzut atât de chipeș, Thermutis l-a adoptat pe Moise, fiindcă nu avea copii legitimi. Aducându-l o dată la tatăl

„Moses” este un nume propriu egiptean într-o formă prescurtată, cea integrală întâlnindu-se, de pildă, în Tuthmoses: „Thot este cel ce l-a născut”. Patru faraoni din dinastia XVIII-a au purtat acest nume: Thutmoses I (1525-1512); Tuthmoses II (1512-1504), Tuthmoses III (1504-1450), cel mai de seamă dintre ^oți și, în sfârșit, Tuthmoses IV (1425-1417 î.e.n.).

103

T

ei, i-a arătat acestuia că avea intenția să-l facă moștenitor dacă zeul nu-i va dăruia un alt fiu, apoi a adăugat: „L-am crescut pe acest copil cu înfățișare divină și fire nobilă; și deoarece l-am primit ca pe un dar minunat al bunăvoinței fluviului, am hotărât să-l fac fiul meu și moștenitorul tronului tău!” După rostirea acestor vorbe, Thermutis a pus băiatul în brațele tatălui ei. Acesta l-a luat, strângându-l cu drag la piept și, ca să facă pe placul fiicei sale, i-a pus în glumă diadema regală. Moise a azvârlit-o la pământ, după ce i-a smuls-o în joaca lui copilărească și a călcat-o în picioare. Acest fapt a fost privit ca o piază-rea pentru domnie. Cum a văzut această întâmplare, scribul lucrurilor sfinte, care prezisese că puterea egipteană urma să decadă prin nașterea lui, s-a și grăbit să vină ca să-l ucidă, strigând înspăimântat: „Jată, o, rege, copilul pe care, dacă-l vom ucide, zeul ne va pune la adăpost de prezicerea lui! Propria-i faptă adeverește prevestirea, căci el ți-a batjocorit domnia, călcând în picioare diadema regală. Prin uciderea lui îi scapi pe egipteni de spaima inspirată de dânsul și răpești evreilor speranța pe care și-au pus-o în el!” Dar Thermutis i-a luat-o înainte și a ascuns copilul; regele însuși nu s-a arătat prea hotărât să-l ucidă, căci Dumnezeu i-a insuflat această șovăială. Moise a fost crescut cu multă grijă și evreii și-au pus în el nădejdele lor cele mai mari, în schimb egiptenii urmăreau cu ochi bănuitori educația lui. Dar cum nimic nu era limpede, s-a renunțat la acest omor (întrucât regele, fiind înrudit cu Moise prin adopțiune, nu se încumeta să-i curme zilele și nici nu s-a găsit altul care să aibă încredere în prezicerea evenimentelor viitoare, spre a fi pe placul egiptenilor).

CAPITOLUL X

1. Odată ajuns la vârsta bărbăției, Moise — despre peripețiile nașterii și educația căruia am vorbit deja — și-a dovedit în chip

strălucit vitejia față de egipteni, arătând că era făcut să-i înjosească pe ei și să-i înalțe pe asupriții evrei cu următorul prilej. Etiopienii¹, învecinați cu egiptenii, au năvălit în țara acestora și i-au jefuit, ducând cu ei prada. Cuprinși de mânie, egiptenii au pornit cu oastea împotriva lor, ca să răzbune ocara îndurată, dar, biruiți de război, unii au căzut pe câmpul de luptă, alții s-au ales cu fuga rușinoasă spre casă. Etiopienii i-au urmărit pe fugari; socotind că dădeau dovadă de lașitate dacă nu supuneau întregul Egipt, l-au prădat în lung și în lat; au prins gustul prăzilor bogate și nu s-au mai putut abține să dezlănțuie noi atacuri. Întrucât în ținuturile megieșe, străbătute în primele incursiuni, nimeni nu li s-a împotrivit cu arma în mână, etiopienii au pătruns până la Memphis și până la malul mării, fără ca vreo cetate să țină piept iureșului !or. Răzbiți de această nenorocire, egiptenii și-au căutat scăparea în oracole și preziceri. Ascultând povața pe care o primiseră de la Dumnezeu, să cheme în ajutorul lor un evreu, regele l-a cerut dî la fiica sa pe Moise, ca să-l pună comandantul trupelor. Aceasta l-a încredințat regelui, după ce mai întâi l-a pus să jure că n-o să-i pricinuiască nici un rău, convinsă că astfel făcea un biie țării, pentru care i se cuveneau mulțumiri, reproșând preoților faptul că nu se sfiau să ceară ajutorul celui pe care îl condamnaseră la moarte ca pe un dușman.

2. Dar Moise, rugat deopotrivă de Thermutis și de rege, a acceptat cu plăcere să plece în expediția aceasta. Scribii lucrurilor sacre din ambele neamuri se bucurau mult, cei ai egiptenilor fiindcă sperau ca, după victoria lui Moise asupra dușmanilor, să-l înlătore din calea lor printr-un vicleșug, iar cei ai evreilor fiindcă nădăjduiau că le va fi dat să scape din robia egiptenilor sub conducerea biruitorului Moise. Nerăbdător să se năpustească asupra dușmanilor înainte ca ei să știe ceva despre sosirea lui, acesta și-a croit drum nu pe malul fluviului, ci mai mult prin interiorul țării. Așa a dovedit cu prisosință cât de uimitoare era înțelepciunea lui. Distanța era greu de străbătut din pricina puzderiei de șerpi (căci acest teren zămislea nenumărate târătoare și unele soiuri care nu se mai găseau în altă parte și ele se deosebeau nu numai prin puterea distrugătoare, ci și prin înfățișarea lor foarte diferită, lor adăugându-li-se și zburătoarele care dăunează fără să stea ascunse

104

L

¹ Locuitorii Nubiei, situată între prima și a șasea cataractă a Nilului, denumită de egipteni Țara Cuș. A 25-a dinastie (745-650 î.e.n.) a fost etiopiană.

105

în țărână, dar aduc prăpădul pe neașteptate, din văzduh); Moise a conceput așadar un plan minunat, prin care să-și poată conduce oastea în siguranță și nevătămată. El a pus să se confecționeze împletituri din scoarță de papirus în formă de coșuri și le-a luat cu el, umplute cu ibiși². Căci șerpilor se temeau foarte mult de aceste ființe: ei fugeau din fața acestora, fiindcă sunt înghițite de ele la fel ca de cerbi. Ibișii au îndeobște o fire blândă și nu devin sălbatici decât în fața șerpilor. Mă abțin să mai scriu acum despre asta, căci grecii știu prea bine cum este ibisul. Când oastea a ajuns în ținutul unde mișunau șerpilor, Moise a trimis numaidecât ibișii, care au tăbărât cu furie asupra târâtoarelor, făcându-le inofensive. După ce și-a încheiat nestingherit marșul, el i-a luat prin surprindere pe etiopieni, a ieșit biruitor în confruntarea cu aceștia, răpin-du-le speranța de a mai cuceri Egiptul. Le-a distrus orașul luat cu asalt și pretutindeni a provocat un mare măcel în rândul etiopienilor. După ce și-a încheiat cu succes misiunea, Moise n-a cruțat oastea egipteană de nici un efort. Astfel că etiopienilor nu le-a rămas de ales decât prizonieratul sau distrugerea lor totală, în cele din urmă au fost alungați până la Saba, regescul oraș al etiopienilor, căruia mai târziu Cambise³ i-a dat numele surorii sale Meroe⁴, fiind supuși asediului. Această localitate părea cu neputință de cucerit, deoarece cetatea era înconjurată de apele Nilului, și alte două fluvii, Astapus și Astabora, îngreunau și mai mult atacul. Orașul era situat în interiorul unei insule și nu avea drept stavilă pusă în calea dușmanilor numai fluviul, ci și puternice metereze împrejmuitoare, precum și diguri mari, aflate în spatele zidurilor, ca să le apere de inundații, atunci când fluviul umflat venea în iureș năvalnic. Chiar și pentru cei ce treceau dincolo de fluviu, cucerirea orașului rămânea extrem de dificilă. În vreme ce Moise era mâhnit de faptul că oastea lui era silită să huzurească (deoarece dușmanii nu cutezau să dea atacul), iată ce s-a întâmplat. Regele etiopienilor avea o fiică cu numele de Tharbis. Aceasta l-a văzut pe Moise cum își conducea oastea spre zidurile

² Egiptenii vechi socoteau ibisul o pasăre sacră.

³ Cambise n, rege persan (529-522 î.e.n.), cuceritorul Egiptului (525 î.e.n.), care a întreprins campanii neînclinate de succes, împotriva Libyei și Nubiei.

⁴ Oraș situat în aval de cea de-a 5-a cataractă a Nilului, Meroe a devenit metropola Nubiei după jefuirea de către egipteni (590 î.e.n.) a Napatei, fostă capitală a regatului (sec.X-IV î.e.n.).

orașului și se lupta vitejește și a rămas uimită de chibzuință și atacul pornit de el, socotind că lui își datorau norocul egiptenii, care își pierduseră speranța în libertatea lor; în schimb, i-a pus într-o mare primejdie pe etiopienii foarte mândri de strălucitele lupte duse împotriva celor dintâi; de aceea, s-a îndrăgostit de dânsul. Și cum simțământul acesta sporea necontenit, a trimis la el pe cel mai credincios slujitor al ei, ca să-l ceară în căsătorie. Moise a consimțit, cu condiția ca ea să predea orașul împresurat. După ce s-a legat printr-un jurământ că o va lua de soție și că, după predarea orașului, el va respecta pactul încheiat, s-a trecut de la vorbă la faptă. Atunci Moise a adus mulțumire Domnului pentru victoria obținută asupra etiopienilor, și-a celebrat căsătoria și apoi a condus acasă oastea egipteană⁵.

CAPITOLUL XI

1. În loc să-i fie recunoscători lui Moise pentru că îi scăpase de primejdii, egiptenii au urzit cu multă râvnă intrigi împotriva lui; ei s-au temut ca, încurajat de războinica lui faptă, să nu le provoace noi daune, îndemnându-l pe rege să-lucidă. Și el se gândise la același lucru, pe de o parte, din invidie față de succesul expediției sale, pe de altă parte, de teamă că Moise îl va detrona; era mereu ațâțat de scribul lucrurilor sacre, care ardea de nerăbdare să-i curme viața lui Moise. Când a aflat de aceste uneltiri, el a căutat să se ascundă, dar cum drumurile sale erau păzite de străji, a ales calea fugii prin deșert, eventualitate la care dușmanii

Pentru această expediție a lui Moise, devenit comandantul oștirii egiptene și biruitorul nubienilor, care invadaseră valea Nilului, Havius Josephus s-a inspirat din izvoare nevaldate *de Biblie*. Ea nu menționează vreo altă căsătorie a lui Moise, în afară de cea cu Sefora, din capitolul următor. Și Scylla, fiica lui Nisus, regele Megarei, s-a îndrăgostit de Minos, chipeșul rege cretan care asedia cetatea și-i înlesnește biruința, trădându-și patria și pe propriul ei tată.

106

107

săi nu se așteptaseră defel. Deși a fost chinuit de lipsa hranei, a îndurat foamea cu multă răbdare și tărie. Moise a ajuns astfel în orașul Madian, care era situat pe țărmul Mării Roșii și-și trăgea numele de la un fiu al lui Abraham și al Cheturei. Istovit de trudă și de necazuri, s-a odihnit la ora amiezii lângă o fântână din preajma orașului; ca urmare a obiceiurilor pe care le aveau băștinașii, el a găsit prilejul de a-și vădi curajul și o cale de a-și îmbunătăți propria situație.

2. Întrucât ținutul ducea lipsă de apă, păstorii se străduiau să pună mai întâi stăpânire pe fântâni, ca nu cumva acestea să fie golite de alții, iar ei să nu mai aibă cu ce să-și adape turmele. La fântâna aceea au venit atunci șapte fetișcane surori, fiicele lui Raguel, preot care se bucura de multă cinstire din partea locuitorilor, ele fiind cele care pășteau turmele tatălui lor, căci, potrivit vechiului obicei răspândit printre troglodiți, chiar și femeile trebuiau să înfăptuiască asemenea munci. Când însă fetele sosite înaintea celorlalți au scos din fântână apă îndestulătoare pentru turmele lor în adăpătorile anume pregătite pentru asta, păstorii, care ajunseseră mai târziu, au vrut să le alunge și să-și păstreze apa pentru ei. Socotind că era nedemn să asiste nepăsător la ocara adusă fetelor și să tolereze ca puterea bărbaților să stea mai presus decât dreptul femeilor, Moise s-a împotrivit nedreptei voințe a păstorilor și a dat convenitul ajutor fetelor. Ele i-au mulțumit pentru binefacerea lui, s-au dus la tatăl lor, i-au descris silnicia păstorilor și felul cum i-a ajutat străinul și l-au rugat să nu se arate nerecunoscător față de el, dorind ca fapta bună să nu rămână nerăsplătită după merit. Raguel și-a lăudat fiicele pentru râvna arătată față de binefăcătorul lor, apoi le-a poruncit să-l aducă pe Moise înaintea lui, ca să-i răsplătească devotamentul. După ce acesta a sosit la el, i-a înfățișat ce i-au povestit fiicele sale despre sprijinul său neprecupețit și, admirându-l pentru nobilul gest, l-a asigurat că nu se va arăta nerecunoscător față de fapta lui bună, ci că-l va satisface nu numai cu o răsplată pe aceeași măsură, ci cu una mult mai mare. După câțeva vreme l-a adoptat și i-a dat de soție pe una din fiicele sale. De asemenea, l-a făcut paznicul și stăpânul turmelor sale (în asta și consta pe atunci întreaga avuție a barbarilor).

108

CAPITOLUL XII

1. Primind asemenea binefaceri de la Iothor (căci aceasta era porecla lui Raguel), Moise a rămas la el, ducându-i turmele la păscut. Într-o zi, când își păștea turmele, el a ajuns la o pajiște de pe muntele numit Sinai¹. El era cel mai înalt dintre toate piscurile ținutului și avea foarte bogate pășuni, înzestrate din belșug cu cele mai bune ierburi nepăscute niciodată, întrucât mulțimea credea că acolo locuia Dumnezeu, o cucernică teamă împiedicând păstorii să-l aburce. Acolo, Moise a avut parte de o miraculoasă întâmplare. Focul cuprinsese un rug de mure, dar flacăra lăsa nevătămată frunzele și florile, fără să mistuie nici vrejurile încărcate de rod, chiar dacă avea o strălucire vie și puternică. Moise a rămas surprins de noutatea și minunăția priveliștii; și mai mult l-a uimit faptul că focul a căpătat glas, l-a strigat pe nume și, prin vorbele rostite, l-a dojenit pentru cutezanța lui și pentru că nu s-a sfiit să calce într-un loc sfânt, până atunci neatins încă de oameni, sfătuindu-l să stea cât mai departe de flacăra și să se mărginească la ceea ce a văzut, mulțumită virtuții sale și ca urmaș al unor mari strămoși, fără să meargă mai departe în cercetările sale, din simplă curiozitate. Apoi glasul i-a prezis cât de mare îi va fi cinstea și gloria pe care o va dobândi printre oameni prin grija și ajutorul lui Dumnezeu; i-a poruncit deopotrivă să se îndrepte încrezător spre Egipt, unde va fi conducătorul și îndrumătorul neamului evreu și își va elibera consângenii de nedreapta împilare a egiptenilor. „Căci poporul tău — a mai spus același glas — va locui în această țară fericită pe care a stăpânit-o cândva strămoșul vostru Abraham și se va înfrupta din toate bunurile sale, și prin înțelepciunea ta, îi vei conduce într-acolo!” După ce îi va fi scos pe evrei din Egipt, i-a poruncit ca în locul acela să-i aducă el însuși o jertfă de mulțumire. Iar Moise a înțeles că glasul Domnului a fost cel ce i-a vorbit dintr-o pară de foc².

¹ Horeb (Zecimi, III, 1).

² în *Biblie*, aflăm de la început că cel care îi vorbește este Dumnezeu strămoșilor săi (*Leșirea*, III, 6).

109

2. Uluit de ceea ce văuse și, într-o măsură și mai mare, de ceea ce auzise, Moise i-a zis lui Dumnezeu: „Mi se pare că aș săvârși cea mai mare negliobie să mă îndoiesc de puterea Ta, o, Doamne, cel proslăvit de mine însumi și pe care îl știu că a fost mereu fățiș de partea străbunilor mei. Totuși, nu pot pricepe cum aș putea eu, un om simplu și lipsit de orice putere, să-mi conving compatrioții să-și părăsească țara în care locuiesc acum și să mă

urmeze unde aş dori eu să-i conduc sau, chiar dacă i-aş îndupleca, acum aş putea să-l silesc pe faraon să îngăduie plecarea evreilor, prin cazna şi truda căroră prosperitatea locuitorilor Egiptului sporeşte întruna?"

3. Dar Dumnezeu l-a îndemnat să aibă deplină încredere în toate, căci El îi va sta mereu alături şi, acolo unde va avea nevoie de cuvinte, îl va înzestra cu harul convingerii, iar unde se va ivi prilejul fapei, îi va dărui multă putere. Apoi i-a poruncit să-şi arunce toiagul pe pământ, ca să primească adevărarea promisiunilor sale. Când Moise a făcut întocmai, toiagul s-a preschimbă în şarpe care s-a încolăcit în spirale, ridicându-şi capul în sus, de parcă ar fi vrut să-şi ameninţe următorul, şi a redevenit apoi toiag. După aceea Domnul i-a cerut să-şi bage mâna dreaptă în sân. Când el l-a ascultat, scoţându-şi mâna din sân, ea era albă şi avea culoarea varului³; apoi ea şi-a recăpătat aspectul de mai înainte. Domnul i-a mai poruncit să aducă apă din apropiere şi s-o arunce în ţărână; apa a căpătat culoarea sângelui. În vreme ce Moise era copleşit de uimire, Domnul l-a îndemnat să-şi recapete curajul şi să fie sigur că El îi va da sprijinul cel mai temeinic; pentru a câştiga încrederea, în faţa tuturor să se slujească de aceleaşi minuni spre a-i convinge astfel că el fusese trimis de Dumnezeu ca să-i îndeplinească poruncile: „Fă ceea ce îţi poruncesc, nu mai întârzia deloc şi du-te în Egipt, umblând zi şi noapte, ca nu cumva să pierzi un timp preţios şi să prelungeşti cumplită înrobire a evreilor!"

4. Fără să se mai poată îndoi de ceea ce îi promisese Dumnezeu, ca unul care văzuse cu ochii şi auzise cu urechile sale atâtea semne minunate, Moise i-a cerut să-i dăruiască şi în Egipt aceeaşi putere, de va fi nevoie, şi l-a rugat stăruitor să nu-i refuze cunoaşterea numelui său, ci să-i spună cum îl cheamă, de vreme

³ Când Moise şi-a scos mâna din sân, ea era albă ca zăpada de lepră (*Ieşirea*, IV, 6).

110

ce l-a socotit pe el demn să-l vadă şi să-l audă⁴. Atunci Dumnezeu şi-a rostit numele său, care nu mai fusese dezvăluit nici unui om până atunci; nu-mi este îngăduit să-l rostesc. Moise a primit aşadar puterea de a săvârşi asemenea minuni nu numai o dată, ci ori de câte ori era nevoie. Prin toate aceste semne el a fost convins de adevărul celor spuse de arzătorul rug de mure, crezând că Dumnezeu va fi sprijinul lui, şi spera să-şi poată elibera compatrioţii şi să pricinuiască necazuri egiptenilor.

CAPITOLUL XIII

1. Cum a aflat că faraonul¹, regele egiptenilor care domnea pe vremea când fusese silit să fugă, murise între timp, Moise i-a cerut lui Raguel îngăduinţa să plece la compatrioţii săi din Egipt; lu-ând-o pe Sefora, fiica lui Raguel, care-i era soţie, şi pe fiii născuţi de ea — Gersus şi Eleazar — s-a îndreptat spre Egipt. Dintre aceste două nume, Gersus înseamnă în limba evreilor: „pribeag într-o ţară străină", iar Eleazar: „fugar din Egipt, ajutat de Dumnezeu tatălui său". În timp ce se afla de-acum în apropierea hotarului acestei ţări, a fost întâmpinat, la porunca Domnului, de fratele său, Aaron, căruia Moise i-a spus ce i s-a întâmplat pe munte şi ce sarcini i-a dat Dumnezeu să îndeplinească. După ce au mers ei mai departe, le-au ieşit înainte cei mai de seamă dintre evrei, care primiseră vestea sosirii lui. Cum aceştia n-au arătat nici o încredere în cele povestite de el, Moise le-a adus în faţa ochilor minunile sale. Plini de admiraţie faţă de cele ce le-a fost dat să vadă, evreii au prins curaj şi au nutrit, fără nici o excepţie, cele mai bune speranţe, convinşi că Domnul se va îngriji de siguranţa lor.

⁴ „Eu sunt Cel ce sunt" constituie răspunsul lui Dumnezeu la acea rugă a biblicului Moise (*Ieşirea*, II, 14).

¹ Unii istorici ai orientului antic (Hommel) l-au identificat cu ilustrul Ramses al n-lea (1304-1237 î.e.n).

111

T

2. Când i-a făcut să treacă de partea lui pe evreii care i-au promis că-l vor urma cu deplină încredere şi că erau stăpâniţi de puternica dorinţă a eliberării lor, Moise s-a dus la regele ajuns de curând la căma ţării². I-a adus aminte cât de folositor a fost el egiptenilor atunci când etiopienii le-au prădat ogoarele, ajungând batjocura acestora, şi cum a îndurat pentru ei ponoasele războiului, ca şi cum ar fi fost din propriul său neam. I-a arătat regelui că a înfruntat pentru oamenii lui cele mai mari primejdii, fără să primească în schimb mulţumiri pentru meritele sale. I-a descris de asemenea cele petrecute pe muntele Sinai, felul cum i-a grăit Dumnezeu şi minunile pe care le-a săvârşit pe rând în faţa ochilor lui pentru întărirea poruncilor sale, implorându-l să nu se îndoiască de misiunea lui şi să nu se pună de-a curmezişul voinţei Domnului.

3. Luat în derâdere de către rege, Moise i-a dat ca dovadă una din minunile văzute de el pe muntele Sinai. Regele a fost cuprins de mânie şi l-a numit un mişel care a fugit odinioară de robia egipteană, iar acum s-a întors prin înşelăciune şi răutate, pentru ca miracolele şi meşteşugul vrăjitoresc să-i atragă admiraţia poporului. După rostirea acestor vorbe, a poruncit preoţilor lui să înfăptuiască aceeaşi minune, egiptenii fiind şi ei pricepuţi în ştiinţa magică (căci Moise nu era singurul care deţinea puterea divină şi nu-şi dădea la iveală şarlataniile decât doar ca să câştige încrederea poporului necioplit şi neînvaţat şi să-l amăgească). Când preoţii şi-au aruncat toiagele şi acestea s-au preschimbă în şerpi, Moise nu s-a arătat deloc surprins şi a zis: „Nu dispreţuiesc câtuşi de puţin, o, rege, înţelepţirea egiptenilor; socot însă că înfăptuirile mele vor întrece meşteşugul lor magic, tot aşa cum lucrările Domnului stau mai presus de cele ale oamenilor. Vreau să dovedesc că isprăvile nu sunt

vrăjitorii și imitații ale adevărului, ci că ele se împlinesc doar prin providența și puterea divină!" De îndată ce a grăit așa, și-a aruncat toiagul la pământ și i-a poruncit să se schimbe într-un șarpe. Acesta s-a supus vorbelor sale și a înșfăcat toiegele egiptenilor care căpătau în fața ochilor înfățișarea unor șerpi, înghițindu-le unul după altul, până le-a

² Memepthah („Jubit de Ptah”), fiul și urmașul lui Ramses al II-lea (1237-1223 î.e.n.), din timpul domniei căruia datează prima menționare într-un document egiptean a numelui de Israel.

112

isprăvit pe toate. Apoi toiagul și-a recăpătat forma lui firească, iar Moise l-a ridicat de jos.

4. Regele n-a rămas impresionat deloc de acest fapt, ci s-a înfuriat și i-a spus lui Moise că prin șiretenia și îndemânarea lui nu va izbuti să urzească nimic împotriva egiptenilor, dând poruncă vătafului evreilor să nu le acorde nici un răgaz în muncile lor și să-i împovăreze cu corvezi și mai grele decât cele de până atunci, spre a-i constrânge să se supună. Acesta nu le-a mai dat paie pentru facerea cărămizilor, ca mai înainte; în timpul zilei îi chinuia cu cele mai împovărătoare munci, iar noaptea îi mâna să adune paie de pe câmp. Întrucât necazurile lor se dublaseră, evreii îl acuzau pe Moise, doar el fiind de vină că munca lor devenise mai grea și mizeria mai mare. El n-a renunțat la strădania lui sub presiunea amenințărilor regelui, nici n-a cedat în fața muștrărilor și a tânguierilor venite din partea evreilor, ci, rămânând statornic în hotărârea lui, n-a precupețit nici un efort ca să redea alor săi libertatea. S-a dus așadar iarăși la rege, a stăruit să-i insufle convingerea să îngăduie evreilor plecarea spre muntele Sinai, ca să-i închine acolo o jertfă Domnului (căci El însuși ceruse acest lucru), fără să se mai împotrivescă vrerii sale. Punându-și bunăvoința mai presus de toate celelalte, să dea evreilor dezlegarea de a pleca unde vor, ca să nu aibă vreodată prilejul să-și reproșeze propria cerbie când va trebui să îndure ceea ce era firesc să pătească oricine se opunea voinței Domnului. Căci peste cei ce stărnesc mânia divină se revarsă nenorociri de pretutindeni: nici pământul, nici cerul nu-i vor fi prietenoși, nici urmașii nu-i vor fi așa cum cerea natura, ci toate îl vor dușmăni și amenința. Și aceste nenorociri vor cădea pe capul egiptenilor, în vreme ce poporul evreilor va pleca din țara lor, oricât de mult s-ar împotrivi ei.

CAPITOLUL XIV

1. Cum însă regele disprețuia cuvintele lui Moise și nu lua în seamă deloc avertismentele sale, asupra Egiptului s-au abătut

113

cumplete nenorociri, pe care le voi depăna rând pe rând, pe de o parte fiindcă nici un alt popor n-a mai îndurat vreodată ceva asemănător, pe de altă parte pentru că vreau să demonstrez că nimic din ceea ce a prezis Moise n-a fost o minciună goală și, în sfârșit, pentru ca ele să slujească drept învățătură de minte oamenilor, astfel încât aceștia să nu mai facă la rândul lor aceleași greșeli, aducând jigniri Domnului și stărnindu-i mânia prin samavolnicia lor. La porunca lui Dumnezeu, în albia fluviului a curs sânge în loc de apă, așa că ea nu mai putea fi băută; altă sursă de aprovizionare nu mai era. Apa nu numai că avea culoarea sângelui, ci pricinuia celor ce doreau să bea din ea dureri și chinuri amare. Aceste neplăceri le resimțeau numai egiptenii; în schimb, evreilor, apa le părea dulce și bună de băut, fără nici o schimbare în gustul ei. Pus la încercare de această minune și îngrijorat de soarta egiptenilor, regele a îngăduit evreilor să plece; dar de îndată ce răul a dispărut, el și-a schimbat hotărârea și n-a mai acceptat să-i slobozească.

2. Întrucât regele s-a arătat nerecunoscător și, după ce a scăpat de năpastă, n-a mai vrut să știe de nimic, Dumnezeu a trimis egiptenilor altă plagă. O uriașă mulțime de broaște le pustia țara; acestea mișunau până și în fluviu, așa că nu puteai să scoți din el pentru băut decât o apă murdară și pângărită de sângele acestor făpturi, care mureau și putrezeau acolo cu miile. Întreaga țară egipteană era acoperită de un mâl puturos unde broaștele se nășteau și mureau rând pe rând; tulburau până și viața domestică, fiindcă dădeai de ele în mâncăruri și băuturi, sărind încolo și încoace chiar și în așternuturi. Duhoarea grea și dezagustătoare se răspândea din broaștele care pierreau și putrezeau în mâl. În timp ce egiptenii erau hărțuiți de această plagă, regele a dat ordin ca Moise să plece împreună cu evreii. După ce el a rostit această poruncă, numai-decât a dispărut și mulțimea broaștelor, pământul și fluviul recăpătându-și înfățișarea lor anterioară. De îndată ce și-a văzut țara scăpată de năpastă, faraonul a uitat pricina ei și i-a reținut pe evrei. De parcă ar fi fost dornic să îndure alte nenorociri, l-a împiedicat pe Moise și poporul său să plece, lucru îngăduit mai înainte de el, aflat mai mult sub imperiul fricii decât al bunăvoinței.

114

3. Atunci Domnul i-a pedepsit șiretlicul printr-o nouă plagă. O puzderie de păduchi¹ năpădise trupurile egiptenilor, care suportau cu greu pacostea, deoarece nu puteau stărpi soiul lor nici prin băi dese, nici prin unsori lecuitoare. Adânc tulburat de această calamitate și speriat că-și va duce poporul spre pieire, socotind că-i va hărăzi un sfârșit atât de îngrozitor, faraonul a trecut doar pe jumătate de la o judecată nedemnă la una mai înțeleaptă. A îngăduit de fapt evreilor să plece; nici nu se liniștise bine de pe urma răului, că le-a și cerut să-și lase ostatici copiii și soțiile până la întoarcerea lor. Prin această măsură, a stărnit mânia Domnului, nădăjduind că va putea înșela agerimea Lui, ca și cum Moise și nu El însuși îi pedepsea pe egipteni din pricina evreilor. Dumnezeu a umplut țara cu mici sălbăticiuni diverse și cu înfățișări diferite², așa cum nu mai văzuse nimeni până atunci. Acestea au adus cu ele pieirea locuitorilor, făcând ca ogoarele să zacă nelucrate de țărani și în paragină.

Iar cei care au reușit să scape teferi de sfârșitul venit pe această cale au căzut pradă bolilor care au răpus mulți oameni.

4. Când însă Fraonul n-a vrut să asculte de voința Domnului, ci a poruncit ca femeile să plece împreună cu bărbații lor, dar copiii să rămână pe loc, Dumnezeu n-a zăbovit să-l urmărească și să-l pedepsească pentru răutatea lui prin rele felurite și mai mari decât cele îndurate de popor până atunci: a făcut ca trupurile oamenilor să fie acoperite de bube cu puroi care îi mistuiau pe dinăuntru. Astfel au pierit o mare parte dintre egipteni. Dar cum nici după această plagă regele n-a devenit mai înțelept, Dumnezeu a lăsat să cadă din cer grindină, care nu mai apăruse până atunci în Egipt, ea neivindu-se nici altundeva în anotimpul iernii, și încă cu duiumul, așa de mare cum au prilejul să vadă către primăvară locuitorii din ținuturile bântuite de crivăț și septentrionale. Căderea grindinei a strivit roadele neculese. Apoi neamul lăcustelor a păscut ceea ce mai scăpase de urgia grindinei; așadar, egiptenilor nu le-a mai rămas nici o speranță în strânsul recoltei de pe câmp.

¹ Cea de-a treia plagă biblică a constat în proliferarea excesivă a țânțarilor, pe care Flavius Josephus i-a înlocuit cu păduchii.

² A patra plagă a atras asupra Egiptului tăunii, care au invadat casele și palatul Faraonului (*Ieșirea*, VIII, 21-24).

115

5. Oricărui om, care n-ar fi fost nelegiuit și fără judecată, i-ar fi fost de ajuns plăgile menționate mai sus, ca să-l facă destul de chibzuit spre a-și cunoaște propriul interes. Faraonul se împotriva cu îndârjire lui Dumnezeu, nu atât din nepricepere, cât mai ales din răutate, deoarece cunoștea bine pricina răului, respingând nepăsător orice sfat mai bun. I-a poruncit deci lui Moise ca evreii să plece împreună cu soțiile și copiii lor, dar să-și lase averea în mâinile egiptenilor, care pierduseră totul de pe urma plăgilor. Când Moise i-a spus că cererea lui i se pare nedreaptă (căci evreii aveau nevoie de averea lor, ca din ea să aducă jertfă Domnului) și dezbaterea acestei pricini a durat multă vreme, dintr-o dată egiptenii s-au trezit înconjurați de un întuneric adânc și fără o dâră de lumină, încât nu vedeau nimic în jurul lor și nu puteau să mai respire aerul greu, mulți având parte de un jalnic sfârșit în negura de nepătruns, astfel că a pus stăpânire pe toți teama că vor fi înghițiți de tenebre. După trei zile și tot atâtea nopți, bezna s-a risipit în cele din urmă, și faraonul încă mai șovăia să permită evreilor să plece. Atunci Moise s-a dus la el și i-a zis: „Oare câtă vreme te vei mai împotrivi voinței lui Dumnezeu? El însuși îți poruncește să-i slobozești pe evrei. Nu vei scăpa de plăgi decât dacă faci acest lucru!” înfuriat de vorbele sale, regele l-a amenințat pe Moise că-i va tăia capul, dacă va mai veni la el să-l săcâie în această privință. Moise i-a răspuns că nu va mai arunca nici o vorbă în vânt; dar el însuși, ca și cei mai de vază dintre egipteni, vor veni la evrei spre a-i implora să plece cât mai repede. Rostind aceste cuvinte, Moise s-a îndepărtat.

6. Hotărât să-i lovească pe egipteni prin încă o plagă spre a-i constrânge să admită plecarea evreilor, Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să-și vestească poporul să fie gata de o jertfă, pregătindu-se pentru ea între ziua a zecea și a patruzecoa zi a lui Xanthicos³ (lună care la egipteni se cheamă Pharmuthi, la evrei, Nisan, iar la macedoneni, Xanthicos). Apoi va pleca el însuși împreună cu evreii, care urmează să-și ia cu ei toată averea lor. Iar când Moise i-a pregătit pe evrei de plecare și i-a grupat pe seminiți, i-a adunat într-un singur loc. În zorii zilei a patru-sprezecea, de-acuma gata de plecare, au adus jertfa și cu un mănunchi de isop și-au stropit casele, purificându-le cu sângele

victimelor⁴. După ce au mâncat, au ars resturile de carne, ca și cum ar fi plecat numaidecât. De aici vine datina care dăinuie și acum, ca noi să aducem jertfă într-o sărbătoare care se cheamă Pastele, ceea ce înseamnă „trecerea”, deoarece în seara aceea Dumnezeu a trecut de la evrei, trimițându-le egiptenilor molima, căci în noaptea aceea toți întâi-născuții au murit, astfel că mulți dintre cei ce locuiau în preajma palatului regal au venit în fugă, sfătuindu-l pe faraon să îngăduie evreilor să plece. Chemându-l pe Moise, i-a dat porunca să pornească la drum, incredințat că, prin plecarea străinilor, Egiptul va fi cruțat de ultima plagă. Evreii au primit chiar și daruri, pe de o parte, ca să plece cât mai repede, pe de altă parte, dintr-o tradiție de bună vecinătate.

CAPITOLUL XV

1. Astfel au plecat evreii, iar egiptenii au plâns și s-au căit că se purtaseră atât de urât cu ei. Aceștia și-au croit drumul spre Latopolis, pe atunci pustiu. Aici a fost construit după aceea un nou Babilon, când Cambise¹ a prădat Egiptul. Au mers repede și, scurtând drumul, în a treia zi au ajuns în Belsephon, loc situat la Marea Roșie. Pământul nu producea nici un fel de roade, fiindcă ținutul era o pustietate, așa că evreii s-au hrănit cu pâine făcută din făină puțin frământată și coaptă la foc slab. Din asta au trăit până în a treizecea zi; mai multă vreme nu le-a ajuns ceea ce au adus cu ei din Egipt, trebuind să drămuiască totul cu zgârcenie, fără să poată mânca pe săturate. În amintirea acestei

³ în calendarul macedonean, aprilie.

⁴ Moise cere evreilor să ungă cu sângele mieilor pragul de sus și amândoi ușorii caselor lor, ca semn de recunoaștere, spre a-i pune la adăpost de plaga a zecea, care viza doar familiile egiptene și vitele lor (*Ieșirea*, XII, 22-23).

¹ Cambise II, rege al Persiei (529-522 î.e.n.), a cucerit Memfisul și s-a Proclamat singur urmașul faraonilor, transformând Egiptul într-o satrapie persană.

116

117

strămutări, celebrăm timp de opt zile sărbătoarea denumită a Azimelor. Și mulțimea celor plecați împreună cu soțiile și copiii lor era atât de mare încât abia putea fi numărată. Cei care atinseseră vârsta mănuirii armelor erau vreo șase sute de mii.

2. Evreii au părăsit Egiptul în cursul lunii Xanthicus, când luna se împlinește în ziua a cincisprezecea, la patru sute și treizeci de ani după ce strămoșul nostru Abraham a sosit în Canaan și la două sute și cincisprezece ani după ce Iacob s-a strămutat în Egipt. Moise atinsese vârsta de optzeci de ani și fratele său Aaron era cu trei ani mai mare. Duceau cu ei osemintele lui Iosif, așa cum ceruse acesta cu limbă de moarte fiilor săi.

3. Dar egiptenii au regretat apoi plecarea evreilor și, profund nemulțumiți, fiindcă credeau că plăgile se datorau vrăjilor lui Moise, regele a hotărât să plece pe urmele lor. Cu armele la îndemână și în ținuta lor războinică, egiptenii îi urmăreau pe evrei, ca să-i readucă în robie, dacă izbuteau să dea de ei. Căci urmăritorii lor erau convinși că aceștia nu-l vor mai implora pe Dumnezeu, câtă vreme El le înlesnise plecarea. își închipuiau că, neînarmați și istoviți de drum cum erau, vor obține o biruință ușoară asupra lor. Egiptenii i-au întrebat pe cei ce le-au ieșit în cale încotro s-au îndreptat evreii și i-au urmărit în marș forțat, deși drumul era greu nu numai pentru oșteni, ci și pentru călătorul neîmpovărat. Moise hărăzise intenționat evreilor acest traseu, pentru ca, în cazul când, cuprinși de regret, ar dori să-i urmărească cu oastea lor, egiptenii să-și primească pedeapsa pe care o meritau răutatea și încălcarea legământului lor. El dorea să-și tăinuiască plecarea și față de palestinienii care nutreau o veche ură față de evrei, ținutul lor învecinându-se cu Egiptul. De aceea, nu-și călăuzea poporul de-a dreptul spre Palestina, ci căuta să ajungă în Canaan mai degrabă prin pustiu, pe felurite căi ocolitoare și cu prețul multor osteneți. La aceasta se adăuga și porunca Domnului, care îi ceruse lui Moise să-și îndrume poporul spre muntele Sinai și acolo să-i aducă jertfă. După ce i-au ajuns din urmă pe evrei, egiptenii s-au pregătit de luptă și i-au înconjurat cu forțe numeroase, mânăndu-i într-un loc îngust. Căci ei aveau șase sute de care de război, cincisprezece mii de călăreți și două sute de mii de pedestrași; au ocupat toate drumurile pe care ar fi putut fugi evreii, ținându-i închiși între prăpăstii greu de atins și mare. La hotarul acesteia se afla un munte abrupt, de netrecut,

118

fără putință de scăpare. între acest pisc și țărmul mării stăteau împresurați evreii și la gura strâmtoării era așezată tabăra egipteană, ca să închidă singura cale spre câmpie.

4. Întrucât nu puteau să se opună asediatorilor din lipsă de provizii, nu întrezăreau vreo cale de a scăpa prin fugă și nici arme nu aveau dacă ar fi vrut să lupte, evreilor nu le mai rămăsese, în afara pieirii inevitabile, decât posibilitatea de a se preda de bunăvoie egiptenilor. Dând uitării minunile săvârșite de Dumnezeu în vederea eliberării lor, l-au învinuit pe Moise și au mers atât de departe în lipsa lor de credință, încât au vrut să-l omoare cu pietre pe profetul care i-a încurajat și le-a fost călăuză spre salvarea lor, ei fiind gata să se supună din nou puterii egiptenilor. Femeile și copiii se văicăreau și boceau văzându-și moartea înaintea ochilor, căci erau înconjurați deopotrivă de munte, mare și dușman, fără să descopere vreun mijloc de a scăpa din încercuire.

5. Oricât de pornită era mulțimea împotriva lui, Moise nu s-a înclinat deloc în fața neliniștilor, ci și-a păstrat deplină încredere în Dumnezeu, care, așa cum se îngrijise de împlinirea promisiunilor sale privitoare la eliberarea evreilor, n-o să-i dea nici acum pe mâna dușmanului, ca să-i ducă iarăși în robie sau să-i ucidă. A venit așadar în mijlocul lor și a cuvântat astfel: „Dacă v-ați descurcat bine în treburile voastre de până acum, ar fi nedrept, oamenilor, ca voi să vă descumpăniți atunci când lucrurile nu stau prea strălucit în privința viitorului; ar fi o mare nebulie să vă îndoiiți de prevederea Domnului, care v-a oferit tot ce v-a făgăduit prin mine privitor la izbăvirea și la nesperata voastră eliberare din robie. S-ar cuveni mai degrabă ca, în impasul în care vă aflați, să vă bizuiți pe ajutorul lui Dumnezeu. Căci de aceea v-a vârat El în această strâmtoare, pentru ca, în pofida așteptărilor noastre și a celor ce vă sunt dușmani, să vă scoată din încurcătură la un liman sigur, arătându-vă astfel puterea lui și deosebita grijă pe care v-o poartă. Căci pe cei priviți cu bunăvoință Domnul îi susține nu numai în lucruri mărunte, ci și atunci când oamenilor nu le-a mai rămas nici o speranță în ameliorarea situației lor. Aveți încredere într-un asemenea sprijinitor, care din cele mici face lucruri mari și este în stare să slăbească o oaste atât de puternică, aidoma celei cu care vă amenință egiptenii. Faptul că marea și muntele din spatele vostru

119

sunt o piedică în calea fugii să nu vă răpească nădejdea în salvarea voastră. Căci dacă Domnul are această dorință, muntele se preschimbă în șes, iar marea, într-un drum uscat!"

CAPITOLUL XVI

1. După rostirea acestor cuvinte, Moise i-a condus spre mare, sub privirile egiptenilor. Aceștia îi aveau în fața ochilor, dar, istoviți de urmărirea evreilor, au socotit că era mai cuminte să amâne pentru ziua următoare atacul. De îndată ce a ajuns pe țărmul mării, Moise și-a înșfăcat toiagul și l-a rugat pe Dumnezeu să-i fie aliat și sprijinitor, prin următoarele vorbe: „Stăpâne, nu ești străin de faptul că noi ne străduim zadarnic, cu puterea și judecata noastră omenească, să scăpăm și să fugim de primejdia care ne amenință acum. Dar stă în puterea ta ca să măntuiești întreaga oaste care, supunându-se voinței tale, a părăsit Egiptul. Lipsiți de speranță și neajutorați cum suntem, noi ne găsim refugiul doar lângă tine și te implorăm să ne ajuți! Cu sufletele încordate așteptăm nerăbdători ca providența divină să intervină în favoarea noastră și să ne smulgă din ghearele egiptenilor clocotind de mânie. Fie ca acest lucru să se întâmple cât mai repede, arată-ne puterea ta! Poporului, pe care deznădejdea l-a adus în pragul pră-pastiei, insuflă-i curajul și redă-i din nou speranța și încrederea în salvarea lui! Nu avem alte opreliști decât cele ce-ți stau la dispoziție: căci a ta e marea, al tău este muntele de care suntem împresurați acum. La porunca ta el se poate despica, iar marea se va schimba în întindere de pământ. Suntem în

stare să zburăm chiar și prin văzduh și să scăpăm cu viață, dacă puterea ta vrea să ne păstreze teferi!"

2. Rugându-l astfel pe Dumnezeu, Moise a lovit cu toiagul întinderea mării. Aceasta și-a stăvilat năvala, s-a retras de la sine

și a lăsat pământul gol, ca să înlesnească fuga evreilor. Moise a recunoscut în această minune prezența Domnului și, când a văzut că marea își părăsise singură matca, a pășit cel dintâi pe temelia ei; a poruncit evreilor să-l urmeze pe făgașul croit de Dumnezeu, îndemnându-i să se bucure de primejdia la care se expuneau urmăritorii lor și să-i aducă mulțumiri Celui care le deschisese o nesperată cale spre salvare.

3. Când evreii, încrezători în prezența Domnului, au pornit pe urmele lui Moise fără să șovăiască deloc, egiptenii au crezut că ei s-au smintit de-a binelea și au pornit fâțiș spre pieirea lor. După ce au văzut însă că evreii pășeau nevătămați mai departe, fără să întâmpine greutăți și piedici în drumul lor, au început să-i urmeze, ca și cum marea se cuvenea să-și păstreze netulburată retragerea și în fața lor; călăreții au fost trimiși înainte, să coboare în vad. Dar, în vreme ce ei se înarmau și au întârziat în felul acesta, evreii au ajuns nestingheriți pe țărmul celălalt. De aceea și egiptenii au simțit un și mai mare imbold să pornească în urmărirea lor, având convingerea că n-o să li se întâmple nici un necaz. Egiptenii nu și-au dat seama că drumul fusese croit doar pentru evrei și nicidecum pentru străini, hărăzit fiind izbăvirii celor aflați în mare primejdie și nu celor care se pregăteau să-l folosească pentru pieirea altora. Așadar, când întreaga oaste egipteană a ajuns la mijlocul drumului, marea a năvălit la loc și biciuită de vânturi puternice, și-a revărsat talazurile, împresu-rându-i pe egipteni. Ploile au căzut din văzduh și tunetele năprasnice se îngemănau cu scăpăratul trăsnetelor; deasupra lor licăreau fulgere. Aici părea că și-au dat întâlnire tot ceea ce mânia lui Dumnezeu obișnuiește să trimită asupra oamenilor, spre pieirea lor: căci noaptea îi asupra cu negura și beznele ei. Așa și-au găsit sfârșitul toți egiptenii, fără să mai rămână barem un sol care să ducă acasă vestea prăpădului.

4. Evreii și-au putut stăpâni cu greu bucuria pricinuită de salvarea nesperată și de pieirea dușmanilor lor, fără a se îndoii că vor avea parte de o libertate sigură, nici unul dintre cei care i-ar fi dus în robie nemaifiind în viață, mai ales că Dumnezeu îi ocrotise atât de vădit. Și, deoarece scăpase astfel de primejdie, în vreme ce dușmanul a primit o aspră pedeapsă, care, potrivit amintirii oamenilor, nu se mai întâmplase încă, ei și-au petrecut noaptea întreagă în cântece și chiote voioase. Moise însuși a

120

121

T

compus în cinstea Domnului o cântare în versuri de șase picioare¹ în care aducea laude divinității și mulțumiri pentru bunătatea ei.

5. Eu am găsit toate acestea în Cărțile noastre sfinte, re-dându-le întocmai pe fiecare dintre ele. Nimeni să nu se mire ca de un lucru greu de crezut dacă niște oameni din vechime, nepricepuți în răutăți, și-au croit un drum spre izbăvire prin desplicarea de la sine a mării, fie prin vrerea lui Dumnezeu, fie pe propria lor răspundere. Căci mult mai aproape de vremea noastră, și în fața ostirii lui Alexandru, rege al Macedoniei, Marea Pamfiliei și-a retras singură apele, deschizându-i această cale în lipsa altora care să-i stea la îndemână, fiindcă Dumnezeu hotărâse să surpe dominația persană². Întâmplarea a fost adevărată de toți cei care au descris isprăvile războinice ale lui Alexandru. Dar, despre asta, fiecare este liber să creadă orice socotește de cuviință.

6. în ziua următoare, când valurile mării, stârnite de vânturi, au mănât armele egiptenilor spre țărmul unde își așezaseră evreii tabăra, Moise, întrevăzând aici un semn al providenței divine, le-a strâns laolaltă, ca să nu se împrăștie, și cu ele i-a înarmat pe evrei; apoi i-a condus până la muntele Sinai, ca să aducă lui Dumnezeu jertfa de mulțumire pentru izbăvirea poporului, așa cum poruncise El însuși mai înainte.

¹ Senar sau trimetru iambic, cel mai uzitat vers elen, împreună cu hexametru. Renumita „Cântare a lui Moise” figurează în *Biblie (Ieșirea, XV, 1-23)*.

² Provincie populată îndeobște de arcadieni și ciprioți, situată între Lycia și Pisidia, Licaonia, Cilicia și Marea Mediterană, Pamfilia a trecut din stăpânirea lidienilor în cea a imperiului persan (secolele VI-IV î.e.n.), fiind cucerită de Alexandru cel Mare în anul 333 î.e.n.

122

CARTEA A III-A

CONȚINUTUL CĂRTII A TREIA:

Cum și-a condus Moise poporul din Egipt până la Muntele Sinai, îndurând multe chinuri în timpul marșului.

Cum amaleciții și popoarele învecinate au

purtat război cu evreii, fiind învinși de aceștia, și cum israeliții le-au nimicit o parte din oastea lor.

Cum l-a primit Moise cu brațele deschise pe socrul său, Iothor, venit să-l vadă pe Muntele Sinai.

Cum l-a povățuit acesta să-și împartă poporul aflat mai înainte în devălmășie și să pună câte o căpetenie peste o mie și peste o sută de oameni; cum a adus Moise la îndeplinire fiecare din sfaturile sale.

Cum s-a urcat Moise pe muntele Sinai și a dat evreilor legile primite de la Dumnezeu.

Despre cortul pe care Moise l-a alcătuit și l-a închinat lui Dumnezeu, ca să țină loc de templu în pustietate.

Despre veșmintele sacerdoților și ale Marelui Preot; despre preoția lui Aaron, 125

despre felurile ceremonii de purificare și de jertfă; despre sărbători și orânduirea fiecărei zile în parte, precum și despre celelalte legi.

8. Cum Moise, urmându-și tabăra, a dus poporul până la hotarele Canaanului și cum a trimis el iscoade, să cerceteze țara și mărimea orașelor.

9. Reîntorși după patruzeci de zile, trimișii lui susțin că forțele lor de luptă sunt mai slabe în comparație cu puterea canaane-enilor; de aceea, în mulțimile răzbite și cuprinse de disperare au răsunit îndemnuri la lapidarea lui Moise și cereri de revenire în Egipt și în robia acestuia.

10. Dar Moise, indignat de aceste fapte, prezice că Dumnezeu va fi mândros pe poporul său vreme de patruzeci de ani, răstimp pe care acesta îl va petrece în pustiu și nici nu se va mai întoarce în Egipt, nici nu va cuceri Canaanul.

Intervalul cuprins de cartea aceasta este de doi ani.

126

CAPITOLUL I

1. După ce avuseseră astfel parte de izbăvire nesperată, în drumul lor spre Muntele Sinai, evreii au tras iarăși mari ponoase de pe urma faptului că regiunea prin care au trecut era din cale afară de pustie, resimțind deopotrivă nevoia de hrană, ca și de apă în și mai mare măsură, așa că nu numai oamenii duceau lipsă de cele necesare traiului, ci până și vitele nu găseau nutreț pe săturate, căci ținutul era secetos și fără cea mai neînsemnată umezeală care să îngăduie roadelor să crească. Prin asemenea meleaguri erau constrânși evreii să meargă, fiindcă nu aveau altă cale de ales. La porunca dată de conducătorii lor, își luau cu ei apă din locurile prin care treceau; când își terminau provizia, drumeții erau obligați să sape fântâni, munca lor fiind îngreunată de tăria solului. Până și puțină apă pe care o obțineau era amară, câtuși de puțin bună de băut și oricum neîndestulătoare pentru mulțimea lor. Pe când călătoreau în felul acesta, în prima zi, spre seară, ei au ajuns în locul care se numea Mar¹, chemându-se așa din pricina că nu putea fi băută, căci în ebraică amărăciunii i se zice Mar. Istoviți de mersul îndelungat, ca și de lipsa merindelor (că atunci nu mai dispuneau de nici un fel de hrană),

evreii au rămas acolo mai multă vreme. În locul acela se afla o fântână (datorită căreia au și zăbovit mai mult) și, chiar dacă ea nu era în stare să astâmpere setea unei oști atât de mari, drumeții se mângâiau cu gândul că barem au întâlnit-o într-un astfel de ținut, Auziseră de la iscoadele lor că în drumul pe care îl mai aveau de parcurs nu vor mai întâlni nici o altă sursă. Era apa atât de amară și de nesuferită încât nu numai oamenii, ci și vitele n-au putut să bea din ea.

¹ Mara (*Leșirea*, XV, 23).

2. Când a văzut că poporul era abătut și în situația de față vorbele sale nu mai izbuteau să-l înduplece (deoarece nu avea de-a face cu o oaste care să înfrunte cu bărbăție adversitatea împrejurărilor și întregul elan al celor cu suflet nobil era stăvilat de gloata copiilor și femeilor prea slabe pentru a fi convinse prin propria lor judecată), Moise a fost pus la grea încercare, ca și cum ar fi trebuit să ia asupra lui pacostea căzută pe capul tuturor. Fiindcă nu pe altul, ci numai pe el îl căutau și îl implorau — femeile pentru copiii lor și bărbații pentru propriile soții — să nu-i nesocotească, ci să le arate drumul spre izbăvire. Așadar, Moise și-a îndreptat ruga spre Dumnezeu, cerându-i să lecuiească meteahna apei și, din amară cum era, s-o facă bună de băut. Învoindu-se Dumnezeu să-i împlinească rugămintea, Moise a apucat vârful unui lemn ce zăcea la picioarele sale, l-a despicat în lungimea lui, apoi l-a aruncat în fântână; după aceea, a dat evreilor vestea că Domnul le-a ascultat rugile și-a făgăduit că le va da apa pe care și-o doresc atât de mult doar dacă vor transpune în faptă repede și cu tragere de inimă porunca lui. Întrebat de oameni ce anume aveau de făcut pentru ca apa să se îmbunătățească, Moise le-a cerut celor mai voinici bărbați din jur să scoată de zor apă din fântână, zicându-le că, de îndată ce vor fi îndepărtat cea mai mare parte a ei, cât a mai rămas va fi bună de băut. Aceia s-au pus pe treabă și astfel apa, stărnită și curățită prin neconținută-i primenire, a devenit dulce².

3. Punându-și tabăra în mișcare, evreii au sosit la Elis, care, din depărtare, avea o înfățișare plăcută (datorită palmierilor aflați acolo), dar în imediata-i apropiere, s-a dovedit neprimitoare. Căci palmierii, în jur de șaptezeci, nu crescuseră ca lumea, și, din cauza lipsei de apă, rămăseseră scunzi, deoarece întregul ținut era uscat și nisipos. Până și izvoarele, douăsprezece la număr, aveau curgerea slabă și apă puțină, țâșnitura lor nefiind puternică; de altfel ele nici nu improșcau întruna, iar stropi de-abia picurau, încât cine săpa în nisip, nu găsea mai nimic. Chiar dacă mai adunai uneori niscaiva stropi, ei erau prea tulburi pentru a fi folosiți ca apă de băut. Pomii erau și prea firavi ca să dea roade, din pricina lipsei de apă care să-i îmoldească și să-i înviezeze.

² Despre purificarea fântânei din Mara, prin înlăturarea apei amare de la suprafață, *Biblia* nu pomenește nimic (*Leșirea*, XV, 23-25).

128

Evreii își mustrau propria căpetenie, strigau împotriva ei și o făceau vinovată de nenorocirile îndurate și de încercările grele prin care treceau. În timpul celor treizeci de zile de la începutul drumeției lor, își consumaseră toate proviziile luate cu ei și, fiindcă nu mai găseau nimic de mâncare, puțin mai lipsea ca ei să-și piardă și ultima nădejde. Cu gândul ațintit asupra năpastelor întâmplare, nu-și mai aminteau în câte privințe erau ei datori lui Dumnezeu, precum și de curajul și înțelepciunea lui Moise, fiind atât de mândri pe căpetenia lor încât intenționau s-o omoare cu pietre, ca și cum ea ar fi fost pricina necazurilor lor.

4. În vreme ce mulțimea era furioasă și foarte pornită împotriva lui, Moise, sigur de ajutorul lui Dumnezeu și sigur că slujește cu deplină credință binele celor din propria-i seminție, a venit în mijlocul alor săi, care vociferau și țineau în mâini pietre gata să-l lovească. Deoarece avea o înfățișare foarte impunătoare și deținea harul de a convinge mulțimea prin talentul vorbirii, el a căutat să-i domolească mânia, implorând-o ca, în supărarea clipei de față, să nu dea uitării binefacerile pe care le-a primit de la Dumnezeu până atunci. În pofida ponoaselor de acum, gândul să nu dea deoparte favoarea Domnului și darurile sale, care au fost mari și au întrecut așteptările. Toți să fie ferm convinși că providența divină îi va scoate și din prezenta încurcătură, pe care se pare că Ea a trimis-o anume ca să le pună la încercare virtutea și răbdarea, spre a se convinge dacă își mai amintesc de minunile săvârșite mai înainte, sau dacă le-au uitat de-a binelea pe acestea în restriștea unde se află acum. Îi învinovățește de faptul că n-au dat dovadă de statornicie în îndurarea nenorocului căzut asupra lor, nici în păstrarea amintirii binelui anterior acestuia, câtă vreme îl disprețuiesc pe Dumnezeu și voința lui, mulțumită căreia au putut părăsi Egiptul; îl urmăresc cu nedreapta lor ură până și pe slujitorul său, care nu i-a mințit niciodată în ceea ce le-a spus sau le-a prezis din poruncă dumnezeiască. Moise le-a enumerat toate: de ce prăpăd au fost loviți egiptenii când s-au opus hotărârii lui Dumnezeu de a-i lăsa să plece pe evrei; cum au socotit egiptenii că apa fluviului era sângerie și nefolositoare, iar ei au găsit-o dulce și bună de băut; cum marea și-a tras departe valurile, aștemând în fața lor o minunată cale spre izbăvire și oferindu-le ocazia să asiste la pieirea dușmnilor; cum Dumnezeu le-a procurat

129

din belșug armele de care duceau mare lipsă; așijderea cum, în multe alte prilejuri, văzându-i în marc primejdii, Dumnezeu i-a scos pe neașteptate la liman. Așadar, evreii să nu-și piardă nici acum nădejdea în providența divină și să aștepte în liniște, convinși că ajutorul Domnului nu vine niciodată prea târziu, chiar dacă el nu se arată numai decît, lăsându-i mai întâi să înfrunte unele greutăți. Să se înțeleagă faptul că Dumnezeu nu zăbovește din nepăsare, ci doar pentru ca să le pună la încercare răbdarea și dragostea lor de libertate, și să constate dacă ei sunt în stare să tânjească după hrană sau să rabde de sete mai degrabă decît să zacă în robie, aidoma vitelor dispuse să-și slujească stăpânii, care le îngrașă potrivit sarcinilor încredințate. În sfârșit, el însuși se preocupă nu atât de propria-i izbăvire (căci nu va fi nici o nenorocire dacă va avea parte de o moarte nedreaptă), cât mai ales

de siguranța celorlalți, căci dacă îl vor ucide cu pietre, își vor arăta disprețul față de Dumnezeu.

5. În felul acesta a izbutit Moise să-i potolească pe ai săi, iar pe cei ahtiați de mânuirea pietrelor împotriva lui să renunțe, făcându-i să se căiască pe cei ce erau gata să-l omoare. Când a văzut însă că, nu fără vina lor, viața evreilor era într-o grea cumpănă, el s-a hotărât să-și îndrepte ruga spre Dumnezeu și să-i ceară sprijinul.

Urcându-se pe o colină mai înaltă, l-a implorat pe Dumnezeu (deoarece numai în puterea lui se află salvarea) să-și ajute poporul ca să scape din amarnica-i năpastă și să-i ierte greșeala spre care l-a împins nevoia, fiindcă firea omenească este de obicei temătoare și nesupusă în fața nenorocirilor. Atunci Dumnezeu s-a învoit să-l asculte, făgăduindu-i că-i va susține pe evrei. După ce a primit consimțământul Domnului, Moise a coborât înspre mulțime. Cum i-au văzut chipul înseninat de divină promisiune, oamenii, din triști cum erau, s-au înveselit deodată. Moise s-a oprit în mijlocul adunării, spunând că a venit să le aducă de la Dumnezeu izbăvirea din nenorocirile în care se zbăteau. La puțină vreme după aceea, o mare mulțime de prepelițe (căci asemenea păsări trăiesc îndeobște în Golful Arabic) a sosit trecând în zbor peste mare și, întrucât erau istovite de lungă lor călătorie prin văzduh și mai mult decât celelalte zburătoare cutează să se apropie de pământ, au poposit în preajma evreilor. Aceștia le-au prins cu mâinile, de parcă hrana aceasta le fusese

130

trimisă de Dumnezeu, și astfel și-au pus capăt nevoilor. Atunci Moise s-a adresat Domnului spre a-i aduce mulțumiri, fiindcă, potrivit promisiunii sale, îl ajutase atât de repede.

6. Curând după prima provizie de hrană, Dumnezeu a dat-o evreilor și pe cea de-a doua. Căci atunci când Moise și-a înălțat mâinile să se roage, de sus au căzut stropi de rouă și, cum ele i se lipeau de mâini, Moise a presupus că era vorba de un nou fel de hrană trimis de Dumnezeu. După ce mai întâi i-a gustat singur, s-a bucurat mult și, fiindcă mulțimea neștiutoare socotea că avea de-a face cu fulgi de nea și că acum sosise anotimpul când obișnuiau să cadă, i-a lămurit că nu erau stropi de rouă, căzuți din cer, cum își închipuiau ei, ci hrana trimisă spre izbăvirea și îndestularea lor. După ce a gustat el însuși din așa-zisa rouă, a cerut oamenilor să se convingă la rândul lor. Aceștia au urmat pilda căpeteniei lor și hrana i-a bucurat: căci era dulce ca mierea și plăcută la gust, amintind dintre mirodenii rășina de bdellium³ și, ca mărime, sămânța de coriandru. Ea a fost culeasă cu sânguință și fiecare trebuia să adune zilnic câte un *assarorâ* (o unitate de măsură): căci în felul ăsta nimeni nu va duce lipsă de hrană. Astfel, exista temerea că cei puternici, dornici să culegă mai mult, îi vor stânjeni pe cei mai slabi să-și agonisească propria mâncare. Cei care căutau să depășească măsura prescrisă nu trăgeau nici un folos din truda lor: nu se alegeau cu mai mult de un *assaron*. Partea rămasă pentru ziua următoare nu mai putea fi mâncată, căci era spurcată de viermi și acreală. Divină și minunată era această hrană; cine se înfrupta din ea se putea lipsi de altă mâncare. Până în zilele noastre cade în întreaga regiune această rouă⁵ pe care Dumnezeu a trimis-o atunci de dragul lui Moise spre a sluji drept hrană. Ea se numește la evrei Manna. Căci în limba noastră *man* este o particulă interogativă, folosită de noi când vrem să întrebăm: „ce-o fi asta?” Dar evreii s-au

³ Specie de palmier arabic din care se extrage un ulei aromat; rășina lui are virtuți medicinale prețuite și azi.

⁴ în *Biblie, omerul (leşirea, XVI, 18)*, măsură de capacitate pentru cereale=3,88 l.

⁵ Mana este un lichen comestibil, bogat în amidon, întâlnit în Africa de Nord și Asia. Uscăciunea mare rupe talul în bucăți, care sunt duse de vânt, stârnind așa-zisa „ploaie de mană”.

131

bucurat mult de ceea ce le-a căzut din cer. Aceasta le-a fost hrana lor vreme de patruzeci de ani, adică întregul răstimp pe care l-au petrecut în pustiu.

7. După ce au mers mai departe și au ajuns la Rafidim, evreii au fost chinuți de-o sete cumplită, deoarece în zilele precedente dăduseră de izvoare foarte puține și, văzând ei că ținutul era cu totul arid și lipsit de apă, s-au simțit năpăstuiți, așa că au cârtit iarăși împotriva lui Moise. El a rămas câtăva vreme departe de vălmășagul mulțimii și, înălțându-și ruga spre Dumnezeu, l-a implorat ca, așa cum le-a oferit mai înainte hrana de care avuseseră mare nevoie, acum să le procure și apă, căci merindele singure nu le sunt de folos în absența băuturii. Domnul n-a șovăit mult să-și dovedească dărnicia, ci i-a făgăduit lui Moise să-i arate un izvor cu apă din belșug acolo unde s-ar fi așteptat mai puțin. Apoi i-a poruncit să lovească cu toiagul în stâncă pe care o va vedea mai întâi, și de acolo va obține apă cât pofteste: rămâne în grija lui ca ea să curgă fără vreo osteneală sau efort. De îndată ce-a aflat de la Dumnezeu acest lucru, Moise s-a întors la poporul său, care îl aștepta îngrijorat și cu privirea ațintită asupra lui; căci ai săi l-au și zărit de pe o colină cum cobora în mers avântat. Când a sosit în mijlocul lor, le-a spus că Dumnezeu îi va scăpa și de această năpastă, căci s-a învoit să le dea o nesperată izbăvire, asigurându-i că va face să țâșnească pentru ei un pârâu din stâncă. La auzul acestor vorbe, toți au încremenit, ca și cum, chinuți de sete și de greutatea drumului lung, le mai revenea truda să sape în stâncă; dar când Moise a lovit-o cu toiagul său, din ea a țâșnit apă multă și nespuse de limpede. Oamenii au rămas surprinși de neașteptata noutate a priveliștii, încât ai fi zis că-și potoliseră setea doar dintr-o simplă privire. Cei care au sorbit din izvor, găsind că apa lui era plăcută și dulce, l-au socotit aievea un dar al lui Dumnezeu. Apoi și-au arătat admirația față de Moise, pe care Dumnezeu îl cinstea atât de mult; l-au răsplătit însă prin jertfe pe Dumnezeu, pentru deosebita grijă pe care le-o poartă. Sfânta Scriptură, păstrată în interiorul templului, arată că Dumnezeu i-a spus dinaintea lui Moise felul în care El va lăsa să țâșnească apa din stâncă⁶.

⁶ Vezi *leşirea, XVII, 6*.

132

CAPITOLUL II

1. Când însă faima evreilor s-a răspândit în lung și în lat, vorbele despre ei împrăștiindu-se tot mai mult, nu mică a fost teama care i-a cuprins pe localnici; au fost trimiși soli în toate părțile, prin care se încurajau unii pe alții să-și reunească forțele și să le stârpească seminția. În contra lor îi stârneau pe ceilalți mai ales locuitorii din Gobolitis și Petra, care se numeau amaleciți¹, fiind și cei mai războinici dintre neamurile învecinate. Prin soli trimiși supușilor săi și popoarelor învecinate, regele lor ațâța la război împotriva evreilor, sub pretextul că ei alcătuiau o oaste străină care fugise din robia egiptenilor, ca să le urzească pieirea, spunând următoarele: „Nu se cade, firește, să-i disprețuim, ci, atâta timp cât puterea lor n-a crescut și n-au cunoscut încă prosperitatea și, încurajați de șovăiala noastră, ei să fie primii care ne declară război. Mai sigur și mai înțelept ar fi ca noi să-i oprimăm și să-i pedepsim pentru ceea ce au făcut în pustietate, mai înainte ca să ne vedem orașele și bogățiile încăpute pe mâinile lor. Este o faptă mult mai chibzuită strădania pe care ți-o dai să dobori puterea dușmanului înainte ca ea să-și înceapă ascensiunea, decât s-o împiedici mai târziu să se dezvolte, când ea s-a consolidat între timp. În această din urmă situație ne aflăm acum, de parcă am fi indignați de forța superioară a inamicului; în schimb, în primul caz, noi le putem reteza orice chef de a întreprinde ceva în dauna noastră!” După ce s-au ațâțat unii pe alții prin solii trimiși vecinilor lor, ei au hotărât să se războiască cu evreii.

2. Înarmarea băștinașilor a fost pricina descumpănirii și îngrijorării lui Moise, care nu se aștepta deloc la această dușmănie din partea lor. Faptul că au fost puși în situația de a înfrunța și norocul, ca și primejdiile războiului, a tulburat adânc gloatele evreilor, care resimțeau lipsuri în toate privințele, fiind nevoiți să se măsoare cu niște luptători bine conduși și înarmați cum se cuvine. Dar Moise a început să-i încurajeze, i-a îndemnat să-și recapete stăpânirea de sine și să aibă deplină încredere în sprijinul Domnului, care i-a ajutat să-și redobândească libertatea, sperând

1

¹ Popor din Arabia Petrea, care locuia în Negeb și pe muntele Seir.

133

să le dăruiască izbânda asupra dușmanilor hotărâți să le-o răpească. Să-și dea seama că și oastea lor este mare, fără să ducă lipsă de nimic, nici de arme, bani sau provizii, fiindcă au de partea lor reazemul Domnului. Oastea vrăjmașilor este însă mică, prost înarmată și slabă, iar Dumnezeu nu va îngădui ca ei să fie biruiți de niște bărbați de teapa lor. Să țină minte că au un susținător, al cărui sprijin s-a vădit în numeroase împrejurări și în primejdiile mai mari decât cele ale războiului. De această dată, evreii trebuie să se lupte doar cu oamenii; în schimb, mai înainte, când potrivnicii lor și mai periculoși au fost foamea și setea, muntele și marea, orice cale spre fugă fiindu-le închisă, binecuvântata ocrotire a lui Dumnezeu i-a ajutat să depășească toate piedicile. Moise i-a rugat pe ai săi să pornească acum cu inima cât mai voioasă la război, pentru că victoria lor asupra dușmanilor le promise o pradă cu toate bunurile din lume.

3. Prin asemenea vorbe înflăcăra mulțimea Moise, care a chemat la el căpeteniile triburilor și oamenii de vază, mai întâi pe fiecare în parte, apoi pe toți laolaltă, iar pe tineri i-a îndemnat să asculte de spusele celor vârstnici, ultimii trebuind să se supună ordinelor date de comandantul oștirii. Cu sufletele îmbărbătate în fața primejdiei și pregătiți să se înleșteze în luptă, sperând că, în sfârșit, se vor elibera de relele care îi pândeau, ei i-au cerut lui Moise să-i ducă de-a dreptul și fără zăbavă în întâmpinarea dușmanului, să nu le scadă avântul. Din întreaga mulțime a celor mai destoinici în război, Moise a ales și a pus în fruntea lor pe Iesus², fiul lui Nave din tribul Efraim, un bărbat nespus de viteaz și rezistent la eforturi, foarte hotărât și în gândire și în vorbire, care îl cinstea mult pe Dumnezeu (căci cultivarea evlaviei o învățase de la Moise), bucurându-se de o deosebită prețuire în rândul evreilor. Partea mai neînsemnată a celor bine înarmați a fost plasată de Moise în preajma proviziei de apă, pentru paza copiilor, femeilor și a întregii tabere. Toată noaptea s-au echipat evreii, reparându-și armele care aveau un cusur, fiind atenți la comandanții lor, ca și cum ar fi fost gata să intre în luptă la semnalul dat de Moise. Chiar și Moise a rămas treaz toată noaptea,

² Prima menționare a lui Iosua, pe care Moise îl va pune în fruntea lui Israel în victoriosul război cu amaleciții la Rafidim. După moartea lui Moise, el îi va conduce pe evrei la Ierihon, luptele purtate pentru cucerirea Canaanului fiind descrise în *Cartea lui Iosua* în *Biblie* și de Flavius Iosephus în *Cartea a Va*.

134

ca să-i dea lui Iesus îndrumări precise cum să-și aranjeze oastea. Când s-a arătat lumina zilei, l-a sfătuit pe acesta să nu știrbească în luptă speranțele care s-au pus în el, străduindu-se prin faptele sale de arme să câștige prețuirea oștenilor săi în această campanie. I-a îndemnat de asemenea pe fiecare dintre evreii cei mai de vază, apoi a îmbărbătat întreaga mulțime de războinici să-și arate vitejia. După ce și-a înflăcărat și și-a pregătit oastea prin cuvintele sale, Moise s-a urcat pe un munte, încredințându-și deopotrivă armata lui Dumnezeu și lui Iesus.

4. Oștile dușmane s-au întâlnit față în față, mâinile s-au înleștat pe arme și cu multă îndârjire lupta fiecare tabără, unul îmbărbătându-l pe celălalt. Atâta vreme cât Moise ținea brațele întinse, evreii îi biruiau pe amaleciți. Când însă n-a mai fost în stare să țină brațele întinse, din pricina oboselii (căci de câte ori le lăsa jos, de atâtea ori

dușmanii îi dovedeau pe evrei), el i-a chemat pe fratele său Aaron și pe propriu-i cumnat Orus, soțul surorii sale Mariamme, să-i stea de o parte și de alta, sprijinindu-i brațele, fără să dea semne de slăbiciune. Astfel au obținut evreii o deplină izbândă asupra amaleciților, pe care i-ar fi stârpit în întregime, dacă sosirea nopții nu i-ar fi împiedicat s-o facă. Strămoșii noștri au obținut o victorie strălucită și oportună, căci pe de o parte i-au nimicit pe cei cu care s-au luptat, pe de altă parte au vârat groaza în locuitorii din împrejurimi; așijderea au dobândit, ca răsplată pe măsura eforturilor depuse de ei, o pradă mare și deosebit de bogată. După ce au pus stăpânire pe tabăra dușmană, au adunat de acolo uriașe comori, care puteau fi trecute în folosul poporului cât și al lor personal, ei, care puțin mai înainte duceau mare lipsă și de hrana zilnică. Această bătălie câștigată nu le-a adus reale foloase doar până în zilele noastre, ci chiar și în viitor își va arăta avantajele; căci evreii au adus sub jugul lor nu numai trupurile vrăjmașilor, ci și cugetul lor și, după această zdrobire a amaleciților, au insuflat groază tuturor popoarelor învecinate. Mare a fost puterea bogățiilor cu care s-au ales evreii. Dușmanul lăsase în tabăra lui însemnate cantități de aur și argint, vase de bronz ce slujeau la pregătirea bucatelor, mari grămezi de monede de aur și argint; apoi țesături și podoabe pentru arme, alte obiecte de artă și de zestre ostășească, așijderea prada feluritelor animale și uneltele care însoțesc îndeobște o oaste în marșul ei. În urma victoriei, evreii s-au bizuit mai temeinic pe vitejia lor, au dobândit mai multă încredere decât până

135

atunci în propriile puteri, precum și în însușirea lor de a face față mereu eforturilor, căpătând convingerea că pot să-i biruie pe toți. Iată care au fost urmările acestei bătălii.

5. În ziua următoare, îngăduind să fie despuiate cadavrele dușmanilor, iar armele aruncate de fugari să fie adunate, Moise le-a împărțit pentru răsplătirea celor ce se distinseseră în luptă. L-a laudat pe Iesus în fața întregii oștiri, martora strălucitelor sale fapte. Pe câmpul de luptă nu a căzut nici un evreu; în schimb din rândul dușmanilor, erau atât de mulți, că nu pridideai să-i mai numeri. Pentru cuvenita jertfă de mulțumire, Moise a înălțat un altar, invocându-l pe Biruitorul Dumnezeu. Apoi a prezis că amaleciții sunt sortiți pieirii și că nici unul dintre ei nu va mai supraviețui în viitor³, fiindcă i-au chemat pe evrei la luptă fără un motiv întemeiat, în vreme ce aceștia se aflau în pustiu, zbatându-se în lipsuri mari. La sfârșit, a dat un ospăț în cinstea oștirii. Acesta a fost primul război al evreilor, după ieșirea lor din Egipt, purtat de ei împotriva unor dușmani care i-au provocat și astfel s-a ajuns la luptă fâțișă. Când sărbătorescul ospăț prin care s-a celebrat victoria a luat sfârșit, Moise i-a lăsat câteva zile pe evrei să se refacă și să se odihnească; după aceea i-a dus mai departe, strănși în coloană de marș. Avea acum mulți oșteni cu armament greu. Înaintând prea încet, abia în a treia lună de la plecarea din Egipt Moise a ajuns la muntele Sinai, unde, așa cum am povestit mai înainte, a întâlnit rugul de mure și celelalte minunate apariții.

CAPITOLUL III

Raguel, socrul său, care primise vestea succeselor războinice, a pornit la drum ca să-i aducă felicitări, Moise și Sefora și fiii

¹ în *Biblie*, Domnul însuși rostește această precizare, care se va și împlini în secolul VIII î.e.n., când amaleciții dispar cu desăvârșire (*Ieșirea*, XVII, 14).

136

lor primindu-l cu brațele deschise. Moise s-a bucurat mult de sosirea socrului său și, după aducerea jertfei închinată Domnului, a pregătit un festin în preajma rugului de mure, care arse, fără să se mistuie deloc. Mulțimea, unde fiecare era așezat după tribul său, a luat parte la ospăț. Dar Aaron și Raguel, împreună cu soții lor, au înălțat cântece de laudă lui Dumnezeu, preamărindu-l ca pe izvoditorul libertății și al norocului lor; au rostit de asemeni numai vorbe bune despre propriul conducător, fiindcă datorită vitejiei sale, toate lucrurile s-au împlinit după pofta inimii lor. În sfârșit, Raguel, în elogiile sale adresate lui Moise, a adus multe laude poporului, dar l-a glorificat în cea mai mare măsură pe Moise pentru bărbăția cu care a înfruntat primejdiile, de dragul prietenilor săi.

CAPITOLUL IV

1. A doua zi, Raguel a remarcat că Moise era prea împovărat de îndeletnicirile lui (căci el aplana toate disputele ori de câte ori era solicitat, toți se duceau la el, fiindcă credeau că nu li se dădea dreptate dacă judecătorul nu era Moise; chiar și cei care își pierduseră procesul nu i-o luau în nume de rău și sentința nu li se părea nedreaptă, ci rostită potrivit celui mai temeinic drept). El a păstrat atunci tăcerea, nevrând să împiedice pe nici unul dintre cei ce doreau să aibă parte de discernământul vestitului conducător. Dar, după ce s-a îndepărtat mulțimea, l-a luat pe Moise deoparte și, o dată rămași singuri, i-a spus părerea lui privitoare la cele întâmplate. L-a sfătuit ca neînțelegerile neînsemnate să le încredințeze altora, el însuși să le rezolve doar pe cele mai importante, și preocuparea lui să rămână astfel izbăvirea întregului său popor. Printre evrei există negreșit destui alții care să se arate destoinici în împărțirea dreptății. Dar ca să se îngrijească de bunăstarea atâtor mii de oameni nu-i în stare nimeni în afară

137

de Moise sau de altul asemenea lui. I-a mai zis apoi: „Știi singur că virtutea mi te așază deasupra tuturor și că, aflat în grația Domnului, ai făcut atât de multe pentru salvarea și propășirea neamului, așa că lasă să treacă în grija altora judecarea pricinilor lui! Pune-te doar în slujba lui Dumnezeu și în acest fel îți vei aduce poporul într-

o situație mai sigură și mai prosperă. Potrivit sfatului meu privitor la treburile omenești, fă numărătoarea grijulie a oștirii tale, împarte-o în unități de câte zece mii și pune în -fruntea lor căpetenii alese din mijlocul acestora. Apoi treci la diviziuni de câte o mie. Le împărți pe fiecare în câte cinci sute, iarăși în câte o sută și, în sfârșit, în câte cincizeci; deasupra lor să așezi conducători care să aibă sub autoritatea lor treizeci, douăzeci și zece oameni¹. Unul va fi mai presus de celălalt și va primi numirea de la cel care îi este superior ca număr de subalterni. Bărbații socotiți de întreaga mulțime drept cei mai pricepuți și mai dreپți să dea verdictul în neînțelegerile lor. Dacă pricina dezbătută de ei este ceva mai grea, s-o aducă la cunoștință celor de rang mai înalt. Dacă și aceștia cred că judecarea procesului este prea complicată, atunci ei să-ți încredințeze ție această pricină. Așa se va întâmpla de ambele părți, încât evreii își vor face singuri dreptate, dar și tu, slujindu-l sârguincios pe Dumnezeu, îi vei atrage bunăvoința asupra lor!" 2. Cum a primit poveștele lui Raguel, Moise i-a și urmat bucuros îndemnul și a orânduit numaidecât toate lucrurile întocmai cum propusese acesta; n-a ascuns deloc pe inițiatorul împărțirii, nici nu și-a însușit-o deloc, ci a dezvăluit poporului cine a aflat-o primul. Până și în cărțile pe care le-a scris, Moise îl menționează pe Raguel ca descoperitorul împărțirii pomenite mai înainte²; el a socotit un fapt laudabil să mărturisească fățiș meritele celorlalți, recunoscând în scris folositoarele descoperiri ale altora, pentru a le atribui faima ce li se cuvenea. Așadar, de aici reiese limpede ce fire cinstită a avut Moise. Dar despre asta vom mai vorbi și în alte locuri ale lucrării de față, la momentul potrivit.

¹ Descentralizarea puterii judiciare prin împărțirea poporului evreu în subdiviziuni din ce în ce mai mici, subordonate una alteia, ca într-o oaste, a avut loc mult mai târziu.

² Vezi *Ieșirea*, XVIII, 21-24.

138

CAPITOLUL V

1. Moise a chemat poporul și i-a spus că va merge pe muntele Sinai ca să se întâlnească cu Dumnezeu, aducând de acolo oracolul pe care l-a rostit El însuși. A poruncit evreilor să-și așeze tabăra în preajma muntelui Sinai, să se afle cât mai în apropierea Lui. După rostirea acestor vorbe, s-a urcat pe muntele Sinai, cel mai înalt pisc al întregului ținut și, datorită înălțimii sale mari, el nu numai că era și inaccesibil oamenilor, dar nici ochii nu puteau să-l privească fără să se încetoșeze. Din această pricină, datorită credinței larg răspândite că acolo locuia Dumnezeu, Sinai inspira teamă multă și nimeni nu s-a suit pe creasta lui. După porunca dată de Moise, evreii și-au instalat tabăra la poalele muntelui, cu inimile cuprinse de avânt și bucurie, ca și cum Moise se întorcea mai mult ca sigur de la Dumnezeu cu cele mai bune promisiuni nutrite de speranța lor. Își așteptau căpetenia întruniți la ospete, își păstrau cu strictețe curățenia lor, ferindu-se vreme de treizeci de zile să aibă de-a face cu femeile, așa cum le spusese Moise. Prin rugile lor stăruiau pe lângă Dumnezeu să-l primească cu îngăduință pe Moise, trimițându-le daruri care să le facă viața fericită. Și-au luat la ei hrană mai îmbelșugată și alături de soțiile și copiii lor, își împodobeau și își curățau veșmintele.

2. Astfel au petrecut două zile în ospete copioase. În a treia zi însă, înainte de răsăritul soarelui, toată tabăra evreilor a fost învăluită de niște nori, așa cum nu mai văzuseră niciodată, acoperind întregul spațiu dintre corturi. Și în timp ce restul cerului era senin, iată că s-au dezlănțuit vânturi vijelioase, ploile cădeau potop de sus, fulgere scâpărau înfricoșător în fața ochilor, tunete și trăsnete năprasnic căzute din cer vădeau prezența Domnului, care se apropia binevoitor, în întâmpinarea dorințelor lui Moise. Aș dori ca cititorii mei să ia aceste lucruri cum crede fiecare de cuviință; eu am datorია să istorisesc ceea ce stă scris în Cărțile sfinte¹. Când

¹ Puternicele sunete de trâmbițe care însoțesc zgomotoasele fenomene meteorologice sunt amintite numai în *Biblie* (*Ieșirea*, XIX, 16).

139

au văzut una ca asta și au auzit zarva cumplită, evreii au început să tremure de frică, deoarece nu erau deprinși cu asemenea fenomene cerești și zvonul care circula privitor la munte, cum că Domnul îl cutreiera adesea, le-a umplut mințile de o groază fără pereche. Ca atare, ei rămâneau abătuți în corturi și socoteau că, în mânia lui, Domnul îl ucisese pe Moise, așteptându-se, la rândul lor, să aibă un sfârșit asemănător.

3. În vreme ce evreii stăteau înfricoșați, s-a arătat deodată Moise cu chipul voios și plin de măreție. Cum l-au văzut, teama le-a dispărut și speranța în viitorul lor mai bun s-a trezit din nou; numaidecât vremea s-a îndreptat și, la sosirea lui Moise, norii care puțin mai înainte tulburaseră cerul s-au risipit. După aceea, el a chemat poporul la adunare, ca să asculte poruncile date de Dumnezeu. Când evreii s-au strâns laolaltă, s-a urcat pe un loc mai ridicat, de unde glasul său era auzit de toți, și le-a zis următoarele: „Evreilor, aflați că Dumnezeu m-a primit cu bunăvoința pe care mi-a arătat-o și mai înainte, iar acum el este de față, în tabăra noastră, ca să vă arate calea spre o viață mai fericită, ca și spre un stat mai bine întocmit. De aceea, în numele Lui și al propriilor sale înfăptuiri, vă conjur să nu-mi disprețuiți vorbele, întrucât El are în vedere numai persoana mea, în timp ce vouă vi se adresează prin limbaj omenesc. Cântărind bine înțelepciunea ordinelor trimise vouă veți recunoaște măreția Celui ce le-a dat și în interesul nostru nu m-a socotit nedemn să-mi cuvânteze. Căci nu Moise, fiul lui Amaram și al Ioachebedei, vă dă aceste porunci, ci Cel care, prin atotputernicia lui, a făcut, doar de dragul izbăvirii voastre, să curgă pe Nil sânge în loc apă de și a înduplecat îndărătnicia egiptenilor prin fel și fel de plăgi; cel care v-a croit un drum prin mijlocul mării; cel care a lăsat să cadă din cer hrană pentru cei ce duceau lipsă de orice provizie; cel care a iscat dintr-o stâncă un izvor cu apă îmbelșugată când erați însetați; cel de la care Adam a primit în dar tot ce produc pământul și marea; cel care l-a salvat pe Noe de potop; cel care l-a înzestrat cu Țara

Canaanului pe Abraham, strămoșul nostru, ajuns în rătăcirile sale acolo; cel prin care Isaac a fost zămislit de părinții lui la o vârstă foarte înaintată; cel care i-a dăruit lui Iacob doisprezece fii, distin-gându-se prin virtuțile lor; cel prin care Iosif a obținut rangul de guvernator al egiptenilor. El este cel ce vă dă poruncile prin intermediul meu. Pe acestea să le socotiți voi sfinte și mai scumpe

140

decât soțiile și copiii pe care-i aveți. Câtă vreme le veți respecta, veți avea parte de o viață fericită: țara noastră se va bucura de roade bogate, marea nu va fi bântuită de furtuni, pruncii vi se vor naște la sorocul firesc, iar pe dușmani îi veți înfricoșa nespus. Cu ochii mei văzutu-l-am pe Domnul, i-am auzit nemuritoru-i glas²; în grija lui se află neamul nostru, precum și dănuirea lui!"

4. După ce le-a spus acestea, a adus bărbații, împreună cu soțiile și copiii lor, la fața locului, ca să-l audă ei înșiși pe Dumnezeu cuvântând despre ceea ce aveau de făcut: autoritatea cuvintelor să nu fie cumva știrbită prin faptul că au fost rostite de o limbă omenească, încât răspândirea lor să nu aibă o trecere mai mică. Și glasul Său din înaltul cerului a răsunat în urechile tuturor, încât n-a mai rămas nimeni care să nu audă limpede fiecare din poruncile pe care Moise le-a lăsat scrise pe două table. Nu-mi este îngăduit să le dezvălui conținutul cuvânt cu cuvânt, voi reda totuși tâlcul lor.

5. Prima poruncă ne învață, așadar, că Dumnezeu este unul singur și trebuie să te rogi numai Lui. A doua poruncă cere să nu cioplești vreun chip de viețuitoare ca să te închini lui; a treia poruncă spune să nu iei numele Domnului în deșert; a patra poruncă: să socotești ca sfântă cea de-a șaptea zi, abținându-te de la orice muncă; a cincea poruncă: să-ți cinstești părinții; a șasea poruncă: să nu ucizi; a șaptea poruncă: să nu fii desfrânat; a opta poruncă: să nu furi; a noua poruncă: să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău; a zecea poruncă: să nu râvnești la bunul nimănu.

6. Auzind de la Domnul însuși vorbele împărtășite lor și de Moise prin viu grai, poporul le-a primit cu mare bucurie, apoi s-a împrăștiat. În zilele următoare mulți s-au înfățișat adesea la cortul lui și i-au cerut să le aducă poruncile chiar de la Dumnezeu. Moise le-a îndeplinit vrerea și a așternut în scris ce avea fiecare de făcut în cursul vieții sale; toate acestea le voi înfățișa la momentul potrivit. Cele mai multe legi le voi păstra pentru o altă lucrare, unde ele vor fi tratate pe larg.

² în *Biblie*, Dumnezeu se adresează numai lui Moise, mulțimea rămânând să-i primească oracolele. Doar Aaron, Nadab, Abiud și alți șaptezeci de bătrâni îl văd pe Dumnezeu când Moise se suie a doua oară pe muntele Sinai (*Ieșirea*, XXIV).

141

7. În aceste împrejurări, Moise s-a suit iarăși pe muntele Sinai, după ce a spus dinainte intenția lui. Evreii l-au privit cum se urca spre creastă. Și pentru că a zăbovit acolo multă vreme (căci el lipsea de patruzeci de zile), evreii s-au temut că i s-a întâmplat un necaz; dar, dintre toate nenorocirile care se abătuseră asupra lor, nici una nu i-ar fi afectat mai puternic decât dacă s-ar fi convins că Moise murise. Opiniile oamenilor erau într-o aprigă dispută: unii spuneau că el fusese sfâșiat de fiare sălbatice, majoritatea celor care aveau această părere făcând parte dintre cei ce îl urau; alții însă credeau că se întorsese acasă la Dumnezeu. Cei mai cumpătați, care nu găseau pe placul lor nici una din aceste păreri, admiteau că se prea poate ca el să-și fi găsit omenescul sfârșit sfârtecat de fiare și li se părea totodată verosimil că, datorită virtuților sale, Dumnezeu să-l fi luat cu el, nefăcându-și griji prea mari în legătură cu soarta dispărutului. Socotindu-se lipsiți de un asemenea conducător și sfătuitor cum nu mai sperau să găsească un altul, aceștia erau cuprinși de-o jale adâncă și fără sfârșit. Chiar dacă ar mai fi crezut că lui Moise nu i se întâmplase nici un rău, tot nu se puteau abține să fie posomorâți și întristați. Deoarece Moise le poruncise să rămână neclintiți, evreii nu cutezau să-și urnească tabăra din loc.

8. După ce au trecut patruzeci de zile și tot atâtea nopți, s-a întors în sfârșit Moise, fără să-și fi luat la el nici un fel de hrană, din care să se înfrupte, așa cum fac îndeobște oamenii. Apariția lui a umplut de bucurie întreaga oaste, mai ales că el a înfățișat evreilor cât de mult s-a îngrijit Dumnezeu de prosperitatea lor. Moise le-a spus că în acele zile de absență, El i-a înfățișat felul cum poate să ducă poporul un trai bun și fericit prin alcătuirea statului propriu. Dumnezeu le-a mai cerut să-i făurească un cort în care să poată coborî ori de câte ori va dori să stea în mijlocul lor. Tabernacolul³ trebuie să-i însoțească chiar și în călătoriile lor, astfel ca Domnul să nu mai fie nevoit de acum încolo să urce pe muntele Sinai, venind mai degrabă în interiorul acestuia, ca să

³ Ohel Moed (ebr.) = Cortul adunării, sanctuar pe roți, adecvat vieții nomade, conținând Chivotul Legământului, care i-a însoțit pe israeliți în peregrinările lor. Flavius Iosephus folosește constant termenul *skene*, fără nici un alt epitet. Pentru romani, *tabernaculum* avea conotația de cort augural, post de observație al augurilor, amplasat cu respectarea prescripțiilor rituale.

le primească rugile. Mărimea și forma Tabernacolului să fie întocmai cum le-a prezis el însuși, lor revenindu-le sarcina de a trece numaidecât la treabă. După ce a spus acestea, Moise le-a arătat cele două table pe care fuseseră scrise cele zece porunci, câte cinci pe fiecare dintre ele. Iar scrierea se datora mâinii lui Dumnezeu.

CAPITOLUL VI

1. Bucuroși de ceea ce văzuseră cu ochii lor ori auziseră de la Moise, evreii n-au vrut să-și precupețească nici puterea, nici râvna lor și au strâns laolaltă argint și aur, și aramă, lemn de calitate superioară, care nu putrezește ușor, păr de capră, piei de oaie, vopsite fie în albastru, fie stacojii, fie purpurii sau date cu boială albă, lăneturi impregnate cu aceleași culori, pânză, țesături fine¹ de in, pietre prețioase încătușate în aur și folosite ca podoabe de oameni, în sfârșit, o sumedenie de mirodenii. Din asemenea obiecte era făurit Tabernacolul, nedeosebindu-se cu nimic de un templu care poate fi lesne purtat și dus oriunde. De vreme ce ele au fost adunate pe întrecute și de

către toți, mulți dintre ei contribuind chiar și peste resursele lor, Moise a încredințat opera, potrivit poruncilor Domnului, unor meșteri iscusiți, pe care i-ar fi preferat chiar și poporul dacă i s-ar fi dat voie să aleagă. Numele acestora, stând scris și în Cărțile sfinte², erau: Beseleel, fiul lui Urus din seminția lui Iuda și nepotul Mariamnei, sora conducătorului, precum și Eliab, fiul lui Isamah din seminția lui Dan. Mulțimea sprijinea cu atâta zel lucrarea începută încât Moise s-a văzut nevoit să-i stăvilească spunând să se proclame că nu mai are nevoie de contribuții noi, fiindcă așa au susținut

¹ în original *byssus*, batist confecționat din inul cel mai fin din lume.

² Vezi *Leșirea*, XXXI, 2 și 6.

142

143

~

meșterii. A început așadar înălțarea Tabernacolului. Moise a transmis meșterilor fiecare măsură în parte, întocmai cum i-o dictase Domnul, precum și mărimea și mulțimea vaselor folosite la înfăptuirea jertfelor. Se străduiau să-i întrecă și femeile strânse în jurul veșmintelor preoțești și al obiectelor hărăzite împodobirii cortului și slujbelor divine.

2. Când au fost pregătite toate acestea — aurul, argintul, arama și țesăturile —, Moise a anunțat o sărbătoare, unde fiecare trebuie să aducă o jertfă după posibilitățile sale, începând apoi să înalțe Tabernacolul. A trasat apoi curtea, lată de cincizeci de coți și lungă de o sută de coți. A pregătit stâlpii de aramă, înalți de cinci coți, pe latura lungă câte douăzeci de coți și pe latura largă câte zece coți. Fiecare stâlp avea inele. Capitelurile stâlpilor erau de argint, postamentele lor, de aur și ascuțite la fel ca o lanie, partea întărită, care se înfîșea în pământ, fiind însă de aramă. Prin inele străbăteau funii care la început erau strâns legate de cuie de aramă lungi de un cot, iar acestea treceau dincolo de stâlpi, rămânând bine înfipite în pământ, spre a ocroti cortul de iureșul vântului. O pânză foarte moale, țesută din inul cel mai fin, făcea ocolul acestui spațiu pe trei dintre laturile sale și, atârnată de capiteluri, cobora somptuos până la postamente, acoperind de jur împrejur întregul loc, încât nu părea să se deosebească cu nimic de un zid. Pe latura a patra (cea care măsoara cincizeci de coți și slujea drept fațadă a ansamblului construcției) se afla poarta, cu o deschidere de douăzeci de coți, având câte doi stâlpi de fiecare parte, la fel ca la un vestibul; tuspaturu erau ferecați cu argint, cu excepția postamentelor, făcute numai din aramă. În ambele laturi ale porții, înfipți în suportul lor de lemn și bine fixați, se înălțau câte trei stâlpi: și aceștia erau înconjurați de perdele țesute din inul cel mai fin. Și deasupra porții, care măsoara douăzeci de coți în lățime și zece coți în înălțime, se întindea o draperie de purpură și o pânză stacojie, albastră sau țesută din batist de in, având pe ea diferite broderii, fără să înfățișeze totuși forma unui animal. Dincolo de poartă exista un bazin de aramă așezat pe un postament din același metal: acolo își clăteau preoții mâinile și își stropeau picioarele cu apa din el. Astfel era împodobită îngrăditura intrării.

3. Tabernacolul a fost așezat la mijloc, cu fața spre răsărit, pentru ca soarele, de îndată ce se iveau în zare, să-și trimită razele

spre el. Lungimea lui măsoara treizeci de coți, iar lățimea, zece coți; unul din pereții lui era îndreptat spre miazăzi, altul, spre miazănoapte, iar spatele, spre apus. Cortul se ridica în înălțime la fel de mult cât se desfășura în lățime. De fiecare latură erau câte douăzeci de scânduri din lemn, tăiate în formă de pătrat, având o lățime de un cot și jumătate și o grosime de patru degete. Ele erau îmbrăcate în plăcuțe de aur, atât pe dinăuntru, cât și pe dinafară. Fiecare scândură în parte avea înfipit la ambele sale capete cepuri (ele erau făcute din argint), adaptate la lăcașurile lor. Peretele dinspre asfințit era prevăzut cu șase scânduri; toate se potriveau foarte bine una cu alta și erau strâns îmbinate, încât încheieturile nu se observau și păreau că alcătuiesc un singur zid, fiind îmbrăcate în plăcuțe de aur și pe dinăuntru și pe dinafară. Scândurile din ambii pereți laterali se potriveau la număr: adică, douăzeci în total. Grosimea fiecăreia era de un cot și jumătate și astfel se acopereau cei treizeci de coți. La peretele din spate (fiindcă cele șase scânduri îmbinate însumau nouă coți) se mai adăugau două scânduri, fiecare cu o jumătate de cot mai mult, care erau puse în ambele colțuri, fiind împodobite la fel ca și scândurile groase. Fiecare scândură avea inele de aur adaptate la partea din față și împlântate ca niște rădăcini, într-o ordine anumită, corespunzând pretutindeni unul altuia. Prin aceste inele erau trecute pârgii aurite, fiecare în lungime de cinci coți, care legau scândurile între ele, capătul uneia îmbinându-se cu capătul celeilalte prin niște încheieturi, iscusit lucrate, de forma unei cochilii. În peretele din spate, prin toate scândurile trecea o singură bară în care se împlântau și capetele de pârgii puse de-a lungul pereților laterali, astfel că ele erau îmbrățișate strâns, ca o femeie cu un bărbat. Pe această cale, Cortul sfânt era sigur că nici silnicia vânturilor, nici alte forțe nu-l puteau izbi, ci va rămâne nevătămat și neclintit.

4. Interiorul Tabernacolului, după lungimea sa, a fost împărțit în trei părți; la zece coți distanță de spatele lui au fost înălțate patru coloane, la fel înzestrate și făcute din același material ca și semenele lor, fiind situate pe postamente identice și puțin depărtate una de alta. Spațiul aflat îndărătul coloanelor era sacrosanct; restul Tabernacolului rămânea la dispoziția preoților. Această împărțire a cortului urma să fie o imitație a lumii întregi. Căci treimea mărginită de cele patru coloane, unde preoții nu

144

145

aveau voie să intre, întruchipa cerul, hărăzit Domnului. Spațiul de douăzeci de coți, accesibil numai preoților, era

aidoma pământului și mării, puse la dispoziția oamenilor. În partea din față, care slujea drept intrare, se aflau cinci coloane înălțate pe postamente de aramă. Tabernacolul era acoperit de covoare din împletituri de in foarte fin, purpură și pânză de culoare albastră și stacojie. Primul dintre covoare măsura zece coți pătrați și acoperea coloanele care, prin așezarea lor de-a latul templului, separau teritoriul sacrosanct. Acesta era apărat astfel de orice privire. Întregul templu se numea Sfânta, în vreme ce spațiul sacrosanct, din interiorul celor patru coloane, Sfânta Sfințelor. Arătoasă era această draperie măiestrit împodobită cu tot felul de flori care răsar pe fața pământului, întrețesute cu întreaga paletă a celorlalte motive care sunt folosite drept găteți, cu excepția chipurilor de animale. Celălalt covor, asemănător ca mărime, țesătură și culoare, acoperea cele cinci coloane de la intrare; prins cu inele de capătul fiecărei coloane, el atârna din creștet până la mijlocul coloanelor. Restul spațiului se afla la îndemâna preoților, care intrau după voia lor. În fața lui era o perdea de in, de o mărime identică și ea putea fi trasă într-o parte sau în alta cu ajutorul unei frânghii adaptate la niște inele, încât pânza fie că se întindea, fie că se strângea într-un colț, dând mai mare libertate privirilor, îndeobște în zilele de sărbătoare. În restul zilelor, mai ales când vremea era ploioasă, ea slujea drept cortină pentru acoperirea perdelei care era împodobită cu felurite culori. De aici provine obiceiul ca și la templul construit mai târziu, intrarea să fie acoperită cu perdele de in. În afara acestora, mai existau covoare de patru coți lățimea și douăzeci și opt de coți lungimea, prevăzute cu agrafe de aur, care erau atât de strâns îmbinate, precum femeia cu bărbatul, încât păreau o singură bucată. O dată desfășurate, ele acopereau și partea de deasupra a templului și pereții săi pe ambele laturi, precum și spatele, ajungând aproape de pământ, la înălțimea de un picior. Mai erau și alte covoare de aceeași lățime, cu unul în plus față de celelalte zece, care depășeau lungimea pomenită mai înainte, fiindcă măsura lor atingea treizeci de coți. Covoarele erau făcute din păr, dar la fel de iscusite ca și cele de lână și atârnavă la intrare până în pământ, de parcă întruchipau un fronton, covorul al unsprezecelea fiind folosit în acest scop. Deasupra lor erau trase covoare din piei de animale, care erau felurite colorate,

”

spre a oferi protecție împotriva arșiței sau a ploii. Zărit din depărtare, priveliștea lui îi uimea pe oameni: culorile lui străluceau atât de puternic încât ți se părea că vezi cerul însuși. Covoarele făcute din păr sau piei de animale atârnavă ca o perdea deasupra ușii cortului și înfruntau asaltul căldurii și al ploilor. În acest fel a fost alcătuit Tabernacolul.

5. Dintr-un lemn de natură robustă, care nu poate fi ros de carii, a fost făcut apoi un Chivot închinat lui Dumnezeu. Acesta se cheamă în limba noastră *Ereri*³. Iată felul în care a fost făurit Chivotul. Avea o lungime de cinci palme, lățimea, precum și înălțimea lui, fiind, deopotrivă, de trei palme. Pe dinăuntru, ca și pe dinafară, el era pe de-a întregul îmbrăcat în aur, așa că lemnul nu se mai vedea nicăieri. Balamale de aur prindeau cu desăvârșită măiestrie capacul, care se adapta pretutindeni perfect, încât îmbinarea lui nu întâmpina nicăieri nici cea mai mică împotrivire. De-a lungul ambilor pereți laterali se aflau câte două inele de aur care străbăteau întreaga parte lemnoasă; prin ele treceau niște pârghii aurite, pentru ca Chivotul să poată fi dus în alt loc ori de câte ori era nevoie. El nu era transportat pe spinarea vitelor de povară, ci era purtat numai de preoți. Deasupra capacului erau așezate două făpturi pe care evreii le numeau heruvimi. Sunt niște ființe înaripate a căror înfățișare n-a fost văzută de nici un om de-a lungul vieții sale. Moise zice că i-a zărit în preajma lui Dumnezeu, stând pe tron. Dânsul a pus acolo ambele table pe care erau scrise cele zece porunci, fiecare cuprinzând câte cinci dintre ele, două și jumătate pe o singură pagină. Chivotul a fost așezat în Sfânta Sfințelor.

6. În sanctuarul hărăzit preoților, Moise a introdus o masă aemănătoare cu cea delfică⁴, cu o lungime de doi coți, lățimea de un cot și înălțimea de trei palme. De jos și până la jumătatea lor, picioarele mesei erau lucrate cu o desăvârșită iscusință, la fel ca la paturile folosite de dorienii. Dar partea de sus, deasupra tăbliei, avea forma unui pătrat. Tăblia propriu-zisă, pe fiecare latură a ei, avea scobită, preț de patru degete, o bandă mergând

³ Aron Kodeș (ebr.) = Arca Legii sau Chivotul Legământului din *Biblie*.

⁴ Sanctuarul federal din Delfi era principalul oracol elen al lui Apolon, situat la poalele Parnasului, exercitându-și influența și asupra Romei. Masa delfică avea însă trei picioare (trepedul).

146

▲

147

de jur împrejur, și în partea de sus, și în cea de jos. De fiecare picior al mesei era prins câte un inel, foarte aproape de tăblie; prin aceste inele se petreceau niște pârghii de lemn acoperite cu plăcuțe de aur, care nu puteau fi scoase. Căci în locul unde se aflau inelele, exista o adâncitură, iar pârghiile nu treceau dintr-o parte în alta, capetele lor terminându-se prin două vârfuri, dintre care unul pătrundea în tăblia de sus, celălalt în piciorul mesei. În felul acesta pornea la drum masa. Deasupra acesteia (căci ea era situată în partea de miazănoapte a templului, aproape de sacrosancta lui incintă) se puneau douăsprezece pâini nedospite, câte șase pe un singur rând. Azimele erau făcute din lamură de făină, vreo doi *assaroni*; această măsură ebraică conține șapte *cotyle*⁵ atice. Pe această pâine erau așezate două cupe de aur pline cu mirodenii. Alte pâini le lua locul după șapte zile, adică în sărbătoarea numită de noi sabat: căci a șaptea zi se cheamă sabat. Pretextul acestui obicei îl voi dezvălui cu alt prilej.

7. Față în față cu masa, așezat aproape de peretele de miazănoapte, se afla un sfeșnic de aur curat, nemasiv, în

greutate de o sută de mine⁶, din cele pe care evreii le numesc *cinchare*; ceea ce la greci înseamnă talant⁷. El era împodobit cu sfere mici, crini, rodii și cupe; numărul lor total fiind de șaptezeci; dintr-o singură tulpină, el se înalța spre a se răsfira în tot atâtea brațe câte sunt și planetele soarelui. Sfeșnicul se subîmpărțea în șapte capete așezate în același rând, la distanțe egale. În vârf ardeau șapte candelă care aminteau de numărul planetelor, fiind orientate spre apus și miazănoapte, căci sfeșnicul era pus oblic.

8. La mijloc, între sfeșnic și masă se afla, așa cum am spus mai înainte, un jertfelnic de tămâiere, făcut, aidoma celorlalte obiecte de cult, din lemn care nu putrezea, îmbrăcat într-o trainică placă, alcătuit un pătrat lat de un cot și înalt de doi coți. Deasupra era un mic grătar de aur, care avea la fiecare colț câte o coroană de aur, de jur împrejurul lui trecând o cunună de aur. Jertfelnicul de tămâiere era prevăzut cu inele și pârgii, spre a

⁵ Ceașcă cu două toarte sau măsură elină pentru lichide (cea. 1/4 litru).

⁶ Unitate de măsură orientală adoptată de greci, care la Atena avea greutatea de 436,6 gr. O mină=100 drahme; o drahmă=1/8 dintr-o uncie.

⁷ Unitate de măsură în greutate de o jumătate de chintal și totodată monedă de argint valorând 60 de mine. Sfeșnicul din tabernacol a fost făcut în întregime dintr-un talant de aur curat (*Ieșirea*, XXXVII, 24).

fi purtat pe drumuri de preoți. La intrarea Tabernacolului se afla un alt jertfelnic din aramă cu un suport de lemn, lung de cinci coți și tot atât de lat, înalt de trei coți, îmbrăcat în plăci de aramă și gătit la fel ca jertfelnicul de aur. Vatra jertfelnicului întruchipa o împletitură în formă de rețea și, întrucât pedestalul nu mergea de jur împrejur, cărbunii aprinși cădeau din leasă pe pământ. Față-n față cu altarul stăteau cești pentru libații de vin, cupe, cădelnițe și vase mari de aur curat. Celelalte scule pentru slujba religioasă erau făcute din aramă. Așadar, așa arăta Tabernacolul, împreună cu zestrea lui.

CAPITOLUL VII

1. Au fost apoi făcute veșmintele sacerdoților și ale tuturor celorlalți, numite *chanaeae*, ca și pentru Marele Preot, care se cheamă *Anarabeches*, ceea ce înseamnă Supremul preot. Veșmintele preoților obișnuiți arătau după cum urmează. Când se duce la sacra-i îndeletnicire, curățat după ce prescrie legea purificării, el îmbracă mai întâi așa-zisul *mennachasen*, ceea ce vrea să spună veșmânt strâns lipit de corp. Este vorba de un șorț făcut din batist de in, petrecut în jurul părților rușinoase și în care picioarele intră ca într-un pantalon. El ajunge de la jumătatea trupului până la coapse, fiind prins de ele cu legături strânse.

2. Peste menționatul veșmânt se pune o cămașă de in făcută din țesătură dublă de muselină. Ea se cheamă *chetomene*, ceea ce înseamnă, de fapt, in, căci la noi inului i se zice *cheton*. Acest strai este o tunică lungă până la călcâie, care învăluie bine trupul, având mâneci înguste, strâns lipite de brațe. Ceva mai sus de subsuori se pune de jur împrejur o cingătoare lată de patru degete, dintr-o împletitură necompactă, care seamănă cu pielea de șarpe. Pe cingătoare sunt întreșesute felurite flori de purpură și pânză

148

149

stacojie, albastră sau de batist, urzeala ei fiind numai din in. Începând de la piept, ea este înfășurată o dată, petrecută iarăși și apoi legată; de acolo atârână până la călcâie, câtă vreme preotul nu slujește: fiindcă el o poartă doar ca o podoabă care încântă privitorii. De îndată ce se ajunge la jertfă și la îndeletnicirea lui în jurul altarului, preotul aruncă cingătoarea peste umărul stâng, ca să nu-i stânjenească mișcările. Moise i-a zis acestei cingători *Abaneth*. Noi i-am dat denumirea de *emian*, cum am învățat de la babilonieni, căci se cheamă la ei așa. Tunica nu are deloc încrețituri, ci în jurul gâtului o mare deschizătură și marginile ei sunt strânse peste ambii umeri cu ajutorul unor sfori atârânănd în față, pe piept, precum și în spate. Tunica se numește *massabazanes*.

3. Pe cap, preotul poartă un fel de turban fără vârf, care nu-i acoperă întregul creștet, ci doar ceva mai mult de jumătate. El se cheamă *mesnaemphthes*, părând că te împodobește la fel ca o coroană făcută din in și înfășurată cu benzi groase. Marginea lui este adesea răsucită și tighelată. Acest turban se acoperă apoi cu o bucată de muselină care coboară spre frunte și ascunde cusăturile și împletiturile benzilor, lipindu-se strâns de întreaga față. Turbanul este bine prins de creștet, ca să nu alunece în timpul jertfei. Astfel am înfățișat straiile celor mai mulți preoți.

4. Marele Preot este gătit la fel, fără ca nici unul dintre veșmintele pomenite deja să lipsească, dar poartă deasupra o tunică de culoarea stânjelului. Avem de-a face cu un talar lung până la călcâie care în limba noastră se numește *meeir*. La tunică se încinge un brâu conținând aceleași felurite culori ca și cingătoarea descrisă mai înainte, dar are întreșesut în el și aur. La poalele tunicii sunt cusute franjuri făcute anume să imite culoarea rodiilor și printre ele se află intercalați niște clopoței de aur foarte frumos împodobiți, astfel încât între doi clopoței atârână câte o rodie și între două rodii, câte un clopoțel. Această tunică nu-i întocmită din două bucăți și nu are cusături nici la umăr, nici în părți, fiind un singur veșmânt țesut pretutindeni din același fir. Ca atare, prezintă o deschidere, dar nu de-a curmezișul, fiind vorba de o des-picătură făcută de-a lungul, care merge de la piept și până la spate, între omoplați. Se coase și un tiv, nu cumva să se observe urâtenia tăieturii. Același lucru se întâmplă și cu deschizăturile tunicii, pe unde sunt scoase brațele.

5. Peste aceste veșminte se pune un al treilea, numit *efud* și asemănător cu grecescul *epomis*¹. Iată felul în care se ajunge la alcătuirea lui. Veșmântul măsoară în lungime un cot, este făcut din stofă de felurite culori, întreșesută cu fire de aur, și ajunge până la jumătatea pieptului, fiind prevăzut cu mâneci, iar la înfățișare aduce întru totul cu o tunică scurtă. Peste golul lăsat de veșmânt se așterne o fâșie lată de o palmă, frumos împodobită cu aur și cu

celelalte culori întâlnite la *efud*. Pieptarul se numește *essenes*², care în limba greacă înseamnă *logion*, adică *oracol*.

El acoperă în întregime locul gol lăsat de efud în dreptul sânelui. Placa se atașează prin inele de aur prinse în fiecare colț, cărora le corespund niște inele fixate pe *efud*; o bentiță albastră este cea care leagă inelele între ele. Ca să nu apară nici un gol în mijlocul inelelor, se umple întregul spațiu cu o panglică de culoarea stânelului. Haina cu mâneci are umerii împreunați prin două pietre de sardonix, fiecare prezentând la capătul ei câte un accesoriu de aur, spre a putea sluji drept agrafe. Pe aceste pietre sunt gravate numele fiilor lui Iacob, scrise cu literele alfabetului folosit de limba noastră, pe fiecare figurând câte șase: numele fiului celui mai vârstnic se află pe umărul drept. Pieptarul este împodobit cu douăsprezece pietre scumpe, de o deosebită mărime și frumusețe, găteală pe care foarte puțini oameni o pot deține, din pricina prețului ei uriaș. Aceste pietre, așezate câte trei pe patru rânduri, stau bine prinse de muselina pieptului; în plus, ele sunt încrustate în aurul legat cu măiestrie printr-o spirală de urzeală, spre a nu le îngădui să cadă de acolo. În prima triadă se află un sardoniu, un topaz și un smarald; în cea de-a doua, un rubin, un iaspis și un safir; în cea de-a treia, piatra linxului³, apoi un ametist și la urmă o agată, ea fiind a noua la rând; în cea de-a patra triadă, întâietatea o deține un hrisolit, vine după aceea un onix, apoi un berii, ultimul dintre toate⁴. Pe fiecare piatră s-a

¹ Haină care acoperea umerii și avea mâneci.

² Așa se numește pieptarul, fâșia de pânză împodobită cu pietre prețioase, pe care o purtau prinsă de piept faraonii și Marii Preoți ai evreilor. În *Biblie* acest pieptar se cheamă *hoșen*.

³ Piatră prețioasă roz-galbenă, transparentă, care, potrivit legendelor antice, provenea din urina linxului. Ea se numește turmalină.

⁴ Biblicul *hoșen* este împodobit cu pietre scumpe care nu corespund întru totul cu lista prezentată de Flavius Josephus când descrie pieptarul Marelui Preot.

150

151

gravat numele unuia dintre fiii lui Iacob, socotiți drept strămoșii triburilor noastre, ordinea respectând ordinea venirii pe lume a fiecăruia. Deoarece inelele se dovedesc prea slabe ca să susțină povara pietrelor scumpe, se adaugă în partea de sus a pieptarului urcat aproape de gât alte două inele mai mari care răzbesc din țesătură și sunt străbătute de niște iscusite lăntișoare, înindu-se între ele în dreptul umerilor prin agrafe de aur lucrate cu o artă desăvârșită. Capetele urcătoare ale lăntișoarelor coboară apoi peste spinare, îmbinându-se într-un inel de la poalele *efudului*; el este cel ce susține și nu lasă deloc să se miște pieptarul. Strâns lipit de acesta trece un brâu în culorile menționate mai sus, întreșute cu aur, care înconjoară întregul trup, legat printr-un nod în dreptul cusăturii, coborând apoi liber în jos. La ambele capete ale brâului atârnă franjuri care sunt legate fiecare cu fluierase de aur.

6. Marele Preot poartă un turban aidoma cu al celorlalți preoți, amintit mai înainte; deasupra lui se află un al doilea, având culoarea stânelului. Fruntea lui este acoperită de o întreită coroană de aur. Din ea răsar calicii de aur care se aseamănă cu cele pe care le vedem la buruiana numită de noi *sacchar*, grecii care se îndeletnicesc cu plantele spunându-i însă *hyosciamos*⁵. Pentru cei care au zărit-o adesea, fără să fi reținut trăsăturile ei, fiindcă nu știu cum se cheamă, ca și pentru cei care-i cunosc numele, dar încă n-au văzut-o cu ochii lor, nu mă sfiesc să-i fac descrierea. Această plantă crește adesea la o înălțime mai mare de trei palme, are o rădăcină asemănătoare cu a napului (căci nu greșește prea mult cine face asemenea comparație), iar frunzele sunt ca la lăptucă. Pe ramurile sale, strâns lipite de ele, apar boboci îmbrăcați într-o tunică pe care ei o leapădă îndată ce se ivește fructul. Bobocii au mărimea falangei de la capătul degetului mic și cu circumferința ca o cupă. Pentru cei care nu știu nimic, mai am de adăugat ceva. În partea de jos, bobocul are forma unei emisfere care se rotunjește de la tulpină încolo, apoi se îngustează treptat, fiind frumos scobită pe dinăuntru; se îngroașă iarăși și

Ordinea recunoscută de Moise este următoarea: sardoniu, topaz, smarald; rubin, safir și diamant; opal, agată și ametist; hrisolit, onix și iaspis (*Leșirea*, XXVIII, 17-20).

⁵ Măselarița (*Hyoscyamus niger*), plantă medicinală toxică, din care se extrage atropină. I se zice și nebunariță.

152

prezintă niște tăieturi pe buze, așa cum se observă la buricul unei rodii. I se alătură un alt înveliș, care arată întocmai ca o emisferă răsucită (cum s-ar zice) cu mare precizie și inserată în tăieturile menționate cu privire la rodii, înălțându-se apoi în niște vârfuri spinoase și ascuțite. Sub acest înveliș se ascunde întregul fruct al caliciului, ale cărui semințe sunt identice cu cele de siderită; floarea ce-l însoțește pare să aibă o asemănare cu fremătătoarele foi ale macului. Aidoma cu această floare este și coroana care acoperă tâmplele și ceafa Marelui Preot. La frunte ea nu are însă *efelis* (căci așa se cheamă caliciul), ci o placă de aur pe care s-a gravat cu litere sfinte numele lui Dumnezeu. Așadar, astfel arată găteala Marelui Preot.

7. Stârnește uimirea oricui ura pe care oamenii o poartă neamului nostru, ca și cum noi am cinsti mai puțin acea Divinitate venerată de ei cu atâta fast. Oricine constată grija cu care ne-am făurit Tabernacolul și vede veșmintele preoțești, așijderea vasele folosite de noi în slujbele sfinte, pricepe că Legiuitorul nostru a fost un bărbat trimis de Dumnezeu și că învinuirea privitoare la lipsa de evlavie nu are nici un temei. Cel ce rămâne străin de dușmănie și cumpănește cu înțelepciune lucrurile descoperă singur că fiecare dintre obiectele cultului nostru divin își găsește perechea în cuprinsul universului. Căci Tabernacolul, în lungime de treizeci de coți, este divizat în trei: două părți rămân la dispoziția preoților, ca un loc unde poate umbla oricine, fiind întruchiparea pământului și a mării (deoarece ele sunt deschise tuturor); dar cea de-a treia parte a păstrat-o numai pentru Dumnezeu,

întrucât cerul nu poate fi cutreierat de oameni. Cele douăsprezece pâini, puse pe masa din cort, redau lunile anului. Cele șaptezeci de părți care alcătuiesc sfeșnicul închipuiesc semnele prin care trec planetele, iar cele șapte candelے propriu-zise, planetele. Cele patru materiale din care sunt urzite perdelele redau elementele naturii: muselina prefigurează inul, care crește din pământ; purpura, însă, marea colorată de sângele peștilor; prin stânjenel este evocat aerul; stacojiul, în sfârșit, poate sugera focul. Același tâlc îl are și tunica Marelui Preot: inul înfățișează pământul; stânjenelul, însă, cerul; rodiile semnifică fulgerele, iar clinchetul clopoștelor, tunetele. *Efudul*, care este alcătuit din patru feluri de țesături și se află sub ochii Domnului, reflectă întreaga natură, iar aurul, introdus în urzeală, semnifică, după părerea mea, lumina care se revarsă

153

asupra tuturor. Pieptarul din mijlocul *efudului* închipuiește de asemenea pământul, care tronează în mijlocul universului⁶; brâul care încinge pieptarul amintește oceanul, căci el înconjoară întreaga lume. Cele două pietre de sardonix de pe umerii hainei Marelui Preot, care slujesc la încopcierea ei, personifică soarele și luna. Cele douăsprezece pietre scumpe ale pieptarului pot fi asemuite fie cu lunile anului, fie cu numărul identic al constelațiilor din cercul denumit de greci Zodiac, fără să se abată prea mult de la autenticul sens al acestora. În sfârșit, turbanul mi se pare că întruchipează cerul, fiindcă el are culoarea stânjenelului (altfel nici n-ar putea să poarte numele Domnului), coroana pusă deasupra este împodobită cu aur, de vreme ce strălucirea îl bucură cel mai mult pe Dumnezeu. Găsesc aceste lămuriri date până acum drept îndestulătoare, urmând ca mai târziu, acolo unde înțelepciunea Legiuitorului va străluci, adesea și în multe rânduri, să revin cu fapte noi pe care le am la îndemână.

CAPITOLUL VIII

1. După ce Tabernacolul despre care am vorbit a fost terminat, sanctuarul nefiind încă sfințit, Domnul i s-a arătat lui Moise și i-a poruncit să atribuie preoția fratelui său, Aaron, fiindcă prin virtutea lui era cel mai demn dintre toți de această cinste. Chemând la o întrunire poporul, Moise i-a înfățișat virtutea și bunătatea inimii lui Aaron, precum și primejdiile pe care le-a avut el de înfruntat pentru izbăvirea lor. Cum toți au comentat că meritele sale sunt cât se poate de adevărate, vădindu-și răvna lor față de el, Moise le-a zis: „Bărbați israeliți, am dus acum la capăt

⁶ Flavius Josephus susține așadar geocentrismul, pe care îl va teoretiza după moartea lui astronomul, matematicianul și geograful Claudiu Ptolemeu (83-168 e.n.).

lucrarea după neprecupețitele noastre puteri și pe placul Domnului. Pentru ca să-l poată găzdui cortul nostru, înainte de toate trebuie să vedem cine va fi preotul care va celebra jertfele și va purta mai departe rugile noastre. Dacă decizia alegerii ar sta la dispoziția mea, n-aș socoti deloc că nu merit această cinste, căci, pe de o parte, natura ne-a înzestrat cu dragostea de noi înșine, pe de altă parte, știu singur câte lucruri am de făcut pentru binele vostru. Acum Dumnezeu l-a găsit demn de acest rang pe Aaron și l-a ales pentru preoție, neaflând printre noi nici unul mai drept decât dânsul. Așadar, el va îmbrăca sfântul veșmânt al Domnului, se va îngriji de jertfe, rugămintțile voastre le va transmite Domnului, care nu va zăbovi să le asculte bucuros, fie pentru că se îngrijește de soarta neamului nostru, fie pentru că le va primi de la bărbatul ales de Dânsul." Cuvântarea aceasta a fost pe placul evreilor, care au aprobat alegerea făcută de Dumnezeu. Aaron a meritat mai mult decât toți această demnitate, atât pentru obârșia și darul lui de profet, cât și pentru înțelepciunea fratelui său. Pe vremea aceea el avea patru fii: Nabad, Abius, Eleazar și Ithamar.

2. Moise a poruncit ca donațiile rămase-disponibile la întocmirea Tabernacolului să fie folosite la acoperirea pânzei așternute deasupra cortului însuși, precum și a sfeșnicului, jertfelnicului de tămâiere, a cădelnițelor și celorlalte vase de cult, pentru ca ele să nu aibă de suferit de pe urma ploilor sau a prafului în timp ce vor fi purtate pe drumuri. Apoi el a strâns iarăși poporul laolaltă și i-a cerut ca fiecare să contribuie cu o jumătate de șechel. Șechelul este o monedă a evreilor care valorează patru drahme¹ atice. Porunca lui Moise a fost îndeplinită numaidecât și mulțimea care a plătit birul a numărat șase sute și cincizeci de mii de persoane. Bani au fost dați de oameni liberi de la vârsta de douăzeci până la cea de cincizeci de ani. Suma strânsă a fost cheltuită cum se cuvine în folosul Tabernacolului.

3. După aceea, Moise a sfințit Tabernacolul și preoții, purificarea lor făcându-se în felul următor. A dat poruncă să se taie și să se piseze cinci sute de sicii² de mirt și de stânjenel, jumătate din această cantitate de scorțișoară și de calamus (așijderea un fel de plantă aromată), amestecul să fie pus într-un *hin* (o măsură

¹ Monedă de argint ateniană (=6 oboli) care avea 436 gr. Și era echivalentul dinarului roman.

² Șechelul era și monedă și măsură de greutate (11,5 gr).

154

155

evreiască, egală cu două *choe*³ atice) de ulei, totul fiind pus să fiarbă după obiceiul pregătitorilor de pomezii, spre a se obține o alifie cu un miros foarte plăcut. De îndată ce a primit-o, Moise a uns cu ea pe preoți și întregul cort, obținând sfințirea lor. Ba chiar și prețioase mirodenii (în cort dai de multe și de tot felul) au fost aduse la jertfelnicul de aur, ca să ardă mocnit. Mă abțin să stăruiesc asupra naturii acestor arome, ca să nu-mi plictisesc cititorii. Zilnic, de două ori înainte și după răsăritul soarelui, ele trebuiau să fumege, și uleiul cel mai curat să nu se

isprăvească în candelă: trei dintre ele ardeau toată ziua deasupra sfântului sfeșnic închinat lui Dumnezeu, celelalte trei fiind aprinse spre seară.

4. Când toate lucrările au fost duse la bun sfârșit, de o mare faimă au avut parte meșterii Beseleel și Eliab. Căci ei nu au venit doar cu găselnițe anterioare într-o formă îmbunătățită, ci cu contribuții chibzuite și împlinite de dibacea lor minte, nebănuite până atunci. Cel mai iscusit dintre amândoi a fost socotit Beseleel. Timpul care s-a scurs cu înfăptuirea acestei opere a fost doar de șapte luni și nu mai mult, după care primul an al plecării din Egipt s-a încheiat. La începutul celui de-al doilea an, în luna Xanthicos din calendarul macedonean, numită de evrei Nisan, tocmai când era lună nouă, a avut loc sfințirea Tabernacolului și a tuturor vaselor pomenite mai sus.

5. Dumnezeu a arătat că primește cu plăcere opera evreilor, și, departe de a-i disprețui rostul pentru care ei n-au trudit în zadar, s-a pogorât în templul lor, socotindu-l demn să sălășluiască în el. Domnul și-a vădit prezența în felul următor. Când cerul era curat și senin, doar asupra Tabernacolului se lăsa o ceață⁴ care nu era atât de deasă cum în mod obișnuit se vede iarna, dar nici atât de rară și transparentă încât să fie străpunsă cu privirea; din ea cădea o gingașă rouă, ca o dovadă că Domnul se afla acolo, lucru pe care evreii îl doreau, crezându-l aievea.

6. Răsplătind mai întâi prin binemeritate daruri pe meșterii care împodobiseră atât de frumos construcția, Moise a înjunghiat la intrarea în cort — așa cum îi poruncise Dumnezeu — un taur, un berbec și un țap, drept jertfă pentru păcat. (Despre îndeplinirea tainicelor slujbe sacre și despre victimele pentru care

³ Adică 2 x 3,3 (6,50) l.

⁴ Norul care se lăsa asupra Tabernacolului îl însoțea atunci când evreii plecau la drum (*Ieșirea*, XL, 36).

156

legea cere arderea de tot, ca și despre cele din care pot fi mâncate anumite bucăți voi vorbi mai pe larg când mă voi ocupa de jertfe.) După ce a stropit cu sângele victimelor veșminte]- lui Aaron și ale fiilor săi, i-a curățat cu apă de fântână și i-a miruit cu mir, ca să fie sfințiți de Dumnezeu. Vreme de șapte zile, Moise s-a îngrijit întocmai de ei și de veșmintele lor și la fel a sfințit cortul și vasele lui cu mirul făcut din mirodenii, precum am arătat mai înainte, și cu sângele taurilor, berbecilor și țapilor înjunghiați, în fiecare zi câte unul. În a opta zi a anunțat poporul că e sărbătoare și a poruncit să fie închinare jertfe după posibilitățile fiecăruia. Oamenii i-au ascultat porunca în aducerea jertfelor și între ei a fost o dispută, unul căutând să-l întrecă pe celălalt. Când victimele au fost puse pe jertfelnic, s-a stărnit din senin o vâpaie, ca scăpărarea unui fulger, mistuind tot ce se afla pe altar⁵.

7. Atunci Aaron a fost lovit de o nenorocire, întristătoare pentru el ca om și ca părinte, dar pe care a îndurat-o cu bărbăție, căci avea tărie sufletească, fiind călît de credință în fața tuturor necazurilor, și socotea că faptele s-au petrecut cu voia Domnului. Căci dintre cei patru fii pe care îi avea, așa cum am mai spus, chiar cei mai vârstnici, Nabad și Abius, au adus la jertfelnic mirodenii⁶ neîngăduite de Moise, dar folosite de ei mai înainte; asupra lor s-a abătut deodată o flacără năprasnică și le-a ars pieptul și fața, fără ca nimeni s-o poată stinge. Moise i-a trimis pe tatăl și pe frații lor să ridice trupurile neînsuflețite, ducându-le în afara taberei spre a fi înmormântate cu pompă. Poporul i-a bocit pe amândoi, îndurând cu greu neașteptata lor moarte; Moise a cerut însă fraților și părintelui lor să se abțină de la dolii și să pună cinstirea Domnului mai presus de durerea lor proprie. Căci Aaron purta deja veșmântul sfânt.

8. Moise a refuzat însă toate onorurile pe care poporul dorea să i le aducă și s-a dedicat exclusiv slujirii lui Dumnezeu. S-a ferit să se mai urce pe muntele Sinai și s-a dus în Tabernacol când aștepta răspuns la întrebările puse Domnului; s-a purtat ca orice om simplu și a vrut să nu se deosebească cu nimic de cei mulți, decât prin grija pe care le-a purtat-o neconținut. În afară de asta

⁵ Vezi *Leviticul*. DC, 24.

⁶ *Biblia* invocă alt motiv al pedepsei: Nadab și Abius au pus în cădelnițele lor foc, au turnat deasupra tămâie, aducând înaintea Domnului *foc străin ce nu le poruncise Domnul*. (*Leviticul*, X, 1).

157

a prescris poporului reguli de viață și legi prin respectarea cărora să fie pe placul Domnului și să poată duce un trai scutit de păcate. Această misiune i-a impus-o Dumnezeu însuși. Acum mă opresc la redarea regulilor de viață și a legilor date de el.

9. Vreau totuși să mai menționez unele lucruri privitoare la veșmintele Marei Preot, despre care m-am ocupat mai înainte: căci Dumnezeu a dorit să înlăture orice prilej de înșelăciune sau șarlatanie cu ajutorul prezicerilor. Pentru ca nimeni să nu simtă ademenirea de a folosi abuziv autoritatea pe care i-o acordase, Domnul și-a îngăduit libertatea de a vădi când dorea sau nu să ia parte la o jertfă. El a vrut să dezvăluie acest lucru nu numai evreilor, ci și străinilor aflați întâmplător de față. Ori de câte ori Domnul era prezent la jertfă, pietrele scumpe despre care am mai spus că le avea Marele Preot pe umerii săi (erau două sardonii și mi se pare de prisos să vorbesc de natura lor, ea nefiind străină nimănui) devenea licăritoare; propriu-zis sardoniu prins cu o agrafă de umărul drept revărsa sclipire care se zărea la mare depărtare, deși până atunci fusese lipsit de strălucire. O atare minune poate trezi uimirea tuturor celor care nu-și demonstrează înțelepciunea prin disprețul lor față de orice religie. Și mai uluitor este însă ceea ce urmează să vă spun, căci prin cele douăsprezece pietre pe care Marele Preot le purta cusute la pieptarul de la sân, Dumnezeu vestea evreilor victoria atunci când doreau să pornească la război. Mai înainte ca oastea să pornească în marș, nestematele căpătau atâta strălucire încât întregul popor

vedea limpede că domnul îi va sprijini. De aceea și grecii, care cinstesc datinile noastre sărbătorești, întrucât nu le-au putut tăgădui, numesc pieptarul *logion*, adică *oracol*. Și nestematele pieptarului și sardoniu au încetat să-și reverse strălucirea cu două sute de ani înainte ca eu să aștern aceste rânduri, deoarece Domnul este supărat că am încălcat legile sale. Voi găsi mai târziu un prilej potrivit să vorbesc despre asta. Acum vreau să-mi deapăn povestirea începută.

10. După sfințirea Tabernacolului și îndeplinirea riturilor privitoare la preoți, poporul a socotit că acum Dumnezeu va sălășlui împreună cu ei în același lăcaș sfânt, și s-a apucat să-l cinstească prin jertfe și să-l preamărească prin imnuri, de parcă s-ar fi văzut scăpat de amenințarea tuturor năpastelor și puteau să nădăjduiască într-un viitor mai bun. Jertfele erau închinare Domnului atât acasă, cât și în public, de către fiecare seminție în parte. Căpeteniile semințiilor s-au unit câte două laolaltă și au înjghebat un car tras de o pereche de boi (erau așadar șase care), ca să poată purta cortul pe drumuri. A mai dăruit, fiecare în parte, o cupă mare, o tipsie și o cătuie; ultima valora zece dariei⁷, fiind umplută cu mirodenii; cupa și tipsia cântăreau împreună două sute de siclii, dintre care șaptezeci reveneau tipsiei; amândouă erau pline cu făină frământată cu ulei, așa cum era ea folosită la jertfe. De asemenea, fiecare a înjunghiat câte un vițel, un berbec și un miel de un an pentru arderea de tot și câte un țap pentru jertfa de ispășire. În afară de asta, fiecare căpetenie de trib a oferit victime pentru jertfele de împăcare, zilnic, doi boi, cinci berbeci, miei de un an și iezi. Astfel au adus ei jertfe vreme de douăsprezece zile, fiecare într-o singură zi, aparte. Moise nu se mai suia pe muntele Sinai, ci intra în Tabernacol, primind de la Dumnezeu îndrumări privitoare la ceea ce avea de făcut, precum și la întocmirea legilor date de el. Aceste porunci au fost respectate cu sfințenie de-a lungul tuturor vremurilor de către poporul nostru, care le-a socotit prea bune pentru a fi creații ale înțelepciunii omenesti, fiind așadar dictate de Dumnezeu. Iar evreii n-au cutezat să încalce vreuna din poruncile sale nici în timp de pace și abundență, nici în vreme de război și lipsuri. Dar mă abțin să mai vorbesc despre asta, fiindcă am de gând să scriu o carte consacrată legilor.

CAPITOLUL IX

1. Acum voi aminti doar câteva legi privitoare la purificări și la jerfe, cum se și cuvine, întrucât am vorbit despre sacrificii. Sunt două feluri de jerfe. Unele se fac de către persoane particulare, altele în numele întregului popor, fiecare categorie fiind

⁷ Monedă de aur etalon, pe care figura chipul lui Darius I, cărmuitor renumit la Persiei (522-486 î.e.n.), nefiind așadar contemporană cu Moise și cu Tabernacolul.

158

159

orânduită în chip diferit. Într-un caz are loc arderea de tot a victimei, de aici și denumirea de holocaust; în celălalt caz victima este jertfită în semn de împăcare, fiind mâncată într-un ospăț sacru de către cei ce au sacrificat-o. Mă voi ocupa de primul caz. Omul simplu a cărui jertfă va fi ardere de tot sacrifică un juncan, un miel sau un ied, ultimii doi având un singur an, în schimb juncanii înjunghiați pot fi și mai mari. Fiecare vită hărăzită arderii de tot trebuie să fie de parte bărbătească¹. După uciderea animalelor preoții stropesc cu sânge împrejurul jertfelnicului, curăță și taie în bucăți victimele, presară sare pe ele, le pun pe altar. Picioarele și măruntaiele victimelor, spălate cu grijă, sunt așezate alături de celelalte mădule și arse; preoții păstrează pentru ei pieile vitelor sacrificate. În acest fel se face arderea de tot.

2. Cel care vrea să aducă o jertfă de împăcare sacrifică vite de același soi, dar fără meteahnă și mai mari de un an, atât parte bărbătească, cât și parte femeiască². După sacrificarea victimelor, jertfelnicul este stropit cu sânge, rinichii și osâzna și întreaga grăsime, cu un lob al ficatului, precum și coada sunt puse împreună pe altar. Pieptul și coapsa dreaptă revin preoților, carnea rămasă fiind mâncată în două zile. Ceea ce prisosește, este ars pe foc.

3. În jertfele aduse pentru nevinovăție, ceremonia decurge la fel ca la jertfele de împăcare. Cine nu-i în stare să jertfească animale mai mari, acela va sacrifica o pereche de porumbei sau de turturele³: dintre acestea una să fie adusă ardere de tot Domnului, cealaltă să slujească drept hrană preoților. Despre sacrificarea acestor făpturi voi vorbi pe îndelete atunci când mă voi referi la jertfe. Cel care a greșit doar din neștiință aduce jertfă un miel și un ied de aceeași vârstă. Preotul stropește cu sânge jertfelnicul, dar nu ca mai înainte, ci numai în colțurile lui; rinichii, restul grăsimii și lobul ficatului sunt puse pe jertfelnic. Preoții păstrează pentru ei pieile și carnea pe care o și mănâncă în sanctuar chiar în aceeași zi, fiindcă legea nu îngăduie păstrarea ei pentru ziua următoare. Cel care a greșit cu bună știință, fără să aibă cine să-l învinovățească, aduce jertfă așa cum cere legea,

¹ Vezi *Leviticul*, 1,3.

² Vezi *Leviticul*, VI, 1.

³ Vezi *Leviticul*, V, 7.

160

un berbec; carnea lui trebuie mâncată în templu tot în aceeași zi. Căpeteniile semințiilor care săvârșesc jertfe pentru ispășirea păcatelor aduc aceleași ofrande ca și oamenii simpli, cu deosebirea că victimele lor trebuie să fie un taur și un țap.

4. Legea prevede ca în jertfele particulare și în cele publice să se aducă lamură de făină: pentru un miel un *assaron*, pentru un berbec, doi, iar pentru un taur, trei. Aceste măsuri de făină sunt amestecate cu untdelemn, fiind astfel puse pe altar. Chiar și untdelemnul slujește la jertfă: la un juncan se aduce o jumătate de *hin*, la un

berbec, a treia parte și la un miel a patra parte din această cantitate. Căci *hinul* este o străveche măsură a evreilor, egală cu două *choes* atice. În aceeași măsură ca untdelemnul urmează să fie adus și vinul, întrucât el era turnat în jurul jertfelnicului. Cel care, fără să aducă un animal de jertfă, potrivit legământului său, oferă drept prinos lamură de făină, să pună un pumn de pârgă⁴ ei pe jertfelnic; restul ei rămâne ca hrană pentru preoți, fie pusă la copt (căci este amestecată cu untdelemnul), fie sub formă de pâine. Legea nu îngăduie ca puilul să fie jertfit în aceeași zi cu cea care l-a făcut, așijderea sacrificarea unor animale care nu au nici măcar opt zile de la nașterea lor. Se aduc și alte jertfe pentru alungarea bolilor sau altfel de pricinii, unde se fac libații și sunt jertfite victime; când primesc o parte din ele, preoții n-au voie să lase nimic pentru a doua zi.

CAPITOLUL X

1. Legea statornicește ca, din cheltuielile publice, să fie înjunghiați zilnic, dimineața și seara, câte un miel de un an¹; în cea

⁴ Vezi *Leviticul*, II, 12. ¹ Vezi *Numerii*, XXVIII, 4.

de-a șaptea zi, numită sabbat, să fie răpuși doi miei, desfășurarea jertfei decurgând la fel. La sărbătoarea lunii noi, în afara prinosurilor zilnice se înjunghie încă doi juncani, șapte miei de un an și un berbec, precum și un țap, drept jertfă de vinovăție, când s-a greșit din neștiință.

2. În luna a șaptea, pe care macedonenii o numesc Hyperbe-retaios², în afara vitelor pomenite mai sus, se mai aduce prinos un juncan, un berbec³, precum și un țap drept jertfă pentru păcat.

3. În ziua a zecea a aceleiași luni, după crai-nou, se ține post până seara și în aceeași zi se aduc prinos un taur, un berbec și șapte miei⁴, precum și un țap drept jertfă pentru păcat. Pe lângă asta, mai sunt aduși doi țapi, dintre care unul este trimis viu dincolo de hotarele pustiului, pentru îndepărtarea păcatelor întregului popor; cel de-al doilea este mânat într-un loc curat în afara orașului, fiind ars acolo cu blană cu tot, fără să mai fie curățat deloc. La fel este ars și un taur, adus însă nu de popor, ci de preot, pe cheltuiala lui. După ce au fost înjunghiați taurul acesta împreună cu un țap, preotul aduce în interiorul sanctuarului sângele lor și, înmuindu-și degetul în el, stropește de șapte ori acoperișul și tot de atâtea ori podeaua, apoi exteriorul întregului cort cât și vecinătatea jertfelnicului de aur; sângele rămas îl ia apoi la intrarea sanctuarului, împrăștiindu-l de jur împrejurul jertfelnicului mare. După aceea extremitățile taurului și ale țapului, rinichii, grăsimea, împreună cu un lob al ficatului, sunt așezate pe jertfelnic; din mijloace proprii preotul adaugă la acestea un berbec, totul fiind jertfit prin ardere de tot.

4. În a cincisprezecea zi a aceleiași luni, când sorocul vremii înclină de-acum spre iarnă, fiecărui băștinaș care face parte dintr-o seminție îi poruncește Moise să-și înalțe un cort, spre a se putea apăra de frigul anotimpului. Iar când vor sosi în patria lor, ei să se adune în orașul care din pricina Templului le va sluji drept metropolă⁴ și vreme de opt zile să prăznuiască o sărbătoare, să facă atunci arderi de tot și jertfe de recunoștință, purtând în

² Octombrie în calendarul roman.

³⁴ Vezi *Numerii*, XXIX, 2 și 8.

⁴ Precizarea capitalei religioase a Regatului Israel, orașul Hierosolyma, menționat ca reședința unei dinastii canaanene (secolul XIV î.e.n.) și cucerit de regele David (incep, secolului X î.e.n.).

162

mâini mănunchiuri de ramuri de mirt și sălcii de râu, mlădițe de palmier, precum și de piersic. În prima zi să se aducă prinos arderi de tot treisprezece juncani, miei cu unul în plus și doi berbeci, adăugându-se și un țap pentru iertarea păcatelor. În zilele următoare, numărul mieilor, al berbecilor și al țapului să rămână același, doar cel al juncanilor jertfiți să scadă zilnic cu unul, încât să se ajungă în cele din urmă la șapte. În a opta zi, toți să se abțină de la orice muncă și să jertfească Domnului, așa cum am mai spus, un vițel, un berbec, șapte miei, precum și un țap pentru ispășirea păcatelor. Așa prăznuiesc evreii, după datina și orânduirea strămoșească, Sărbătoarea înălțării corturilor⁵.

5. Moise a mai poruncit ca, anual, în luna Xanthicos, numită de noi Nisan, și cu care începe anul nostru, în a paisprezecea zi de la crai-nou, atunci când soarele se află în zodia Berbecului (căci în această lună am fost noi sloboziți din robia egiptenilor), să se aducă aceeași jertfă împlinită de noi, așa cum am mai spus⁶, la părăsirea Egiptului. Această sărbătoare, care la noi se cheamă Pastele, o prăznuim grupați în seminții, fără să lăsăm pentru a doua zi nici o ciozvârtă din victimă. În a cincisprezecea zi de la Paști urmează Sărbătoarea Azimelor⁷, care durează șapte zile, când nu se mănâncă decât pâine nedospită. În fiecare zi sunt înjunghiați câte doi tauri, un berbec și șapte miei. Aceste prinosuri sunt ardere de tot, la care se adaugă un țap ca jertfă pentru păcat, spre a servi zilnic la îndestularea preoților. În cea de-a doua zi a Sărbătorii Azimelor (așadar, ziua a șaisprezecea), mâncăm prima parte din recolta nouă (de care nimeni nu s-a mai atins până atunci); ni se pare drept să-l cinstim mai întâi pe Dumnezeu (căruia îi datorăm abundența noastră), oferindu-i pârgă de orz, în felul următor: se pune la uscat un snop care apoi se treieră, sunt măcinată boabele, un *assarun* de orz fiind dus la jertfelnicul Domnului; un pumn din el este pus pe altar, iar restul rămâne în

⁵ Sărbătoarea în care urma să locuiască șapte zile în corturi orice băștinaș israelit, ca să știe urmașii lor că Domnul i-a așezat în corturi pe fiii lui Israel când i-a scos din pământul Egiptului (*Leviticul*, XXIII, 42, *Deuteronomul*, XVI, 13-15).

⁶ În Cartea a II-a, cap. XIV, paragr. 6 (vezi *Ieșirea*, XII, 2-14; 43^19).

⁷ Instituită în ajunul plecării evreilor din Egipt (*Ieșirea*, XII, 15-20; 39; XIII, 6-8), Sărbătoarea Azimelor este prezentată pe larg în *Leviticul*, XXIII, 6-14, *Numerii* XXVIII, 17-30, *Deuteronomul*. XVI, 8-9).

163

seama preoților. De aici încolo au voie toți, de-a valma sau în parte, să-și strângă recolta. Odată cu pârga

cerealelor, se aduce prinos Domnului, pentru arderea de tot, un miel.

6. La șapte săptămâni de la terminarea prăznuirii amintite (zilele acestor săptămâni sunt patruzeci și nouă), în a cincizecea zi, numită de evrei Asortha (cuvânt care înseamnă *pentecoste*⁸), se aduce prinos Domnului pâine făcută din două *assaron* de făină de grâu, coaptă cu dospitură, fiind jertfiți și doi miei. Din jertfa oferită lui Dumnezeu se pregătește o masă numai pentru preoți, fără ca nici una din bucatele ei să rămână pentru a doua zi. Ca ardere de tot sunt sacrificați trei viței, patrusprezece miei și doi țapi, jertfă pentru păcat. Nu se celebrează nici o sărbătoare fără să se facă ardere de tot și fără ca toți să se abțină de la orice muncă; în toate zilele festive, legea prevede deopotrivă și aducerea jertfelor și încetarea lucrului, după prinos urmând ospețele.

7. Cu contribuție publică se obține și pâine nedospită, pentru pregătirea căreia se procură douăzeci și patru *assaron* din făină de grâu. Din fiecare două *assaron* de făina se coace câte o pâine, în ajunul sabbatului; în dimineața zilei de sabbat, sunt puse pe Masa sfântă câte șase pâini de o parte și șase pâini de cealaltă parte. Deasupra lor se așază două tipsii de aur, pline cu mirodenii, rămânând acolo până la următorul sabbat; atunci ele se înlocuiesc cu altele. Pâinile sunt oferite spre hrană preoților, iar mirodeniile, lăsate să fumege pe focul sacru, ca să se înfăptuiască arderea de tot; în locul lor, deasupra pâinilor se pun altele. De două ori pe zi, preotul procură prin mijloace proprii un *assaron* de făină, amestecată cu untdelemn, lăsând-o să se coacă puțin. O jumătate din ea este aruncată în foc dimineața, cealaltă jumătate, seara. Despre rostul acestora voi vorbi mai pe larg altă dată și mă mulțumesc acum cu ceea ce am spus deja.

⁸ în grecește *Cincizeci* (de zile), intervalul dintre celebrarea Paștilor și data când Dumnezeu i-a înmănat lui Moise Tablele legii pe muntele Sinai, aceeași distanță ca și în cazul Rusaliilor (vezi *Leviticul*, XXIII, 16-21).

164

CAPITOLUL XI

1. Moise a despărțit seminția lui Levi de obștea poporului și a hărăzit-o serviciului divin; el a curățat-o cu apă de izvor nesecat și prin jertfe închinare în deobște Domnului cu acest prilej solemn. El a lăsat în grija leviților Tabernacolul, vasele sfinte și acoperișul cortului, poruncindu-le să-i slujească pe preoți, potrivit îndrumărilor acestora. Căci ei erau închinați lui Dumnezeu¹.

2. Din rândul animalelor, Moise le-a deosebit pe cele care pot fi mâncate, ca și pe cele care trebuie ocolite cu orice preț. Despre aceasta voi vorbi pe îndelete când mi se va oferi un prilej mai bun de a scrie, adăugând și ce l-a determinat s-o facă. El a interzis folosirea ca hrană a sângelui tuturor animalelor, deoarece socotea că într-însul sălășluiește sufletul acestora. S-a opus deasemenea să mâncăm din carnea vitelor care au murit de la sine și ne-a prevenit să ne ferim de prapurul și grăsimea caprelor, oilor și boilor.

3. Moise a alungat din cetate pe cei cu trupul atins de lepră² și pe cei ce suferă din pricina scurgerii semințelor zămislitoare, chiar și pe femeile care sunt pângărite de fireasca lor scurgere lunară le-a pus să locuiască separat vreme de șapte zile; de abia după aceea ele sunt socotite curate și pot să se întâlnească iarăși cu ceilalți. De asemenea, cel ce s-a ocupat de îngroparea unui mort trebuie să rămână tot atâtea zile departe de ceilalți. Dacă necurătenia cuiva se prelungește cumva dincolo de acest număr de zile, acela trebuie să jertfească două mielușele: una va fi arsă pe jertfelnic, cealaltă va fi luată de preoți. Același prinos aduce cel căruia i se scurge sămânța zămislitoare. Cei care își pierd sămânța în timpul somnului se vor curăța spălându-se cu apă rece, la fel ca și cei care s-au culcat cu soțiile lor legitime. Moise i-a îndepărtat pentru totdeauna pe leproși de tabără, ca să nu mai aibă de-a face cu nimeni și să nu se deosebească deloc de un mort. Când însă, prin rugile sale adresate Domnului, cineva ajunge să

¹ Vezi *Numerii*, III, 6-9.

² Vezi *Leviticul*, XIII, 46.

165

se vindece de boală și își recapătă culoarea lui sănătoasă, acela va mulțumi lui Dumnezeu prin jerfe despre care voi vorbi mai târziu.

4. Se fac deci de răs cei ce pretind că Moise s-a îmbolnăvit de lepră și ca atare a fugit din Egipt, evreii fiind alungați și ei din aceeași pricină și conduși de dânsul în Canaan. Dacă lucrurile ar fi stat așa, Moise n-ar fi îngăduit niciodată o asemenea lege care să-l dezonoreze, iar dacă aceasta ar fi fost susținută de un altul, probabil că ridica obiecții împotriva ei. Mai ales că numeroase popoare au în rândurile lor leproși care se bucură de prețuire, fiind atât de scutiți de îndurarea batjocurilor și a surghiunului, încât obțin înalte ranguri militare sau funcții civile în stat și li se îngăduie intrarea în locurile sfinte, precum și în temple. Dacă ar fi avut într-adevăr paloarea acestui flagel, nimic nu l-ar fi împiedicat pe Moise ca, în loc să se înjosească pe el sau mulțimea asemenea lui, să asigure condiții mai bune pentru leproși, nicidecum să le hărăzească asemenea legi dăunătoare și rele. Dar este limpede că numai invidia poartă vina unor asemenea zvonuri răspândite pe seama noastră. Ferit de această molimă între cei din același neam, la fel de ocoliți de lepră, Moise a dat legea ținând seama de gloria lui Dumnezeu în fața celor atinși de boală. Dar, în privința asta, fiecare poate să gândească ce crede de cuviință.

5. Moise a interzis lăuzelor să intre în templu sau să atingă un lucru sfânt vreme de patruzeci de zile de la data nașterii, dacă au zămislit un băiat, și un răstimp de două ori mai mare, dacă au adus pe lume o fată. Când, însă, după scurgerea răstimpului de care a fost vorba mai sus, mama trebuie să facă o jertfă, închinată de preoți Domnului³.

6. Cel care își bănuia soția de adulter aducea un *assaron* de făină de orz și punea din ea un pumn pe jertfelnicul Domnului, lăsând restul preoților pentru hrana lor. Unul dintre preoți așeza femeia în dreptul porții (cea cu vederea spre cort), îi lua vâlul de pe cap, scria pe o bucată de piele numele lui Dumnezeu, punând-o să jure că nu și-a înșelat bărbatul, iar dacă s-a făcut de rușine, să-și scrântească piciorul drept și să i se umfle pântecul, încât să moară; dacă însă, mânat de marea lui iubire și de gelozia

¹ Vezi *Leviticul*, XII, 2-8.

166

ce-a pricinuit-o, soțul a bănuț-o fără temeii, ea să zămislească după zece luni un băiat. În urma depunerii jurământului, preotul ștergea numele divin de pe bucata de piele, o îndesa într-o cupă, lua din pulberea cortului aflată la îndemâna lui, o presăra în cupă, dând-o femeii să-i golească conținutul. Dacă era învinuită pe nedrept, ea rămânea grea și năștea la sorocul convenit un fiu; dacă și-a încălcat cinstea conjugală datorată soțului, jurând strâmb în numele Domnului, ea își scrânteia piciorul, pântecul îi era năpădit de apă și avea o moarte rușinoasă. Acestea sunt legile pe care Moise le-a prescris poporului său în legătură cu aducerea jertfelor și cu purificările. Lor le-a adăugat și următoarele porunci:

CAPITOLUL XII

1. Moise a interzis cu desăvârșire adulterul, socotind că fericirea cere ca bărbatul să aibă o părere sănătoasă despre căsătorie și că este în interesul statului și al familiei ca ele să aibă parte de copii legitimi. Legea a interzis ca fiind supremul rău incestuoasa unire cu mama bună sau cu cea vitregă, cu mătușile după mamă, cu propriile surori sau cu soțiile fiilor săi; căci Moise credea că asta era cea mai spurcată faptă. El a interzis bărbatului să se apropie de femeie în timpul sorocului ei lunar, să se împe-recheze cu dobitoacele sau să aibă legături de dragoste cu semenul său, căutând nelegiuite plăceri în frumusețea acestuia. Celor ce încălcă cu nerușinare aceste porunci le-a aplicat pedeapsa cu moartea¹.

2. De două ori mai mare a fost curățenia pe care a pretins-o de la preoți. Căci, în afară de respectarea acelorasi legi, el le-a poruncit să nu-și ia de soții femei desfrânate (nici roabe sau

Vezi *Leviticul*, XVIII, 7-23.

167

prizoniere nu le-a îngăduit să-și aleagă), sau care și-au agonisit traiul în cârciumi ori hanuri, sau care au fost părăsite din diverse pricini de bărbații lor dintâi. Marele Preot nu are voie să se căsătorească cu o femeie căreia i-a murit bărbatul, chiar dacă celorlalți preoți li se îngăduie acest lucru. Nu-și va lua de femeie decât o fecioară și cu ea să viețuiască². Din același motiv, Marele Preot nu se apropie de nici un mort, pe când celorlalți preoți li se permite să stea în preajma fraților, părinților sau copiilor celor decedați. El trebuie să-și păstreze trupul intact și ferit de orice meteahnă. Dar în privința preotului care, într-o îndeletnicire de a sa, și-a pierdut integritatea corporală, Moise a poruncit să i se dea partea lui de jertfă, ca și celorlalți, dar fără să i se interzică apropierea de altar și intrarea în templu. Legiuitorul a dorit ca ei să-și păstreze curățenia nu numai în timpul împlinirii jertfelor sfinte, ci să se străduiască și în viața de zi cu zi să nu aibă vreun cusur. Tocmai de aceea, purtătorii veșmântului sacru să rămână neatinși de vreo vină, de asemenea neprihăniți și cumpătați, abținându-se să bea³ vin câtă vreme poartă veșmânt preoțesc. Așijderea ei jertfesc numai victime intacte și fără nici o meteahnă. 3. Moise a dat aceste legi pentru ca ele să fie respectate încă în timpul vieții sale; dar, pe când mai trăia în pustietate, el a dictat și prescripții care urmau să fie aplicate în viitor, după ce evreii vor fi intrat în stăpânirea Țării Canaanului. A poruncit, așadar, ca din șapte în șapte ani să se dea pământului, atât la arat, cât și la însămânțat, un răgaz, la fel cum mai înainte el însuși impusese poporului ca în a șaptea zi să pună capăt muncilor. A adăugat că tot ceea ce va produce pământul de la sine în acel an va fi proprietatea obștească, de care să dispună de-a valma și străinii, și băștinașii, fără să se păstreze nimic. La fel să se procedeze și după săptămâna șapteanilor, adică o dată la cincizeci de ani. Anul al cincizecelea se numește la evrei *iobel*; atunci, datornicii sunt iertați de datorii, robii își recapătă libertatea, iar băștinașii care, prin încălcarea unor legi, și-au atras condamnarea la moarte, ajung în stare de robie, scutiți fiind de pedeapsa capitală. Până și ogoarele urmează să fie redade vechilor proprietari în felul următor. Când se apropia sus-numitul *iobel* (cuvânt care

² Vezi *Leviticul*, XXI, 7-14.

³ Vezi *Leviticul*, X, 9.

168

înseamnă „libertate”) ,se întâlnesc vânzătorul locului și cumpărătorul și socotesc împreună produsul și cheltuiala făcută pentru lucrarea ogorului; dacă veniturile sunt mai mari decât costurile, atunci vânzătorul își redobândește ogorul; dacă, dimpotrivă, cheltuielile întrec încasările, cumpărătorul este despăgubit pentru daunele sale și înapoiază ogorul. Dacă profitul și investiția sunt la fel, ogorul revine și de astă dată vechiului proprietar. În privința caselor, pentru cele aflate la țară, funcționează același drept, dar pentru casele vândute la oraș, există o altă reglementare. Așadar, dacă în termen de un an vânzătorul restituia banii primiți cumpărătorului, ultimul trebuia să cedeze casa; dacă, dimpotrivă, termenul de un an era depășit, cumpărătorul devenea proprietar de drept al casei. Această lege a primit-o Moise de la Dumnezeu pe vremea când poporul își avea tabăra la poalele muntelui Sinai, iar el a transmis-o evreilor în scris.

4. De îndată ce i s-a părut că a orânduit cum se cuvine toate lucrurile privitoare la legislație, Moise și-a îndreptat

privirile spre recensământul oștirii, căci el se gândea de pe atunci să pună ordine și în treburile războinice. Cu excepția leviților, a poruncit căpeteniilor de seminții să facă numărătoarea amănunțită a tuturor celor care sunt în stare să lupte. Căci leviții fuseseră puși în slujba lui Dumnezeu, fiind scutiți de orice îndatoriri militare. După trecerea în revistă a armatei, au fost înregistrați șase sute trei mii șase sute și cincizeci⁴ de oameni în stare să mânuiască armele, având vârsta între douăzeci și cincizeci de ani. În locul lui Levi, Moise a trecut în rândul căpeteniilor de seminții pe Manasses, fiul lui Iosif, iar în locul lui Iosif însuși pe Efraim⁵. Căci Iosif l-a rugat pe Iacob să adopte pe fiul lui, așa cum am spus mai înainte⁶.

5. La instalarea taberei, evreii așezau Tabernacolul în centru, pe fiecare dintre laturile ei aflându-se corturile a câte trei seminții;

▲

⁴ A patra carte a lui Moise începe cu recensământul luptătorilor lui Israel, al căror număr total se ridică la 603.550 (*Numerii*, I, 46).

⁵ Prin asocierea seminției lui Levi la tagma preoților, triburile israelite s-au redus la 11. Asimilarea fiilor lui Iosif urmărește revenirea la numărul inițial de 12 triburi, nepoții trecând în rândul strămoșilor evrei alături de unchii lor venerați.

⁶ Moise împlinește astfel ultima poruncă a lui Iacob, adresată fiilor săi înainte de a muri (*Vezi Cartea II*, cap. VIII, paragr. I, n. 1)

169

între ele se deschidea o cale de trecere. A fost aranjată și o piață, unde mărfurile își găseau locul. Au venit meșteșugarii din toate tagmele, aveau propriul lor atelier; tabăra te făcea să crezi că ai în față priveriștea unui oraș forțat întruna. Spațiul din preajma Tabernacolului era ocupat mai întâi de preoți, după aceea veneau leviții, al căror număr total (căci au fost socotiți cei de parte bărbătească, de la treizeci de zile în sus) a fost de douăzeci și trei de mii opt sute și optzeci⁷. Câtă vreme norul acoperea Tabernacolul, tot atâta rămâneau evreii pe loc, convinși că domnul era de față. De îndată ce norul se urnea, porneau și ci mai departe⁸. 6. Moise a inventat și un soi de trâmbiță pe care a făcut-o din argint⁹. Iată și felul cum arăta aceasta. Lungimea ei era ceva mai mică decât un cot, dar țeva cu puțin mai groasă decât la fluier. Avea muștiucul destul de mare încât să preia lesne suflarea trâmbițului, capătul ei căpătând forma unui clopot, la fel ca la trompetă. În limba ebraică trâmbița se numește *asosra*. Au fost făcute două asemenea trâmbițe și una era folosită ca să cheme mulțimea la adunare, iar cealaltă dădea semnalul care vestea căpeteniile semințiilor să vină la deliberările lor asupra treburilor obștești, ambele trâmbițe slujind la convocarea întregului popor. Atunci când se urneau corturile, lucrurile se petreceau astfel. La primul semnal de trâmbiță, se ridicau taberele situate spre răsărit; la cel de-al doilea semnal, se puneau în mișcare taberele dinspre miazăzi. Apoi era strâns Tabernacolul și pus la mijloc, având înainte șase triburi și în urma lui alte șase triburi. Toți leviții erau adunați în jurul Tabernacolului. La al treilea sunet al trâmbiței, porneau la drum taberele aflate spre apus, iar la cel de-al patrulea semnal, cele dinspre miazănoapte. Aceste trâmbițe erau folosite, deopotrivă, în timpul ceremoniilor sfinte, când victimele erau aduse la jertfelnic, fie cu prilejul sabatului sau în alte zile. Se zice că pentru prima oară de la plecarea evreilor din Egipt, atunci s-a sărbătorit Pastele în pustiu.

⁷ Numărul leviților în relatarea *Bibliei* este de 22.000 (*Numerii*, III, 39).

⁸ *Vezi Ieșirea*, XL, 36 și *Numerii*, IX, 17.

⁹ Dumnezeu este cel care i-a cerut lui Moise să facă două trâmbițe de argint, atât pentru chemarea obștii, cât și pentru plecarea taberei (*vezi Numerii*, X, 2, ș.u.)

CAPITOLUL XIII

La câțiva vreme după aceea, tabăra s-a îndepărtat de muntele Sinai și, după câteva popasuri despre care voi vorbi mai târziu, evreii au sosit într-un loc care se numea Esermoth. Acolo mulțimea a început să se răzvrătească iarăși și să-l facă vinovat de relele pe care le-a avut de îndurat în drumetia de până acum. La îndemnul lui, plecat dintr-un ținut foarte rodnic, l-au părăsit și, în loc să aibă parte de fericirea pe care le-a făgăduit-o dânsul, rățăcesc hărțuiți de atâtea nenorociri, resimțind lipsa apei și, dacă n-ar fi fost mană, fără îndoială că ar fi pierit de foame. În timpul multelor și amarnicelor muștrări aduse acestui bărbat, unul din mijlocul lor i-a sfătuit să nu fie nerecunoscători față de Moise și de ceea ce a înfăptuit el pentru izbăvirea tuturor, nepierzându-și încrederea în ajutorul Domnului. Asta a întărit și mai mult gloata, care și-a ridicat și mai aprig glasul împotriva lui Moise. Când a văzut deznădejdea care cuprinsese mulțimea, Moise, dornic să potolească sfidătoarea ei purtare, i-a promis că-i va dărui o mare grămadă de carne, să-i ajungă nu doar o zi, ci mai multe¹. Celor ce nu-i dădeau crezare și-l întrebau cum va fi în stare să procure carnea promisă atâtor mii și mii de oameni, el le-a răspuns astfel: „Dumnezeu și cu mine, în pofida vorbelor rele pe care le-am auzit de la voi, nu vom înceta niciodată să vă purtăm de grijă, că așa este vă veți convinge curând!” De-abia a rostit Moise aceste vorbe că tabăra întreagă a și fost năpădită de prepelețe, și fiecare le-a cules pe cele aflate în jurul lui. Totuși, după scurtă vreme, Domnul i-a pedepsit pe evrei pentru sfrontarea și ocările lor, căci mulți dintre ei și-au găsit sfârșitul. Tocmai de asta locul acela se cheamă până azi Cabrothaba, adică Mormântul poftei².

¹ O lună întreagă, până li se va face lehamite (*Numerii*, XI, 20).

² *Vezi Numerii*, XI, 34.

170

171

CAPITOLUL XIV

1. De acolo Moise i-a dus pe evrei într-un ținut numit Strâmtoarea¹, situat aproape de hotarele Canaanului, și cu

vitrege condiții de trai, chemând apoi poporul la adunare. A pășit în mijlocul lor și le-a zis următoarele: „Domnul a făgăduit să ne dea două bunuri: libertatea și stăpânirea unei țări fericite; de binefacerea uneia vă bucurați deja, pe cealaltă o veți dobândi în curând. Ne aflăm acum la hotarele Canaanului și nici un rege, nici o cetate și nici mulțimea tuturor oștilor lor nu ne pot împiedica să năvălim în această țară. Să fim gata așadar să trecem la fapte: căci băștinașii nu ne vor ceda fără luptă propriul ținut, pe care îl vom ocupa după mari bătălii duse împotriva lor. Să trimitem niște iscoade ca să cerceteze rodnicia pământului și forțele locuitorilor lui. Înainte de toate, să cădem de acord și să cinstim cum se cuvine pe Dumnezeu, care a venit totdeauna în sprijinul și în ajutorul nostru!”

2. Poporul a întâmpinat cu laude vorbele rostite de Moise și a ales drept iscoade doisprezece dintre cei mai destoinici bărbați, câte unul din fiecare seminție. Ei au cutreierat întreaga țară a ca-naaneenilor, de la granița cu Egiptul, și au ajuns până la orașul Amathe și muntele Liban, cercetând natura ținutului și a locuitorilor și, după patruzeci de zile închinată misiunii lor, s-au întors în tabără. Au adus cu ei și roadele pământului, prin frumusețea și mulțimea produselor, despre care spuneau că erau din belșug, stârnind avântul războinic al poporului. Pe de altă parte, ei l-au înspăimântat prin descrierea dificultăților pe care le prezenta cucerirea țării, dându-le vești despre fluviile late și adânci, care nu puteau fi traversate, despre munții ei înalți și de netrecut, ca și despre orașe prevăzute nu numai cu ziduri de apărare, ci și cu fortificații exterioare puternice. Au adus și știrea că în Hebron au dat peste un popor de uriași². În acest fel, iscoadele, dându-și seama că în Canaan greutățile păreau mult mai mari decât toate

¹ în original, *Pharanga*, iar în *Biblie*, pustiul Parau (*Numerii*, XIII, 1).

² *Biblia* îi menționează pe fiii lui Enac din neamul uriașilor (*Numerii*, XIII, 34).

172

cele pe care le-au întâmpinat de la plecarea lor din Egipt, erau nespuse de abătuți din această pricină și au transmis și mulțimii aceeași descurajare fără margini.

3. Cei care au auzit aceste vorbe s-au îndoit că vor avea într-adevăr posibilitatea de a cuceri țara vrăjmașă și, după plecarea lor din adunare, și-au deplâns soarta împreună cu soțiile și copiii, bocindu-se de parcă Dumnezeu nici nu le-ar fi dat într-adevăr ajutorul pe care l-a făgăduit doar prin vorbele sale. Iarși l-au probozit pe Moise și au vociferat împotriva fratelui său, Aaron, Marele Preot, și au petrecut o noapte zbuciumată, adresând ocări celor doi bărbați. În zorii zilei s-au adunat din nou și au cutezat să pună la cale uciderea cu pietre a lui Moise și a lui Aaron, precum și întoarcerea lor în Egipt.

4. Dar două dintre iscoade, anume Iesus, fiul lui Nave din seminția lui Efraim, și Caleb, din seminția lui Iuda, au venit speriați în mijlocul adunării ca să domolească mulțimea și au implorat-o să-și păstreze cumpătul, să nu mai răspândească minciuni pe seama lui Dumnezeu, nelăsându-se înspăimântată de vorbele goale privitoare la puterea canaaneenilor, ci să dea ascultare mai degrabă celor care o călăuzesc spre fericire și spre cucerirea bunurilor râvnite, căci nici munții înalți, nici fluviile adânci nu vor fi stavile în calea bărbaților hotărâți să-și arate vitejia lor ostășească, mai ales că se bucură de sprijinul Domnului, care, în toiul bătăliei, va fi alături de ei. „Să pornim la luptă — au spus vorbitorii — împotriva vrăjmașului, alungând orice îndoială, încrezători în sprijinul lui Dumnezeu, care ne va călăuzi spre izbândă!” Prin asemenea cuvinte căutau amândoi să potolească furia poporului. Moise și Aaron, căzând cu fețele la pământ, s-au rugat fierbinte, nu pentru propria izbăvire, ci pentru eliberarea poporului din neștiința lui și pentru mângâierea sufletelor răvășite de greutățile și năpastele de acum. S-a arătat atunci și a pogorât deasupra Tabernacolului norul care vădea că Domnul era de față³.

¹ Vezi *Numerii*, XIV, 10.

173

CAPITOLUL XV

1. Moise s-a îndreptat apoi încrezător spre popor și le-a vestit că Dumnezeu, mânios pentru jignirile care i-au fost aduse, vrea să-l osândească, nu însă atât de aspru cât ar merita greșelile sale, ci ca un părinte binevoitor care își pedepsește odraslele. Căci atunci când a intrat în Tabernacol, spre a-l ruga cu lacrimi în ochi să nu-și hărăzească pieirii poporul, Domnul i-a amintit cât de recunoscător s-a arătat acesta față de binefacerile numeroase pe care le-a primit și acum s-a lăsat amăgit de teama și nevolnicia iscoadelor, dând mai multă crezare vorbelor lor decât propriilor Sale făgăduieli. Pentru pricina de mai sus, nu-i va da chiar pe toți pieirii și nici nu le va stârpi neamul pe care l-a pus mai presus în întreaga tagmă a muritorilor, dar nici nu-i va îngădui să pună stăpânire pe țara Canaanului sau să se înfrupte din bogăția și belșugul ei, ci, drept pedeapsă pentru ispășirea păcatelor, vreme de patruzeci de ani vor rătăci prin pustie fără să aibă parte de vetre și de orașe proprii¹. Totuși, el făgăduiește că va dărui copiilor noștri acest pământ, făcându-i stăpâni peste belșugul bogățiilor sale, la care ei n-au vrut să fie părtași, dovedindu-și nerăbdarea.

2. Când i-a dat această veste la porunca Domnului, poporul și-a deplâns amarnic nenorocirea, rugându-l pe Moise să intervină pe lângă Dumnezeu ca să-l scape de viața rătăcitoare din pustie și să-i asigure stabilirea în orașe. El le-a spus că Domnul nu se va lăsa pus la încercare în felul acesta; căci mânia nu l-a cuprins din ușurătate sau potrivit firii omenești, ci hotărârea lui a fost luată cu matură chibzuință. Nu-i de mirare și nici de necrezut faptul că un bărbat singur a demolat atâtea mii de oameni dezlănțuiți și a izbutit să-i readucă la cuminenie și blândețe. Căci Domnul a stat mereu în preajma lui și l-a înzestrat cu darul de a îndupleca prin vorbele sale mulțimea, care, din pricina propriei nesupunerii, avusese numeroase prilejuri să se convingă de

¹ Câte un an pentru fiecare din cele patruzeci de zile în care evreii au iscodit pământul Canaan (*Numerii*, XIV, 34).

174

foloasele pe care i le-a adus îndărătnicia (fiindcă de la ea i s-a tras și nenorocirea de față).

3. De altfel, acest bărbat s-a bucurat nu numai în vremea cât a trăit de admirație pentru marea virtute și puterea lui de a convinge prin vorbe pe ceilalți, ci așa se întâmplă și acum; nu există nici un evreu care să nu dea ascultare legilor date de el, chiar și când ar putea nădăjdi că păcatul îi rămâne ascuns, de parcă Moise ar fi de față și l-ar pedepsi pentru nesupunerea lui. Se întâlnesc multe dovezi care atestă că autoritatea lui a stat mai presus de puterile omenești. De pildă, odinioară, niște oameni care locuiau în ținuturile de dincolo de Eufrat au străbătut vreme de patru, luni un drum lung, cu înfruntarea multor primejdii și cu cheltuieli mari, doar ca să aducă cinstire Templului nostru. Totuși, ei n-au obținut permisiunea de a lua parte la jertfele închinare Domnului, întrucât Moise interzicea acest lucru, de vreme ce nu erau deprinși cu obiceiurile pe care le avem și nici cu datinile strămoșilor noștri. Unii au trebuit să plece fără să aducă nici o jertfă, alții, pe la jumătatea desfășurării lor, cei mai mulți dintre ei fiind împiedicați să ajungă până la Templu. Toți au preferat însă să se supună legilor lui Moise și orânduieilor sale, decât să dea ascultare dorințelor proprii; nu trebuia să le fie frică de muștrările nimănui, ci numai pentru a-și asculta glasul conștiinței. Așadar, legile pe care el le-a primit de la Dumnezeu au făcut ca Moise să stea mai presus de faptele omenești. Cu câtăva vreme înainte de izbucnirea războiului nostru împotriva romanilor, când la ei a domnit împăratul Claudius², iar la noi Mare Preot era Ismael, asupra țării noastre s-a abătut foametea, încât un *assaron* de cereale costa patru drahme; atunci au fost aduse jertfe la Sărbătoarea Azimelor șaptezeci de *cori* (adică treizeci și două de *medimne*³ siciliene sau patruzeci și una de *medimne* atice) de făină. Totuși, nici unul dintre preoți n-a cutezat să guste vreun duminat de pâine, în pofida foametei care bântuia ținutul: atât de mare era respectul lor față de legi și teama de Dumnezeu, care obișnuiește să pedepsească păcatele tănuite. De aceea, nu-i de mirare că

² între anii 41-54 e.n., cât a cărmuit Imperiul roman cel de-al patrulea reprezentant al dinastiei iulio-claudice.

³ Măsură de capacitate grecească însumând circa 52,1 litri, cu diferențe care variau de la o cetate la alta.

175

Moise a făcut odinioară fapte de seamă, dacă până în zilele noastre scrierile sale au atâta putere și trecere încât cei ce ne sunt dușmani recunosc că Dumnezeu însuși ne-a dat aceste norme de viață prin intermediul lui Moise. Totuși, fiecare poate să creadă ce vrea în această privință.

CARTEA A IV-A

176

CONȚINUTUL CĂRTII A IV-A

1. în pofida părerii lui Moise, evreii îi atacă pe canaaniți și sunt înfrânți.
 2. Răzvrătirea lui Cores și a susținătorilor săi împotriva lui Moise și a fratelui acestuia în privința preoției.
 3. Cum urzitorii răzvrătirii au fost stârpiți prin vrerea Domnului și cum fratelui lui Moise, Aaron, și fiilor săi li s-a adevărit preoția.
 4. Ce soartă au avut evreii în pustiu vreme de treizeci și opt de ani.
 5. Cum Moise i-a învins pe regii amoriților, Sichon și Og, nimicind oștirea acestora, și a împărțit țara lor între două seminții și jumătate de evrei.
 6. Despre profetul Balam și ce fel de om a fost.
 7. Cum s-au luptat evreii cu madianiții și i-au biruit.
 8. Legile date de Moise și cum s-a stins el din viață.
- Intervalul cuprins de această carte numără 38 de ani.

179

CAPITOLUL I

1. Viața pe care o duceau în pustiu, chinuitoare și deosebit de aspră, îi constrângea pe evrei ca, în pofida împotrivrării lui Dumnezeu, să caute înfruntarea cu canaaniții. N-au vrut să asculte de vorbele lui Moise de a se astâmpăra, convinși că, și fără să-i obțină consimțământul, ei sunt în stare să-și învingă dușmanul; ba chiar au început să-l învinuiască și să-l suspecteze că urmărirea cu tot dinadinsul să-i mențină pe toți în lipsurile cumplite în care se zbăteau, ca să fie mereu dependenți de ajutorul lui. Au pornit așadar războiul împotriva canaaneenilor,

zicându-și în sinea lor că Dumnezeu îi ocrotea nu numai de dragul lui Moise, ci că avea încredere în întregul neam, din considerație față de strămoșii care s-au dovedit vrednici de protecția-i divină și așa cum, datorită virtuților, i-a călăuzit mai întâi pe aceștia spre libertate, la fel îi va sprijini acum și pe ei dacă se vor strădui din răspuțeri. își spuneau că și singuri aveau destulă putere să învingă orice popor, chiar dacă Moise ar fi vrut să-l înstrăineze pe Dumnezeu de ei. Nu putea fi decât spre folosul lor faptul că se bizuiau pe forțele proprii și, în semn de recunoștință pentru norocul eliberării din robia egipteană, să îndure tirania lui Moise ori să accepte amăgirea de a trăi după bunul său plac. Ca și cum Dumnezeu, în marea-i bunăvoință față de Moise, i-ar fi vestit numai lui propriile sale planuri despre ei, ca și cum n-ar fi toți din stirpea lui Abraham, Domnul l-a inițiat numai pe el cum să poată afla toate tainele viitorului. Li s-a părut că era mai înțelept dacă ar fi disprețuit deșartă trufie a lui Moise și, având deplină încredere în Dumnezeu, care le-a făgăduit această țară, căutau să intre în stăpânirea ei; nu se mai sinchiseau de Moise, cel ce le pune mereu piedici, sub pretextul poruncilor primite de la Dumnezeu. Ca să dea de capătul greutăților de față, care din cauza pustietății din jur păreau și mai greu

181

de îndurat, evreii s-au grăbit să-și ridice armele împotriva cana-aneenilor, punându-se sub conducerea și paza Domnului, fără să mai aștepte însă asentimentul Legiuitorului lor.

2. După ce au ajuns la părerea că hotărârea luată era cea mai bună, ei au pornit împotriva dușmanilor. Aceștia nu s-au speriat nici de năvala, nici de numărul lor, ci i-au întâmpinat vitejește, încât au răpus o mulțime de evrei și, destrămând rândurile celorlalți, și-au urmărit vrăjmașii, pe care i-au fugărit în chip rușinos până în tabără. Desfășurarea faptelor fiind atât de potrivnică speranțelor lor, întregul curaj al evreilor a scăzut și nici că se așteptau la ceva mai bun; aveau convingerea că nenorocirea le-a fost trimisă de Dumnezeu, fiindcă au pornit la luptă fără încuviințarea Lui.

3. Când i-a văzut pe ai săi abătuți de înfrângerea suferită, de teamă ca nu cumva dușmanii, încurajați de victoria lor și dornici de noi succese, să nu pornească la atac, Moise a socotit că cel mai înțelept lucru era să-și îndepărteze oastea de Canaan, întorcându-se în pustiu. Redevenit de bunăvoie iarăși încrezător în puterea Legislatorului (fiindcă înțelesese că nimic din ceea ce a întreprins fără propria-i aprobare nu s-a terminat cu bine), poporul și-a retras tabăra mai în adâncul pustiului, Moise găsimd cu cale să-l lase deocamdată să stea liniștit acolo și să nu mai intre în luptă cu canaaneenii înainte ca Dumnezeu să-i arate sosirea prilejului potrivit.

CAPITOLUL II

1. Așa cum se întâmplă îndeobște în sânul oștilor mari, mai ales după ce au suferit înfrângeri, ca unii să devină nestruși și neascultători, la fel s-au petrecut lucrurile și la israeliți. Căci ei numărau șase sute de mii de luptători, o mulțime pe care cu greu

182

puteai s-o supui ordinelor venite de sus chiar și în vremurile bune, cu atât mai puțin în toiul lipsurilor și al nenorocirilor de acum, oștenii fiind nemulțumiți de ei și de propriii lor conducători. De aceea a izbucnit în mijlocul lor o revoltă cum n-am mai auzit să se fi întâmplat nici printre greci, nici printre barbari. Din marea primejdie amenințând viețile tuturor i-a scăpat Moise, care n-a vrut să știe că au fost nedrepti cu el, căci puțin a lipsit să le cadă victimă, ucis cu pietre. Dar Dumnezeu nu i-a nesocotit până într-atât încât să-i lase pradă unei mari nenorociri, ci, în pofida faptului că au avut o atitudine sfidătoare față de legislatorul lor și față de poruncile pe care le dăduse prin intermediul lui Moise, El i-a scăpat totuși de pieirea în care i-ar fi târât, fără îndoială, răzvrătirea, dacă nu s-ar fi îngrijit la vreme de izbăvirea lor. Despre această revoltă și felul cum a reușit să o aplaneze Moise vă voi povesti acum, după ce am înfățișat mai întâi pricina care a dus la izbucnirea ei.

2. Cores, cel mai de văză dintre evrei prin obârșia și bogăția lui, experimentat în cuvântări și foarte priceput în mânăuirea mulțimilor, clocotea de invidie văzând deosebita prețuire de care se bucura Moise (căci erau evrei din aceeași seminție și se înrudeau strâns). Nemulțumirea lui consta în faptul că se socotea mai demn de această cinstire decât el (de vreme ce era mai bogat și cu nimic mai prejos prin naștere). Striga în mijlocul leviților (erau din aceeași seminție), dar mai ales al rudelor, susținând că Moise caută să-și sporească mereu faima prin folosirea unor mijloace condamnabile, ca și cum Dumnezeu l-ar avea în vedere numai pe el, în vreme ce fratelui său, Aaron, i-a încredințat preoția, contrar legilor, fără să ceară aprobarea popoului, ci doar după bunul său plac, aidoma tiranilor care obișnuiesc să împartă onorurile cum li se năzare lor. Mai dăunătoare decât constrângerea fățișă rămâne tainica folosire a nedreptății, care îi asuprește pe oameni nu numai împotriva voinței, ci chiar și fără știrea lor. Cel care este conștient de faptul că merită să obțină vreo funcție înaltă se străduiește s-o dobândească prin convingerea celorlalți, fără a cuteza să recurgă la forță. Dar cel ce nu poate să ajungă la ea pe cale dreaptă se abține de la silnicie, ca să salveze aparența binelui, dar folosește vicleșugul, spre a-și atinge țelul dorit. Interesul popoului cere ca asemenea oameni să fie trași la răspundere, fiindcă ei își desfășoară pe ascuns dăunătoarea lor

183

activitate, și nu trebuie să îngăduim ca puterea lor să prindă cheag, astfel ca mai târziu să iasă la iveală că sunt niște dușmani. „Oare ce pretext poate invoca Moise pentru faptul că a dat lui Aaron și fiilor săi rangul de preot?” a zis Cores mai departe. „Dacă Dumnezeu a hotărât să acorde această cinste unuia din seminția lui Levi, atunci mai drept ar fi fost să mă alegă pe mine, care în privința obârșiei sunt egalul lui Moise, dar îl întrec prin bogăție

și vârstă. Dacă s-ar ține seama de vechimea seminției, cea mai îndreptățită să primească această cinste ar fi seminția lui Rubel: adică rangul să-l primească Datham, Abiram și Phalaus¹. Fiindcă ei sunt cei mai vârstnici și cei mai bogați din această seminție."

3. Astfel a cuvântat Cores, dornic să dea impresia că urmarea doar binele obștesc, dar în realitate el făcea acest lucru pentru ca poporul să-i transmită lui rangul de Mare Preot. El și-a rostit discursul răuvoitor și bine chibzuit mai întâi în fața celor din seminția lui. Dar vorbele sale au trecut treptat mai departe și, oricine le auzea, mai adăuga propriile-i clevetiri împotriva lui Aaron, astfel că învinuirile au fost cunoscute de întreaga oștire. Cei ce complotau alături de Cores erau vreo două sute și cincizeci de bărbați cu multă trecere, care se străduiau să-l înlăture din preoție pe Aaron, fratele lui Moise, și să-l jignească pe ultimul. Răzmerița a cuprins mulțimea. Se puneau la cale uciderea cu pietre a lui Moise și toți s-au strâns într-o mare adunare plină de tumult și zarvă. Stând în fața Tabernacolului lui Dumnezeu, ei cereau prin strigăte alungarea tiranului care, sub pretextul poruncilor Domnului, instaurase o asuprire atât de grea, precum și eliberarea poporului de sub jugul său. Dacă Dumnezeu ar fi vrut să-și aleagă un preot, atunci El s-ar fi oprit la un om demn să îndeplinească această funcție și nicicum la unul care era mult mai prejos decât ceilalți. Iar dacă El ar fi găsit cu cale să le dea ca preot pe Aaron, ar fi făcut acest lucru prin alegerea lui de către popor, nelăsând numirea acestuia doar în seama fratelui său.

4. Deși aflase cu mult mai înainte de ponegririle lui Cores și văzuse deja că poporul fusese cuprins de revoltă, Moise nu s-a temut deloc, ci s-a bizuit pe chibzuința cu care orânduise lucrurile

¹ în *Biblie*, cel de-al treilea membru al tribului lui Ruben care s-a sculat împotriva" lui Moise este On, fiul lui Felet (*Numerii*, XVI, 1).

184

până acum. Știind că fratele său își dobândise preoția prin porunca lui Dumnezeu și nu prin propria-i favoare, s-a îndreptat liniștit spre adunare. N-a spus nici un cuvânt poporului (deși era priceput și înzestrat cu darul de a influența mulțimea), ci, s-a adresat numai lui Cores și, glăsuindu-i cât a putut de tare, i-a zis următoarele: „După părerea mea, Cores, fie tu, fie oricare dintre aceștia (îi avea în vedere pe cei două sute cincizeci de bărbați din jurul lui), meritați să fiți preoți și n-aș ține pe nimeni din întreaga adunare departe de demnitatea preoțească, dacă prin bogăție și alte avantaje s-ar afla și el în preajma noastră. Dar lui Aaron i-am încredințat preoția nu pentru avuțiile sale (căci ale tale sunt mai mari decât ale noastre puse laolaltă), nici pentru aleasa-i obârșie (fiindcă Domnul a vrut ca ea să fie identică și ne-a dat același străbun²), nici mânat de frățesca dragoste, căci n-ar fi fost drept să ofer fratelui meu un lucru revendicat de altcineva. Dacă aș fi atribuit singur această demnitate, fără să țin seama de Dumnezeu și de lege, nu m-aș fi lăsat deoparte pe mine în favoarea altuia, propria persoană fiindu-mi mai apropiată decât fratele meu și mie însumi îmi sunt mai drag decât el. N-ar fi fost o dovadă de iscusință să mă expun primejdiei de a încălca legea doar pentru a asigura fericirea altcuiva. Dar nu sunt eu în stare să mă arăt nedrept cu voi, nici Dumnezeu nu mi-ar fi îngăduit să-l disprețuiesc astfel, sau să vă las să ignorați ce aveți de făcut ca să fiți pe placul său. Faptul că și-a ales singur preotul a făcut ca eu să fiu dezlegat de orice răspundere în această privință. Deoarece, nu printr-o concesie de-a mea, ci prin hotărârea Domnului și-a dobândit preoția, el este gata s-o cedeze râvnilor lăsând-o în seama celor care trebuie să-i decidă soarta. Aaron este dispus să-și păstreze pe mai departe preoția doar dacă judecătorul se va pronunța în favoarea lui, el menținându-și cuvenitul său drept în egală măsură cu cei care se află în întrecere cu dansul. El este mai bucuros să vă vadă pe voi lecuiți de răzvrătire, decât să dețină acea demnitate pe care și-a dobândit-o totuși cu încuviințarea noastră. Nu trebuie să socotim că am comis o eroare dacă ceea ce ne-a dăruit Dumnezeu a primit și consimțământul nostru. A nu primi demnitatea pe care Domnul însuși a orânduit-o mai înainte

² Atât Moise și Aaron, cât și Cores sunt descendenții celui de-al treilea fiu al lui Iacob, Levi.

constituie o nelegiuire vădită; așijderea, o faptă nechibzuită să n-o recunoști, când Dumnezeu ne-a dăruit-o pentru totdeauna, spre a fi păstrată de noi cu strășnicie. De aceea, el va hotărî din nou cine anume va fi însărcinat să aducă jertfele noastre și va împlini slujbele divine. Ar fi inadmisibil dacă, zbatându-se să obțină această demnitate, Cores i-ar tăgădui Domnului dreptul de a împuternici pe cine vrea El. Puneți, așadar, capăt revoltei și tulburărilor în vederea împlinirii acestui lucru. Dar mâine în zori să fiți de față și voi, cei ce vă disputați preoția, și fiecare să aducă de acasă o cădelniță, tămâie și focul pentru cărbuni³. Iar tu, Cores, lasă-l pe Domnul să hotărască singur și așteaptă să-și dea El verdictul în această pricină, fără să te crezi mai presus de Dumnezeu! Apropie-te plin de evlavie, pentru ca el să se convingă că poate să-ți recunoască rangul. Mi se pare însă drept ca și Aaron să fie admis la această alegere, ca unul care este din aceeași seminție și nu i se poate aduce nici o muștrare privitoare la preoția lui de până acum. Când veți fi strânși laolaltă, veți aduce prinos mironenii, în nasul poporului. Veți arde tămâie și cel a cărui jertfă va fi pe placul Domnului, acela să fie și Mare Preot hărăzit nouă! Nimeni nu-l va mai învinui că, mulțumită fratelui său, a primit această funcție înaltă!"

CAPITOLUL III

1. De îndată ce Moise a rostit aceste cuvinte, mulțimea a încetat să facă zarvă și să-l suspecteze pe Moise. Aceasta i-a lăudat vorbele și s-a potolit, căci a socotit că ele urmăreau binele poporului. Apoi, adunarea s-a împrăștiat. Dar în zorii zilei următoare, oamenii s-au întrunit din nou, ca să fie de față la aducerea

³ Vezi *Mimai*, XVI, 17.

186

jertfei și la hotărârea privitoare la alegerea făcută între cei ce-și disputau preoția. Adunarea era tare zbuciumată, deoarece poporul era de la început încordat. Unii din mulțime trăgeau nădejde și simțeau o deosebită plăcere ca Moise să se dovedească drept un răufăcător; în schimb, cei înțelepți doreau să se vadă scăpați de neliniște și zarvă; fiindcă ei se temeau ca, prin statornica sporire a revoltei, să nu se destrame buna orânduire a lucrurilor. Căci întreaga gloată este bucurioasă, prin natura ei, să-și vorbească de rău căpeteniile, schimbându-și părerea după discursul orîșicui, ca să dezlănțuie tumultul. Moise și-a trimis mesageri la Abiram și Datham și le-a dat poruncă să vină, potrivit celor convenite împreună, ca să asiste la deznodământul alegerii preotului prin jertfă. Aceștia au răspuns mesagerilor că nu-i vor da ascultare¹, nici nu vor mai îndura să crească puterea lui Moise, pe care el a dobândit-o pe căi necinstite. Când a aflat răspunsul, Moise a poruncit căpeteniilor să-l însoțească și s-a îndreptat spre Datham și pe susținătorii lui, netemându-se deloc că se îndrepta spre niște oameni trufași și îndărătnici. Căpeteniile au pornit numaidecât pe urmele lui. La auzul veștii că Moise și fruntașii poporului urmau să-i viziteze, Datham și susținătorii săi au ieșit în afara locuințelor, împreună cu soțiile și copiii, așezându-se în fața corturilor, și a așteptat să vadă ce va întreprinde Moise. Ei erau înconjurați de slujitori, gata să sară în ajutorul lor, dacă Moise va recurge la forță.

2. Ajuns în preajma acestora, Moise și-a înălțat mâinile spre cer și, cu glas puternic, ca să fie auzit de întreaga mulțime, a spus următoarele: „Stăpân al celor ce se află în cer, pe pământ și în mare (fiindcă te socotesc martorul cel mai demn de încredere al faptelor săvârșite de mine numai și numai după cum ai vrut Tu, care mi-ai fost statornic sprijin în îndeplinirea lor, milostivindu-te totdeauna de evrei în orice năpastă), vino și ascultă-mi rugile! Ție nu-ți rămân ascunse nici faptele, nici gândurile noastre. Nu sta în cumpănă să dezvălui adevărul și să dai pe față ingratitudea acestor bărbați față de mine. Lucrurile mai vechi, petrecute înaintea nașterii mele, le cunoști pe toate cel mai bine nu din auzite, întrucât ele s-au petrecut de față cu Tine, sub privirile Tale. Fii, așadar, martorul meu în împrejurările de față, care nu sunt deloc

¹ *Vezi Numerii, XVI, 12-16.*

187

▲

străine oamenilor, neșovăind să le pună, totuși, sub semnul îndoielii. Tihnită viață pe care o duceam prin propria-mi virtute, mulțumită vrerii Tale și bunăvoinței socrului meu Raguei, am părăsit-o în pofida faptului că o duceam bine și m-am dedicat amărăciunilor îndurate de acest popor. întocmai ca mai înainte pentru eliberarea lor, la fel și acum, ca să le asigur prosperitatea, am avut de înfruntat mari necazuri, alături de toate primejdiile pe care le-am îndurat bucurios. Deoarece azi, iată, văd că mă bănuiesc de nelegiuri tocmai bărbații ce-și datorează trudei și grijilor mele propria lor viață și siguranță, vino în ajutorul meu, Tu, cel ce mi te-ai arătat în focul de pe muntele Sinai și m-ai socotit demn să-ți ascult atunci glasul și să privesc semnele minunilor Tale din locul acela! Tu, care mi-ai poruncit să plec în Egipt, ca să vestesc poporului Tău hotărârea luată în privința lui; Tu, care ai clintit din temelii norocul egiptenilor, care ai pus la cale fuga noastră din robia lor, făcând ca puterea faraonului să se micșoreze în fața mea; Tu, cel ce-n calea noastră, care nu cunoșteam drumul, ai transformat marea în uscat, apoi ai umflat iarăși marea întru pieirea egiptenilor, înzestrându-ne pe noi, cei dezarmați, cu armele lor; Tu, care ai făcut să ne pară bună de băut apa spurcată și pentru noi, aflați în pragul dezastrului, ai lăsat să țâșnească izvorul din stâncă; Tu, care ne-ai adus hrană de dincolo de mare, nouă, care duceam lipsă mare de merinde pe pământ; Tu, care ne-ai trimis din cer bucate încă necunoscute de nimeni până atunci; Tu, care ne-ai deprins cu gândirea și cu legile înțelepte, deschizându-ne calea spre orânduirea statului! Vino, așadar, stăpânul lumii întregi, fii Tu judecătorul și incoruptibilul meu martor, că n-am primit încă de la vreun evreu daruri pentru încălcarea legilor și a dreptății; că atunci când a avut câștig de cauză, n-am răbdat ca săracul să fie biruit de un potrivnic mai bogat; nici că puterea mea a adus cumva vreo daună statului! Și totuși, asupra mea a căzut bănuiala, fără ca eu să mă simt atins de cea mai mică vină: cică nu din porunca ta, ci prin favoarea mea ar fi primit Aaron preoția. De aceea, dovedește acum că orânduiești și strunești toate lucrurile cu chibzuință și că nimic nu-și atinge țelul final la întâmplare și de la sine, ci numai prin voia Ta. Arată că ai grijă de cei care aduc un folos evreilor și pedepsește-i pe Abiram și Datham, care te învinuiesc de nepăsare, întrucât te lași învins de vicleșugurile mele! Vădește-ți dreptatea pe care o faci condamnându-i pe cei care, în sminteala lor, îți terfelesc gloria

188

▲

și lasă-i să piară într-un chip mai înfricoșător decât prin moartea de care au parte îndeobște oamenii: fă să se caște pământul pe care calcă ei și să-i înghită împreună cu semenii și avuțiile lor cu tot! Aceasta va fi o dovadă a puterii Tale în fața tuturor și va sluji drept pildă prevestitoare pentru cei ce au gânduri urâte despre Tine. În schimb, eu mă voi dovedi un slujitor credincios și un înfăptuitor al poruncilor Tale. De-am comis într-adevăr isprava rușinoasă de care mă învinuiesc aceștia, atunci lasă-i pe toți nevătămați de nici un rău și fă să cadă asupra mea pieirea pe care le-am menit-o lor. Și de vreme ce i-ai pedepsit pe aceia care aveau de gând să facă o nedreptate poporului, sădește pentru totdeauna pacea și concordia în rândul celorlalți, ca poruncile Tale să fie îndeplinite de mulțime, hărăzește-i să ducă o viață sigură și scutită de chinurile pe care le merită nelegiuiții. Căci Tu știi cât de nedrept ar fi ca israeliții să primească pedepsele pe care trebuie să le îndure cei nedemni!"

3. Moise de-abia apucase să rostească printre lacrimi aceste vorbe și deodată pământul s-a cutremurat, de parcă s-ar fi dezlănțuit o furtună în largul mării, când puterea vânturilor învol-burează talazurile, și au înmărmurit cu toții. S-a stârnit un vuiet și un trăsnet năprasnic și pământul din jurul corturilor celor răzvrățiți s-a căscat, înghițindu-i pe aceștia împreună cu cei ce le erau dragi. Pieirea le-a decurs prea repede ca să se poată observa ceva, iar pământul care se crăpase în jurul lor s-a închis la loc, netezindu-se, fără ca la îndemâna privitorilor să mai rămână vreo urmă a celor întâmplate. Așa și-au găsit sfârșitul răzvrățiții ca o pilduitoare dovadă a puterii Domnului. S-ar fi convenit ca ei să fie deplânși nu numai pentru nenorocirea care îi lovise, ci și pentru că rudele lor s-au bucurat de soarta pe care au avut-o. Aceștia au uitat legăturile lor de rubedenie cu răzvrățiții, la vederea celor întâmplate, încuviințând bucuroși pedeapsa dată de Dumnezeu și convinși că, o dată cu Datham și cu susținătorii lui, statul scăpase de o plagă, n-au fost deloc întristați de moartea acestora.

4. Moise i-a chemat pe cei ce-și disputau rangul preoției, ca să se aleagă dintre ei cine va fi preot, după felul cum jertfa fiecăruia va fi cea mai plăcută lui Dumnezeu. Când s-au strâns, așadar, două sute și cincizeci de bărbați care se bucurau de o mare trecere în fața poporului, atât datorită virtuților strămoșești, cât și propriei lor virtuți, s-au ivit de asemenea Aaron și Cores,

189

aprinzând cu toții înaintea Tabernacolului tămâia în cădelnițele pe care le aduseseră cu ei. Și a izbucnit un foc atât de puternic cum nu mai văzuse nimeni până atunci printre focurile urzite de mâinile omenești sau fășnind din străfundul pământului sau stârnindu-se de la sine în mijlocul pădurilor, prin suflarea vânturilor care le ațâță, ci ca un foc așa cum numai Dumnezeu poate să aprindă, strălucitor și foarte pustiitor². Sub văpaia lui, toți cei două sute cincizeci de bărbați, în frunte cu Cores³, au fost mistuiți până într-atât, încât din trupurile lor n-a mai rămas nici o urmă. Doar Aaron a scăpat nevătămat de foc, fiindcă Domnul l-a deosebit de cei ce meritau să fie arși de vii. După pieirea răzvrățiților, dornic să se păstreze pentru totdeauna amintirea pedepsei lor, vrând ca nepoții îndepărtați să cunoască această faptă, Moise i-a poruncit lui Eleazar, fiul lui Aaron, să pună cădelnițele condamnaților în fața jertfelnicului de aramă⁴, pentru ca și urmașii să afle ce s-a întâmplat cu aceștia, putând astfel să se convingă singuri de ce este în stare să facă puterea lui Dumnezeu. Alături de fiii săi, Aaron și-a păstrat demnitatea preoțească, dovedind în fața tuturor că el o deținea pe drept, nu prin favoarea lui Moise, ci prin judecata Domnului.

CAPITOLUL IV

1. Totuși, răscoala nu s-a potolit pe deplin, ci a crescut și mai mult, devenind mai dârză decât înainte. Și pricina pentru care

² Flavius Josephus sugerează proveniența supranaturală a combustiei care a spulberat instantaneu 250 de oameni pe un imens rug invizibil.

³ Din *Biblie* reiese că oamenii lui Cores și toată averea lui au fost înghițite de pământ, el însuși fiind mistuit de foc în fața Tabernacolului, alături de partizanii lui, printre care se numără probabil Datham și Abiran, (*Numerii*, XVI, 31-35).

⁴ Cădelnițele celor arși au fost sfărâmate și prefăcute în foi care au slujit la acoperirea jertfelnicului, potrivit poruncii date de Dumnezeu (*Numerii*, XVI, 37-40).

190

situația se înăsprea de la o zi la alta lăsa să se întrevadă că răul nu se va curma repede, ci va dura multă vreme. Chiar dacă în sufletele oamenilor stăruia convingerea că nimic nu se petrecuse fără voia lui Dumnezeu, ei nu doreau să admită decât că Domnul făcuse aceasta de dragul lui Moise. Doar lui i se datora faptul că Dumnezeu se aprinsese și-și revărsase apriga mânie asupra lor, nefiind chiar atât de lezat de jignirea celor pedepsiți, cât mai ales ațâțat de Moise împotriva lor. Chipurile, aceștia pieriseră nu pentru alt delict în afara celui de a fi fost prea zeloși în cinstirea și slujirea lui Dumnezeu. Prin stârpirea atâtor bărbați și a tuturor oamenilor de vază, Moise însuși pedepsise poporul, pentru ca să nu-l mai tragă nimeni la răspundere, iar fratelui său să i se confirme fără crâcnire preoția. De acum încolo nimeni n-o va mai râvni cu ardoare, de vreme ce i-a văzut pe alții târâți de ea în prăpastie. În afară de asta, până și mdele celor ce pieriseră incitau poporul să mai diminueze cumva trufia lui Moise: asta poate sluji și la propria lui siguranță.

2. Moise, care auzise cu mult înainte de tulburarea cuibărită în mijlocul mulțimii, s-a temut să nu izbucnească o nouă revoltă, aducând cu ea o mare nenorocire. A chemat, așadar, la o adunare poporul și i-a ascultat în liniște păsurile, fără a căuta să se dezvinovățească deloc, ca să nu ațâțe și mai mult gloata. A cerut fiecăruia dintre căpeteniile de seminție să vină cu un toiag pe care să fie scris numele seminției: preoția o va dobândi cel pe toiagul căruia își va arăta Dumnezeu semnul său. Propunerea fiind unanim acceptată, au fost aduse toiagele și Aaron a scris pe toiagul său numele seminției lui Levi; Moise le-a strâns și le-a depus în Tabernacol. În ziua următoare, el a luat de acolo toiagele; ele au putut fi lesne identificate, fiindcă aveau semne de recunoaștere din partea căpeteniilor de seminții care le aduseseră, precum și a poporului. Celelalte arătau la fel ca atunci când fuseseră primite de Moise, în schimb pe toiagul lui Aaron puteau fi văzute ramuri, mlădițe și chiar fructe coapte¹. Erau migdale, căci din acest copac fusese făcut toiagul. Uimiți de noutatea acestei minuni², evreii

¹ Vezi *Numerii*, XVII, 8.

² „Printr-o minune, Dumnezeu: /în mâna preotului său/ Toiagul a înmugurit" sunt versurile cântate de Corul pelerinilor tineri în finalul operei *Tannhäuser* de Richard Wagner, al cărei libret a fost tradus de St. O. Iosif. *Tannhäuserlied* (*Cântecul lui Tannhäuser*), datând din 1520, a folosit miracolul

191

s-au lepădat de ura pe care o purtau în aceeași măsură față de Moise ca și față de Aaron, admirând verdictul dat de Dumnezeu în această pricină. De altfel, fiindcă nu puteau decât să aplaude hotărârea luată de Dumnezeu, ei au recunoscut pe deplin dreptul la preoție al lui Aaron. Ales în trei rânduri de către Dumnezeu și adevărat prin semne convingătoare, el a rămas definitiv în această funcție: răscoala evreilor, care dura de multă vreme, a luat sfârșit în felul acesta.

3. Moise scutise seminția lui Levi de război și de expediții militare, dându-i menirea să-l slujească pe Dumnezeu; dar, pentru ca grijile traiului zilnic să n-o facă să-și neglijeze sacrele-i îndeletniciri, el a poruncit evreilor ca atunci când, prin voința lui Dumnezeu, vor intra în stăpânirea țării Canaanului, să distribuie leviților patruzeci și opt de cetăți vestite și frumoase, repartizându-le câte două mii de coți din pământul situat de jur împrejurul zidurilor de apărare³. În afară de asta a mai prescris poporului să dăruiască leviților și preoților zeciuiala din recolta lui anuală. Iată, așadar, care sunt lucrurile permise de această seminție de la popor. Am socotit necesar să tratez separat toate cele ce revin din astea numai preoților.

4. Din cele patruzeci și opt de orașe ce le revin, leviții trebuie să le acorde treisprezece, iar din zeciuiala pe care o obțin anual de la popor să le cedeze a zecea parte. În afară de asta, Moise a hotărât ca poporul să dăruiască lui Dumnezeu cele dintâi roade ale pământului; din rândul patrupedelor care puteau fi sacrificate, primii născuți, dacă erau de parte bărbătească, trebuiau să fie dați preoților, spre a fi aduși prinos, ca ei să-i mănânce împreună cu familiile lor în Orașul sfânt⁴. Privitor la dobitoacele care, potrivit legii, nu puteau sluji drept hrană, proprietarii lor urmau să plătească un siclu și jumătate, iar pentru primii născuți ai oamenilor să toiașului înflorit pentru a dovedi că păcatele grele ale minnesăngerului bavarez, venit în pelerinaj la Roma, au fost iertate de pronia cerească, infirmând scepticismul Papei (Urban IV, 1261-1264), care spusese că Tannhäuser va fi absolvit doar cu condiția repetării biblicei minuni relatate de Moise în cea de-a patra Carte a sa (Cap. XVII).

³ *Vezi Numerii*, XXXV, 4.

⁴ întâii născuți ai vacilor, oilor și caprelor erau sfințiți, jertfelnicul fiind stropit cu sângele lor (*Numerii*, XVIII, 17).

192

dea câte cinci sicii⁵. Preoților le mai revenea pârga de la tunsoarea oilor, iar la pisarea boabelor de grâu sau la coacerea pâinii, se alegeau cu câte o prăjitură. Cei ce se consacrau Domnului printr-un legământ (așa-zișii nazirei, care-și lăsau părul să crească în voie și se abțineau de la vin), când se împlinea termenul aferosirii⁶, obișnuiau să ofere preoților pletele lor tunse. Așijderea, cei ce se numeau *corbani* (ceea ce în elinește înseamnă „închinat Domnului”), când doreau să se elibereze de slujba pe care și-o luaseră asupra lor, trebuiau să plătească preoților niște bani: femeia câte treizeci de sicii, bărbații însă cincizeci de sicii. Pe cei ce nu aveau de unde să plătească atâția bani, preoții puteau să-i dezlege după cum găseau de cuviință. Cine înjunghia acasă pentru ospăț, nu ca s-o aducă prinos, o vită din turma lui, avea datoria să dea preoților măruntaiele, pieptul și șoldul drept. Astfel Moise a asigurat preoților venituri bogate, în afară de prinosurile pe care trebuia să le aducă poporul pentru jertfele de ispășire, așa cum am arătat în cartea anterioară. Din toate aceste bunuri, preoții trebuiau să dea o parte slujitorilor casei, fiicelor și soțiilor, cu excepția jertfelor aduse pentru ispășire, pe care preoții și membrii familiei de parte bărbătească le mâncau în templu, în aceeași zi. 5. După ce a dat aceste porunci în urma înăbușirii revoltei, Moise a purces la drum cu oastea întreagă, sosind la hotarele Idumeei. Prin soli pe care i-a trimis regelui idumeenilor, el i-a cerut îngăduința de a trece nestingherit prin țara lui, dându-i asigurarea că nu va avea de suferit nici un fel de nedreptate sau pagubă; în afară de asta, Moise a stăruit pe lângă el să-i dea voie să cumpere merinde pentru oaste; el s-a arătat gata să plătească și apa de băut, dacă regele poruncește așa ceva. Fără să primească deloc propunerile solilor lui Moise, acesta nu numai că nu i-a permis să-i străbată țara, ci și-a adus oastea în calea lui Moise, ca să-l împiedice, dacă ar fi încercat să pătrundă cu de-a sila. Ca atare, Moise (fiindcă Dumnezeu îl îndemnase printr-un răspuns

⁵ Acesta era prețul de răscumpărare al întâiului născut, la o lună după venirea lui pe lume. Se răscumpărau și primele odrasle ale dobitoacelor necurate (*Numerii*, XVIII, 15-16).

⁶ Nazireii își impuneau prin legământ pentru o perioadă de 30 de zile să se abțină de la vin, să nu se tundă, să nu atingă morții (vezi *Numerii*, cap. VI). Doar Samson și Samuel au fost nazirei pe viață.

193

la întrebarea lui să nu înceapă lupta) și-a retras trupele, alegând un drum ocolitor prin pustiu.

6. În vremea aceea, în al patruzecilea an de la plecarea evreilor din Egipt, la crai-nou al lunii Xanthicos, a murit Mariamme, sora lui Moise. A fost înmormântată cu multă strălucire prin contribuție publică pe coasta unui munte ce se numea Sin⁷; după ce a purtat doliu după ea vreme de treizeci de zile, poporul a fost curățat de Moise în felul următor. O junincă, neînvățată cu jugul sau cu muncile câmpului, fără nici o meteahnă trupească, în întregime roșcată, a fost dusă puțin în afara taberei de către Marele Preot, într-un loc foarte curat, și înjunghiată, iar cu sângele ei, în care își înmuiase degetul, stropea de șapte ori spre Tabernacolul Domnului. Apoi întreaga junincă, așa cum zăcea, cu pielea și măruntaiele ei, a fost arsă pe loc, în mijlocul flăcărilor aruncându-se bucăți de lemn de cedru, împreună cu isop și smocuri de lână stacojie. Toată cenușa era adunată de un om neprihănit și pusă într-un loc foarte curat. Presărând cu ramuri de isop puțină spuză într-un izvor și turnând niscaiva cenușă în apă, cei pângăriți de un mort se stropeau cu ea în a treia și a șaptea zi și astfel se puteau socoti purificați. Această datină a fost orânduită de Moise și pentru viitor, atunci când evreii vor fi ajuns în Țara Făgăduinței⁸.

7. După ce și-a curățat astfel oastea, care deplângea moartea surorii căpeteniei lor, Moise a condus întregul ei convoi prin mijlocul pustiei și al Arabiei. O dată sosit la locul socotit de arabi propria lor capitală (care s-a

chemat odinioară Arce, iar acum se numește Petra), înconjurat fiind de un munte înalt, Aaron s-a urcat pe piscul lui, întrucât Moise îi prevestise că va muri în curând. Sub privirile oștirii (căci muntele era povârnit), el și-a dezbrăcat veșmântul de Mare Preot și l-a transmis lui Eleazar, fiul său, căruia, prin vârsta ce o avea, îi revenea prerogativa preoției. Aaron s-a stins din viață în vâzul mulțimii, murind în același an în care s-a sfârșit și sora lui, la vârsta de o sută și douăzeci și trei de ani. Ziua morții lui a căzut de crai-nou, la începutul lunii pe care atenienii o numesc Hecatombaion⁹, macedonenii, Loos, iar evreii, Abba.

⁷ Pedepsită de Dumnezeu pentru că și-a vorbit de rău fratele, Mariamne a fost vindecată la stăruințele lui Moise (*Numerii*, cap. XII) și a murit în pustiu Sin, fiind înmormântată la Kadeș (*Numerii*, XX, 1).

⁸ Ritualul referitor la junincă roșie și la apa curățirii, prin care oamenii se purificau de contactul cu mortul, ocupă cap. XIX din *Numerii*.

⁹ Iulie, în calendarul roman. Loos corespunde însă lunii august.

194

CAPITOLUL V

1. La încheierea doliului, când poporul a jelit mortul vreme de treizeci de zile, Moise a plecat cu oastea de acolo și a înaintat cu tabăra până la fluviul Arnon, care izvorăște din munții Arabiei și străbate întregul pustiu spre a se vărsa în Lacul Asfaltit¹, des-părțind țara moabiților de cea a amoriților. Pământul acesta este fertil și produce destule roade, dovedindu-se în stare să hrănească o mulțime de oameni. Moise a trimis soli la Sichon, regele ținutului, și l-a rugat să îngăduie propriei oștiri trecerea prin țara lui, cu acordarea garanțiilor pe care le cerea, că nu i se vor face nedreptăți, nici ogoarele, nici locuitorii ce i se supuneau neavând nimic de suferit. Solii propuneau să cumpere de la el cele necesare traiului zilnic, dornici să li se vândă până și apa. Dar Sichon le-a interzis să-i străbată țara, aducându-și mulțimea oștilor înarmate, și s-a grăbit să-i împiedice pe evrei să treacă fluviul Arnon.

2. Când a văzut ostilitatea cu care l-au întâmpinat amoreii, Moise a socotit că nu trebuie să le îndure purtarea disprețuitoare, ci să-i dezmoștească pe evrei din lăncezeala lor, ca să-i scoată din nevoile datorită cărora fuseseră împinși să se răzvrătească, întrebându-l pe Dumnezeu dacă poate să-i înfrunte cu armele. Deoarece Domnul nu numai că i-a îngăduit, ci i-a și promis victoria, el s-a pregătit încrezător de luptă, și-a îmbărbătat oștenii, îndemnându-i să-și potolească setea de război acum, când Dumnezeu le îngăduia să facă acest lucru. Primind bucuroși ceea ce-și doreau, evreii și-au înșfăcat numaidecât armele, grăbiți să se avânte în bătălie. De îndată ce aceștia s-au năpustit asupra lor, amoreii n-au mai fost așa siguri de ei, fiind cuprinși de frică la vederea evreilor; oastea lor, care mai înainte se dovedise atât de curajoasă, acum s-a arătat înspăimântată. Ei n-au cutezat să reziste primei ciocniri și să facă față asaltului evreilor, ci le-au întors spatele, convinși că în felul acesta vor scăpa teferi mai degrabă decât în încleștarea luptei. Se încredeau mult în orașele lor întărite, dar, încolțiți cum erau, ele nu le aduceau oricum nici

¹ Marea Moartă (vezi *Cartea I*, cap. IX, n. 3).

195

un folos. Atunci când i-au văzut că băteau în retragere, evreii au pornit numaidecât în urmărirea dușmanilor, le-au destrămat rândurile, sădind spaima în mijlocul lor. Unii dintre ei, după spulberarea oștirii, au fugit înapoi, înspre orașele proprii. Evreii se arătau necruțători și neosteniți în urmărirea lor, tocmai ei, care mai înainte oboseau repede, dovedind de astă dată o rezistență deosebită, întrucât erau iscusiți prăștiași și pricepuți în aruncarea sulițelor la distanță, datorită armamentului ușor, posedând și o mare agilitate, evreii îi prindeau din urmă pe fugari, iar pe dușmanii pe care, din pricina distanței, nu-i puteau lua prizonieri, îi ucideau cu praștiile sau cu sulițele lor. Mulți dușmani au fost măcelăriți, iar pe cei urmăriți îi chinuiau rănile primite în luptă. Setea îi tortura mai mult decât adversarii înșiși, căci era în toiul verii și mulți dintre ei, tânjind amarnic după apă, zoreau în cete mari spre fluviu, unde erau înconjurați de evrei, toți fiind răpuși cu ajutorul sulițelor și al săgeților țintite asupra lor. Regele Sichon a pierit și el în luptă. Evreii îi despuiau pe cei morți și se alegeau cu pradă bogată; țara le dăruia roade din belșug, fiindcă o mare parte a recoltei rămăsese nestrânsă pe lanuri. De altfel, oștenii cutreierau pretutindeni fără teamă, îi capturară pe toți cei ce se purtau ca niște dușmani, luând ca pradă bucatele. Nimeni nu le mai aținea calea, întrucât cei ce erau în stare să mânuiască armele căzuseră în cursul bătăliei. Astfel s-a abătut năpasta asupra amoreilor, fiindcă nu chibzuiseră adânc, nici nu s-au arătat luptători destoinici. Evreii au pus, deci, stăpânire pe țara lor. Ea este situată între trei fluvii, aidoma unei insule: Arnonul îi slujește drept hotar la miazăzi, îl mărginește spre miazănoapte Iabachul, care se varsă în fluviul Iordan, pierzându-și astfel numele. Cea de-a treia latură a țării, înspre apus, se învecinează cu Iordanul.

3. În vreme ce se petreceau aceste fapte, Og, regele din Galad și Gaulanitis², s-a pus în fruntea oștirii sale, grăbit să vină în ajutorul lui Sichon, care-i era prieten și aliat; deși primise vestea că acesta fusese deja ucis, a ținut totuși să lupte cu evreii, fără să se îndoiască deloc că-i va birui, dorind să le pună la încercare vitejia. Speranțele sale au fost amarnic înșelate: a căzut el însuși în luptă și întreaga lui oaste a fost nimicită. Moise a trecut dincolo de fluviul Iabach, a străbătut regatul lui Og, i-a ruinat orașele,

² Potrivit *Bibliei*, domnea asupra Vasanului (*Numerii*, XXI, 33).

omorând pe toți cei aflați între zidurile lor, care-i întreceau în avuții pe locuitorii întregului ținut prin rodnicia ogoarelor și prin bogățiile deținute de ei. Og avea atâta măreție și frumusețe cum rar s-au mai văzut. El era un bărbat și din cale afară de viteaz, așa că isprăvile sale corespundeau cu propria statură și strălucire. Despre puterea și urieșeasca-i statură ne putem face o părere după patul care a fost luat pradă în palatul său din regescul oraș Rabatha³: era făcut din fier și măsura în lățime patru coți, iar în lungime de două ori pe atât, plus încă un cot. Căderea regelui a adus evreilor nu numai avantaje imediate, căci moartea lui le-a dat mari speranțe de viitor. Fiindcă au cucerit șaizeci de orașe bine întărite, aflate sub stăpânirea lui, ei au obținut și multă pradă de război, atât pentru proprietatea obștească, cât și pentru fiecare în parte.

CAPITOLUL VI

1. Ducându-și oastea înspre Iordan, Moise și-a instalat tabăra în marea câmpie din ținutul situat în fața Ierihonului. Acesta este un oraș foarte bogat, unde cresc din belșug palmieri și tufe de balsam¹. Israelii începuseră să aibă prea mare încredere în puterea lor, simțindu-se cuprinși de o arzătoare sete de luptă. După ce mai întâi, vreme de câteva zile, a înjunghiat animalele pentru jertfe de mulțumire aduse lui Dumnezeu și a îmbiat poporul la ospete, Moise a trimis o parte a trupelor sale înspre tara madianiților, ca s-o devasteze și să-i cucerească orașele.

³ Rabbath-Amon (azi Amman, Iordania), capitala amoniților, înrudiți cu israelii care au întemeiat în secolul XIII î.e.n. un regat situat la est de Iordan, între Yabbok și Marea Moartă, având Moab și Edom ca state vecine.

¹ Copăcei din care se extrăgea un suc parfumat sau o rășină plăcut mirositoare.

Motivul pentru care a izbucnit acest război va fi expus în cele ce urmează.

2. Când a văzut cât a crescut puterea israeliților, Balac, regele moabiților, unit printr-o părintească prietenie și strânse legături cu madianiții, a fost profund îngrijorat și de soarta propriului său regat (fiindcă n-avea de unde să știe că, printr-o poruncă a Domnului, israeliții nu aveau voie să cucerească altă țară, după ce vor fi intrat în stăpânirea Canaanului). S-a hotărât așadar, dovedind mai multă grabă decât înțelepciune, să-i lovească cu uneltiri și viclășuguri. N-a socotit că era înțelept să-i atace fățiș pe cei ce trăseseră mai multe învățăminte din succesele dobândite, decât din nenorocirile îndurate de ei, urmărind doar, cât îi stătea în putință, să-i împiedice pe evrei să devină mai puternici și în acest scop a trimis niște soli la madianiți. Deoarece dincolo de Eufrat trăia un anume Balam, vestit prezicător cu care aveau relații preietenești, madianiții au trimis și niște oameni de vază împreună cu solii lui Balac, spre a încerca să-l convingă pe profet să-i blesteme pe israeliți. Acesta s-a arătat primitiv cu vizitatorii lui și, după ce i-a ospătat, a cerut sfatul lui Dumnezeu, dacă să asculte sau nu cererile madianiților. Fiindcă Domnul s-a împotrivit, el s-a întors la oaspeții săi și le-a explicat, cu părere de rău, că nu putea să le satisfacă dorințele, căci nu-i îngăduia acest lucru Dumnezeu, căruia îi datora toată faima sprijinită pe prezicerile și profețiile sale. Le-a spus că oastea pe care doreau ei s-o afurisească îi era nespuse de dragă lui Dumnezeu. I-a sfătuit totodată, din acest motiv, să se îndrepte spre israeliți și să se ferească de orice vrăjmășie față de ei. După ce a grăit astfel, s-a despărțit de solii veniți să-l întâlnească.

3. La stăruințele și mai mari ale lui Balac, care le-a făcut strălucite promisiuni, madianiții au trimis repede o altă solie la Balam. Dornic să le îndeplinească dorința, acesta a cerut iarăși sfatul lui Dumnezeu. Supărat de faptul că era pus din nou la încercare, Domnul a poruncit prezicătorului să nu se împotrivescă cererii solilor. Nebănuind deloc că porunca Domnului era amăgitoare, el a plecat împreună cu solii. Dar pe drum, într-un loc strâmt, cu ziduri de împrejmuire în ambele părți, le-a aținut calea îngerul Domnului, iar asina pe spinarea căreia călătorea Balam, simțind în preajmă duhul lui Dumnezeu, s-a abătut din cale spre celălalt zid, fără să-i pese de loviturile primite de la Balam,

fiindcă-i vătămasse piciorul la izbirea lui de îngrăditură. Dar cum îngerul rămăsese pe loc și asina se prăvălise sub ploaia de lovituri, Domnul a înzestrat-o cu grai omenesc, spre a-l certa pe Balam pentru că o nedreptățe: deși nu-i dăduse nici un prilej să se plângă de serviciile ei din trecut, acum o snopea în bătaie, nepricepând că Domnul voia să-l împiedice să facă hatârul celor către care se îndreptau de zor. Balam a rămas uimit și tulburat de omenescul glas al asinei sale, dar l-a cuprins spaima când i s-a arătat îngerul Domnului, care la rândul său l-a dojenit pentru faptul că-și bătuse asina, fiindcă vita nu avea nici o vină, el însuși căutând să-l scutească de această călătorie făcută împotriva voinței lui Dumnezeu. Speriat, Balam a vrut să se întoarcă din drum. Dar Domnul l-a îndemnat să meargă mai departe, cu condiția să-i transmită lui Balac veștile pe care el i le va inspira.

4. După ce Domnul i-a dat această poruncă, prezicătorul a ajuns la Balac. Regele l-a întâmpinat cu cinste și Balam i-a cerut apoi să-l ducă pe un munte de unde să poată zări cu ochii lui tabăra evreilor. Balac însuși s-a arătat gata să-l însoțească pe prezicător, cu alaiul său regesc, pe un munte care se înălța deasupra capetelor lor, la distanță de șaizeci de stadii² de tabăra evreilor. De îndată ce i-a văzut, prezicătorul i-a cerut regelui să ridice șapte altare, îngrijindu-se să-i procure tot atâția tauri și berbeci. Regele s-a grăbit să-i îndeplinească voia și Balam a adus jertfă arderea de tot, ca să întrezărească dacă israeliții vor da semne de plecare. Apoi a vorbit în felul următor: „Fericit popor, căruia Dumnezeu i-a hărăzit să se bucure de uriașe bogății, arătându-se dornic să-i

fie aliat și călăuzitor în toate faptele sale! De bună seamă, nu afli pe fața pământului un alt popor în stare să te egaleze sau să-ți stea aproape prin virtutea și prin înclinarea lui numai spre faptele bune și cinstite, urmând să lași moștenire toate acestea copiilor tăi, care vor fi mai fericiți decât părinții lor. Din puzderia de oameni, doar cu voi se arată Dumnezeu milostiv și deosebit de darnic, și de aceea dintre toate făpturile luminate de soare sunteți cei mai norocoși. Veți pune stăpânire pe această țară făgăduită vouă și cei ce vin după voi o vor păstra în vecii vecilor, faima numelui lor umplând întregul pământ și întinderea mării. Veți popula lumea și fiecare colț al pământului va fi locuit de urmașii

² Circa 11 km. (un stadiu avea 185 m).

199

voștri. Nu te minuna, oaste fericită, de faptul că, trăgându-te dintr-un singur strămoș, ai ajuns atât de numeroasă! Chiar dacă acum Canaanul nu vă va primi în număr prea mare, aflați că în viitor întreaga lume vă va sluji drept lăcaș pentru totdeauna: veți ajunge să fiți mai mulți decât stelele cerului, trăind și în insule și pe continent. Chiar și după ce veți fi devenit atât de numeroși, Dumnezeu nu se va osteni mai puțin să vă dăruiască din belșug toate avuțiile în timp de pace, iar în timp de război, victoria și puterea. Dușmanii vor avea arzătoarea dorință de a se lupta cu voi și în cutezanța lor vă vor ațâța să puneți mâna pe arme. Nu se vor mai întoarce biruitori acasă, ca de obicei, nici nu-și vor mai măguli copiii și soțiile. Providența divină v-a înzestrat cu acea bărbăție care se simte în stare să-i coboare pe cei mari și să-i înalțe pe cei sărmani!"

5. Acestea le-a prezis profetul căzut în extaz și adânc pătruns de suflul Domnului. Dar Balac și-a ieșit din fire și l-a învinuit că a încălcat învoiala, întrucât primise strălucite daruri de la aliații lui. El, care venise să-i blesteme pe dușmani, acum îi preamărea și-i cinstea ca pe cei mai norocoși dintre muritori. Balam i-a răspuns însă astfel: „O, Balac, cumpănește bine lucrurile, dacă stă în puterea noastră să spunem sau să trecem ceva sub tăcere atunci când suntem pătrunși de suflul divin. Căci prin noi rostește El ceea ce crede de cuviință, fără ca singuri să știm ceva dinainte. Ținând bine minte în ce scop m-ați chemat aici cu atâta zel, tu și madianiții, eu am avut intenția să-ți satisfac pe deplin dorințele. Dar am fost nevoit să ascult mai mult de Dumnezeu decât de voi, pe placul cărora voiam să fiu. Cu totul neputincioși sunt cei ce doar prin ei înșiși vor să prezică viitorul oamenilor; aceștia nu spun ceea ce le-a încredințat Dumnezeu, ci se pun de-a curmezișul vrierii sale. De îndată ce suflul divin ne invadează pieptul, nu mai dăm glas propriilor noastre gânduri. N-am avut deloc intenția să preamăresc această oaste, nici să înșir bunurile pe care Domnul plănuiește să le împartă urmașilor ei. Dumnezeu, care îi binecuvântează și se străduiește să le dea o viață fericită, precum și o glorie nepieritoare, el însuși mi-a inspirat aceste cuvinte, făcându-mă să vorbesc după voința lui. Acum însă (fiindcă țin nespuse de mult să fiu pe placul madianiților, de vreme ce nu se cuvine să le resping rugămintele, haide să înălțăm noi altare și să aducem jertfe aidoma celor dinainte, poate că îl vom putea

200

îndupleca pe Dumnezeu, astfel ca el să-mi dea îngăduința să blestem acest popor!" Balac s-a învoit să facă acest lucru, dar, și la cea de-a doua jertfă³, Dumnezeu n-a admis ca israeliții să fie blestemați; și la cea de-a treia jertfă⁴, după ridicarea altui rând de altare, Balam n-a putut nici de această dată să-i blesteme pe israeliți, ci a căzut cu fața la pământ, prezicând ce soartă vor avea regii și orașele vestite, dintre care unele nu erau încă locuite, precum și cele ce li s-au întâmplat oamenilor, pe uscat și pe mare, din veacurile trecute până în zilele noastre. Deoarece toate s-au petrecut potrivit profețiilor sale, se poate deduce că și prezicerile pentru vremurile care vor veni se vor adevăra de asemenea.

6. Indignat de faptul că israeliții nu fuseseră blestemați, Balac l-a trimis înapoi pe Balam fără să-i arate semne de cinstire. Când a fost gata să plece la drum și să treacă Eufratul, el l-a chemat pe Balac și pe frunțașii madianiților și le-a spus: „Balac și voi, madianiții care sunteți de față! Trebuie să vă arăt bunăvoința mea chiar și în pofida voinței lui Dumnezeu. Neamul evreilor nu va fi răpus vreodată în întregime nici de război, nici de ciumă, nici de lipsa roadelor pământului, nici de vreo altă nenorocire neașteptată! Providența divină îl apără de orice rău și nu îngăduie să se abată asupra lui nici un dezastru care să-l nimicească. Pentru scurtă vreme, el va avea de îndurat chinuri și necazuri de care va fi oprimat și așternut la pământ, dar după aceea se va revigora, umplând iarăși de spaimă pe cei care i-au pricinuit daune. Voi însă, dacă vreți să obțineți oarecari izbânzi de scurtă durată asupra lor, vă veți atinge țelul făcând următorul lucru. Pe fiucele voastre cele mai chipeșe, în stare prin drăgălășenia lor să asalteze și să biruie timiditatea privitorilor, înzestrați-le cu cele mai alese podoabe și găтели femeiești, apoi să le trimiteți în preajma taberei evreilor, spre a fi văzute de ei, atrăgându-le atenția să se arunce fără multe nazuri în brațele celor ce le doresc. De îndată ce îi vor vedea robiți de simțuri și căzuți în mrejele lor, ele să dea impresia că vor s-o ia la fugă. În fața tinerilor care le vor ruga să rămână, să nu cedeze mai înainte de a-i convinge ca,

părăsind legile

³ După ce prima încercare de anatimizare a evreilor s-a desfășurat pe înălțimile lui Baal, următoarea a avut loc pe vârful muntelui Fazga (*Numerii*, XXII, 14).

⁴ Ultima tentativă a insistenței rege Balac, eșuată și ea, s-a petrecut în vârful muntelui Peor, orientat spre pustie (*Numerii*, XXIII, 28).

201

^

strămoșești și cinstirea lui Dumnezeu, autorul acestora, să se închine zeilor venerați de madianiți și moabiți. În felul acesta tinerii își vor atrage mânia lui Dumnezeu!" După ce le-a făcut această propunere, Balam a purces la

drum.

7. Madianiții și-au trimis fiicele așa cum fuseseră sfătuiți, iar tinerii evrei s-au lăsat cucerți de frumusețea acestora; intrând în vorbă cu ele, le-au rugat stăruitor să nu-i priveze de frumusețea lor și de desfătarea credincioaselor legături de dragoste. Fetele le-au ascultat cu plăcere vorbele și și-au dat consimțământul. Când i-au văzut pe flăcăi căzuți în lațul iubirii lor și cuprinși de vâlvătaia patimii, acestea s-au hotărât să se întoarcă. Pregătirile de plecare ale fetelor i-au umplut de o adâncă descurajare pe tinerii care le-au rugat stăruitor să nu-i părăsească, ci să le fie soții legitime, urmând ca ele să devină stăpâne peste întreaga lor avuție. Ei își pecetluiau propunerile prin jurăminte de credință și-l luau pe Dumnezeu drept chezaș al promisiunilor lor, căutând ca prin lacrimi și prin toate mijloacele pe care le aveau la îndemână să stărnească mila fetelor. Cum și-au dat seama că ei erau robiți de patima iubirii și strâns încătușați, acestea au început să le vorbească astfel:

8. „Noi avem, tineri neasemuiți, și casă, și patrie, suntem stăpâne pe mari avuții și nu tânjim după bunătatea și dragostea părinților sau rudelor noastre. Nu pentru că am duce lipsă de așa ceva am venit să stăm de vorbă cu voi, nici nu ne-am plecat urechile la rugile voastre ca să tragem foloase de pe urma frumuseții trupești, ci doar pentru că vă socotim niște bărbați de ispravă și de cuvânt v-am căutat prieteșugul ospetiei, dând curs dorințelor voastre. Iar acum, fiindcă susțineți că ne iubiți atât de mult, fiind foarte întristați de faptul că vrem să vă părăsim, noi nu suntem potrivnice rugămintelor voastre, ci ne arătam gata să vă primim dovezile de fidelitate, singurele de care merită să fim seama ca să vă devenim cu dragă inimă soții legitime pe viață. Căci ne temem ca, săturându-vă curând de legăturile dintre noi, nu cumva să ne trimiteți acasă la părinți, împovărate de ocări și rușine. Vă cerem iertare dacă noi vrem să ne ferim astfel de primejdia ce ne paște!" Când tinerii le-au promis că le vor da întreaga chezașie pe care și-o doresc, fiindcă ei nu pot renunța la iubirea pe care le-o poartă, fetele au adăugat următoarele vorbe: „Deoarece vă pronunțați astfel în favoarea noastră, dar aveți alte

202 •

obiceiuri și duceți o viață cu totul diferită de a noastră, hrăniți-vă cu mâncăruri aparte, nici măcar băuturile nefiind aidoma cu ale celorlalți, se cuvine să-i cinstiți pe zeii noștri, câtă vreme doriți să trăim împreună. Nu există nici o altă dovadă mai convingătoare a iubirii voastre, și în prezent, și în viitor, decât aceea de a vă închina la aceiași zei, alături de noi. N-o să vă dezaprobe nimeni gestul de a venera zeii din țara în care tocmai ați descins, mai ales că zeii noștri sunt cinstiți de toate popoarele, pe când la zeul vostru nu se mai închină altcineva!" Se cuvine — le-au mai spus fetele — ca ei să îngenuncheze în fața aceluiași zeu la care se roagă cu toții, sau să-și caute o altă țară, unde să-și ducă viața după propriile lor datini.

9. Această cuvântare a plăcut foarte mult tinerilor obișiți de iubire, ceea ce i-a înduplecat să se închine în fața cererii fetelor și să încalce obiceiurile străbune. Și, de vreme ce acum credeau în mai mulți zei, le și aduceau jertfe după datina acelor popoare, se ospătau cu mâncăruri străine și, făcând toate după cum le dictau femeile, s-au abătut de la legea lor. Cutezanța tinerilor s-a răspândit iute în întreaga oaste, astfel că mocnea o revoltă mai rea decât cea dinainte, întrezărindu-se primejdia ca orânduilele străbunilor să fie uitate. Cum a dat de gustul obiceiurilor străine, tineretul le-a îmbrățișat cu o râvnă nesățioasă; până și fruntașii poporului, care se puteau mândri cu virtutea înaintașilor lor, au fost atinși și ademiniți de această molimă.

10. Și Zambrias, căpetenia seminției lui Simeon, trăia cu madianita Chosbia, fiica lui Sur, un bărbat ce se trăgea din familia regală a aceluiași popor, și de dragul femeii disprețuia poruncile lui Moise, spre a se deda plăcerilor, fără să mai aducă jertfe după datina părintească, luându-și o soție de alt neam. Pus în fața faptului împlinit și temându-se ca din el să nu decurgă un rău mai mare, Moise a chemat poporul la adunare. În învinuirile sale n-a rostit însă nici un nume, fiindcă nu voia să-i dezamăgească pe cei ce greșeau pe ascuns și mai erau în stare să se îndrepte. El le-a spus că au făcut ceva ce atrage și asupra lor, și asupra strămoșilor, rușinea și disprețul, prin faptul că au preferat să devină robii patimilor în loc să-l slujească pe Dumnezeu și să trăiască după legile sale. Se cuvine, totuși, dacă au în vedere propriul lor bine, să se căiască și să creadă că pot să-și dovedească tăria sufletească nu prin disprețuirea legilor, ci prin strunirea pornirilor rele.

203

în afară de asta, a susținut lipsa de noimă a faptului că în pustiu evreii au dus o viață cumpătată, iar acum, când trăiesc în atâta belșug, au luat-o razna și ceea ce au agonisit ei prin îndurarea lipsurilor irosesc prin excesele lor. Prin asemenea vorbe s-a străduit Moise să schimbe în bine tineretul și să-l facă să se căiască pentru greșelile lui.

11. S-a ridicat însă Zambrias și a zis: „Trăiește chiar tu, Moise, după legile tale, pentru care te zbați atâta, dându-le și mai multă tărie prin intrarea lor în obișnuință. Dacă lucrurile n-ar sta așa, atunci te-ai fi căit de mult și ai fi învățat că nu poți să-i amăgești cu vorbe goale pe evrei, fără nici o primejdie. Eu, unul, nu mă voi supune dispozițiilor tale, pe care le dai în chip tiranic! Până acuma n-ai urmărit nimic altceva, sub pretextul legilor date de Dumnezeu, decât să ne înrobești, asigurându-ți domnia prin felurite șiretlicuri. Tu ne-ai răpit tocmai ceea ce este propriu unui popor liber și dornic de libertate, care nu recunoaște nici un stăpân deasupra lui. Într-o măsură mai mare decât egiptenii ne asuprește un om care pune sub constrângerea legii tot ceea ce de bunăvoie vrem noi să facem, pretinzând apoi să ne și pedepsească. Mai degrabă meriți chiar tu pedeapsa pentru că dai în lături lucrurile pe care ceilalți oameni le socotesc bune și ai orânduit toate astfel încât, în pofida consimțământului lumii întregi, să dănuie neghiobia ta. Ceea ce am făcut acum nu mi se pare nedrept și nu mă sfiesc deloc să recunosc deschis acest lucru. Eu am luat de soție, așa cum ai spus, o femeie străină (primește această mărturisire

de la mine ca de la un om liber, care nu are nici o intenție să ascundă ceva). Eu aduc jertfe zeilor, fiindcă pentru mine jertfa e o îndatorire; nici nu mi se pare drept, de vreme ce atâtea drumuri duc spre adevăr, să-mi sădesc speranța, în chip trainic, pe un singur om. Nu se poate fâli nimeni că are un discernământ mai mare decât mine în treburile care mă privesc personal!"

12. După ce Zambrias a vorbit astfel despre propriile sale delictive ca și despre cele comise de alții, poporul a păstrat tăcerea, așteptând cu încordare ce se va mai întâmpla. Dar legiuitorul nu s-a arătat dispus să continue disputa, ca să nu-l întărească pe temerarul bărbat. De fapt, Moise se temea ca nu cumva mulți alții să se lase atrași de cutezătoarele sale vorbe, ațâțând poporul la revoltă. Așa că adunarea s-a împrăștiat. Poate că răul s-ar fi

204
răspândit și mai mult după aceea dacă n-ar fi survenit între timp moartea lui Zambrias, în felul următor. Phinees era un bărbat care se afla în fruntea celorlalți tineri prin calitățile sale și se distingea printre toți cei de-o vârstă cu el mai ales prin rangul ocupat de tatăl lui (fiind fiul Marelui Preot Elezar și nepotul după frate al lui Moise). Pe el l-a supărat foarte mult agitația stărnită de Zambrias și mai înainte ca, prin nepedepsirea ei, nelegiuirea să ajungă din ce în ce mai sfidătoare, a vrut să-i ceară socoteală prin tăria brațului său, împiedicând astfel ca nedreptatea să se răspândească în rândul multora, deoarece făptașii rămâneau nevătămați. (Acest Phinees era înzestrat cu atâta cutezanță sufletească și cu o neasemuită putere trupească, încât în orice acțiune primejdioasă pe care o întreprindea nu se oprea până n-o ducea la capăt, dobândind o victorie deplină). A năvălit așadar în cortul lui Zambrias și i-a străpuns cu lancea pe el, precum și pe Chosbia, omorându-i pe loc. Toți tinerii care năzuiau spre virtute și ținteau să-și apere cinstea au urmat curajoasa pildă a lui Phinees și i-au ucis pe cei vinovați de păcatul lui Zambrias. Astfel, mulți dintre cei care au încălcat legea au pierit datorită destoiniciei acelor tineri. Ceilalți au fost secerăți de ciură, molimă trimisă de Dumnezeu asupra lor. Același sfârșit l-au avut și rudele care, în loc să-i stânjenească în îndeplinirea nelegiuirii, i-au îmboldit spre ea, fiind socotiți de Dumnezeu părtași la crima lor. Au fost răpuși de-a valma în acest măcel nu mai puțin de douăzeci și patru de mii de oameni⁵.

13. Aceasta a fost și pricina pentru care Moise, cuprins de mânie, și-a trimis oastea să-i stârpească în întregime pe madianiți. Despre această expediție vă voi vorbi în curând, după ce mai întâi vom duce la capăt povestirea de unde am întrerupt-o. Nu mi se pare drept să trec cu vederea dezinteresul pe care l-a dovedit în această privință Legislatorul nostru, neaducându-și lauda cuvenită. E vorba de Balam (cel chemat de madianiți să-i blesteme pe evrei și împiedicat de pronia divină să facă acest lucru, totuși, autorul sfatului pe care l-a aplicat dușmanul, încât puțin a lipsit ca întregul popor să se înstrăineze de credința strămoșească, punându-se la îndemâna molimii superstițiilor deșarte). Moise i-a

⁵ Această cifră, menționată și de *Biblie (Numerii, XXV, 9)* denotă cât de mult se întinsese plaga idolatriei și desfrânării madianite și care a fost prețul eradicării ei.

205

făcut marea cinste să treacă în scrierile sale prezicerile lui Balam⁶; deși i-ar fi fost ușor să-și însușească întreaga lui faimă, ne fiind nici un martor care să-l învinuiască de înșelăciune. I-a înfățișat astfel mărturisirile și i-a păstrat amintirea în cărțile lui. Dar, în această privință, fiecare poate să creadă ce vrea.

CAPITOLUL VII

1. Datorită motivelor înșirate mai înainte, Moise a trimis în țara madianiților o oaste alcătuită din douăsprezece mii de oameni aleși în mod egal din fiecare seminție în parte, iar drept comandant al lor l-a numit pe Phinees, deja menționat de noi, cel care a luat sub ocrotirea lui legile evreiești și i-a aplicat pedeapsa cu moartea lui Zambrias, fiindcă nu ținuse seama de ele. Când a primit vestea că oastea a pornit în marș împotriva lor, aflându-se nu prea departe, madianiții și-au strâns trupele laolaltă și au ocupat intrările propriilor ținuturi; în așteptarea sosirii dușmanilor. Cum au ajuns unii în fața altora, s-a și dezlănțuit bătălia și au căzut în luptă atât de mulți madianiți încât nici nu puteai să-i socotești, alături de ei fiind și toți regii lor. Ei erau în număr de cinci: Oeus și Sur, apoi Robe și Ur, iar al cincelea, Rekem¹, de la care își trăgea numele principalul oraș al țării Arabiei. El se cheamă, după regele arab care l-a întemeiat, Arekema, în vreme ce grecii îi spun Petra. După ce au fost puși pe fugă luptătorii, evreii au prădat ținuturile lor: s-au ales cu prăzi multe și au ucis locuitorii împreună cu femeile, necruțând decât fetele, așa cum îi poruncise Moise lui Phinees. Acesta s-a întors cu oastea lui, care nu suferise nici o pierdere, și a adus o captură bogată: cincizeci și două de mii de boi, șase sute șaptezeci și cinci de mii de oi și șizeci de mii

⁶ Vezi *Numerii*, cap. XXIII și XXIV. ¹ Vezi *Numerii*, XXXI, 8.

206

de asini, precum și o sumedenie de vase de aur și argint, folosite în treburile casnice, fiindcă madianiții trăiau în mare bogăție și fast. Numărul fetelor luate în captivitate s-a ridicat la treizeci și două de mii. Moise a împărțit prada și a cincizecea parte din ea a dat-o lui Eleazar și preoților, o altă a cincizecea parte a revenit leviților, ceea ce a mai rămas fiind distribuit poporului. Apoi evreii au dus o viață fericită, căci prin vitejia lor își agonisiseră aceste mari averi și nici o tristețe sau supărare nu le-a întunecat bucuria adusă de foloasele lor.

2. Întrucât ajunsese la o vârstă foarte înaintată, Moise l-a ales pe Iesus să-i fie urmaș în misiunea lui de profet și de mare căpetenie, atunci când îi va veni ceasul. Dumnezeu însuși i-a poruncit să-i transmită acestuia² comanda. În toate lucrurile privitoare la legi și la ocărnuire, Iesus era foarte priceput, fiindcă Moise însuși îl învățase din

timp.

3. În vremea aceea ambele seminții, ale lui Gad și Rubel, precum și jumătate din seminția lui Manasses, care aveau un număr mare de vite și alte avuții, l-au rugat împreună pe Moise să le atribuie, fără trageră la sorți, țara amoriților, cucerită de curând prin război, fiindcă ea era înzestrată cu bune pășuni pentru turme. Bănuindu-i că, de teama războiului împotriva Canaanului, jălbarii găsiseră drept pretext grija lor pentru turme, Moise i-a numit niște lași care își căutau un subterfugiu bun pentru frica lor. Doreau adică să ducă un trai lenș și molatic, pe când ceilalți trebuiau să îndure toate ponoasele ca să ajungă stăpâni pe țara mult râvnită; de asemenea, nu voiau să împărtășească primejdiile celorlalte lupte, pentru cucerirea țării pe care le-o făgăduise Dumnezeu după trecerea Iordanului, alungându-i pe cei pe care Domnul le-a poruncit să-i socotească dușmanii lor. Când însă și-au văzut conducătorul atât de mândros și pe bună dreptate pornit împotriva dorințelor lor, jălbarii i-au răspuns că nu din teama de pericole, nici din slăbiciunea lor în fața eforturilor i-au înaintat ei această cerere, ci au procedat așa numai pentru ca să știe că prada se afla într-un loc sigur, putând să plece după aceea mai liniștiți la lupte și bătălii. Au mai spus că, după ce el le va pune la îndemână orașe, unde să-și găsească adăpost copiii, soțiile și averile proprii, ei vor fi gata să plece mai departe împreună cu

² Vezi *Numerii*, XXVII, 18-21.

^

207

oștirea. Satisfăcut așadar de cuvintele lor, Moise i-a chemat pe Marele Preot Eleazar, pe Iesus și pe ceilalți fruntași și, de față cu ei, a atribuit jălbarilor țara Amoritis, cu condiția ca ei să-și ajute semințiile înrudite până când va fi suspus întregul Canaan³. Așadar, după ce, potrivit promisiunii făcute, au primit ținutul și au întărit orașele cu lucrări de fortificație, aceștia și-au adus copiii, soțiile și toate lucrurile care ar fi însemnat o piedică în timpul marșurilor.

4. Moise a construit zece orașe, din rândul celor patruzeci și opt de orașe preoțești, trei dintre ele slujind drept cetăți de scăpare⁴, unde puteau să fugă cei ce săvârșiseră un omor fără voia lor. Surghiunul lor urma să se încheie o dată cu moartea Marelui Preot în vremea căruia își găsiseră refugiul cei învinuiți de omor. După ce acesta închidea ochii, puteau și ei să se întoarcă acasă. Numai până atunci rudele celui omorât aveau dreptul să-l răpună pe ucigaș, dacă îl surprindeau în afara hotarelor orașului, mai târziu acest lucru nemaifiind îngăduit nimănui. Cetățile de scăpare erau următoarele: Bosora, la graniță cu Arabia; Ariman în ținutul Galaad și Gaulana în Batanea. După stabilirea evreilor în Canaan trebuiau să li se alăture alte trei orașe ale leviților, care să slujească drept cetăți de scăpare, potrivit poruncii lui Moise⁵.

5. Atunci când căpeteniile seminției lui Manasses au venit să-i arate că tatăl unei familii de frunte din seminția lor, numit Holophantes, murise fără să lase un urmaș de parte bărbătească, și l-au întrebat dacă moștenirea lui revine cumva fiicelor sale, Moise le-a răspuns astfel: „Dacă vreuna dintre ele se mărită cu unul din seminția proprie, să-și aducă în această căsătorie și partea ei de moștenire⁶; dacă însă ea se mărită cu un bărbat din altă seminție, atunci moștenirea va fi păstrată de seminția căreia i-a aparținut propriul părinte”. Prin această poruncă a hotărât el ca fiecare moștenire să revină aceleiași seminții.

³ Vezi *Numerii*, XXXII, 18.

⁴ Criminalii involuntari riscuau să plătească cu viața lor vărsarea de sânge, dacă nu se refugiau în anumite aziluri urbane (*Numerii*, XXXV, 13-15).

⁵ Vezi *Deuteronomul*, XIX, 8-10.

⁶ Diferențele dintre triburi erau reglementate printr-o *lege pentru moștenire*, prezentată pe larg în *Numerii*, cap. XXVII, fiii având prioritate asupra fiicelor.

208

CAPITOLUL VIII

1. Când se împliniseră deja patruzeci de ani, fără treizeci de zile, de la ieșirea evreilor din Egipt, Moise a chemat la adunare întregul popor pe malul Iordanului, unde se află acum orașul Abila (este un loc cu numeroși palmieri), și a ținut următorul discurs:

2. „Tovarâși ai mei de arme, alături de care am îndurat atâtea necazuri ani de-a rândul! Deoarece Domnul socotește că la vârsta de o sută douăzeci de ani a sosit vremea să mă ia de pe lume, iar Dumnezeu însuși nu-mi îngăduie să vă fiu conducător și ajutor în expediția voastră de dincolo de Iordan, m-am socotit azi îndreptățit să vă înfățișez din nou statornica strădanie pe care mi-am dat-o pentru fericirea noastră, dezvăluindu-vă ce trebuie să faceți ca să vă bucurați mereu de avuții și să-mi păstrați vie amintirea de îndată ce ați ajuns în stăpânirea lor. După ce v-am arătat felul cum puteți fi fericiți voi înșivă, lăsând copiilor voștri eterna moștenire a acestor bunuri, mă despart mulțumit de viață. Merit acum deplina voastră încredere, mai întâi pentru că în trecut m-am preocupat neconținut de binele obșesc, mai apoi pentru că atunci când se pregătește să-și părăsească trupul, sufletul rămâne în strânsă legătură cu virtutea. Fii ai Israelului, la temelia tuturor fericirilor se află bunăvoința lui Dumnezeu! El singur poate să dăruiască celor merituoși și să răpească celor nedemni totul. Dacă vă veți purta potrivit dorinței Lui, așa cum sună și îndemnul pe care vi-l dau eu, cunoscându-i mai bine firea, fericirea nu vă va ocoli niciodată și veți fi invidiați neconținut de toți, iar averile ce sunt deja ale voastre le veți păstra neștirbite, cu deosebirea că pe următoarele le veți dobândi mai repede decât pe cele de față. Este neapărat nevoie să faceți

doar ceea ce vă cere Dumnezeu, să nu preferați alte legi în locul celor date de mine și să nu renunțați la evlavia voastră de acum în favoarea altor datini. Făcând toate acestea, veți fi cei mai viteji oșteni în lupte și nici un dușman nu vă va învinge. Câtă vreme Dumnezeu vă ajută, aveți voie să disprețuiți toate celelalte. Mari sunt răsplățile pe care le veți primi pentru virtutea voastră dacă o veți pune în practică întreaga viață.

209

Căci ea este prima și cea mai veche avuție a voastră, din care decurge apoi belșugul celorlalte, iar dacă o cultivați laolaltă, vă veți face viața foarte fericită și vă veți bucura de mai multe laude decât alte popoare, faima în rândul urmașilor noștri fiind și mai trainică. Toate acestea le puteți obține dacă vă veți supune legilor pe care vi le-a dat Dumnezeu prin intermediul meu, le veți păzi cu sfințenie, cugetând asupra înțeleșului lor¹. Mă despart de voi mângâiat de norocul ce vă surâde și vă recomand respectul față de legi și trainica orânduire a statului, dorindu-vă să aveți parte de conducători destoinici, preocupați doar de binele vostru. Dumnezeu, care v-a condus până acum, prin voința căruia v-am fost eu însumi folositor, nu-și va întrerupe aici oblăduirea lui, ci vă va purta de grijă câtă vreme veți rămâne iubitori de virtute, recunoscându-l drept protectorul nostru. Hotărârile Lui cele mai bune, pe împlinirea cărora vă veți putea sprijini fericirea, vi le vor dezvălui Marele Preot Eleazar, Iesus, obștea bătrânilor și căpeteniile semințiilor voastre. Dați-le ascultare cu dragă inimă, gândindu-vă că toți cei ce știu să se supună fără crâcnire sunt în stare să și poruncească, dacă ar fi puși să conducă, și să fiți convinși că libertatea înseamnă să te conformezi lesne ordinelor primite de la comandantii tăi. Până acum libertatea voastră a fost totuna cu batjocorirea binefăcătorilor proprii; dacă în viitor vă veți feri de așa ceva, lucrurile vor merge mult mai bine. Nu vă mai dezlănțuiți mânia împotriva conducătorilor, așa cum ați făcut adeseori cu mine, fiindcă trebuie să aflați că voi mi-ați pus în primejdie viața de mai multe ori decât dușmanii înșiși. N-am amintit aceste fapte ca să vă dojenesc (căci n-aș vrea ca, ajuns la sfârșitul vieții mele, să vă readuc în minte jignirile pe care mi le-ați adus, fiindcă ele nu m-au supărat deloc, nici măcar în vremea când le-am primit), ci doar ca să vă învăț să fiți mai precauți de-acum încolo în această privință, astfel încât să nu-i mai sfidați pe conducătorii noștri datorită bogățiilor, după ce veți fi trecut Iordanul, intrând în stăpânirea Canaanului. Dacă avuțiile vă vor face încrezuți și disprețuitori față de virtute, veți pierde în felul acesta și favoarea Domnului. Dar după ce l-ați făcut pe Dumnezeu vrăjmașul vostru, veți fi învinși și de dușmani, pierzând în chip rușinos chiar țara peste care v-ați făcut stăpâni, și vă veți pomeni

Vezi *Deuteronomul*, IV, 2.

210

împrăștiați ca sclavi pe întregul pământ, ca și pe întinderea mării. La abaterea acestei nenorociri asupra voastră, zadarnică va fi orice căință pricinuită de faptul că ați încălcat legile Domnului. Dacă vreți să vă rămână ceea ce aveți, atunci nu mai lăsați viu pe vreunul dintre dușmanii învinși de noi, ci să socotiți că e mai înțelept să-i ucideți pe toți², ca nu cumva, prin rămânerea lor în viață, să prindeți gustul obiceiurilor lor, corupând tradiția strămoșească, în afară de asta, vă îndemn ca jertfelnicele, dumbrăvile sacre și templele, atâtea câte le aparțin, să le distrugeți, nimicind prin foc și soiul și amintirea lor³. Doar astfel vă chezașuiți siguranța avuțiilor proprii. Pentru ca necunoașterea binelui să nu încline firea voastră spre rău, v-am întocmit legile pe care mi le-a dictat Dumnezeu, precum și orânduirea statului și, prin păstrarea rostului lor, veți deveni oamenii cei mai fericiți din lume!"

3. După ce a vorbit astfel, Moise le-a transmis legile și felul cum se cârmuiește statul, înfățișate într-o carte. Dar evreii plângeau și nu se împăcau cu gândul că-și vor pierde conducătorul, își aminteau de primejdiile și ostenele îndurate de el pentru izbăvirea lor, temându-se că în viitor nu vor mai avea niciodată un asemenea conducător, și credeau că Dumnezeu se va îngriji mai puțin de ei, deoarece numai rugămintele lui Moise l-au înduplecat să fie atât de îndurător. Sufereau și se căiau amarnic pentru păcatele comise în pustiu din pricina mâniei lor: întregul popor a izbucnit astfel în plâns și durerea lui era atât de adâncă, încât nici cuvintele nu-i mai aduceau mângâierea. Moise a căutat să-i liniștească pe toți și, cerându-le să chibzuiască dacă merită el atâtea lacrimi, i-a sfătuit încă o dată să păstreze orânduirea statului. După aceea, poporul s-a împrăștiat.

4. Înainte de a trece la depanarea celorlalte evenimente survenite după aceea, vreau mai întâi să vorbesc despre întocmirea statului nostru, orânduit conform cu virtutea și înțelepciunea lui Moise, pentru ca cititorul să înțeleagă care a fost la noi starea lucrurilor de odinioară. Pe toate le-am scris așa cum ni le-a transmis el, fără să pun nici o zorzoană de prisos, neadăugând

² Vezi *Deuteronomul*, XX, 16 și legile privitoare la război.

³ Moise nu se mărginește să oprească prietenia evreilor cu păgânii, ci le recomandă, o dată cu stărpirea regilor învinși, arderea în foc a idolilor lor (*Deuteronomul*, VII, 5).

211

nimic la ceea ce ne-a lăsat moștenire Moise. Singura noutate pe care o aduc în expunerea mea constă în mai buna grupare a fiecărei decizii în parte, căci, în ceea ce ne-a rămas de la el, acestea erau scrise de-a valma, așa cum i le-a împărțit Dumnezeu. Mi se pare necesar să adopt deosebite măsuri de precauție, ca nu cumva vreunul dintre compatrioții mei, în mâinile cărora mi-a încăput cartea, să-mi aducă mustrarea că m-am abătut de la textul lui Moise. În următoarea mea enumerare a legilor, țin să le pomenesc doar pe cele privitoare la orânduirea statului nostru. Celelalte legi, lăsate nouă de Moise, vreau să le păstrez pentru o altă lucrare pe care intenționez să o scriu, despre moravurile noastre și cauzele lor, urmând ca, după încheierea cărții de față, să pot trece cu

ajutorul Domnului **la** compunerea ei.

5. De îndată ce ați cucerit țara Canaanului, având răgazul să vă desfățați cu bogățiile lui, și plănuiți să întemeiați orașe, faceți în așa fel încât să fiți pe placul lui Dumnezeu și veți avea parte de o fericire statornică și de lungă durată. În meleagul cel mai frumos și mai renumit pentru darurile sale să înălțați o sfântă cetate pe care Domnul însuși o va alege prin profețiile sale. În acel oraș să se afle un templu și un jertfelnic zidit din pietre necioplite⁴, măiestrit îmbinate între ele, date cu var și cu fața strălucitoare. La el să nu se ajungă cu ajutorul treptelor⁵, ci al pământului suind în pantă. Să nu mai existe în nici un alt oraș vreun jertfelnic sau templu, fiindcă Domnul este unul singur — și unic, neamul evreilor.

6. Cel ce-a cutezat să-l defăimeze pe Dumnezeu să fie ucis cu pietre, să stea spânzurat o zi întreagă, fiind apoi îngropat fără cinstire și în chip umilitor.

7. De trei ori pe an⁶, din cele mai îndepărtate colțuri ale țării, evreii să se întrunească în orașul unde și-au înălțat templul, ca să-i mulțumească Domnului pentru binefacerile primite și să se roage pentru cele viitoare, întărind prietenia dintre ei prin legături mai strânse și ospețe obștești. Este firesc ca oamenii care aparțin

⁴ Piatra devenea spurcată venind în atingere cu dalta metalică (*Ieșirea*, XX, 25).

⁵ Suirea treptelor spre altar putea să descopere goliciunea preotului sacri-ficator (*Ieșirea*, XX, 26).

⁶ La Sărbătoarea Azimelor, la Sărbătoarea Săptămânilor și la Sărbătoarea Corturilor (*Deuteronomul*, XVI, 16).

212

aceluiși neam și trăiesc după datini identice să se cunoască între ei. Or, acest lucru este înlesnit mult de asemenea întâlniri, unde prin faptul că se văd și își vorbesc, chipurile să păstrează în amintire, în schimb, dacă nu recurg la întruniri și nu întrețin legături, evreii rămân străini unii altora.

8. În afară de zeciuiala pe care trebuie s-o dați preoților și leviților, păstrați încă a zecea parte a roadelor pământului, pe care o vindeți în ținutul vostru de baștină și beneficiul îl folosiți în ospețele și jertfele din Orașul Sfânt. Căci drept este ca venitul țării, pe care l-ați dobândit prin bunătatea Domnului, să fie cheltuit pentru cinstirea lui.

9. Să nu se aducă jertfe din câștigul unei femei desfrânate, fiindcă Domnului îi displace orice bucurie dobândită prin păcat; nici nu poate fi ceva mai înjositor decât să-ți vinzi trupul. De asemenea, nu este îngăduit ca din venitul obținut prin vânzarea câinilor de vânatoare sau de stână să se închine jertfe lui Dumnezeu⁷.

10. Nimeni să nu adreseze vorbe de ocară zeilor cinstiți de celelalte cetăți. Nu-i permis să jefuiești templele străine sau să-ți însușești darurile primite de oricare idol.

11. Nimeni să nu îmbrace veșminte de lână sau de in, deoarece numai preoții au voie să le poarte.

12. Atunci când poporul se adună în Orașul Sfânt, la fiecare șapte ani o dată, ca să celebreze Sărbătoarea Corturilor⁸, Marele Preot urcă pe tribună înaltă, de unde poate fi auzit mai bine, ca să le citească tuturor legile: nici femeile, nici copiii nu sunt oprți să asculte. Se cuvine ca ele să se statornicească în inimile și mințile celor de față, spre a nu se mai clinti niciodată de acolo. Astfel, nici oamenii nu vor mai comite greșeli, invocând necunoașterea legilor. Așadar, autoritatea lor va crește în fața păcătoșilor, care vor ști ce pedepse îi așteaptă, mai ales că, prin repetata ascultare, prevederile lor se întipăresc atât de adânc, încât sfatul lor rămâne veșnic prezent: cine neglijează din dispreț legile devine autorul propriilor necazuri. Copiii să-și însușească

⁷ Vezi *Deuteronomul*, XXIII, 18.

⁸ Sau a Străngerii Roadelor (Sucot), serbare a recoltei de toamnă, comemorând și rătăcirea evreilor în pustiu. Ea dura șapte zile.

213

printre primii legile, ca pe cea mai frumoasă învățătură și ca pe o cheazășie a fericirii lor.

13. De două ori pe zi, la răsăritul zorilor și când sosește ceasul somnului, toți să-și reamintească binefacerile pe care ni le-a făcut Dumnezeu cu prilejul scoaterii noastre din țara egiptenilor. Natura însăși ne cere să fim recunoscători și, aducându-i mulțumiri pentru binefacerile trecute, îl îndemnăm să le facă și pe cele viitoare. Pe porțile noastre să scriem principalele binefaceri ale Domnului, chiar și propriile brațe să le țină la vedere fiecare: pe frunți și pe brațe să le poarte fiecare, pentru ca ocrotirea Domnului să se reverse pretutindeni asupra oamenilor.

14. În fruntea oricărui oraș să fie puși șapte dintre bărbații care se disting cel mai mult prin integritatea și râvna lor în împărțirea dreptății și fiecărui magistrat să i se atribuie câte doi slujitori din seminția leviților. Cel care a obținut dezlegarea de a judeca în fiecare cetate trebuie să se bucure de o cinstire unanimă. În prezența lor nimeni să nu rostească vorbe de ocară sau să se poarte necuviincios, iar respectuoasa sfială față de oamenii care dețin funcții înalte să ne facă mai temători, pentru a nu cuteza să-l disprețuim pe Dumnezeu. Dar judecătorii au puterea de a rosti sentințe care nu pot fi infirmate decât dacă se va adevăra că au primit bani pentru a încălca dreptatea sau dacă a intervenit o altă pricină, dovedind că n-au dat o decizie corectă. Verdictele judecătorilor nu trebuie să țină seama nici de setea de câștig, nici de trecerea de care se bucură anumite persoane, ci numai dreptatea să stea deasupra tuturor împrejurărilor. Dacă lucrurile nu stau așa, înseamnă că Dumnezeu este disprețuit și socotit mai slab decât cei protejați de judecătorii care, temându-se de puterea deținută de aceștia, le-au dat un verdict favorabil. Căci dreptatea este tăria Domnului. Așadar, cel ce ocupă o funcție mare, arătându-se părtinitor, este mai puternic decât Dumnezeu însuși. Când nu știu ce sentință să dea într-un proces (lucrul acesta li se întâmplă adesea oamenilor), judecătorii să aducă întreaga pricină în Orașul Sfânt și s-o înfățișeze Marelui Preot, profeților și bătrânilor cetății, spre a se pronunța ei în această privință.

15. Să nu dai crezare unui singur martor, ci ei să fie trei sau cel puțin doi⁹: încrederea în adevărul mărturiei lor să fie

⁹ Vezi *Deuteronomul*, XDC, 15 și XVII, 6.

214

chezășuită de viața pe care au dus-o până atunci. Să nu fie primită ca martoră o femeie, din pricina neseriozității și cutezanței sexului ei. Să nu depună mărturie nici robii, datorită josniciei lor sufletești: se prea poate ca, împinși de setea de câștig sau de teamă, ei să jure strâmb. Dacă cineva se va dovedi un martor mincinos, el să primească o pedeapsă asemănătoare cu cea pe care ar fi îndurat-o cel împotriva căruia a depus mărturie.

16. Dacă cineva a fost ucis într-un câmp, dar ucigașul nu a fost descoperit și nu planează asupra cuiva bănuiala că ar fi comis omorul din dușmănie, vinovatul să fie căutat cu multă stăruință, hotărându-se o recompensă pentru denunț. Dacă nu se ivește nici un denunțator, judecătorii și bătrânii orașelor ce se învecinează cu câmpul unde s-a săvârșit crima se întrunesc și măsoară distanța dintre locul unde zace mortul și fiecare din cetățile aflate împrejur. Iar judecătorii orașului celui mai apropiat de locul faptei vor cumpăra o junincă și o vor duce spre o vale, într-un loc care nu a fost nici arat, nici semănat, unde o vor înjunghia. Cu apa adusă de la un râu, preoții, leviții și bătrânii cetății să-și spele mâinile deasupra capului junincii și să proclame că mâinile lor sunt purificate de omorul la care n-au luat parte și nici n-au fost de față¹⁰, rugându-l pe Dumnezeu să fie milostiv și să nu mai îngăduie în viitor săvârșirea altei fapte cumplite în țara lor.

17. Aristocrația este ocărnuirea cea mai bună, asemenea vieții pe care o asigură ea. Să nu doriți alt fel de guvernare, ci mulțumiți-vă cu cea pe care o cunoașteți, unde aveți deasupra noastră, ca stăpâni, numai legile, toate faptele noastre fiind făcute după prevederile lor. Drept suprem conducător să-l aveți doar pe Dumnezeu. Dacă țineți totuși să aveți un rege, acela să fie din același neam cu noi, simțindu-se mereu atras de dreptate și de virtute. Temeiul înțelepciunii sale să fie înțâietatea acordată legilor și lui Dumnezeu și el să nu întreprindă nimic fără să ceară părerea Marelui Preot și a bătrânilor cetății. Să nu aibă mai multe soții, să nu strângă avuții mari¹¹ și să nu sporească numărul cailor, ceea ce l-ar face lesne să se creadă mai presus de legi, putând să

¹⁰ Referindu-se la „omorul necunoscut”; Biblia descrie pe larg ritualul mâinilor spălate, a cărui amintire s-a perpetuat într-o metaforă care circulă și în zilele noastre (*Deuteronomul*, XXI, 6-7).

¹¹ Vezi *Deuteronomul*, XVII, 14-17.

215

ajungă până la disprețuirea lor. Dacă năzuiește spre așa ceva, îm-piedicați-l să devină mai puternic, slujindu-vă interesele proprii.

18. Să nu mutați pietrele de hotar nici în ogoarele proprii, nici în cele ale străinilor cu care trăiți în bună înțelegere, cu atât mai mult cu cât Dumnezeu le-a pus ca semne veșnice, deoarece încercarea de a muta granițele duce doar la războaie și revolte. Căci cei ce mută hotarele din loc nu sunt prea departe și de încălcarea legilor.

19. Cel ce a sădit pe pământul său pomi, dacă ei dau roade înainte de patru ani, să nu aducă Domnului pârğa lor drept jertfă și să nu le dea vreo întrebuintare: fiindcă ele n-au apărut la timpul potrivit. Prematurele eforturi ale naturii nu sunt bune nici pentru Dumnezeu, nici pentru proprietar. Dar în al patrulea an, el să culeagă întreaga recoltă care s-a realizat (căci atunci poamele au venit la sorocul cuvenit), iar ceea ce a strâns să ducă în Orașul Sfânt și, în afara zeciuiei, să mănânce restul fructelor împreună cu prietenii, orfanii și văduvele. De-abia în anul al cincilea obține dreptul de a intra în stăpânirea fructelor sale.

20. În pământul sădit cu viță de vie să nu se mai semene nimic. Fiindcă e de ajuns că hrănește această plantă și se cade ca el să fie cruțat de scormoniturile plugului. Ogorul să fie arat numai de boi și nici un alt soi de vită să nu tragă alături de ei la același jug¹², iar arăturile să fie făcute de același gen de animale. Semintele să fie curate și neamestecate, nearuncându-se în brazdă două sau trei soiuri deosebite. Căci natura socotește o nelegiuire îmbinarea celor ce nu se asemuiesc. Să nu lași să se împreuneze nici vitele care nu sunt de același neam. E bine să ne temem ca această disprețuire a înrudirilor să nu se răspândească și printre oameni, întrucât cele mari își trag îndeobște obârșia din lucruri neînsemnate și mici. De aceea, să nu se admită ca după această pildă rea să se ajungă la niscaiva schimbări și în cărmuirea statului. Tocmai de aceea legile nu trec cu vederea nici măcar lucrurile mărunte, ele știind să se păzească de muștrările ce li se pot aduce.

21. Cei ce seceră holda și adună recolte să nu culeagă până la ultimul spic, ci să lase și câțiva snopi pentru cei năpăstuiți de viață, neașteptatul dar slujindu-le drept hrană. Așijderea la culesul strugurilor, lasă săracilor câțiva ciorchini, precum și la scuturarea

¹² Aratul cu un bou și un asin era interzis (*Deuteronomul*, XXII, 10).*

216

pomilor, niscaiva măslina uitată, ca să le ia cei ce n-au cum să le culeagă pe ale lor¹³. Oricum, din prea sărguincioasă strângere a recoltei proprietarii nu trag mai mari foloase decât mulțumirea pe care le-o aduc sărmanii. Și Dumnezeu va face pământul și mai bogat în roade dacă va vedea că stăpânii nu se gândesc numai la propriul lor interes, ci se preocupă și de hrănirea altor oameni. Boii care treieră pe arie să nu aibă boturile legate. Nu-i drept ca tocmai cei care au trudit la producerea roadelor să fie împiedicați să se înfrupte din ele. Nici celor ce trec pe drum să nu li se interzică să mănânce din fructele coapte, ci să li se îngăduie să se îndestuleze, aidoma unor stăpâni, fie că sunt localnici sau străini. Proprietarii să se bucure că sunt în măsură să-i facă părtași la fructele lor coapte. Trecătorii n-au însă voie să ia din ele și pentru drum. Nici culegătorii de struguri nu trebuie să-i împiedice pe călători să guste din ciorchinii copti, atunci când sunt duși la teasc. Nu se cuvine ca pentru bunurile pe care Dumnezeu, prin bunăvoința lui, ni le-a dăruit ca să ne hrănim, noi să-i privim cu ochi răi pe cei ce le râvnesc, mai ales că vremea coacerii fructelor trece repede, grație voinței divine. Dacă unii se sfiesc să atingă fructele, atunci să-i îmbie să le guste, de vreme ce aceștia sunt israeliți, așadar, concetățeni și în egală

măsură stăpânii țării! Când au de-a face cu oameni veniți de altundeva, atunci gazdele să-i roage să privească fructele ca pe niște daruri de ospetie, pe care Dumnezeu le-a oferit la timpul cuvenit. N-ai voie să socotești ca o pagubă ceea ce ai îngăduit cu dărnicie și altora să ia de la tine, fiindcă Domnul nu ne-a hărăzit belșugul de bunuri ca să ne înfruptăm numai noi, ci din el să dăm din plin și celorlalți. Dumnezeu dorește ca, prin faptul că israeliții vor să-și împartă belșugul cu alții, să se vădească bunătatea și generozitatea Lui față de ei, încât și aceștia să arate apoi străinilor cât de îndestulați sunt. Cel ce se împotrivesc acestei legi să primească în public treizeci și nouă de lovituri de ciomag și să îndure ca om liber această foarte înjositoare pedeapsă, fiindcă prin setea lui de câștig și-a compromis singur onoarea. Este demn de voi, care ați îndurat atâtea ponoase în Egipt și în pustiu, ca acum să vă îngrijiți de cei aflați într-o situație asemănătoare și, din preaplinul datorat milei

¹³ *Vezi Deuteronomul, XXIV, 19-21.*

217

și bunătații Domnului, să împărțiți câte ceva săracilor, cu aceleași intenții bune.

22. În afara celor două zeciuiele, care sunt plătite anual, una pentru leviți, alta pentru ospetele publice, la fiecare trei ani trebuie să se dea o a treia zeciuială, urmând să fie împărțită femeilor văduve și copiilor sărmani. Pârğa tuturor roadelor coapte, cum a fost recoltată, să fie transportată la templu, unde să se înalte laude Domnului pentru pământul dăruit de El¹⁴, care a și produs-o; după aducerea jertfelor cerute de lege, potrivit datinilor, pârğa să fie oferită apoi preoților. Omul care a făcut aceste lucruri și, împreună cu pârğa, a dat toate zeciuiele, cea pentru leviți și cea pentru ospetele publice, fiind gata să se întoarcă acasă, acela să se așeze în fața templului și să-i mulțumească Domnului pentru faptul că i-a scăpat pe evrei de asuprirea egiptenilor și le-a hărăzit o țară bogată și fertilă. Mărturisind că a dat aceste zeciuiele conform legilor lui Moise, el să-l roage pe Dumnezeu să-i fie mereu favorabil și util și să se arate sprijinul de nădejde al tuturor evreilor, păstrând toate lucrurile oferite lor, ba chiar să le și sporească prin bunăvoința lui.

23. De îndată ce au ajuns la vârsta însurătorii, tinerii să se căsătorească cu fete din părinți de neam bun. Cine nu vrea să ia de nevastă o fecioară, să nu se unească cu o femeie care trăiește cu altul, fie ademenind-o de la acesta, fie mahnindu-l într-un fel sau altul pe primul soț. Bărbații liberi să nu se însoțească cu niște roabe, chiar dacă sunt împinși să facă aceasta din dragoste. Căci buna cuviință trebuie să țină în frâu pasiunea și să aleagă calea demnității. Nimeni să nu ia de nevastă vreo prostituată, deoarece Dumnezeu nu-i acceptă jertfa de nuntă, din cauza faptului că și-a întinat trupul. Numai astfel sufletul copiilor va fi liber și atras de virtute, dacă nu se nasc dintr-o căsătorie rușinoasă și nu provin dintr-o pătimășă unire cu o femeie neliberă. Dacă cineva își ia de nevastă o fecioară, pe care după aceea n-o recunoaște ca atare, s-o dea în judecată și s-o învinuiască, aducând și dovezile cuvenite în sprijinul afirmației sale. Apărarea fetei s-o ia tatăl, fratele sau ruda ei cea mai apropiată. În cazul când procesul se va dovedi că fata n-a greșit deloc, ea va rămâne mai departe în casa acuzatorului, care nu are dreptul s-o părăsească dacă nu aduce

¹⁴ *Vezi Deuteronomul, XXVI, 2-9.*

218

argumente temeinice și greu de combătut. Când nelegiuirea și calomnia lui vor fi găsite cutezătoare și nechibzuite, acesta va primi drept pedeapsă treizeci și nouă de lovituri de ciomag și va plăti tatălui fetei ca despăgubire cincizeci de sicii. Când însă se va adevăra, totuși, că fata a fost necinstită, dacă se trage din poporul de rând, ea va fi ucisă cu pietre, fiindcă nu și-a păstrat fecioria până la căsătoria legitimă; iar dacă se trage dintr-un neam de preoți, să fie arsă de vie.

Dacă cineva are două soții și uneia îi arată mai multă cinste și bunăvoință pentru că o iubește, e mai frumoasă sau are alt temei, iar alteia îi vădește mai puțină atenție și dragălașenie și, în pofida faptului că fiul adus pe lume de femeia îndrăgită este mai mic decât cel zămislit cu cealaltă, datorită închinării sale față de mama lui, tatăl se străduiește să-i dea aceleia dreptul întâiu-lui-născut, spre a-i dăruia o parte îndoită din averea paternă (așa cum prevede legea), să nu i se îngăduie acest lucru. N-ar fi drept ca fiul mai vârstnic, a cărui mamă este prețuită mai puțin, să fie lipsit de întâietatea garantată de către tatăl său¹⁵.

Cel care a necinstit logodnica altuia, dacă în prealabil a înduplecat-o și ea și-a dat consimțământul la dezmat, să moară împreună cu dânsa. Căci amândoi sunt vinovați: el întrucât de bunăvoie a îmbiat-o la o faptă atât de rușinoasă, ca s-o priveze pe fată de fireasca legătură conjugală; ea, însă, fiindcă s-a lăsat ademenită de dragul plăcerii și al câștigului, să se dedea desfrâului. Dacă el a necinstit-o prin constrângere, fără ca nimeni să-i poată sări în ajutor, atunci să moară singur¹⁶. Cel care a silnicit o fată încă nelogodită, acela urmează să se căsătorească cu ea. Dacă tatăl nu vrea să i-o dea de nevastă, atunci el să plătească cincizeci de sicii pentru jignirea adusă¹⁷. Cel ce, din felurite pricini, vrea să se descotorosească de soția împreună cu care locuiește (multe asemenea lucruri li se întâmplă oamenilor), să-i scrie carte de despărțire că nu mai vrea să trăiască cu ea. Așa obține femeia dreptul să conviețuiască cu un alt bărbat. Nu-i este îngăduit acest lucru, mai înainte primirii dovezii scrise.

¹⁵ întâiuul născut este „pârğa puterii lui” (*Deuteronomul, XXI, 17*).

¹⁶ *Vezi Deuteronomul, XXII, 23-25.*

¹⁷ *Biblia prevede și amenda și obligația violatorului de a se căsători cu fata batjocorită (Deuteronomul, XXII, 29).*

219

L

Dacă nu se va împăca nici cu noul bărbat sau acela va muri și soțul dintâi va dori s-o ia iar de nevastă, să nu i se permită așa ceva.

Dacă un om moare fără a avea copii, fratele lui s-o ia de soție pe văduvă, iar fiului care se va naște să-i dea numele răposatului și să-l crească, urmând să devină moștenitorul primului soț. Acest fapt slujește din plin interesele statului, deoarece familiile nu se sting și averea lor se păstrează, iar căsătoria ei cu o rudă apropiată a primului soț mângâie femeia pentru nenorocirea îndurată. Dacă fratele în cauză nu vrea s-o ia de nevastă, femeia să se ducă la Adunarea bătrânilor cetății și să depună mărturie că ea a dorit să rămână în familie și să dea naștere copiilor lui, dar că el n-a vrut să se căsătorească, jignind memoria răposatului. Întrebat de bătrâni de ce-i este silă de însurătoare, fie că invocă un motiv mărunț sau unul mare, aceștia înclină în favoarea ei. După ce va scoate încălțările cumnatului, femeia îl va scuipa în obraz, spunându-i că merită această înjosire fiindcă a pângărit amintirea răposatului. Apoi el va părăsi Adunarea bătrânilor cetății, acoperit pentru viață de stigmatul rușinii, în timp ce ea se va putea mărita cu cine pofteste.

Cel ce a dus în robie o fată sau chiar o femeie măritată și vrea să o ia de soție să nu i se îngăduie să aibă de-a face și să locuiască cu ea mai înainte ca el să-i tundă părul, s-o îmbrace cu veșminte de doliu și s-o lase să-și plângă rudele și prietenii care i-au pierit în război. Doar după ce durerea pricinuită de aceștia i-a mai trecut, ea se poate pregăti de ospăț și de nuntă. Este cuviincios și drept ca acel ce se căsătorește cu o femeie de la care vrea să aibă copii să și-o atragă și să-i înduplece voința, nu urmărindu-și numai propria plăcere, fără să caute să fie pe placul ei. După ce au trecut cele treizeci de zile de doliu (căci ele sunt îndestulătoare pentru un om cumpătat să-i plângă pe cei dragi), abia atunci să facă nunta. Dacă, însă, după ce și-a satisfăcut poftetele, bărbatul șovăie s-o mai ia de soție, să nu i se permită s-o facă roaba lui, ci femeia să poată pleca oriunde vrea, păstrându-și libertatea¹⁸.

24. Pe tânărul care îi disprețuiește fățiș, nu le arată cinstea cuvenită sau îi ocărăște și îi defăimează dinadins, părinții lui să-l dojenească mai întâi prin viu grai (fiindcă ei sunt cei mai potriviți judecători ai propriilor fii), spunându-i că ei s-au unit unul cu

¹⁸ Vezi *Deuteronomul*. XXI, 10-14.

220

altul, nu din plăcere și nici din dorința de a spori averea fiecăruia prin contopirea lor, ci numai ca să aibă copii care să-i hrănească la bătrânețe și să le asigure cele necesare traiului zilnic: „Noi am așteptat nașterea ta cu bucurie, i-am adus Domnului cele mai mari mulțumiri, te-am crescut cu multă grijă și n-am precupețit nimic din ceea ce ni s-a părut folositor pentru bunăstarea și educația ta! Acum însă (deși se cade să trecem cu vederea greșelile tinerilor) pune capăt disprețului pe care l-ai arătat față de cinstea datorată nouă, redobândindu-ți cuminența, și chibzuiește că Dumnezeu tolerează cu greu pe cei ce comit greșeli față de părinții lor, întrucât El însuși este părintele tuturor oamenilor și se simte jignit alături de cei cu care își împarte numele chiar și atunci când copiii nu-și arată cuvenitul lor respect. Chiar și legea pedepsește fără milă asemenea încălcări și ne temem să nu te expui cumva primejdiei!” Dacă, în urma acestora, tânărul va pune capăt purtărilor sale rele, părinții să-l cruțe de musturarea greșelilor lui. Astfel își arată blândețea legiuitorul și pregătește bucuria părinților, care nu mai sunt siliți să-și pedepsească fiul sau fiica proprie. Când însă vorbele bune și îndemnul la cuminență nu dau nici un fel de rod, iar copiii stăruie să se împotrivescă părinților și transformă legile în dușmanii lor neînduplecați, atunci părinții înșiși să-și ducă nesupusele odrasle în afara orașului, unde mulțimea îi va ucide cu pietre. O zi întreagă va rămâne nelegiuitul în văzul tuturor, ca pildă, urmând să fie înmormântat la căderea nopții. La fel să fie pedepsiți și cei care, potrivit legilor, au fost condamnați la moarte pentru o crimă a lor. Sunt înmormântați până și dușmanii și nici un mort nu rămâne neacoperit de țărână după ce și-a primit dreapta lui pedeapsă.

25. Să nu dai unui israelit cu camătă nici hrană, nici băutură: nu-i drept să obții câștig din avuția celui care se trage din aceeași seminție¹⁹. Ajutorarea celui încolțit de nevoi și recunoștința lui, precum și răsplata pe care ți-o dă Domnul pentru omenia ta, să-ți pară mai degrabă un câștig.

26. Cel ce împrumută fie argint, fie fructe uscate sau proaspete, de îndată ce situația i se îndreaptă prin bunăstarea lui

¹⁹ Evreii aveau voie să dea cu camătă doar celor de alt neam, nu și compatrioților lor (*Deuteronomul*, XXIII, 20).

221

Dumnezeu, să înapoieze de bunăvoie împrumutul creditorilor săi, ca și cum l-ar lăsa în păstrarea lor până când ei se va afla iarăși la strâmtoare. Când datornicii se arată delăsători în privința restituirii împrumutului, creditorii n-au voie să pătrundă în casa lor, ca să ia zălogul, ci să prefere ca mai întâi justiția să le dea dreptul acesta. Ei să aștepte în uliță zălogul și datornicii să-l aducă singuri din casa, neputându-se împotrivi celor ce vin la ei sub scutul legii. Dacă datornicul este înstărit, creditorul poate să păstreze zălogul până i se va restitui împrumutul; dacă însă acesta este sărac, atunci creditorul trebuie să-i restituie la asfințitul soarelui zălogul, mai ales dacă acesta este o haină, de care omul are nevoie ca să se culce, Domnul fiind prin natura lui milostiv cu cei săraci²⁰. Să nu ia nimeni zălog rășniță, nici pietrele ce țin de ea, pentru ca sărmanul să nu fie împiedicat să-și prepare

hrana, ajungând la o strâmtoare și mai mare²¹.

27. Pentru jefuirea unui om se dă pedeapsa cu moartea. Cel care a furat aur sau argint să dea înapoi de două ori mai mult decât a luat. Când cineva ucide un hoț nu primește nici o pedeapsă, chiar dacă l-a surprins spărgând peretele casei. Cel ce a furat o vită din turmă o plătește de patru ori, doar dacă nu e vorba de un bou: căci va plăti de cinci ori prețul acestuia. Cel care nu poate plăti amenda devine robul păgubașului, deoarece este datornicul lui.

28. Cel vândut de oamenii din seminția lui va sluji vreme de șase ani, dar în al șaptelea an va fi eliberat. Dacă el va avea un copil împreună cu o roabă a cumpărătorului său și de bunăvoie vrea să-l slujească mai departe datorită blândeții și omeniei pe care i-a arătat-o, va fi eliberat cu prilejul Jubileului (adică în anul al cincizecelea)²², obținând eliberarea copilului și a soției sale.

29. Când cineva găsește aur sau argint pe drum, să vestească prin crainici locul unde le-a aflat, spre a se da de urma proprietarului lor și a-i restitui ceea ce a descoperit, socotind că nu-i

²⁰ Raporturile dintre debitori și creditorii sunt reglementate printr-o „legiuire casnică” specială (*Deuteronomul*, XXIV, 10-13).

²¹ Vezi *Deuteronomul*, XXIV, 6.

²² Așa-numitul *lovei*, al cincizecelea an care marchează încheierea a șapte cicluri de ani sabatici (de câte șapte ani fiecare). Terenurile vândute reveneau proprietarilor inițiali și toți sclavii evrei erau eliberați, primind o alocație ca să înceapă o viață nouă.

222

deloc cinstit să tragi foloase din paguba altuia. De asemenea, cel ce întâlnește o vită rătăcind în pustiu și nu-i poate găsi numaidecât stăpânul, s-o țină în păstrarea lui și să ia ca martor pe Dumnezeu că nu vrea să înstrăineze bunul altuia²³.

30. Când întâlnești vita altuia, care s-a prăbușit istovită sau zace în glodul drumului pe vreme rea, să nu treci pe lângă ea nepăsător, ci să-i dai ajutor și să te porți de parcă ți-ai salva propria avuție²⁴.

31. Arată drumul bun neștiutorilor, pentru că, luându-i în derâdere, nu cumva prin greșeala lor să le aduci neplăceri.

32. Așijderea, nu defăima nici pe cel mut, nici pe cel surd.

33. Dacă într-o încăierare fără folosirea armelor, unul este rănit de moarte, cel ce i-a pricinuit rana să primească pe loc pedeapsa cu moartea. Când însă rănitul este dus acasă și moare după ce a zăcut în pat mai multe zile, vinovatul să scape nepedepsit, în cazul când rănitul se înzdrăvenește după ce a cheltuit mult cât a fost bolnav, făptașul suportă toate cheltuielile făcute; cu prilejul bolii sale și ceea ce a plătit tămăduitorilor. Cel care lovește cu piciorul o femeie însărcinată, iar aceasta leapădă copilul, este condamnat de judecători la o amendă, deoarece, prin vătămarea plodului din pântec, a făcut ca poporul să aibă un om mai puțin; și soțul femeii lovite să primească despăgubire în bani. Dacă gravida moare în urma loviturii primite, făptașul să primească pedeapsa cu moartea, întrucât legea socotește că așa este drept: suflet pentru suflet²⁵.

34. Nici un israelit să nu aibă la el otravă, fie ea ucigătoare, fie vătămătoare în orice fel. Cel prins asupra faptului să fie pedepsit cu moartea, ca să îndure el însuși soarta hărăzită celui căruia îi era destinată otrava.

35. Cine schilodește pe unul să îndure aceeași schilodire, lipsit fiind de ceea ce a lipsit pe altul doar dacă schilodul nu se

²³ O formulare asemănătoare are prima dintre *Poruncile felurite* ale cap. XXII din *Deuteronomul* (1-2).

²⁴ Prevederea următoare din același cap. al *Deuteronomului* (4).

²⁵ Expresie luată din *Biblie* (*Ieșirea*, XXI, 23), unde întâlnim în continuare formularea celebră a *Legii Talionului*: „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior. Arsură pentru arsură, rană pentru rană, vânătaie pentru vânătaie.” Tot acolo apare și cazul silnicului avort menționat de Flavius Josephus (22).

223

mulțumește să primească bani, drept despăgubire. Legea dă depline puteri celui vătămat să-și aprecieze singur daunele și să se declare satisfăcut doar cu atât, dacă nu dorește o măsură mai aspră.

36. Boul deprins să împungă cu coamele să fie înjunghiat de stăpânul său. Dacă a împuns de moarte un bărbat de pe arie, boul să fie ucis cu pietre, iar carnea lui să nu fie mâncată de nimeni. Dacă se va dovedi că stăpânul cunoștea apucăturile lui de împungător și n-a fost mai cu luare aminte, să fie și el dat morții, ca și cum ar fi pricinuit moartea celui străpuns de bou. Dacă însă a omorât un rob sau o slujnică, atunci boul să fie ucis cu pietre și stăpânul lui să plătească treizeci de sicii stăpânului robilor răpuși²⁶. Când un bou a împuns de moarte alt bou, și cel ucis și împungătorul să fie vânduți, iar plata lor să și-o împartă amândoi în mod egal.

37. Cel ce sapă o fântână sau un bazin de apă îngrijească-se bine să pună deasupra învelitori de scândură, nu pentru a-i opri pe unii să ia apă, ci doar pentru a-i feri de primejdia de a cădea în ea. Dacă într-o asemenea groapă neacoperită cade boul cuiva și moare, stăpânul lui va fi despăgubit de proprietarul fântânii. Ea să fie prevăzută cu un ghizd împrejmuitor, care, asemenea zidului ocrotitor, să ferească pe oricine de a cădea într-însa²⁷.

38. Cel ce a primit în păstrare o depunere s-o supravegheze și s-o apere ca pe un lucru sfânt și divin și nimeni să nu urzească o înșelăciune împotriva păstrătorului, fie că-i bărbat, fie că-i femeie, chiar dacă astfel va câștiga o mulțime de bani, fiind sigur că nici unul nu-l va putea da de gol. Este o îndatorire a fiecăruia să facă doar fapte bune și cheazăse să-i aducă propria lui conștiință și ea să-i slujească drept martor că a înfăptuit numai lucruri demne de lauda celorlalți, mai ales a lui Dumnezeu, căruia nu-i rămâne ascunsă nici o ticăloșie. Dacă păstrătorul, nepunând la cale nici o viclenie, a pierdut depunerea, să se ducă la șapte judecători și să jure pe Dumnezeu că

înstrăinarea s-a făcut fără vrerea sau vina lui și că n-a tras nici un beneficiu din asta: astfel

²⁶ Reglementarea diferendelor dintre crescătorii de vite, printre care se numără și cazul boilor ucigași păstrează asprimea aceleiași legi (*Ieșirea*, XXI, 28—32).

²⁷ Și această legiuire privitoare la fântâni figurează printre *Rânduilele pentru casnici și pentru ucideri*, date de Moise după comunicarea celor zece porunci (*Ieșirea*, XXI, 33-36).

224

el va pleca de acolo dezvinovățit. Dacă a sustras în folosul lui sau a pierdut cea mai mică parte a depunerii, păstrătorul să fie silit prin verdict să restituie paguba împreună, cu tot ce i s-a încredințat. La fel să se procedeze cu depunerile, dacă se rețin din ele sumele convenite pentru munca celor ce trudesc cu trupurile lor. Nu trebuie să fie stânjenită plata oamenilor sărmani, amin-tindu-ne de faptul că Dumnezeu nu i-a înzestrat cu ogoare, nici cu altă avuție. Să nu se amâne plata cuvenită muncii, ci să se facă în aceeași zi, fiindcă Domnul nu vrea ca lucrătorul să fie lipsit de rodul trudei sale²⁸.

39. Copiii să nu fie pedepsiți din vina părinților lor, ci să inspire milă pentru propria lor virtute, fiindcă se trag din niște părinți nedemni, mai degrabă decât dispreț, pentru faptul că ei înșiși sunt depravați. Să nu se pună nici în seama părinților păcatele copiilor, pentru că tinerii, din sila lor față de carte, își permit orice față de învățăturile noastre²⁹.

40. Să-i ocoliți pe fameni și să fugiți din preajma lor, căci ei și-au extirpat bărbăția și darul de a face copii, pe care Dumnezeu l-a dat oamenilor ca să-și înmulțească spița. Să-i alungați ca pe niște ucigași de copii, căci înainte de venirea lor pe lume, au suprimat ceea ce putea să-i zămislească. Este limpede că ce și-au moleșit sufletul, și trupul le-a căpătat așijderea însușiri femeiești, îndepărtați pe celor ce pot să pară niște stârpituri. Să nu îngăduiți castrarea oamenilor, nici a animalelor domestice.

41. Așa să arate pașnica alcătuire a legilor statului nostru și, cu înclinarea lui spre cumințenie, Dumnezeu îl va ocroti de tulburări. Fie ca să nu vină niciodată vremea când aceste legi se vor modifica și se vor schimba în contrariul lor! Dar, cum este firesc ca, atât cu voia cât și fără voia lui, neamul omenesc să fie atras în vârtejul frământărilor și primejdiilor, se cade să punem nițică ordine chiar și în asemenea treburi: să știți dinainte ce măsuri folositoare aveți de luat, când va fi nevoie, ca să întrebați ce aveți de făcut după aceea, trezindu-vă nepregătiți în mijlocul primejdiilor. Dea Domnul ca pământul pe care vi-l dăruie El ca răsplată a eforturilor depuse, a curajului și virtuților dovedite de voi, să-l cultivați în tihnă și pace, iar stăpânirea lui să nu fie

²⁸ *Vezi Deuteronomul*, XXIV, 14-15.

²⁹ Flavius Josephus respectă succesiunea paragrafelor din biblicele *Legiuri casnice* (*Deuteronomul*, XXIV, 16).

225

tulburată nici de incursiunile oștilor străine, nici de răzvrătirile concetățenilor noștri! Săvârșind fapte prin care vă contraziceți strămoșii, sortiți pieirii orânduilele lor; respectați așadar mereu legile pe care Dumnezeu vi le-a dat spre a se dovedi bune și drepte! Dacă ursita vă va împinge cumva spre un război, dus de voi sau de nepoții voștri îndepărtați, acesta să se desfășoare în afara hotarelor țării. Când veți fi gata de război, solii și crainicii să plece de bunăvoie spre tabăra dușmană. Înainte de a pune mâna pe arme, se cuvine să recurgeți la vorbe și să explicați vrăjmașilor că, deși aveți o oaste mare, și cai și arme destule, mai presus de toate stând sprijinul și ocrotirea Domnului, nu vreți totuși să vă luptați cu ei și nici nu sunteți ahtiați să le câștigați avuțiile. În cazul când ei se supun, ar fi frumos din partea voastră să încheiați pacea. Dacă însă dușmanii au încredere și socotesc că forțele lor sunt mai puternice, fiind hotărâți să vă căsăpească, porniți la luptă cu oastea, alegându-l pe Dumnezeu drept comandant suprem și pe cel mai destoinic om al vostru drept al doilea conducător. Comandanții numeroși sunt dăunători, mai ales când trebuie să acționezi rapid, fără să aducă folos celor care îi întrebuințează. Oastea să fie curată și alcătuită pe alese, din oamenii cei mai puternici și mai curajoși. Cei fricoși să fie lăsați deoparte, pentru ca, atunci când se decide bătălia, prin fuga lor să nu avantajeze vrăjmașul. Cei care de-abia și-au construit o casă și n-au apucat să locuiască un an în ea, cei care au semănat și n-au cules încă recolta, precum și cei proaspăt căsătoriți, care și-au luat de curând o nevastă, să fie lăsați acasă, ca nu cumva, de dragul celor rămase în urma lor, să-și cruțe viața ca să se bucure de ele, purtându-se ca niște lași³⁰.

42. De îndată ce v-ați instalat tabăra, aveți grijă să nu săvârșiți fapte nelegiuite. Când asediați un oraș și aveți nevoie de lemne, ca să vă faceți mașini de război, să nu radeți cumva pământul, prin tăierea pomilor fructiferi, ci să-i cruțați pe aceștia, gândin-du-vă că ei au fost sădiți spre a fi folositori oamenilor și, dacă ar avea glas, v-ar învinovăți că i-ați năpăstuit pe nedrept, deoarece n-au fost crescuți ca să slujească războiului și, dacă asta le-ar sta la îndemână, s-ar strămuta în altă țară³¹. După ce ați obținut victoria în luptă, ucideți-i pe cei ce v-au opus rezistență, lăsându-i

³⁰⁻³¹ *Vezi Legile pentru război*, expuse în cap. XX al *Deuteronomului* (5-8 și respectiv 19-20).

pe ceilalți în viață, ca să nu plătească bir, cu excepția canaă-reenilor: aceștia trebuie să fie stârpiți în întregime!

43. Fiți cu luare aminte mai ales în luptă, ca nici femeile să nu îmbrace straie bărbătești, nici bărbații veșminte muieresti³².

44. Așadar, aceasta este orânduirea hărăzită de Moise statului nostru prin legi date cu patruzeci de ani mai înainte, a căror descriere o voi face într-o altă carte. În zilele următoare (căci era un vorbitor neobosit), el a transmis poporului rugăciunile aducătoare de noroc, precum și blestemele adresate celor ce nu trăiesc conform legilor, ci li se împotrivesc prin faptele lor³³. Apoi a recitat o cântare scrisă în hexametri³⁴ pe care a păstrat-o în Cartea sa sfântă, cuprinzând și o precizare a viitorului, dintre care toate s-au adevărat deja sau urmează să se

adeverescă, fără ca vreuna să se abată de la adevăr. A încredințat preoților aceste Cărți sfinte, alături de Chivotul în care a pus cele zece porunci scrise pe două table, precum și Tabernacolul. A îndemnat poporul ca, după ce va cuceri Canaanul și se va împământeni în el, să nu dea uitării jignirea pe care i-au adus-o amaleciții, ci să facă expediție împotriva lor, cerându-le socoteală pentru suferințele pe care i le-au pricinuit în timp ce el cutreiera pustiul. De îndată ce a pus stăpânire pe pământul Canaanului, stârpind așa cum se cuvine întreaga mulțime a locuitorilor săi, Moise a poruncit evreilor să înalțe un jertfelnic orientat spre răsărit, nu departe de orașul Sichim, situat între doi munți, cel din partea dreaptă fiind numit Garizim, iar cel din partea stângă, Gibal. împărțită în câte șase seminții, oastea să se așeze pe cei doi munți, împreună cu leviții și preoții lor. Mai întâi cei aflați pe muntele Garizim să menească cele mai norocoase binecuvântări evreilor care l-au slujit cu credință pe Dumnezeu, s-au supus legilor și nu s-au împotrivit spuselor lui Moise; așijderea, celorlalte șase seminții să le trimită urările lor de bine, pentru ca și ele să le menească binecuvântarea

³² în *Biblie*, interdicția folosirii hainelor sexului opus este trecută la *Porunci felurite*, fără să fie pusă în legătură cu războiul (*Deuteronomul*, XXII, 5).

³³ Autorul se referă la cap. XXVII din *Deuteronomul: Scrierea legii pe pietre și blestem pentru cei ce o încalcă*.

³⁴ *Cântarea lui Moise*, reprodusă integral în antepenultimul cap. al *Deuteronomului* (XXXII), folosește versetul, nu hexametru, cel mai vechi vers elin, utilizat de epopeile și de *Imnurile* atribuite lui Homer, cu câteva secole mai tânăr decât Moise.

226

^

227

W

lor, iar cei dintâi să le răspundă prin aclamări. Apoi ei să-i blesteme pe evreii care încalcă legile și ceea ce afirmă unii să primească de fiecare dată încuviințarea celorlalți. Moise însuși a așternut în scris aceste binecuvântări și blesteme, pentru ca ele să nu se mai ștergă cu timpul din cugetele oamenilor. A poruncit ca, în ajunul morții sale, ele să fie săpate pe fiecare latură a jertfelnicului și a spus poporului, ca, stând în fața lui, să aducă jertfă ardere de tot, iar din ziua aceea să nu mai aducă nici un prinos, faptul nemaifiind îngăduit. Acestea sunt rânduielile lăsate de Moise și poporul evreu n-a încetat niciodată să le îndeplinească întocmai.

45. în zilele următoare, a adunat poporul împreună cu femeile și copiii, de față fiind și robii, pentru ca toți să depună jurământul că vor respecta legile și, în statornica lor râvnă de a împlini vrerea Domnului, să nu le încalce deloc, fără să facă hatârul rudelor apropiate sau să se încline în fața fricii și fără să socotească nici o altă scuză mai puternică decât aplicarea cu sfințenie a legilor. Iar dacă fie o rudă de sânge, fie o cetate oarecare încearcă să clatine sau să destrame alcătuirea statului, să se înarmeze împotriva lor mai mulți deodată sau de unul singur. După ce și-au biruit vrăjmașii, să-i distrugă din temelii, încât, în măsura în care se poate, să nu mai rămână nici o urmă din acești cutezători nelegiuți. Dacă însă ei se dovedesc prea slabi ca să-i pedepsească, atunci barem să arate că faptele acelor sunt potrivnice voinței lor. Și poporul a depus jurământul cerut.

46. Moise i-a mai învățat pe evrei în ce fel să aducă jertfe ca să fie cât mai pe placul Domnului și, atunci când pornesc la război, cum să țină seamă de mărturia pietrelor pieptarului, așa cum am spus mai înainte. Așijderea, Iesus a făcut preziceri, cu Moise încă de față: a cumpănit tot ce trebuie să înfăptuiască pentru propășirea poporului atât în timp de pace, cât și în timp de război, în vederea întocmirii legilor și a unei orânduiri a statului. Sub imboldul inspirației divine, a prezis evreilor că, din pricina nepăsării față de credința în Dumnezeu, vor îndura mari necazuri, astfel încât țara lor va fi năpădită de oști dușmane, orașele proprii vor fi dărâmate, templul, mistuit de flăcări, ei înșiși vor cădea în robia unor oameni care nu vor arăta nici o milă față de prizonieri, caința lor în urma celor întâmplare venind prea târziu. „Totuși, Dumnezeu, cel care v-a creat, va

înapoia

228

urmașilor voștri orașele și templul. Nenorocirea lor nu va avea loc o singură dată, ci de câteva ori!"

47. Apoi Moise le-a îndemnat pe Iesus să purceadă cu oastea împotriva canaaneenilor, întrucât Dumnezeu îi va sprijini în toate faptele lor și, binecuvântându-și întregul popor, a mai zis următoarele: „Fiindcă plec acum la strămoșii noștri și Dumnezeu a hotărât dinainte această zi ca soroc al morții mele și, de vreme ce mai sunt în viață și mă aflu în mijlocul vostru, îi mulțumesc pentru faptul că nu s-a mărginit numai să vă scape de suferințe, ci v-a dat și destule lucruri bune; de asemenea, pentru faptul că m-a sprijinit în tot ce am întreprins cu trudă și prevedere spre a vă îmbunătăți situația, El arătându-mi-se în orice privință favorabil. A fost deschizătorul de drum al faptelor mele și providențialul lor împlinitor, lăsându-mi mie doar rolul de înlocuitor și de împărțitor al binefacerilor pe care ni le-a oferit. De aceea, am socotit că se cade să preamăresc înainte de moarte atotputernicia lui Dumnezeu, care vă va păstra sub oblăduirea sa și în viitor! Mie îmi revine sarcina de a-i aduce cuvenita mulțumire, iar vouă să vă întipăriți în minte gândul că aveți datoria să-l venerați și să-l cinstiți pe Domnul și să respectați ca pe cel mai mare dar toate legile ce le-a dat, păstrându-le și în continuare sub ocrotirea Lui. Gândiți-vă ce supărător, chiar și pentru un om-legiuitor, este faptul că legile sale sunt încălcate și privite cu dispreț! Să nu cutezați, așadar, să stârniți mânia Domnului, neglijând legile pe care El însuși ni le-a dat!"

48. După ce Moise a cuvântat astfel la sfârșitul vieții și, o dată cu binecuvântările sale, a prezis fiecărei seminții soarta ce-o aștepta³⁵, mulțimea a izbucnit în lacrimi, iar femeile s-au lovit cu pumnii în piept, adânc îndurerate de

moartea lui apropiată. Chiar și copiii care plângeau, cu atât mai mult cu cât mai slabă era și rezistența lor în fața suferinței, arătau că înțelegeau virtuțile și măreția faptelor sale mai adânc decât era de așteptat la o vârstă fragedă. Tinerii și bătrânii păreau că se luaseră la întrecere între ei în a-și exprima simțămintele. Unii își deplâneau viitorul, dându-și seama ce comandant și cărmuitor au pierdut; alții îl căinau pentru că erau nevoiți să se despartă de Moise înainte de a-i fi

³⁵ Vezi cap. XXXIII al *Deuteronomului*: *Moise binecuvântează poporul și proorocește.*

229

cunoscut mai bine destoinicia. Cât de amare au fost vaietul și jalea poporului, reiese din ceea ce i s-a întâmplat Legiuitorului. Cu toate că întreaga lui viață fusese pe deplin convins că nu trebuie să te mârnești la apropierea morții, deoarece și el era dator să se supună vrierii lui Dumnezeu și legilor naturii, totuși, gemetele mulțimii i-au stors lacrimile. Când a purces spre locul unde urma să piară din ochii celorlalți, toți l-au însoțit cu bocetele lor. Moise a făcut un semn cu mâna celor îndepărtați, cerându-le să stea pe loc. Pe cei aflați în apropierea lui i-a îndemnat prin cuvintele sale să nu-i întristeze și mai mult sfârșitul, ținându-se după el. Aceștia s-au convins că trebuie să-i dea ascultare și s-au oprit, plângând în hohote, pentru ca el să se despartă de viață după voia lui. Numai Adunarea bătrânilor, Marele Preot Eleazar și comandantul oștirii Iesus l-au însoțit mai departe. Când a sosit pe muntele ce se numea Abar (acest pisc este situat în ținutul Ierihonului, oferind celor ce se urcau pe el o minunată și cuprinzătoare priveliște a țării Canaanului), el s-a despărțit de Adunarea bătrânilor. I-a îmbrățișat pe Eleazar și Iesus și, în timp ce mai vorbea cu ei, s-a coborât deodată un nor deasupra lui, făcându-l să dispară într-o vale. În Cărțile sale sfinte, însă, el a scris că ar fi murit³⁶, temându-se să nu se spună că, datorită virtuții sale neîntrecute, s-a dus la Dumnezeu.

49. Moise a trăit în total o sută douăzeci de ani, dintre care o treime minus o lună a fost conducătorul poporului. S-a stins din viață în ultima lună a anului, care la macedoneni se cheamă Dystros, iar la noi Adar³⁷, când era craionou. A întrecut pe toți muritorii prin ascuțimea minții, prin iscusința cu care făurea cele mai bune planuri și prin dibăcia lui de a atrage mulțimea cu ajutorul vorbelor. Știa să-și stăpânească atât de bine simțămintele, încât nici nu părea să-l tulbure vreunul dintre ele și le spunea pe nume mai mult după ceea ce observa la ceilalți oameni, decât după propria sa experiență. A fost un comandant de oști cum rar s-a mai întâlnit și un profet fără pereche, iar atunci când cuvânta, ai fi zis că-l auzai vorbind pe Dumnezeu însuși. Poporul evreul l-a bocit vreme de treizeci de zile. O jale atât de mare nu i-a mai

³⁶ în pământul Moabului, unde a și fost îngropat, fără ca nimeni să cunoască locul mormântului său (*Deuteronomul*, XXXIV, 5-6).

³⁷ Martie în calendarul roman.

230

cuprins niciodată pe evrei ca atunci când a murit Moise. L-au regretat nespun nu numai cei ce au avut de-a face cu el, ci și cei care i-au cunoscut numai legile au tânjit mult după el, fiindcă datorită lor puteau să deducă măreția virtuții sale. Atât am avut de spus despre moartea lui Moise.

231

L

O

>

J»

CONȚINUTUL CĂRTII A CINCEA

6.

Cum Iesus, comandantul evreilor, a pornit războiul împotriva canaaneenilor și j-a biruit, apoi i-a stârpic, împărțind țara acestora între toate semințiile. Cum, după moartea comandantului lor, izraeliții au încălcat legile strămoșești, având de îndurat mari nenorociri, și, în urma unei revolte, întreaga seminție a lui Beniamin, cu excepția a șase sute de oameni, au pierit.

Cum, după această năpastă, din pricina nelegiuirilor lor, Dumnezeu i-a adus pe israeliți în robia asirienilor. Cum i-a eliberat Otniel, fiul lui Chenez, care a fost numit de greci și fenicieni judecător și a domnit patruzeci de ani. Cum poporul nostru a ajuns în robia moabiților vreme de optzeci de ani, re-dobândindu-și libertatea prin Ehud, care a deținut puterea optzeci de ani. Cum, după aceea, israeliții au fost supuși de canaaneeni vreme de douăzeci de ani,

235

8.

9.

fiind dezrobiți de Barac și Debora, care au cârmuit patruzeci de ani.

Cum amaleciții s-au războit cu israeliții și, învingându-i, le-au subjugat țara vreme de șapte ani.

Cum Ghedeon i-a eliberat de amaleciți și a condus poporul vreme de patruzeci de ani.

Cât de multe războaie îndelungate au avut de dus urmașii lui cu populațiile înconjurătoare.

10. Despre puterea lui Samson și câte necazuri a pricinuit el filistenilor¹.

11. Cum au fost uciși în lupta cu filistenii fiii preotului Eli.

12. Cum tatăl lor, aflând această nenorocire, s-a prăbușit din jilt și a murit.

13. Cum filistenii i-au învins pe evrei în acest război și le-au răpit Chivotul.

Cartea cuprinde un interval de 476 de ani.

¹ Vechii greci denumeau „Țara filistenilor” Palestina (*Palaistine*), cum s-a chemat de altfel și provincia romană constituită în secolul I e.n. (la sfârșitul căruia și-a elaborat scrierile sale Flavius Josephus). Filistenii au făcut parte din rândul „popoarelor mării”, care au atacat Egiptul în secolul XII î.e.n. (menționați sub numele de *pelesef*), dar au fost învinși de Ramses III, stabilindu-se pe coasta meridională a Palestinei, unde au constituit o confederație de cinci orașe-stat (Pentapolis): Gaza, Ascalon, Așdod, Ecron și Gath. După campanii victorioase împotriva israeliților, au fost supuși temporar de regele David, recunoscând apoi autoritatea Asiriei, și au dispărut ca popor în secolul VIII î.e.n. Flavius Josephus îi numește nu filistenii (*FHistaioi*), ci *Palaistinoi* (=palestinieni). Deși îndeobște am respectat în întreaga traducere transliterarea numelor străine din original, am preferat în acest caz să folosesc termenul biblic *ie. filistenii*, pentru evitarea unor confuzii nedorite.

236

CAPITOLUL 1

1. După ce Moise a fost răpit din rândul oamenilor, așa cum am mai spus, toate cuvenitele datini ale doliului fiind duse la bun sfârșit, Iesus a vestit poporul să se pregătească de război. Totodată a trimis la Ierihon iscoade ca să afle ce putere aveau locuitorii săi și ce fel de planuri aveau. El însuși a poruncit oștirii să-și strângă rândurile, pregătindu-se să treacă Iordanul la momentul potrivit. A chemat apoi pe căpeteniile semințiilor lui Rubel, împreună cu cei ai lui Gad și Manasses (căci o jumătate din ultima seminție primise îngăduința să locuiască în Țara Amorea, care constituia a șaptea parte a Canaanului¹). Iesus le-a reamintit ce au făgăduit ei lui Moise și i-a rugat să-și îndeplinească cu dragă inimă promisiunile făcute, atât din recunoștință față de cel ce până la sfârșitul vieții sale s-a îngrijit de bunăstarea lor, cât și pentru interesul obștesc. Fiindcă aceștia i-au dat ascultare, a purces cu cincizeci de mii de ostași bine înarmați din Abila, situată la șazeci de stadii depărtare de Iordan.

2. După ce oastea și-a instalat tabăra, numaidecât au sosit și iscoadele care aflaseră totul despre canaaneeni. Mai întâi nerecunoscuți, au cercetat fără teamă întregul oraș și zidurile, unde erau ele mai puternice și unde mai șubrede, precum și care poarta parea mai potrivită pentru pătrunderea oștirii în cetate. Cei care i-au întâlnit întâmplător nu le-au luat în seamă privirile iscoditoare, închipuindu-și că, mânați doar de dorința de a cunoaște, precum obișnuiesc străinii, priveau ei cu ochi curioși cetatea, nicidecum cu intenții dușmănoase. În amurg, mușteriii s-au înapoiat

¹ Teritoriu siriano-palestinian ocupat de triburi vest-semitice ale canaaneenilor. După stabilirea semințiilor israelite în acest spațiu (circa 1200 î.e.n.), termenul se restrânge la Fenicia.

237

la hanul din apropierea zidului împrejmuitor, unde își luaseră mai înainte prânzul și tocmai se pregăteau de plecare. La cină, regele fusese prevenit că au sosit niște oameni din tabără ca să iscodească orașul și că acum se întorseseră la Rachab², străduindu-se să rămână cât mai bine ascunși. Trimițându-și de îndată zbirii pe urmele lor, le-a poruncit să-i prindă pe spioni și, prin supunerea lor la cazne, să afle de la ei ce intenții aveau de veniseră în Ierihon. Cum a observat apropierea zbirilor, Rachab (care usca întâmplător fuioare de in pe acoperișul casei) și-a ascuns mușteriii sub aceste fuioare și le-a spus trimișilor regelui că niște oaspeți necunoscuți cinaseră la ea înainte de asfințitul soarelui și că au plecat după aceea. Dacă sunt îngrijorați de soarta orașului sau de faptul că aceștia veniseră ca să pricinuiască daune regelui, ei pot să-i prindă fără multă trudă, pornind în urmărirea lor.

Păcăliți astfel de vorbele femeii, zbirii au plecat fără să bănuiască vicleșugul pus la cale de ea și nu i-au cercetat deloc hanul. Au plecat degrabă după iscoade pe drumul ducând către fluviu, pe care l-au socotit cel mai potrivit pentru fuga lor. Dar, întrucât n-au dat de nici o urmă, au încetat să-i mai urmărească. După ce zarva s-a potolit, Rachab i-a scos pe străini din ascunzătoare și le-a arătat primejdia mare la care s-a expus ca să le asigure salvarea (căci dacă ar fi fost prinsă că i-a ascuns, ea n-ar fi putut să scape de pedeapsa regelui, ci ar fi pierit împreună cu întreaga familie). I-a rugat să țină minte întâmplarea și pentru izbăvirea lor de acum să-și arate recunoștința mai târziu, când vor pune stăpânire pe țara Canaanului, cerându-le să se întoarcă la casa lor. Iscoadele s-au legat prin jurământ că o vor cruța pe ea împreună cu rudele sale atunci când vor cuceri orașul și-i vor trece prin tăișul săbiei pe toți locuitorii săi, potrivit hotărârii pe care o luaseră: fiindcă Dumnezeu le-a cerut prin semnele sale să facă acest lucru. Ei s-au învoit să se dovedească recunoscători pentru întâmplările de față, jurându-se că amândoi își vor arăta deopotrivă mulțumirea în viitor. Iscoadele au sfătuit-o pe Rachab ca, de îndată ce va observa că orașul a fost cucerit, să se zăvorască în casă, împreună cu avuțiile și toate rudele sale, agățând o panglică roșie în poarta ei, astfel încât comandantul să-i recunoască locuința și s-o lase neatinsă.

„Pentru că noi îi vom spune că aceasta este casa mulțumită

² *Cartea lui Iosua* (II, 1) o prezintă ca pe o desfrănată care a primit în casa ei iscoadele israeliților, ca să se odihnească acolo.

238

căreia am scăpat cu viață, i-au spus ei. Dacă vreunul dintre apropiații tăi va cădea în luptă, vina să nu cadă asupra noastră, căci îl rugăm pe Dumnezeu, în numele căruia am jurat, să ne ferească de încălcarea propriului jurământ!" După ce i-au făcut aceste promisiuni, ei au plecat, coborând de pe zidul de apărare al orașului cu ajutorul unei funii și s-au întors teferi la semenii lor, cărora le-au povestit ce li s-a întâmplat în oraș. Apoi Iesus a adus la cunoștința Marelui Preot Eleazar și a bătrânilor juruința iscoadelor față de Rachab; aceștia au încuviințat jurământul.

3. Comandantul era pus în încurcătură de trecerea Iordanului (fiindcă atunci albia fluviului era umflată de ploi, iar podurile lipseau cu desăvârșire și, chiar dacă ar fi vrut să unească malurile prin punți, dușmanii nu i-ar fi îngăduit să le facă și nici nu avea la îndemână corăbiile necesare). Dar Dumnezeu i-a făgăduit că-l va ajuta să străbată fluviul, făcând să-i scadă apele. Așadar, după ce s-au scurs două zile, Iesus și-a trecut peste Iordan oastea și întregul popor, în felul următor. În frunte mergeau preoții care purtau Chivotul, apoi veneau leviții, aducând cu ei Tabernacolul și vasele hărăzite jertfelor. Leviții erau urmați de întregul popor, grupat pe seminții, la mijloc fiind așezați copiii și femeile, ca nu cumva să fie răpiți de undele fluviului. Preoții au pășit cei dintâi în albie și, observând că Iordanul poate fi trecut prin vad, deoarece apa nu era adâncă, iar prundișul, pe care lin curgătorul șuvoi nu-l mâna cu repeziciune, părea o pardoseală sigură — toți au străbătut cu mult curaj Iordanul, căci au văzut că fluviul se înfățișa tocmai cum prezisese Dumnezeu. Preoții au rămas în mijlocul fluviului până ce mulțimea a ajuns dincolo, aflându-se în siguranță. Abia după ce au trecut cu toții, preoții au pășit pe mal, redând Iordanului cursul său liber și firesc. De îndată ce evreii au ieșit din matca lui, fluviul s-a umflat din nou, recăpătându-și mărimea pe care o avusese mai înainte.

4. De acolo evreii au înaintat cincizeci de stadii, așezându-și tabăra la zece stadii distanță de Ierihon. Cu pietrele pe care fiecare căpetenie de seminție le culesese din albia Iordanului, la porunca lui, Iesus a înjghebat un jertfelnic, drept monument care să amintească urmașilor că fluviul și-a stăvilit³ cursul și deasupra

³ „Apele Iordanului s-au despărțit înaintea Chivotului Legământului Domnului a tot pământul, când acesta l-a trecut. Și așa pietrele acestea vor fi pentru fiii lui Israel amintire pentru vecie." (*Cartea lui Iosua*, IV, 7).

239

lui a adus jertfă în cinstea lui Dumnezeu. În locul acela a fost celebrată Sărbătoarea Paștilor, deoarece toate lucrurile de care odinioară duseseră lipsă evreii le aveau acum din belșug. Căci lanurile canaaneenilor care dăduseră în pâng ei le-au secerat, strângând și altă pradă. Dar mana cu care evreii se hrăniseră vreme de patruzeci de ani a dispărut de atunci.

5. Întrucât israelienii pustiau totul în lung și în lat, iar cana-aneenii nu-i înfruntau, ci rămăneau adăpostiți în spatele zidurilor lor, Iesus s-a hotărât să-i asedieze. În prima zi a sărbătorii, preoții (care aveau în preajma lor o escortă de oameni bine înarmați) au purtat pe umeri Chivotul, în sunetul trâmbițelor de corn de berbec aflate înaintea lor), și au mers de jur împrejurul cetății, în vreme ce îndemnau oastea la luptă, în urma lor pășind Adunarea bătrânilor. După ce s-au mulțumit numai să trâmbițeze din corni (fără să mai facă nimic altceva), preoții s-au întors în tabără. Șase zile la rând au făcut același lucru, iar în a șaptea zi, după ce a strâns laolaltă oastea și întregul popor, Iesus le-a adus vestea bună că orașul va fi cucerit: în aceeași zi Dumnezeu îl va da pe mâinile lor, urmând ca zidurile cetății să se prăbușească singure, fără ca asediatorii să se ostenească deloc. Totodată le-a poruncit să-i străpungă cu sabia pe toți prinșii lor și să nu dea semne de oboseală în uciderea vrăjmașilor, nici să-i cruțe, lăsându-se cuprinși de milă, și nici să fie ispitiți de dorința de a pune mâna pe prada dușmană din jur: săucidă orice vietate și să nu-și însușească vreun lucru în folos propriu. Totodată le-a cerut ca tot argintul și aurul găsit să fie adunat grămadă și să fie dăruit Domnului ca pângă a prăzii primului oraș cucerit, bucurându-se de norocul lor. Doar pe Rachab și pe cei ce se înrudesc cu ea să-i lase teferi, datorită juruinței iscoadelor față de ea.

6. După ce le-a vorbit așa, Iesus și-a pus oastea în ordine de bătaie și a condus-o împotriva Ierihonului. Evreii au făcut iarăși înconjurul orașului, în frunte cu Chivotul și cu preoții care trâmbițau din corn de berbec, spre a

îndemna oastea la asalt. După ce au înconjurat de șapte ori cetatea, s-au oprit pentru scurtă vreme și dintr-o dată s-au prăbușit zidurile de apărare, fără ca evreii să fi recurs la mașini de război sau la altă dovadă a puterii lor.

7. Ei au năvălit în Ierihon și i-au ucis pe toți locuitorii lui, care erau prea înspăimântați de prăbușirea neașteptată a zidurilor ca să mai opună vreo rezistență. Așadar, evreii i-au ucis de-a valma,

240

înjunghiindu-i pe unii în plină stradă, pe alții în casele lor. Nici unul dintre ei n-a mai rămas viu, ci toți au pierit, inclusiv femeile și copiii. Ierihonul era năpădit de leșuri, căci nimeni nu s-a salvat fugind. Întregul oraș a fost dat pradă flăcărilor, după ce a fost jefuit împreună cu împrejurimile sale. Iscoadele i-au scăpat de primejdie doar pe Rachab împreună cu rudele sale, refugiate în han. Iesus a primit-o la el și i-a adus mulțumire pentru că i-a salvat iscoadele și i-a spus că nici răsplata pe care o va primi nu va fi mai prejos de binefacerea ei. Curând după aceea a înzestrat-o cu pământ arabil și i-a arătat întreaga lui prețuire.

8. Partea din oraș, salvată de furia focului, Iesus a dărâmat-o în întregime și a aruncat blestemul asupra locuitorilor, dacă vreunul dintre ei ar dori să reclădească Ierihonul distrus. Celui care va pune piatra de temelie a noului zid să-i moară primul născut, iar la terminarea meterezului, și mezinul său. Dumnezeu n-a trecut cu vederea acest blestem și mai târziu vom înfățișa nenorocirea care s-a întâmplat din pricina lui⁴.

9. Cu prilejul distrugerii orașului s-a strâns o mare grămadă de argint, aur, ba chiar și armă, deoarece oamenii n-au cutezat să încalec porunca lui Iesus, luând din ea pe ascuns în folosul lor, ci s-au ferit să-și însușească vreunul din lucrurile închinat lui Dumnezeu. Iesus a încredințat această pradă preoților, spre a o păstra ca un tezaur prețios. Așa a decurs nimicirea Ierihonului.

10. Dar un oarecare Achar, fiul lui Zebedias⁵ din tribul lui Iuda, a găsit o mantie regală țesută în întregime din fire aurite precum și un drug de aur care cântărea două sute de sicii, socotind că ar fi în defavoarea lui să renunțe la un câștig dobândit cu primejdia vieții și să-l dăruiască Domnului, care și așa nu avea nevoie de el. El și-a săpat în cortul lui o groapă adâncă, unde și-a ascuns prada, amăgindu-se că și pe Dumnezeu îl poate înșela la fel ca pe tovarășii săi.

11. Locul unde și-a așezat Iesus tabăra a fost numit Galgala⁶, ceea ce înseamnă libertate. Căci după trecerea fluviului, acolo

⁴ Ozan din Betel l-a pierdut astfel pe Abiron, apoi pe fiul său cel mai mic (*Cartea lui Iosua*, VI, 26).

⁵ Acan era fiul lui Cărmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah (*Cartea lui Iosua*, VII, 1).

⁶ în *Biblie* locul se cheamă Ghilgal, Domnul zicându-i lui Iosua: „în ziua de astăzi am ridicat de pe noi ocară Egiptului” (*Cartea lui Iosua*, V, 9).

241

s-au simțit evreii eliberați de năpastele îndurate de ei în Egipt și în pustiu.

12. La câteva zile după distrugerea Ierihonului, Iesus a trimis trei mii de oameni bine înarmați, să asedieze orașul Anna, situat ceva mai sus de Ierihon: în înfruntarea lor cu aniiții, aceștia i-au pus pe fugă și le-au ucis treizeci și șase de oameni. Când vestea a ajuns în tabără, israeliții au devenit foarte triști și abătuți, nu atât pentru pierderea compatrioților lor, căci toți cei ce căzuseră în luptă fuseseră bărbați viteji și prețuiți, cât din pricina disperării. Ei fuseseră convinși că vor intra lesne în stăpânirea ținutului, fără ca oastea lor să sufere pierderi în cursul luptelor, precum le făgăduise Dumnezeu; iar acum, contrar așteptărilor lor, vedeau că și dușmanii îi pot învinge. De aceea au îmbrăcat saci peste veșminte și o zi întreagă s-au tânguit și au vărsat lacrimi, fără să se gândească deloc la hrană, fiind încovoiați peste măsură de nenorocirea abătută asupra lor.

13. Când și-a văzut oastea atât de înspăimântată și cu speranța năruită în toate privințele, Iesus s-a îndreptat cu încredere spre Dumnezeu și i-a zis: „Nu cutezanța ne-a împins să cucerim țara prin forța armelor noastre, ci Moise, slujitorul Tău, ne-a încurajat să facem acest lucru, deoarece prin multe semne minunate ne-ai făgăduit că ne încredințezi stăpânirea acestui ținut, ajutându-ne ca oastea noastră să iasă mereu biruitoare în luptă cu dușmanii. Câteva dintre cele făgăduite de Tine s-au și îndeplinit. Acum însă, pe neașteptate, am cunoscut înfrângerea, o parte a trupelor noastre plătind cu viața, astfel încât cu greu ne mai bizuim pe făgăduielile Tale și pe prezicerile lui Moise și ne privim cu multă îngrijorare propriu] viitor, fiindcă prima încercare făcută de noi s-a sfârșit atât de rău. De aceea, Doamne (fiind numai Tu cu puterea să ne scoți din nenorocire), stăvilește jalea ce ne-a cuprins, dându-ne izbânda, și alungă din sufletele noastre grijile privitoare la viitor!”⁷

14. Astfel s-a rugat Domnului Iesus, căzută cu fața la pământ. Dumnezeu i-a răspuns să se scoale și să-și curețe oastea de păcatul care a pângărit-o, îndrăznind să fure din obiectele închinat lui (căci din această pricină suferiseră ei înfângerea de acum și, de îndată ce-l vor pedepsi pe nelegiuitul care a comis fapta, vor avea parte mereu de izbânzi asupra vrăjmașilor). Iesus a transmis

Un discurs asemănător întâlnim în *Cartea lui Iosua*, VII, 7-9.

242

acestea poporului și, chemându-l pe Marele Preot împreună cu căpeteniile, le-a poruncit să tragă la sorți fiecare seminție în parte. Și cum sorții au arătat că nelegiuirea fusese înfăptuită în tribul lui Iuda, s-a făcut tragere la sorți pe fiecare familie în parte. Sorții au indicat că răufăcătorul se afla printre rudele lui Achar. Când bărbații au fost cercetați unul câte unul, a ieșit la iveală Achar. Văzând că nu-și poate tăgădui fapta și că judecata Domnului l-a lovit amarnic, el și-a recunoscut furtișagul și a scos din pământ obiectele sustrate. Achar a primit pe loc pedeapsa cu moartea, fiind înmormântat în chip rușinos noaptea, așa cum se procedează cu cei condamnați de obște⁸.

15. După ce și-a purificat oastea, Iesus s-a îndreptat cu ea spre Anna și, punându-și oamenii la pândă în timpul nopții înapoia orașului, dis-de-dimineată a pornit împotriva dușmanilor. Încurajați de proapăta lor izbândă, aceștia s-au năpustit asupra evreilor, care, printr-o fugă amăgitoare, i-au dus departe de cetate, fiind urmăriți îndeaproape de vrăjmașii deja siguri de victoria lor. Apoi trupele evreiești s-au întors din drum pe neașteptate, să le ațină calea și, făcând semnele dinainte convenite, i-au chemat la luptă și pe cei ascunși înapoia cetății. Aceia au năvălit în orașul ai cărui locuitori stăteau pe zidurile de apărare, cu privirile ațintite în afară, spre cei ce ieșiseră din cetate. În vreme ce năvălitorii au cucerit orașul și i-au ucis pe toți cei ce le-au ieșit în cale, Iesus a tăbărit asupra dușmanilor, le-a destrămat rândurile și i-a pus pe fugă. Dornici să se refugieze în orașul pe care și-l închipuiau încă nevătămat, când au văzut că el fusese de-acum ocupat și era mistuit de flăcări, împreună cu soțiile și copiii lor, vrăjmașii s-au împrăștiat de-a valma pe câmp și, fiind singuri, n-au mai fost în stare să se împotrivescă. După nenorocirea care i-a lovit astfel pe aniții, israeliții au capturat o mulțime de copii, femei și robi, precum și un mare număr de bagaje și poveri. De asemenea, ei au luat pradă turme de vite și o sumedenie de bani (fiindcă ținutul era bogat), iar pe toate acestea, Iesus le-a împărțit la Gal gala între ostentii săi.

⁸ Evreii i-au lapidat pe toți membrii familiei lui Acan, împreună cu vitele lor, după care i-au ars în valea Acor, acoperindu-i cu un morman de pietre (*Cartea lui Iosua*, VII, 24-26).

243

16. Martori ai nenorocirilor pe care le-au îndurat ierihoniții și aniții, gabaoniții, care locuiau aproape de Hierosolyma⁹, s-au temut de marea primejdie amenințându-i și pe ei, așa că n-au șovăit să-l roage pe Iesus: nu cumva să le facă și lor ceea ce credeau că puna el la cale, fiindcă era vădit că urmărea să stârpească prin război întregul popor al Canaanului. I-au îmbiat și pe vecinii lor, cepheriții și cariathiarimiții, să intre în alianță și le-au spus că nici ei nu vor putea scăpa de primejdie, dacă vor fi cuceriți de israeliți: devenind tovarășii lor de arme, hotărâu să scape astfel de amenințarea. Vorbele lor primind încuviințarea acestora, ei au trimis soli la Iesus ca să facă un tratat de alianță și pentru încheierea lui au fost aleși dintre toți concetățenii cei care păreau drept cei mai potriviți pentru această misiune. Solii au fost de părere că ar fi periculos să se recunoască faptul că erau canaaneeni, găsind că primejdia ar putea fi înlăturată dacă ar susține că n-aveau nici un amestec cu canaaneenii și că locuiau foarte departe de aceștia. Vor zice că au venit la el atrași de virtutea lui, că au făcut o călătorie de mai multe zile și, ca dovadă a adevărului spuselor lor, să-și aducă hainele. Își puseseși veșminte noi la plecare, dar, în îndelungata lor drumetjie, ele se făcuseră ferfeniță. Ca măsură de prevedere, solii îmbrăcaseră haine zdrențuite, spre a-și face mai convingătoare vorbele. Stând în mijlocul evreilor, ei au afirmat că fuseseră trimiși de gabaoniți și de orașele învecinate, care se aflau departe de acest pământ, ca să încheie cu ei un legământ de prietenie după datina străbunilor lor. Fiindcă au înțeles că favoarea și dărnicia Domnului le-a hărăzit lor stăpânirea țării canaaneenilor, le doresc să se bucure de mult noroc, cerându-le stăruitor să-i pună în rândul concetățenilor lor. În vreme ce rosteau aceste vorbe, solii arătau dovezile călătoriei de lungă durată, rugându-i pe evrei să pecetluiască cu ei un tratat de prietenie. Iesus s-a încrezut în cuvintele lor și, convins că nu făceau parte din neamul canaaneenilor, a încheiat legământul prietenesc; și Marele Preot Eleazar, și bătrânii s-au jurat că-i vor trata ca pe niște amici și aliați, nepunând la cale nici o uneltire dușmănoasă împotriva lor, iar poporul a încuviințat la rândul lui jurământul. După ce au obținut prin vicleșug ceea ce au urmărit, solii s-au întors la ai lor. De-abia mai

⁹ Vezi Cartea I, cap. X, paragr. 2, n. 2.

târziu, când au ajuns cu oastea în ținutul de la poalele munților Canaanului, a aflat Iesus că gabaoniții sălășluiau nu departe de Hierosolyma și că se trăgeau din neamul canaaneenilor și, chemând la el pe căpeteniile lor, le-a învinuit de înșelăciune. Deoarece ei au invocat faptul că n-au putut să aleagă altă cale de salvare și, împinși doar de nevoie, n-au găsit altă ieșire din impas, Iesus i-a convocat pe Marele Preot Eleazar și pe bătrânii din adunare. Părerea lor a fost ca aceștia să fie folosiți la muncile obștești, fiindcă legământul încheiat cu ei sub jurământ nu putea fi încălcat. Așa s-au ferit gabaoniții de nenorocirea care îi pândeia și au scăpat nevătămați.

17. Dar regele din Hierosolyma nu s-a împăcat deloc cu această îngenunchere a gabaoniților în fața lui Iesus și i-a ațâțat pe regii neamurilor învecinate să pornească împreună cu el războiul împotriva lor. Când au văzut că au și venit regii chemați să lupte (erau patru la număr¹⁰) și că ei și-au așezat tabăra în jurul unui izvor din preajma orașului, gabaoniții au cerut sprijinul lui Iesus. Ei s-au pomenit într-o asemenea situație încât pieirea îi pândeia din partea celor dintâi și tocmai de cei care duceau un război de stărpire a poporului canaanean își legau nădejdea lor de izbăvire, datorită legământului încheiat mai înainte. Iesus s-a grăbit să alerge în ajutorul gabaoniților cu oastea întreagă și, mărșăluind fără întrerupere zi și noapte, a năvălit fără de veste dis-de-dimineată asupra dușmanilor pregătiți de asediu. I-a pus pe fugă și i-a urmărit în ținutul cu povârnișuri, numit Bethora. Acolo a venit să-i dea sprijinul Dumnezeu, care și-a slobozit tunetele și fulgerele sale, lăsând să cadă peste fugarii grindină nespus de mare¹¹. În afară de asta a mai avut loc și minunata prelungire a zilei, pentru ca noaptea să nu stânjenească iureșul evreilor în urmărirea dușmanilor. Așa a izbutit Iesus să-i prindă la Maccheda pe regii ascunși într-o peșteră și să-iucidă. Faptul că ziua s-a prelungit într-adevăr și a depășit durata ei obișnuită

¹⁰ Cei patru aliați ai lui Adoni-Teđec erau: Hoham, regele Hebronului, Piream, regele Iarmutului, Iafia, regele Lachișului și Debir, regele Eglonului, toți cinci fiind suverani ai amoreilor (*Cartea lui Iosua*, X, 3).

¹¹ Această grindină a făcut mai multe victime decât săbiile mânuite de fiii lui Israel (*Cartea lui Iosua*, X, 11).

244

este menționat și de Scrierile sfinte¹² păstrate în arhiva templului.

18. După ce i-a înfrânt astfel pe regii care și-au adus ostile să lupte cu gabaoniții, Iesus a revenit în regiunea muntoasă a Canaanului; a dat și aici o mare bătălie, alegându-se cu o pradă bogată, apoi a făcut cale întoarsă la tabăra din Galgala. Când faima vitejiei evreilor s-a răspândit în toate ținuturile, crescând și printre popoarele vecine, iar acestea au aflat de mulțimea celor uciși, ele s-au înfricoșat. Atunci regii care sălășluiau la poalele Libanului și țineau de Canaan au venit în ajutorul canaaneenilor stabiliți în câmpie și al filistenilor, așezându-și tabăra la Berotha, oraș din Galileea de Sus, nu prea departe de Cedesa, situată de asemenea în Galileea. Întreaga oaste era alcătuită din trei sute de mii de pedestrași, zece mii de călăreți și douăzeci de mii de care. Mulțimea dușmanilor a stârnit spaima lui Iesus și a israeliților, care, îngroziți de numărul lor atât de mare, își pierduseră aproape orice speranță în viitorul lor mai bun. Dar Domnul i-a dojenit pentru că sunt temători și pun un preț prea mic pe puterea și sprijinul său, poruncindu-le să taie vinele de la picioarele cailor și să dea foc carelor de luptă. Îmbărbătat de făgăduielile făcute de Dumnezeu, Iesus a pornit împotriva vrăjmașilor și, dând de ei în a cincea zi, s-a avântat într-o luptă crâncenă, măcelul care a avut loc întrecând toate așteptările sale. Și-a împrăștiat dușmanii și i-a urmărit multă vreme, până ce a nimicit oastea lor aproape în întregime. Toți regii potrivnici au căzut în luptă. Când n-a mai avut la îndemână oameni pe care să-i omoare, le-au ucis caii, dând foc carelor lor. Apoi a cutreierat întreaga țară fără ca nimeni să cuteze să i se mai împotrivescă, a cucerit orașele asediate, măcelărind pe oricine întâlnea în calea lui.

19. Astfel s-au scurs vreo cinci ani și nici un canaanean nu mai rămăsese în viață, cu excepția celor ce se refugiaseră în spatele zidurilor de apărare. Ridicându-și tabăra din Galgala, Iesus a mutat-o în ținutul muntos, iar Tabernacolul l-a instalat în orașul Silo¹³

¹² Vezi *Cartea lui Iosua*, X, 13.

¹³ Când toată obștea fiilor lui Israel s-a adunat la Silo, ei au așezat acolo Cortul adunării (*Cartea lui Iosua*, XVIII, 1). Aceasta este ultima menționare biblică a Tabernacolului. Orașul din Samaria devine principalul lăcaș de cult al israeliților pentru perioada de cucerire a Canaanului (secolul XII î.e.n.).

(căci locul acesta i s-a părut cel mai potrivit, datorită frumuseții lui, până când israeliții vor găsi prilejul să-și clădească un templu). De acolo a plecat împreună cu întregul popor spre Sichim, unde a înălțat un jertfelnic, precum poruncise Moise. Apoi și-a împărțit oastea în două și o jumătate a așezat-o pe muntele Garizim, cealaltă jumătate, pe muntele Gibal, unde se aflau jertfelnicul, și leviții, și preoții. După ce a adus acolo jertfe, a rostit blestemele și le-a săpat pe jertfelnic, Iesus s-a reîntors la Silo.

20. Iesus îmbătrânise de-acum și văzuse că orașele canaaneenilor erau inexpugnabile, pe de o parte datorită solidității poziției lor naturale, pe de altă parte fiindcă aveau meterezele atât de bine întărite prin fortificațiile zidurilor împrejmuitoare încât dușmanii se abțineau să le mai asedieze, neavând oricum speranța de a le cuceri vreodată (căci canaaneenii, știind că israeliții ieșiseră din Egipt ca să le aducă pieirea, în tot acest răstimp se ocupaseră de consolidarea cetăților lor). Atunci el și-a chemat poporul să se adune la Silo. Și când mulțimea s-a strâns laolaltă, Iesus i-a arătat prosperetele vremuri de acum, minunatele isprăvi pe care evreii le-au îndeplinit sub oblăduirea Domnului și demnitatea legilor pe care le-au respectat. Le-a amintit apoi că cei treizeci și unu de regi¹⁴ pe care au cutezat să-i înfrunte au fost înfrânți, iar ostile acestora, intrând în luptă încrezătoare în forțele lor, au fost nimicite în întregime, fără să mai supraviețuiască vreun neam de-al lor. Deoarece unele dintre orașe au fost capturate, iar altele, datorită trăinicieii zidurilor și încrederii pe care și-au pus-o în ele localnicii, au nevoie de un asediu îndelungat spre a fi cucerite, Iesus i-a sfătuit pe evrei să-i trimită acasă, cu mulțumirile cuvenite pentru sprijinul adus, pe cei veniți de dincolo de Iordan, spre a lua parte la obștescul război și, ca rude apropiate, să împartă primejdiile cu tovarășii lor de luptă. Apoi să fie ales din fiecare seminție câte un singur bărbat care a dat dovada deosebitelor sale virtuți, ca să măsoare cinstiți și fără urmă de vicleșug țara, urmând să vestească fără înconjur adevărata ei mărime.

I

¹⁴ *Cartea lui Iosua* (cap. XII) enumera regii amarei care au fost bătuiți de israeliți, menționând îndeobște ținutul sau cetatea peste care au domnit ei, arareori numele lor.

21. După ce vorbele rostite în adunare au primit deplina încuviințare a întregului popor, Iesus a trimis numaidecât bărbații puși să măsoare țara, dându-le ca însoțitori câțiva geometri pricepuți, cărora, datorită științei lor, nu putea să li se ascundă adevărul măsurătorilor. El le-a poruncit acestora să măsoare terenurile fertile separat de cele mai puțin rodnice. Prin însăși natura lui, Canaanul are câmpii întinse care, deși sunt bine înzestrate să dea roade și să treacă drept foarte mănoase, nu pot să stea deloc alături de ogoarele din Ierihon sau Hierosolyma. Chiar dacă ocupă suprafețe mici, fiind situate îndeobște în ținuturi muntoase, acestea nu se lasă

întrecute de nici o țară prin frumusețea și fertilitatea lor. De aceea era de părere Iesus ca împărțeala să se facă mai degrabă după valoare decât după suprafață, deoarece adesea un singur *plethru*¹⁵ se dovedea mai bun decât altele o mie. Așadar, au purces la drum bărbații (zece la număr), care au străbătut și au cântărit ce preț are țara. În a șaptea lună ei s-au întors în orașul Silo, unde poposise Tabernacolul.

22. Iesus împreună cu Eleazar, cu bătrânii și cu căpeteniile triburilor au împărțit ținuturile la nouă seminții și la jumătate din seminția lui Manasses și fiecare trib a primit o parte din ogorul țării, corespunzătoare cu mărimea lui. Când s-a tras la sorti, seminția lui Iuda a primit toată Iudeea de Sus, care în lungime se întinde până la Hierosolyma, iar în lățime, până la lacul Sodomitic. În această tragere la sorti au intrat orașele Ascalon și Gaza. Seminției lui Simeon (căci era a doua) i-a revenit acea parte a Idumeii care se învecinează cu Egiptul și Arabia. Sortii i-au hărăzit seminției lui Beniamin regiunea care în lungime se așterne de la fluviul Iordan până la mare, iar în lățime ajunge de la Hierosolyma la Bethel. Fâșia sortită ei era cea mai îngustă datorită fertilității solului și, ca atare, a primit Ierihonul și Hierosolyma. Seminția lui Efraim a căpătat ținutul cuprins în lungime între fluviul Iordan și Gadara, iar în lățime, între Bethel și Câmpia mare¹⁶. Jumătate din seminția lui Manasses ocupă teritoriul de la Iordan până la orașul Dora, întinzându-se în lățime până la Bethsana, care acum se numește Scythopolis. După aceea seminția lui Isachar și-a primit partea ei care în lungime ajunge de la muntele Cârmei până la fluviul Iordan, iar din lățime până la muntele Itabyrion. Sortii au hărăzit celor din seminția lui Zabulon regiunea care se așterne de la muntele Cârmei și țărmul mării până la lacul Gennesareth. Ținutul situat în spatele Carmelului, care se cheamă Vâlcele pe temeiul înfățișării sale și se întinde înspre Sidon, a fost dobândit de seminția lui Aser. Pe meleagul lor se afla orașul Arce, numit și Ecdipus. Regiunea care la răsărit se desfășoară de la orașul Damasc și Galileea de Sus până la muntele Liban și izvoarele Iordanului, țâșnind din acest munte, și atinge astfel hotarele de miazănoapte ale orașului Arce, a revenit seminției lui Neftali. În sfârșit, seminția lui Dan a obținut întreaga vale așezată la apus și aflată la granița cu Azotos și Dora, căreia îi aparțin și Iamnia și Getta, de la Acaron până la munte, unde începe seminția lui Iuda.

23. În acest fel a distribuit Iesus ținutul celor șase popoare care purtau numele fiilor lui Canaanus¹⁷ și a împărțit pământul între nouă seminții și jumătate, ca să-l locuiască ele. Căci Amoreea, care purta de asemenea numele unuia dintre fiii lui Canaanus, fusese hărăzită frățește celorlalte două seminții și primei jumătăți din seminția lui Manasses; am menționat mai înainte aceste lucruri¹⁸. Dar ținutul din jurul Sidonului, care se întinde până la arucei, amathei și aridei, nu fusese încă împărțit.

24. Deoarece, datorită vârstei sale înaintate, nu mai era în stare să transpună în faptă ceea ce își pusese în gând, iar urmașii lui la conducere păreau mai puțin preocupați de bunăstarea obștească, Iesus a poruncit fiecărei seminții să-i stărpească pe toți canaaneenii din ținuturile primite prin tragere la sorti (căci Moise le prezisese că de asta depinde propria lor siguranță și respectarea legilor strămoșești); apoi să dăruiască leviților treizeci și opt de

¹⁵ Plethnil elen măsura 100 de picioare sau a șasea parte dintr-un stadiu (30,826m.).

¹⁶ Flavius Josephus a menționat-o în *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*: Cartea a IV-a, cap. Vin, paragr. 2, situând-o între satul Ginnaea și până la Marea Moartă (vezi trad. românească, apărută la Ed. Hasefer, 1997, p. 344).

¹⁷ Cel de-al patrulea fiu al lui Cham, care se născuse înainte de potop, sal-vându-se în arcă împreună cu părintele său Noe (vezi Cartea I, cap. VI, paragr. 2).

¹⁸ După victoria asupra regilor Sichon și Og, precum și a madianiților (vezi Cartea a IV-a, cap. VII, paragr. 3).

248

249

orașe; primiseră deja alte zece în Amoreea. Trei dintre acestea au fost proclamate cetăți de scăpare¹⁹, unde să locuiască cei vinovați de omor (fiindcă el ținea nespuse de mult ca nici una dintre poruncile lui Moise să nu rămână neîndeplinită): anume Hebron, în seminția lui Neftali; acest oraș se află în Galileea de Sus. De asemenea, a împărțit israeliților și restul prăzii de război; mulțimea ei părea nesfârșită. Astfel au sporit toate avuțiile obștești și bogățiile proprii, datorită uriașelor grămezi de aur, veșminte și alte obiecte casnice, la care se adăuga puzderia vitelor, atât de numeroase, încât nu li se cunoștea numărul.

25. După aceea, chemându-și oastea să se strângă laolaltă, Iesus a adresat următoarele cuvinte celor ce locuiau dincolo de Iordan (erau cincizeci de mii de oameni bine înarmați, care luaseră parte la război alături de el): „Deoarece Dumnezeu, părintele și cărmuitorul poporului evreilor, ne-a dat în stăpânire această țară și a făgăduit c-o vom păstra pentru totdeauna, voi, venind la porunca Domnului, să ne dați degrabă un ajutor neprecupețit în atingerea acestui scop, se cuvine ca acum, când nu mai întâmpinăm nici o greutate, să vă acordăm de aici înainte răgazul odihnei, spre a nu mai profita de ardoarea voastră. Asta pentru ca, atunci când iarăși vom avea de înfruntat primejdii mari, să fiți la fel de săritori, nu cumva din pricina ostenețelor de față, să vă arătați altă dată mai zăbavnici. Pentru faptul că ați dat piept în toate pericolele alături de noi vă mulțumesc călduros, dar nu numai acum, căci vom face la fel în toate veacurile viitoare! Stă în firea noastră să ne gândim la prietenii dragi și să ținem minte ceea ce am înfăptuit cu contribuția voastră și că voi ați disprețuit desfătarea propriilor avuții pentru noi, ajutându-ne din rășputeri să obținem bunurile pe care ni le-a hărăzit Dumnezeu și la care ați devenit după aceea voi înșivă părtași. Prin marile voastre merite și eforturile noastre comune, am dobândit numeroase bogății și duceți cu voi, ca pradă, mult aur și argint, dar ceea ce stă mai presus decât toate acestea — dreptul de a

recurge la bunăvoința și râvna noastră, orișicând veți crede voi de cuviință. N-ați

¹⁹ Celelalte trei cetăți de scăpare unde se aflau în siguranță cei urmăriți pentru omor involuntar, stabilite de Moise dincolo de Iordan, erau Bosora (la graniță cu Arabia), Ariman (Galaad) și Gaulana (Batanea) (vezi Cartea a IV-a, cap. VII, paragr. 4).

încălcăt deloc preceptele lui Moise, fără să țineți seama de faptul că el nu mai este în viață, și pentru asta dorim să vă mulțumim din inimă. Plecați bucușii la posesiunile voastre și vă cerem să socotiți că prietenia dintre noi și voi nu cunoaște hotare și să credeți că, întrucât ne desparte un fluviu, suntem mai puțin evrei decât voi. Cu toții ne tragem din Abraham și, chiar dacă trăim pe un mal sau altul, același Dumnezeu a chemat la viață pe străbunii noștri! În aceeași măsură ca și noi, trebuie să vă îngrijiți de cinstirea Lui, precum și să respectați întru totul orânduirea pe care a statornicit-o El prin intermediul lui Moise. Câtă vreme veți stărui să faceți acestea, Dumnezeu vă va fi de-a pururi binevoitor și ocrotitor. Dacă veți renunța la datinile voastre spre a imita obiceiurile altor neamuri, Dumnezeu își va întoarce fața de la poporul nostru!²⁰ După ce a rostit aceste vorbe, și-a trimis salutul fiecărui comandant în parte și mulțimii întregi deopotrivă, apoi s-a îndepărtat de ei; poporul l-a urmărit nu fără lacrimi în ochi, până când în aceeași măsură de triști s-au despărțit unul de altul. 26. Când au trecut fluviul, semințiile lui Rubel, Gad și cei ce i-au urmat din seminția lui Manasses au zidit pe malul Iordanului un jertfelnic, drept monument pentru urmașii lor și dovadă a înrudirii lor cu locuitorii de dincolo de Iordan. De îndată ce israeliții aflați de cealaltă parte a fluviului au auzit că cei de care de-abia se depărtaseră și-au clădit un jertfelnic, fără să cunoască țelul celor care l-au înălțat, ci presupunând că el introducea cinstirea unor zei străini, n-au vrut să se îndoiască de zvon și au dat crezare clevetirii religioase; așadar, au ridicat armele împotriva făuritorilor altarului, ca să se răz bune pe ei, să treacă Iordanul și să-i pedepsească, fiindcă se abătuseră de la datinile lor strămoșești. Ei socoteau că mai presus de înrudirea și stima de care se bucurau cei care s-au făcut vinovați de nelegiuire, trebuie să stea voința lui Dumnezeu și venerația atât de dragă Lui. Stârniți de mânie, s-au și înarmat, dornici de război, dar li s-au împotrivit Iesus, Marele Preot Eleazar și bătrânii, care i-au sfătuit ca mai întâi să caute să afle în ce scop a fost zidit jertfelnicul acela și abia după

²⁰ Înaintea întoarcerii semințiilor lui Ruben, Gad și a jumătate din cea a lui Manasses peste Iordan, Iosua ia cuvântul în adunarea de la Silo, după care dă binecuvântarea celor care pleacă acasă (*Cartea lui Iosua*, XXII, 2-8). Flavius Josephus a contopit cele două luări de cuvânt într-un patetic discurs cu un conținut asemănător, dar cu formulări diferite.

250

251

ce s-au adevărit intențiile rele ale acestora, să recurgă la meșteșugul armelor. De aceea i-a trimis ca soli pe Phinees, fiul lui Eleazar, împreună cu alți zece bărbați din cei mai de vază ai evreilor, ca să afle de la împăricinați de ce au vrut să înalțe un jertfelnic pe malul fluviului. După ce solii au trecut Iordanul și au ajuns la ei, s-a convocat o adunare în mijlocul căreia a pășit Phinees și le-a spus că greșeala lor este mult prea mare ca să fie sancționată numai prin muștrări verbale pentru cele întâmplate. Dacă s-ar fi luat după gravitatea păcatului lor, ei ar fi fost gata să recurgă numaidecât la pedeapsa adusă de brațele proprii, dar s-au gândit că sunt consângeni și au tras nădejdea ca, prin vorbe bune, poate îi vor aduce pe drumul drept, trimitându-le această solie. „După ce cunoaștem cauza care a dus la zidirea acestui jertfelnic, noi nu vom mai fi dornici să ne năpustim cu armele asupra voastră, dacă jertfelnicul a fost înălțat cu gânduri pioase; dacă, însă, ele se dovedesc nelegiuite, vă vom pedepsi cum cere dreptatea, deoarece învinuirea voastră are temeieri adevărate. Nu ne-a venit să credem că voi, care cunoașteți voința Domnului și cu urechile voastre ați auzit legile ce v-au fost date de El, de abia plecați de la noi ca să vă întoarceți în ținutul sortit vouă, ați și dat uitării recunoștința pe care i-o datorati pentru grija și bunăvoința Lui, părășind Tabernacolul, Chivotul și strămoșescul jertfelnic, spre a vă închina zeilor străini și a îmbrățișa ticăloasele obiceiuri ale canaaneenilor. Dar nu vă vom pricinui nici un rău dacă vă veți pocăi, fără să mergeți mai departe în rătăcirea voastră, și reveniți la legea strămoșească, păstrând-o mereu în minte. Dacă veți stărui, totuși, în păcatele voastre, nu ne vom arăta puterile de dragul legilor, ci vom trece dincolo de fluviu și, apărându-l pe Dumnezeu și legile sale, fără să facem vreo deosebire între voi și canaaneeni, vă vom nimici la fel ca pe aceia. Să nu vă închipuiți defel că, o dată trecuți dincolo de Iordan, ați scăpat de puterea lui Dumnezeu, căci ea se întinde pretutindeni și nu-i cu puțință să te descotorosești nicăieri de atotputernicia și pedeapsa Lui. Dacă socotiți cumva că ținutul ocupat de voi înseamnă o piedică în calea bunei noastre stări, n-aveți decât să împărțiți din nou țara, ba chiar s-o și părăsiți, în pofida bunelor sale pășuni. Dar ar fi mai înțelept să vă cumintiți și, mai înainte de a comite noi păcate, să vă schimbați părerea. Vă implorăm, de dragul copiilor și soțiilor voastre, nu ne siliți să luptăm cu voi!

252

Ca și cum salvarea voastră și a fapturilor celor mai scumpe vouă ar depinde de această adunare, luați o hotărâre potrivit căreia mult mai bine ar fi să vă lăsați înduplecați de cuvinte, decât să treceți prin încercările unui război!” 27. După ce Phinees le-a cuvântat în felul acesta, căpeteniile din adunare și întregul popor au început să se aperse de învinuirile ce li se aduceau și au afirmat că nu s-au dezis de rudele lor și nici n-au înălțat jertfelnicul de dragul înnoirilor, nerecunoscând decât un singur Dumnezeu, cel venerat de toți evreii, precum și jertfelnicul (de aramă) înălțat în fața Tabernacolului, pe care i se pot închina jertfe. Ei au spus: „Jertfelnicul zidit de noi acum și care a trezit bănuielile voastre noi nu l-am făcut pentru aducerea prinoaselor, ci ca un semn și o veșnică dovadă a legăturilor de rudenie dintre noi și voi. El ne impune datoria de a păstra adevărata credință în Dumnezeu și obiceiurile strămoșilor și nicidecum să le încălcăm temeiul, așa cum ați presupus. Domnul să fie neprețuitul

nostru martor că n-am zidit jertfelnicul decât în numele său! Să aveți o părere mai bună despre noi și nu ne mai învinuiți de păcate pentru care urmașii lui Abraham, abătându-se de la orânduilele moștenite ca să primească obiceiuri noi, merită negreșit pedeapsa cu moartea!"²¹

28. Phinees i-a lăudat pentru înțeleptele lor cuvinte și s-a întors la Iesus, povestind în fața poporului cum a fost primită solia. Împreună s-au bucurat că nu mai trebuie să pornească la luptă și să verse sângele rudelor lor într-un război dus împotriva acestora, apoi au adus jertfe de mulțumire lui Dumnezeu. Lăsând poporul să se ducă în ținuturile trase la sorți, Iesus însuși a plecat la Sichim. După douăzeci de ani (când ajunsese la adânci bătrâneți), a chemat la el din fiecare oraș pe bărbații cei mai de seamă, judecătorii și bătrânii și atât cât a putut să adune din rândul mulțimii. Acestora le-a reamintit toate binefacerile lui Dumnezeu (mulți dintre ei ajuseseră, din oameni umili, în culmea gloriei și stăpâni peste mari bogății), i-a îndemnat să dea ascultare vrierii Domnului, care s-a dovedit milostiv, le-a cerut să-i arate supunere, dându-i toată cinstea ce i se cuvine, fiindcă numai

²¹ Insinuantul discurs al lui Phinees împreună cu răspunsul pe care l-au dat fiii lui Ruben, de fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manasses figurează în antepenultimul capitol al *Cărții lui Iosua* (XXII), oferind lui Flavius Iosephus prilejul de a le prelucra potrivit înclinațiilor sale oratorice.

253

prin evlavie își vor asigura în viitor bunăvoința Lui față de ei. Iesus a crezut că e bine ca să le lase asemenea îndemnuri la despărțirea lui de viață și i-a rugat să-și întipărească în minte îndemnurile sale²².

29. Aceste cuvinte le-a adresat celor de față Iesus apoi s-a stins din viață la vârsta de o sută și zece ani (dintre care patruzeci de ani i-a petrecut împreună cu Moi se, învățând de la dânsul lucruri folositoare, iar după moartea lui a deținut comanda oștirii vreme de douăzeci și cinci de ani). A fost un bărbat care n-a dus lipsă nici de prudență, nici de elocvență, înzestrat cu darul de a transmite limpede poporului ceea ce gândea, ambele sale calități fiind la înălțime. În confruntarea cu primejdiile, el s-a arătat viteaz și plin de curaj, iar în timp de pace, un dibaci sfătuitor, virtuțile sale adaptându-se la toate împrejurările. Iesus a fost înmormântat în orașul Thamna din seminția Efraim²³. În aceeași vreme a murit și Marele Preot Eleazar, lăsând moștenire preoția fiului său Phinees, iar monumentul funerar și mormântul său se află în orașul Gabatha²⁴.

CAPITOLUL II

1. După moartea celor doi bărbați, Phinees, inspirat de voința Domnului, a propus ca în lupta de stărpire a neamului canaanean, comanda să fie luată de seminția lui Iuda (căci poporul ținea să

²² Înaintea discursului său testamentar de la Sichem, Iosua a mai ținut un altul cu un conținut asemănător (vezi *Cartea lui Iosua*, cap. XXIII și XXIV). Flavius Iosephus rezumă doar ultimul discurs, fără să-l menționeze și pe cel anterior lui.

²³ La Timnat-Serah, ținutul moștenirii sale din muntele Efraim, la mieznoapte de muntele Gaas (*Cartea lui Iosua*, XXIV, 30).

²⁴ Ghibea, oraș primit de Phinees în muntele Efraim (*Cartea lui Iosua*, XXIV, 33).

254

afle ce anume credea Dumnezeu că-i revine să facă spre binele lui). Aceasta a atras de partea ei seminția lui Simeon, cu condiția ca, după ce-i vor fi nimicit pe dușmanii tributari ținutului sortit seminției lui Iuda, ea însăși să ajute seminția lui Simeon să facă același lucru.

2. Dar canaanenii, a căror putere avusese răgazul să se ridice din nou, i-au așteptat cu o oaste numeroasă lângă orașul Bezeq. Comanda o deținea regele bezecilor, Adonibezec (numele acesta înseamnă „stăpânul bezecilor”, fiindcă în limba ebraică stăpânului i se zice Adoni), iar ei trăgeau nădejdea să-i învingă pe israeliți, deoarece Iesus murise între timp. Cele două seminții de israeliți, menționate mai sus, s-au strâns laolaltă, au luptat vitejește și au răpus mai mult de zece mii dintre ei, pe ceilalți i-au pus pe fugă, i-au urmărit și i-au capturat pe Adonibezec, care, schilodit fiind de ei, a spus: „N-am putut să-i ascund nimic lui Dumnezeu, căci la rândul meu îndur chinul pe care mai înainte n-am șovăit să-l provoc altor șaptezeci și doi de regi!”¹. Israelii l-au dus încă viu până la Ierusalim, unde el și-a găsit sfârșitul și a fost înmormântat. Cutreierând ținutul, ca să ocupe orașele, pe cele mai multe le-au cuprins și au asediat Hierosolyma. Ei au cucerit doar partea de jos a orașului și i-au ucis pe toți locuitorii de acolo; partea de sus putea fi luată mai greu ca asalt, datorită zidurilor puternice și fortificației sale naturale².

3. După aceea, oastea a pornit în marș spre Hebron, pe care l-a capturat, omorându-i pe toți locuitorii lui. Acolo se păstrase un neam de uriași care, prin marea lor trupeșie și statură, se deosebeau cu mult de ceilalți oameni, fioroși la înfățișare și înspăimântându-i pe cei ce le auzeau glasul. Oasele lor pot fi văzute și astăzi, încât cu greu îți vine să crezi că aduc a schelete omenești. Acest oraș a fost oferit ca un dar aparte leviților, împreună cu două mii de coți de teren arabil din jurul lui, restul pământului revenindu-i lui Caleb, după porunca lui Moise: fusese una dintre iscoadele trimise de el să cerceteze Canaanul. Și urmașilor lui

¹ Schilodirea consta în tăierea degetelor mari de la mâinile și picioarele prizonierilor, care adunau firimituri sub masa lui Adoni-Bezec (*Cartea Judecătorilor*, 1,7).

² Potrivit *Bibliei*, cetatea Ierusalimului a fost incendiată (*Cartea Judecătorilor*, 1,8).

255

Iothor (care fusese socrul lui Moise) li s-a dat o bucată de pământ, unde să locuiască. Părăsindu-și patria, ca să-i urmeze pe israeliți, ei i-au însoțit în drumurile lor prin deșert.

4. Cei din semințiile lui Iuda și Simeon au cucerit toate orașele din zona muntoasă a Canaanului, iar în regiunea de câmpie și maritimă doar Ascalonul și Azotul³. În schimb, Gaza și Accaronul⁴ le-au scăpat din mână, fiindcă locuitorii lor, datorită faptului că erau câmpeni, aveau care numeroase și, năpustindu-se asupra asediatorilor, le

provocau mereu pierderi mari. După ce s-au îmbogățit prin foarte multe prăzi de război, cele două seminții s-au întors la orașele lor, punându-și armele deoparte.

5. Cei din seminția lui Beniamin (cărora le revenise prin tragere la sorți Hierosolyma) au îngăduit locuitorilor⁵ să trăiască în oraș, ca să le plătească un bir. Astfel s-au bucurat cu toții de pace, unii scăpând de moarte, alții de primejdii și s-au apucat să lucreze împreună ogoarele. Pilda beniaminiților a fost urmată de celelalte seminții⁶, care s-au mulțumit să-i facă birnici, scutindu-i pe canaaneni de război.

6. Seminția lui Efraim și-a trimis oastea împotriva Bethelului⁷, dar asediul lor îndelungat și plin de ponoase nu le-a adus nici un succes aparte. Deși îndurau cu amărăciune târăgănarea această, efraimitii n-au renunțat la asedierea orașului. După ce au capturat un cetățean care se ocupa cu procurarea și aducerea proviziilor, i-au făgăduit că-l vor lăsa teafăr pe el și neamul său dacă își va trăda orașul; omul s-a jurat că le va preda orașul Bethel cu această condiție. Prin această trădare, el și ai săi au fost salvați, iar efraimitii au ocupat orașul, omorându-i pe toți locuitorii săi.

7. După aceea, israeliții s-au abținut de la război sau îl duceau lăsându-se pe tânjală, dar se preocupau cu multă râvnă de cultivarea pământului și de îndeletnicirile câmpenești. De aici își agoniseau bogăția și duceau un trai molatic și îmbuibat,

³ Unul dintre cele cinci orașe ale filistenilor (Așdod).

⁴ Alt oraș al filistenilor (azi Akir sau Aker).

⁵ în Ierusalimul de atunci trăiau iebuseii (*Cartea judecătorilor*, I, 21).

⁶ Tribul lui Mauasses nu i-a alungat pe locuitorii orașelor Scythopolis, Taanac, Dor, Ibleam și Meghidon; tribul lui Zabulon a procedat la fel cu locuitorii Chitronului și Nahalolului, iar efraimitii înșiși i-au cruțat pe canaanenii din Ghezer (*Cartea Judecătorilor*, I, 27-30).

⁷ Oraș situat pe muntele Efraim din Iudeea.

256

sinchisindu-se prea puțin de disciplină și fără să mai dea ascultare orânduielilor cetății și legilor. Din aceste motive, Dumnezeu s-a mâniat și le-a reproșat mai întâi printr-un oracol⁸ că ei i-au cruțat pe canaaneni, încălcând voința Lui, fiindcă aceștia, la momentul potrivit, vor răsplăti prin cruzime blândețea lor de acum. Dar israeliții au întâmpinat mustrea Domnului nu numai cu împotrivire, ci și cu ură împotriva războiului, deoarece, pe de o parte, trăgeau multe foloase de pe urma canaanenilor, pe de altă parte, datorită desfătării, deveniseră prea trândavi ca să îndure ponosul luptelor. Începuseră să decadă până și căpeteniile lor și nici bătrânii, nici magistrații nu mai erau aleși după cum cerea legea. Israelii nu-și duceau viața decât pe ogoare, atrași doar de plăceri și de câștiguri. În traiul lor plin de destrăbălare și ne-chibzuință a survenit o gravă tulburare; de aici au ajuns chiar să se încaiere între ei și pricina războiului a fost următoarea.

8. Un bărbat din rândul leviților, locuind în ținutul care prin tragere la sorți revenise seminției lui Efraim, și-a luat o soție din Bethleem; or, această localitate aparținea seminției lui Iuda. Întrucât își iubea foarte mult soția, fiind robit de frumusețea ei, a suferit mult pentru faptul că dragostea nu-i era împărtășită. Deoarece ea se purta ca o străină, iar focul patimii lui se aprindea din ce în ce mai mult, între ei izbucneau certuri zilnice. Până la urmă, femeia, nemulțumită de această situație, în cea de-a patra lună și-a părăsit bărbatul și s-a întors la părinții ei. Îndurând cu greu despărțirea datorită iubirii ce i-o purta, soțul s-a dus la socrii săi, care au aplanat conflictele și l-au împăcat cu soția lui. Patru zile a zăbovit acolo omul, fiind primit prietenește de socrii, iar în a cincea zi, când s-a hotărât să plece, a pornit la drum după amiază; părinții nu se îndurau să se despartă de fiica lor și au reținut-o pînă spre seară. În călătorie îi însoțea o singură slugă, urmată de un asin, pe spinarea căruia drumețea femeia. Când au ajuns aproape de Hierosolyma (căci străbătuseră deja treizeci de stadii), sluga i-a sfătuit să poposească undeva și să nu călătorească în timpul nopții, spre a nu se expune primejdiilor, mai ales că dușmanii nu erau departe, bezna făcând nesigură și îndoielnică chiar și o regiune prietenoasă. Levitul nu a urmat acest sfat,

⁸ Un înger divin s-a suit din Ghilgal către Bochim și Bethel și a transmis israeliților cuvintele lui Dumnezeu (*Cartea Judecătorilor*, II, 1-5).

257

fiindcă nu vroia să fie oaspete într-o țară străină (în Hierosolyma locuiau canaanenii), ci a socotit că era mai bine să străbată încă vreo douăzeci de stadii, până va sosi într-un oraș israelit. Fiindcă planul lui a fost adoptat, drumeții au ajuns la Gaba⁹, cetate a seminției lui Beniamin. Cum soarele asfințise între timp, nimeni dintre cei ce treceau prin piață nu i-a poftit acasă, ca să-i găzduiască. Un bătrân întors de la câmp, care făcea parte din seminția lui Efraim și locuia atunci în Gaba, a dat de ei și i-a întrebat cine erau și cum au ajuns acolo la lăsarea întunericului, ca să-și caute un loc unde să cineze. Atunci omul i-a răspuns că era levit și că-și aducea acasă soția, care-și vizitase părinții, arătându-i apoi că locuia în ținutul tras la sorți de efraimiți. Pentru faptul că pe de o parte erau rude, pe de altă parte locuința lor se afla în aceeași seminție și întâmplarea i-a scos în calea lui, bătrânul a vrut ca ei să-i fie oaspeți. Dar câțiva tineri gabaoniți, care o văzuseră pe femeie în piață și rămăseseră surprinși de frumusețea ei, după ce au prins de veste că străinii poposiseră la bătrâni, au bătut la ușa casei, ținând seama de slăbiciunea și de numărul mic al celor dinăuntru. Bătrânul i-a rugat stăruitor să plece, fără să recurgă la forța sau silnicie, însă tinerii i-au cerut să le fie predată numai străina, ei neavând nici o treabă cu dânsul. Când gazda le-a spus că-i era rudă și levită și că ei vor comite o mare nelegiuire, încălcând legile de dragul plăcerii, aceștia au disprețuit dreptatea și l-au luat în zeflema; apoi l-au și amenințat cu moartea dacă se mai opune mult poftelor lor. Ajuns la ananghie și, pentru ca oaspeții lui să nu îndure vreo ocară, bătrânul s-a oferit să le dea propria lui fiică¹⁰, zicând că păcatul lor va fi mai mic dacă își vor astâmpăra pofta cu ea, decât să-și lase invitații pradă batjocoririi lor. Nădăjduia că, prin ceea ce a întreprins el, îi va cruța de astfel de jigniri. Deoarece tinerii nu

conteneau s-o ceară pe cea găzduită de el, ci stăruiau cu și mai mare îndârjire să le-o predea, bătrânul i-a rugat în genunchi să nu cuteze să-i facă vreo nedreptate. Folosind forța în pătimașa dezlănțuire a poftelor lor, aceștia au răpit femeia, au dus-o acasă, au batjocorit-o, s-au desfățat cu ea toată noaptea și abia spre dimineață i-au dat drumul

⁹ Oraș al levitelor beniaminiți, situat la nord de Ierusalim (în *Biblie*, Ghibea).

¹⁰ La fel a procedat Lot când sodomiiții i-au cerut să le predea pe cei doi tineri găzduiți de el, care erau solii lui Dumnezeu (vezi Cartea I, cap. 21, paragr. 3).

să plece. Foarte întristată de ceea ce i se întâmplase, ea s-a întors la locul unde fusese găzduită. Copleșită de durerea datorată siluirii și rușinii, n-a îndrăznit să-și privească în față soțul (fiindcă își închipuia cât de greu va îndura acesta faptele care se petrecuseră) și s-a prăvălit la pământ, dându-și sufletul. Convins că femeia căzuse într-un somn adânc și fără să bănuiască nimic, bărbatul s-a străduit s-o trezească, hotărât fiind să-i aline tristețea, căci credea că ea nu se lăsase de bunăvoie în seama siluitorilor, ci fusese smulsă cu forța de la propria-i gazdă. Dar când a înțeles că murise, și-a păstrat cumpătul în fața cumplitei nenorociri, a pus neînsuflețitul trup al soției pe spinarea asinului său și l-a dus acasă; acolo l-a tăiat în douăsprezece părți și a trimis câte o bucată fiecărei seminții, dezvăluind în același timp pricina morții și injuria pe care o îndurase femeia lui.

9. Cutremurați de ceea ce au putut să vadă și să audă în legătură cu fapta nespuse de crudă, cum nu le mai fusese dat să întâlnească până atunci, și cuprinși de-o îndreptățită mânie, isra-eliții s-au adunat la Silo în fața Tabernacolului, au pus repede mâna pe arme, hotărând să se avânte în războiul împotriva gabaoniților. Lor li s-au împotrivit bătrânii, care au spus că nu se cade să pornească pe neașteptate lupta împotriva unor confrăți de seminție, mai înainte ca disputele să nu fie cumpănite prin vorbe. Legea nu le permite să înceapă războiul nici măcar cu străinii, dacă n-au trimis din vreme solii care să stabilească ce nedreptate s-a făcut și să încerce prin aceste mijloace să aducă dușmanii pe calea cea bună. Drept este, potrivit prevederilor legii, să fie trimiși niște soli la gabaoniți, care să le ceară prinderea nelegiuitorilor și, dacă aceștia acceptă să li-i predea pe vinovați, ei trebuie să se mulțumească doar cu pedepsirea lor. În cazul când gabaoniții se împotriveau, abia atunci urma să li se declare război. Ca atare, israeliții și-au trimis la gabaoniți solii, care i-au învinuit pe tineri de siluirea femeii și au cerut, drept pedeapsă pentru nelegiuirea lor, ca ei să fie condamnați la moarte, după cum și merită. Gabaoniții nu i-au predat pe tineri, convinși că s-ar înjosi dacă, de teama războiului, ar asculta ordinele străine, socotind că, în privința armelor, a numărului de trupe și a vitejiei lor, nu erau mai prejos de celelalte popoare. Ei s-au înarmat cu mult zel, alături de ceilalți frați de seminție, căci și aceștia vădeau același

258

259

curaj și credeau că-i vor întâmpina astfel mai bine pe cei veniți să-i pedepsească.

10. Cum li s-a dat răspunsul privitor la intențiile gabaoniților, israeliții au și jurat că nu-și vor mai căsători fiicele cu bărbați din seminția lui Benjamin, ci vor porni război împotriva acestora, fiind mai supărați pe ei decât strămoșii lor pe canaaneeni. Numai decît au pornit în marș spre Gaba cu o oaste alcătuită din patru sute de mii de oșteni bine înarmați, în vreme ce beniaminiții erau în număr de douăzeci și cinci de mii de oameni, cinci sute dintre ei fiind neîntreцуți prăștiași, ce se foloseau de mâna stângă. În lupta care s-a încins la Gaba, israeliții au fost puși pe fugă de beniaminiți; douăzeci și două de mii dintre ei au căzut în bătălie și ar fi pierit încă și mai mulți dacă n-ar fi venit noaptea, să pună capăt luptelor. Beniaminiții s-au întors nespuse de bucuroși în orașul lor, dar israeliții au revenit în tabără, descurajați de măcel. A doua zi s-au bătut din nou și beniaminiții au ieșit iarăși victorioși; au fost răpuși opt mii dintre israeliți, care, temându-se să nu fie uciși, au fugit spre tabăra lor. Când au ajuns la Bethel, oraș situat în apropiere, au poposit în ziua următoare și prin mijlocirea Marelui Preot Phinees l-au rugat pe Dumnezeu să nu mai fie mânios pe ei și, satisfăcut de cele două măceluri, să le dea putere și izbândă asupra dușmanilor. Domnul le-a făgăduit, prin intermediul lui Phinees, că la va asculta ruga.

11. Israeliții și-au împărțit atunci oastea în două: o parte a rămas la pîndă în ascunzătorile din preajma orașului; cealaltă parte s-a încheștat în luptă cu beniaminiții. Pe ultimii i-au hărțuit beniaminiții, iar evreeii au luat-o la fugă, căutând să-i facă pe toți să iasă din oraș, astfel încât și bătrânii, ca și adolescenții a căror vîrstă nu era aptă pentru război și de aceea fuseseră lăsați în oraș, s-au avîntat pe urmele fugarilor, din dorința ca tot poporul să ia parte la înfrîngerea vrăjmașului. După ce s-au îndepărtat suficient de oraș, evreeii și-au întrerupt fuga, s-au întors, punându-se în ordine de bătaie, și au dat de îndată convenitul semnal către cei rămași la pîndă în ascunzători. Aceștia au ieșit deodată la iveală și, cu strigăte puternice, s-au năpustit asupra dușmanilor¹¹. De îndată ce au priceput că au fost atrași în cursă, beniaminiții au

r

dat înapoi și n-au știut ce să mai facă, lăsându-se împinși de-a valma într-o vale. Împresurați în această adâncitură, ei au fost împroșați cu sulite și săgeți, astfel că au pierit toți, în afară de șase sute, care au scăpat teferi. Ei s-au grupat și, croindu-și un drum prin mijlocul vrăjmașilor, au izbutit să fugă spre munții învecinați, unde au rămas ascunși multă vreme. Toți ceilalți, în număr de douăzeci și cinci de mii, au fost trecuți prin ascuțișul săbiei. Israelii au dat foc Gabei și au omorât, deopotrivă, femeile și băieții care nu atinseseră vârsta majoratului, hărâzind aceeași soartă și celorlalte orașe ale beniaminiților. Erau atât de mânioși, încât au trimis douăsprezece mii de oșteni destoinici cu ordinul de a distruge Iabison, oraș din Galaditis¹², fiindcă refuzase să le dea ajutor împotriva beniaminiților. Au fost uciși cei ce erau în stare să mănuiască arme, împreună cu femeile și copiii, necruțând decât patru sute de fete. Așa de departe i-a dus mânia pe israeliți fiindcă, în afară de siluirea soției unui levit¹³, aveau de căinat și pieirea atâtor luptători viteji.

12. După aceea, israeliții s-au căit amarnic că i-au măcelărit pe beniaminiți și au intrat în post¹⁴, în pofida faptului că ei își meritaseră pe deplin pedeapsa, fiindcă încălcaseră legile Domnului. Ei au trimis soli să-i recheme pe cei șase sute care se refugiaseră pe o stâncă din deșert numită Rhoa¹⁵. Solii au deplâns nu numai jalnica soartă a fugarilor, ci și pieirea atâtor consăngenii, și i-au îndemnat să îndure cu seninătate nenorocirea, reîntor-cându-se acasă, pentru ca, așa cum era de așteptat, să nu se stingă întreaga seminție a lui Benjamin. „Noi vrem, le-au spus ei, să vă

¹¹ Iosua a folosit o tactică similară când a cucerit orașul Anna, reședință regală canaaneană (vezi cap. I, para gr. 15).

¹² Sau Galadena, ținut situat la răsărit de Iordan.

¹³ *Biblia* o prezintă ca o concubină din Bethleemul Iudeii luată de un levit care trăia pe coasta muntelui Efraim. În urma certurilor, cuplul s-a destrămat și concubina s-a întors acasă. Levitul a venit la părinții ei s-o ceară înapoi (*Cartea Judecătorilor*; XIX, 1-3). Tinerii desfrânați din Gaba (Ghibea) au încălcat legea ospetiei, făcându-se vinovați de viol și de omor. Aceste grave delikte au solidarizat toate triburile israelite împotriva celor din seminția lui Benjamin, dezlănțuind un război fratricid cu substrat religios pe care *Biblia* îl situează la sfârșitul *Cărții Judecătorilor* (cap. XM-XXI), după episoadele privitoare la Barac și Debora, Ghedeon, Abimelec, Samson etc. introduse de Flavius Josephus abia ulterior.

¹⁴ Atât în scopul ispășirii, cât și ca semn de doliu.

¹⁵ Cei șase sute de supraviețuitori au rămas patru luni pe stâncă la Rimon (*Cartea Judecătorilor*; XX, 47).

260

261

cedăm întregul teritoriu al seminției voastre și atâta pradă câtă sunteți în stare să duceți cu voi!" Recunoscând că asupra lor se abătuse pedeapsa lui Dumnezeu, ca o condamnare a nelegiurii pe care o comiseseră, beniaminiții i-au ascultat și s-au întors în patria seminției lor. Israelii le-au dat ca soții pe cele patru sute de fete ale Iabisonilor, apoi au supus dezbaterilor felul cum pot să le procure și celorlalți alte două sute de neveste, asigurându-i pe beniaminiți în privința urmașilor. Dar deoarece înainte de izbucnirea războiului ei se juraseră că nu-și vor căsători fiicele cu vreunul dintre beniaminiți, câțiva au socotit că jurământul nu trebuia respectat, de vreme ce el fusese rostit sub imboldul mâniei, fără să țină seama de părerea și judecata fiecăruia. Nimeni nu va atrage asupra lui supărarea Domnului, dacă va salva de la pieire o întreagă seminție ajunsă în pragul dispariției. Sperjurul nu este dăunător și periculos când decurge dintr-o necesitate, ci doar atunci când el se va dovedi perfid. Bătrânii, dimpotrivă, au protestat vehement chiar și la simpla menționare a sperjurului. Atunci cineva a susținut că știa el o cale prin care aceste căsătorii se pot încheia și fără încălcarea jurământului lor. Când a fost întreat la ce anume se gândea, acela le-a spus următoarele: „De trei ori pe an¹⁶ noi ne întrunim la Silo, fiind însoțiți la sărbătoarea de propriile noastre soții și fiice. Ultimele pot fi răpite și luate în căsătorie de beniaminiți, fără ca noi să-i stărnim sau să-i împiedicăm. Dacă părintele vreuneia dintre ele va veni să se plângă și va cere pedepsirea răpitorului, ne rămâne să le răspundem că vina o poartă ei înșiși, fiindcă nu și-au păzit cum trebuie fetele și nu se cade să ne mai vărsăm mânia asupra beniaminiților, fiindcă am făcut asta mai înainte fără să păstrăm măsura!" Cum această propunere s-a bucurat de o primire favorabilă, s-a hotărât să li se ofere beniaminiților prilejul să-și răpească soțiile. Cu ocazia sărbătorilor, cei două sute de tineri, câte doi sau câte trei laolaltă, au adăstat în preajma orașului, pândind în vii sau în alte locuri potrivite sosirea fetelor la festivitate. În vreme ce, fără să bănuiască nimic și fără să fie păzite, ele se îndreptau spre horă, tinerii le-au luat prin surprindere, prinzându-le după împrăștierea

¹⁶ La cele trei mari ceremonii biblice: Pesah (Pastele sau Sărbătoarea Azimelor), Șavuot (Sărbătoarea Săptămânii) și Sucot (Sărbătoarea Corturilor).

lor. Astfel și-au făcut rost de soții¹⁷ și s-au apucat sânguincios de muncile câmpului, ca să-și redobândească prosperitatea de altădată seminția lui Beniamin, care, aflată la un pas de totală dispariție, a fost salvată, după cum am arătat, de înțeleaptă purtare a israeliților. În scurtă vreme ea a reînflorit și curând a sporit mult numărul oamenilor și al avuțiilor. Iată cum s-a încheiat acest război.

CAPITOLUL III

1. De o nenorocire asemănătoare a fost lovită și seminția lui Dan, pricina necazului ei fiind următoarea. Deoarece israeliții își părăsiseră îndeletnicirile războinice și erau preocupați doar de muncile agricole, canaaneenii au început să-i disprețuiască, adu-nându-și trupe, nu pentru că s-ar fi temut de atacurile lor, ci în speranța că, prin doborârea evreilor, siguranța traiului lor va crește în orașele proprii. Ei și-au pregătit de luptă carele și și-au strâns laolaltă oastea; orașele li s-au alăturat și de partea lor au trecut Ascalonul și Accaronul din ținutul seminției lui Iuda, precum și multe alte cetăți din câmpie; pe daniți i-au silit să se refugieze în munți, nelăsându-le nici o fâșie din ținutul de șes, unde să-și pună piciorul. Deoarece erau prea slabi ca să le declare război și nu dețineau teren agricol îndeustător, au trimis cinci oameni de-ai lor înspre interiorul țării, ca să găsească teritorii propice întemeierii unor colonii. Nu departe de muntele Liban și de izvoarele Iordanului mic, în marea câmpie a Sidonului, aceștia au găsit, după un drum de o zi, o regiune fertilă, și și-au anunțat concetățenii, care au venit de îndată cu oaste și au fondat

¹⁷ Cei două sute de tineri din decimata seminția a lui Beniamin au anticipat cu câteva secole răpirea sabinelor, care au fost capturate de supușii lui Romulus tot cu prilejul unor sărbători religioase.

263

orașul Dana¹, chemându-se la fel cu un fiu al lui Iacob, de unde se trăgea și numele seminției lor.

2. Puterea israeliților slăbea neconținut fiindcă ei se dez-vățaseră de muncă și nesocoteau cinstirea Domnului. Dezobiș-nuindu-se de păstrarea ordinii și disciplinei în cetate, au procedat astfel încât viața lor să fie închinată plăcerilor. Așa se face că în curând la ei s-au cuibărit cu prisosință aceleași vicii care erau familiare canaaneenilor. De aceea, Dumnezeu s-a mâniat pe israe-liți și prosperitatea pe care și-o dobândiseră, cu prețul atâtor ostenele, singuri au irosit-o prin desfrâul lor. Iar când Chusartes, regele asirienilor², le-a declarat război, ei au suferit mari pierderi în cursul luptelor, mulți fiind capturați după un asediu greu. Alții s-au predat din teama lor față de rege și au fost siliți să dea un bir pe care de-abia l-au putut plăti, îndurând tot felul de batjocoriri vreme de opt ani. După acest răstimp, ei au fost eliberați în felul următor.

3. Cineva din seminția lui Iuda, pe nume Otniel, fiul lui Chenez, bărbat neobosit și plin de îndrăzneală, a fost vestit printr-un oracol divin să nu mai îngăduie ca israeliții să fie asupriți în continuare, ci să aibă curajul de a obține eliberarea lor. Acesta și-a strâns cu multe primejdii câțiva tovarăși (puțini erau cei ce se rușinau de felul cum se înfățișau lucrurile atunci și doreau schimbarea lor în bine) și în primul rând a răpus garnizoana lăsată de Chusartes. Numărul celor care luptau alături de el a crescut repede, fiindcă prima lui încercare n-a dat greș. Apoi el s-a luptat cu asirienii și, întrucât toți aceștia au fost puși pe fugă, i-a alungat dincolo de Eufrat. După ce a dat strălucita dovadă a vitejiei sale, a primit de la popor ca răsplată comanda supremă și funcția de judecător³. A cârmuit vreme de patruzeci de ani apoi s-a stins din viață.

r

¹ Daniții au cucerit cetatea Laiș, neocrotită de Sidon, clădind deasupra ei o alta, căreia i-au dat numele strămoșilor lor (*Cartea Judecătorilor*, XXIII, 28).

² *Cușan-Rișeataim* (*Cartea Judecătorilor*, III, 9-10), rege asirian care a domnit mai probabil în Edom decât în Mesopotamia Superioară. Numele său, *Cușan-de-doud-ori-în-răitul*, aduce a poreclă.

³ După moartea lui Iosua, Otniel deschide seria marilor Judecători, eroi naționali care au adus eliberarea evreilor de trecătoarele subjugări, funcția lor fiind asemănătoare cu cea de sufet=cel mai înalt magistrat din orașele Tyr și Cartagina (au fost și judecători mai puțin importanți). Judecătorul (șofet) ținea loc de rege.

264

CAPITOLUL IV

1. După moartea lui Otniel, puterea israeliților a decăzut iarăși datorită lipsei unui conducător și situația s-a înrăutățit din ce în ce mai mult, deoarece ei nici nu-i dădeau lui Dumnezeu cinstea cuvenită, nici nu se supuneau legilor. Așadar, Eglon, regele moabiților, care îi disprețuia pentru dezordinea din statul lor, s-a războit cu ei și, învingându-i în mai multe bătălii, după ce i-a supus pe cei ce i se mai împotriveau, a adus puterea tuturor sub

jugul său și le-a impus un bir apăsător. Reședința regală și-a stabilit-o la Ierihon și a chinuit poporul în fel și chip, lăsându-l să se zbată în lipsuri cumplite vreme de optsprezece ani. În cele din urmă, Dumnezeu s-a înduioșat de nenorocirile îndurate de israeliți și, înduplecat de rugile lor fierbinți, i-a scăpat de jugul moabiților. Eliberarea lor a avut loc în următoarea împrejurare.

2. Un tânăr din seminția lui Benjamin, numit Iehud¹, fiul lui Gheras, pe cât de curajos la fire, pe atât de viguros la trup (ce folosea cu precădere mâna stângă, în care stătea întreaga-i putere), locuia în Ierihon și ținea strânse legături cu Eglon¹, pe care știuse să-l cucerească prin felurite daruri și prin deosebitele sale linguşeli, așa că ajunsese să fie îndrăgît chiar și de ceilalți oameni din preajma regelui. Ducând într-o zi niște daruri suveranului, însoțit de doi dintre slujitorii săi, și-a ascuns sub haină, la șoldul drept, un jungher și a intrat astfel la rege. Era în toiul verii, pe la amiază, așa că străjile se arătau mai delăsătoare în misiunea lor, pe de o parte din pricina arșiței, pe de altă parte datorită orei când luau prânzul. După ce și-a oferit darurile regelui (stând pe un jilț care în timpul verii se afla într-un foișor), a început să sporovăiască cu el. Acum rămăseseră singuri, fiindcă regele poruncise slugilor să iasă, în timpul conversației sale cu Ehad. Dar regele trona într-un jilț și Ehad s-a temut că lovitură lui va da greș, provocându-i o rană mai puțin primejdioasă. L-a făcut să se scoale, spunându-i că are să-i povestească un vis, din porunca lui Dumnezeu. Și când regele, bucurat că i se va povesti visul divin, s-a sculat din jilț, Ehad i-a înfipt jungherul în inimă,

¹ Biblicul Aod (*Cartea Judecătorilor*, III, 15-30).

265

lăsându-l împlântat în rană, apoi a ieșit repede și a încuiat ușa foișorului în urma lui. Slujitorii s-au dedat odihnei, siguri că și regele căzuse într-un somn adânc.

3. După ce a dezvăluit pe ascuns locuitorilor din Ierihon cele întâmplare, Ehad i-a îndemnat să-și redobândească libertatea. Bucurându-se de cele aflate, aceștia și-au luat singuri armele și au răspândit vestea în tot ținutul cu ajutorul trâmbițelor din corn de berbec: în felul acesta chemau strămoșii poporul la adunare. Slujitorii lui Eglon n-au știut multă vreme cum stăteau lucrurile. Dar spre seară, cuprinși de teamă că s-a întâmplat o nenorocire, ei au intrat în foișor și, găsindu-l pe rege mort, au fost puși în mare încurcătură. Mai înainte ca să fie în stare să se apere, gărzile au fost împresurate de mulțimea israeliților. Unele au fost ucise pe loc, altele au luat-o la fugă, ca să se refugieze în țara moabiților: erau în număr de peste zece mii. Dar israeliții au ocupat din vreme vadurile Iordanului, pe unde se făcea trecerea, și-au urmărit dușmanii și i-au ucis în timpul trecerii fluviului, nici unul nescăpând viu din mâinile lor. Așa s-au eliberat evreeii din robia moabitică. Drept mulțumire, lui Iehud i s-a încredințat comanda supremă asupra întregului popor și el a murit după ce a deținut-o timp de optzeci de ani. A fost un bărbat demn de toată lauda, chiar și fără să fi săvârșit vestita faptă pe care am pomenit-o. După el a fost ales comandant Sanagar, fiul lui Anath², care a murit în primul an al cărmuirii sale.

CAPITOLUL V

1. Dar israeliții (care nu învățaseră nimic din nenorocirile îndurate până atunci și nu-l cinsteau pe Dumnezeu, nici nu se

² Șamgar a ucis șase sute de filistenii cu un băț cu un bold de mână boii (*Cartea Judecătorilor*, III, 31).

266

supuneau legilor lui), de-abia apucaseră să respire puțin după robia moabitică și iarăși au fost subjugăți, de către Iabin, regele canaaneenilor. Acesta s-a ivit în fața orașului Asor (care era situat mai sus de lacul Semechonitis¹) cu o oaste numărând trei sute de mii de pedestrași, zece mii de călăreți și trei mii de care. Cu trupele sale comandate de Sisares, care se bucura de înalta favoare a regelui, s-a năpusit asupra israeliților, provocându-le o grea înfrângere, astfel încât i-a silit să-i plătească bir.

2. Vreme de douăzeci de ani au suportat israeliții stăpânirea aceasta fără ca nenorocirile să-i facă mai cuminți și Dumnezeu vroia să-i pedepsească în continuare pentru trufia și ingratitudea lor, când, în sfârșit, ei și-au dat seama că năpastele lor se datorau disprețuirii legilor. Atunci i-au cerut proorociței Debora (al cărei nume înseamnă în ebraică „albină”) să-l roage pe Dumnezeu să se îndure de soarta lor, nelăsându-i să fie nimiciți de canaaniți. Domnul le-a făgăduit mântuirea și l-a ales drept comandant pe Barac, din seminția lui Neftali. Barac are în limba ebraică înțelesul de „fulger”.

3. Chemându-l pe Barac, Debora i-a poruncit să adune zece mii de tineri dintre cei mai destoinici și să pornească cu ei împotriva dușmanului: numărul lor va fi îndestulător, fiindcă așa a prezis Dumnezeu, care le-a promis victoria. Când însă Barac i-a spus că nu vrea să conducă oastea dacă nu va împărți împreună cu el comanda, Debora i-a răspuns îmbufnată: „Îți vei împărți, prin urmare, cu o femeie gloria pe care ți-o dăruie Dumnezeu, dar eu nu mă dau în lături să primesc!” După ce au strâns zece mii de oșteni, ei și-au așezat tabăra pe muntele Itabyrion. În întâmpinarea lor a venit Sisares, la porunca regelui, și și-a instalat oastea nu departe de dușmani. Însăpăimântați de mulțimea vrăjmașilor, israeliții și Barac se gândeau să se retragă, dar Debora i-a oprit și le-a cerut să înceapă lupta în aceeași zi: căci cu ajutorul și sprijinul Domnului izbânda va fi a lor.

4. Așadar, bătălia s-a pornit și, când ostile s-au înfruntat, asupra lor au căzut ploii torențiale și grindină. Vântul și șuvoaiele de apă i-au lovit în față pe canaaneeni, ceața întunecându-le privirea, astfel că nici arcurile, praștiile nu le-au adus nici un folos, iar cei înzestrați cu armament greu n-au fost în stare să țină săbiile

Lacul Merom din Galileea (=Hule).

în mână din pricina frigului. Furtuna îi mâna însă din spate și-i stânjenea mai puțin pe israeliții care au prins astfel mult curaj, convinși că Dumnezeu venise în ajutorul lor; au năvălit în mijlocul dușmanilor și i-au măcelărit pe mulți dintre ei. Unii au fost răpuși de israeliți, alții au căzut speriați de propria lor călărime sau au murit sub carele de luptă, pierind striviți de ele. Când a văzut că ai lui au întors² spatele vrăjmașului, a sărit din carul său, luând-o la fugă spre femeia lui Chenez, numită laie², care a primit să-l ascundă, așa cum a rugat-o, și i-a dat lapte stricat, ca să-și potolească setea. După ce a băut peste măsură, Sisares a căzut într-un somn adânc; în timp ce dormea, laie i-a împlântat cu ciocanul un piron de fier în gură, între buze, țintuindu-l astfel de pământ. Oștenilor lui Barac, sosiți curând după aceea, le-a arătat vrăjmașul pironit în țărână. Și, întocmai cum prezisese Debora, această victorie a fost obținută de femei³. Barac s-a îndreptat cu oastea spre Asor și l-a omorât pe Iabin, venit în întâmpinarea lui. După ce l-a ucis pe comandant și a distrus din temelii orașul, Barac i-a cârmuit pe israeliți vreme de patruzeci de ani.

CAPITOLUL VI

1. Dar după ce Barac și Debora și-au dat sfârșitul aproape în același timp, madianiții, cu ajutorul amaleciților și al arabilor, au

² Iaela, soția lui Heber Cheneul, a cărui casă era în bune relații cu Iabin, regele Hațorului (*Caneaua Judecătorilor*, IV, 17).

³ Cutezătoarea faptă a Iaelei, soția lui Heber Cheneul, și jalnicul sfârșit al generalului canaanean au fost celebrate în *Cântarea Deborei și a lui Barac*, unde proorocită demonstrează și un autentic talent poetic, fiind autoarea unuia dintre cele mai vechi texte lirice ale *Bibliei*, compus la scurtă vreme după eveniment (*Cartea Judecătorilor*, cap. 5). Flavius Josephus nu menționează deloc celebra cântare a judecătoarei biblice (1200 î.e.n.)-

declarat război israeliților și, învingându-i într-o mare bătălie, le-au devastat lanurile și au dus cu ei pradă bogată. Hărțuiți vreme de șapte ani fără întreruperi, israeliții au părăsit în întregime câmpia, retrăgându-se în munți, și și-au săpat galerii în grote, unde și-au pus la adăpost tot ce mai scăpase din mâinile dușmanilor. Căci madianiții porneau în expedițiile lor numai vara, lăsându-i pe israeliți să-și însămânțeze ogoarele în timpul iernii, ca să poată prăda ceea ce agoniseră aceștia cu multă trudă. Lipsa bucatelor a dus la instaurarea foametei și de aceea și-au îndreptat ei rugile spre Dumnezeu, implorându-l să-i ajute.

2. Ghedeon, fiul lui Ioas, unul dintre rarele mădulare ale seminției lui Manasses, cără acasă niște snopi de grâu va să-i treiere pe ascuns în teascul său, temându-se să facă acest lucru pe arie, din cauza dușmanilor. Duhul ce i s-a arătat atunci avea înfățișarea unui tânăr¹ și l-a numit un om fericit și alesul lui Dumnezeu, la care el i-a răspuns, spunându-i: „Iată și marea dovadă a binecuvântării Sale: faptul că folosesc teascul în locul ariei!” Dar tânărul l-a îndemnat să-și arate curajul, străduindu-se să-și elibereze poporul. Ghedeon i-a spus că așa ceva nu-i cu putință: căci seminția din care se trăgea era puțin numeroasă, iar el însuși, mult prea tânăr ca să se poată gândi la o asemenea ispravă. Domnul i-a făgăduit că-l va înzestra el cu ceea ce îi lipsește și că va dărui israeliților victoria dacă Ghedeon se va afla în fruntea lor.

3. Ghedeon a povestit această întâlnire unor tineri, câștigând încrederea lor: drept urmare, și-a strâns degrabă o oaste de zece mii de oameni. Dar Dumnezeu i s-a arătat în vis lui Ghedeon și i-a spus că, prin firea lor, oamenii erau făcuți să se iubească doar pe ei înșiși și să-i urască pe cei deosebit de virtuoși, astfel încât recunoșteau cu greu că lui Dumnezeu îi revenea meritul victoriei, pe care ei și-o atribuiau!¹ mai degrabă lor și unei oștiri numeroase, în stare să întâmpine cum se cuvine vrăjmașul. Pentru ca ei să afle că izbânda a fost obținută numai cu sprijinul lui Dumnezeu, l-a sfătuit pe Ghedeon ca la amiază, când arșița era în toi, să-și ducă oastea până la fluviu și pe cei care își vor pleca genunchii să bea apă, să-i socotească bărbați viteji; în schimb, privitor la cei ce vor sorbi apa cu șovăială și îngrijorare, să fie convins că

¹ îngerul Domnului (*Cartea Judecătorilor*, VI, 11-12).

o făceau din frica lor față de dușmani. Când Ghedeon a făcut această încercare, ascultând de îndemnul Domnului, s-au găsit trei sute de oșteni care i-au dus apa la gură cu mâinile grijulii și fremătătoare. Atunci Dumnezeu i-a poruncit lui Ghedeon să pornească doar cu aceștia împotriva vrăjmașului. Ei și-au așezat tabăra lângă fluviul Iordan, urmând să-l străbată a doua zi.

4. Întrucât Ghedeon era încercat de frică (căci primise porunca divină de a da atacul în timpul nopții), Dumnezeu, care dorea să-l lecuiască de orice teamă, i-a cerut să se strecoare până la corturile madianiților, împreună cu unul dintre oștenii lui; acolo își va recăpăta încrederea și curajul. Ascultând porunca primită, Ghedeon a și pornit la drum; îl însoțea slujitorul său Phara. Când au ajuns în preajma unui cort, ei au zărit niște luptători stând de veghe și unul povestea celui cu care împărțea cortul visul pe care Ghedeon putea să-l asculte și el. I-a fost dat să audă următoarele. Vorbitorului i s-a părut că vede o pâine rotundă de orz atât de rea încât oamenii de-abia o puteau mânca. Aceasta s-a rostoglit prin mijlocul taberei, doborând cortul regelui, apoi și pe cele ale tuturor oștenilor. Celălalt i-a spus că visul prevestea pieirea oștirii întregi, dezvăluind și pe ce se întemeia tălmăcirea lui: „Dintre toate grăunțele, orzul este fără îndoială cel mai dezgustător. Între toate popoarele din Asia, israeliții sunt acum cei mai înjosiți, aidoma boabelor de orz. Cei care se dovedesc mai viteji din rândul israeliților erau Ghedeon și ostașii săi. Deoarece susții că ai văzut cum pâinea de orz ne-a răsturnat cortul, tare mă tem că

Domnul îi va dăruia lui Ghedeon izbânda asupra noastră!"²

5. Visul acesta, ajuns la urechile lui, a dat înbold speranțelor și curajului lui Ghedeon care a înfățișat prevestirea dușmanilor și soților săi, dându-le porunca să se înarmeze. Îmbărbătați de visul ce le-a fost povestit, aceștia s-au arătat gata să-i aducă la îndeplinire ordinul. La cea de-a patra strajă, Ghedeon a condus la luptă trupele sale, împărțite în trei cete: fiecare număra o sută de ostași. Toți purtau câte o amforă goală unde se afla o torță aprinsă pentru ca dușmanii să nu observe înaintarea lor, iar în mâna stângă aveau coarne de berbec, ținând loc de trâmbițe. Mare era suprafața ocupată de tabăra dușmanilor (căci ei stăpâneau un uriaș număr de cămile), și toți erau așezați în cerc, împărțirea

² Vezi *Cartea Judecătorilor*, VII, 13-14

270

facându-se după popoarele din care făceau parte. Evreii fuseseră avertizați ca, de îndată ce vor ajunge în apropierea dușmanilor, la primirea semnalului convenit, să trâmbițeze din coarnele de berbec și, după ce și-au spart amforele, să năvălească cu torțele în mână asupra dușmanilor, scoțând strigăte puternice. Astfel vor obține ei victoria pe care Dumnezeu i-o făgăduise lui Ghedeon, și luptătorii lui au făcut întocmai cum li s-a poruncit. Treziți pe neașteptate din somn, oamenii au fost cuprinși de o mare buimăceală și spaimă, fiindcă era încă noapte și Dumnezeu tocmai asta urmărise. Puțini dintre ei au fost uciși de vrăjmași, cei mai mulți fiind însă răpuși de propriii lor aliați, deoarece limbile pe care le vorbeau se deosebeau din cale-afară. Cum s-a stârnit zarva, toți îi luau drept dușmani pe cei ce le ieșeau în cale și îi ucideau pe loc. A fost un măcel cumplit și când vestea izbânzii lui Ghedeon a răzbit la israeliți, aceștia au și pus mâna pe arme. Pornind pe urmele fugarilor, ei i-au ajuns din urmă pe dușmani într-o văgăună înconjurată de torenți, unde nu mai puteau înainta deloc. Încolțiți din toate părțile de israeliți, vrăjmașii au fost răpuși împreună cu cei doi regi ai lor, Oreb și Zeb. Ceilalți comandanți au plecat apoi cu oastea care le mai rămăsese (erau aproape optsprezece mii de luptători³) și și-au așezat tabăra nu prea departe de israeliți. Ghedeon nu s-a arătat istovit de eforturile depuse, ci i-a urmărit cu oastea lui întregă și i-a ucis pe toți dușmanii care l-au înfruntat, luându-i prizonieri pe ultimii comandanți, Zebeș și Salmanas. Dintre madianiții și arabii care veniseră în ajutorul lor, au căzut în această bătălie o sută și douăzeci de mii de oameni. În mâinile evreilor au încăput multe prăzi: aur, argint, țesături, cămile și vite. După ce i-a ucis pe regii moabiților⁴, Ghedeon s-a întors în patria lui, Efran.

6. Cei din seminția lui Efraim erau foarte geloși pe izbânzile obținute de Ghedeon și s-au hotărât să se răfuiască cu el, invocând faptul că îi atacase pe dușmani fără să le comunice nimic. Fiind un bărbat chibzuit și plin de virtuți, Ghedeon le-a răspuns că n-a pornit împotriva vrăjmașilor de capul lui, ci la porunca

³ Numărul soldaților lui Zebah și Talmuna se ridică la 15.000 (*Cartea Judecătorilor*, VIII, 10).

⁴ Ghedeon i-a ucis cu mâna lui pe regii capturați, fiindcă oamenii săi au refuzat să-i execute (*Cartea Judecătorilor*, VIII, 20-21).

271

Domnului, așa că poate să-i socotească și pe ei părtași la victorie, alături de cei care au luptat pentru înfăptuirea ei. Prin aceste vorbe le-a potolit mânia, făcând evreilor un serviciu mai mare decât cel adus de strălucitele izbânzi asupra dușmanului. În felul acesta, el i-a ferit pe evrei de primejdia unei învrăjbi între cetățeni. Pentru trufia ei, seminția avea să-și primească pedeapsa cuvenită, după cum vom arăta la momentul potrivit.

7. Ghedeon era dispus să renunțe la domnie, dar a fost silit s-o dețină vreme de patruzeci de ani. Ca Judecător, a împărțit dreptatea în pricinile care au ajuns la el și toate sentințele date de el au fost socotite fără cusur. După ce și-a dat sfârșitul la bătrâneți adânci, a fost înmormântat în patria lui, Efran.

CAPITOLUL VII

1. El a zămislit șaptezeci de fii legitimi (fiindcă avea mai multe femei) și un copil din flori de la concubina lui, Druma, cu numele de Abimelec. După ce tatăl său a murit, acesta s-a dus la rudele mamei sale din Sichim (căci acolo venise pe lume), primind bani de la ele, care se distinseseră prin multe nelegiuiri. S-a întors cu aceștia la casa părintească, omorându-și toți frații, cu excepția lui Ioatham, care a avut norocul să scape cu fuga¹, în tot ceea ce a înfăptuit Abimelec, s-a purtat ca un tiran, socotind că era drept numai ceea ce poftea el și-i urmărirea cu îndârjire-pe cei ce apărau legile.

2. O dată, când în Sichim era o sărbătoare obștească și întregul popor se îndrepta într-acolo, fratele său Ioatham, despre care am spus că a scăpat cu fuga, s-a urcat pe piscul muntelui Garizin (situat aproape de orașul Sichim) și strigând cu glas

¹ Mezinul lui Ghedeon s-a ascuns (*Cartea Judecătorilor*, DC, 5).

272

puternic, spre a fi auzit, a cerut mulțimii să facă liniște ca să dea ascultare vorbelor sale. Când s-a făcut tăcere, el a povestit că, înzestrați odinioară cu grai omenesc, arborii au mers la întrunire, rugând smochinul să domnească asupra lor. Când acesta le-a respins cererea, fiindcă voia să se mulțumească cu cinstea adusă de propriile sale fructe, așa cum ceilalți pomi nu erau în stare să le producă, arborii n-au încetat să renunțe în favoarea altora la onoarea de a fi rege, hotărând, așadar, să acorde demnitatea viței de vie. Și vița de vie, când a fost aleasă, s-a sustras de la înscăunare cu cuvintele folosite de smochin. Deoarece măslinul a refuzat, de asemenea, această onoare, măcăcinele, care s-a oferit singur să domnească asupra arborilor (căci alături de lemne, și el putea să ia repede foc), a susținut că va prelua el stăpânirea, făgăduind că o să guverneze fără preget. Se cuvine însă ca ei să

stea în umbra lui: dacă îi vor unelti cumva pieirea, va arunca focul peste ei, ca să-i nimicească². Ioathan a spus că a povestit acestea nu de dragul glumei, ci fiindcă cei care au primit atâtea binefaceri din partea lui Ghedeon au privit nepăsători cum Abimelec a pus mâna pe putere și s-au făcut părtași la uciderea fraților acestuia, firea lui nedeosebindu-se deloc de foc. După ce a cuvântat astfel, Ioathan a fugit iar și, vreme de trei ani, a trăit ascuns în munți de teama lui Abimelec.

3. N-a trecut mult de la această sărbătoare și sichiimiții (care se căiau fiindcă îngăduiseră uciderea fiilor lui Ghedeon) l-au alungat din orașul și seminția lor pe Abimelec. Dar el și ai săi puneau la cale pedepsirea orașului. Deși sosise vremea când se recoltau strugurii, sichiimiții se temeau să se ducă pe câmp la culesul roadelor, să nu le pricinuiască vreun rău Abimelec. Tocmai atunci sosise la ei Gaal, unul dintre căpeteniile lor, împreună cu o ceată de oameni bine înarmați și cu rudele sale, așa că sichiimiții l-au rugat să le asigure paza în timpul culesului viilor. După ce ei au primit această cinste, sichiimiții au plecat la câmp împreună cu Gaal și ceata lui de oșteni. Au putut să-și aducă acasă recolta în siguranță, au sărbătorit alianța printr-un ospăț, cutezând să-l blesteme fără înconjur pe Abimelec. Comandantul a ocupat

² Prima fabulă biblică (*Cartea Judecătorilor*, DC, 8-15) este cu câteva secole mai vârstnică decât fabuliștii elini, care tratează un subiect similar, dar cu personaje animaliere.

273

locurile de pândă din jurul orașului și a prins pe mulți dintre luptătorii lui Abimelec, omorându-i pe loc.

4. Dar așa-numitul Zebul, una dintre căpeteniile sichiimiților și prietenul lui Abimelec, l-a anunțat prin solii săi felul cum Gaal ațâța poporul împotriva lui, îndemnându-l totodată să stea la pândă în preajma cetății. Singur îl va convinge pe Gaal să pornească împotriva lui Abimelec, stând astfel în puterea acestuia să se răzbune pe el. Dacă va fi așa, Zebul îi făgăduia că poporul se va împăca din nou cu dânsul. Abimelec s-a așezat așadar la pândă, iar Gaal aștepta nepăsător în poarta cetății, Zebul fiind în preajma lui. Când a zărit apropierea unor oșteni bine înarmați, Gaal i-a strigat lui Zebul că spre ei vin niște oameni cu arma în mână. Zebul i-a răspuns că nu erau decât umbrele stâncilor. Când aceștia s-au apropiat și s-a văzut limpede ceea ce erau, Gaal i-a spus că nu de umbre era vorba, ci de o ceată de oșteni. Zebul i-a replicat atunci: „Au nu l-ai învinuit tu pe Abimelec de lașitate? De ce nu arăți acum că ești bărbat, ducându-te să-l înfrunți fățiș?” Luat prin surprindere, Gaal și-a măsurat puterile cu Abimelec și unii dintre ai săi au căzut în luptă, el însuși retrăgându-se în oraș cu cei ce scăpaseră teferi. Între timp, Zebul a făcut în așa fel încât Gaal să fie alungat din oraș și l-a ponegriț că în înclăstarea cu oștenii lui Abimelec fusese lipsit de curaj și laș. De altfel, Abimelec, cunoscând faptul că sichiimiții vor ieși din nou la culesul strugurilor, s-a pus la pândă în preajma orașului. Când locuitorii au ieșit în câmp, a treia parte a oștirii sale a ocupat porțile cetății, ca să împiedice reîntoarcerea cetățenilor; celelalte două părți i-au împărșiat pe sichiimiți și au pornit în urmărirea lor, cu toții găsindu-și sfârșitul. Abimelec a distrus orașul din temelii (căci el s-a predat fără asediu), a presărat sare pe ruinele sale, apoi a plecat mai departe; astfel și-a pierdut viața toți sichiimiții. Dar cei care scăpaseră de primejdie și se răspândiseră în ținutul din jur, s-au strâns laolaltă, instalându-se pe o stâncă inaccesibilă, și s-au pregătit s-o înconjoare cu un zid de apărare³. Când a aflat de intenția lor, Abimelec le-a luat-o înainte, s-a îndreptat cu întreaga lui oaste într-acolo. A adus el însuși o legătură de lemne uscate, dornic să împresoare locul, și a dat poruncă oștirii sale să-i urmeze pilda. După ce lemnele au fost îngrămădite în scurtă

³ Cei aflați în turul Sicheului s-au refugiat în turul capîștei lui Baal-Berit (*Cartea Judecătorilor*, DC, 46).

274

vreme de jur împrejurul stâncii, a azvârlit deasupra lor torțe și materiale care se aprind și ard lesne, stârnind o vâlvătaie uriașă. Nimeni dintre cei refugiați pe stâncă n-a scăpat cu viață, ci toți bărbații au fost mistuiți de flăcări, alături de soțiile și copiii lor, în număr de cincisprezece mii⁴, iar dintre ceilalți o mulțime numeroasă. O asemenea nenorocire cumplită s-a abătut asupra sichiimiților și jalea ar fi fost încă și mai mare dacă ea n-ar fi fost primită ca o dreaptă pedeapsă pentru răul pe care îl pricinuiseră unui bărbat atât de merituos ca Ghedeon.

5. Abimelec, care stârnise groază în rândul israeliților prin stârpirea sichiimiților, arăta pe față că va întreprinde fapte și mai îndrăznețe, neîncetând să recurgă la silnicie mai înainte de nimicirea tuturor. A pornit, așadar, împotriva Thebei⁵ printr-o incursiune rapidă. Deoarece și acolo se găsea un turn întărit în care se adăpostise întreaga mulțime, Abimelec a vrut să-l ase-dieze. Atunci când el însuși s-a năpustit plin de curaj asupra porții, o femeie a aruncat dintr-un turn o bucată de piatră de râșniță⁶ în creștetul capului său. Abimelec a căzut atunci la pământ, ru-gându-se de scutierul său să-l omoare de-a binelea, ca nu cumva să se spună că a fost răpus de o femeie. Acesta i-a îndeplinit porunca. Astfel și-a-primit Abimelec pedeapsa pentru uciderea fraților săi și pentru nenorocirile pe care a cutezat să le cășuneze sichiimiților. Așa și-a plătit el nelegiuirea, întocmai cum prezisese Ioatham. Oștenii care îl însoțeau pe Abimelec s-au împărșiat după moartea acestuia, întorcându-se la vetrele lor.

6. Apoi, ocărnuirea israeliților a preluat-o Zaires⁷ galaadeanul din seminția lui Manasses, bărbat norocos în toate privințele, dar mai ales pentru faptul că a zămislit copii voinici, în număr de treizeci, călăreți destoinici și care dețineau în orașele din Galaad rangul de magistrați. După ce a stăpânit asupra lor vreme de douăzeci și doi de ani, el a murit la adânci bătrâneți și a fost îngropat în orașul galaadean Camon.

⁴ În turul Sicheului au murit aproape o mie de bărbați și de femei (*Cartea Judecătorilor*, IX, 49).

⁵ Numele orașului eră Teveț (*Cartea Judecătorilor*, K, 50).

⁶ Râșnița alcătuită din bucățele de piatră era folosită la măcinarea cerealelor.

⁷ După moartea lui Abimelec, Judecătorul lui Israel vreme de douăzeci și trei de ani a fost Tola, fiul lui Pua, din seminția lui Isahar (*Cartea*

7. Deoarece în toate triburile evreilor se instauraseră neorânduiala și încălcarea legilor Domnului, ammaniții și filistenii îi priveau cu dispreț, prădându-le țara cu o oaste mare și, după ce ocupaseră Perea⁸ întregă, au cutezat să cucerească și restul teritoriului lor. Nenorocirile îndurate au redat înțelepciunea evreilor, care au adresat rugă Domnului, i-au închinat jertfe, l-au implorat să-și domolească severitatea și, înduplecat de stăruințele lor, să-și alunge supărarea. Devenind mai blând și mai împăciuitor, Dumnezeu le-a făgăduit că-i va ajuta.

8. Când ammaniții au pătruns în ținutul galaadean, localnicii s-au retras spre munți, lipsiți de un conducător. Trăia pe atunci un anume Iephtes, care se trăgea dintr-un vechi neam nobil și întreținea pe cheltuiala lui o oaste proprie. Evreii i-au trimis soli și l-au rugat să vină în ajutorul lor, făgăduind să se supună domniei sale atâta timp cât va trăi. Iephtes nu le-a acceptat rugămintea, imputându-le faptul că nici ei nu i-au dat vreun sprijin când a fost nedreptățit pe față de către frații lui. Căci nu le era frate de sânge, ci fusese născut de o femeie străină care cucerise iubirea tatălui lor și ca atare fusese alungat, diprețuindu-i-se slăbiciunea. De atunci el locuia în ținutul numit Galaditis și-i lua în solda lui pe toți cei ce se refugiau la dânsul. În cele din urmă, Iephtes s-a lăsat înduplecat de rugămintele și de jurământul lor că primeau să se supună puterii sale pentru totdeauna, pregătindu-și oastea de război.

9. După ce s-a îngrijit repede să-și procure lucrurile necesare, Iephtes și-a încartiruit trupele în orașul Maspeth, mânăndu-și solii la regele ammaniților, ca să se plângă de expediția lui de cucerire. Acesta și-a trimis proprii săi soli și a imputat israeliților plecarea lor din Egipt, cerându-le totodată să părăsească Amorea, care aparținuse odinioară strămoșilor săi. Iephtes i-a răspuns regelui că reproșează fără temeii israeliților isprava precursorilor care puseseră stăpânire pe Amorea, căci mai degrabă ar trebui să le mulțumească pentru faptul că ei au cruțat țara ammaniților (fiindcă Moise ar fi fost în stare s-o cucerească). Iar dacă regele poruncește israeliților să-i părăsească țara pe care o stăpâneau de trei sute de ani, prin îngăduința Domnului, reieșea de la sine că trebuie să se recurgă la folosirea armelor.

⁸ Regiune a Palestinei, situată dincolo de Iordan.

10. După rostirea acestor vorbe, Iephtes a lăsat solii să plece și l-a rugat pe Dumnezeu să-i dăruie izbânda, făcând solemnul legământ că, dacă se va întoarce teafăr acasă, va aduce jertfă Domnului prima făptură care va veni în întâmpinarea lui. Apoi s-a ciocnit cu dușmanii, i-a învins și a omorât mulți dintre ei, urmărindu-i până în orașul Maliath. A năvălit și în ținuturile ammaniților, a dărâmat multe orașe și s-a ales cu o pradă bogată, eliberându-și propriul popor de o robie pe care a îndurat-o vreme de douăzeci și doi de ani. Ajuns acasă, a dat peste el o nenorocire care nu se potrivea deloc cu norocoasa lui expediție: la reîntoarcere, i-a ieșit în întâmpinare, cea dintâi, singura lui fată, care era neprihănită. În amamica-i durere, a gemut adânc și și-a certat fiica pentru graba ei de a-l întâmpina: potrivit legământului său, trebuia s-o aducă jertfă lui Dumnezeu. Iar ea și-a primit fără să crâcnească soarta ce-o aștepta: aceea de a muri pentru victoria propriului părinte și eliberarea concetățenilor ei. A cerut s-o păsuiescă două luni, ca să-și deplângă tinerețea alături de concetățenii ei; abia atunci va fi gata să-i aducă la îndeplinire solemnul legământ. Iephtes a îngăduit fiicei sale răgazul cerut și, după scurgerea lui, și-a adus fiica jertfă arderii de tot, făcând ceea ce nici în spiritul legii, nici pe placul lui Dumnezeu nu era⁹, fără să se preocupe de viitor și de ce vor gândi urmașii despre fapta lui, când va ajunge la ei.

11. Dar cei din seminția lui Efraim l-au amenințat cu războiul fiindcă nu i-a luat ca părtași la expediția împotriva ammaniților, ci și-a păstrat doar pentru el prada și faima faptelor eroice. Iephtes le-a răspuns că nu le era străin faptul că rudele lor de sânge erau pândite de război și n-au venit când au fost chemați în ajutor, deși s-ar fi convenit să sosească degrabă, fără să fie rugați, la aflarea știrii. Apoi le-a cerut să cumpănească la nedreptatea faptei lor, fiindcă își atacau propriile rude, ei, care nu îndrăzniseră să lupte cu vrăjmașii. I-a mai amenințat că îi va pedepsi pe efraimiți cu asprime, prin voința Domnului, dacă nu vor dovedi înțelepciune. Fiindcă ei nu s-au lăsat înduplecați prin vorbe, ci și-au strâns

⁹ După cum a reieșit din episodul privitor la Abraham și la propriul său fiu, Isaac, Dumnezeu nu agreează aducerea de jertfe omenești, spre deosebire de Artemis, care îl obligă pe Agamemnon s-o sacrifice pe fiica lui, Ifigenia, pentru ca flota aheană, condusă de el, să poată pleca din portul beoțian spre Troia.

trupele ca să-l întâmpine, el și-a chemat oastea din Galaad și le-a pricinuit o grea înfrângere. După aceea i-a urmărit pe fugari și, ocupând vadurile Iordanului, a ucis patruzeci și două de mii dintre ei.

12. Iephtes s-a stins din viață, după ce i-a cârmuit pe israeliți timp de șase ani și a fost înmormântat în patria lui, la Sebe, un oraș din ținutul Galadenei.

13. După moartea lui Iephtes, rangul de conducător l-a primit Apsan din orașul Bethleem, aparținând seminției lui Iuda. Acesta avea șaiszeci de copii: treizeci de feciori și același număr de fete; când el și-a dat duhul, toți erau în viață; fiicelor le-a găsit soți și fiilor, soții pe măsură. Nu mai rămâne altceva demn de menționat despre domnia lui de șapte ani; a murit la adânci bătrâneți, fiind îngropat în patria lui.

14. După moartea lui Apsan, cârmuirea a preluat-o Eleon din seminția lui Zabulon; nici despre domnia lui, care a durat zece ani, nu avem nimic de semnalat.

15. Despre Abdon, fiul lui Heldel din seminția lui Efraim, originar din orașul Pharathon, care a deținut puterea

după Apsan, se pomenește doar faptul că a avut copii buni. Deoarece a trăit în timp de pace și liniște, n-a avut prilejul să îndeplinească strălucite fapte de arme. El a zămislit patruzeci de fii, de la care a avut treizeci de nepoți. Toți cei șaptezeci erau călăreți neîntrecuți și obișnuiau să călărească alături de ei; toți mai trăiau când el a murit de bătrânețe, fiind înmormântat cu mult fast în Pharathon.

CAPITOLUL VIII

1. După ce Abdon s-a stins din viață, filistenii i-au biruit pe israeliți și le-au cerut bir vreme de patruzeci de ani. De această asuprau au fost eliberați în felul următor.

278

2. Manoch, unul dintre puținii daniți nobili și fără îndoială cel mai de vază din patria lui, avea o femeie de o mare frumusețe și le întrecea pe toate cele de seama ei. Nu-i născuse însă nici un copil și el îndura cu greu lipsa odraslelor, ieșind adesea la marginea orașului (unde era un câmp întins), spre a-l ruga pe Dumnezeu să-i dăruiască și lui copii legitimi. Deoarece își iubea nespuse de mult soția, era stăpânit de o gelozie fără margini. Pe când se afla singură acasă, femeii i s-a arătat un duh, îngerul Domnului, sub înfățișarea unui tânăr chipeș și măreț care i-a adus îmbucurătoarea veste că, prin voința lui Dumnezeu, va naște un fiu frumos și deosebit de puternic și că, ajuns la vârsta bărbăției, el îi va înfrânge pe filistenii. Îngerul a îndemnat-o să nu-i tundă părul și să nu-i dea nici o altă băutură în afară de apă¹, fiindcă aceasta era voia Domnului. După rostirea acestor vorbe, îngerul s-a făcut nevăzut, venirea lui fiind legată de voința divină.

3. După întoarcerea lui acasă, femeia a povestit soțului ce aflase de la înger, lăudând totodată frumusețea și măreția tânărului, încât bărbatul a fost cuprins de gelozie și a început s-o bănuiască că s-a îndrăgostit de el. Ca să înlăture necugetata supărare a soțului, ea l-a rugat pe Dumnezeu să-i trimită din nou îngerul, pentru ca și bărbatul ei să-l vadă la față. Prin grația lui Dumnezeu, îngerul a revenit pe când ea se afla în afara orașului și i s-a arătat după ce soțul tocmai se îndepărtase. Femeia l-a implorat să mai zăbovească puțin până la întoarcerea lui. Îngerul și-a dat încuviințarea și femeia l-a chemat atunci pe Manoch. De îndată ce a văzut îngerul, acesta tot n-a încetat să-l bănuiască și de aceea l-a rugat să-i împărtășească și lui lucrurile pe care le vestise soției sale. Iar când îngerul i-a răspuns că trebuie să se mulțumească cu ceea ce i-a încredințat numai femeii, Manoch a dorit să-i spună cine este², ca să-și arate recunoștința după nașterea fiului său, putând să-i ofere un dar. Când îngerul i-a răspuns că n-are nevoie de așa ceva (fiindcă nu din această pricină venise el ca să-i aducă vestea bună a nașterii unui fiu), Manoch l-a rugat să mai rămână, ca să-l poată găzdui. Îngerul nu s-a învoit, dar apoi a cedat stăruințelor sale și a rămas până ce i se aducea darul

¹ Impunerea acestor restricții denota că viitorul ei fiu va fi un nazireu pe viață, ferindu-se să bea vin, să mănânce ceva necurat sau să-și taie pletele.

² Nici îngerul biblic nu-și dezvăluia numele, răspunzând lui Manoch că el este minunat (*Cartea Judecătorilor*, XIII, 17-18).

279

de ospetie. Când Manoch a înjunghiat repede un ied, cerând soției sale să-l gătească pentru cină și toate au fost gata, îngerul a poruncit ca pâinea și carnea să fie puse pe o stâncă, lăsând deoparte vasele. După ce s-a făcut așa cum a cerut, cu toiagul pe care îl avea la el, îngerul a atins carnea și numaidecât a fâșnit o flacăra care a mistuit-o împreună cu pâinea³. Slujindu-se de fum ca de un car, îngerul s-a înălțat la cer în văzul gazdelor. Deoarece Manoch s-a temut nespuse că și-au atras asupra lor primejdia pentru că-l zăriseră pe Domnul, soția lui l-a încurajat, spunându-i că faptul de a-l fi văzut pe Domnul le va aduce binecuvântarea.

4. Ea a rămas grea și a ținut seamă de recomandările primite, aducând pe lume un fiu ce s-a chemat Samson: numele acesta înseamnă voinic. El a crescut repede și era vădit că va deveni prooroc, fiindcă era cumpătat la mâncare și nu-și tunde pletele.

5. Când s-a dus împreună cu părinții lui la Thamna, oraș al filistenilor, în timpul sărbătorilor cetății, Samson s-a îndrăgostit de o fată din partea locului, rugându-și părinții să-l însoare cu această copilă. Ei i-au respins mai întâi cererea, de vreme ce ea era de alt neam, dar, întrucât Dumnezeu a socotit că această căsătorie era în folosul evreilor, Samson a reușit să obțină căsătoria cu fata aceea. Deoarece venea acum deseori în vizită la părinții fetei, s-a întâlnit pe drum cu un leu și, în pofida faptului că era neînarmat, s-a năpustit asupra lui, l-a sugrumat cu mâinile goale⁴ și l-a zvârlit într-un tufiș la marginea drumului.

6. Când s-a dus din nou la fata dragă lui, Samson a întâlnit un roi de albine care se cuibăriseră în pieptul leului ucis⁵, luând de acolo trei faguri de miere, pe care le-a oferit copilei, alături de celelalte daruri aduse pentru dânsa. Când a făcut ospățul de nuntă (la care i-a pofit pe toți), thamniții i-au dat treizeci de flăcăi foarte puternici, care să-l însoțească, chipurile, ca nuntași, în realitate însă ca să-l supravegheze, să nu întreprindă nici o faptă mai îndrăznească. După ce cheful s-a întezit și ei s-au dedat

³ Holocaustul este semnalat și de *Biblie* (*Cartea Judecătorilor*, XIII, 16 și 20).

⁴ La fel a ucis eroul grec Heracles leul din Nemea, pe care nu l-a putut doborî nici cu săgețile, nici cu ghioaga lui. Potrivit *Bibliei*, Samson a sfâșiat leul ca pe un ied (*Cartea Judecătorilor*, XIV, 6).

⁵ Aristeu și-a regenerat albinele răpuse de molimă și foame, înjunghind patru tauri mari, din burțile cărora au apărut noile roiuri de albine sănătoase (Vergiliu, *Georgice*, IV, 554-558).

280

glumelor, așa cum se obișnuiește în asemenea prilejuri, Samson le-a zis următoarele: „Așadar, dacă veți dezlega în răstimp de șapte zile⁶ ghicitoarea pe care v-o spun acum, voi dăruii drept răsplată fiecărui bărbat câte o cămașă

de in și un rând de haine". Ca să-și dovedească agerimea minții și totodată să se aleagă cu un câștig, tinerii l-au rugat să le rostească ghicitoarea, care suna astfel: „Atotdevoratorul silnic a dat din el aleasă hrană, dulceața-i rămânând neîntrecută". După trei zile de gândire, ei n-au fost în stare să dezlege ghicitoarea și au implorat-o pe mireasă să afle de la mirele ei tâlcul enigmei, ca să li—i dezvăluie lor (amenințând-o că o vor azvârli în foc dacă n-o va face). Când ea l-a rugat pe Samson să-i dea la iveală taina, acesta s-a împotrivit la început; apoi, fiindcă ea a stăruit mult și a vărsat lacrimi, găsinđ o dovadă sigură că n-o iubea în faptul că nu voia să-i destăinuie tâlcul cimiliturii, Samson i-a povestit că a sugrumat un leu și că de la albinele descoperite în pieptul fiarei i-a adus în dar trei faguri de miere. Fără să-și închipuie că fusese amăgit, Samson i-a mărturisit dezlegarea ghicitorii, iar ea a destăinut-o numaidecât tinerilor. În a șaptea zi, când ei trebuiau să dea răspunsul la enigma propusă tinerii s-au întrunit înainte de răsăritul soarelui și i-au spus lui Samson: „Nimic nu e mai silnic decât leul, nimic nu e mai dulce decât mierea". Iar Samson a adăugat: „Nu-i ființă mai șireată ca femeia, cea care mi-a dat vorbele-n vileag". A dat totuși tinerilor ceea ce le făgăduise, căci el a prădat niște ascalo-niți, întâlneți în calea lui (căci și ei țineau de filistenii). După aceea a părăsit nunta, iar fata, pe care o tratase cu dispreț din cauza mâniei sale, s-a măritat cu prietenul lui, mijlocitorul primei legături. 7. Înfurat de batjocura pe care o suferise, Samson s-a hotărât să se răzbune pe toți filistenii din pricina soției sale. Cum era în toiul verii și lanurile dădeau în copt, el a prins trei sute de vulpi, a legat făclii aprinse de cozile lor și le-a dat drumul prin grânele filistenilor. Astfel s-a mistuit în flăcări recolta întreagă. Când au aflat că Samson pusese la cale isprava și au cunoscut ce anume l-a împins la acest lucru, filistenii și-au trimis magistrații la Thamna, iar cea care-i fusese soție și rudele sale apropiate au fost date pradă focului, fiind pricina acestei nenorociri.

⁷ Atât dura ospățul de nuntă.

281

8. Omorând în câmpie numeroși filistenii, Samson s-a dus să locuiască pe Aeta, o stâncă fortificată din seminția lui Iuda. Filistenii au pornit cu oastea împotriva seminției lor. Când locuitorii au întrebat de ce trebuie să tragă pe nedrept ponoasele pentru păcatele lui Samson, mai ales că sunt la zi cu plata tuturor birurilor, li s-a răspuns că, dacă vor să treacă drept nevinovați să-l predea pe Samson. Deloc dornici să aibă noi neplăceri, cei din seminția lui Iuda au trimis trei mii de oameni bine înarmați, până la stânca Aeta. Ei au deplâns neleguirile pe care Samson a cutezat să le comită împotriva filistenilor, ceea ce putea să atragă după sine pieirea întregului neam evreiesc, explicându-i că veniseră să-l prindă și să-l dea legat filistenilor și l-au rugat să se predea de bunăvoie. După ce i-a pus să jure că nu-i vor face nici un rău, în afară de faptul că îl vor încredința dușmanilor, Samson a coborât de pe stâncă și a încăput pe mâinile oamenilor din seminția lui. Aceștia l-au legat cu două funii și l-au dus să-l predea filistenilor. Când au ajuns la locul care, datorită faptei săvârșite de Samson se cheamă Falca⁷, dar odinioară nu avea nici un nume, filistenii, a căror tabără era situată nu prea departe, au venit în întâmpinarea lui cu strigăte de bucurie, ca și cum dorințele lor ar fi fost pe deplin satisfăcute. Dar Samson și-a smuls legăturile și, înșfăcând o falcă de asin care zăcea la picioarele lui, s-a năpustit asupra vrăjmașilor; (cu această falcă) a ucis o mie de oșteni, iar ceilalți au luat-o la fugă înspăimântați.

9. Atunci Samson a devenit mai încrezut decât se cuvenea în urma faptei sale pe care n-o socotea că se datora ajutorului dat de Dumnezeu, ci și-o atribuia numai forței sale, fălindu-se că el a doborât o parte din vrăjmașii săi și a pus pe fugă cealaltă parte. Chinuit o dată de o sete cumplită, a fost nevoit să accepte că puterile omului sunt slabe și că doar Dumnezeu poate să facă totul, rugându-l să nu-și reverse mânia pe el din pricina vorbelor pe care le rostise și să nu-l dea pe mâna dușmanilor, ci să-l sprijine, ca să scape teafăr din necazul de acum. Dumnezeu s-a lăsat înduplecat de ruga lui și a făcut ca din stâncă să țâșnească un izvor cu apă dulce și îmbelșugată. Samson a numit acest loc „Falca”⁸ și el se cheamă așa până în zilele noastre.

10. După această luptă, Samson i-a disprețuit pe filistenii și s-a dus la Gaza unde a tras la un han⁹. Când magistrații din Gaza au primit vestea sosirii lui acolo, au ocupat piața din fața porților cetății, ca el să nu plece pe furie. Dar Samson (căruia nu i-a scăpat ce puneau ei la cale) s-a năpustit la miezul nopții cu furie asupra porții, a ridicat-o împreună cu ușorii, zăvorul și întreaga-i lemnărie și, ducând-o în spinare până la un munte din preajma Hebronului¹⁰, a lăsat-o acolo.

11. Mai târziu, Samson s-a abătut de la datinile strămoșești și ducea o viață păcătoasă, imitând obiceiurile străine: acesta este începutul tuturor relelor. Căci s-a îndrăgostit de o femeie dintre desfrânatele filistine care se numea Dalila, trăind cu ea. Cei ce stăteau în fruntea treburilor publice ale filistenilor au venit la dânsa ca s-o convingă prin darurile lor să afle de la Samson pe ce se întemeiază puterea lui, făcându-l de neînvins. Dalila s-a învoit și, în timp ce chefuliau și făceau dragoste, și-a mărturisit admirația față de faptele eroice ale lui Samson, străduindu-se să descopere de ce deținea o putere atât de mare. Dar Samson (care-și păstrase mintea întreagă) a dejucat viclenia prin vicleșug și i-a spus Dalilei că, dacă va fi legat cu șapte curmeie de viță, care pot fi lesne îndoite, atunci și el va deveni mai slab decât toți ceilalți. Mulțumită de acest răspuns, a transmis totul filistenilor frunțași, ascunzând în casa ei câțiva oșteni. În timp ce Samson căzuse într-un somn adânc, amețit de băutură, aceștia l-au cetluit cu curmeie de viță cât mai zdravăn cu puțință; apoi Dalila i-a strigat că era împresurat de dușmani. Samson și-a rupt legăturile din curmeie de viță și s-a pregătit să se apere de oricine l-ar fi atacat. Apoi femeia, în timp ce întreținea iar legături cu Samson, s-a arătat jignită de faptul că, neîncrezător în fidelitatea ei, n-a vrut să-i dezvăluie ceea ce ținea atât de mult să știe, ca și cum n-ar fi fost în stare să tacă din gură, nedivulgând

ceea ce ar putea să-i facă rău. Dar Samson a amăgit-o din nou pe Dalila când i-a spus că, dacă va fi legat cu șapte funii trainice, puterile lui ar slăbi, ceea ce n-a avut urmările așteptate. A treia oară a susținut că pletele lui trebuie

⁷ Ramat-Lehi (*Cartea Judecătorilor*, XV, 17).

⁸ „Izvonul celui ce strigă” se chema locul din Lehi unde și-a astâmpărat setea Samson și duhul lui s-a înviorat (*Cartea Judecătorilor*, XV, 19).

⁹ în Gaza, Samson a dormit la o femeie desfrânată (*Cartea Judecătorilor*, XVI, 1).

¹⁰ Distanța dintre Gaza și Hebron este de 60 de km., pe care biblicul Heracles a străbătut-o cu poarta cetății în spinare.

282

283

să fie împletite¹¹. Cum nici acest lucru nu s-a dovedit adevărat, Dalila și-a sporit și mai mult insistențele, astfel încât, în sfârșit, Samson (căci era dinainte hărăzit să cadă în nenorocire), dornic să recâștige favoarea Dalilei, i-a zis următoarele: „Domnul, ce-mi poartă de grijă, datorită căruia am și venit pe lume, mi-a poruncit să las să-mi crească părul și să nu-l tund niciodată. Îmi voi păstra puterea și ea va spori câtă vreme îmi voi păstra și îngrijii pletele¹²!” Când a aflat în cele din urmă adevărata pricină, Dalila i-a tăiat în taină părul lui Samson și l-a predat vrăjmașilor, căroro n-a mai fost în stare să li se împotrivescă. Dușmanii i-au scos ochii și l-au pus în lanțuri. 12. După câtăva vreme, părul lui Samson a crescut din nou. Pe când filistenii celebrau o sărbătoare obștească¹³, iar fruntașii și bărbații lor cei mai de vază benchetuiau în același loc (adică într-o casă al cărei acoperiș era susținut de doi stâlpi), a fost chemat Samson la ospăț pentru ca oamenii să rădă de el în timpul chefului. Socotind cea mai mare nenorocire faptul că ajunsese batjocura lor și nu se putea răzbuna pe ei, Samson l-a convins pe băiatul care-l ducea de mână să-l călăuzească până la stâlpi, după ce i-a spus că era istovit și simțea nevoia să se odihnească. O dată ajuns în preajma lor, i-a împins cu toată puterea și a dărâmat stâlpii de susținere, astfel încât casa s-a prăbușit și, printre cei trei mii de oameni care au pierit sub ruine, s-a numărat și Samson însuși. De un asemenea sfârșit a avut parte cel ce a fost Judecătorul israeliților vreme de douăzeci de ani. Demn de toată admirația este acest bărbat pentru vitejia și voinicia lui, precum și pentru curajul cu care și-a înfruntat moartea. Faptul că a fost viclenit de o femeie trebuie pus pe seama firii omenești, care se lasă lesne ademenită de păcat. Oricum, trebuie să i se recunoască meritul că în toate celelalte privințe a fost un om

¹¹ „De vei împleți șapte șuvițe de păr din capul meu și le vei prinde cu un cui de sulul de la războiul de țesut, atunci eu voi slăbi și voi fi ca ceilalți oameni” (*Cartea Judecătorilor*, XVI, 13). Când s-a deșteptat, la venirea filistenilor, Samson a smucit războiul împreună cu țăsătura.

¹² Dezvăluind legământul său de nazireu trădătoare Dalila, credulul erou devine vulnerabil și își grăbește singur sfârșitul.

¹³ Filistenii își cinsteau cu acest prilej idolul lor, marele Dagon, zeu important din zona Eufratului mijlociu, cultul său fiind răspândit în Siria și Palestina. Templul lui Dagon din Așdod va fi distrus de Macabei.

284

deosebit și plin de virtuți. Rudele sale i-au luat trupul și l-au îngropat alături de strămoșii săi în orașul de baștină, Saria¹⁴.

CAPITOLUL IX

1. După moartea lui Samson, israeliții au fost cărmuiți de Marele Preot Eli. În vremea aceea, ca urmare a foametei care bântuia ținutul, Elimelec din Bethleem (orașul aparține seminției lui Iuda) n-a mai putut să rabde această năpastă și s-a strămutat în țara moabiților împreună cu soția lui, Naamis, și cu fiii săi, Chellion și Mallon. Întrucât acolo lucrurile i-au mers așa cum și-a dorit, el și-a însurat feciorii cu femei moabite: Chellion cu Orpha și Mallon cu Rut¹. Când s-au împlinit zece ani, Elimelec și fiii săi au murit la scurtă vreme unul după celălalt, iar Naamis, îndurând cu greu ceea ce i se întâmplase, nu s-a mai împăcat cu însingurarea și pierderea făpturilor celor mai scumpe, de dragul căroro își părăsise țara, întorcându-se în patria ei. Auzise că acolo toate se îndreptaseră și domnea prosperitatea. Nurorile n-au vrut să se despartă de ea și, oricât le-a rugat să nu pornească la drum împreună, ele nu și-au schimbat hotărârea. Atunci Naamis a insistat și le-a urat o căsnicie mai fericită decât cea pe care o avuseseră împreună cu fiii ei, precum și însușirea celorlalte bunuri și, pentru ca să aibă parte de toate acestea, le-a implorat să rămână acasă și să nu-și părăsească patria, avântându-se împreună spre un viitor nesigur. Orpha, care s-a lăsat convinsă, a rămas. Dar pe Rut n-a înduplecat-o în nici un chip și a mers cu ea, urmând să împartă aceeași soartă.

L

¹⁴ Samson și-a găsit odihna de veci între Țora și Eștaol, în mormântul tatălui său (*Cartea Judecătorilor*, XVI, 31).

¹ Numele soților înseamnă: „ofțica” și „boala”; al soțiilor: „cea care își arată ceafa” și „prietenia”.

285

2. Când Rut și soacra ei au ajuns la Bethleem, ele au fost primite în gazdă de Boaz, ruda lui Elimelec. Privitor la numele pe care îl purta, Naamis a adresat alor săi cuvintele: „mai drept ar fi să-mi ziceți Mara!”, fiindcă în limba ebraică Naamis înseamnă „noroc”, iar Mara, „amărăciune”. De îndată ce a sosit vremea recoltei, Rut s-a dus la soacra ei și i-a cerut voie să culeagă spicele din lanuri², ca să aibă cu ce să se hrănească, tocmai când Boaz se îndrepta întâmplător spre țarina lui. De îndată ce a ajuns-o din urmă și a dat cu ochii de ea, și-a întrebat între patru ochi vechilul a cui era tânăra. Acela i-a spus stăpânului său tot ce aflase mai înainte despre dânsa. Din simpatie față de soacra ei și în amintirea fiului acesteia, care fusese soțul lui Rut, Boaz a îmbrățișat-o călduros pe

tânăra femeie, cu multe urări de bine. Nu numai că i-a îngăduit să culeagă spice de pe urma secerătorilor, ci i-a dat voie să recolteze atâta cât era în stare să strângă și să ducă acasă; a poruncit vechilului ca nu numai să n-o stânjenească pe Rut, ci să și împartă cu ea mâncarea și băutura oferită secerătorilor. Rut și-a păstrat turta de orz primită la prânz și a dus-o soacrei sale, împreună cu spicele adunate (dar și Naamis i-a pus la îndemână o parte din mâncarea pe care vecinii ei plini de bunăvoință i-o aduseseră). Rut a redat întocmai soacrei sale vorbele pe care i le-a spus Boaz. Când Naamis i-a zis că el era ruda lor și că din cucernicie îi va purta de grijă, Rut s-a dus și în ziua următoare, împreună cu slujnicele lui Boaz, la culesul spicelor din lanuri.

3. După câteva zile, când orzul fusese treierat, Boaz a venit din nou și s-a culcat pe arie. Prinzând de veste, Naamis a fost de părere ca Rut să doarmă în preajma lui (căci s-a gândit că va fi în folosul lor dacă el va vorbi cu Rut) și a trimis-o pe tânăra femeie să se culce la picioarele sale. Iar Rut, în grija ei deosebită de a nu-și contrazice cu nici un prilej propria soacră, s-a dus la arie și s-a furișat lângă Boaz, care nu i-a observat prezența, dormind adânc³. Dar, pe la miezul nopții, el s-a trezit și, simțind că o femeie era culcată în preajma lui, a întrebat-o cine era. Ruth și-a rostit numele și, spunându-i că venise să stea lângă stăpânul

² Săracii aveau acest drept, care depindea de bunăvoința proprietarilor țarinei.

³ Acest episod din *Cartea Rut*, III, 7-8 i-a inspirat lui Victor Hugo celebrul său poem *Somnul lui Booz* din *Legenda secolelor*.

286

ei, Boaz a tăcut atunci. Dar, dis-de-diminează, înainte ca slujitorii să se scoale pentru începerea lucrului, a trezit-o pe Rut și i-a poruncit să ia orz cât putea să ducă, întorcându-se la soacra ei mai înainte ca cineva să afle că ea dormise acolo. Înțelepciunea le cerea să se ferească de clevetiri, mai ales că nu se întâmplase nimic necuviincios între ei. I-a zis apoi: „În toată această întâmplare, am luat următoarea hotărâre. Mai întâi trebuie să-l întreb pe cel ce-ți este rudă mai apropiată dacă vrea să se însoare cu tine. Dacă se va învoi, te vei mărita cu el; dacă însă va refuza, tu vei fi soția mea potrivit legii!”

4. Când Rut a repetat soacrei sale aceste vorbe, Naami a fost cuprinsă de speranța că Boaz le va lua sub ocrotirea lui. Pe la jumătatea zilei, Boaz a venit în oraș, a strâns laolaltă bătrânii cetății, chemând-o pe Rut împreună cu ruda ei apropiată. Când s-a înfățișat ultimul, Boaz l-a întrebat: „Vrei ca moștenirea lui Elimelec și a fiilor săi să intre în stăpânirea ta?” Acela a primit, căci legea îi dădea acest drept, ca rudă apropiată, și Boaz i-a zis: „Dar nu mai înainte ca tu să respecti și cea de-a doua jumătate a legii, îndeplinind toate prevederile ei. Femeia care a venit aici este văduva lui Mallon și, potrivit legii, trebuie s-o iei de nevastă, dacă vrei să primești moștenirea!” Omul a cedat femeia și moștenirea lui Boaz, care era de asemenea rudă a răposatului, recunoscând că el avea și nevastă, și copii. Boaz a chemat bătrânii cetății ca martori și i-a poruncit femeii să vină și să-i descâlce ruda de-o sanda, scuișându-o în obraz⁴. Făcând ceea ce i s-a spus, Rut a devenit soția lui Boaz și după un an i-a născut un fiu. El a fost dădăcit de Naamis, care, la îndemnul celorlalte femei, i-a dat numele de Obed, fiindcă ea l-a crescut ca să-i poarte de grijă la bătrânețe. În limba evreiască, Obed înseamnă „slujitor”. Din

⁴ Prin aceste gesturi, femeia își arată disprețul față de bărbatul care nu voia s-o ia de nevastă în numele fratelui său defunct. Cel ce-și punea piciorul pe un teren sau își arunca încălțăminte pe el intra în stăpânirea lui. Sanda devine simbolul dreptului de proprietate. Când proprietarul și-o descâlce și o dă cumpărătorului, renunță astfel la acest drept. În *Cartea Rut*, Boaz propune rudei sale să cumpere țarina cuvenită fratelui lor Elimelec. Acesta este dispus s-o facă, dar n-o poate lua de nevastă pe văduva unuia dintre fiii lui Elimelec, pentru a păstra numele celui mort în moștenirea lui. În aceeași sursă biblică întâlnim următoarea precizare: „Era în Israel obiceiul acesta: unul își descâlca sanda și o da celui alt, care primea dreptul de rudenie cea mai apropiată” (vezi *Cartea Rut*, IV, 7).

287

Obed se trage Iessaeu, și din aceasta David, care a fost rege, lăsându-și moștenire tronul urmașilor săi până în a douăzeci și una spiță. Iată ce am crezut că trebuie să povestesc despre Rut, vrând să arăt puterea lui Dumnezeu, care poate lesne să înalțe până și oamenii de rând la rangul cel mai înalt, precum David trăgându-se din părinți neînsemnați.

CAPITOLUL X

1. De îndată ce lucrurile le-au mers tot mai rău, evreii au început să poarte iară război cu filistenii din următoarea pricină. Marele Preot Eli avea doi fii: Ophnis și Phinees. La fel de sfidători cu oamenii pe cât de lipsiți de evlavie erau față de Dumnezeu, aceștia nu se abțineau de la nici o nelegiuire. Nu se mulțumeau să-și însușească ofrandele care li se cuveneau pe drept, ci pe celelalte le luau cu japca. Femeile venite la Tabernacol, aduse de pioșenia lor, erau corupte prin darurile pe care le primeau, unele fiind supuse cu de-a sila, altele seduse cu felurite atenții. Așadar, prin felul lor de viață, amândoi nu se deosebeau cu nimic de niște tirani. Tatăl însuși era foarte supărat pe ei și aștepta mereu ca Dumnezeu să-i pedepsească pentru blestemățiile lor, iar poporul îi mustra cu asprime. După ce Dumnezeu a vestit viitoarea pieire a fiilor săi, atât lui Eli cât și profetului Samuel, care pe atunci era de-abia copil, părintele a și început să-și bocească feciorii.

2. Vreau să povestesc câteva lucruri despre proroc mai înainte de a depăna cele privitoare la fiii lui Eli și la nenorocirea care s-a abătut asupra întregului popor al evreilor. Alcanes, un levit nu prea bogat din seminția lui Efraim, care locuia în orașul Armatha, avea două soții: Anna și Phenanna. Ultima îi născu și câțiva copii, dar continua s-o iubească mai mult pe cea dintâi, în pofida faptului că nu era zămislitoare de prunci. Când Alcanes a venit împreună cu soțiile sale să aducă jertfe în

orașul Silo (fiindcă acolo se afla Tabernacolul, așa cum am spus mai înainte) și la ospăț a împărțit soțiilor și copiilor câte o bucată de carne fiecăruia, Anna, văzând odraslele celeilalte femei strânse în jurul mamei lor, a izbucnit în lacrimi și și-a deplâns sterpăciunea și singurătatea. Deoarece bărbatul n-a putut să-i alunge amărăciunea, ea s-a dus la Tabernacol și l-a implorat pe Dumnezeu să-i dăruiască un fiu și s-o facă mamă, făgăduindu-i că primul ei născut va fi pus în slujba Domnului și că va fi crescut cu totul altfel decât celelalte mădulare ale familiei. Când a văzut că se ruga de prea multă vreme, Marele Preot Eli (care stătea în fața Tabernacolului) a socotit că era amețită de vin, spunându-i să plece de acolo. Femeia i-a răspuns că nu băuse decât apă și că era foarte abătută pentru faptul că nu avea copii, ceea ce o făcuse să ceară ajutorul Domnului. Atunci Eli a mângâiat-o și i-a zis să nu-și piardă curajul, deoarece Dumnezeu îi va dărui un fiu.

3. Anna a revenit plină de speranțe la soțul ei, a luat parte la ospăț și, după ce s-a întors acasă, a rămas grea. A născut apoi un fiu căruia i-a dat numele de Samuel, ceea ce înseamnă „obținut de la Dumnezeu”. Împreună au plecat din nou la Silo, ca să aducă jertfa de mulțumire pentru noul născut și să plătească zeciuiala cuvenită. Femeia și-a amintit de legământul făcut în legătură cu nașterea copilului și l-a încredințat lui Eli, ca să-l afierosească drept viitor prooroc al lui Dumnezeu. Băiatul și-a lăsat pletele să-i crească nestingherit și n-a băut decât apă¹. Așadar, Samuel a rămas în preajma Tabernacolului și a crescut acolo. Alcanes a mai avut de la Anna alți fii și trei fete².

4. Încă de la împlinirea vârstei de doisprezece ani, Samuel a început să rostească proorocii. O dată, în timp ce dormea, Domnul l-a strigat pe nume. Crezând că fusese chemat de Marele Preot, s-a înfățișat înaintea lui. Când însă Marele Preot i-a zis că nu l-a chemat, Domnul l-a strigat de trei ori. Atunci s-a dumirit și i-a vorbit astfel: „Samuele, acum și mai înainte, am păstrat tăcerea; Domnul este cel ce te strigă. Așadar, dă-i de știre că ești

¹ La fel ca nazireul Samson.

² Binecuvântați de Eli, Elcanes și Anna au avut alți copii în locul celui afierosit (*Cartea I a Regilor*, 1,20-21).

288

1

289

gata să-l ascuți!” De îndată ce l-a auzit iarăși pe Domnul, Samuel l-a rugat să-și arate bunăvoința, dezvăluindu-i prezicerile sale; oricare ar fi sarcina pe care va dori să i-o încredințeze, el nu va zăbovi s-o îndeplinească. Apoi, Domnul i-a grăit astfel: „Fiindcă ești de față, află că israeliții sunt amenințați de o nenorocire care întrece tot ce poate fi rostit sau crezut. Feciorii lui Eli vor muri într-o singură zi și preoția va fi transmisă familiei lui Eleazar. Căci dragostea față de propriii săi fii el a pus-o mai presus de slujire³, și asta numai în dauna lui!” Eli l-a silit prin jurământ pe prooroc să vorbească (deoarece Samuel nu s-a încumetat să-i spună, ca să nu-l întristeze prea mult), așa că el știa dinainte de pieirea fiilor săi. Faima lui Samuel a sporit din ce în ce mai mult și toate proorociile sale s-au adevărat pe deplin.

CAPITOLUL XI

1. În vremea aceea, filistenii au purces la război împotriva israeliților, așezându-și tabăra lângă orașul Afeca. Deoarece israeliții erau pregătiți să-i întâmpine, bătălia s-a dat în ziua următoare și izbânda a fost de partea filistenilor. Au pierit vreo patru mii din rândul israeliților, mulțimea rămasă fiind urmărită până în tabăra proprie.

2. Ajunși la ananghie, evreii au trimis bătrânilor și Marelui Preot o solie prin care cereau să li se dea Chivotul Domnului, pantru ca, prin aducerea lui, să-i poată înfrânge pe dușmani în luptă. Ei nu s-au gândit că cel ce hotărâse pieirea lor era mai puternic decât Chivotul și doar El trebuia să fie venerat. Chivotul a sosit împreună cu fiii Marelui Preot, acesta dându-le porunca să nu se mai arate vreodată în fața ochilor lui dacă au rămas fără

³ Eli a tolerat abuzurile fiilor săi, compromițându-și autoritatea de Mare Preot, și a devenit pasibil de pedeapsa divină, care nu iartă pe nimeni.

Chivot și încă nu s-au săturat de viață. Phinees îndeplinea deja înalta funcție preoțească pe care tatăl său i-o încredințase fiindcă era prea înaintat în vârstă. Încrederea evreilor în forțele proprii a crescut mult, ca și cum aducerea Chivotului le asigura superioritatea asupra vrăjmașilor; în schimb, dușmanii erau înspăimântați, temându-se că Chivotul îi va pune pe israeliți sub ocrotirea lui. Dar lucrurile au luat cu totul altă întorsătură decât se așteptau ambele tabere: când ele s-au înfruntat, victoria pe care o sperau evreii a trecut de partea filistenilor; iar înfrângerea de care se temuseră aceștia a fost hărăzită evreilor, încrederea lor în Chivot dovedindu-se neîntemeiată. Bătălia cu potrivnicii lor de-abia începuse când ei au și rupt-o la fugă, iar numărul celor căzuți în luptă s-a ridicat la treizeci de mii de oșteni, printre aceștia aflându-se și fiii Marelui Preot. Chivotul a intrat în stăpânirea dușmanilor.

3. Știrea înfrângerii și a capturării Chivotului s-a răspândit în Silo (căci vestea fusese adusă de un tânăr din seminția lui Beniamin, participant la bătălie) și întregul oraș s-a umplut de vaiete. Când Marele Preot Eli (care

stătea pe un jilț înalt la una dintre cele două porți ale cetății) a auzit gemetele, a bănuit numai decît că nenorocirea s-a abătut peste ai săi și l-a chemat pe tînărul acela. Aflînd de la el cum s-a încheiat bătălia, a îndurat mai ușor moartea fiilor săi, precum și faptul că oastea fusese nimicită, deoarece Domnul îi prezisese totul și știa dinainte că așa o să se întîmple. Foarte mult l-au întristat însă nenorocirile venite pe neașteptate: cînd a auzit că Chivotul încăpuse pe mâinile vrăjmașilor, surprinzătoarea veste i-a pricinuit o atît de mare durere încît s-a prăbușit din jilț și și-a dat duhul. A murit la vîrsta de nouăzeci și opt de ani, după ce deținuse puterea vreme de patruzeci de ani.

4. În aceeași zi a murit și soția fiului său Phinees, care n-a vrut să mai trăiască după pieirea bărbatului ei. Era gravidă într-un stadiu înaintat cînd a primit știrea pieirii soțului ei și a născut un prunc la șapte luni, care se părea că avea zile. L-a numit Iochab (nume care înseamnă „rușine”), amintind înjosirea pe care o suferise oastea.

5. Eli a fost primul Mare Preot din familia lui Ithamar, cel de-al doilea fiu al lui Aaron, căci mai înainte preoția aparținuse casei lui Eleazar, demnitatea transmițându-se din tată în fiu;

290

291

Eleazar a lăsat-o fiului său Abiezer, de la care a obținut-o fiul acestuia, Buzi. Preoția a moștenit-o apoi fiul său, Ozis, de la care a dobîndit-o Eli, pomenit de noi mai înainte. Acest neam a deținut rangul de Mare Preot pînă în timpul domniei lui Solomon; după aceea, el a fost preluat iarăși de urmașii lui Eleazar.

CARTEA A VI-A

292

CONȚINUTUL CĂRTII A ȘASEA:

7.

8.

Năpasta abătută asupra filistenilor și a ținuturilor lor, ca urmare a mâniei Domnului, fiindcă îi răpiseră Chivotul, și felul cum l-au înapoiat ei evreilor.

Expediția filistenilor împotriva acestora și victoria dobîndită de evrei sub comanda profetului Samuel.

Cum Samuel, devenit neputincios din pricina bătrîneții să mai conducă treburile obștești, a transmis fiilor săi grija lor.

Cum poporul, nemulțumit de proasta cîrmuire, a fost cuprins de mînie, cerînd să aibă un rege.

Samuel este indignat de acest fapt, dar îi prescrie un rege cu numele de Saul, după porunca dată de Dumnezeu.

Saul își duce oastea împotriva neamului ammaniților și îi nimicește pe dușmani, prădându-i.

Cum filistenii și-au ridicat iarăși armele împotriva evreilor, fiind biruiți de ei.

Războiul lui Saul împotriva amaleciților și izbînda asupra lor.

295

9. Fiindcă Saul a încălcat poruncile profetului, Samuel alege în taină alt rege, cu numele de David, potrivit vrierii lui Dumnezeu.

10. Cum filistenii au pornit într-o nouă expediție împotriva evreilor, în timpul domniei lui Saul.

11. Lupta în doi dintre David și Goliat, cel mai viteaz din rândul filistenilor, și înfrângerea lui Goliat, urmata de triumful asupra filistenilor.

12. Cum Saul, admirând bărbăția lui David, i-o dă în căsătorie pe fiica lui.

13. Cum, mai târziu, regele, care a început să-l bănuiască pe David, a căutat să-lucidă.

14. Cum, de câteva ori, David, amenințat de Saul să-și piardă viața, a scăpat teafăr și, deși l-a avut de două ori pe Saul la cheremul lui, putând să-lucidă,

l-a cruțat.

15. Aflați în război cu filistenii, evreii sunt învinși și regele Saul piere, împreună cu fiii săi în lupta împotriva dușmanilor.

Cartea cuprinde un interval de 23 de ani.

CAPITOLUL I

1. După ce au capturat Chivotul evreilor, așa cum am spus ceva mai înainte, filistenii l-au dus în orașul Azot, punându-l ca pe o pradă de război în preajma zeului lor: acesta se numea Dagon¹. Toți cei care au pătruns la începutul zilei următoare în templu, ca să se roage propriului zeu, l-au găsit chiar pe el în postura de închinător al Chivotului: zăcea pe podea, prăvălit de pe soclul unde stătuse până atunci. L-au pus din nou la locul său, suportând cu greu cele întâmplare. Dar întrucât adeseori, când se duceau la Dagon, l-au găsit de asemenea prosternat înaintea Chivotului, cu fața la pământ, filistenii au fost cuprinși de-o adâncă neliniște și frământare sufletească. În sfârșit, Dumnezeu a trimis asupra orașului Azot și a ținutului împrejmuitor mari năpaste și molime. Căci oamenii mureau de pântecăraie și chinuri cumplite, având parte de un sfârșit groaznic: mai înainte ca sufletul să-și părăsească trupul în zbaterile morții, măruntaiele lor, intrate în putrefacție, ca urmare a bolii, se revărsau de la sine. În întreaga regiune șoareci nenumărați s-au ivit din pământ și făceau prăpăd, necruțând nici paiul, nici rodul. Când locuitorii din Azot au fost copleșiți de rele și n-au mai putut să-și îndure nenorocirile, ei și-au dat seama că numai Chivotul Domnului i-a târât într-un asemenea necaz, izbânda și capturarea Chivotului fiind plătite de ei nespuse de scump. Au trimis soli la ascaloniți, rugându-i să primească ei Chivotul. Acestora nu le-a displicut rugăminta celor din Azot, de aceea au încuviințat-o fără șovăială. Cum au preluat Chivotul, le-au căzut pe cap aceleași năpaste: nenorocirile locuitorilor din Azot erau aduse împreună cu

296

¹ Arhaic zeu sirian al vegetației și agriculturii; această divinitate antropomorfă era adorată de filistenii și fenicienii.

297

Chivotul în mijlocul celor care îl luau în primire. La rândul lor, ascaloniții au dat altora Chivotul. Nici la aceștia n-a rămas prea mult: de îndată ce și ei erau bătuiți de molime, îl și expediau repede în orașul învecinat. Astfel Chivotul a cutureierat țara, poposind în cele din urmă în cele cinci orașe ale filistenilor, și fiecare și-a plătit în aceeași măsură birul pentru faptul că a sosit la ele.

2. Atunci, atât cei ce fuseseră tocmai loviți de aceste nenorociri ca și cei care doar auziseră despre ele și fuseseră avertizați prin pilda celorlalți să nu plătească cu un preț atât de scump prezența Chivotului, s-au gândit la calea sau mijlocul prin care să se descotorosească de el. S-au întrunit, așadar, căpeteniile celor cinci orașe: Gitta și Accaron, și Ascalon, așijderea Gaza și Azot, ca să vadă împreună ce aveau de făcut. Primii au fost de părere ca Chivotul să fie trimis înapoi evreilor, căci era vădit că Dumnezeu însuși cășunase nenorocirile asupra orașelor lor ca să se răzbune pentru că îl adăpostiseră între zidurile lor. Dar ceilalți au susținut că lucrurile nu pot să stea așa și se înșală cei ce pretind că asta ar fi pricina nenorocirilor abătute asupra lor. Chivotul nu poate să fie înzestrat cu atâta putere. Dacă Dumnezeu ar fi ținut atât de mult la el, atunci nu l-ar fi lăsat să încapă pe mâinile oamenilor străini. Aceștia își sfătuiau semenii să se liniștească și să întâmpine cu inima curată și împăcată orice se întâmplă, gândindu-se că pricina trebuie căutată chiar în sânul naturii și că în scurgerea vremii este firesc ca și trupurile, și pământul, și plantele, și toți muritorii să fie supuși unor asemenea schimbări. Asupra opiniilor înfățișate mai înainte a triumfat sfatul acelor bărbați care dăduseră dintotdeauna dovadă de pricepere și înțelepciune, fiind și de data asta cei mai indicați să aducă dezlegarea disputei. Ei au fost de părere ca Chivotul să nu fie nici păstrat, nici înapoiat; mai degrabă să se toarne cinci statuete de aur, câte una pentru fiecare oraș, ca niște daruri aduse lui Dumnezeu, fiindcă a salvat locuitorii cetăților și le-a cruțat viața atunci când aceștia au fost copleșiți de nenorociri cărora nu le mai puteau face față. Totodată să se facă și mulți șoareci de aur, aidoma celor care năpădiseră ținutul și-l pustiiseră. Statuetele și rozătoarele de aur urmau să fie închise într-o lădiță și puse deasupra Chivotului, înjghebându-se un car nou pentru acestea. La el să fie înjugate două vaci care fătaseră prima oară, iar vițeii lor să fie opriți și

298

închiși în grajd, ca să nu fugă după mamele lor, stânjenindu-le, încât, mânate de dorul lor, ele să se întoarcă acasă mai repede. Vacile înhămate la carul cu Chivotul să fie conduse la o răspântie unde să fie lăsate de izbeliște, ca să poată porni încotro vor dori. Dacă se vor îndrepta înspre evrei și vor înainta către ținuturile lor, să se deducă din asta că Chivotul a fost sursa nenorocirilor. Dacă însă pornea într-o altă direcție, după spusele sfătuitoarelor carul trebuia să fie urmărit și adus înapoi, dovedindu-se faptul că Chivotul nu avea puterea să pricinuiască asemenea

nenorociri.

3. Sfatul acesta a fost socotit mai înțelept și s-a trecut la transpunerea lui în faptă. După ce toate au fost îndeplinite așa cum am spus mai înainte, carul a fost mânat până la răspântie, după care însoțitorii l-au părăsit întorcându-se acasă. Vacile au mers înainte și și-au văzut de drum, ca și cum cineva le-ar fi condus; le urmau îndeaproape căpeteniile filistenilor, dornice să afle unde se vor opri vitele și încotro se vor îndrepta ele. În preajmă se afla un sat al seminției lui Iuda, denumit Bethsama. Până la hotarul lui au venit vacile și, cu toate că, dacă mai înaintau, ar fi dat de un câmp mare și frumos, ele n-au mers mai departe, oprindu-și carul în acel loc. Pentru săteni a fost o priveliște frumoasă, care i-a înveselit. Era chiar în toiul verii, așa că toți se aflau pe câmp la strângerea recoltei; de îndată ce au văzut Chivotul, mânați de curiozitate, mâinile lor și-au întrerupt lucrul, ei alergând bucuroși înspre car. Au luat din el Chivotul și lădița unde se găseau statuetele și șoarecii de aur, punându-le împreună pe o piatră mare aflată pe câmp. Au închinat strălucite jertfe Domnului și s-au ospătat, aducând drept ardere de tot carul împreună cu vacile înhămate la el. Văzând acestea, căpeteniile filistenilor s-au întors și s-au îndreptat spre casele lor.

4. Cumplita mânie a Domnului i-a urmărit pe localnici și pe cei șaptezeci de bărbați din Bethsama², care atinseseră Chivotul fără să fie demni de așa ceva (căci nu erau preoți), fiind răpuși de un trăsnet. Locuitorii satului acela i-au plâns pe cei uciși și au purtat după ei doliul îngăduit de datină pentru cei pedepsiți de dreptatea lui Dumnezeu, fiecare bocindu-și ruda apropiată. De aceea s-au socotit nedemni să mai păstreze la ei Chivotul și au

² Satul se numea Betsemeș, iar numărul celor loviți de trăsnet s-a ridicat la 50.070 de oameni (*Cartea întâi a Regilor*, VI, 19).

299

trimis soli la obștescul Sfat al evreilor, ca să-l anunțe că filistenii au înapoiat Chivotul. De îndată ce au primit vestea, evreii l-au strămutat la Cariathiarim³, un oraș care se învecinează cu Bethsama. Acolo a fost depus în casa levitului Aminadab, bucurându-se de o deosebită prețuire datorită faptului că avea o fire dreaptă și se temea de Dumnezeu, căci locul unde sălășluiește un om drept este pe placul Domnului. De slujirea Chivotului s-au îngrijit fiii lui Aminadab vreme de douăzeci de ani. Atâta timp a rămas Chivotul la Cariathiarim, după ce s-a aflat patru luni⁴ în stăpânirea filistenilor.

CAPITOLUL II

1. Deoarece în tot răstimpul cât Chivotul a fost în stăpânirea orașului Cariathiarim întregul popor s-a dedicat rugăciunilor și jertfelor și a dovedit multă evlavie și râvnă în slujirea lui Dumnezeu, proorocul Samuel, văzând supunerea lui, a socotit că a venit momentul potrivit să-i vorbească despre libertate și binefacerile ei. De aceea, el a adresat israeliților un discurs foarte adecvat, cu scopul de a-i atrage de partea lui, urmărind să-i convingă. Ei le-a zis următoarele: „Bărbați cărora filistenii le sunt acum dușmani aprigi, dar Dumnezeu a început să le redevină favorabil și prietenos, voi trebuie nu numai să năzuiviți spre libertate, ci să faceți și ceea ce se cuvine pentru dobândirea ei! Nu puteți râvni să scăpați de dominația străină fără să porniți împotriva celor ce vă țin în robie. Respectați, așadar, dreptatea, alungați nechibzuința din cugetele voastre, slujiți cu credință și rugați-vă din tot sufletul Domnului, stăruind mereu în cinstirea

³ Chiriat-Iearim, oraș din Iudeea, situat la granița apuseană a seminției lui Iuda cu cea a lui Benjamin.

⁴ Potrivit *Bibliei*, șapte luni (*Caneaua întâi a Regilor*, VI, 1).

300

Lui! Câtă vreme veți face așa, bunurile se vor revărsa asupra voastră, veți scăpa de robie și veți triumfa asupra vrăjmașilor, ceea ce n-ați putea obține altfel nici cu armele, nici cu puterea trupezască, nici cu ajutorul unor oști numeroase. Nu unor asemenea mijloace le-a făgăduit Dumnezeu izbânda, ci evlaviei și dreptății. Eu vă asigur că această promisiune va fi dusă la îndeplinire!" Vorbele rostite de el au stârnit avântul poporului, care a primit cu bucurie îndemnul său, consimțind să facă ceea ce era pe placul lui Dumnezeu. Samuel l-a chemat atunci să se întrunească în orașul ce se cheamă Maspeth¹. Numele acesta înseamnă în limba ebraică „învederat". Acolo au scos apă din fântâni, au adus libații și s-au ospătat o zi întreagă, închinându-se. 2. Această întrunire n-a rămas ascunsă filistenilor; de îndată ce au aflat de ea, aceștia au venit împotriva evreilor cu o oaste numeroasă, sperând să-i ia prin surprindere și nepregătiți. Consternați de acest fapt, ei au început să facă larmă și să se înspăimântate, alergând până la Samuel, căruia i-au vorbit astfel: „Cum amintirea recentelor înfrângeri stăruie încă, frica a pătruns în sufletele noastre și de aceea preferăm să stăm liniștiți, ca să nu ațâțăm și mai mult puterea dușmanilor. Adunați aici sub conducerea ta, doar pentru rugă, jertfe și legăminte solemne, împotriva noastră, goi și dezarmați, își pornesc atacul dușmanii. Altă scăpare nu mai avem decât la tine și la Dumnezeu, pe care tu să-l rogi să ne scape din mâinile filistenilor!" Samuel i-a îndemnat pe evrei să nu-și piardă cumpătul și le-a făgăduit că va cere el însuși ajutorul Domnului. El a înșfăcat un miel neînțercat și l-a dus drept jertfă pentru popor, implorându-l pe Dumnezeu să-l apere în bătălie de urgență filistenilor, fără să-i mai lase iarăși pradă nenorocirilor. Domnul i-a ascultat ruga și a primit cu dragă inimă și înțelegere jertfa, promițând că va dăruia evreilor izbânda și sporirea puterii lor. Pe când victima se mai afla pe jertfelnic, nemistuită în întregime de flacăra sacră, trupele vrăjmașe au ieșit din tabăra lor și s-au pregătit de luptă, însuflețite de speranța victoriei, închipuindu-și că iudeii erau lipsiți de apărare, fiindcă nu aveau arme și nici locul nu era potrivit pentru bătălie. Dar lucrurile au luat o asemenea întorsătură încât, chiar dacă o prezicea

¹ în *Biblie*, Mițpa („strajă” în ebraică), lăcaș sfânt și loc de întrunire al vechilor evrei (*Cartea întâi a Regilor*, VII, 5-6).

301

cineva, nu l-ar fi crezut nimeni. Căci mai întâi Dumnezeu a stârnit dedesubtul filistenilor un cutremur de pământ și i-a zgâlțâit atât de tare încât nu se mai puteau ține pe picioare, bătălbănindu-se încolo și înapoi sau alunecând în crăpăturile ivite în glie. Apoi a prăvălit asupra lor tunete cumplite și fulgere învăpăiate, pentru ca fețele lor să pară că erau pârjolite; astfel, dușmanii și-au aruncat armele din mâini, rupând-o la fugă, fără să mai aibă nimic pe ei. Atunci Samuel a năvălit cu întregul popor asupra fugarilor, i-a ucis pe mulți dintre ei, iar pe ceilalți i-a urmărit până la Corra, loc care se cheamă și astăzi așa. Aici a înălțat el, ca o adevărată victorie și a fugii dușmanilor, un stei de stâncă pe care l-a numit „Voinicul”, deoarece Dumnezeu le-a dat iudeilor voinicia de a-și învinge vrăjmașii.

3. După acest măcel, filistenii nu s-au mai încumetat să mai poarte război cu israeliții, ci s-au potolit, cuprinși de frică și amin-tindu-și de cele întâmplate. Deplină încredere care îi însuflețise odinioară pe filistenii în luptele lor cu israeliții a dispărut o dată cu victoria acestora asupra lor. Iar Samuel a pornit cu trupe puternice împotriva filistenilor, pricinindu-le o grea înfrângere și a umilit astfel pentru totdeauna trufia lor. De asemenea, le-a luat și ținutul pe care l-au răpit de la iudei când i-au biruit în război. El se întindea de la hotarul Gittei și până la orașul Accaron. Ceilalți canaaniti au păstrat în vremea aceea legăturile de pace și prietenie cu israeliții.

CAPITOLUL III

1. După aceea proorocul Samuel a împărțit poporul așa cum se cuvenea și fiecărei părți i-a hărăzit câte o singură cetate, poruncind ca acolo să se adune cei care aveau de dezbătut pricinile

302

lor controversate. De două ori pe an, el se ducea în acele orașe ca să facă dreptate și multă vreme a împărțit judecăți fără cusur.

2. După aceea, când bătrânețea l-a împovărat, încât nu-și mai putea îndeplini obișnuitele îndatoriri, Samuel a încredințat fiilor săi conducerea și grijile statului: numele celui mai mare era Ioel, iar al mezinului Abia. Unul urma să aibă reședința la Bethel, altul la Barsube¹ și să facă dreptate, împărțind între ei poporul care li se supunea. Amândoi au fost o pildă grăitoare și o dovadă că nu toți au o fire asemănătoare cu cei ce i-au zămislit și adesea din părinți răi se nasc copii buni și drepecți, în timp ce din părinți cumsecade răsar odrasle neizbutite. Căci abătându-se de la purtarea cinstită a tatălui lor, ei au mers pe o cale opusă și, ahiația după daruri și câștiguri, au dat judecăți strâmbe și în sentințele lor nu se călăzeau după adevăr, ci după interesul personal. Atrăși de desfătări voluptuoase, ei se împotriveau voinței Domnului și autorității proorocului², tatăl lor, care se străduise atât de mult ca să sădească spiritul dreptății în mijlocul mulțimii.

3. Când însă fiii proorocului au zdruncinat prin nelegiuirile lor ordinea de odinioară a statului, poporul nu s-a împăcat deloc cu isprăvile lor și venea în număr mare la Samuel, care locuia pe atunci la Armatha³, fără a-i înfățișa numai nedreptățile fiilor lui, ci plângându-se de faptul că bătrânețea și slăbiciunile vârstei nu-i mai îngăduie să conducă treburile la fel ca în vremurile de demult. Toți îl rugau și stăruiau să le aleagă el însuși un rege⁴ care să poată cărmui neamul și să-i tragă la răspundere pe filistenii pentru nedreptățile pe care le-au făcut odinioară. Aceste vorbe l-au tulburat adânc și l-au frământat pe Samuel, datorită înnăscutului simț de dreptate și urii sale față de regi. El avea o deosebită predilecție pentru domnia celor aleși, un stat în măsură să facă popoarele fericite și asemenea zeilor. Pretențiile mulțimii l-au îngrijorat și preocupat atât de mult, încât nu mai știa nici de

¹ Oraș din seminiția lui Simeon. În fiecare an Samuel rostise rând pe rând sentințe în Bethel, Ghilgal și Mițpa (*Cartea întâi a Regilor*, VII, 16).

² Samuel îmbina prestigiul de profet cu cel de Judecător, fiind comandant suprem în timp de război și înțelept guvernator în timp de pace.

³ Bătrânii triburilor au venit la Samuel, care locuia la Rama (*Cartea întâi a Regilor*, VIII, 2).

⁴ Funcția de judecător fusese până atunci unica autoritate impusă în Israel.

303

mâncare, nici de somn, ci rămânea de veghe noaptea întreagă, chibzuind în sinea lui la starea lucrurilor.

4. Pe când se zbuciuma în felul acesta, i s-a arătat Dumnezeu și l-a mângâiat cu următoarele vorbe: „Nu se cade să te mânănească prea mult poftetele mulțimii, fiindcă, de fapt, nu atât pe tine, cât mai degrabă pe mine mă disprețuiește când dorește să-i fiu nu numai eu rege. Încă de pe vremea când i-am scos din Egipt, evreii au început să nu mă mai recunoască drept conducător. Dar în curând se vor căi adânc, deoarece nimic nu poate împiedica inevitabilul să se întâmple. Ei vor deplânge amarnic faptul că m-au disprețuit, dovedindu-se nerecunoscători atât față de sfaturile mele, cât și față de tine, proorocul lor. Îți cer totuși acum să le alegi un rege pe care ți-l voi indica. Mai întâi să le zugrăvești pe îndelete necazurile pe care le vor îndura sub sceptrul regilor și le vei atrage atenția asupra schimbării dorite de ei cu atâta lipsă de chibzuință!”

5. La auzul acestor vorbe, Samuel i-a chemat în zorii zilei pe iudei la o adunare și s-a arătat gata să le aleagă un rege. A spus însă că mai întâi se cuvine să le descrie ce-o să li se întâmple sub domnia regilor și ce neajunsuri vor avea de întâmpinat: „Aflați, așadar, că mai întâi ei vă vor lua copiii și pe unii îi vor face vizitii carelor, pe alții călăreți și străji în gârziile de corp; așijderea, alergători cercetași, căpetenii peste o mie sau peste o sută de ostași; pe ceilalți îi vor face, la rândul lor, meșteșugari, făuritorii armelor, carelor de război și uneltelor lor, ba chiar îi

vor folosi fie ca lucrători sau paznici de țărini, fie ca argați la viile proprii. Nu va rămâne nici un lucru pe care să nu-l înfăptuiască la poruncă, la fel ca niște robi cumpărați de ei. Și fiicele voastre vor fi luate ca să le prepare pomezi și să le gătească mâncare sau să le coacă pâinile și vor îndeplini toate treburile pe care sunt silite să le facă sclavele stăpânite de teama bătailor și chinurilor. Regii vă vor lua și proprietățile ca să le dăruiască famenilor și însoțitorilor lor, iar" turmele vi le vor împărți la unii și la alții. Ca să scurtez vorbele, voi și toți ai voștri vor deveni robi și slujitorii regilor. Și când acestea se vor înfăptui întocmai, poate că atunci vă veți aminti de vorbele mele și, căinându-vă pentru relele îndurate, îl veți implora pe Dumnezeu să se milostivească de voi și să vă slobozească de domnia regilor. Dar el nu va asculta rugile voastre și

304

vă va lăsa să ispășiți păcatul, primindu-vă pedeapsa cuvenită pentru proasta hotărâre luată acum!"⁵

6. Mulțimea a rămas însă surdă la ceea ce îi prezisese proorocul și a persistat în părerea care i se înrădăcinase în minte. Ea nu putea să renunțe la propria-i propunere și nu s-a sinchisit de vorbele lui Samuel, ci a stăruit cu încăpățănare, cerând să aibă un rege, fără să se îngrijoreze de ce-i hărăzea viitorul. Ca să se răzbune pe dușmanii lui, poporul avea nevoie de un rege care să-i conducă pe câmpul de luptă. Nu era lipsit de noimă faptul că, atâta vreme cât vecinii își aveau regii lor, și el să-și dorească unul aidoma acestora. Când a văzut că oamenii nu au fost deloc tulburați de proorocirile lui, ci stăruiau în hotărârea lor, Samuel le-a zis: „Să plece acum fiecare la casa lui și, la momentul potrivit, de îndată ce Dumnezeu mi-l va numi pe cel ales să vă fie rege, vă voi chema din nou la mine!"⁶

CAPITOLUL IV

1. Era pe atunci în seminția lui Beniamin un om de obârșie aleasă și cu obiceiuri bune, care se numea Chiș. El avea un fiu. Tânărul era foarte chipeș la înfățișare și înalt de statură, curajul și mintea lui stând mai presus de înfățișarea exterioară. El se chema Saul. Într-o zi, acestui Chiș i-au dispărut de pe izlaz cele mai frumoase asine (căci el avea în stăpânirea lui un număr mare de asini). În căutarea asinelor rătăcite, și-a trimis ca atare propriul

⁵ Discursul lui Samuel nu este fictiv, ci apelează la argumentele antimonarhice folosite de ultimul Judecător iudeu (*Cartea întâi a Regilor*, VIII, 11-18).

⁶ Judecătorul-prooroc își face datoria avertizându-și poporul asupra dezavantajelor pe care i le va aduce regalitatea, dar nu se opune voinței acestuia, aprobată de Dumnezeu, acceptând fără entuziasm cotitura istorică de la forma prestatală la statul monarhic al Israelului.

305

fiu, împreună cu o slugă. După ce a cutreierat pe urmele asinelor seminția părintească, a trecut la altele; deoarece și acolo le-a căutat în zadar, el a hotărât să se întoarcă acasă, astfel ca părintele lui să nu-și facă griji în privința întârzierii sale. O dată ajunși aproape de orașul Armatha, slujitorul lui l-a anunțat că acolo se afla un adevărat prooroc, sfătuindu-l să meargă la el (în speranța că va afla de la el ce s-a întâmplat cu asinele), dar Saul i-a spus că nu i-a mai rămas ca să-l plătească pe prooroc, fiindcă și-a cheltuit banii cu hrana din timpul călătoriei. Slujitorul i-a răspuns că mai avea a patra parte dintr-un siclu, pe care putea să o dea proorocului (el se înșela în această privință, neștiind că proorocul nu accepta nici o răsplată), așa că s-au îndreptat spre el. La porțile cetății ei au dat peste niște fete venite să ia apă și le-au întrebat unde locuia proorocul. Fetele le-au arătat casa, îndemnându-i să se grăbească înainte ca gazda să se așeze la masă: el invitase mulți oameni la ospăț și datoria lui era să ia loc înainte de sosirea invitaților. Dar Samuel poftise numeroși oameni la ospăț cu un scop anume. Întrucât el se rugase zilnic ca Dumnezeu să-i dezvăluie cine va fi rege, Domnul i-a promis cu o zi înainte că în dimineața următoare va da totul la iveală, trimițându-i la timpul potrivit un tânăr din seminția lui Beniamin. Proorocul stătea atunci pe acoperișul casei sale și aștepta sosirea tânărului, iar la ora potrivită a coborât ca să meargă la masă. L-a întâlnit pe Saul la ușa casei sale și Dumnezeu i-a arătat printr-un semn că el va fi regele poporului. Saul s-a îndreptat spre Samuel, i-a dat binețe și l-a rugat să-i arate unde locuia proorocul, fiindcă era străin și nu știa. Gazda i-a răspuns că era chiar el, l-a condus la masă și i-a spus că, în privința asineilor, să nu-și mai facă griji; el însuși va dobândi cea mai mare cinste. Atunci Saul i-a zis: „Aceasta întrece toate așteptările mele, stăpâne, și seminția mea pare prea mărunță ca să dea din rândurile sale un rege. Iar familia mea este mai neînsemnată decât celelalte familii. Tu glumești și râzi de mine câtă vreme vorbești despre lucruri prea mari ca să le pot atinge!" Dar proorocul l-a condus la masă, unde l-a așezat împreună cu slujitorul său în fruntea celorlalți invitați, care erau în număr de șaptezeci. A poruncit slugilor lui să-i dea porția regească¹.

¹ Bucătarul a pus înaintea lui Saul „spata și cele care erau cu ea", tânărului dându-i-se locul cel dintâi între cei treizeci de oaspeți ai proorocului Samuel (*Cartea întâi a Regilor*, IX, 22-24).

306

Când a venit ceasul odihnei, ceilalți oaspeți s-au dus la ei acasă. Dar Saul a rămas peste noapte sub acoperișul proorocului, împreună cu slujitorul lui.

2. Când s-au ivit zorii zilei, Samuel l-a sculat din pat pe Saul și au purces împreună la drum. De îndată ce au ieșit în afara orașului, l-a îndemnat să-și trimită slujitorul înainte, iar el însuși să rămână pe loc, fiindcă vroia să-i spună ceva fără să mai fie nimeni de față. Atunci Saul și-a îndepărtat slujitorul. Luând dintr-un vas untdelemn sfânt, Samuel l-a turnat pe capul tânărului, apoi l-a sărutat și i-a zis: „Află că Dumnezeu te vrea rege ca să te războiești cu filistenii și să-i răzbuni pe evrei. Ceea ce doresc să spun va fi semnul care-ți va adevăra acestea. Când vei pleca de aici, vei întâlni pe drum trei oameni îndreptându-se spre Bethel, să se închine. Primul va duce

trei pâini, al doilea — un ied, iar cel de-al treilea — un burduf cu vin. Ei toți vor da binețe, vorbindu-ți prietenește, și-ți vor dăruia două pâini pe care tu să le primești. De acolo vei ajunge la locul ce se cheamă mormântul Rachelei, unde vei da de niște oameni care te vor vesti că asinele au fost găsite. Apoi vei sosi la Gabatha, unde vei întâlni o ceată de prooroci și, pătruns de duhul Domnului, vei începe să proorocești și tu, astfel încât toți cei ce te vor vedea, uluiți de minunea întâmplată, își vor spune: «Cum de are parte de această fericire fiul lui Chiș?» Când ți se vor adevăra aceste semne prevestitoare, să știi că Dumnezeu este cu tine; urmează după aceea bun găsit tatălui și rudelor tale. Vei veni la Galgala atunci când te voi chema ca să aducem Domnului jertfă de împăcare pentru ajutorul pe care ni-l dă!" După ce i-a spus și i-a dezvăluit aceste lucruri, Samuel l-a lăsat pe tânăr să plece. Lui Saul i s-au adevărat întocmai cele prezise de Samuel.

3. Cu prilejul întoarcerii acasă, când ruda lui, Abenar (căci el îi era cel mai drag dintre toate neamurile sale), l-a întrebat cum a decurs călătoria și ce i s-a întâmplat pe drum, Saul nu i-a ascuns nimic, nici că a fost la proorocul Samuel, nici că acesta i-a spus că asinele fuseseră găsite. A păstrat însă tăcerea despre domnia lui și despre cele ce o priveau, fiindcă s-a temut că va stârni invidie și nu va fi crezut pe cuvânt. Saul a găsit de cuviință că nu era sigur și nici înțelept să împărtășească acestuia propria taină, cu toate că-i era cel mai bun prieten dintre rude și cel mai iubit dintre consăngeniul lui. După părerea mea el a socotit că firea

307

omenească este făcută astfel încât chiar și celui mai bun prieten sau rudă apropiată nu-și păstrează bunăvoința până la capăt și că simțămintele nu rămân la fel față de cel înzestrat de Dumnezeu cu mult noroc, stârnind răutatea și invidia celor mai nobili.

4. Apoi Samuel a chemat în orașul Masphath poporul și i-a adresat cuvintele pe care Dumnezeu i-a poruncit să le spună: după ce le-a dăruit libertatea și le-a supus dușmanii, evreii nu și-au mai amintit de binefacerea sale, neștiind că El era cel mai potrivit să cârmuiască, nefiind un alt conducător mai bun decât Dumnezeu. Cu toate acestea, ei preferă să aibă drept rege un om care îi va înjuga ca pe niște vite, după pofta și bunul plac al firii sale pătimase, fără să pună frâu puterii ce-o deține. Oricum, craiul nu va fi în stare să apere și să ocrotească neamul omenesc, așa ca Dumnezeu, care l-a creat. Dar fiindcă aceasta le e vrerea și i-au adus Domnului o asemenea jignire, barem să se grupeze după seminții și familii, ca să se facă tragerea la sorți.

5. Când însă evreii au făcut ceea ce li s-a cerut, sorții au căzut asupra seminției lui Beniamin. Ajungându-se la rude, sorții au ales familia Matris și, când a venit rândul bărbaților, domnia a fost atribuită lui Saul, fiul lui Chiș. La primirea veștii, el s-a ascuns, ca să nu pară, după opinia mea, că era atât de ahtiat după putere. Căci Saul își vădea astfel cumpătarea și modestia, fiindcă în vreme ce alții de-abia își stăpânesc bucuria pricinuită de un succes mărunț și se ivesc în fața tuturor, el, care fusese ales să fie rege peste un popor numeros, se arăta atât de puțin dispus să se fâlească cu noua sa demnitate, încât se ascundea de cei pe care urma să-i cârmuiască, silindu-i pe aceștia să-și dea osteneala să-l caute. Saul nu-și făcea apariția de nicăieri, ceea ce a stârnit îngrijorarea și neliniștea mulțimii, așa că Samuel l-a rugat pe Dumnezeu să-i indice unde se află, pentru ca tânărul să poată fi văzut de toți. Când Dumnezeu i-a dezvăluit ascunzătoarea în care se adăpostea Saul, Samuel a trimis pe cineva să-l aducă, iar după sosirea lui, l-a așezat în mijlocul mulțimii. El îi depășea pe toți și înfățișarea lui era cu adevărat regească.

6. Apoi proorocul a spus: „Acesta este cel pe care Domnul vi l-a dat ca rege. Iată cum îi întrece pe toți și merită să vă fie conducător!" Atunci poporul a strigat: „Trăiască regele!", dar proorocul, care așternuse în scris evenimentele viitoare, le-a citit în prezența regelui, depunând cartea în Tabernacol, spre a fi o

308

mărturie pentru totdeauna a celor prezise de el. După ce a făcut acestea, a împărtășit mulțimea; el însuși s-a întors în orașul Armatha, care era locul său de baștină. Dar Saul s-a îndreptat spre Gabatha, de unde se trăgea, însoțit de urările de bine ale multora, care i-au arătat cinstea cuvenită unui rege. Au fost însă și unii netrebnici care l-au disprețuit, alții l-au și batjocorit, neaducându-i nici un dar, și prin faptele și vorbele lor au vrut să arate că Saul nu era pe placul lor.

CAPITOLUL V

1. După o lună, Saul și-a întărit autoritatea în fața tuturor datorită războiului pe care l-a purtat cu Naases, regele ammaniților. Acesta a întreprins o expediție împotriva iudeilor care locuiau dincolo de Iordan și le-a pricinuit multe rele, căci nu numai că le-a cucerit orașele, ci i-a subjugat cu brutalitate și prin născocirile sale iscusite și viclene nu le-a mai dat posibilitatea să scape de domnia lui, chiar dacă ei ar fi dorit acest lucru. Celor care se predaseră de bunăvoie sau fuseseră luați prizonieri în război, el le scotea ochiul drept, în intenția de a-i face inapți pentru luptă, întrucât ochiul stâng era acoperit de scut. După ce-i jefuise pe iudeii de dincolo de Iordan, regele ammaniților și-a condus oastea și împotriva celor ce se numeau galadeni. Și-a făcut tabăra lângă capitala lor (adică Jabis) și a trimis locuitorilor crainici cu înspăimântătoarea veste: fie să se predea, ca să li se scoată ochiul drept, fie să se expună unui asediu greu și distrugerii orașului lor. Aveau, așadar, de ales între a-și pierde un mădular al trupului și între a pieri în întregime. Această solie i-a înspăimântat de-a binelea pe galadeni, care au șovăit să răspundă la vreuna dintre propuneri: să depună armele sau să-și încerce norocul în război. Locuitorii au cerut un armistițiu de șapte zile,

309

ca să trimită soli la semințiile înrudite, cerându-le ajutorul lor. Dacă primeau ajutoare de la acestea, ei se pronunțau pentru război, sau, în celălalt caz, spuneau că nu se vor preda, ca să le facă regele orice avea de gând. 2. Naases, care-i disprețuia deopotrivă și pe galaadeni și răspunsul lor, le-a admis armistițiul, lăsându-i să cheme în ajutor pe cine doreau ei. Asediații au trimis tuturor orașelor israelite soli, ca să le înfățișeze amenințările lui Naases și impasul în care ajunseseră. Când au aflat de năpasta abătută asupra jabisenilor, isra-eliții au izbucnit în lacrimi din pricina mâhnirii care îi cuprinsese; teama i-a făcut să lase deoparte orice treabă. De îndată ce solii au ajuns și în orașul regelui Saul și când au vestit primejdia care plana asupra jabisenilor, poporul a simțit aceeași durere ca și ceilalți (fiindcă îl stăpânea tristețea pricinuită de nenorocirea fraților lui). Întors de la muncile câmpului în oraș, Saul și-a găsit concetățenii cu ochii înlăcrămați și, la întrebarea lui a aflat de la aceștia veștile aduse de soli. Duhul Domnului coborând asupra sa, Saul i-a trimis pe jabiseni înapoi și le-a făgăduit că a treia zi va veni în ajutorul lor și că, înainte de răsăritul soarelui, prin biruința asupra dușmanului, îi va scăpa de frică. N-a păstrat decât pe câțiva dintre soli, ca să-i slujească drept călăuze.

3. Dornic să atragă poporul în războiul împotriva ammaniților prin teama de pedeapsa corporală și să-l facă să se întrunească mai repede, Saul a tăiat vinele boilor săi¹ și a rostit amenințarea că va proceda la fel și cu cei ce nu vor veni ca să fie de față în ziua următoare, în preajma Iordanului, cu armele în mână, urmându-l pe el și pe proorocul Samuel. De frica pedepsei ce-i amenința, oamenii înarmați s-au strâns de-a valma, la timpul convenit, numărătoarea lor făcându-se în orașul Bala. Cu excepția seminției lui Iuda, a cărei oaste întrunea singură suma de șaptezeci de mii, numărul celorlalți se ridica la șapte sute de mii de oameni². Saul a trecut apoi fluviul Iordan, a mășăluit o noapte întreagă preț de zece *shoine*³ și, înainte de răsăritul soarelui, a

¹ Saul și-a tăiat perechea de boi în bucăți pe care le-a trimis prin împuterniciți în toate hotarele din Israel, spunând că aceeași soartă o vor avea boii celor absenți de pe câmpul de luptă (*Caneaua întâi a Regilor*, XI, 7).

² *Biblia* atribuie tribului lui Iuda doar treizeci de mii de luptători, iar întreaga oaste a lui Saul număra 300.000 (*Cartea întâi a Regilor*, XI, 8).

³ Măsură egipteană care avea 60 de stadii (Herodot, II, 6).

310

și ajuns la destinație. Și-a împărțit oastea în trei tabere și a atacat din toate părțile pe neașteptate inamicul, pe câmpul de luptă căzând o mulțime de ammoniți, printre care și regele Naases însuși. Această bătălie i-a adus lui Saul în fața tuturor israeliților o faimă mai mare decât laudele și admirația lor. Până și cei care îl disprețuiseră mai înainte și-au schimbat părerea și l-au prețuit ca pe cel mai bun dintre toți. Nu s-a mulțumit numai cu salvarea jabisenilor, ci a năvălit și în ținutul ammaniților, pe care l-a pustiit, alegându-se cu o pradă bogată, și s-a întors acasă aureolat de glorie. Acest succes al lui Saul a bucurat nespus de mult mulțimea, mândră de faptul că avea un asemenea rege. În dauna celor care susțineau odinioară că domnia lui nu-i folositoare, nici înfloritoare, se rosteau următoarele muștrări. „Unde sunt aceștia acum? Să-și ispășească pedeapsa cuvenită!” Ei erau condamnați așa cum obișnuiește poporul atunci când norocul îl îmboldește împotriva celor care i-au disprețuit mai înainte favoritul. Saul le-a mulțumit pentru zelul arătat, ca și pentru bunăvoința lor față de el, și s-a opus prin jurământ ca unul dintre frații din seminție să sufere în ziua aceea supliciu morții. I se părea fără noimă ca izbânda dăruită de Dumnezeu să fie pângărită prinuciderea unui consăngean. Era mai nimerit ca această zi să fie sărbătorită prin iubire frățească și prin ospete.

4. Când Samuel a spus că Saul trebuie să fie uns din nou, spre a fi confirmat rege, toți s-au adunat în orașul Galgala: în acel loc le poruncise Samuel să se întrunească. În văzul mulțimii, proorocul l-a uns iarăși cu untdelemnul sfânt pe Saul, numindu-l rege pentru a doua oară. În acest chip, statul evreilor s-a schimbat în regat⁴. În timpul lui Moise și al discipolului său Iesus, care a stat în fruntea oștirii, cârmuirea a aparținut celor aleși. După moartea amândurora, vreme de optsprezece ani, poporul n-a mai avut parte de un conducător. După aceea s-a revenit la vechea formă de guvernare, unde decizia supremă era de fiecare dată încredințată celui care se dovedise cel mai destoinic în război, distin-gându-se prin vitejia lui. De aceea, întreaga perioadă în care s-a folosit această formă de guvernare a fost numită a Judecătorilor.

⁴ Flavius Josephus se referă la secolul XI î.e.n., domnia lui Saul începând în jurul anului 1020 î.e.n.

311

5. Proorocul Samuel, care-i chemase pe evrei la adunare, le-a cuvântat astfel: „Pe atotputernicul Dumnezeu, care i-a adus la viață pe frații minunați, vorbesc de Moise și Aaron, iar pe strămoșii noștri i-a scăpat de dominația egiptenilor și de robie la care erau supuși, vă conjur ca, fără să fiți stăpâniți de rușine, nici cuprinși de teamă ori de alt simțământ, să mărturisiți dacă am săvârșit vreun rău sau vreo strămbătate, fie din setea de câștig, fie din fireasca dorință de îmbogățire, fie că l-am părtinit pe unul în dauna celui alt. Mă puteți învinui că am luat un vițel, o oaie sau ceva asemănător (deși ești scutit de vină dacă îți le-ai însușit pentru hrană), luând vita de povară a cuiva, spre a o folosi pentru lucrările mele în paguba altuia. Toate acestea să le spuneți pe șleau, în prezența regelui nostru!” Ei i-au strigat că n-a săvârșit nicicând asemenea isprăvi, ci a împărțit poporului dreptatea cu cinste și pricepere.

6. După ce a primit strălucita confirmare a faptelor sale din partea tuturor, Samuel le-a mai zis următoarele: „Deoarece ați admis că n-aveți să-mi reproșați nici o nelegiuire, îngăduiți-mi acum și mie să vă declar deschis cât de grav ați greșit față de Dumnezeu când v-ați dorit un rege. Trebuie să vă amintiți că strămoșul vostru Iacob a sosit în Egipt prigonit de foamete, împreună cu doar șaptezeci de oameni din neamul nostru. Când aici au răsărit din el mii și mii de vlăstare, pe care egiptenii îi supuneau unei robii grele și strigătoare la cer, Dumnezeu, îndu-

plecat de rugile părinților noștri, a scos poporul din năpastă fără ajutorul vreunui rege, trimițându-i pe cei doi frați, Moise și Aaron, iar ei v-au condus până în țara stăpânită acum de noi. În pofida binefacerilor Domnului, voi ați nesocotit, totuși, evlavia și cinstirea lui. Cu toate acestea, El v-a eliberat iarăși din jugul dușmanilor noștri: mai întâi v-a făcut să depășiți puterea asiri-enilor, apoi v-a lăsat să-i învingeți pe ammaniți, pe moabiți și, în cele din urmă, pe filistenii. Ați înfăptuit acestea nu cu ajutorul regilor, ci sub conducerea lui Iephtes și Ghedeon. Ce nebunie v-a împins să vă sustrageți puterii divine, consimțind să vă supuneți regelui? Eu v-am ales totuși un rege pe care Dumnezeu l-a indicat. Pentru a da la iveală mânia și indignarea Domnului împotriva voastră, fiindcă v-ați dorit cârmuirea unui rege, voi face în așa fel încât să vă convingeți singuri prin semne divine de netăgăduit. Îl voi ruga pe Domnul ca, acum, în toiul verii, să vă

312

facă martorii unei furtuni cum nu s-a mai văzut niciodată pe aceste meleaguri!" De-abia spusese Samuel poporului acestea, că s-a și dezlănțuit o cumplită furtună, cu tunete și trăsnete și grindină, ca o adevărată confirmare a faptului că Domnul întărea toate vorbele profetului, încât oamenii pătrunși de groază, au recunoscut ca greșiseră din nechibzuință. Așadar, l-au rugat pe prooroc ca, aidoma unui părinte bun și blând, să implore îndurarea Domnului pentru ei, astfel încât să le ierte păcatul prin care l-au înfruntat și nedreptățit. Samuel le-a făgăduit că va cere pentru ei îndurarea lui Dumnezeu, înduplecându-l imediat. Dar el i-a sfătuit să stăruie pe calea binelui și a dreptății, fără să uite niciodată pacostea îndurată pentru faptul că s-au abătut de la virtute, de asemenea să-și amintească de minunile săvârșite de Dumnezeu și de Legile date de Moise, dacă țin la propria bunăstare și țin la fericirea regelui lor. Le-a spus că, de îndată ce nu vor asculta îndemnul său, și peste ei, și peste regele lor se va prăvăli cumplita lovitură a Domnului. După ce a vorbit astfel evreilor, Samuel i-a lăsat să plece la casele lor, domnia lui Saul fiind din nou confirmată.

CAPITOLUL VI

1. Din rândurile poporului, Saul a ales vreo trei mii de oameni, două mii fiind păstrați pentru garda lui de corp, iar sediul lor era orașul Bethel. Pe ceilalți i-a dat să fie gărzile de corp ale fiului său Ionatas și i-a trimis la Gaba. El însuși a luat cu asalt o tabără de apărare a filistenilor, situată nu departe de Galgala. Căci filistenii care locuiau în Gaba îi biruiseră pe iudei, le luaseră armele și în cele mai întărite locuri ale ținutului au pus garnizoane, interzicându-le atât făurirea obiectelor din fier, cât și folosirea celor făcute din el. Prin această opreliște, agricultorii care aveau nevoie de scule, ca de pildă brăzdarul plugului, cazmaua sau orice altă unealtă necesară la munca câmpului, trebuiau

313

să meargă la filistenii, spre a fi făurite de aceștia. Când au primit vestea distrugerii taberei lor de apărare, filistenii s-au indignat și, socotind că li se aducea o mare jignire, au pornit războiul împotriva iudeilor. Oastea lor era alcătuită din trei sute de mii de pedestrași și treizeci de mii de care de luptă și șase mii de călăreți, iar tabăra și-au instalat-o lângă orașul Machma. De îndată ce a aflat știrea, Saul, regele evreilor, s-a îndreptat spre Galgala și a trimis în întreaga țară crainici, ca să cheme poporul la luptă împotriva filistenilor, pentru apărarea libertății, preamărindu-i prin vorbe puterea și pogrindindu-i ca demni de dispreț pe vrăjmașii lui, astfel încât iudeii n-au arătat nici o șovăială ca să-i înfrunte în luptă pe aceștia. Dar când au dat cu ochii de uriașa mulțime a filistenilor, trupele lui Saul s-au înpăimântat cumplit, iar unele dintre ele s-au ascuns în peșteri, cele mai multe fugind spre ținutul de dincolo de Iordan, care aparținea semințiilor Gad și Rubel¹. 2. Saul a trimis proorocului soli care să-l cheme, ca să se sfătuiască împreună în privința războiului și a desfășurării evenimentelor. Samuel i-a cerut să-l aștepte și să pregătească victimele hărăzite jertfelnicului; după șase zile va veni el însuși și în a șaptea zi vor aduce jertfa și abia după aceea să înceapă lupta cu dușmanii. Saul a așteptat vreme de șase zile, așa cum îi spusese proorocul, dar nu s-a supus pe deplin poruncilor sale și, văzând că proorocul zăbovea și că oștenii i se împrăștiau, a luat victimele și le-a jertfit pe altar. Când a aflat după aceea că proorocul sosea în sfârșit, a ieșit în întâmpinarea lui. Acesta l-a mustrat că nu a făcut bine și nu i-a ascultat până la capăt porunca, neașteptând venirea lui; nepotrivită și cutezătoare a fost inițiativa lui de a aduce singur ofranda, ca și cum prin voința Domnului ar fi fost îndreptățit să înalțe rugă și să facă jertfe în numele poporului. Saul s-a dezvinovățit spunând că a așteptat atâtea zile căte a cerut Samuel și că a fost silit să aducă jertfa datorită faptului că oștenii lui începuseră să se împrăștie de teama vrăjmașului care își avea tabăra la Machma, răspândindu-se vestea că dușmanul însuși urma să coboare la Galgala, ca să aducă jertfe. Atunci Samuel i-a spus: „Dacă ai fi fost drept, mai ai fi ascultat întru totul și n-ai fi încălcat poruncile încredințate mie de Dumnezeu, înfăptuind cu prea mare grabă jertfa, de o domnie lungă te-ai fi bucurat,

r

¹ Numai Ionatan și Saul aveau săbii și sulițe, nu și poporul care l-a însoțit pe ultimul (*Caneaua întâi a Regilor*; XIII, 22).

314

împreună cu urmașii tăi!" Apoi Samuel s-a întors acasă necăjit de fapta care se întâmplase, iar Saul, alături de fiul său Ionathas, s-a îndreptat spre orașul Gabaon, având sub comanda lui șase sute de oșteni. Cei mai mulți dintre ei nu aveau arme, ținutul ducând lipsă de fier, ca și de cei care să făurească armele: căci, așa cum am spus ceva mai înainte, vrăjmașii interziseseră acest lucru. Apoi filistenii și-au împărțit oastea în trei cete și au năvălit pe tot atâtea căi, ca să pustiască țara evreilor, pe când regele acestora și fiul lui, Ionathas, asistau neputincioși, nefiind în stare să-și apere pământul (căci nu aveau decât șase sute de oameni). În timp ce Saul, fiul lui și Marele Preot Achias, un urmaș al Marelui Preot Eli, stăteau pe o culme și urmăreau de sus devastarea ținutului lor, cu sufletele adânc întristate, fiul lui Saul și purtătorul armelor sale au hotărât să se strecoare pe ascuns în tabăra dușmană și să stârnească acolo zarvă și panică. După ce purtătorul de arme a făgăduit solemn că-l va urma oriunde, chiar dacă va înfrunta primejdia morții, Ionathas împreună cu tânărul său ajutor au coborât de pe culme, îndreptându-se spre vrăjmași. Tabăra lor era situată într-o regiune povârniță, care se întindea între trei piscuri impresionante prin semeția lor și îngrădită de niște stânci, părând adevărate metereze în calea atacatorilor. Așa se face că nu se sinchisea nimeni de paza taberei, întrucât tabăra era sigură din toate părțile chiar prin natura locului, filistenii având ferma convingere că nimeni nu se putea apropia, necum să se urce până la ea. Când au dat de tabără, Ionathas și-a îndemnat purtătorul de arme să-și păstreze cumpătul, apoi i-a spus: „Să pornim spre dușmani; dacă, atunci când au dat cu ochii de noi, vor porunci să coborâm până la ei, din asta vom deduce că misiunea noastră va reuși; dacă însă vrăjmașii vor păstra tăcerea și nu ne vor striga, atunci să facem cale întoarsă!" De îndată ce, la ivirea zorilor, ei s-au apropiat și mai mult de tabără, filistenii care i-au zărit și-au zis între ei: „Iată că evreii au ieșit din cotloanele peșterilor lor și vin acum spre noi!" Apoi au adresat lui Ionathas și purtătorului său de arme următoarele vorbe: „Urcați-vă până la noi ca să vă pedepsim cum se cuvine pentru îndrăzneala voastră!" De îndată ce le-a auzit strigătul, fiul lui Saul a recunoscut în el, cu bucurie în suflet, un semn al izbânzii, apoi s-a îndepărtat de locul unde fuseseră văzuți de vrăjmași. Amândoi au ajuns până la o stâncă neprevăzută cu străji din pricina siguranței pe care o prezenta. Cu prețul multor eforturi, au depășit dificultățile naturale ale

315

terenului, s-au năpustit asupra vrăjmașilor, i-au atacat în timp ce dormeau și au ucis vreo douăzeci dintre ei. Unii au fost atât de înspăimântați încât au luat-o la fugă fără a-și mai lua armele, cei mai mulți însă, care nu-i cunoșteau pe ai lor, fiindcă oastea era alcătuită din mai multe neamuri, i-au luat drept niște dușmani și au început lupta (nebanuind că doar doi evrei se infiltraseră în tabăra lor). Unii dintre ei au pierit omorându-se între ei cu armele, alții s-au prăbușit în fuga lor de pe stâncile abrupte.

3. Când însă străjile lui Saul au înfățișat regelui toate tulburările izbucnite în tabăra filistenilor, el a întrebat dacă plecase vreunul dintre ai săi. După ce a aflat că propriu-i fiu și purtătorul de arme dispăruseră, a poruncit Marelui Preot să-și pună veșmântul sacerdotal² și să-i prezică viitorul. La primirea răspunsului că va ieși biruitor și va depăși forțele vrăjmașului, Saul a pornit atacul împotriva filistenilor cuprinși de derută, străpungându-se unii pe alții cu fierul. I s-au alăturat și cei care se refugiaseră în galerii și peșteri, de îndată ce au primit vestea victoriei lui Saul. Când oastea lui a ajuns la vreo zece mii de evrei, regele i-a urmărit pe vrăjmași în întreaga regiune unde se împrăștiaseră. Fie datorită bucuriei pe care i-a adus-o nesperata victorie (căci este greu să dea dovadă de-o matură chibzuință cei ce au parte de un asemenea noroc), fie neștiinței lui, Saul a comis o gravă greșeală și o nebunie cu urmări nefaste. Nerăbdător să se răzbune pe filistenii și să le dea pedeapsa meritată cu prisosință, el a afurisit și a înfierat cu blesteme grele pe fiecare evreu care va curma uciderea dușmanilor, ca să se hrănească mai înainte ca venirea nopții să pună capăt căsăpirii și urmăririi vrăjmașilor. Așa vorbise Saul ostașilor săi, după care aceștia au ajuns într-o pădure deasă și bogată în albine, aparținând seminției lui Efraim. Fiul lui Saul, care nu știa de blestemul tatălui său și de consimțământul poporului, a stors miere din faguri și a mâncat. De-abia după ce a aflat de cumplitul blestem regesc care interzicea fiecăruia să pună ceva în gură înainte de asfințitul soarelui, Ionathas s-a abținut de la mâncare, dar a găsit nedreaptă opreliștea impusă de tatăl lui, căci, dacă s-ar fi întremat cu puțină hrană, evreii i-ar fi

² Efadul, ale cărui pietre prețioase căpătau strălucire în ajunul izbânzii evreilor. în *Cartea întâi a Regilor*; XIV, 18, Saul i-a spus lui Achias să aducă Chivotul lui Dumnezeu, care în vremea aceea era cu fiii lui Israel.

urmărit cu puteri sporite și o mai mare agerime pe dușmani, capturând mai mulți dintre ei sau străpungându-i cu fierul.

4. Așadar, după ce răpuseseră mii și mii de filisteneni, evreii s-au întors la coborârea serii să jefuiască tabăra lor, unde și-au însușit o pradă bogată și nenumărate vite, din care au înjunghiat o mulțime, mâncându-le apoi cu sânge cu tot. Regele a fost anunțat de către grămăticii săi că grosul oștenilor greșise în privința jertfei închinată Domnului, deoarece, înainte ca sângele să se fi scurs din ea în întregime și s-o purifice astfel, carnea fusese mâncată numai de câțiva. Atunci Saul a poruncit ca o stâncă uriașă să fie rostogolită la mijloc, cerând ca mulțimea să-și aducă jertfele deasupra ei, dar carnea să nu fie mâncată împreună cu sângele, fiindcă așa ceva nu era pe placul lui Dumnezeu. După ce toate au fost îndeplinite potrivit poruncii regelui, Saul a înălțat în locul acela un altar, pe care a adus Domnului o jertfă ardere de tot. Acesta a fost primul jertfelnic ridicat de Saul.

5. Dornic să-și urmărească numai de câțiva vrăjmașii până la tabăra lor și s-o devasteze în întregime, înainte de ivirea zorilor, mai ales că oastea nu se împotriva să-l urmeze și pentru ca să obțină o și mai mare adeziune la poruncile sale, regele l-a chemat pe Marele Preot Achitob, poruncindu-i să cerceteze dacă Dumnezeu îi îngăduie să se îndrepte spre tabăra dușmană și să-i ucidă pe toți cei aflați acolo. Când Marele Preot Achitob i-a spus că Dumnezeu nu vrea să-i răspundă, Saul i-a zis la rândul lui: „Domnul are un temeinic motiv să nu ne dea răspunsul cerut, așa cum a făcut cu toate prilejurile de mai înainte, ba chiar și atunci când nici nu l-am ascultat. O tănuțită greșală a noastră trebuie să fie pricina tăcerii Sale. Mă jur că-l voi ucide chiar eu pe cel ce-a comis acest păcat, chiar dacă vinovatul ar fi fiul meu Ionathas, și în felul acesta sper că-l voi împăca pe Dumnezeu. Ca și cum ar fi vorba de un străin și nicidecum de mine, asupra mea voi revărsa îndreptățită pedeapsă!” Fiindcă mulțimea a încuviințat prin strigăte să facă acest lucru, pe toți ceilalți i-a așezat deoparte, iar de cealaltă parte au rămas doar el și fiul său, apoi s-a tras la sorți, ca să iasă adevărul la iveală. Sorții au arătat că vinovat era Ionathas. Întrebat de părintele său care fapt său greșală îi muștră sufletul și ce ticăloșie sau nelegiuire comisese, el a răspuns: „Tată, n-am greșit cu nimic în afara faptului că ieri, în timpul urmăririi dușmanilor, am mâncat miere dintr-un fagure, fără să fi aflat încă de afurisenia și de blestemul tău!” Atunci Saul

317

s-a jurat că-l va ucide și că nici înrudirea, nici părinteasca lui înclinare nu-l vor face să-și încalce jurământul.

Ionathas nu s-a arătat cătuși de puțin înspăimântat de amenințarea cu moartea, ci a pășit în mijlocul mulțimii și a spus cu demnitate și mărinimie: „Nu te rog deloc, tată, să-mi cruți viața! Plăcută îmi este această moarte pe care eu o îndur, pentru că, pe de o parte, îți adevăresc evlavlia, pe de altă parte, ea vine după o victorie strălucită. Cea mai mare mângâiere a mea este faptul că îi las pe evrei victorioși asupra filistenilor!” Dar întregul popor a fost atât de impresionat încât i-a deplâns soarta și a jurat la rândul lui că nu va îngădui să fie ucis tocmai autorul victoriei³. Așa l-a scăpat mulțimea pe Ionathas de afurisenia tatălui său, înălțându-și rugile ei spre Dumnezeu, ca să-i ierte tinerescul păcat.

6. După ce a răpus vreo șazececi de mii de vrăjmași, Saul s-a reîntors în orașul său. Acolo a avut o domnie fericită, s-a războit cu noroadele învecinate și i-a supus pe ammaniți, moabiți și pe filisteneni, idumeeni, amaleciți, ba chiar și pe regele din Soba. Saul a avut copii, și anume trei fii: Ionathas, Iesus și Melchis, ca și două fiice: Merob și Michal. Drept comandant al oștii l-a ales pe Abener, fiul unchiului său, care se numea Nerus. Acest Nerus și Chiș tatăl lui Saul, erau frați și fiii lui Abiel. Saul dispunea de multe care de luptă și de numeroși călăreți și a ieșit biruitor în fiecare război pe care l-a dus. În timpul domniei lui evreii au avut parte de o mare prosperitate și mult noroc, devenind mai puternici decât toate celelalte popoare. Garda lui de corp era alcătuită din tinerii cei mai înalți și mai voinici.

CAPITOLUL VII

1. După aceea a sosit, la Saul, Samuel, trimis de Dumnezeu, potrivit spuselor sale, și l-a îndemnat ca, ținând seama de faptul

³ Mulțimea se opune înfăptuirii afuriseniei lui Saul printr-un jurământ care o anihilează, împiedicând uciderea unui erou inocent.

318

▲

că dintre toți ceilalți l-a ales pe el ca rege, cuvine-se să-i dea ascultare Domnului și să trăiască după voința Lui: precum Saul domnește peste popoare, așa și Dumnezeu să fie stăpân peste toate făpturile! A zis apoi că Domnul i-a adresat lui Saul următoarele vorbe: „Deoarece amaleciții au pricinuit evreilor în pustiu nenumărate neazuri, de la ieșirea lor din Egipt, până ce au ajuns în această țară, îți poruncesc să pornești la război împotriva lor și, după obținerea victoriei, să nu mai lași în viață pe nimeni, ci să-i stârpești pe toți, începând cu femeile și copiii lor, și să-i pedepsești astfel pentru răul pe care l-au făcut străbunilor noștri! Dar să nu cruți nici măcar vitele sau turmele de oi și să nu le păstrezi în folosul tău, ci să aduci jertfă totul lui Dumnezeu. Iar numele de Amalec să piară de pe suprafața pământului, ca să se înfăptuiască porunca dată de Moise!”

2. Saul a făgăduit că va îndeplini porunca întocmai și a susținut că-și va arăta supunerea față de Dumnezeu nu numai prin faptul că-și va conduce oastea împotriva filistenilor, ci și prin punctualitatea și promptitudinea executării ordinelor primite. El și-a adunat așadar toate trupele și le-a făcut numărătoare la Galgala, socotind că, în afara celor din seminția lui Iuda, israeliții erau vreo patru sute de mii: căci seminția aceasta însuma singură

treizeci de mii. Saul a pătruns cu oastea în ținutul amaleciților, dar a întins multe curse și a pus puternice trupe în preajma fluviului, ca să nu-i înfrunte pe amaleciți doar în luptă deschisă, ci să-i atace și prin surprindere ori pe drumuri, încercuind și omorând vrăjmașii pe loc. Când oastea a dezlănțuit bătălia decisivă, dușmanii au și luat-o la goană și în timpul urmăririi fugarii au pierit până la unul. Deoarece expediția sa începuse sub zodia norocoasă, potrivit prezicerii divine, Saul a luat cu asalt și orașele amaleciților, aducându-le cu forța în puterea lui, fie prin șiretlicuri războinice, fie prin galerii săpate pe sub ziduri sau prin lucrări de asediu făcute în fața meterezelor, fie prin foame și sete, ori le-a cucerit prin alte mijloace. Apoi a trecut la uciderea femeilor și copiilor, fără să creadă că săvârșea o faptă crudă sau contrară firii omenești, pe de o parte, fiindcă erau dușmanii lui, pe de altă parte, pentru că urma porunca dată de Dumnezeu, neascultarea lui fiind pândită de primejdii. Saul l-a luat prizonier chiar și pe regele vrăjmașilor, Agag; impresionat de frumusețea și de

319

trupul său plin de măreție, a găsit cu cale să-l cruțe, fără să facă asta după voia Domnului, ci biruit de propria bunătate și milă, cedând la momentul nepotrivit și nu fără să-și amenințe singur situația. Căci Dumnezeu ura atât de mult norodul amaleciților încât poruncise să nu fie cruțați nici măcar copiii, față de care suntem înclinați să ne arătăm mai miloși. Iar Saul l-a lăsat în viață chiar pe regele lor, pricinuitoarea tuturor relelor îndurate de evrei, fără să-și amintească de poruncile lui Dumnezeu, punând mai mult preț pe frumusețea vrăjmașului. La fel a păcătit și poporul: a cruțat și vitele, și turmele de oi, pe care le-a luat drept pradă, deși Dumnezeu poruncise ca nici una să nu rămână neînjunghiată. Tot el a mai păstrat și alte obiecte și avuții și doar pe cele lipsite de orice valoare le-a hărăzit pieirii.

3. Când a subjugat toate noroadele care ocupau teritoriul de la Pelusium din Egipt și până la Marea Roșie, Saul a devastat țara dușmană, cruțând numai neamul sichimiților. Ei locuiau în mijlocul ținutului madianiților. Pe aceștia i-a avertizat prin soli încă înainte de izbucnirea războiului să se strămute pentru a nu împărtăși soarta amaleciților. Saul a vrut să-i ocrotească fiindcă prin Raguei, socrul lui Moise, se înrudeau cu el.

4. Saul s-a întors acasă bucuros de succesele sale, ca și cum n-ar fi nesocotit nici una dintre poruncile date de prooroc privitoare la războiul împotriva amaleciților, ci după victoria dușmanului le-ar fi îndeplinit pe toate exact așa cum i-au fost cerute, însă Dumnezeu era supărat că regele amaleciților fusese cruțat și că poporul luase cu el vitele, ca pradă de război, fiindcă El nu-i îngăduise să facă așa ceva. I se părea condamnabil faptul că, biruind și supunând dușmanul cu generosul său sprijin, totuși, Saul l-a disprețuit și înjosit, fără să-l trateze barem ca pe un rege pământean. Domnul i-a spus proorocului Samuel că-i pare rău acum că l-a făcut rege pe Saul, întrucât acesta nu se îngrijește să-i îndeplinească poruncile întocmai, procedând așa cum crede el de cuviință. Când a auzit acestea, Samuel s-a speriat foarte tare și o noapte întreagă a înălțat rugi Domnului, să-l ierte pe Saul și să nu mai fie mâniaș pe el. Dar, în pofida rugămintelor proorocului, El s-a împotrivit iertării lui Saul, căci a socotit nepotrivit să se treacă cu vederea greșelile lui Saul la stăruințele lui Samuel. Asta deoarece nimic nu contribuie mai ales la înmulțirea păcatelor

320

decât îngăduința prea mare față de păcătoși și, în vreme ce bunătatea și toleranța își sporesc faima, se trece peste faptul că ele devin pretextul pentru a se păcătui. Așadar, întrucât Dumnezeu n-a dat curs rugămintelor proorocului și era limpede că nu vroia să-și schimbe hotărârea, Samuel a plecat dis-de-diminează spre Saul la Galgala, unde se afla acesta. De îndată ce l-a văzut, regele i-a ieșit în întâmpinare, i-a dat binețe și i-a zis: „Mulțumesc lui Dumnezeu, care mi-a dăruit victoria: toate poruncile sale au fost aduse la îndeplinire!” Spusele sale au atras următoarea replică a lui Samuel: „Dar de ce în tabără aud zarva făcută de turme de oi și vite?” Regele i-a răspuns că poporul le-a păstrat pentru jertfă; în schimb, întregul norod al amaleciților a fost dat pieirii, potrivit poruncii divine, și n-a mai rămas viu nimeni, în afara regelui, pe care l-a adus ca prizonier. Ce trebuia să se întâmple cu el urmau să stabilească împreună. Atunci proorocul i-a spus la rândul lui: „Pe Dumnezeu îl încântă nu atât vitele hărăzite jertfelnicului, cât mai ales oamenii buni și drepti: ei sunt cei ce ascultă de voința și de porunca Domnului și socotesc bună doar fapta pe care Domnul le-a cerut-o. El se crede disprețuit nu numai atunci când nu i se aduce jertfă, ci și când i se pare că nu-i sunt ascultate vorbele. Cei care nu i se supun pe deplin nu aduc cinstirea adevărată și singura pe placul lui Dumnezeu, chiar dacă îi jertfesc victime multe și grase sau îi oferă strălucitoare daruri din aur și din argint, pe care El nici nu le primește cu blândețe și bunăvoință, socotindu-le drept dovezi ale răutății și nicidecum ale pietății, în schimb, Domnul îi îndrăgește pe oamenii care țin minte doar ceea ce le-a spus sau poruncit și preferă să înfrunte moartea decât să se abată de la ele, și nici nu așteaptă ca aceștia să-i închine jertfe. Cât privește jertfele care i se aduc, Dumnezeu le primește mai degrabă pe cele mărunte și venite din sărăcie, decât ofrandele bogătanilor. Așadar, tu ai stărnit cumplita mânie a Domnului fiindcă i-ai disprețuit și nesocotit poruncile. Cum poți să-ți închipui că-ți va primi cu bunăvoință victima pregătită din rândul celor hărăzite de el pieirii din capul locului? Doar dacă ți se pare unul și același lucru să jertfești sau să nimicești. De aceea trebuie să te aștepti ca El să te despoaie de regasca putere care te-a făcut să devii trufaș și s-o folosești în dauna celui ce ți-a dăruit-o!” Saul a recunoscut că a greșit într-adevăr și nu și-a negat păcatul: a

321

încălcător porunca dată de prooroc, dar numai fiindcă s-a temut că oștenii lui, ahtiați după prada de război, nu se vor lăsa constrânși să renunțe la ea. „Fii iertător și îndurător — i-a strigat el — căci de acum încolo voi căuta să

nu mai greșesc!" L-a rugat pe prooroc să se întoarcă și să aducă jertfă de împăcare lui Dumnezeu. Dar, știind că nu mai există nici o speranță ca el să obțină iertarea Domnului, Samuel nu s-a lăsat înduplecat și a pornit spre casă. 5. Hotărât să-l facă pe Samuel să rămână, Saul l-a înhățat de mantie și, când Samuel s-a smucit cu mai multă putere, ca să pornească la drum, și-a sfărtecat veșmântul. Profetul i-a spus că la fel, va fi smulsă domnia și transmisă altui bărbat, bun și drept (căci Dumnezeu stăruia neclintit în hotărârea lui, deoarece nu se potrivea cu atotputernicia lui ca, după pilda nestatorniciei omenești, să-și schimbe părerea sau să se abată de la ea). Saul a spus că a păcătuit într-adevăr, dar întrucât nu poate schimba cele întâmplate în lucruri neîntâmplare, l-a rugat pe profet să-i facă barem cinstea de a-l chema în fața întregului popor pe Dumnezeu, pentru el anume. Samuel s-a învoit pe loc și, alături de rege, a plecat să se roage Domnului. După aceea a fost adus la el Agag, regele amaleciților. Când acesta a adus vorba despre amarnicul gust al morții, proorocul i-a răspuns: „Așa cum ai adus și tu numai amărăciuni și bocet mamelor evreice prin uciderea fiilor lor, la fel să se întristeze și mama ta când va primi vestea că ai pierit! " Numai decît Samuel a hotărât ca el să fie ucis la Galgala și s-a întors în Armatha.

CAPITOLUL VIII

1. Regele Saul a văzut ce necaz și-a adus singur atunci când și-a atras dușmănia lui Dumnezeu și s-a întors la reședința lui, Gaba (al cărei nume înseamnă „colină”). Iar din ziua aceea n-a

322

mai văzut vreodată chipul proorocului. Deoarece Samuel era întristat de soarta lui, Dumnezeu, hotărât să pună capăt mâhnirii sale, i-a poruncit să ia cu el untdelemnul sfânt și să meargă în orașul Bethleem, la Iessaeu, fiul lui Obed, ca să-l ungă rege pe acela dintre feciorii acestuia pe care îl va indica El însuși. Samuel i-a spus că se teme să nu prindă de veste Saul și pe căi ascunse sau pe față să-i urzească pieirea. Făgăduindu-i însă Domnul că va face astfel încât să călătorească în siguranță, el a sosit în orașul pe care l-am numit mai sus. Acolo toți l-au primit cu urări de bun venit și l-au întrebat ce intenții avea. Proorocul le-a răspuns că sosise ca să aducă o jertfă lui Dumnezeu. De îndată ce a pregătit ceremonia divină, a poftit la ospățul jertfei pe Iessaeu, împreună cu feciorii lui. Cum l-a văzut pe cel mai vârstnic dintre fii, care era mare și frumos, luându-se după înfățișarea lui aleasă, Samuel a socotit că acesta va fi viitorul rege. Dar el se înșelase în privința hotărârii divine. Când a întrebat dacă-l unge pe tânărul pe care l-a admirat adineauri și-l crede demn să fie rege, Domnul i-a răspuns că altceva așteaptă el de la oameni, spunându-i: „Tu ai în vedere doar fâlnica statură a tânărului și de aceea îl socotești potrivit pentru domnie. Eu nu ofer această demnitate ca pe o răsplată a frumuseții trupești, ci a virtuții sufletului, și caut un om înzestrat cu o sumă întreagă de calități, precum evlavia, dreptatea, vitejia și supunerea, prin ele ieșind la iveală frumusețea spiritului!" După ce Domnul i-a vorbit astfel, Samuel i-a cerut lui Iessaeu să-și dea la iveală feciorii. El a lăsat să intre alți cinci fii, cel mai vârstnic dintre ei fiind Eliab; al doilea era Aminadab, al treilea Samal, al patrulea Nathanael, al cincilea se numea Rael, iar al șaselea Asam. Când i-a văzut și s-a convins că nu rămâneau mai prejos la înfățișare decât fratele lor cel mare, proorocul l-a întrebat pe Domnul care dintre ei va fi ales rege. Răspunsul primit de el a fost: „Nici unul!", de aceea a căutat să afle de la Iessaeu dacă nu mai are și alți copii. Acela i-a spus că a mai rămas unul cu numele de David, care era cioban și acum își păștea oile. Samuel i-a cerut lui Iessaeu să-l cheme, fiindcă fără el nu puteau să înceapă solemnul ospăț. Atunci când, la chemarea tatălui său, s-a înfățișat și David, ca un băiețandru bălan, cu ochi scânteietori și deosebit de frumos, Samuel și-a zis în sine: „Pe acesta l-a ales Dumnezeu să fie rege!" Apoi s-a așezat la masă, lângă el l-a

323

pus pe David și după aceea pe Iessaeu, împreună cu ceilalți fii ai lui. A luat untdelemnul, sub privirile lui David, l-a uns și i-a șoptit la ureche că acesta era semnul potrivit căruia Domnul îl alesese rege. L-a îndemnat să apere dreptatea și să dea ascultare poruncilor divine; astfel va avea o domnie lungă și casa lui va fi strălucitoare și vestită. El îi va birui pe filistenii și toate popoarele cu care se va lupta, dobândind în timpul vieții o faimă ce se va răsfrânge asupra urmașilor săi.

2. Dându-i aceste sfaturi, Samuel a plecat, iar Dumnezeu l-a părăsit de îndată pe Saul și a trecut de partea lui David. După ce Duhul Domnului s-a strămutat la el, a și început să rostească preziceri; în schimb, Saul era cuprins de neliniște și bântuit de duhuri rele, care îi provocau sufocări și strangulări. Așa se face că vracii lui n-au mai știut să-i prescrie altă cale de leac decât aflarea unui cântăreț și harfist iscusit. Ei au cerut să fie găsit un om în stare ca, ori de câte ori era bântuit de duhuri rele și de spaime, să-l îngrijească și să-i stea la creștet, zicând din liră și intonându-i cântece. Saul n-a șovăit, ci a poruncit să-i fie adus numai decît un asemenea meșter. Cineva dintre cei prezenți a spus că el văzuse în Bethleem pe fiul lui Iessaeu, aflat încă la vârsta tinereții, dar bine făcut și frumos, printre deosebitele sale însușiri numărându-se darul de a mânui harfa și a înălța cântece, ca și iscusința lui în întrecerile războinice. Saul i-a trimis lui Iessaeu un sol și i-a poruncit să-l ia pe David de lângă turma lui, trimițându-l la dânsul: vrea să-l vadă la față, fiindcă i-au ajuns la ureche multe vești bune privitoare la frumusețea și destoinicia tânărului. Iessaeu și-a trimis așadar feciorul, dându-i și niște daruri, ca să le înmâneze lui Saul. De îndată ce l-a văzut pe David, Saul a rămas încântat, l-a făcut purtătorul său de arme și i-a arătat întreaga prețuire. David îl descânta pe rege împotriva tulburărilor pricinuite de duhurile rele, ori de câte ori îl bântuiau acestea, și era singurul său vrac, strunindu-și lira și cântându-i cântece și, pe această cale Saul își recăpăta stăpânirea de sine. Regele a trimis un sol la Iessaeu, tatăl băiețandrului, și l-a rugat să-l lase la el, căci înfățișarea lui i-a făcut o impresie deosebită. Iesseus, nevrând să-l contrazică pe rege, s-a învoit ca David să

rămână alături de dânsul.

324

CAPITOLUL IX

1. După câțeva vreme, filistenii s-au adunat din nou și, strângând laolaltă trupe numeroase, au pornit războiul cu israeliții. Și-au așezat tabăra în regiunea situată între Sochus și Azeca. Saul și-a dus oastea împotriva lor și faptul că s-a instalat cu ai săi pe un munte i-a făcut pe filistenii să-și părăsească prima tabără și să-și instaleze alta tot pe un munte, aflat în ținutul în care venise Saul. Oștirile rivale erau despărțite astfel de o vale, întinzându-se între munții unde erau taberele. Din tabăra filistenilor a coborât un anume Goliath din orașul Gitta, bărbat cu o statură uriașă, căci măsura șase coți și o palmă, armura fiind și ea pe măsura trupului său nespus de mare. Platoșa care îl înveșmânta cântărea cinci mii de sicii. Coiful și pulparele de aramă erau croite pentru bărbatul ale cărui membre uriașe le acopereau. Sulița lui, povară deloc ușoară, n-o ținea în mâna dreaptă, ci sprijinită pe umăr; măsura și ea șase sute de sicii de fier și îl însoțeau numeroși purtători de arme. Acest Goliath a pășit între cele două oști și, folosindu-se din plin de glasul său puternic, a strigat către Saul și evrei: „Vin să vă scap de cazna și primejdia luptei. De ce este neapărată nevoie ca ostile noastre să se înfrunte, îndurând atâtea rele? Alegeți pe unul dintre voi să se măsoare cu mine printr-o luptă în doi și sfârșitul războiului va fi decis de cine învinge. Ceilalți să devină robii celor al căror cetățean a ieșit biruitor. Mult mai bine și mai chibzuit este să expui primejdiei pe unul singur în locul tuturor!” După ce a spus asta, el s-a întors în tabăra lui. În ziua următoare a venit din nou, a rostit aceleași vorbe și vreme de patruzeci de zile n-a încetat să-și provoace dușmanii, Saul și oștenii lui fiind stăpâniți de o mare frică. Ei se înarmau pentru luptă, dar nici una dintre cele două tabere nu cuteza să-și atace adversarul cea dintâi.

2. Cum a izbucnit războiul dintre evrei și filistenii, Saul l-a lăsat pe David să plece acasă la tatăl său, mulțumindu-se cu trei dintre ceilalți fii ai lui Iessaeu, care îi trimisese între timp în sprijinul regelui, spre a înfrunta primejdiile luptei. La început, David a primit iar stânele și turmele de oi, ca să le ducă la pășune. La

325

scurtă vreme după aceea, el a sosit în tabăra evreilor, trimis la frații lui, să le ducă merinde și să afle vești de la ei. Dar chiar atunci a venit din nou Goliath, i-a provocat la duel pe evrei și i-a muștrat că nici unul nu avea tăria să se măsoare cu el în luptă, în timp ce vorbea cu frații săi despre ceea ce-i încredințase tatăl lor, David a auzit cum oastea era ocărâtă și batjocorită de un filistean și, clocotind de mânie, și-a înștiințat frații că era pregătit să primească lupta în doi cu vrăjmașul. Fratele său mai mare, Eliab, l-a certat însă cu asprime și i-a spus că îndrăzneala lui nu era deloc potrivită cu vârsta pe care o avea și că nici nu era în stare să priceapă cum stau lucrurile, dându-i porunca să se întoarcă la turmele sale și la tatăl lor. Din sfială față de propriul frate, David a plecat, dar a dat frâu liber vorbelor față de alți oșteni, arătând că dorea să se măsoare cu cel care îl provoca. Propunerea tânărului a fost transmisă de aceștia lui Saul, care l-a și chemat, întrebându-l ce anume dorea să-i spună. David i-a zis: „O, rege, să nu fii nici abătut, nici descurajat! Eu vreau să frâng trufia dușmanului, și dacă mă voi lupta cu dânsul, voi învinge, în pofida faptului că e mai mare și mai voinic decât mine. El va ajunge batjocura tuturor, în schimb oastea ta își va păstra faima neștirbită, dacă va fi biruit nu de un bărbat înarmat până-n dinți și cu multă experiență războinică, ci de unul care pare că-i băiețandru, având de fapt o vârstă fragedă!”

3. Saul i-a prețuit avântul și cutezanța, dar n-a avut încredere în el din pricina tinereții sale și i-a spus că-i prea plăpând ca să se măsoare cu un om priceput în treburile războinice. David i-a răspuns astfel: „Mă încumet să fac asta, încredințat că Domnul va fi de partea mea, căci ajutorul lui l-am simțit și mai înainte. Când un leu mi-a atacat odinioară turma și mi-a răpit mielul, l-am urmărit, am smuls prada din ghearele fiarei și, de îndată ce a tăbărât asupra mea, am înșfăcat-o de coadă, izbind-o de pământ până ce a murit de-a binelea. La fel am avut de înfruntat un urs și l-am răpus. Sunt de părere că dușmanul de acum e mai prejos decât dihaniiile acelea, Domnul însuși îl va da pe mâna mea, fiindcă prea ne-a batjocorit oastea, afurisindu-l pe Dumnezeul nostru!”

4. Atunci Saul l-a rugat pe Dumnezeu să-i dea sorți de izbândă tânărului în planurile sale cutezătoare, zicându-i: „Du-te la luptă!” I-a pus coiful și platoșa, l-a încins cu sabia lui, apoi l-a lăsat să plece. David s-a simțit prea împovărat de armură (căci nu era

326

deprins să poarte asemenea arme) și a zis: „Acestea sunt, o, rege, podoabele tale, pe care doar tu ai și priceperea să le porți. Dar îngăduie-mi mie, slujitorul tău, să mă lupt așa cum vreau eu!” S-a despuiat de arme, și-a luat toiagul și cinci pietre de pârâu, pe care le-a pus în traista sa de păstor și, ținând praștia în mâna dreaptă, s-a îndreptat apoi spre Goliath. Când l-a văzut pe potrivnicul care venea să-l întâmpine astfel, acesta l-a măsurat cu dispreț și l-a batjocorit că nu purta armele pe care le folosesc oamenii îndeobște, când se luptă între ei, ci pe cele întrebuințate împotriva câinilor, ca să se apere de ei. Îl crede cumva dulău și nu un om? David i-a răspuns că nu-l socotește făptură omenească, ci chiar mai rău decât un câine. Goliath a devenit furios, l-a împroșcat cu blesteme în numele zeilor săi și l-a amenințat pe tânăr că-i va arunca trupul să fie sfâșiat de fiarele pământului sau sfărtecat de păsările văzduhului. David i-a zis, la rândul său: „Te îndrepti spre mine cu sabia lungă, cu lancea și platoșa, iar eu vin asupra ta având ca armură pe Domnul, cel ce va face ca tu și întreaga-ți oaste să încăpeți pe mâinile noastre, spre pieirea voastră. Chiar astăzi îți voi tăia capul și restul trupului tău va fi dat pradă câinilor,

care sunt rudele tale de sânge! Să știe toată lumea că în fruntea evreilor se află Dumnezeu și că ocrotirea lui înseamnă pavăza și tăria noastră. Așadar, armele și puterea au mai mică importanță dacă Dumnezeu nu este de la început alături de noi!" Filisteanul, împovărat de greutatea armelor pe care le purta, mergea mai încet pe drumul către David, fără să-și ascundă disprețul față de el și pe deplin încredințat că-l va putea înlătura lesne pe cel neînarmat și încă un copilandru.

5. Tânărul i-a ieșit în cale însoțit de un ajutor, pe care dușmanul nu-l vedea: acela era Dumnezeu. A luat din traista sa o piatră scoasă din pârâu, a pus-o în praștie, rotind-o iute, și l-a izbit pe Goliath în frunte cu atâta putere încât ea i s-a înfipt în creier; astfel că, biruit de amețeală, uriașul s-a prăbușit cu fața la pământ. Atunci David a alergat până la el, s-a oprit deasupra dușmanului doborât, trăgându-i sabia din teacă, fiindcă el însuși n-avea nici una, și i-a tăiat capul. După căderea lui Goliath, filistenii au luat-o la goană, fiindcă fuseseră învinși. De îndată ce l-au văzut pe bărbatul lor cel mai de văză cum zăcea neînsuflețit, s-au temut de soarta care-i aștepta și, hotărâți să nu mai rămână pe loc, au găsit că doar fuga rușinoasă mai putea să-i scoată la liman. Dar

327

Saul și întreaga lui oștire s-au năpustit cu strigăte puternice asupra dușmanilor, omorându-i pe mulți dintre ei, și i-au urmărit pe supraviețuitori până la hotarul Gittei și la porțile Ascalonului. Din rândul filistenilor au murit vreo treizeci de mii și de două ori mai mare a fost numărul celor răniți. Saul s-a întors apoi la tabăra dușmană, i-a distrus și incendiat fortificațiile, capul lui Goliath fiind adus de David în cortul său, iar sabia, închinată Domnului.

CAPITOLUL X

1. Femeile au stârnit însă pizma și ura lui Saul împotriva lui David. Ieșind în calea oștirii biruitorilor cu sunete de chimvale și timpane și cu felurite cântece vesele, femeile ziceau că Saul ucisese filistenii cu miile, în timp ce fetele suțineau că David îi doborâse cu zecile de mii. Când regele a auzit că i se recunoșteau merite mai mici decât tânărului căruia i se atribuia uciderea a zeci de mii de dușmani, el și-a zis că acestor glorificări nu le mai lipsea decât domnia, începând să-i fie teamă de David și să-l bănuiască. L-a îndepărtat din funcțiile pe care le deținea mai înainte (fiindcă s-a temut ca, prin faptul că-i era purtător de arme, David să nu se afle prea aproape de el) și l-a făcut căpetenie peste o mie de oșteni. Demnitatea era, firește, mai aleasă decât cea veche, dar periculoasă pentru deținător, după părerea regelui. S-a hotărât să-l trimită pe David împotriva dușmanului și în toilă luptelor, ca să piară, înfruntând primejdiile.

2. Dar David se bucura pretutindeni de sprijinul lui Dumnezeu, lucrurile îi mergeau strună și toate isprăvile întreprinse de el aveau sorți de izbândă, așa că nu numai poporul îl prețuia mult pentru vitejia-i deosebită, ci și o fată lui Saul, încă nemăritată, se îndrăgostise de el, iubirea fiindu-i atât de puternică încât în cele din urmă știrea a ajuns la urechile părintelui. Văzând în asta

328

un bun prilej de a urzi pieirea lui David, a ascultat totul cu plăcere, iar celor care i-au adus vestea că fiica lui era îndrăgostită, Saul le-a spus că bucuros își va da copila de soție tânărului, în speranța că va găsi astfel pretextul să-l piardă. „Primesc— și-a zis el — ca fata mea să devină soția lui David, când îmi va aduce șase sute de capete ale vrăjmașilor¹. Dacă-și propune să dobândească o răsplată așa de mare și ține cu orice preț să cucerească gloria printr-o ispravă primejdioasă și de necrezut, el este decis să se grăbească și să treacă la îndeplinirea ei. Dar atunci filistenii îl vor ucide, îndeplinind întocmai planul meu în privința lui. Astfel voi scăpa lesne de el fără să-l fi atins măcar cu mâna!" A poruncit, așadar, slujitorilor săi să afle de la David ce intenții avea în privința căsătoriei cu fiica lui. Aceștia au început prin a-i spune că însuși regele Saul și întregul popor îl înconjoară cu dragostea lor, cel dintâi arătându-se gata să i-o dea de soție pe propria-i fiică. David le-a răspuns astfel: „Oare vi se pare vouă ușor lucru a fi ginerele regelui? Mie nu mi se pare deloc așa, mai ales că sunt un om simplu, lipsit de glorie și onoruri!" Când slujiorii i-au reproduș răspunsul lui David, Saul le-a zis: „Vestiți-l că n-am nevoie de zestre sau de bani (căci asta ar însemna să-mi vând fata și nu s-o văd la casa ei), ci mai degrabă de un ginere înzestrat cu vitejie și cu toate virtuțile deținute de el cu prisosință. La căsătoria fiicei mele nu vreau să-mi aducă nici aur, nici argint pe care să le ia din averea părintească, ci numai și numai răzbuunarea revărsată asupra filistenilor, ca și șase sute de capete ale lor. Nu mi se poate face un dar mai minunat și mai prețios decât acesta și mult mai pe placul fiicei mele decât îndătinata zestre ar fi această căsătorie cu un bărbat care să-i aducă strălucita dovadă a victoriei lui asupra vrăjmașilor!"

3. Când i-a fost dat să audă asemenea vorbe, David s-a bucurat nespuse de mult că Saul dorea într-adevăr o atât de strânsă înrudire cu el. Mai înainte de a ține seama ori de a chibzui în sinea lui dacă poate să îndeplinească sau nu condiția impusă, s-a năpustit numaidecât cu soții lui de arme asupra vrăjmașilor, punându-se pe treabă ca să ducă la îndeplinire înțelegera pri-

¹ „Regele nu voiește zestre decât numai o sută de prepuțuri filistene ca răzbuunare împotriva vrăjmașilor regelui." (*Cartea întâi a Regilor*, XVIII, 25). David va ucide două sute de filisteni, înfățișând lui Saul prepuțurile lor.

329

vitoare la încheierea nunții. Dar cum Dumnezeu făcea ca pentru David toate lucrurile să pară ușoare și posibile, el a ucis o mulțime de dușmani, la șase sute dintre ei le-a tăiat capetele, aducându-le la rege, și în schimbul lor,

potrivit convenției, i-a cerut mâna fiicei sale. Fiindcă nu mai avea ce să mai invoce, ca să nu-și țină cuvântul (căci ar fi fost rușinos să pară un mincinos sau nunta pusă la cale să se dovedească o cursă întinsă lui David, pentru ca, printr-o misiune primejdioasă, să-i curme viața), Saul i-a dat în căsătorie pe fiica lui, Michal.

CAPITOLUL XI

1. Totuși, Saul n-avea cum să se potolească pentru multă vreme. Când însă a văzut că David le era tare drag și lui Dumnezeu, și mulțimii, a tremurat pentru propria sa soartă. Deoarece nu putea să-și ascundă frica pricinuită de lucruri mari, precum domnia și viața, pierderea uneia dintre ele însemnând o mare nenorocire, în mintea lui Saul a încolțit gândul de a-l ucide pe David și le-a încredințat fiului său Ionathas și slujitorilor săi cei mai credincioși sarcina de a-l înlătura. Ionathas s-a minunat că tatăl său și-a schimbat dintr-o dată simțămintele față de David, încât, după ce mai înbainte îi arătase atâta bunăvoință, voia acuma nu numai să-l rănească ușor, ci să-lucidă de-a dreptul. Fiindcă îl iubea pe tânăr și-l prețuia mult pentru virtuțile sale, i-a dezvăluit tainicele intenții ale părintelui său, sfătuindu-l prietenește să se ferească și să nu se arate la față a doua zi. El dorea ca între timp să se ducă la tatăl lui și, sub pretextul de a-i da binețe, să se folosească de prilejul de a vorbi cu el despre soarta lui David. După ce afla motivul sumbrei porniri, el vroia să-i micșoreze însemnătatea, fiindcă nu se cădea ca, de dragul lui, să împingă la pierzanie un om care a adus multe binefaceri poporului și regelui

330

prin meritele sale strălucite, ci mai degrabă să-i acorde iertarea, oricât de gravă i-ar fi fost greșeala. Abia după aceea urma să-i dezvăluie propriului prieten intenția tatălui său. Așadar, David a dat ascultare sfatului său bun, căutând să rămână ascuns privirilor regelui.

2. În ziua următoare, Ionathas s-a dus la Saul și, găsindu-l vesel și bine dispus, a început să discute cu el despre David: „Tată, prin care păcat mare sau mic socoti că s-a făcut vinovat față de tine David, încât ai luat hotărârea să-l ucizi pe acest bărbat care a făcut doar lucruri pentru binele tău și a pricinuit o grea înfrângere filistenilor? Oare n-a scăpat el poporul evreu de înjosirea și batjocura îndurate vreme de patruzeci de zile și a fost singurul care a îndrăznit, la provocarea dușmanului, să pornească lupta în doi, aducând apoi atâtea capete de dușmani câte i-au fost cerute pentru a primi drept răsplătă mâna sororii mele, astfel că acum moartea lui ar fi pentru noi un prilej de doliu amarnic, nu numai pentru propria-i viteză, ci și pentru strânsa noastră înrudire? Prin moartea lui ar îndura o mare nedreptate și fiica ta, hărăzită văduviei mai înainte de a fi zămislit copiii de pe urma legăturilor sale conjugale. Chibzuieste la aceste lucruri și arată-te îngăduitor, fără a pricinui nici un rău bărbatului care ne-a adus tuturora mari faloase, iar pe tine te-a vindecat, atunci când a alungat duhurile rele ce te bântuiau, redând sufletului tău liniștea, iar pe dușmanii noștri i-a tras la răspundere. De altfel, ar fi urât din partea ta să dai totul uitării!” Prin aceste vorbe, Ionathas l-a înduplecat pe Saul, care l-a asigurat pe fiul său prin jurământ că nu-i va face nici un rău lui David. Mânia și teama lui au fost îndepărtate prin dreapta lui apărare. Ionathas l-a chemat la el pe David, i-a dezvăluit binefăcătoarea schimbare a purtării tatălui său, conducându-l până la dânsul. Iar David a rămas alături de rege, ca mai înainte.

3. Tocmai la vremea aceea, când filistenii și-au pornit iarăși trupele împotriva evreilor, David a fost trimis de Saul în fruntea unei oști să se războiască cu aceștia. El le-a pricinuit pierderi mari și s-a întors victorios la regele său. Totuși, Saul nu l-a primit așa cum s-ar fi așteptat după o asemenea izbândă, părând mai degrabă supărat de succesele lui militare, ca și cum ele ar fi însemnat o primejdie pentru domnia lui. Când l-an invadat din nou duhurile rele și i-au tulburat sufletul, l-a chemat în încăperea unde

331

zăcea pe David, poruncindu-i să-i cânte din liră în vreme ce el însuși ținea în mână o suliță. În timp ce acesta îi îndeplinea porunca, Saul și-a zvârlit sulița asupra lui. Prevăzându-i traiectoria, David s-a ferit din calea ei și s-a refugiat în casa lui, unde a rămas

0 zi întreagă.

4. Regele a trimis niște pândari care să-l păzească pe David până în zorii zilei, pentru ca acesta să nu fugă și să se ascundă, fiindcă dorea să-l dea în judecată și să-l condamne la moarte. Dar Michal, soția lui David și fiica regelui, care a ghicit planul tatălui său, șovăind între teamă și speranță, fiindcă era îngrijorată și de soarta ei și nu putea să trăiască fără David, s-a dus la soțul ei și i-a zis următoarele: „Ai grijă ca soarele să nu te mai găsească dimineață aici, căci altfel nu vei mai avea parte de lumina lui de-acum încolo. Fugi de acasă, atâtea vreme cât te ocrotește bezna nopții, și deie Domnul ca ea să se îndesească. Află că, o dată încăput pe mâinile lui, tatăl meu te va orti pieirii!” Ea l-a lăsat să fugă pe fereastră, scăpându-l astfel de primejdie. Apoi i-a așternut patul ca pentru un om bolnav, iar sub cuvertură a pus ficalul unei capre. Când propriu-i părinte și-a trimis oamenii după David în zorii zilei, Michal le-a spus că el se zbućiumase o noapte întreagă, a arătat celor de față patul acoperit și, prin zvâcniturile ficalului de capră care mișca cuvertura¹, i-a făcut să creadă lesne că dedesubt zăcea David abia trăgându-și suflarea. Vestea că David se îmbolnăvise în timpul nopții a fost adusă de slujitorii lui Saul, care le-a dat porunca să-l aducă așa bolnav cum era, fiindcă voia să-lucidă. Solii s-au reîntors și când au dezvelit patul, descoperind șiretlicul pus la cale de soția lui David, i-au adus regelui știrea aceasta. Saul și-a muștrat copila că l-a salvat pe dușmanul său și că și-a păcălit părintele. Dar ea și-a găsit următoarea scuză, demnă de a fi crezută. A spus că David ar fi amenințat-o cu moartea și că numai frica a împins-o să cedeze, spre a scăpa cu viață.

I se cuvenea așadar iertarea, fiindcă făcuse totul cu de-a sila și nu de bunăvoie. Apoi a adăugat: „Nu cred că ții lauciderea

¹ Stratagema relatată de Flavius Josephus este mai ingenioasă, dar și mai grotescă decât cea biblică. După ce i-a dat drumul lui David să fugă pe fereastră, Michal a luat un idol și l-a pus în pat, a pus o piele de capră pe capul lui și l-a învelit cu o haină. Gestul fiicei lui Saul demonstrează lipsa ei de considerație față de idoli (vezi *Cartea întâi a Regilor*, XIX, 12-13).

332

dușmanului tău mai mult decât la viața mea!" Saul și-a iertat atunci fiica. Dar David a fugit și s-a îndreptat spre Armatha, la proorocul Samuel, căruia i-a înfățișat cursele și că puțin a lipsit ca el să fie străpuns de sulița lui Saul, deși nu-i pricinuiseră nici un rău și nu se dovedise vreodată laș în fața vrăjmașilor, având mereu noroc în luptă, mulțumită sprijinului dat de Dumnezeu. Or, tocmai acesta era motivul pentru care Saul îl ura atât de mult pe David.

5. Când a aflat cât de nedrept a fost regele cu David, proorocul a părăsit Armatha, plecând împreună cu David spre lăcașul denumit Galbaath², unde a rămas câțeva vreme. De îndată ce a primit vestea că David se aciuase în preajma proorocului, a trimis oameni bine înarmați, dându-le porunca să-l prindă și să-l aducă la dânsul. Când aceștia au ajuns la Samuel și au întâlnit ceata lui de prooroci, s-a pogorât Duhul Domnului asupra lor și au început să proorocească la rândul lor. Auzind ce s-a întâmplat cu ei, Saul a trimis alții soli să-l prindă pe David, iar când și aceștia au avut soarta celor dintâi, a mânat alții pe urmele lor. Dar și al treilea rând de soli s-a apucat să proorocească, astfel că, plin de mânie, a plecat el însuși într-acolo. După ce a sosit aproape de locul acela, Samuel, mai înainte de a da ochi cu el, l-a făcut să rostească prooroci. O dată ajuns în preajma lui Samuel, Saul a fost atât de pătruns de Duhul Domnului încât și-a pierdut stăpânirea de sine. El s-a dezbrăcat de haine și așa a stat toată ziua și noaptea întregă, întins pe pământ, sub privirile lui Samuel și ale lui David.

6. De acolo, David s-a dus la Ionathas, fiul lui Saul, căruia i s-a plâns de capcanele întinse de tatăl său, zicând că propriu-i părinte ține cu orice preț să-lucidă, în pofida faptului că nu l-a nedreptățit și nu i-a greșit cu nimic. Ionathas l-a rugat să nu dea ascultare bănuielilor sale, nici calomniilor altora, orice ar cuteza aceștia să susțină, ci să aibă nădejde și încredere numai în el: tatăl său nu urzește asemenea planuri ucigăse împotriva lui. Căci altfel acesta i le-ar fi dezvăluit numaidecât și ei s-ar fi sfătuit împreună, pentru ca toate să fie făcute de comun acord. David s-a jurat că așa va proceda și l-a rugat să se gândească mai degrabă la salvarea lui decât să se îndoiască de adevărul vorbelor sale și să

² în *Biblie*, David și Samuel se opresc la *Naiotul cel din Rama* (*Cartea întâi a Regilor*, XIX, 18). „Naiot” sau „Nawit” este o casă ori un schit al proorocilor evrei. Harul profetic se răsfrânge și asupra solilor lui Saul, veniți să-l prindă pe David.

333

creadă că toate au fost aievea de-abia după ce va vedea sau va auzi că s-a stins din viață. David a adăugat că de aceea părintele său nu vrea să-i destăinuie nimic, tocmai fiindcă prieteneasca-i înclinare spre el îi era cunoscută.

7. Convins în acest fel de adevăratele intenții ale lui Saul, Ionathas s-a posomorât și l-a întrebat ce anume vrea să facă ceva pentru el. David i-a zis: „Eu știu că tu îmi îndeplinești bucurios toate rugămintele mele. Măine este lună nouă și în această zi datina cere să iau masa împreună cu regele meu. În cazul când socotești că e bine, aș pleca din oraș și m-aș ascunde la țară. De întrebă cumva de mine, spune-i regelui că m-am îndreptat spre Bethleem, orașul de baștină, pentru că seminția mea celebrează mare sărbătoare, având dezlegarea ta să fac acest lucru. Dacă însă, așa cum se obișnuiește atunci când un prieten îți pleacă într-o călătorie, Saul îmi va ura „Drum bun!”, poți să înțelegi din asta că nu are față de mine planuri viclene sau dușmănoase. Simplul fapt că răspunsul lui va suna altfel poate să fie dovada că urzește ceva împotriva mea. Atunci tu îmi vei dezvălui vrerea tatălui tău, pe de-o parte din milă, pe de altă parte, din prietenia pe care ți-o port și pe care tu, ca stăpân al meu, ai arătat-o slugii tale. Dacă însă găsești că am vreo vină, ucidem-mă tu însuși, luând-o înaintea părintelui tău!”

8. Profund mișcat de ultimele sale cuvinte, Ionathas i-a promis lui David să-i îndeplinească cererile și, dacă tatăl său se va arăta crud și dușmănos, va veni să-i dea de veste. Ca să-i câștige încrederea, l-a dus într-un loc liber și curat, întărind printr-un jurământ legământul că nu se va da în lături de la nimic pentru izbăvirea lui David. El i-a zis apoi: „Pe cel despre care știi tu că este mare și pretutindeni de față, pe cunosătorul gândurilor mele mai înainte ca ele să fie rostite, pe Dumnezeu îl chem drept chezaș al înțelegerii încheiate cu tine, că voi continua să iscodesc în fel și chip voința tatălui meu în privința ta, până ce voi afla dacă în mintea lui se ascunde vreun gând nesănătos. Orice descoperire a mea o voi da în vileag și nu ți-o voi ascunde, fie că e un lucru bun, fie că e unul rău. Domnul cunoaște faptul că-l rog întruna să ți se arate binevoitor în toate privințele. Întrucât este acum de partea ta, El nu te va părăsi nici în viitor și o va face chiar dacă tatăl meu sau eu însumi ne vom împotrivi din răspuseri. Gravează-ți în amintire acest legământ și, dacă voi muri cumva,

334

îngrijește-te de copiii mei, răsplătind astfel ceea ce îmi datorezi!” După rostirea jurământului, Ionathas i-a poruncit lui David să se ascundă pe câmp, în locul unde obișnuia să-și desfășoare exercițiile corporale. De îndată ce a aflat intenția tatălui său, el va veni acolo însoțit numai de un băiat. „Dacă însă, după ce am slobozit spre țintă trei săgeți, voi cere băiatului să mi le aducă (ele aflându-se chiar în fața lui), atunci poți fi sigur că nu te pândește nici un rău din partea tatălui meu. Dacă mă vei auzi rostind cuvinte potrivnice acestora, așteaptă-te la potrivnicia regelui. Și într-un caz, și în altul, mă voi îngriji de siguranța ta, ca să nu pățești nici un rău. Când vor

veni și pentru tine vremuri mai bune, amin-tește-ți de aceasta și revarsă grija ta asupra copiilor mei!" După ce a primit asigurările lui Ionathas, David s-a îndreptat spre locul asupra căruia conveniseră mai înainte.

9. În ziua următoare, când era lună nouă, după ce și-a făcut purificarea cerută de datină, regele a venit la masă. Deoarece la dreapta lui s-a așezat Ionathas, iar la stânga, comandantul oștilor sale, Abener, văzând că locul lui David rămăsese gol, Saul a păstrat deocamdată tăcerea, convins că acesta nu se curățase de pe urma legăturii cu propria-i soție. Dar când el nu și-a ocupat locul nici a doua zi după luna nouă, Saul l-a întrebat pe fiul său Ionathas de ce fiul lui Iesseus a lipsit de la masă atât ieri, cât și azi. Ionathas i-a răspuns că, potrivit unei înțelegeri și primindu-i încuviințarea, David s-a dus în orașul său de baștină, unde seminția lui celebra o sărbătoare, fiind invitat și el acolo. „Dacă-mi dai dezlegarea — a mai spus el — m-aș duce și eu până la el, fiindcă știi cât îmi este el drag!" Astfel vroia Ionathas să afle cât de pornit era tatăl său împotriva lui David și să cunoască hotărârea pe care a luat-o în ceea ce-l privea. Saul nu și-a mai stăpânit mânia și l-a împroșcat cu ocări, numindu-l fiu de fugar și dușmanul său și i-a zis că era cirac și complice al lui David. El o batjocorește și pe mama lui dacă gândește în felul acesta și nu recunoaște faptul că, atâta timp cât mai este în viață David, domnia lui i se pare nesigură. Să-l aducă, așadar, degrabă — a adăugat el — ca să primească binemeritata condamnare! Când însă Ionathas l-a întrebat ce păcat comisese David încât era atât de pornit împotriva lui, nu s-a mai mărginit să-și dea în vileag mânia numai prin vorbe și blesteme, ci și-a înșfăcat sulita și a ațintit-o asupra lui Ionathas, hărăzindu-l pieirii. Nu și-a adus gândul la îndeplinire fiindcă l-au oprit

335

prietenii s-o facă. În schimb, fiul său nu s-a mai putut îndoi de ura cu care Saul îl urmărea pe David și de hotărârea lui de a-l ucide; puțin a lipsit să-și omoare fiul cu mâna lui din pricina lui David. 10. Atunci fiul regelui s-a ridicat de la masă, fiindcă din pricina mâhnirii nu s-a mai putut atinge de bucate. Noaptea și-a petrecut-o rămânând treaz și cu ochii scăldați în lacrimi, fiindcă nu numai viața lui era în primejdie, ci și David părea sortit să moară. Dis-de-diminează s-a dus pe câmpul din fața orașului, chipurile, pentru a-și face zilnicele exerciții, în realitate, pentru a-i dezvălui lui David simțămintele tatălui său față de el, așa cum fusese înțelegerea lor. După ce a făcut tot ceea ce conveniseră mai dinainte, l-a trimis în oraș pe copilul care îl însoțea, apoi s-a dus să-l întâlnească pe David și să stea de vorbă cu el în singurătate. De îndată ce l-a zărit, David a îngenuncheat la picioarele lui și l-a numit salvatorul vieții sale. Dar Ionathas i-a poruncit să se scoale, și-au încolăcit brațele în jurul gâtului, s-au sărutat multă vreme, apoi și-au căinat printre lacrimi soarta și faptul că la vârsta lor prietenia le era prigonită de ură, viitoarea despărțire și distanțele dintre ei părându-li-se puțin deosebite de moartea însăși. Când tristețea li s-a mai potolit, s-au încurajat unul pe altul și, fiecare jurând credință celuilalt, s-au despărțit în cele din urmă.

CAPITOLUL XII

1. Fugind de rege și de amenințarea lui cu moartea, David a sosit în orașul Naba, la preotul Achimelec, care s-a mirat când l-a văzut că venise singur, fără prieteni și slujitori, și a fost dornic să știe de ce venise neînsoțit de nimeni. David i-a răspuns că regele i-a încredințat o tainică misiune, a cărei îndeplinire excludea orice însoțitor. Se înțelesese cu slujitorul său să-și dea întâlnire în locul acela. Apoi l-a rugat să-i dea provizii de drum, în

336

schimbul cărora urma să-i facă un serviciu prietenesc și să-i acorde sprijinul său. După obținerea merindelor, i-a cerut și niște arme pe care le avea la îndemână, sabie sau sulită. Întâmplător de față era și o slugă a lui Saul, de obârșie siriană, care se numea Doec și păștea catării regelui. Preotul i-a spus că nu avea nici o armă, în afară de sabia lui Goliath, care fusese închinată Domnului după uciderea filisteanului.

2. David a luat cu el această sabie și a fugit dincolo de ținuturile stăpânite de evrei, în orașul filistenilor, Gitta, unde domnea Anchus. Oamenii de casă ai regelui l-au recunoscut și l-au vestit că la ei se află David, cel care răpusesese atâtea mii de filistenii. Temându-se să nu fie ucis de rege și să se expună și aici primejdiei din cauza căreia fugise de Saul, David s-a prefăcut nebun și apucat, a lăsat să-i curgă balele pe barbă și s-a dedat la alte năzdrăvănii ale smintiiților, ca să-l convingă pe regele gittenilor că nu-și mai stăpânește cugetul. Acesta s-a supărat pe oamenii săi de casă, pentru că i-au adus pe cap un om care-și pierduse mințile, dându-le porunca să-l alunge pe David cât mai repede.

3. Așa a scăpat David teafăr din Gitta și s-a dus la seminția lui Iuda. Aici s-a adăpostit într-o peșteră din apropierea orașului Adullama, trimițând la frații lui soli care să-i vestească unde se află acum. Aceștia au venit la el împreună cu toate cimotiile lor și cu mulți alții care erau strămtorați sau se temeau de regele Saul, revărsându-se în jurul lui, dispuși să îndeplinească orice porunci le-ar fi dat dânsul. Numărul tuturor se ridica la vreo patru sute. Îmbărbătat de convingerea că ei se vor înmulți și vor veni noi ajutoare, David a părăsit acest loc și s-a dus la regele moabiților, rugându-l să-i găzduiască părinții în țara lui și să-i ocrotească până ce i se va limpezi situația. El i-a încuviințat cererea și părinții lui David s-au bucurat de multă cinste atâta vreme cât au stat la curtea lui.

4. La porunca proorocului, David a plecat din deșert și a venit să locuiască în ținutul sortit seminției lui Iuda și, supunându-se ordinului primit, s-a oprit în orașul Sara. La auzul veștii că David fusese văzut însoțit de o ceată numeroasă, au sporit teama și neliniștea lui Saul. Știind că era un bărbat viteaz și cutezător, bănuia că uneltea împotriva lui o faptă deosebită, care să-i aducă numai jale și necaz. Și-a strâns laolaltă prietenii, conducătorii de oști, precum și întreaga seminție din care făcea parte, pe muntele unde își avea reședința și, oprindu-se în locul

care se numea Arura,

337

Înconjurat de mulți curteni și de garda lui de corp, le-a spus următoarele: „Bărbați din propria mea seminție, cred că mai țineți minte binefacerile aduse de mine, ogoarele peste care v-am făcut stăpâni, funcțiile și onorurile pe care vi le-am împărțit! Vă întreb acum dacă nu așteptați daruri și mai mari din partea fiului lui Iesseus, întrucât am auzit că toți tindeți spre el, de vreme ce propriul meu fiu se străduiește din răspuțeri să-l sprijine, convingându-vă și pe voi să-l susțineți. Nu mi-e străin legământul pecetluit prin jurământ pe care l-a încheiat cu David, nici faptul că, prin vorbă și faptă, îi favorizează uneltirile împotriva mea. Totuși, voi nu vă sinchisiți de nimic, ci așteptați în liniște ceea ce urmează să se întâmple!” Când regele a tăcut și nici unul dintre oamenii de față nu i-a dat vreun răspuns, sirianul Doec, păzitorul turmelor de catâri, a spus că a văzut cum David a venit în orașul Naba, la Marele Preot Achimelec, ca să-i prezică ce-l aștepta în viitor, primind de la el provizii de drum, sabia lui Goliath, precum și călăuze sigure până la ținta călătoriei sale.

5. Saul l-a chemat atunci pe Marele Preot, împreună cu întreaga lui familie, și i-a vorbit astfel: „Ce rău sau nedreptate ți-am pricinuit pentru ca tu să-l primești cu brațele deschise pe fiul lui Iesseus, care îmi sapă domnia, înzestrându-l apoi cu provizii și cu arme? De ce i-ai rostit preziceri privitoare la viitor? Sau n-ai aflat că el a fugit de la mine și că-mi urăște casa?” Marele Preot n-a tăgăduit faptul că a făcut daruri și a recunoscut deschis că și-a ajutat oaspetele, dar nu spre a-i fi pe placul lui David, ci de dragul regelui. El i-a zis: „N-am știut deloc că ți-a devenit dușman, ci l-am socotit drept slujitorul cel mai credincios și comandantul tău peste o mie de oșteni, chiar mai mult decât atât: ca pe un ginere al regelui și o rudă apropiată! Căci oamenii obișnuiesc să acorde asemenea distincții nu unor dușmani, ci celor mai binevoitori și mai demni de încredere. De altfel, nu rostesc acum pentru prima oară preziceri, căci am făcut adesea acest lucru și mai înainte, și în alte locuri. Deoarece mi-a zis că a plecat în mare grabă într-o misiune încredințată de tine, dacă nu i-aș fi dat ceea ce își dorea, ar fi însemnat că te refuz mai degrabă pe tine, decât pe el. Nu trebuie să-ți faci o părere greșită despre mine sau, pentru că aflu abia acum de uneltirile lui David, să mă suspectezi, după cum se pare, de prietenie față de el. Căci această simpatie am arătat-o față de prietenul, ginerele și comandantul tău peste o mie de oșteni, nu față de vrăjmaș!”

338

6. Spusele Marelui Preot nu l-au convins însă pe Saul, a cărui teamă era atât de mare, încât n-a vrut să aibă încredere nici măcar în niște scuze cinstite. El a poruncit oștenilor înarmați din preajma lui să-l ucidă pe Achimelec, împreună cu întreaga lui familie. Dar fiindcă aceștia n-au cutezat să-și ridice mâna asupra Marelui Preot, temându-se mai degrabă de jignirea adusă lui Dumnezeu decât de nesupunerea față de rege, Saul i-a poruncit lui Doec să fie el călăul. Împreună cu alți ticăloși de teapa lui, el l-a ucis pe Achimelec și pe toate rudele sale. Întregul lor număr se ridica la trei sute și optzeci și cinci de oameni. Saul și-a trimis zbirii în cetatea preoțească Naba, ca să-i treacă prin ascuțișul săbiei pe toți locuitorii, fără să cruțe nici femeile, nici copiii, nici pe cei de altă vârstă, apoi să dea foc orașului. A scăpat cu viață un singur fiu al lui Achimelec, numit Abiathar. Așa s-a îndeplinit ceea ce-i prezisese odinioară Dumnezeu Marelui Preot Eli, că, datorită nelegiurii ambilor fii, urmașiii lui vor pieri în întregime.

7. Crâncena faptă săvârșită de regele Saul, care a căsăpît o întreagă familie sacerdotală, fără să aibă milă de vârsta fragedă sau respect față de bătrâni, ca și nimicirea cetății alese de Dumnezeu să fie patria și școala preoților și a proorocilor, îngăduie tuturor să înțeleagă și să pătrundă firea omenească. Atâta timp cât duc o viață domestică și nu sunt răsfățați de noroc, fiindcă nu pot să-și asculte înclinarea naturală și nu cutează să acționeze după bunul lor plac, oamenii sunt buni și cumpătați și nu urmăresc altceva decât dreptatea, punându-și tot sufletul și dându-și întreaga osteneală. Atunci ei sunt pe deplin convinși că Dumnezeu ia parte la toate faptele îndeplinite de oameni în timpul vieții lor și nu numai că le vede realizările, ci le cunoștea dinainte gândurile, după când la îndeplinirea acestora. Când însă au dobândit puterea și cinstirea, ei se leapădă de toate datinile și obiceiurile proprii, își scot masca, aidoma actorilor aflați pe scenă, spre a-și dovedi îndrăzneala, aroganța și disprețul față de tradițiile omenești și divine. Cu toate că ceea ce li s-ar potrivi cel mai mult ar fi să tindă spre evlavie și dreptate, de vreme ce sunt cei mai expuși invidiei, întrucât gândurile și isprăvile lor sunt în atenția tuturor, ei se poartă atunci în toate privințele în chip sfidător, ca și cum Dumnezeu i-ar fi pierdut din vedere, ba chiar se sperie de puterea lor. Dacă se tem, fiindcă au auzit un zvon, dacă urăsc, fiindcă așa li s-a năzărit, sau dimpotrivă, iubesc fără rost, li se pare că asta trebuie să fie în mod sigur și aievea pe placul oamenilor și al lui

339

Dumnezeu. Dar la viitor nu se gândesc și cinstesc mai întâi pe cei ce s-au ostenit mult pentru ei, ca mai târziu să-i pizmuiască. Pe bărbatul care a fost înaintat la un rang foarte înalt, după aceea ei nu numai că-l deposează de tot, ci atentează chiar și la viața lui, atribuindu-i crime atât de mari, încât îți vine greu să le crezi. Condamnările nu se dau pentru nelegiurii demne de a fi pedepsite, ci pentru clevetiri și denunțuri scutite de o cercetare prealabilă, iar ele se abat nu asupra celor care le merită cu prisosință, ci asupra celor care nu pot scăpa de moarte. Toate acestea au fost confirmate de către Saul, fiul lui Chiș, primul rege al evreilor după ce s-a încheiat dominația aleșilor și cărmuirea Judecătorilor, cel care a ucis trei sute de preoți și de prooroci, apoi le-a distrus din temelii cetatea, lipsind templul Domnului de sacrificatori și prezicători, fără să le cruțe orașul de baștină, unde s-ar fi putut forma urmașii lor.

8. Dar Abiathar, fiul lui Achimelec, singurul care a scăpat teafăr din familia preotească masacrată de Saul, a fugit la David, vestindu-i nenorocirea ce s-a abătut peste toți ai săi și mai ales că și-a pierdut tatăl. Gazda i-a spus că, atunci când l-a văzut pe Doec, nu s-a îndoit că el punea ceva la cale. Numai de cât i s-a trezit bănuiala că el era pricina nenorocirilor sale. Apoi i-a cerut lui Abiathar să rămână la el, fiindcă nu se putea ascunde nicăieri mai bine decât acolo.

CAPITOLUL XIII

1. Aflând între timp că filistenii năvăliseră în ținutul cillanilor și-l pustiiseră, David s-a oferit să pornească cu oastea împotriva lor dacă Dumnezeu, întrebat de prooroc, îi va îngădui și îi va făgădui victoria. Deoarece Domnul i-a dat un răspuns favorabil, el s-a năpustit cu tovarășii săi asupra filistenilor, a ucis pe mulți dintre aceștia, alegându-se cu o pradă bogată, dar a mai

340

zăbovit la cillani până ce aceștia și-au adus în siguranță recolta de la arie. De popasul lui David a aflat și regele Saul. Expediția pe care a cutezat s-o întreprindă și succesul care a încununat-o nu puteau să rămână zăvorâte în ținutul unde se desfășuraseră faptele, astfel că vestea s-a răspândit în lung și-n lat, ajungând la urechile tuturor, inclusiv ale regelui, împreună cu numele celui ce obținuse victoria. Saul s-a bucurat nespus când a auzit că David era la Cilla, convins că Dumnezeu l-a dat pe mâna lui, fiindcă l-a silit să intre într-o cetate înzestrată cu ziduri, porți și zăvoare. A poruncit, așadar, întregului popor să-și îndrepte oastea împotriva Cillei, să-l prindă pe asediatul David și să-lucidă. Când a înțeles cum stau lucrurile și Dumnezeu i-a dezvăluit că cillanii îl vor preda lui Saul dacă va rămâne în mijlocul lor, David și-a luat cu el cei patru sute de oameni, îndreptându-se spre pustiul situat mai sus de Enghedain. De îndată ce a auzit că David reușise să scape de cillani, Saul a pornit războiul împotriva lui.

2. De acolo, David a purces spre localitatea din ținutul Zif, care se numea Căina („Cea nouă”), unde Ionathas, fiul lui Saul, s-a întâlnit cu el și l-a salutat. L-a îndemnat să nu-și piardă cumpătul, ci să-și pună speranța în viitor, fără să se incline în fața greutăților de acum. Căci el va fi rege și toate trupele evreilor vor ajunge sub comanda lui: asemenea țeluri înalte nu pot fi atinse decât cu prețul unor mari eforturi. Apoi ajutat iarăși că, atât cât va trăi, el va păstra cu sfințenie credința și prietenia dintre ei, luându-l pe Dumnezeu ca martor al legământului, și a chemat blestemul asupra lui dacă-și va încălca învoiala. După aceea, Ionathas l-a părăsit, eliberându-l de teamă și de griji, și s-a întors acasă. Ca să-și atragă favoarea regelui, zifenii l-au anunțat pe Saul că David se află pe meleagurile lor și că vor să-l dea în mâna lui de va binevoi să vină el însuși: de îndată ce zifenii ocupă trecă-toarea, fugarul nu mai are scăpare. Regele i-a lăudat pentru zelul lor, le-a mulțumit pentru că i-au arătat unde era dușmanul său, făgăduindu-le să-și arate în curând recunoștința prin răsplata ce li se cuvenea, apoi și-a trimis zbirii să-l caute pe David și să cutreiere pustiul. Le-a dat asigurarea că-i va urma în curând. Dar zifenii s-au străduit să-l caute și-l prindă pe David înainte de venirea regelui, ca să-și asigure pretențiile lor la recunoștința crăiască nu numai pentru faptul că l-au dat în vileag, ci mai ales fiindcă l-au predat în mâinile lui. Intenția lor a fost nedreaptă și

341

ticăloasă, căci, în pofida faptului că nu-i amenința nici o primejdie dacă nu l-ar fi denunțat pe David lui Saul, numai din dorința de lingușire și râvna de a obține câștiguri de la rege, zifenii l-au înfierat și au promis să-l captureze pe bărbatul îndrăgit de Dumnezeu și condamnat fără vină la moarte, deși putea să rămână ascuns. Aflând însă de la Dumnezeu vicleșugul plănuț de zifeni cu prilejul sosirii regelui, David le-a părăsit ținutul prin trecătoarea lor, fugind spre o stâncă înaltă din pustia Maon.

3. Dar Saul s-a grăbit să-l urmărească pe David. Înștiințat între timp că își găsise scăparea prin trecătoare, el s-a îndreptat spre cealaltă parte a stâncii¹. Tocmai când îl hărțuia pe David și era gata să pună mâna pe el, Saul a fost chemat să se întoarcă, primind vestea că în teritoriul evreilor năvăliseră din nou filistenii. A făcut așadar cale întoarsă, mărșăluind împotriva lor, căci a socotit că era mult mai necesar să le pedepsească îndrăzneala, fără să-și lase țara la discreția invadatorilor, decât să-și hăituiască un dușman personal.

4. Așa a scăpat David de primejdie când își pierduse orice speranță și s-a îndreptat iarăși spre strămtorile din Enghedain. După ce i-a respins pe filistenii, Saul a primit știrea că David se ascunsese în ținutul enghedainilor. A plecat într-acolo însoțit de trei mii dintre ostașii săi cei mai destoinici. În timp ce se afla departe de ținta dorită, regele a văzut lângă drum o peșteră adâncă și scobită, foarte întinsă și în lungime și în lățime, înlăuntrul căreia se ascunseseră, din întâmplare, David cu cei patru sute de însoțitori ai săi. Deoarece natura îi cerea să-și facă nevoie, Saul a intrat de unul singur în peșteră. Zărit de unul dintre soții lui David, acesta i-a spus că l-a văzut și că sosise momentul să-șiucidă vrăjmașul pe care Dumnezeu îl scosese în calea lui, sfătuindu-l să taie capul lui Saul și să pună o dată capăt vieții sale rătăcitoare, plină de necazuri. David s-a sculat și i-a tăiat numai poala hainei de deasupra, apoi s-a căit, părându-i-se o faptă nedreaptă să-și omoare stăpânul pe care Domnul îl ridicase la rangul regesc. Chiar dacă el venise cu gânduri ucigașe, nu se cuvenea să se poarte aidoma lui. După ce a ieșit din peșteră Saul, David s-a grăbit să-l ajungă din urmă și l-a strigat să-i dea

¹ De aici i s-a tras numele de Sela-Hemahlecot = 5*na împărțirii (*Cartea întâi a Regilor*, XXIII, 27).

342

ascultare. Când regele și-a întors privirea, David s-a aruncat cu fața la pământ, cum cerea datina închinăciunii, și

i-a spus următoarele: „Rege, nu se cade să-ți pleci urechile la calomniile răutăcioase și deșarte urzite pe seama celor demni de încrederea ta, și să te îndoiști de cei pe care poți să-i numești prietenii tăi cei mai buni, ci mai ales prin faptele propriu-zise să vezi cât de mult ține fiecare la tine. Calomniile sunt amăgitoare, pe când toate faptele scot la lumină bunele intenții pe care le avem aieva. Căci vorbele rostesc în aceeași măsură și adevărul și minciuna, pe când faptele ne îngăduie să privim în față sufletul gol. Din ele poți să deduci cât de binevoitor sunt față de tine și de familia ta, și nu din infamiile atribuite mie, pe care nici nu le-am conceput și nici nu le-aș fi putut înfăptui. Cu toate acestea, îmi hărțuiești sufletul cu îndârjire, zi și noapte nu chibzuiești la nimic altceva decât la felul în care să-mi iei viața și vai! cât de nedrept ești cu mine! Cum de-ai putut să cazi în marea greșală de-a fi convins că eu urmăresc să teucid? Și cum nu-ți dovedești lipsa de evlavie față de Dumnezeu câtă vreme îmi dorești moartea, de parcă ți-aș fi dușman, mie, omul care astăzi te-a cruțat când putea prea bine să se răzbune pe tine și să te pedepsească. Dacă aș fi dorit într-adevăr pieirea ta, nu m-aș fi folosit de această ocazie favorabilă, nelăsându-te să-mi scapi printre degete? Atunci când ți-am tăiat poala de la haină, puteam la fel de lesne să-ți zbor capul de pe umeri!” Pentru a-și adevăra vorbele, David a arătat poala veșmântului, apoi a adăugat: „Eu m-am abținut de la îndreptățita mea răzbunare; pe când tu nu te sfiești deloc să mă urmărești cu neiertătoarea ta ură! Fie ca Domnul să se pronunțe în favoarea mea sau a ta și să ne judece după purtarea fiecăruia!” Saul a rămas înmărmurit când și-a dat seama de primejdia prin care trecuse și, înduioșat de cumpătarea și noblețea tânărului, a oftat adânc. David i-a urmat pilda și atunci el i-a spus: „Sunt mai îndreptățit decât tine să oftezi! Mi-ai hărăzit numai binele, pe când eu ți-am pricinuit numai răul. Ai dovedit azi că în tine dăinuie simțul de dreptate al străbunilor noștri, lăsând să rămână în viață dușmanul capturat în pustietate. Acum recunosc că domnia ți-e sortită de Dumnezeu și că vei deține puterea peste toți evreii. Făgăduiește-mi prin jurământ că nu-mi vei stârpi neamul, amin-tindu-ți de nedreptățile ce ți le-am făcut, și nu vei grăbi pieirea copiilor mei, că-mi vei apăra și ocroti familia!” David a depus

343

jurământul cerut și l-a lăsat pe Saul să plece spre casa lui, iar el s-a reîntors la strungile din munții Mastheron. 5. În vremea aceea a murit proorocul Samuel, bărbat pe care evreii l-au cinstit foarte mult. Aleasa lui virtute și prețuirea pe care i-a arătat-o poporul au reieșit din adâncă jale a acestuia, ca și din faptul că, la înmormântare, funeraliile sale s-au desfășurat cu mare pompă. A fost îngropat în Armatha, locul său de baștină, și mulțimea l-a deplâns multe zile în șir, dar nu ca la un doliu public pe care îl porți după un străin, ci ca și cum fiecare ar fi pierdut o rudă apropiată. Fusese făcut de natură să fie nespus de drept și de bun, fiind iubit de Dumnezeu tocmai pentru asta. După moartea Marelui Preot Eli, a cârmuit singur poporul vreme de doisprezece ani și a mai trăit încă optsprezece ani sub domnia lui Saul.

6. Pe atunci, printre zifenii din orașul Emma se număra un om bogat, cu numeroase turme. Avea la pășunat trei mii de oi și o mie de capre. David poruncise oamenilor săi să lase neatînse turmele bogătașului și să nu-l păgubească, fie din lăcomie, fie constrânși de nevoie sau legănați de iluzia că vor rămâne nedescoperiți în deșert. Datina mai veche a tuturor era să nu aduci daune nimănui, însușirea bunurilor unui străin nefiind îngăduită de Dumnezeu. David își instruisese astfel însoțitorii pentru că trăgea nădejdea să câștige bunăvoința unui om cumsecade și demn de grija ce i se purta. Dar Nabal (căci așa se numea el) avea, dimpotrivă, o fire aspră, năravuri rele și ducea un trai ursuz; în schimb, nevasta lui era bună, chibzuită și frumoasă la chip. La vremea când se tundeau oile, David a trimis la acest Nabal pe zece dintre oamenii săi, să-l salute și să-i ureze ca mulți ani de acum încolo să aibă aceeași îndeletnicire. Apoi l-a rugat să-i dea ceva din ceea ce îi prisosea, fiindcă știa de la păstorii săi că el cutreiera de multă vreme deșertul, fără să aducă daune, ci mai degrabă ocrotindu-i și turmele, și paznicii lor. Nu va regreta mai târziu faptul că l-a dat ceva lui David. Dar când trimișii săi au ajuns la Nabal, acesta le-a făcut o primire neprietenoasă și morocănoasă. El i-a întrebat cine era, de fapt, David și când a auzit că-i fiul lui Iessaeu, a răspuns: „Atât de înfumurați au devenit robii evadați, purtându-se fără pic de rușine după ce au fugit de la stăpânii lor!” Când aceste vorbe au ajuns la urechile sale, David a fost cuprins de o furie năprasnică și a poruncit ca patru sute

344

L

dintre oamenii săi bine înarmați să-l urmeze, alți două sute fiind lăsați să păzească bagajele (căci numărul celor strânși în jurul lui se ridica la șase sute), apoi a pornit împotriva lui Nabal, după ce s-ajurat că în aceeași noapte îi va prăda casa și întreaga avuție. David era foarte pornit împotriva lui nu numai pentru că Nabal se arătase nerecunoscător, nedăruindu-i nimic, deși se purtase cu el atâta de frumos, ci fiindcă îl și batjocorise, în pofida faptului că nu-l jignise cu nimic.

7. Un rob dintre cei care păzeau turmele lui Nabal a povestit însă stăpânei sale, soția acestuia, că David, trimițându-și oamenii la soțul ei să-i ceară o favoare, nu numai că n-a obținut de la el meritata răsplată, ci a fost

întâmpinat cu grele vorbe de ocară, deși David fusese ocrotitorul turmelor și-și dovedise cu prisosință bunăvoința. Această faptă putea să aducă ponoase stăpânului său. De îndată ce a primit vestea, Abigail (căci acesta era numele ei) a poruncit robului să pună samarul pe spinarea asinei sale, încărcând-o cu tot felul de daruri și, fără să sufle nici un cuvânt despre asta soțului ei (a cărui minte era amețită de băutură), a plecat înaintea lui David. L-a întâlnit într-o trecătoare a muntelui, însoțit de patru sute de oameni bine înarmați, mărșăluind împotriva lui Nabal. Cum a dat cu ochii de el, femeia a sărit de pe spinarea asinei și a căzut cu fața la pământ, în semn de închinăciune, și l-a implorat pe David să uite cuvintele lui Nabal: „nimeni nu ignoră că numele ei se potrivea de minune (fiindcă în limba ebraică Nabal înseamnă „nebunie”). Ea s-a scuzat că nu-l văzuse pe nici unul dintre solii lui, apoi a adăugat: „Te rog, așadar, să mă ierți și să-i mulțumești lui Dumnezeu că te-a împiedicat să-ți pătezi mâinile cu sânge omenesc. El se va răzbuna pe cei care îți doresc răul, dacă tu vei rămâne nepângărit de omor. Nenorocirea care îl pândește pe Nabal să cadă pe creștetul vrăjmașilor tăi! Arată-te binevoitor cu mine și socotește că sunt demne de tine darurile acestea, iar mânia cu care îmi urmărești soțul și casa lui alung-o de dragul meu! Se cuvine ca tu să fii îngăduitor și omenos, mai ales că-ți este hărăzit să domnești!” David i-a primit darurile și i-a zis: „Mila Domnului te-a trimis acum înaintea mea, femeie, altfel n-ai mai fi apucat ziua de mâine! Am jurat să nimicesc în această noapte casa lui Nabal și să nu mai las în viață nici unul din familia omului rău și nerecunoscător față de mine și de însoțitorii mei. Prin grija ce ți-o poartă Domnul,

345

mi-ai ieșit în întâmpinare la momentul potrivit, ca să-mi potolești apriga mânie. Dar Nabal, care a fost ocolit de moarte, mulțumită ție, tot nu va scăpa până la urmă de pedeapsă. Căci răutatea lui îl va sorti pieirii cu alt prilej!” 8. După rostirea acestor cuvinte, David a lăsat femeia să-și vadă de drum. La întoarcerea ei acasă, și-a găsit soțul petrecând la un ospăț alături de mulți invitați, și cum era amețit de vin n-a vrut atunci să-i spună nimic despre cele întâmplate. Dar a doua zi, după ce se trezise din beție, femeia i-a dezvăluit totul și, datorită cuvintelor ei și durerii pe care i-au pricinuit-o, și-a pierdut puterile întregul său trup, rămânând țeapăn, ca un mort. La vreo câteva zile, zece la număr, Nabal s-a stins din viață. Când a primit vestea morții lui, David a zis că Dumnezeu l-a pedepsit pe bună dreptate; propria lui răutate i-a adus pieirea, fără să mai fie nevoie ca el să-și mânjească mâinile cu sânge. De aici a tras el învățătura că Domnul îi osândește pe ticăloși și că se preocupă de fiecare om în parte, cei buni fiind răsplătiți prin lucruri asemănătoare, în timp ce nelegiuții primesc o pedeapsă aspră. A trimis numadecât soli la văduva lui Nabal și a chemat-o să-i devină soție. Celor sosiți la ea le-a spus că nu era demnă nici măcar să îmbrățișeze picioarele lui David, dar a venit, în cele din urmă, cu tot respectul cuvenit. Iar David a luat-o de nevastă, făcându-i această cinste, pentru modestia, buna purtare și frumusețea ei. David a avut și mai înainte o soție, pe care o adusese din orașul Abisar. Iar pe Michal, fiica lui Saul, care fusese de asemenea căsătorită mai întâi cu David, propriul ei părinte a dat-o de nevastă lui Pheltias, fiul lui Lis din orașul Gethla.

9. După câțeva vreme, niște zifei l-au vestit pe Saul că David se pripășise din nou în ținutul lor și că sunt în stare să-l captureze lesne dacă el ar veni în ajutorul lor. Atunci Saul s-a îndreptat spre ei cu trei mii de oșteni aleși și, la sosirea nopții, și-a așezat tabăra în locul numit Secela. Când a aflat că Saul pornise împotriva lui, David a trimis iscoade cărora le-a poruncit să-l anunțe în ce loc al ținutului poposise regele. De îndată ce aceștia i-au spus că Saul sosise la Secela, el a plecat pe ascuns în timpul nopții, însoțit de Abisa, fiul surorii sale Saruia, și de Achimelec din Chetta și s-a furișat împreună cu ei în tabăra lui Saul. În timp ce regele dormea adânc, în jurul lui stând culcați oștenii în frunte cu Abener, căpetenia oștirii, David s-a strecurat în cortul regesc, ușor de re-

346

r

cunoscut după pat și după suliță (aceasta era înfiptă în pământ la căpătâiul lui). David n-a cutezat să-și ridice mâna împotriva lui Saul și nu i-a îngăduit să facă acest lucru nici lui Abisa, care ardea de nerăbdare și era gata să-l străpungă. El socotea drept o cumplită greșeală să curmi viața unui rege uns de Dumnezeu, oricât de rău ar fi fost acesta (fiindcă pedepsirea lui va veni la momentul potrivit, din partea celui care i-a dăruit puterea). Pentru a dovedi totuși că a fost în tabără, ca să-l ucidă pe rege, dar se abținuse s-o facă, David a luat cu el sulița și vasul cu apă, aflate întâmplător în preajma locului unde se odihnea Saul, și, fără să bage de seamă nimeni, fiindcă erau adormiți cu toții, s-a îndepărtat nestingherit, după ce înfăptuise sub ocrotirea întunericii ceea ce plănuse împotriva oștenilor regelui. A trecut apoi peste un torent și s-a urcat pe vârful unui munte, de unde putea fi auzit mai bine. De acolo i-a strigat pe oștenii lui Saul și pe Abener, căpetenia oștirii, adresându-se pe această cale mulțimii. Când l-a auzit căpetenia oștirii și a întrebat cine l-a strigat pe numele său, David i-a răspuns astfel:

„Sunt eu, fiul lui Iessaeu, cel silit să fugă de voi! Dar-cum se face că tu, bărbatul puternic, pe care regele l-a pus mai presus decât ceilalți curteni, păzești în atâta delăsare trupul stăpânului tău? Te îmbie oare somnul dulce, în loc să te îngrijești de ocrotirea lui? Pentru așa ceva meritați să vi se dea pedeapsa cu moartea, fiindcă n-ați băgat de seamă că unii dintre noi s-au furișat în tabără până în preajma regelui și a tuturor celorlalți. Caută, așadar, sulița regelui și vasul său de apă și pricepe singur că tabăra a fost pândită de primejdie fără ca nimeni să simtă ceva!" Saul a recunoscut glasul lui David și a înțeles că, datorită somnului și neglijenței străjilor sale, fusese la cheremul lui, dar că el l-a cruțat, deși ar fi fost pe deplin îndreptățit să-l ucidă pe loc. Saul i-a adus mulțumiri pentru propria izbăvire și l-a îndemnat pe David să-și recapete încrederea și să-și alunge teama că-i va mai pricinui un rău, întorcându-se la casa lui. S-a convins acum că el însuși nu se iubește atât de mult cât îl îndrăgește pe el David, cel care l-a oblatuit adesea, dându-i numeroase dovezi de bunăvoință, deși era urmărit întruna. Chiar dacă de-atâtea ori fusese trimis în surghiun și nevoit să îndure multe chinuri sufletești, departe de ceata prietenilor și a rudelor sale, el n-a încetat să-i rămână credincios, salvându-i în câteva rânduri viața, aflată neîndoielnic în primejdie de moarte. David

347

i-a cerut lui Saul să-i trimită pe cineva care să-i aducă sulița și vasul de apă, apoi a adăugat: „Dumnezeu ne va judeca pe fiecare după firea și faptele noastre, El știind bine că azi aș fi putut să te ucid, dar m-am abținut s-o fac!"

10. Scăpat teafăr și a doua oară din mâinile lui David, Saul s-a întors la cetatea sa de scaun și de baștină. Temându-se să nu fie prins de Saul dacă mai rămânea, David a găsit că era mai înțelept să fugă în țara filistenilor, adăstând între hotarele ei. Cu cei șase sute de oameni strânși în jurul lui, s-a dus la Anchus, regele din Gitta, unul dintre cele cinci orașe filistene. Regele l-a primit prietenește pe el și însoțitorii lui, dându-le locuințele cuvenite, și David a viețuit astfel la Gitta, împreună cu ambele sale soții, Achima și Abigaea. Când i-a parvenit această știre, Saul a renunțat să mai plece împotriva lui sau să-și trimită oștenii pe urmele sale: își primejduse până acum de două ori viața și puțin a lipsit să cadă în mâinile celui pe care vroia să-l prindă. Dar David n-a vrut să rămână în orașul gittenilor și l-a rugat pe regele care l-a primit cu brațele deschise să-i dea o cetățuie din ținutul său unde să locuiască singur. El se temea că, prin șederea lui îndelungată în oraș, să nu devină o pacoste și o povară. Atunci Anchus i-a dăruit un târgușor cu numele de Secela, pe care David l-a îndrăgit atât de mult încât, o dată ajuns rege, l-a îngrijit ca pe proprietatea sa, urmașii lui procedând la fel. Dar despre asta vom mai vorbi cu alt prilej. Răstimpul petrecut de David în Secela a fost de patru luni și douăzeci de zile. În această vreme el a întreprins pe ascuns incursiuni în ținuturile serreților și amaleciților, învecinați cu filistenii, le-a pustiit țara și, ca pradă, a strâns multe vite și cămile. Nu i-a cruțat însă pe prizonieri, de teamă că-l vor pârî regelui Anchus, căruia i-a trimis în dar o parte din pradă. La întrebarea regelui, de la ce dușman provenea captura, David a răspuns: „De la iudeii care locuiesc către miazăzi și spre șes". Anchus a dat crezare spuselor sale. El trăgea nădejdea că David va fi stăpânit de ură față de neamul său și, cât va trăi, îi va fi slugă, locuind în țara lui.

348

CAPITOLUL XIV

1. În vremea aceea, filistenii au hotărât să facă o nouă expediție împotriva israeliților și, trimitând tuturor aliaților din jurul lor chemarea să-și dea întâlnirea pentru război la Renga, de unde urma să pornească asaltul general împotriva evreilor, Anchus, regele gittenilor, i-a cerut lui David să vină cu ceata lui de oșteni, spre a lua parte la lupta cu evreii. El i-a făgăduit numaidecât sprijinul său și a zis că sosise momentul să-și arate recunoștința pentru binefacerile aduse și pentru ospitalitatea cu care fusese primit. Dornic să-l atragă de partea lui și mai mult, regele i-a promis lui David că, dacă va ieși biruitor în luptă și războiul se va desfășura după așteptările sale, îl va introduce în garda lui de corp.

2. Saul, regele evreilor, alungase din țara lui ghicitorii și ventrilocii și pe toți cei care practicau asemenea arte, cu excepția proorocilor. Când a auzit că filistenii se apropiau în marș și își așezaseră tabăra în șesul din preajma orașului Suna, s-a grăbit să-i întâmpine cu trupele sale. După ce a ajuns pe muntele numit Gelboe, el și-a așezat propria tabără față în față cu cea a vrăjmașilor. Tulburarea care l-a cuprins n-a fost mică atunci când a văzut că oastea dușmană părea vădit mai numeroasă și mai puternică decât a lui. Prin intermediul proorocilor săi l-a rugat pe Dumnezeu să aibă bunăvoința de a-i destăinui deznodământul bătăliei. Deoarece Domnul nu i-a dat nici un răspuns, spaima lui a sporit încât tot curajul i-a pierit, întrezărind în sinea lui înfrângerea care părea inevitabilă dacă nu primea ajutorul lui Dumnezeu. De aceea a poruncit să fie găsită o femeie ventrilocă și în stare să cheme sufletele morților, ca să afle de la ea cum îi vor merge treburile. Fiindcă ginta ventrilocilor aduce din lumea cealaltă duhurile răposaiților și cu ajutorul acestora prezice viitorul celor dornici să-l cunoască din vreme. Unul dintre slujitorii săi l-a înștiințat că o asemenea făptură se găsea în orașul Endor și, fără știrea oștirii întregi, după schimbarea veșmintelor regești, Saul a luat doi slujitori dintre cei mai credincioși și, în toiul nopții, s-a dus la femeia din Endor, spre a-i cere să-i prezică viitorul, chemând sufletul unui mort numit de el. Dar femeia l-a refuzat

349

și i-a spus că nu-l poate disprețui pe rege, care alungase din țara lui tagma prezicătorilor. N-ar fi deloc o dovadă de omenie ca, fără să-i fi pricinuit cândva o nedreptate, el s-o momească la săvârșirea unei fapte interzise, a cărei descoperire atrăgea după sine pedeapsa cu moartea. Dar regele s-a jurat că nimeni nu va afla nimic și că nu va dezvălui altuia prezicerea ei, punând-o astfel în afară de orice pericol. După ce prin jurământul său i-a alungat orice teamă, Saul i-a poruncit să aducă sufletul lui Samuel. Neștiind cine era Samuel, femeia l-a chemat din tărâmul subpă-mântean. La apariția acestuia, femeia s-a fâstâcit în fața bărbatului semeț și plin de măreție divină și, tulburată de înfățișarea lui, a exclamat: „Oare nu ești tu regele Saul?” Căci Samuel îi arătase cine era el. Când Saul a încuviințat acest lucru și a întrebat-o ce anume o speriasă, femeia i-a spus că vede un bărbat cu înfățișarea divină, ieșind din pământ. El i-a cerut să-i vorbească despre chipul, îmbrăcămintea și vârsta lui, iar femeia i-a răspuns că era un bătrân cu figură aleasă, îmbrăcat într-o lungă haină preoțească. Devenind acum limpede că era Samuel, regele a căzut cu fața la pământ și s-a închinat. Când sufletul lui Samuel a întrebat ce l-a făcut să-i tulbure liniștea și să-l aducă de pe tărâmul celălalt, Saul s-a plâns că nevoia l-a silit s-o facă. Dușmani de temut au tăbărit asupra lui, fără ca el să se poată opune nenorocirilor prezente, Domnul l-a părăsit și nu vrea nici prin prooroci, nici prin vise prevestitoare să-i dezvăluie viitorul: de aceea a recurs la dânsul, care l-a ajutat și mai înainte. Dar Samuel, care știa că sfârșitul vieții lui Saul era aproape, l-a asigurat că nu mai avea nici un rost să-și cunoască viitorul câtă vreme Domnul se depărtase de el. A adăugat apoi: „Se cuvine să știi că-i este sortit lui David să fie rege și el va încheia cu bine războiul. În schimb, tu, așa cum ți-am prezis pe când mai trăiam încă, îți vei pierde, deopotrivă, puterea și viața, fiindcă în războiul dus împotriva amaleciților nu te-ai supus lui Dumnezeu și ai încălcat poruncile sale. Afla, așadar, că El îți va da oastea pe mâinile dușmanului, iar tu și fiii tăi, căzând în bătălia de mâine, veți fi împreună cu mine!”

3. La auzul acestor vorbe, Saul a amuțit de supărare și s-a prăbușit la pământ, fie din cauza durerii pe care i-o pricinuisă proorocirea, fie din cauza istovirii (fiindcă de-a lungul zilei trecute, precum și al nopții, nu pusese un dумicat în gură). După ce Saul

ir

și-a revenit cu mare greutate, femeia l-a îmbiat stăruitor să mănânce ceva și i-a cerut să-i acorde această favoare pentru teme-rara-i prezicere, pe care, deși n-ar fi avut voie s-o facă, de teama lui, necunoscându-l câtuși de puțin, a luat-o asupra ei și a rostit-o. De aceea, l-a rugat să se așeze la masă și, înfruptându-se din bucatele ei, să-și recapete puterile și să se întoarcă teafăr la oastea lui. Dar fiindcă el se codea și, în adâncă-i mâhnire, nu se atîngea de nimic, femeia a stăruit până ce l-a convins în cele din urmă. Ea nu avea decât un vițel pe care se străduise să-l crească în casa ei, ca femeie sărmană care trăia din truda mâinilor sale, mulțu-mindu-se cu singura-i avuție. S-a grăbit să taie vițelul, i-a fript carnea și a pus-o în fața slujitorilor și a lui. Saul a plecat apoi spre propria-i tabără în cursul aceleiași nopți.

4. Se cuvine să lăudăm dărnicia acestei femei simple. Deși regele, fără s-o vadă niciodată la față, îi interzisese să-și desfășoare meseria prin care treburile gospodăriei ar fi mers mai bine și ar fi prosperat, ea n-a ținut seama de faptul că o nedreptățise prin condamnarea științei sale, nici nu l-a disprețuit și alungat ca pe un străin sau ca pe un necunoscut, ci s-a arătat miloasă, l-a mângâiat, l-a îmbiat să se înfrupte din mâncarea privită multă vreme cu dezgust și, din marea-i sărăcie, i-a dat din belșug și cu dragă inimă ce avea, fără să-și pună nădejdea în răsplată sau recunoștință (știind prea bine că Saul urma să moară). Firea oamenilor este făcută anume să-și arate înclinarea de a face un bine tuturor celor de la care pot să primească, la rândul lor, o favoare, dându-le satisfacție deplină. Să urmăim minunata pildă a acestei femei și să dăm sprijinul nostru tuturor celor nevoiași și să socotim că nimic nu este mai util și mai convenabil neamului omenesc și totodată mai drag lui Dumnezeu decât râvna de a împărți binefaceri. Dar despre această femeie am spus destule lucruri. Cuvântarea mea are acum în vedere ceea ce este spre folosul orașelor, popoarelor și ginților și pe placul oamenilor buni, fiindcă îi îndeamnă pe toți să susțină virtutea, să dobândească gloria și să-și deschidă calea către veșnica lor dăinuire, stimulând dorința cărmuitorilor de neamuri și căpeteniilor de cetăți să înfăptuiască fapte vitejești, încât să înfrunte primejdiile sau să moară pentru patrie, chiar dacă învață să întâmpine cele mai mari nenorociri. Saul, regele evreilor, mi-a dat prilejul menționării acestor lucruri. Deși știa ce-o să se întâmple și, potrivit

350

351

prezicerii proorocului, moartea lui era aproape, n-a vrut să fugă de ea sau, de dragul vieții, să-și dea oastea în mâinile vrăjmașilor și astfel să-și înjosească demnitatea regească, ci s-a expus de bunăvoie primejdiilor pe sine, întreaga casă și pe copiii săi, căci i s-a părut mai glorios ca, împreună cu ei, să piară luptându-se pentru propriul popor. El a preferat să-și hărăzească morții feciorii, care erau niște viteji, decât să-i păstreze în viață, fără să fie sigur de soarta lor viitoare: în loc de moștenitori și urmași, lăsa în urma lui faima și o amintire veșnică. De aceea doar pe el îl cred un bărbat drept, viteaz și înțelept și oricine a fost sau va fi aidoma lui poate să se bizuie pe

unanima recunoaștere a virtuților sale. Nu mi se pare drept să fie numiți eroi cei care pleacă la război cu certitudinea victoriei și cu speranța că se vor întoarce nevătămați, oricâte fapte au săvârșit ei, chiar dacă în istorii sau alte scrieri ei sunt menționați ca atare. Vorbe de laudă, firește, merită și aceștia; totuși, bărbați de ispravă, foarte curajoși și disprețuitori de primejdii pot fi numiți într-adevăr numai cei ce urmează pilda lui Saul. Cel care, străin de ceea ce-l așteaptă în război, nu șovăie deloc să pornească, ci se avântă în luptă, nesigur de viitorul lui, nu dă dovadă de un deosebit curaj, oricâte isprăvi mari ar săvârși. Îl socotesc un bărbat puternic și într-adevăr viteaz mai degrabă pe cel ce, atunci când nu se simte animat de gânduri liniștitoare și cunoaște dinainte că se îndreaptă spre o moarte sigură, se aruncă în iureșul bătăliei, fără să se înfricoșeze, fără să se sperie de pericol, ci mergând cu bună știință în întâmpinarea lui. Așa a făcut Saul, spre a dovedi că la fel trebuie să procedeze toți cei ce vor să dobândească gloria postumă, mai ales regii, care, prin faptul că dețin cel mai înalt rang al puterii, departe de a putea pricinui vreun rău supușilor lor, au datoria să pară nespuse de buni față de ei. Despre Saul și neasemuita lui vitejie mai avem multe de zis în afara acestora, dar materialul înfățișat deja mi se pare îndestulător. Ca să nu dau impresia că laudele mele au întrecut măsura, mă întorc să-mi duc povestirea mai departe.

5. Când filistenii, cum am spus mai sus, și-au așezat tabăra, înregistrându-și trupele după neamuri, regi și provincii, printre ultimii a sosit și regele Anchus cu oastea lui, căreia i se alăturase ceata celor șase sute de oșteni ai lui David. Când au dat cu ochii de ei, căpeteniile filistenilor l-au întrebat pe rege de unde veneau

352

acești evrei și cine îi chemase. Acesta le-a răspuns că era David, care fugise de la stăpânul său, Saul, fiind bine primit la sosirea lui; iar acum, hotărât să-și arate recunoștința pentru ospitalitatea ce i se arătase și să se răzbune pe Saul, era gata să lupte alături de filistenii. Dar căpeteniile l-au muștrat pe rege că a chemat în ajutor un bărbat cu gânduri dușmane și l-au sfătuit să-l îndepărteze pe David, ca să nu aducă în chip necugetat mari daune prietenilor săi: dacă întâmplător puterea lor slăbea, ei îi ofereau prilejul de a se împăca cu stăpânul său. Spre a se arăta prevăzători, căpeteniile i-au poruncit lui Anchus să-l trimită pe David împreună cu cei șase sute de oameni în locul pe care îl primiseră drept locuință. Căci despre acest David spuneau fetele în cântecele lor că răpusese filistenii cu miile. Când a auzit aceste vorbe, regele din Gitta a socotit că sfatul lor era înțelept și, chemându-l pe David, i-a zis: „Eu ți-am pus la încercare râvna și credința și de-aceea te-am adus ca aliat; căpeteniile au însă altă părere despre tine. Întoarce-te numaidecât la locul pe care ți l-am oferit în dar și, fără să mi-o iei în nume de rău, păzește-mi acolo țara, nu cumva s-o cotopească vrăjmașii, căci și așa arăți că-mi ești aliat!” David a ascultat porunca regelui din Gitta și s-a întors la Secela. Dar în timp ce el fusese plecat ca să aducă ajutor filistenilor, ama-leciții au făcut o incursiune, au luat cu asalt Secela, au incendiat-o și, aducând de acolo multe prăzi și ce mai rămăsese din recolta filistenilor, s-au întors apoi la casele lor.

6. Când a aflat că Secela fusese devastată și jefuită în întregime și că soțiile sale (căci avea două), împreună cu nevestele și copiii tovarășilor lui, purtau jugul sclaviei, David și-a sfâșiat numaidecât veșmintele, bocind și plângând alături de cei dragi până ce i-au secăt lacrimile. L-a pândit chiar și primejdia de a fi ucis cu pietre de către însoțitorii lui, adânc îndurerat de faptul că nevestele și odraslele plecaseră în robie: el era socotit vinovat pentru cele întâmplate. După ce și-a mai potolit amărăciunea, nădejdea și-a pus-o în Dumnezeu și l-a rugat pe Marele Preot Abiathar să-și pună veșmântul sacerdotal, ca să-l întrebe pe Domnul printr-un oracol dacă se bucură de sprijinul lui urmărirea amaleciților, pentru redobândirea nevestelor și copiilor și pedepsirea dușmanilor. Primind de la Marele Preot porunca să plece, David a și pornit pe urmele vrăjmașilor, cu cei șase sute de oșteni ai săi. Când au ajuns la un torent cu numele Basel, a

353

întâlnit în calea lui un om rătăcitor, de obârșie egipteană, care era istovit de lipsuri și de foame (căci vreme de trei zile și trei nopți cutreierase deșertul, fără să aibă ce să mănânce). După ce i-a dat hrană și apă și bărbatul s-a înzdrăvenit, David l-a întrebat cine era și de unde venea el. Străinul i-a spus că patria lui era Egiptul și că stăpânul său îl lepădase, fiindcă nu l-a mai putut însoți din pricina sănătății lui șubrede. I-a mărturisit că a făcut parte dintre cei care au incendiat și prădat Secela, precum și alte locuri din Iudeea. David l-a folosit drept călăuză în urmărirea amaleciților, pe care i-a găsit întinși pe pământ, fie că se ospătau, fie că erau amețiți de băutură, încântați de prăzile lor. David a năvălit peste ei pe neașteptate, făcând un mare măcel în rândurile lor. I-a găsit neînarmați, fără să se aștepte deloc la un atac și, preocupați numai de mâncare și băutură, amaleciții au putut fi lesne învinși. Unii dintre ei au fost surprinși și înjunghiați în timp ce prânzeau, astfel că sângele lor a mânjit bucatele și proviziile, alții au fost răpuși când își sorbeau vinul sau în timpul somnului, moleșiți de beție. Cei care apucaseră să se înarmeze spre a înfrunta asaltul vrăjmașilor au fost la fel de lesne trecuți prin sabie ca și cei neînarmați. Oștenii lui David au desfășurat măcelul din primul ceas al zilei până seara, încât n-au scăpat cu viață decât vreo patru sute de amaleciți, care s-au suit pe cămilele lor și au fugit. Așadar, David a luat înapoi tot ceea ce îi răpiseră dușmanii, nu numai ambele sale soții, ci și pe cele ale propriilor tovarăși. Când s-au întors la locul unde cei două sute de oameni care nu fuseseră în stare să-i însoțească rămăseseră să păzească bagajele, ceata celor patru sute de biruitori a refuzat să împartă cu ei răsplățile și prada de război, deoarece n-au fost soți de drum și din lașitate nu și-au urmărit vrăjmașii, invocând că trebuie să fie mulțumiți că și-au recăpătat soțiile și copiii. Dar David a socotit această părere necinstită și nedreaptă: întrucât Domnul i-a ajutat să se răzbune pe

dușmani și să-și recupereze în întregime bunurile lor, cu-vine-se ca toți oștenii să aibă parte în mod egal de pradă, câtă vreme rămăseseră să păzească bagajele. De atunci datează legea, îndreptățind pe cei rămași să păzească tabăra să primească o pradă egală cu a celor care au câștigat bătălia. De îndată ce a sosit la Secela, David a trimis o parte din prada de război tuturor rudelor și prietenilor săi din seminția lui Iuda. Așa s-au petrecut lucrurile la jefuirea Secelei, precum și la măcelărirea amaleciților.

354

7. Filistenii s-au înfruntat cu israeliții într-o crâncenă bătălie și izbânda a surâs filistenilor, făcând numeroase victime în tabăra adversă. Saul, regele israeliților, și fiii săi au luptat cu multă îndârjire și dăruire totală, numai ca să aibă o moarte frumoasă, măsurându-se vitejește cu vrăjmașii lor. Mare a fost gloria de care s-au acoperit (căci nimeni n-a făcut mai mult decât ei), respingând toate trupele dușmane și au răspândit moarte în rândurile filistenilor, dar au fost copleșiți de cei din jurul lor. Fiii lui Saul se numeau Ionathas, Aminadab și Melchis. Când aceștia au căzut în luptă, trupele evreilor au luat-o la fugă, urmărite îndeaproape de vrăjmași, în mijlocul lor instaurându-se dezordinea și vărsarea de sânge. Și Saul se retrăgea înconjurat de puternicele lui cete, dar filistenii au trimis împotriva lor prăștiașii și arcașii, doborând o mare parte dintre ei. Saul însuși, care se bătuse cu vitejie și primise atâtea răni încât nu mai era în stare nici să lupte, nici să le mai îndure, fiind și prea slab ca să-și pună capăt singur zilelor, a poruncit purtătorului său de arme să-l străpungă cu sabia, altfel încăpea viu pe mâinile propriilor vrăjmași. Fiindcă purtătorul de arme n-a îndrăznit să-și ucidă stăpânul, Saul și-a tras sabia din teacă, și-a îndreptat vârful spre piept, gata să se arunce în ea. Dar, deoarece nu se mai simțea capabil să-și împlănte sabia în trup și să se străpungă cu ea, și-a purtat privirile de jur împrejur. A zărit atunci un tânăr aflat întâmplător în preajma lui, l-a întrebat cine era și, auzind că era amalecit, l-a rugat să-i înfigă sabia în piept, ceea ce mâinile sale nu mai erau în măsură să facă, și să-i aducă moartea mult dorită. Acesta a îndeplinit dorința lui Saul, i-a smuls brățările de aur de la încheieturi și cununa regească din creștet, apoi a fugit cu ele. Când a văzut moartea regelui, purtătorul de arme și-a luat singur viața. Nici unul din corpul de gardă al lui Saul n-a reușit să scape teafăr, ci toți au căzut în luptă pe muntele Gelboe. De îndată ce evreii care locuiau în valea situată dincolo de Iordan au auzit că Saul și fiii săi fuseseră răpuși și împreună cu ei pierise oastea întreagă, și-au părăsit orașele, refugiindu-se în fortărețele lor. Filistenii s-au strămutat în orașele care fuseseră lăsate în părăsire.

8. A doua zi, când și-au jefuit dușmanii căzuți în luptă, filistenii au dat de leșul lui Saul și de cele ale fiilor săi și au tăiat capetele acestora; au trimis apoi soli în întreaga țară, răspândind vestea că oastea dușmană fusese înfrântă. Armurile lor le-au pus ca

355

ofrandă în capiștea lui Astarte, trupurile fiindu-le crucificate pe zidurile orașului Bethsana, care azi se numește Scythopolis. Dar, după ce locuitorii din Jabis, oraș în ținutul galaadiților, au aflat că leșul lui Saul și cele ale fiilor săi fuseseră descăpățanate, au socotit că ar fi fost nedemn pentru ei să le lase neîngropate. S-au ridicat, așadar, oamenii cei mai puternici și îndrăzneți (căci orașul acesta numără mulți bărbați voinici și cutezători) și au mers o noapte întreagă, fără întrerupere, până la orașul Bethsana. Apoi s-au apropiat de zidurile dușmanilor, au luat trupul lui Saul și cele ale fiilor lui și le-au dus la Jabis, fără ca dușmanii să-i împiedice deloc, fie că nu erau în stare s-o facă, fie că nu s-au încumetat datorită bărbăției dușmanilor. Toți iabisenii au deplâns și au înmormântat leșurile în cel mai frumos loc din ținutul lor, numit Arura. De-a lungul a șapte zile i-au bocit, împreună cu soțiile și copiii lor, lovindu-și piepturile și vărsând lacrimi pentru rege și fiii lui, fără să se atingă nici de mâncare, nici de băutură.

9. Așa s-a sfârșit Saul, întocmai cum prezisese Samuel, fiindcă nu a îndeplinit poruncile Domnului privitoare la amaleciți și a ucis tot neamul Marelui Preot Achimelec și pe Achimelec însuși, nimicind orașul său preoțesc. În timpul cât mai trăia Samuel, a domnit optsprezece ani, iar după moartea lui, alți douăzeci și doi de ani. Saul s-a stins din viață așa cum am spus mai sus.

356

CARTEA A VII-A

CONȚINUTUL CĂRTII A VII-A:

1. Cum David a domnit în orașul Hebron asupra unei seminții, iar fiul lui Saul a cărmuit restul poporului.
2. Cum, după uciderea acestuia prin uneltirile prietenilor săi, David a ajuns să fie regele tuturor.
3. Cum David a asediat și cucerit Hierosolyma și, alungându-i din oraș pe canaaneni, l-a dat iudeilor, să-l locuiască.
4. Cum filistenii au pornit războiul împotriva lui David, dar au fost biruiți de acesta la Hierosolyma.

5. Tratatul de prietenie între Hiram, regele Tyrului, și David.
 6. Cum David a întreprins expediții împotriva noroadelor învecinate, le-a învins și le-a silit să-i plătească bir.
 7. Cum David luptă cu oastea locuitorilor Damascului și o învinge.
 8. Cum s-a războit David cu mesopotamienii și i-a învins.
 9. Cum s-au răzvrătit rudele împotriva lui David, iar propriul său fiu l-a izgonit de pe tron, și cum a fugit el dincolo de Iordan.
 10. Cum Abesalom s-a luptat cu tatăl său, David, și a pierit împreună cu oastea lui.
 11. Cum David și-a recăpătat domnia și a dus un trai fericit.
 12. Cum, încă din timpul vieții sale, David l-a numit rege pe Solomon.
 13. David moare și lasă fiului său moștenire grămezi de aur și pietre prețioase pentru construirea unui templu.
- Cartea aceasta cuprinde un interval de 40 de ani.

360

CAPITOLUL I

1. Întâmplarea a făcut ca bătălia menționată mai sus să se desfășoare în ziua în care David se întorcea de la Secela, obținând victoria asupra amaleciților. După ce a stat două zile la Secela, a treia zi s-a înfățișat la el, scăpat teafăr din bătălia cu filistenii, cel care îl ucisese pe Saul; cu hainele rupte și țărână presărată pe cap, i s-a prăbușit la genunchii. Când l-a văzut David cum arăta și l-a întrebat de unde venea, oșteanul i-a răspuns: din lupta pe care israeliții au dus-o cu filistenii, cu un deznodământ foarte trist, întrucât au pierit multe mii de evrei, regele Saul însuși, precum și fiii săi, găsindu-și sfârșitul. I-a transmis apoi vestea că, atunci când evreii învinși au luat-o la fugă, l-a întâlnit, grav rănit, pe regele care, aflat în primejdia de a fi capturat de dușmani, l-a rugat pe el să-lucidă. Căci, deși zăcea prăvălit pe sabia lui, din pricina rănilor numeroase, era prea slab să-și curme singur viața. Ca dovezi ale pieirii lui Saul, i-a arătat brățările de aur de la încheietură, precum și cununa regească, pe care i le-a smuls după moartea lui Saul ca să le înmâneze lui David. Când n-a mai fost nici un temei să se îndoiască, având înainte văditele semne ale dispariției lui Saul, David și-a rupt hainele sale și, în tovarășia oamenilor apropiați, și-a petrecut ziua întreagă plângând și bocind. Jalea cea mai mare i-a provocat-o însă moartea lui Ionathas, cel mai credincios prieten și izbăvitorul zilelor sale. Acum și-a demonstrat David noblețea și marea-i bunăvoință față de Saul, deoarece nu numai că a fost profund mișcat de moartea lui, în pofida faptului că, din pricina lui, viața i-a fost deseori amenințată, ci l-a executat și pe cel care îl ucisese. A invocat faptul că singur s-a învinuit de uciderea regelui, iar atunci când a auzit că se trăgea din neamul amaleciților, l-a condamnat

361

▲

pe loc la moarte. După aceea, David a compus bocetul și funebruul elogiu închinat lui Saul și lui Ionathas, care au dăinuit până azi¹.

2. După ce a adus regelui cuvenita cinstire și doliul a luat sfârșit, David a întrebat, printr-un prooroc, pe care dintre cetățile seminției Iuda i-o hărăzește drept lăcaș Domnului. Când acesta i-a răspuns că-i dăruiește Hebronul, David a părăsit Secela, îndrep-tându-se într-acolo, împreună cu soțiile (căci avea două) și cu ceata lui de oșteni. Atunci întreaga seminție a venit la el și l-a ales rege. Cum a primit vestea că jabisenii, locuitorii unui oraș din ținutul din Galaditis, l-au înmormântat pe Saul și pe fiii lui, a trimis la ei soli care să laude și să încuviințeze fapta lor, făgăduind să le aducă mulțumiri pentru evlavia dovedită față de răposați; totodată, le-a dat vestea că seminția lui Iuda l-a ales rege.

3. De îndată ce a primit vestea că regele, împreună cu Ionathas și cu alți doi fii ai săi, căzuseră în luptă, Abener, căpetenia oștirii lui Saul, fiul lui Ner, bărbat întreprinzător și bine intenționat, s-a întors degrabă în tabără și a pus mâna pe singurul fiu al regelui rămas în viață (care se numea Iebost), trecând cu el dincolo de Iordan, unde l-a proclamat rege al tuturor israeliților, cu excepția seminției lui Iuda. I-a ales ca sălaş regesc localitatea care în limba băștinașilor se numește Manalis, iar în limba grecească înseamnă „Tabără”. De acolo, Abener s-a grăbit să plece cu o oaste aleasă, dornic mai întâi de toate să se ia la harță cu seminția lui Iuda, indignat de faptul că ea îl proclamase rege pe David. I-a ieșit în întâmpinare Ioab, fiul Sarviei și al lui Suri, zămislit de sora lui David și căpetenia oștirilor sale, însoțit fiind de frații săi Abessa și Asael, precum și de toate trupele lui David. L-a întâlnit la izvorul de lângă orașul Gabaon și și-a pregătit oastea de atac. Deoarece Abener i-a spus lui Ioab că ar vrea să știe care dintre cele două tabere deține cei mai buni oșteni, ei au convenit să fie triați câte doisprezece oșteni de fiecare parte. Cei doisprezece aleși de ambii conducători de oști au pășit în intervalul dintre cele două oști, și-au aruncat sulițele împotriva adversarilor, și-au tras săbiile din teacă, s-au prins de cap unul pe altul, împlântându-și fiecare tăișul în coastele și în măruntaiele celuilalt, astfel încât toți au căzut la pământ, așa cum fusese

înțelegera.

¹ Vezi *Cartea a doua a Regilor*, 1, 19—27.

362

După pieirea luptătorilor, ceilalți războinici din ambele tabere s-au înfruntat într-o bătălie aprigă, în urma căreia oștenii lui Abener au fost biruiți. Ioab n-a încetat să-i hărțuiască pe fugari, îndemnându-și oștenii să-i urmărească, fără să dea semne de oboseală în căsăpirea lor. Și frații lui Ioab luptau vitejește, dar cu mult deasupra celorlalți s-a ridicat mezinul, Asael, știut ca foarte sprinten de picior (căci prin iuțeala lui îi depășea, zice-se, nu numai pe oameni, ci până și caii de curse, care rămâneau mai prejos decât el). Acesta îl urmărea pe Abener din răspuțeri și fără înconjur, neuitându-se nici în dreapta, nici în stânga. Când Abener a privit înapoi, a căutat să-i întrerupă goana și să-l facă să se mulțumească cu unul dintre oșteni, luându-i armura. Nereușind să-l înduplece, l-a rugat stăruitor să pună capăt urmăririi sale, spre a nu fi silit să-l omoare, ceea ce fratele său nu i-ar ierta niciodată. Fiindcă nici prin aceste vorbe nu l-a convins și Asael a continuat să-l urmărească, Abener și-a aruncat din fugă sulita înapoi și l-a străpuns în așa fel încât l-a ucis pe loc. Când însă cei ce îl urmăreau deopotrivă pe Abener au ajuns în locul unde zăcea Asael, ei s-au oprit în dreptul mortului, fără să-și mai hăituiască vrăjmașul. Dar Ioab și fratele său Abessa, cuprinși de o și mai crâncenă mânie împotriva lui Abener din cauza uciderii lui Asael, au trecut dincolo de leșul lui și l-au urmărit pe făptaș cu o aprigă râvnă până la asfințitul soarelui, ajungând în localitatea care se numea Ammata. Aici s-au urcat pe o culme, unde Ioab s-a oprit împreună cu cei din seminția lui Beniamin, și printre ei l-a zărit pe Abener. Acesta și-a înălțat glasul și a strigat că nu se cuvine ca niște consăngeni să se învrăjbească și să lupte între ei, fiindcă de vină fusese fratele lor, care, în pofida rugilor stăruitoare, nu s-a lăsat convins să-și curme urmărirea, fiind străpuns de sulită din această pricină. Ioab a fost de aceeași părere și a socotit că avea datoria să-i asculte cuvintele și, prin sunetul de trâmbiță, i-a chemat pe ai săi, încetând să-și vâneze semenii. El a înnoptat în locul unde-și avea bivouacul, dar Abener și-a continuat drumul în cursul nopții și, trecând dincolo de Iordan, a sosit la tabăra lui Iebost, fiul lui Saul. În ziua următoare, Ioab și-a însărcinat oamenii să numere leșurile celor căzuți în luptă și să-i îngroape pe toți. Din

² *Biblia* menționează apartenența tuturor celor răpuși de davidieni la tribul lui Veniamin, din care făcuse parte Saul.

363

oastea lui Abener pieriseră vreo trei sute și șaiszeci de oșteni², iar din cea a lui David numai nouăsprezece, în afară de Asael; Ioab și Abessa i-au dus trupul la Bethleem și l-au pus în mormânt alături de părintele său, după care amândoi s-au întors în Hebron, la David. De atunci s-a înțepit războiul fratricid dintre evrei, care a durat multă vreme, astfel încât puterea susținătorilor lui David a sporit mereu, cu toate primejdiile înfruntate, pe când cea a fiului lui Saul și a celor care îi dădeau ascultare a scăzut de la o zi la alta. 4. În acest răstimp, numărul copiilor lui David s-a ridicat la șase, născuți de tot atâtea neveste. Cel mai mare dintre ei o avea ca mamă pe Achima și se numea Amnon; Daniel, cel de-al doilea, provenea de la soția lui Abigaea; Abesalom se chema cel de-al treilea fiu, născut de Machama, fiica lui Tholomeus, rege al gessirilor; celui de-al patrulea, dăruit de soția lui Agittha, i se zicea Adonias; cel de al cincilea, Sapathias, era de la Abitaal, iar pe cel de-al șaselea fiu, numit Gethraamas, îl născuse Aegla. A izbucnit un război fratricid în care ostile celor doi regi s-au înfruntat de multe ori. Abener, comandant al oștirii fiilor lui Saul, care era un bărbat chibzuit și exercita o mare influență asupra poporului, a știut să-i atragă pe toți de partea lui Iebost, rămânându-i credincios câtăva vreme. Mai târziu, când a fost însă învinuit că avusese legături de dragoste cu o concubină a lui Saul care se numea Raespha, fiica lui Sibath, și-și atrăsese asprele dojeni ale lui Iebost, Abener s-a mâhnit și s-a mâniat totodată pentru faptul că nu i-a arătat deplină recunoștință după meritele sale cel ale cărui interese le-a apărat cu toate puterile lui, amenințând atunci că va transmite domnia lui David, spre a dovedi că Iebost n-a obținut stăpânirea peste ținutul situat dincolo de Iordan prin pro-pria-i vitejie și înțelepciune, ci numai prin războinica destoinicie de comandant și credința lui Abener. Și-a trimis într-adevăr la Hebron solii către David, pe care l-a rugat să se lege prin jurământ că-l va trata ca tovarăș și prieten dacă va îndupleca poporul să se lepede de fiul lui Saul, recunoscându-l pe el drept rege al tuturor israeliților. După ce încheiase cu el legământul (fiindcă l-a încântat nespuse de mult ceea ce îi propusese Abener prin solii săi), i-a cerut ca dovada cea dintâi a fidelității sale să-i fie de folos în redobândirea soției sale Michal. O câștigase prin înfruntarea unor mari primejdii, aducând tatălui ei, Saul, capetele a șase sute

364

L

de filistenii. Abenner i-a trimis-o pe Michal, după ce a luat-o de la Pheltia, cu care era atunci măritată, bucurându-se chiar de sprijinul lui Iebost. Acesta i-a scris lui David că-și va reprimi soția, fiindcă era dreptul lui. Chemându-i la el pe bătrânii poporului, alături de frunțași și de căpeteniile a peste o mie de oșteni, Abener le-a zis: „Voi înșivă ați avut mai înainte intenția să vă lepădați de Iebost și să treceți de partea lui David, dar v-am oprit eu să faceți acest lucru. Vă dau acum voie să vă duceți la cine vreți. Iată, am aflat că Dumnezeu, prin glasul proorocului Samuel, a prezis că David este sortit să devină regele tuturor evreilor și el îi va învinge și subjugă pe filistenii". Când bătrânii din popor și căpeteniile de oști au auzit cu urechile lor că Abener a ajuns la părerea pe care o avuseseră și ei mai înainte, au trecut numaidecât de partea lui David. După ce i-a convins pe aceștia, Abener i-a chemat și pe cei din seminția lui Beniamin (fiindcă din acest trib proveneau toți însoțitorii lui Iebost)

și le-a adresat aceleași cuvinte. Când a constatat că și aceștia erau de părerea lui, s-a dus la David, alături de douăzeci dintre tovarășii săi, ca să depună în fața lui jurământul (întrucât ceea ce facem chiar noi pare mai sigur decât orice obținem prin intermediul altora), dezvăluindu-i și lui cuvântarea pe care o ținuse în fața căpeteniilor de oaste și a întregii seminții a lui Beniamin. Fiind primit prietenește și ospătat regește de către David timp de câteva zile, Abener i-a cerut îngăduința să plece spre a-i aduce oastea, încredințându-i comanda de față cu el și sub privirile sale.

5. De îndată ce David îi îngăduise să plece, iar Abener de abia părăsise Hebronul, a sosit Ioab, comandantul oștirii, care a aflat că Abener tocmai fusese în vizită la el și orânduise lucrurile privitoare la comanda supremă. Temându-se că acesta va ocupa în viitor primul loc în ierarhie, după David, ca unul care îi asigurase domnia, pe lângă faptul că era înzestrat cu o minte ageră care prevedea lucrurile și se adapta vremurilor, precum și că el însuși va fi pus în umbră și va pierde comanda oștirii, Ioab a conceput un plan mârșav și perfid. Mai întâi l-a defăimat pe Abener în fața regelui și l-a îndemnat să nu aibă nici o încredere în el: toate strădaniile sale urmăresc să întărească domnia fiului lui Saul. A venit cu gânduri amăgitoare și viclene la David, plecând apoi de la dânsul plin de speranță, după ce-și desfășurase deja toate intrigile

365

sale. Dar fiindcă nu l-a convins deloc pe David și n-a avut nici o înrăurire asupra lui, Ioab a hotărât să treacă la fapte și mai îndrăznețe, suprimându-l pe Abener. A trimis, așadar, pe urmele sale niște soli care primiseră misiunea să-l întoarcă din drum în numele lui David, ca și cum acesta mai avea să-i spună câteva lucruri, scăpate din vedere cu prilejul întâlnirii lor precedente. Când a primit această poruncă de la solii lui Ioab (care l-au întâlnit în localitatea Besira, situată la douăzeci de stadii de Hebron), Abener a făcut cale întoarsă, fără să bănuiască nimic. Ioab l-a întâmpinat la poartă și l-a primit binevoitor, ca și cum i-ar fi fost prietenul cel mai apropiat (așa cum, deseori, cei ce urzesc în cugetul lor o nelegiuire obișnuiesc să adopte cu fățarnicie o atitudine cordială, ca să nu trezească bănuiala că urmăresc altceva). L-a atras departe de însoțitorii săi, să-i spună ceva sub acoperirea tainei, și l-a dus într-un loc singuratic, unde se afla numai fratele său Abessa, împlântându-i sabia în pântecul său. Astfel a fost ucis Abener mișelește de Ioab, fiindcă, după spusele sale, l-a răzbunat, chipurile, pe fratele său Asael, ucis în bătălia de la Hebron de Abener, după o îndârjită urmărire. În realitate, Ioab se temea că va pierde comanda oștirii și favoarea regelui, Abener fiind cel ce primea primul rang din partea lui David. De aici putem să ne dăm seama câte anume și cel fel de fapte cutează să săvârșească oamenii care tind să cucerească cu orice preț cele mai înalte funcții și să dețină puterea, nedându-se în lături de la nimic. Ca să-și atingă țelurile lor, ei sunt în stare de nenumărate infamii și, înfricoșându-se că vor pierde un lucru în loc să-l păstreze cât mai multă vreme, nu se mai feresc de nici o josnicie. Dâșii socotesc mai puțin grav faptul că n-ai ajuns în culmea puterii decât acela de a trebui s-o părăsești, după ce te-ai deprins cu ea. Aceasta fiind nenorocirea lor cea mai mare, teama că-și vor pierde toate bunurile îi împinge să facă orice și să îndrăznească orice, numai să rămână în posesia lor. Puținele mele povești privitoare la subiectul de mai sus mi se par suficiente.

6. Când David a aflat că a pierit Abener, sufletul său a fost cuprins de o jale adâncă și a ridicat mâna dreaptă spre Domnul, mărturisind în fața tuturor cu glas tare că n-a știut nimic despre moartea lui Abener și că fapta nu s-a săvârșit din porunca lui și prin voința lui: pe înfăptuitorul omorului l-a blestemat, ame-

366

nințând că pedeapsa cu moartea o va primi, împreună cu întreaga familie, alături de complicii săi la crimă. Era îngrijorat să nu se creadă că el îl ucisese pe Abener, în pofida legământului de credință dintre ei. A îndemnat apoi întregul popor să jalească și să-și vădească durerea față de Abener, să-i înconjoare trupul cu cele mai înalte cinstiri, să-și sfășie hainele și să se acopere cu saci, fiecare făcând aceste lucruri în timpul trecerii sale prin fața catafalcului. A mers el însuși în urma acestuia, împreună cu bătrânii poporului și căpeteniile sale, dovedind prin planșete și tânguirii cât de drag i-a fost Abener pe când mai trăia și cât de mult îl regretă acum pe răposat, care fusese ucis fără voia lui. După ce Abener a fost înmormântat cu solemnitate la Hebron și i-a închinat un cântec funebru, David s-a apropiat cel dintâi de mormânt și l-a stropit cu lacrimile sale, făcându-i și pe alții să-l jalească. Pieirea lui Abener îl tulburase atât de mult că n-a vrut să mănânce ceva, cu toate stăruințele prietenilor săi, ba chiar s-a jurat că nu va pune nici un dumatic în gură până la asfințitul soarelui. Prin purtarea lui a cucerit numaidecât inima mulțimii din jur. Cei care îl iubeau sincer pe Abener au prețuit nespuse de mult deosebita cinstire dată defunctului de David, precum și faptul că l-a socotit demn de întreaga ceremonie a unei înmormântări serioase, de parcă i-ar fi fost rudă și prieten apropiat, fără a se învoi să-l îngroape în chip josnic, ca pe un dușman odios. Totuși au fost bucuroși că David avea o fire blândă și bună și fiecare își spunea în sinea lui că regele îl va trata cu o dragoste asemănătoare cu aceea pe care o vădise față de sărmanul Abener. Așadar, David și-a dobândit un bun renume și s-a trudit mult, nevrând să lase loc nici unei bănuieli că ar fi știut dinainte de moartea lui Abener. Totodată, el a adresat poporului următoarele cuvinte: „N-a fost deloc mică durerea pe care mi-a pricinuit-o moartea acestui bărbat de seamă, cum n-o să fie neînsemnată nici năpasta ce se abate asupra evreilor prin pierderea lui Abener, care i-ar fi putut ocroti și izbăvi de primejdii prin sfatul înțelept și brațul său puternic la izbucnirea unui război. Dumnezeu — a adăugat el —, cel care are grijă de toate, nu-l va lăsa nerăzbunat. Aflați că sunt prea slab ca să întreprind ceva împotriva lui Ioab și a lui Abessa fiii Sarviei, dar

L

CAPITOLUL II

1. Când a primit vestea morții lui Abener, Iebost, fiul lui Saul, n-a îndurat-o ușor, fiindcă își pierduse o rudă apropiată, care îl ajutase să obțină domnia, și a fost foarte tulburat, pieirea lui Abener pricinuindu-i o mare tristețe. Nici el nu i-a supraviețuit prea mult, căci a fost ucis prin vicleșug de fiii lui Hieremmon (dintre care unul se numea Banaothas, iar celălalt Thannus). Deoarece erau din neamul lui Beniamin și aveau o situație privilegiată, ei și-au închipuit că David îi va răsplăti cu daruri mari și le va dăruia comanda oștirii sau alte funcții înalte dacă îl vor suprima pe Iebost. Într-o zi, găsim-l pe Iebost singur în iatacul său, la ceasul amiezii, cufundat într-un somn adânc, fiindcă nu erau de față nici gărzile sale de corp, nici portarul casei, care adormise biruit de oboseală, de truda mâinilor sale și de arșiță, ei au pătruns în încăperea unde se odihnea fiul lui Saul și l-au ucis în somn. I-au tăiat apoi capul și vreme de o zi și o noapte întreagă au străbătut în grabă drumul, fugind de pedeapsa urmăritorilor, ca să primească recompensa regelui și un adăpost sigur. La sosirea în Hebron, au arătat capul lui Iebost și s-au fâlit cu isprăvile lor, ca să câștige favoarea lui David, deoarece l-au înlăturat pe cel ce-i era dușman și rival la tron. Dar David nu s-a arătat deloc încântat de fapta lor, așa cum sperau ei, ci le-a vorbit astfel: „Netrebnicilor, care veți fi condamnați la moarte pentru crima voastră! Oare nu știați cum l-am pedepsit pe ucigașul lui Saul, care mi-a adus cununa daurită, convins că prin acest omor îi făcea hatârul ca să nu cadă în mâinile dușmanilor săi? Socotiți cumva că m-am schimbat atât de mult și nu mai sunt același, încât să fiu încântat de niște ticăloși și să trag foloase de pe urma unui stăpân ucis de voi, care ați înjunghiat în patul său un om nevinovat, cu toate că nu v-a pricinuit nici un rău, ci dimpotrivă, v-a arătat deplina lui bunăvoință și v-a distins cu înalte onoruri? De aceea, să îndurați pedeapsa cu moartea nu numai pentru nelegiuirea voastră, ci și pentru că ați crezut că pieirea lui mă va face să tresalt de bucurie. Căci nimic n-ar fi putut să vă irosească prețuirea mea decât faptul că ați putut gândi așa ceva despre mine!”

368

De îndată ce a cuvântat astfel, David a poruncit ca amândoi să fie dați pradă morții în cele mai cumplite chinuri și capul lui Iebost l-a îngropat în mormântul lui Abener.

2. În urma acestor întâmplări, toți cei aflați în fruntea oștirii evreilor au venit să se închine lui David la Hebron, împreună cu căpeteniile a peste o mie de soldați și cu conducătorii lor, amin-tindu-i de bunele lor intenții față de el încă din timpul vieții lui Saul, precum și de deosebita cinstire pe care i-au arătat-o în calitatea lui de comandant suprem. Ei au evidențiat de asemenea faptul că, prin intermediul proorocului Samuel, Domnul l-a ales rege împreună cu feciorii săi și că era singurul hărăzit de Dumnezeu să-i biruie pe filistenii, izbăvind țara de robia lor. David i-a lăudat pentru neașteptatul lor zel, i-a îndemnat să rămână la fel și în viitor (deoarece nu se vor căi vreodată că au făcut acest lucru) și, după ce i-a ospătat regește, i-a lăsat să plece, ca să li se alăture întregul popor. Din partea seminției lui Iuda s-au adunat șase mii și opt sute de oșteni înarmați cu scuturi și sulite: ei fuseseră alături de fiul lui Saul (deoarece tribul Iuda îl alesese rege pe David, împotriva voinței lui). De la seminția lui Simeon au venit șapte mii și o sută de oameni; de la seminția lui Levi, patru mii șapte sute de luptători, în frunte cu conducătorul lor, Iodam. După aceștia au venit Marele Preot Sadoc, alături de douăzeci de căpetenii înrudite cu el. Din partea seminției lui Beniamin s-au înfățișat patru mii de oșteni: căci acest trib era încă nehotărât, așteptând să ajungă la domnie un membru al familiei lui Saul. Apoi, din seminția lui Efraim au sosit douăzeci de mii și opt sute de oameni dintre cei mai viteji și mai de vază; din jumătatea seminției lui Manasses, au fost optsprezece mii de oșteni deosebit de puternici; din seminția lui Isachar, două sute de oameni care prevedeau viitorul și douăzeci de mii de luptători; din seminția lui Zabalon, cincizeci de mii de oșteni aleși; acest trib a fost singurul care a trecut în întregime de partea lui David. Toți aceștia erau înarmați, la fel ca și cei din seminția lui Gad. Din seminția lui Neftali au sosit o mie de bărbați însemnați și căpetenii, care foloseau scuturi și sulite, ei fiind însoțiți de un mare număr de trupe din tribul lor¹. Din seminția lui Dan au fost douăzeci și șapte de mii șase sute

¹ „Treizeci și șapte de mii cu scuturi și cu sulite” (*Cartea întâi Paralipomena*, XII, 34), cifră omisă de Flavius Iosephus.

369

de oșteni aleși cu grijă; din seminția lui Aser, patruzeci de mii. Din ambele seminții de dincolo de Iordan², ca și din cealaltă jumătate a seminției lui Manasses s-au strâns o sută și douăzeci de mii de oșteni înzestrați cu scut, sulită, coif și sabie. Chiar și celelalte seminții purtau săbii. Aceste mulțimi s-au adunat în Hebron, la David, cu mari provizii de grâne, vin și bucate pentru hrană zilnică și toți l-au ales ca rege pe David. După ce poporul a petrecut trei zile în sărbători și ospețe, David a plecat cu întreaga lui oștire spre Hierosolyma.

CAPITOLUL III

1. Orașul era locuit de iebusei¹ (trăgându-și obârșia din canaaneeni), care și-au închis porțile și și-au înțesat

zidurile de apărare cu orbi, șchiopi și tot felul de ciungi, ca să-și bată joc de rege, strigându-i că mutilații îl vor împiedica să intre în cetate. (Ei făceau acest lucru din dispreț, siguri fiind de trăinicia zidurilor.) Plin de mânie, David a început de îndată asediul. A trecut la atac cu multă ardoare și grabă, spre a-și dovedi puterea printr-o cucerire rapidă, inspirând astfel teamă celorlalți, care aveau o atitudine asemănătoare cu a iebuseilor. A reușit să cucerească partea de jos a orașului. Cum însă cetățuia i se mai împotriva, regele a hotărât să instituie o răsplată și distincții militare, pentru a da imbold vitejiei luptătorilor săi, făgăduind că-l va numi comandant al întregii sale oștiri pe cel ce va înfrunta povârnișul abrupt și va pătrunde primul în cetățuia, ca s-o cucerească. Toți

² Este vorba de triburile lui Ruben și Gad.

¹ Biblia îi menționează alături de alte șase neamuri mari și puternice: heteii, ghergheseii, amoreii, canaaneeii, ferezeii și heveii, toate urmând să fie date pe mâna israeliților, care trebuiau să le nimicească, fără să cruțe pe nici unul (*Deuteronomul*, VII, 1-2).

370

au fost cuprinși de râvna întrecerii și n-au drămuțat nici un efort, din apriga dorință de a dobândi promisa conducere a oștirii, înaintea tuturor, Ioab, fiul Sarviei, a pătruns cel dintâi în cetățuia, strigându-i de sus regelui să-i încredințeze mult râvnita comandă supremă.

2. David i-a izgonit însă pe iebusei din cetate și s-a instalat el însuși în Hierosolyma, numindu-o Orașul lui David, și, cât timp a deținut puterea, a locuit acolo. Răstimpul în care a domnit el la Hebron numai asupra seminției lui Iuda a fost de șapte ani și șase luni². După ce și-a așezat reședința regală la Hierosolyma, treburile au început să-i meargă din ce în ce mai bine de la o zi la alta, fiindcă Dumnezeu a avut grijă ca situația să i se îmbunătățească și puterea să-i sporească. Hiram, regele Tyrului³, i-a trimis o solie și a încheiat cu el un tratat de alianță. El i-a trimis așijderea daruri, mai ales lemn de cedru, punându-i la îndemână și lucrători destoinici, dulgheri și meșteri zidari, care să-i construiască un palat la Hierosolyma. David a unit orașul de jos cu cetățuia, spre a face un singur corp, pe care l-a înconjurat cu ziduri, avându-l drept apărător al lor pe Ioab. (Așadar, după ce i-a alungat pe iebusei din Hierosolyma, David a dat orașului numele său: căci, potrivit strămoșului nostru Abraham, el se chema Solyma. De aceea, după spusele unora, și Homer l-a numit Solyma⁴: în limba ebraică, templului i se zicea Solyma, ceea ce înseamnă „Siguranță”). Din vremea când comandantul Iesus și-a dus oastea împotriva canaaneenilor și, după înfrângerea lor, le-a împărțit țara între evrei și până când David a înfăptuit ceea ce nu reușise nimeni până la el, anume să-i izgonească pe canaaneeni din Hierosolyma și să le cucerească orașul, au trecut cinci sute și cincisprezece ani.

3. Se cuvine să amintesc aici pe un anume Oronnas, bogătașul iebuseu care n-a fost ucis de David când a cucerit Hierosolyma, pentru marea lui bunăvoință față de evrei și pentru purtarea

² La Ierusalim JDavid a domnit 33 de ani peste tot Israelul și Iuda, devenind rege la 30 de ani (*Cartea a doua a Regilor*, V, 4-5).

³ Hiram (Ahiram) a cărmuit vestitul oraș-cetate al fenicienilor între 969-936 î.e.n., apucând ultimii ani ai domniei lui David (1004-965 î.e.n.).

⁴ *Iliada* (VI, 184 și 204) se referă însă la dușmanii lycienilor, *solyimii*, care locuiau în sud-vestul Asiei Mici, pe coastele Munților Taurus, viteazul Belerofon fiind nevoit să lupte cu ei.

371

prietenească și îndatoritoare față de rege, urmând să vorbesc despre asta mai târziu, la momentul potrivit. În afara femeilor luate în căsătorie, David a mai avut alte neveste și concubine. Acestea i-au născut unsprezece fii, care s-au numit: Amnus, Emnus, Eban, Nathan, Solomon, Iebar, Elien, Phalna, Ennaphen, Iena, Eliphale, precum și o fiică: Thamara. De la soțiile sale legitime, David a avut nouă fii, doi dintre ei menționați la urmă aparținând însă concubinelor. Thamara și Abesalom au fost născuți de aceeași mamă.

CAPITOLUL IV

1. De îndată ce au auzit că David a fost ales rege de către evrei, filistenii și-au dus oastea împotriva lui la Hierosolyma, ocupând ceea ce se cheamă „Valea Uriașilor” (loc aflat nu departe de oraș, unde și-au așezat tabăra. Dar regele iudeilor (care nu-și îngăduiau să întreprindă nimic fără porunca Domnului sau fără solemna lui promisiune privind viitorul) a poruncit Marelui Preot să-i dezvăluie voința lui Dumnezeu și deznodământul bătăliei. Când i s-a prezis izbânda și supremația, David și-a îndreptat trupele împotriva filistenilor, i-a atacat prin surprindere de la spate și pe unii i-a ucis, iar pe alții i-a pus pe fugă. Să nu-și închipuie nimeni că filistenii au venit să-i înfrunte pe evrei cu o oaste neînsemnată, nici să tragă concluzia că ei s-au purtat ca niște lași și fricoși, din repeziciunea cu care au fost bătuți și din faptul că nu au înfăptuit nimic demn de semnalat. Trebuie să se știe că întreaga Sirie și Fenicie, în afară de multe alte neamuri războinice, le-au venit în ajutor, luând parte la luptă. Acesta era motivul pentru care, deși fuseseră învinși de nenumărate ori și pierduseră atâtea mii de luptători, porneau din nou războiul împotriva evreilor, cu trupe și mai numeroase. Cu toate înfrângerile suferite

372

în luptă, filistenii s-au îndreptat împotriva lui David cu o oaste de trei ori mai mare, așezându-și tabăra în același loc. Regele isra-elitilor l-a întrebat iarăși pe Dumnezeu cum se va încheia bătălia, iar Marele Preot i-a poruncit să-și ducă oastea în dumbrava căreia i se spunea a Gemetelor, situată nu departe de tabăra dușmanilor, și să nu se clintească din loc, nepornind la luptă înainte ca dumbrava să se umple de freamăt fără ca vântul să sufle deloc. De îndată ce dumbrava s-a frământat și momentul propice, prezis de Dumnezeu, sosise, nezăbovind o clipă, David s-a îndreptat spre o victorie sigură și lipsită de orice riscuri. Rândurile vrăjmașilor n-au rezistat la asaltul evreilor și la prima ciocnire au luat-o la fugă. A urmat un măcel cumplit și urmărirea dușmanilor s-a extins până la Gaza (care trece drept ultimul lor hotar). Apoi David a prădat tabăra dușmană, unde a găsit numeroase comori,

punând pe foc idolii lor.

2. La norocoasa încheiere a războiului, după ce a convocat peste o mie de oșteni, David a hotărât să adune din toate ținuturile pe acei oameni ai semințiilor care erau în floarea vârstei, apoi pe preoți și leviți, ca să meargă împreună cu ei până în orașul Cariathiarim, aducând de acolo Chivotul Domnului în Hierosolyma, unde el urma să fie expus și să primească jertfele și celelalte sfințiri îndrăgite de Dumnezeu. Căci acolo fusese lăsat din vremea domniei lui Saul Chivotul, fără să fi îndurat vreo daună. După ce întregul popor s-a adunat precum primise porunca, regele s-a îndreptat împreună cu el spre Chivot. Preoții l-au scos din casa lui Aminadab, l-au pus într-un car nou, apoi au înjugat boii, îngăduința de a-i mâna primind-o frații și fiii lui Aminadab. Regele și poporul pășeau înaintea lor, închinau imnuri Domnului, intonând tot felul de cântece și versuri din întreaga țară și în zumzetul instrumentelor și lirelor, în dansuri și coruri, în sunetul trâmbițelor și cimbalelor, au dus Chivotul până la Hierosolyma. După ce au ajuns în „Aria lui Chidon”, cum se numea atunci locul acela, Domnul, în mâna lui, i-a dat lui Ozas pedeapsa cu moartea. Fiindcă boii erau gata să răstoarne Chivotul și el a vrut să-l sprijine cu mâna, atingându-l fără să fie preot, Dumnezeu l-a făcut să moară pe loc. Regele și poporul au fost adânc întristați de sfârșitul lui Ozas. Locul unde și-a dat el duhul se cheamă până azi „Lovitura lui Ozas”. Întrucât s-a temut că poate să pătească la fel ca Ozas, dacă Chivotul ajungea în cetate și în casa lui,

373

fiindcă acela pierise pentru simplul fapt că îl atinsese cu mâna, David n-a vrut să-l ducă în oraș, ci s-a îndreptat spre ogrorul unui om drept, numit Obedam, de neam levit, și a lăsat Chivotul la el. Acolo-a fost găzduit vreme de trei luni întregi și a sporit avuția casei lui Obedam, el însuși alegându-se cu mari foloase. După ce a aflat că treburile lui Obedam mergeau strună și, de unde mai înainte fusese sărac și umil, acum bogăția se revărsa întruna, încât toți îl numeau un om norocos, căci vedeau cum casa lui prospera și se acoperea de faimă, David a prins curaj, convins că n-o să i se întâmple nici un rău, și a luat la dânsul Chivotul. îl purtau preoții și șapte coruri alese de David pășeau înainte, în vreme ce el însuși cânta din liră ori bătea din palme. Văzându-i, așadar, conduita, Michal, soția lui, fiica primului rege, Saul, l-a batjocorit. Când Chivotul a fost strămutat în oraș și așezat în cortul dinainte pregătit, David a adus solemne jertfe de împăcare prin înjunghierea unor pașnice victime și a ospătat întreaga mulțime, împă-țind și femeilor, și bărbaților, și copiilor câte o pâinișoară, o bucată friptă din carnea victimelor, precum și o turtă. După ce și-a saturat astfel poporul, David l-a lăsat să plece acasă, întorcându-se el însuși la palatul său.

3. Acolo i-a ieșit în întâmpinare soția lui, Michal, fiica lui Saul, i-a urat mult noroc și l-a rugat pe Dumnezeu să-i hărăzească toate darurile pe care le împarte cu bunăvoință. L-a muștrat că totuși el, marele rege, dănțuise necuviincios și, în timpul jocului, se descoperise în fața robilor și slujnicilor sale. David i-a răspuns că nu se rușinează de ceea ce este pe placul Domnului, care l-a ales pe el în locul tatălui ei și al tuturor celorlalți, și că va juca și va dănțui adesea, fără a se sinchisi că o să pară necuviincios față de slujnicele lui. Căci din legăturile sale cu David, Michal n-a rămas niciodată grea, cu toate că mai târziu, după ce tatăl ei a măritat-o cu alt bărbat (de la care fusese luată înapoi), zămislise cinci copii. Dar despre aceasta vom mai vorbi cu alt prilej.

4. Când a văzut că, prin voința Domnului, toate treburile îi mergeau din ce în ce mai bine, David a crezut că el păcătuia, locuind într-o casă de cedru, înaltă și împodobită cu meșteșug, în timp ce Chivotul zăcea adăpostit într-un cort. A hotărât, așadar, să clădească un templu așa cum prezisese odinioară Moise. David a cerut sfatul proorocului Nathan, iar acesta l-a încurajat să facă ceea ce își pusese în gând, fiindcă Domnul îl va sprijini în toate

374

privețele, dorința de a înălța templul a devenit și mai arzătoare. Dar Dumnezeu i s-a arătat lui Nathan în timpul nopții și i-a poruncit să-l vestească pe David că buna intenție și râvna lui i-au plăcut, mai ales că nimeni înaintea lui nu s-a gândit să-i înalțe un templu. Totuși, chiar dacă în mintea lui s-a înfiripat acest plan, nu poate să-i încredințeze făurirea templului, deoarece a purtat multe războaie și are mâinile mânjite de sângele dușmanilor. Dar, după ce va îmbătrâni și moartea va pune capăt vieții sale îndelungate, templul va fi construit de un fiu al său, care va domni după el și se va numi Solomon. Domnul îi promite că va avea grijă de Solomon ca de propriul său fiu, astfel încât domnia va fi păstrată și transmisă urmașilor săi. Dacă însă va greși cumva el însuși, drept pedeapsă se va îmbolnăvi și pământul va fi lipsit de rodnicie. Când a aflat acestea de la prooroc, David a fost cuprins de o bucurie fără margini, fiindcă știa acum că domnia lui va fi durabilă și trainică, propria-i casă va avea parte de strălucire și renume. David s-a îndreptat spre Chivot, a căzut cu fața la pământ înaintea lui și s-a rugat, mulțumindu-i Domnului pentru toate binefacerile sale, pe care i le-a arătat, prin faptul că de la umila stare de păstor l-a ridicat la o așa de mare putere; așijderea, pentru ceea ce a făgăduit urmașilor săi; în sfârșit, pentru că s-a preocupat mereu de evrei și de libertatea lor. După ce s-a rugat astfel și a închinat Domnului un psalm¹, David s-a îndepărtat de cort.

CAPITOLUL V

1. După scurtă vreme David a găsit de cuviință că trebuie să se războiască cu filistenii și să nu îngăduie faptelor sale nici cel mai mic prilej de răgaz sau lăncezeală ci, așa cum îi poruncise

^

¹ Acest psalm de laudă a Domnului, dat de David prin Asaf și frații lui, slujitorii Chivotului, figurează în *Cartea întâi, Paralipomena*, XVI, 8-

Dumnezeu, să-și înfrângă vrăjmașii, lăsând ca în viitor regii din neamul său să-și cârmuiască țara în pace. Și-a adunat iarăși oastea, dându-i ordinul să se înarmeze și să pornească la război și, cum a văzut că toate pregătirile trupelor se încheiaseră cu bine, a părăsit Hierosolyma, mărșăluind împotriva filistenilor. După ce i-a biruit în luptă, a luat o mare bucată din țara lor și a alipit-o la ținuturile evreilor, purtând apoi război cu moabiții. În urma izbândeii sale în luptă, David a străpuns cu sabia două părți din oștirea lui, iar pe cei rămași în viață i-a adus în stare de robie. Le-a impus un tribut anual, apoi și-a dus numaidecât trupele împotriva lui Adrazar, fiul lui Araus și rege din Sophene. În bătălia care s-a dat în preajma Eufratului, David a ucis din oastea lui vreo douăzeci de mii de filistenii și șapte mii de călăreți. A capturat totodată o mie de care, nepăstrând pentru el decât o sută, și a dat pradă focului cea mai mare parte dintre ele.

2. Cum a aflat că David purta război cu Adrazar, Adad, rege al Damascului și al Siriei întregi, s-a grăbit să-i vină în ajutor cu trupe puternice, fiind vorba de prietenul lui. Confruntarea cu David a avut loc pe malul fluviului Eufrat, dar, contrar așteptărilor sale, el și-a pierdut în bătălie o mare parte din oaste. Căci din trupele lui Adad au căzut pe câmpul de luptă douăzeci de mii de oșteni, uciși de evrei, toți ceilalți căutându-și scăparea în fugă. În Cartea a patra din *Istoria* sa, Nicolaos¹ îl pomenește pe acest rege în următorii termeni: „Multă vreme după aceea, întâietatea asupra localnicilor a dobândit-o un bărbat cu numele de Adad, care a domnit în Damasc și Siria, cu excepția Feniciei. Într-un război purtat cu David, regele Iudeii, înfruntându-se în mai multe bătălii, a fost în cele din urmă învins, el, cel mai de seamă dintre regi, atât prin putere, cât și prin vitejie!” Autorul îi menționează și succesorii, care, după stingerea lui din viață, au ocupat tronul și i-au păstrat numele, recurgând la aceste afirmații: „După moartea lui Adad, urmașii săi au domnit vreme de zece generații, fiecare primind de la propriu-i părinte, o dată cu puterea, și

¹ Nicolaos din Damasc, istoric grec din sec. I î.e.n., citat de Flavius Josephus și în *Războiul iudeilor împotriva romanilor*.

L

numele, așa cum s-a întâmplat și cu Ptolemeii² din Egipt. Cel mai vestit dintre toți a fost al treilea care, dornic să refacă cu forța regatul bunicului său, a pustiit țara numită acum Samaria.” El nu se abate aici de la adevăr. Este vorba despre Adad³, care, în timp ce Achab era regele israeliților, a invadat Samaria: dar despre asta vom vorbi la momentul potrivit.

3. În expediția sa împotriva Damascului și a restului Siriei, David a supus în întregime această țară, a lăsat garnizoane în ținuturile sale, a pus locuitorii să-i plătească tribut și, la întoarcerea acasă, a adus tablele de aur și armurile gărzilor de corp ale lui Adad la Hierosolyma, închinându-le Domnului. Mai târziu, Susak⁴, regele egiptenilor, când și-a dus oastea împotriva nepotului lui David, Roboam, și l-a învins, le-a luat cu el din Hierosolyma împreună cu numeroase alte bogății. Dar despre acestea vom vorbi mai pe larg la locul cuvenit. Întrucât Domnul proteja faptele întreprinse de el și avea grijă ca războaiele lui să fie încununat de succes, David și-a dus oastea și împotriva celor mai frumoase orașe ale lui Adrazar, Bettaea și Machon, pe care le-a cucerit și prădat. În ele a găsit o mare cantitate de aur și de argint, așijderea un soi de aramă care era mai prețioasă decât aurul. Din ea a făcut Solomon uriașul bazin care se numește mare⁵ precum și frumoasele vase împodobind templul.

4. După ce a aflat ce s-a întâmplat cu Adrazar și a auzit că trupele sale fuseseră nimicite, regele din Amathe s-a temut să nu-i împărțesească soarta, hotărând să încheie un tratat de prietenie cu David, mai înainte de a fi atacat el însuși. L-a trimis la el pe propriu-i fiu Adoram, ca să-l felicite în numele său pentru izbânda asupra lui Adrazar, care-i era deopotrivă ostil, făcând un legământ

Toți cei 15 suverani din dinastia macedoneană care a cârmuit Egiptul elenistic din 315 până în anul 30 î.e.n. au purtat numele celui care o întemeiasă: diadohul Ptolemeu, fiul lui Lagos (367-283 î.e.n.)

³ Ben-Hadad II, rege arameic al Damascului (860-843 î.e.n.), în prima sa campanie împotriva lui Ahab, cârmuitorul Regatului Israel (871-852 î.e.n.), a ajuns până în Samaria, asediind fără succes reședința regală.

⁴ Faraonul Seşonk (947-925 î.e.n.) a întreprins o campanie împotriva lui Roboam, suveran al regatului Iudeei (928-911), jefuind Ierusalimul și templul lui Solomon.

⁵ Vezi descrierea lui în Cartea a VII-a, cap. III, paragr. 5.

de prieteșug. I-a oferit în dar vase de aur, argint și aramă făcute în vechime. David i-a încheiat alianța cu Thaeus (căci așa se numea regele din Amathe) și i-a primit darurile, apoi l-a trimis înapoi pe fiul său, tratându-l cu toată cinstea pe care și-o datorau unul altuia. După plecarea lui Adoram, David i-a închinat lui Dumnezeu darurile sale, împreună cu restul de aur și de argint adunat de la orașele și popoarele subjugate. Domnul i-a adus victoria în toate bătăliile nu numai regelui, ci și lui Abessa, fiul lui Ioab, trimis de David în fruntea oștii lui împotriva idumeilor: optsprezece mii dintre ai au căzut pe câmpul de luptă în înfruntarea cu Abessa. Regele a silit întreaga

Idumee să-i plătească bir atât pentru ogoare, cât și pentru fiecare idumean în parte. David avea o fire dreaptă și în judecățile sale se arăta nepărtinitor. Căpetenia oștirii sale întregi era Ioab iar pe Iosaphat, fiul lui Achilus, l-a făcut cronicarul faptelor sale. Pe Sadok din casa lui Phinees, împreună cu Abiathar (care-i era prieten bun), i-a numit Mari Preoți. Drept grămătic l-a ales pe Sisas; comanda gărzilor sale de corp a încredințat-o lui Banaias, fiul lui Ioad. Pe fiii cei mai mari i-a numit în gărzile sale de corp și lor le-a revenit propria-i siguranță.

5. David a ținut minte chiar și legăturile sale cu Ionathas, fiul lui Saul, și jurămintele lor de credință, precum și prietenia și râvna acestuia față de el. Căci tuturor celorlalte virtuți pe care le avea o adăuga și pe aceea de a-și aminti mereu de cei ce i-au făcut un bine. Regele a poruncit să se facă amănunțite cercetări dacă mai supraviețuise cineva din neamul lui Ionathas, față de care să-și arate recunoștința pentru prietenia lor de odinioară. Când în fața lui a fost adus un bărbat dezrobit de Saul, care putea să știe dacă mai rămăsese în viață vreunul din familia lui, David l-a întrebat ce urmaș din sângele lui Ionathas mai trăia, ca să-l poată răsplăti pentru binefacerea aduse cândva de Ionathas. Omul i-a răspuns că mai supraviețuise doar un fiu al său, numit Memfibost cel șchiop de picioare (căci de îndată ce a primit vestea că tatăl și bunicul băiatului căzuseră în luptă, doica lui l-a înșfăcat la repezeală și în timpul fugii pruncul i-a căzut de pe umăr, rămânând schilod la picioare). Când a aflat unde se afla și cine crescuse copilul, David a trimis soli în orașul Labatha, la un anume Machir (cum se numea cel care-l crescuse pe fiul lui

Ionathas), ca să-l cheme la el pe orfan. O dată ajuns în fața regelui, Memfibost a căzut cu fața la pământ și i s-a închinat. David i-a spus să fie încrezător, căci avea parte de mult bine din partea lui. I-a dat înapoi casa părintească și tot ce aparținuse cândva bunicului său, poruncindu-i să se așeze mereu la regeasca masă, ca să ia parte la ospăț, fără să lipsească măcar o singură zi. După ce băiatul i-a mulțumit călduros pentru frumoasele vorbe și darurile sale, regele l-a chemat pe Sibas și i-a spus că-i oferă lui Memfibost casa părintească și toată averea lui Saul. I-a cerut să-și lucreze el însuși țarinile, aducând la Hierosolyma întregul venit. David l-a chemat în fiecare zi la masa lui pe orfan, dăruindu-i lui Memfibost pe Sibas, cu fiii lui (în total cincisprezece), împreună cu slugile sale (care erau în număr de douăzeci). De îndată ce regele a orânduit astfel lucrurile, Sibas s-a despărțit de el, cu adâncă plecăciune, spunându-i că va face întocmai tot ce i s-a cerat. Dar fiul lui Ionathas a rămas să locuiască în Hierosolyma, stând la masă alături de rege și s-a bucurat de întreaga cinstire, ca și cum ar fi fost fiul lui. Mai târziu, Memfibost a avut un fiu cu numele de Michas.

CAPITOLUL VI

1. În acest fel i-a cinstit David pe cei ce mai rămăseseră în viață din familia lui Saul și Ionathas. între timp s-a stins din viață Naases, regele ammaniților¹ (prieten cu David) și la tron a urmat fiul său, căruia David i-a trimis soli, ca să-i transmită condoleanțele sale, îndemnându-l să nu fie prea îndurerat de moartea părintelui său, iar legăturile de prietenie întreținute cu el să dăinuie și de acum încolo. Dar căpeteniile ammaniților au

¹ Biblia îi numește amoniți (*Cartea a doua a Regilor*, cap. X).

378

379

întâmpinat solia cu intenții rele și nu în sensul dorit de David; ei l-au ațâțat pe noul rege, spunându-i că, sub pretextul mângâierilor, David îi trimisese pe acești bărbați pentru a-i spiona țara și trupele sale. Ei l-au sfătuit deopotrivă să fie prevăzător și să nu se încreadă așa de lesne în cuvintele lui David, căzând într-o nenorocire fără leac pentru el. Naases, regele ammaniților, a pus însă în vorbele căpeteniilor sale mai mult temei decât îi cerea înțelepciunea, lăsându-se convins, și i-a batjocorit pe solii lui David. A pus să li se radă bărbile pe o singură parte și să li se taie hainele pe jumătate, apoi le-a dat drumul să plece astfel, în loc să le dea un răspuns. Când a văzut asta, regele israeliților a fost din cale-afară de mânios și a spus că nu va privi cu brațele încrucișate asemenea sfidare amestecată cu batjocura, ci va declara război ammaniților, spre a-l pedepsi pe regele lor, care-i supusese silniciilor pe solii săi. După ce prietenii apropiați ai regelui și comandanții de oști și-au dat seama că se făcuseră vinovați de ruperea legăturilor cu David și urmau să-și ispășească nelegiuirea, s-au pregătit grabnic de luptă și au trimis soli la regele mesopotamienilor, Syrus, și i-au făgăduit o mie de talanți, dacă va veni în ajutorul lor, făcând un legământ asemănător și cu Subas. Regii aceștia aveau douăzeci de mii de pedestrași. I-au tocmisit cu plată pe regele amaleciților și pe un al patrulea, numit Istob, amândoi aducând cu ei douăsprezece mii de oșteni bine înarmați.

2. David nu s-a speriat de această tovărășie de arme cu trupele ammaniților. Se încredea mai mult în Dumnezeu, căci el avea de gând să pornească un război pentru pedepsirea nedreptății care i se făcuse, trimițându-și întreaga oaste, în frunte cu Ioab, împotriva vrăjmașilor. Acesta s-a îndreptat spre orașul cel mai de seamă al ammaniților, la Rabatha, unde și-a așezat tabăra. Dușmanii au ieșit din oraș, dar nu s-au așezat laolaltă, ci fiecare pe linia lui de luptă (trupele chemate în ajutor au rămas afară, în câmp liber, pe când oastea ammaniților își strânsese rândurile înaintea porților orașului, drept în fața evreilor). Când a văzut cum stau lucrurile, Ioab și-a făcut un plan ce se potrivea cu situația: și-a ales oștenii cei mai viteji și i-a grupat în fața sirienilor și a celorlalți regi. A încredințat comanda restului oștirii fratelui său Abessa și i-a poruncit să-și ducă trupele împotriva ammaniților,

380

sfătuiindu-l ca, în cazul când sirienii vor fi mai puternici, să sară cu oastea în ajutorul lui; el însuși va face același lucru, dacă va vedea că amaniții l-au încolțit prea tare. Apoi l-a rugat pe fratele său să ducă totul până la capăt

cu bărbăție și destoinicie, fără să pară un fricos plin de lașitate, ci un luptător cu suflet de viteaz. Ioab l-a trimis pe Abessa să lupte împotriva ammaniților, el însuși poruncind să-i înfrunte pe sirieni. Aceștia au opus o dârză rezistență, dar după ce Ioab a răpus o mare parte dintre ei, pe ceilalți i-au pus pe fugă. Văzând ammaniții ce s-a întâmplat, de teama lui Abessa și a oștirii sale, nici n-au început măcar lupta, ci au urmat pilda tovarășilor lor și s-au refugiat în oraș. De îndată ce și-a biruit și fugărit vrăjmașii, Ioab s-a întors la regele său în Hierosolyma, dintr-o strălucită expediție.

3. Totuși, această înfrângere nu i-a convins pe ammaniți nici să se astâmpere, nici să încheie pacea cu evreii mai puternici decât ei; dimpotrivă, și-au trimis solii la Chalamas, regele sirienilor de dincolo de Eufrat, a cărui oaste condusă de Sabek număra optsprezece mii de pedestrași și zece mii de călăreți, cumpărându-i alianța cu bani. După ce a aflat că ammaniții adunaseră iarăși trupe nespuse de multe împotriva lui, regele evreilor a hotărât să nu mai ducă războiul prin intermediul comandanților săi, trecând el însuși Iordanul în fruntea oștirii întregi, și-a întâmpinat dușmanii, s-a luptat cu ei și a învins. Din rândurile vrăjmașilor au căzut în bătălie vreo patrusprezece mii de pedestrași și șapte mii de călăreți. Chiar și Sabek, comandantul oștirii lui Chalamas, s-a ales cu rană grea, în urma căreia a și murit. În urma norocosului deznodământ al luptei, mesopotamienii s-au supus lui David și i-au oferit daruri. Deoarece iarna se apropia, David s-a întors la Hierosolyma, iar la sosirea primăverii. l-a trimis pe Ioab, comandantul suprem al oștirii sale, să se războiască cu ammaniții. În timpul acestei incursiuni, el le-a devastat toate ogoarele, silind locuitorii să se adune în orașul lor de seamă, Rabatha, unde i-a supus asediului.

381

CAPITOLUL VII

1. Chiar și David, care avea o fire dreaptă și evlavioasă, respectând cu strictețe legile strămoșești, a căzut atunci într-un mare păcat. Pe când se afla într-o zi pe acoperișul casei domnești, unde obișnuia să se plimbe la ceasul înserării, David și-a purtat privirile în jur și a văzut cum în locuința ei se scălda în apă rece o femeie deosebit de chipeșă și desăvârșită în toate privințele (numele ei era Beersabe¹), fiind atât de cucerit de frumusețea ei încât nu și-a mai putut stăpâni patima, ci a chemat-o la dânsul, apoi au păcătuit împreună. Deoarece a rămas însărcinată, femeia a trimis știrea regelui și l-a rugat să tănuiască greșeala lor (căci, potrivit datinilor străbune, ea trebuia să-și piardă viața pentru adulter). David l-a chemat de la asediul Rabathe pe soțul femeii, purtătorul de arme al lui Ioab, care se numea Uriaș. După sosirea lui, David i-a cerut să-i dea vești despre oaste și despre asediul orașului. Uriaș răspunzându-i că toate treburile mergeau după pofta inimii lui, David l-a trimis să mănânce bucate de la propria-i masă și i-a poruncit să meargă la soția lui, să se culce cu ea. Dar Uriaș n-a făcut așa, ci a dormit alături de ceilalți purtători de arme ai regelui. Când a aflat acest lucru, David l-a întrebat de ce nu s-a dus acasă după ce fusese atâta vreme departe de soția lui, toți oamenii fiind înclinați să tânjească după vatra lor, atunci când au stat multă vreme pe meleaguri străine. Uriaș i-a răspuns că nu i s-a părut cuviincios ca el să aibă parte de desfătările soției, pe când soții lui de arme, în frunte cu comandantul lor, dorm pe pământul gol în tabără. La atruzul vorbelor sale, David i-a poruncit să mai rămână acolo în ziua aceea, pentru ca în următoarea să plece la comandantul oștirii. Uriaș a fost poftit apoi la masa regelui, unde a băut până s-a îmbătat, David însuși oferindu-i dinadins numeroase cupe cu vin, astfel că și de astă dată a dormit în fața porții regești, fără să se simtă deloc atras de soția lui. Mâniat de această purtare, regele l-a însărcinat printr-o scrisoare

¹ în *Biblie*, Batșeba, ce va deveni mama lui Solomon (*Cartea a doua a Regilor*, XI, 3)

382

pe Ioab să-l condamne pe Uriaș (ceea ce dovedea că greșise), indicându-i și felul cum trebuia îndeplinită pedeapsa, nu cumva să reiasă că ea a venit din dorința lui. l-a poruncit să-l trimită pe Uriaș împotriva dușmanului, acolo unde lupta era mai crâncenă, lăsându-l să se expună primejdiilor, spre a fi părăsit de ceilalți. De îndată ce bătălia s-a încins, tovarășii săi de luptă să se tragă deoparte. David și-a pecetluit scrisoarea cu propriul său sigiliu și i-a dat-o lui Uriaș, s-o ducă lui Ioab. De îndată ce a primit scrisoarea și a aflat din ea dorința regelui, Ioab l-a așezat pe Uriaș într-un loc unde știa că vrăjmașul va lupta cu cea mai mare îndârjire, dându-i ca însoțitori câțiva oșteni viteji. Comandantul l-a asigurat că toate trupele sale vor veni în ajutorul lor dacă vor izbuti să dărâme o parte a zidului, ca să pătrundă în oraș. Deoarece era un oștean destoinic și datorită bărbăției lui se bucura de întreaga prețuire a regelui și a semenilor săi, l-a sfătuit să-și îndeplinească misiunea cu multă abnegație, neprecupețind nici un efort. Iar când Uriaș a pornit cu avânt la treabă, Ioab a dat tovarășilor săi un semn tainic și le-a spus să-l lase de izbeliște atunci când vor vedea dușmanii năvălind asupra lor. Așadar de îndată ce evreii s-au apropiat de oraș, ammaniții s-au temut că, în locul unde se oprise Uriaș, dușmanii se grăbeau să escaladeze zidul. Au pus în față luptătorii lor cei mai viteji, au deschis poarta cetății pe neașteptate și au dezlănțuit un atac năprasnic. Când oștenii lui Uriaș i-au văzut apropiindu-se, au bătut cu toții în retragere, așa cum le spusese mai înainte Ioab. Lui Uriaș i-a fost rușine să fugă și să-și părăsească postul, așa că și-a așteptat vrăjmașii, le-a întâmpinat cu bărbăție asaltul, omorând pe mulți dintre ei; în cele din urmă, a fost însă împresurat, prins la mijloc și ucis, împreună cu el căzând și unii dintre tovarășii săi.

2. După aceea, Ioab i-a trimis regelui o solie care să-i ducă vestea că el își dăduse osteneala să cucerească mai degrabă orașul, dar, când a vrut să se cațare pe ziduri, el a fost silit să se retragă cu multe pierderi. l-a mai poruncit solului ca, văzând cumva că regele se va înfuria la primirea știrii, el să-i anunțe moartea lui Uriaș. Cele aflate de la solul său l-au supărat pe rege, care le-a spus că au greșit atunci când au vrut să escaladeze zidurile, în

loc să sape galerii pe sub ele sau să folosească șiretlicuri pentru cucerirea orașului. Le-a dat ca exemplu pe Abimelec, fiul lui

383

Ghedeon, care, vrând să ia cu asalt un turn din Theba, a fost ucis de piatra aruncată de o bătrână și, în pofida faptului că era un bărbat foarte viteaz, a avut parte de un sfârșit rușinos din pricina dificultăților întâmpinate. La asta trebuiau să se gândească mai înainte de a se năpusti asupra zidurilor orașului. Este spre folosul nostru să ținem minte toate întâmplările din războaiele de odinioară, și pe cele frumoase, și pe cele urâte, învățând ce se cuvine să imităm și ce anume să evităm. Când însă solul l-a înștiințat pe mâniașul rege că Uriș murise în luptă, furia lui s-a domolit numaidecât. David i-a poruncit apoi solului să se întoarcă la Ioab și să-i spună că pățania lui Uriș i se pare cât se poate de omenească și că, prin însăși natura lui, războiul face ca uneori norocul să suradă o dată vrăjmașului, altă dată taberei celeilalte. Deci, asediul trebuie să fie pregătit de acum încolo cu grijă, nici un lucru să nu fie lăsat deoparte, ci să se înalțe parapete și, prin asedierea lui cu mașini de război, orașul să fie capturat, apoi distrus din temelii, toți locuitorii fiind uciși fără excepție. Cu aceste porunci s-a întors degrabă solul la Ioab. După ce Beersabe, soția lui Uriș, a aflat de moartea bărbatului ei, l-a bocat vreme de câteva zile. Când însă doliul s-a încheiat și lacrimile vărsate pentru Uriș au încetat să curgă, regele a luat-o de soție și a avut de la ea un fiu.

3. Dar această nuntă n-a fost privită cu ochi buni de Dumnezeu, care s-a mâniat pe David și, arătându-se în vis proorocului Nathan, i-a adus grave învinuiri regelui. Deoarece era un bărbat binecrescut și prevăzător, Nathan și-a dat seama că regii, când sunt cuprinși de mânie, pun îndeobște ceea ce simt mai presus de dreptate, hotărând să treacă sub tăcere amenințările Domnului și să recurgă la alte vorbe folositoare, adresate lui David, astfel ca, pe această cale, el să priceapă singur care erau adevăratele sale gânduri. El i-a spus lui David: „în același oraș locuiau doi oameni, dintre care unul era bogat și stăpânea multe turme de oi și vite de povară, celălalt era foarte sărac și nu avea decât o mioară. Aceasta fusese crescută împreună cu copiii lui, primind una și aceeași hrană, și el o îndrăgea la fel ca pe fata lui. Când bogătașului i-a venit un oaspete, acesta n-a vrut să jertfească vreuna dintre vitele sale, ca să-i gătească ceva prietenului său, ci și-a trimis oamenii să ia mioara sărăntocului, pe care a servit-o la masă

384

oaspetelui său!" Cuvântarea aceasta l-a mâhnit pe rege și față de Nathan el l-a numit nelegiuit pe omul care a cutezat să săvârșească o asemenea faptă, și a spus că ar fi drept să plătească de patru ori prețul oiței, fiind după aceea vrednic să fie condamnat la moarte. Atunci Nathan s-a slujit de vorbele sale și i-a spus că el însuși merită să primească o atare pedeapsă, rostindu-și singur sentința, deoarece cutezase să săvârșească o cumplită nelegiuire. I-a înfățișat apoi și i-a dat în vileag mânia Domnului, care l-a pus rege peste toți evreii, l-a făcut stăpân peste atât de multe și mari popoare învecinate și l-a scăpat cândva din mâinile lui Saul, lăsându-l să aibă soții legitime. Și totuși, el l-a disprețuit și jignit acum, când a luat de nevastă o străină, pe al cărei bărbat l-a dat mișelește în mâinile dușmanilor, spre a fi ucis. Pentru fapta aceasta, Domnul îl va osândi și o soție de-a lui va fi necinstită de unul dintre fiii săi, care va unelti să-i răpească viața, pedepsind astfel în văzul lumii păcatul comis în mare taină. Chiar și copilul născut de soția lui va muri în scurtă vreme. Regele a fost cuprins de spaimă și tulburare, prin lacrimile și gemetele sale recunoscând în fața lui Dumnezeu că greșise (fiindcă era fără îndoială un bărbat pios și întreaga lui viață rămăsese curat și nepătat, cu excepția purtării sale față de soția lui Uriș). De aceea, Domnul s-a îndurat de el, luându-l iarăși sub ocrotirea lui, și i-a făgăduit că-i va cruța și zilele și domnia. Ca urmare a faptului că David se caia sincer, Dumnezeu i-a zis că nu mai vrea să fie supărat pe el. După ce i-a dezvăluit regelui soarta care-l aștepta, Nathan s-a întors la casa lui.

4. Asupra copilului pe care David l-a avut de la femeia lui Uriș a trimis Dumnezeu o boală grea. Acest lucru l-a întristat pe David atât de mult încât, cu toate stăruințele oamenilor de casă, vreme de șapte zile n-a pus un dumatic în gură, ci a purtat veșmânt negru și s-a culcat pe pământ îmbrăcat într-un sac, im-plorându-l pe Domnul să izbăvească pruncul: mama lui îi era nespuse de dragă. Când copilul a murit în a șaptea zi, slujitorii s-au temut să-i transmită lui David știrea, închipuindu-și că, la aflarea ei, regele se va sinchisi și mai puțin de hrană și de îngrijirea trupului, din pricina doliului după fiul său, de vreme ce boala lui îl întristase peste măsură. Simțind că oamenii săi de casă erau foarte tulburați, ca și cum ar fi vrut să-i ascundă ceva, regele a

385

priceput că i-a murit copilul. A chemat pe unul dintre slujitori și, cum a aflat adevărul, s-a sculat de la pământ, s-a spălat, și-a pus veșmânt alb și s-a dus la Tabernacol; apoi a cerut să i se aducă cina. Această nouă și neașteptată purtare a lui a stârnit nedumerirea rudelor și a slujitorilor, deoarece cât timp mai trăia copilul, n-a făcut nimic asemănător, iar după moartea copilului le împlinea pe toate. Ei l-au întrebat ce anume a prilejuit schimbarea atitudinii sale, după ce, firește, i-au cerut voie să facă acest lucru. David le-a răspuns că, după părerea lui, ei dovedeau că sunt lipsiți de înțelegerea lucrurilor; câtă vreme copilul lui era viu și mai nutrea speranța că se va însănătoși, a făcut tot ce i-a stat în putință, având convingerea că-l va îndupleca pe Dumnezeu, întrucât copilul a murit, jalea a devenit nefolositoare, pierzându-și rostul. La auzul acestor vorbe, toți au lăudat înțelepciunea și prudența regelui. După ce s-a culcat iarăși cu soția lui, Beersabe a rămas din nou însărcinată și a zămislit un fiu pe care David, ascultând sfatul lui Nathan, l-a numit Solomon.

5. între timp, Ioab a întehit și mai mult asediul ammaniților și le-a tăiat sursele de aprovizionare cu apă și hrană, astfel că lipsa băuturii și a mâncării îi chinuia amarnic. Ei nu aveau decât o sârmană fântână pe care o drămuiau cu zgârcenie, și nu făcea față nicidecum nevoilor lor mai mari. Ioab l-a înștiințat printr-o scrisoare pe rege și l-a rugat să-și grăbească sosirea în vederea capturării orașului, ca să-și însușească el gloria cuceririi lui. Regele i-a lăudat bunăvoința și devotamentul, și-a strâns trupele pe care le mai avea și a venit să ia cu asalt Rabatha, pe care a cucerit-o repede, îngăduind oștenilor săi s-o jefuiască. Pentru el și-a păstrat coroana regelui ammaniților, care cântărea un talant, având în mijloc prețioase pietre de sardonix. David o purta întruna pe capul lui. În afara ei, a mai găsit în oraș strălucite și costisitoare prăzi de război, iar pe bărbații capturați i-a ucis în chinuri grele. Nu s-a arătat mai blând nici cu celelalte orașe ammanite, cucerite de el.

386

CAPITOLUL VIII

1. De îndată ce regele s-a întors la Hierosolyma, casa lui a fost lovită de o nenorocire, din următoarea pricină. El avea o copilă, încă fecioară, care era înzestrată cu o frumusețe atât de mare încât le întrecea și pe cele mai chipeșe femei, se numea Thamara și avea aceeași mamă cu Abesalom. De ea s-a îndrăgostit cel mai vârstnic dintre fiii lui David și, deoarece era păzită cu strășnicie, căci era fată mare și nu putea să-și satisfacă pofta, Amnon s-a îmbolnăvit, durerea făcându-l să slăbească văzând cu ochii și și-a pierdut strălucirea din obraji. Dar Ionathas, ruda și prietenul său, a băgat de seamă acest lucru, el fiind bărbat deosebit de șiret și ager la minte. Când a văzut că, zi de zi, Amnon se împuțina la trup, contrar firii lui, a venit la el și i-a cerut să-i spună care-i pricina suferinței lui. Potrivit părerii sale, avea convingerea că de vină era numai dragostea. După ce Amnon a recunoscut că așa stăteau lucrurile, i-a mărturisit că o iubea pe sora lui, zămislită de același tată, Ionathas i-a înfățișat calea și șiretlicul în măsură să-l ducă spre ținta dorită. L-a sfătuit să stea întins, făcând pe bolnavul; l-a îndemnat apoi să-l roage pe tatăl său, venit să-l vadă ce are, să i-o trimită pe sora lui, care să-l îngrijească: așa nădăjduia el să se facă bine, scăpând mai repede de boală. Amnon s-a culcat așadar în pat, chipurile, că ar fi bolnav, precum îl povățuise Ionathas. Când tatăl său a venit să-l viziteze și l-a întrebat de sănătate, Amnon i-a cerut s-o trimită la el pe sora lui. David a poruncit fără înconjur ca ea să fie chemată la bolnav. La sosirea Thamarei, Amnon a rugat-o să-i facă niște prăjituri, fiindcă le va mânca mai cu poftă dacă sunt făcute de mâna ei. De față cu fratele ei, a frământat făina, a făcut turtele, le-a copt și le-a adus înaintea lui. Dar el n-a vrut să se înfrupte din ele, ci a poruncit ca, mai întâi, toate slugile să părăsească încăperea, deoarece vroia să se odihnească, scăpând de forfota și larma lor. După ce porunca i-a fost ascultată, Amnon i-a cerut surorii sale să-i aducă mâncarea în odaia din fund. Când fata i-a îndeplinit rugămintea, a înșfăcat-o și i-a cerut să se culce cu el. Atunci fata a strigat și

387

i-a zis: „Nu mă silnici, frate, și nu mă batjocori, fiindcă astfel încâlci legile de care ar trebui să te rușinezi singur. Abține-te de la satisfacerea poftei, care n-ar aduce familiei noastre decât dojana și hulă!” Thamara i-a dat sfatul să vorbească cu tatăl lor și el nu se va împotrivi s-o dea după el. Prin vorbele sale, fata căuta să-i domolească, până una-alta, pofta arzătoare. Fratele nu i-a dat ascultare ci a obținut de la ea cu de-a sila ceea ce i-au cerut imperios iubirea și patima. După ce și-a siluit sora, Amnon a început s-o urască pe loc și, împroșcând-o cu ocări, i-a spus să se scoale și să plece. Când Thamara i-a reproșat că nelegiuirea lui se agrava dacă, de vreme ce a batjocorit-o, nu-i îngăduia să rămână măcar până la sosirea nopții, ci îi cerea să plece la lumina zilei, ca înjosirea să-i fie și mai mare, Amnon a dat slugii sale porunca s-o scoată pe ușă afară. Jignirea și siluirea ei au îndurerat-o atât de mult încât ea și-a sfâșiat haina (după datina străveche, hainele cu mâneci lungi, purtate de fete, ajungeau până la călcâie, ca să le acopere în întregime), și-a presărat cenușă pe cap și a trecut prin mijlocul orașului, plângând și strigând că fusese siluită. Fratele ei Abesalom a întâlnit-o întâmplător pe drum și a întrebat-o ce nenorocire i s-a întâmplat, că se poartă așa. Când sârmana i-a descris pângărirea pe care o îndurase, a mângâiat-o, i-a dat sfatul să se liniștească și să-și aline durerea, fără să socotească o rușine că fusese necinstită de fratele ei. Thamara s-a lăsat convinsă și a încetat să strige și să dezvăluie mulțimii faptul că fusese siluită, stând multă vreme retrasă la fratele ei Abesalom.

2. Când și tatăl ei a aflat cum s-au petrecut lucrurile, David a fost foarte supărat, dar fiindcă ținea mult la Amnon (căci el era întâiul său născut), nu s-a îndurat să-i facă nici un rău. În schimb Abesalom îl ura cumplit și a așteptat în ascuns prilejul potrivit spre a-l pedepsi pentru mârșăvia lui. După ce trecuseră deja doi ani de la întâmplarea trăită de sora lui, iar Abesalom avea de gând să se ducă la Belsephon (un oraș din seminția lui Efraim), să-și tundă oile, și-a rugat propriul părinte, precum și pe frații săi, să vină la el ca oaspeți. Când tatăl lui s-a scuzat că nu poate veni, ca să nu devină o povară pentru el, Abesalom l-a rugat să-i trimită barem frățiorii. La sosirea acestora, a poruncit slugilor sale ca,

388

de îndată ce vor băga de seamă că Amnon a adormit, amețit de vin, să nu le fie frică de nimeni și să-l ucidă pe loc.

3. Când această poruncă i-a fost îndeplinită, o mare spaimă a pus stăpânire pe frații lui Abesalom, care, temându-se pentru soarta lor, au încălecat degrabă pe cai și s-au dus la tatăl lor. Cineva s-a grăbit să le-o ia înainte și l-a vestit pe David că toți fiii lui fuseseră uciși. Primind, așadar, vestea că-și pierduse dintr-o dată toți fiii prin

fărădelegea unuia dintre frați, David a fost cuprins de o jale cumplită, care a sporit și mai mult când a auzit cine era făptașul omorului. Fără să se întrebe asupra temeiului infamiei, fără să mai aștepte deloc să mai afle și știri proaspete, așa cum se și cuvenea când era vorba de o nelegiuire înspăimântătoare și atât de greu de crezut din pricina cruzimii sale, regele și-a rupt hainele și s-a aruncat la pământ, deplângându-și deopotrivă toți fiii, atât pe cei uciși, cât și pe ucigașul lor. Dar Ionathas, fiul lui Samas, fratele regelui, l-a rugat să-și mai stăvilească lacrimile și să nu creadă cumva că toți ceilalți au murit (n-avea nici un motiv să-și închipuie așa ceva). I-a zis să facă cercetări în privința lui Amnon: se prea poate ca Abesalom să fi cutezat să-l ucidă ca urmare a faptului că o siluise pe Thamara. Între timp, s-a și auzit zarva făcută de tropotul cailor și au zărit o ceată care se apropia. Erau fiii regelui, care fugiseră de la ospățul fratelui lor. În timp ce aceștia plângeau, i-a întâmpinat părintele lor, mâhnit, cu toate că, împotriva așteptărilor lui, îi vedea teferi pe cei despre care ceva mai înainte aflase că erau morți. Toți vărsau lacrimi și boceau: ei, pentru fratele lor stins din viață, regele, pentru fiul său ucis. Abesalom a fugit însă la Gethsura¹, la bunicul său după mamă, care era regele acestei țări și a rămas acolo vreme de trei ani.

¹ Regat sirian situat la nord de lacul Ghenezaret.

389

unul l-a lovit pe celălalt și l-a omorât. Ea l-a implorat apoi să-i cruțe feciorul de rudele care s-au sculat împotriva ucigașului și urmărea să-l omoare și să-i înduplece prin rugile sale, stru-nindu-i pe cei ce cereau moartea fiului ei, rămas ca sprijin de bătrânețe și unică speranță. Căci numai prin teamă față de dânsul pot fi împiedicați aceștia să-și ducă la îndeplinire planurile lor. De îndată ce a primit încuviințarea cererii sale, femeia a adresat regelui următoarele vorbe: „Îți sunt recunoscătoare pentru bunătatea ta, prin care ți-ai arătat mila față de bătrânețea și de singurătatea mea. Dar ca să cred și eu aievea în omenia ta față de mine, atunci împacă-te așijderea cu propriul tău fiu și încetează de a mai fi mândros pe el. Cum altfel ai putea să mă convingi că ai fost într-adevăr îndurător cu mine, câtă vreme îți urăști încă feciorul pentru o nelegiuire asemănătoare? La urma urmei, ar fi o faptă necugetată ca, după ce unul dintre feciori a fost ucis fără voia ta, să dorești ca și al doilea să meargă pe același drum!” Atunci regele și-a dat seama că povestea fusese născocită de Ioab, din dragostea lui față de Abesalom. După ce, din întrebările puse bătrânei, a aflat că lucrurile stăteau așa, regele l-a chemat la el pe Ioab și i-a spus că aprobă propunerea pe care i-a făcut-o, po-runcindu-i să-l repatrieze pe Abesalom: nu mai era supărat pe dânsul și nu-i mai purta nici un fel de dușmănie sau ură. Ioab i-a mulțumit regelui, ale cărui vorbe le-a ascultat cu bucurie, gră-bindu-se să ajungă la Gethsura, de unde l-a readus pe Abesalom la Hierosolyma.

5. Cum a auzit că i se întoarce fiul, regele a trimis înaintea lui un sol și a poruncit să i se pregătească o casă aparte, deoarece nu era deloc dispus să dea ochii cu el chiar la întoarcerea lui. Potrivit poruncii părintelui său, Abesalom nu l-a văzut la față, ci a stat mai mult acasă, mulțumindu-se cu semnele de dragoste pe care i le arătau ai săi. În pofida amărăciunii și a faptului că nu se bucura de grija cuvenită îndeobște unui fiu de rege, frumusețea lui Abesalom nu scădea cu nimic, căci el îi întrecea pe toți prin farmecul înfățișării și înălțimea trupului său, fiind mai presus de cei ce trăiau răsfațați de numeroase plăceri. Pletele sale erau atât de încâlcite, încât cu greu puteau fi tunse după opt zile și cântăreau două sute de sicii: ceea ce înseamnă cinci mine². Abesalom

² O mină avea 4,363 gr.

390

a locuit în Hierosolyma doi ani, răstimp în care a zămislit trei fii și o fată nespuse de frumoasă³, ajungând apoi soția lui Roboam, fiul lui Solomon; ea i-a dăruit un fiu cu numele de Abias. După aceea, Abesalom a trimis la Ioab un sol prin care i-a cerut să-l înduplece pe tatăl său, rugându-l să obțină de la el îngăduința de a-l vedea la față și a-i vorbi în sfârșit. Fiindcă Ioab n-a vrut să facă acest lucru, el a trimis câteva dintre slugile sale să dea foc țarinei acestuia, vecină cu a lui. Când a aflat de această nelegiuire, Ioab a venit la Abesalom să se plângă și l-a întrebat de ce a făcut acest lucru. El i-a răspuns: „Am pus la cale acest șiretlic ca să te pot aduce la mine, deoarece nu ți-ai îndeplinit misiunea, împăcându-mă cu părintele meu. Fiind acum în fața mea, te rog, înduplecă-l pe tata să mă ierte. Căci dacă părintele meu stăruie în supărarea lui, la reîntoarcerea acasă mă aflu într-o situație mai rea decât atunci când eram în surghiun!” Atunci Ioab s-a lăsat convins, îndurându-se de necazul său, a intervenit pentru el pe lângă rege și prin vorbele sale privitoare la fiul său Abesalom l-a înduioșat atât de mult, încât l-a chemat numaidecât la el. Când Abesalom a căzut cu fața la pământ înaintea regelui, implorându-l să-l ierte, David l-a ridicat de jos și i-a făgăduit că o să dea uitării trecutul.

CAPITOLUL IX

1. După reușita demersului pe lângă tatăl și regele său, Abesalom și-a procurat în scurtă vreme numeroși cai și multe care, precum și cincizeci de însoțitori bine înarmați. Zilnic se ducea dis-de-dimineață la palatul regal și întreținea conversații amicale cu cei ce veniseră să-și apere dreptul, dar își pierduseră

³ Ea se numea Thamara, la fel ca unica soră a tatălui ei, siluită de propriu-i frate, Amnon, asasinat de Abesalom.

procesul, spunându-le că tatăl său nu avea sfetnici buni și de aceea li s-a dat o sentință nedreaptă, și pe toți îi mângâia cu multă bunăvoință, asigurându-i totodată: dacă puterea îi va fi încredințată, el îi va ajuta să recapete ceea ce li se cuvenea aieva. Prin aceste lingușiri și-a atras poporul și, convins că de acum se poate bizui pe sprijinul sigur al mulțimii, când se împliniseră patru ani de la împăcarea cu tatăl său, i-a cerut acestuia îngăduința de a pleca la Hebron, ca să închine Domnului o jertfă pe care i-o făgăduise din timpul surghiunului. David a aprobat cererea lui de plecare și Abesalom a trimis pretutindenii soli ca să strângă laolaltă o uriașă mulțime, plecând apoi spre Hebron.

2. Printre mulți alții se aflau acolo și sfetnicul lui David, Achitofel Gelmoneanul, împreună cu două sute de bărbați veniți din Hierosolyma, fără să știe nimic de ceea ce se punea la cale, atrași fiind de aducerea jertfei. La acest șiretlic a recurs Abesalom, ca să fie numit rege de către toți cei de față. După ce David a primit acesta veste, tulburat peste măsură la auzul celor uneltite de fiul său, David s-a speriat și deopotrivă a rămas surprins de cutezanța și ticăloșia lui Abesalom, care nu numai că dăduse repede uitării iertarea păcatului său, ci îi adăugase fapte mai rele și mai nedrepte, adică să-i smulgă mai întâi domnia dăruită de Dumnezeu, răpind mai apoi până și viața propriului său tată. David a hotărât, așadar, să fugă dincolo de Iordan; și-a chemat prietenii cei mai credincioși, cărora le-a cerut părerea referitor la temeritatea fiului său, și-a lăsat toate treburile în seama lui Dumnezeu și zece dintre concubinele sale au rămas să păzească regescul lăcaș. El a plecat din Hierosolyma, însoțit de o impresionantă mulțime care îl urma de bunăvoie, precum și de șase sute de oameni din garda lui de corp, fiind nedespărții lui tovarăși în vechile prigoane din timpul domniei lui Saul. Dar pe Marii Preoți Abiathar și Sadoc, care intenționau să-i fie alături în surghiun, precum și pe toți leviții, i-a convins să rămână acasă, pentru ca Domnul să-l ocrotească de primejdii chiar dacă Chivotul său nu mai călătorea împreună cu el. David le-a dat misiunea să-i transmită pe ascuns vești despre fiecare eveniment aparte. Cei mai credincioși dintre slujitorii săi s-au dovedit copiii Marilor Preoți, Achimas, fiul lui Sadoc, și Ionathas, fiul lui Abiathar. Împreună cu el a plecat și Ethi din Gitta, chiar și fără asentimentul lui David, care nu l-a putut convinge să rămână; de aici a dedus re-

392

L

gele deosebita lui fidelitate față de dânsul. În timp ce cu picioarele desculțe urca pe Muntele Măslinilor și toți însoțitorii lui aveau ochii înlăcrimați, i-a sosit știrea că Achitofel se afla împreună cu Abesalom și că a trecut de partea lui. Primire! acestei vești i-a sporit și mai mult jalea; l-a implorat pe Dumnezeu să înstrăineze cugetul lui Abesalom de Achitofel. David se temea că, prin sfaturile care-i erau potrivnice, va câștiga încrederea lui Abesalom, știind că era un bărbat înțelept și cu mult discernământ în găsirea hotărârilor celor mai urgente. După ce ajuns în vârful muntelui, David și-a întors privirea spre oraș și rugile pe care le-a înălțat lui Dumnezeu au fost stropite cu multe lacrimi, de parcă și-ar fi pierdut deja tronul. În calea lui a ieșit atunci un prieten bun și credincios, care se numea Chusi. Văzându-l că-și sfâșiasse hainele, își presăruse cenușa pe cap și deplângea jalnică lui soartă, David l-a mângâiat, și i-a cerut să pună capăt mâhnirii sale. L-a rugat apoi pe Chusi să se ducă la Abesalom, prefăcându-se că a trecut în tabăra lui, să afle ce planuri tainice avea și să zădărnicească sfaturile lui Achitofel. Rămânând alături de el, n-ar putea să-i fie mai folositor decât dacă s-ar afla în preajma lui Abesalom. Convins astfel de către David, Chusi l-a părăsit pe rege și s-a îndreptat spre Hierosolyma, unde a sosit în scurtă vreme și Abesalom.

3. După ce David a mai înaintat puțin, l-a întâmpinat Sibas, sluga lui Memfibost, trimis de acesta să-i îngrijească moșia pe care regele însuși i-o dăruise, ca fiu al lui Ionathas, la rândul său fiul lui Saul. El mâna doi asini încărcăți cu merinde necesare traiului zilnic și l-a rugat să ia din ele atâta cât avea nevoie, întrebând de David unde îl lăsase pe Memfibost, Sibas i-a răspuns că el rămăsese la Hierosolyma, unde trăgea speranță să fie ales rege de mulțimea intrată în vălmășagul tulburărilor, convins că va fi preferat de popor, ținând minte meritele lui Saul. Mâniat de acest lucru, regele i-a dăruit lui Sibas tot ceea ce îi oferise mai înainte lui Memfibost: merita mult mai mult decât el să le stăpânească. Iar Sibas a fost din cale-afară de bucuros.

4. Când a ajuns într-un loc denumit Bauris, David a întâlnit o rudă a lui Saul, care se chema Semei, fiul lui Geras, iar el a început să arunce asupra lui pietre și vorbe de ocară. Deși prietenii regelui l-au înconjurat, ca să-l ocrotească, Semei a continuat să-l blesteme și mai rău, strigându-i că era băutor de sânge

393

"A

și vinovat de toate nenorocirile. Fiindcă era impur și nelegiuit, el îi cerea să părăsească ținutul și-i mulțimea lui Dumnezeu că a binevoit să-i ia domnia și prin propriul său fiu îl pedepsește pentru păcatele pe care le-a săvârșit, în pofida Domnului. Deoarece împotriva lui s-a dezlănțuit mânia tuturor, mai ales a lui Abesalom, care avea de gând să-l ucidă pe Semei, David a stăvilat elanul celor mânioși, spunând: „Departați-vă de noi gândind de-a adăuga

nenorocirilor de față încă una nouă! Nu mă rușinez și nici nu sunt îngrijorat de lătrăturile acestui câine care spumegă turbat, ci mă plec în fața Domnului, care l-a asmuțit împotriva mea. Nu mă mir deloc că îndur acest lucru, câtă vreme propriul meu fiu mă hăituește acum. Dar poate că Domnul își va arăta mila față de noi, ca prin voința lui să-i supunem pe dușmanii noștri!" David și-a văzut de drumul său, fără să se sinchisească de Semei, care alerga pe cealaltă coastă a muntelui și-l blestema amarnic. Cum a sosit la malul Iordanului, David a îngăduit alor săi, istoviți de marș, să-și împospăteze puterile.

5. De îndată ce Abesalom și sfteticul său Achitofel, urmați de întregul popor, au ajuns în Hierosolyma, chiar și prietenul lui David și-a făcut apariția și, aruncându-se la pământ înaintea lui Abesalom, i-a urat o domnie lungă, care să dăinuie un veac întreg. Acesta i-a zis atunci: „Cum se face că tu, care te numărai printre cei mai buni amici ai tatălui meu și i-ai fost credincios în toate privințele, acum nu te mai afli alături de el, ci l-ai părăsit, trecând de partea mea?" Răspunzând cu înțelepciune, Chusi i-a spus că datoria lui era să meargă pe calea aleasă de Dumnezeu și de întregul popor: „Stăpâne, am văzut, așadar, că amândoi sunt alături de tine și de aceea îi urmez așa cum se cuvine: căci tu ai primit domnia de la Dumnezeu. Socotindu-mă prietenul tău, te voi sluji cu credința și râvna cu care l-am urmat și pe tatăl tău, așa cum bine știi tu însuși. Nici nu se cuvenea să mă pun de-a curmezișul acestei stări de lucruri. De altfel, domnia nu trece la o altă familie, ci rămâne la una și aceeași, fiul fiind urmașul tatălui!" Abesalom s-a încrezut în vorbele sale și a renunțat la bănuielile pe care le avea în privința lui. L-a chemat apoi pe Achitofel, să hotărască împreună cu el ce trebuia să întreprindă. El l-a sfătuit să aibă de-a face cu concubinele lăsate de tatăl său spre a-i păzi casa. În felul acesta — i-a zis Achitofel — poporul va auzi și va crede că nu mai există nici o cale de împăcare între amândoi și

394

va lupta cu mai multă dârzenie împotriva tatălui său. Până acum el s-a ferit să-i arate o dușmănie fățișă, așteptând o eventuală împăcare între taberele adverse. Abesalom a urmat sfatul acesta și a poruncit slugilor sale să înalțe deasupra casei regale un cort în văzul mulțimii: a intrat în el și s-a culcat cu concubinele tatălui său. Așa s-a adeverit ceea ce prezisese cândva Nathan, anume că va fi batjocorit de unul dintre fiii săi.

6. După ce a urmat întocmai îndemnul lui Achitofel, Abesalom l-a rugat să-i dea alte sfaturi privitoare la războiul pe care-l va purta împotriva tatălui său. Achitofel i-a cerut zece mii de oșteni destoinici, cu ajutorul cărora plănuia să-l ucidă pe pro-priu-i părinte, David, și să-i captureze pe susținătorii lui care n-au căzut în luptă. L-a asigurat pe Abesalom că domnia lui va fi sigură și trainică numai dacă David nu va mai fi printre cei vii. Planul acesta a fost pe placul lui Abesalom, care l-a chemat însă și pe Chusi, prietenul lui David (cum obișnuia el să-l numească), i-a înfățișat părerea lui Achitofel și i-a cerut să-i spună ce credea în această privință. Chusi și-a dat seama că, făcând Abesalom ceea ce l-a sfătuit Achitofel, David va fi expus primejdiei de a fi prins și ucis, așa că și-a dat osteneala să-i insuflă o părere contrară. El i-a zis: „O, rege, nu ți-e necunoscută vitejia tatălui tău și a însoțitorilor lui, alături de care a purtat nenumărate războaie, și de fiecare dată a ieșit până la urmă biruitor. Dibaci în scornirea șiretlicurilor războinice și priceput în de jucarea curselor întinse de dușmani, el stă de pază, pare-se, și acum în tabăra lui. Dar în timpul nopții îi păzește pe ai săi, ca să se ascundă într-o vale, ori ca să pândească pe o stâncă. Iar atunci când trupa noastră pornește la atac, oștenii lui se retrag pentru scurtă vreme, apoi pe neașteptate se îmbărbătează, întrucât în apropierea lor se află regele, și opun o dârză împotrivire. Iar când lupta e în plină desfășurare, tatăl tău se ivește dintr-o dată și insuflă oamenilor săi curajul de a înfrunta primejdiile, stârnind în rândurile noastre panică. Cântărește sfatul meu și, dacă-l găsești mai bun, respinge planul lui Achitofel și trimite-ți soli în toate ținuturile evreilor, chemându-i la o expediție împotriva tatălui tău. După ce trupele tale s-au strâns laolaltă, conducerea războiului să-ți aparțină în întregime, neîncredințând altuia comanda lor. Te poți aștepta la o victorie ușoară asupra lui David, dacă-l vei întâlni în câmp deschis, având în preajma lui oameni puțini, în vreme ce de ordinele tale vor asculta multe mii de oșteni, care doresc din toată inima să-ți arate

395

râvna și devotamentul lor. Iar dacă părintele tău va căuta adăpostul meterezelor spre a fi supus asediului, lesne îi vom cuceri cetatea cu ajutorul mașinilor de război și al galeriilor săpate pe sub ziduri!" Vorbele sale au avut mai multă trecere decât cele rostite de Achitofel: Abesalom a preferat sfatul lui părerii celuiilalt. Vrearea lui Dumnezeu a făcut ca propunerea lui Chusi să-i pară lui Abesalom mai bună.

7. Chusi s-a dus degrabă la Marii Preoți Sadoc și Abiathar, le-a înfățișat pe larg sfatul lui Achitofel și pe cel dat de el și le-a spus că Abesalom l-a socotit cel mai demn de urmat pe ultimul. Apoi le-a poruncit amândurora să-i trimită soli care să-i înfățișeze lui David aceste sfaturi și totodată să-l îndemne să treacă fără întârziere dincolo de Iordan, ca nu cumva fiul său să-și schimbe planul, pornind în urmărirea regelui, și să-l prindă mai înainte ca el să se afle în siguranță. Marii Preoți se îngrijiseră din vreme ca fiii lor să se ascundă în afara orașului, ca să-i transmită lui David vești despre ce s-a mai întâmplat între timp. La aceștia au trimis preoții o slujitoare credincioasă, care să le comunice hotărârea luată de Abesalom, adăugându-și cererea ca, prin grija lor, tainele acestea să ajungă cât mai repede la David. Fiii preoților n-au zăbovit deloc, ci s-au dovedit fideli și devotați slujitori ai misiunii încredințate de părinții lor, de îndată ce au primit-o; de aceea, au și pornit numaidecât la drum spre David, dându-și seama că repeziciunea fără pereche era meritul lor cel mai mare. Nu se îndepărtaseră decât două stadii de oraș, când i-au văzut întâmplător niște călăreți, care l-au și prevenit pe Abesalom, Acesta i-a trimis numaidecât să-i prindă pe amândoi. Când fiii preoților au prins de veste, s-au abătut din drum și s-au

îndreptat spre un sat situat nu prea departe de Hierosolyma (satul se numea Bachures). Acolo s-au rugat de o femeie să le găsească o ascunzătoare sigură. Aceasta i-a coborât pe cei doi tineri într-o fântână, acoperindu-i gura cu niște lână agonisită de ea. Când următorii au intrat în ogradă și au întrebat-o dacă nu-i zărise pe cei doi, ea n-a tăgăduit că i-a văzut, numai că tinerii s-au odihnit puțin și au plecat imediat. Le-a spus că-i vor prinde lesne dacă vor porni pe urmele lor. După ce i-au urmărit multă vreme pe fugari fără să-i prindă, călăreții au venit înapoi. Când a văzut că următorii s-au întors de unde veniseră și primejdia de a fi prinși nu-i mai pândea pe cei doi tineri, femeia i-a scos cu funia din fântână și le-a cerut să plece. Străduindu-se să meargă cât mai repede, ei

396

au ajuns la David și i-au spus pe îndelete ceea ce hotărâse Abesalom în privința lui. Regele a poruncit tuturor însoțitorilor săi să treacă fără zăbavă dincolo de Iordan, chiar dacă era noapte. 8. Cum a văzut că planul său n-a fost urmat, Achitofel a încălecat pe asinul său și s-a înturnat la Gelmon, în orașul său de baștină, unde și-a chemat toate rudele, le-a înfățișat sfatul pe care l-a dat lui Abesalom și, întrucât nu i-a dat ascultare, moartea lui va surveni în curând. Căci David va ieși biruitor și își va redobândi domnia. A spus că mai potrivit era să-și ia de bunăvoie viața decât să-l condamne la moarte David, deoarece îl sprijinise pe Abesalom împotriva lui. Cum a rostit aceste vorbe, a pătruns în interiorul casei, unde s-a spânzurat. Achitofel luându-și în felul acesta viața după propria-i judecată, rudele sale l-au scos din ștreang și l-au înmormântat. Așa cum am spus, David a trecut dincolo de Iordan și a ajuns în Paremboai, oraș nespus de frumos și fortificat. Toți frunțașii ținutului l-au primit cu dragă inimă, fie că le-a fost milă de un biet fugar, fie din respect față de uriașul lui noroc de odinioară. Aceștia erau Berzelaeus Galaditeanul, Siphar, regele ammaniților, și Machir, frunțașul ținutului. Ei au pus la îndemâna lui și a însoțitorilor săi tot ceea ce aveau nevoie pentru traiul zilnic, având grijă să nu ducă lipsă de pături, pâine și vin, oferindu-le cu dărnicie turme mari de vite și tot ce aveau nevoie ca să se odihnească și să-și refacă puterile sleite.

CAPITOLUL X

1. Astfel se prezentau, așadar, lucrurile. Între timp, Abesalom a strâns o mare oaste împotriva prietenului său, a trecut fluviul Iordan și a instalat-o la Paremboai¹, în ținutul gala-diților. În locul lui Ioab, ruda lui, l-a numit comandant suprem

¹ în limba elină, *Pemboles* înseamnă *castru* sau *tabără* militară.

397

al oștirii sale pe Amessas. Tatăl acestuia se numea Jetharsa, iar mama lui, Abigaea; ea, împreună cu Sarvia, mama lui Ioab, erau surorile lui David. La numărarea trupelor sale, David a găsit patru mii de oșteni și a hotărât să nu mai aștepte atacul lui Abesalom, numind căpetenii peste o mie și peste o sută de oameni, pe care i-a împărțit în trei; comanda primei părți a încredințat-o lui Ioab, a celei de-a doua, fratelui său Abessa, iar a celei de-a treia, lui Ethi, care-i era amic credincios și locuia în orașul Gitta. Când a vrut să ia parte el însuși la bătălie, prietenii săi l-au împiedicat să plece, prin mult mai chibzuita lor înțelepciune. Iată ce i-au spus: în cazul când va fi înfrânt, toate speranțele lor s-au năruit pentru totdeauna. Dacă însă a fost biruită doar o parte a oștirii, cu cealaltă parte el s-ar putea retrace, ca să-și strângă forțe proaspete. Cum e și firesc, dușmanii ar bănui că el mai dispune de o altă oaste. David s-a lăsat convins de acest sfat și a hotărât să rămână la Paremboai. Atunci și-a trimis la război prietenii și comandanții de oști. David i-a îndemnat să fie bravi și credincioși, recunoscând că le-a adus binefaceri odinioară. Dacă vor obține victoria, i-a rugat stăruitor să-l cruțe pe fiul său Abesalom, pentru ca moartea lui să nu-l împingă și pe el la un gest disperat. După ce i-a urat victorie strălucită, a lăsat oștirea să plece.

2. Când Ioab și-a desfășurat trupele înaintea dușmanului, în Marea câmpie, având spatele acoperit de o pădure, Abesalom a adus împotriva lui oastea și ambele tabere s-au înfruntat cu mare curaj și multă dârzenie. Cei care luptau pentru ca David să-și recâștige domnia pierdută nu se fereau de nici o primejdie și de nici un obstacol, dovedind o vitejie fără margini, potrivnicii lor făceau tot ce le stătea în putință ca nu cumva să-l piardă pe Abesalom, iar ei să cadă în mâinile tatălui acestuia și să fie trași la răspundere de rege. Aceștia, fiindcă erau mult mai numeroși, nu vroiau să se lase întrecuți de puținii luptători ai lui Ioab și ai căpeteniilor sale (căci asta ar fi însemnat să se acopere de-o mare rușine). La rândul lor, luptătorii lui David socoteau că era o cinste pentru ei să învingă atâția mii de vrăjmași. Și de o parte, și de alta, înclăștarea a fost crâncenă. În cele din urmă, victoria a aparținut davidienilor, care erau mai voinici și mai pricepuți în meșteșugul războiului. Hăituindu-i pe dușmani prin păduri și văi adânci, pe unii i-au capturat, dar pe cei mai mulți i-au ucis, așa că mai numeroși au fost cei secerăți în timpul fugii decât cei

398

căzuți în luptă. În ziua aceea au murit vreo douăzeci de mii de oșteni. Toți davidienii au năvălit asupra lui Abesalom: putea fi lesne recunoscut prin frumusețea și măreția lui. Temându-se să nu cadă viu în mâinile vrăjmașilor, el a încălecat pe catărul său regesc și a fugit. În goana aceea nestăvilită și avântată, căci era un călăreț ager și neasemuit, pletele lui s-au încălecat în coroana unui copac noduros cu crengi mari. Abesalom a rămas spânzurat, încât catărul a fugit sprinten mai departe, ca și cum pe spinarea lui s-ar mai fi aflat stăpânul care stătea aninat de copac, fiind înconjurat de vrăjmașii săi. Un oștean al lui David l-a văzut și i-a adus vestea lui Ioab. Comandantul i-a făgăduit cincizeci de sicii dacă-l va străpunge pe Abesalom. Dar oșteanul i-a răspuns: „De mi-ai fi dat și o mie de sicii, nici atunci nu l-aș fi atins pe fiul regelui meu, mai ales că ne-a cerut în auzul tuturor să-l ocrotim pe tânăr!” Ioab i-a cerut să-i arate unde anume spânzura Abesalom, s-a dus la fața locului și,

străpungându-i inima cu o săgeată, l-a ucis. Purtătorii de arme ai lui Ioab au înconjurat copacul, smulgând dintre crengile sale leșul, pe care l-au azvârlit într-o râpă adâncă și întunecoasă, aruncând în ea o grămadă de pietre, până au astupat-o în întregime, dându-i forma și înfățișarea unei movile de mormânt. Apoi Ioab a sunat retragerea și și-a împiedicat oștenii să mai verse sânge, din compătimire față de adversarul său, cu care era strâns înrudit.

3. La două stadii distanță de Hierosolyma, în valea regilor, Abesalom înălțase o coloană, căreia i-a zis înscrisul lui, susținând că, chiar dacă îi vor pieri copiii, numele său va dăinui prin acest monument. A avut trei odrasle, dintre care doi fii și o singură fată, numită Thamara, așa cum am mai spus. Ea s-a măritat cu nepotul lui David, Roboam, și a născut un fiu, pe Abia, care a ajuns să domnească după aceea. Dar despre el vom vorbi mai pe larg la momentul potrivit². Ca urmare a morții lui Abesalom, mulți care l-au susținut s-au împrăștiat, unul câte unul întorcându-se la locul său de baștină.

4. După aceea, Achimas, fiul Marelui Preot Sadoc, a venit la Ioab și i-a cerut voie să-i ducă lui David vestea victoriei și să-i dezvăluie că, mulțumită ajutorului și judecății lui Dumnezeu, toate s-au încheiat cu bine. Ioab i-a zis că nu se cuvenea ca tocmai el, care i-a dus totdeauna numai vești bune, să meargă acum la

² Vezi Cartea a VII-a, cap. XI, paragr. 3.

399

^

rege cu știrea morții fiului său, rugându-l pe Achimas să mai zăbovească. L-a chemat pe Chusi și i-a cerut să înfățișeze regelui ceea ce văzuse cu ochii lui. Când însă Achimas i-a cerut din nou voie să ducă el solia (căci voia să menționeze numai victoria propriu-zisă și să treacă sub tăcere moartea fiului său Abesalom), Ioab i-a îngăduit, în sfârșit, să plece la David. Deoarece a mers pe un drum mai de-a dreptul (cunoscut doar de el), Achimas a ajuns la rege înaintea lui Chusi. David ședea atunci între cele două porți și aștepta sosirea din vălmășagul bătăliei a unui sol, ca să-i înfățișeze deznodământul. O strajă a lui, care l-a zărit pe Achimas fugind, fără să-l recunoască însă, i-a spus lui David că a văzut pe cineva îndreptându-se spre ei. Regele i-a răspuns că-și dorea mult să primească o veste bună. La scurtă vreme după aceea, straja a observat venirea celui alt sol, având grijă ca și regele să afle acest lucru. Când David și-a repetat dorința privitoare la vestea cea bună, straja, care între timp îl recunoscuse pe primul sol, l-a anunțat că era vorba de Achimas, fiul Marelui Preot. David a fost foarte bucuros, exprimându-și părerea că acesta era neîndoielnic aducătorul veștilor bune pe care spera el să le primească în legătură cu bătălia.

5. În timp ce-și rostea vorbele sale, s-a arătat Achimas, s-a închinat adânc în fața regelui, care căuta să afle cum se încheiasse lupta și i-a vestit victoria și păstrarea domniei. Când regele l-a întrebat ce se întâmplase cu fiul său, Achimas i-a răspuns că, de îndată ce vrăjmașii au fost puși pe fugă, el a și pornit în mare grabă la drum, dar a auzit, totuși, cum oștenii îl urmăreau pe Abesalom cu strigăte puternice. În afară de asta n-a mai putut auzi nimic, fiindcă Ioab l-a zorit să-i ducă lui David cât mai repede știrea izbânzii. Între timp a sosit și Chusi, s-a înclinat adânc în fața regelui și i-a vestit la rândul său victoria, fiind întrebat de David ce s-a întâmplat cu fiul său. Solul i-a răspuns astfel: „O, de-ar avea toți dușmanii tăi soarta lui Abesalom!” Acestor vorbe li s-a datorat faptul că nici regele și nici cei din jurul lui n-au putut simți în continuare marea bucurie a victoriei recente. David însuși s-a urcat în cel mai înalt foișor al orașului, a plâns după feciorul său, și-a lovit pieptul cu palmele, și-a smuls părul din cap, strigând cu toată deznădejdea de care era cuprins: „Fiul meu, de ce n-a dat moartea și peste mine, ca să-mi găsesc sfârșitul alături de tine!” Deși îi iubea nespuse de mult pe toți ai săi, David avea o deosebită afecțiune față de Abesalom. Când oastea și Ioab au

400

aflat că regele își compătimea atât de mult fiul, toți s-au rușinat să pătrundă triumfător în oraș și au intrat doborâți de jale și cu lacrimi în ochi, de parcă ar fi suferit o înfrângere. Văzând că regele avea fața acoperită și gema amarnic după fiul său, Ioab a pătruns la dânsul și, ca să-l îmbuneze, i-a vorbit astfel: „Stăpâne, prin purtarea ta te faci singur de ocară, câtă vreme se pare că-i urăști pe cei ce te iubesc și înfruntă toate primejdiile care te pasc și că ți-e silă până și de propria ta familie, în schimb îi îndrăgești pe vrăjmașii tăi, tânjind după cei ce și-au primit moartea pe deplin meritată. Dacă Abesalom ieșea învingător și ar fi fost proclamat rege, n-ar fi scăpat teafăr nici unul dintre noi, ci pe noi toți, împreună cu tine și ai tăi, ne-ar fi sortit pieirii în chip jalnic. Dușmanii n-ar fi plâns după noi, ci dimpotrivă, s-ar fi bucurat nespuse și i-ar fi pedepsit aspru pe cei întristați de nenorocirea noastră. Nu te sfiești să cănezi un om care te-a dușmănit și, în pofida faptului că era fiul tău, și-a dovedit nelegiuirea față de tine. Alun-gă-ți jalea nedreaptă, ivește-te în fața oștenilor tăi și mulțumește-le pentru vitejia cu care s-au luptat pentru izbândă. Dacă mai faci în continuare același lucru, chiar azi voi convinge poporul să te înlăture și să pună alt rege în locul tău, pentru ca abia atunci tristețea ta să devină cu adevărat amară!” Prin vorbele sale, Ioab a îndepărtat tristețea regelui și l-a făcut să chibzuiască la situația lui. David și-a schimbat înfățișarea exterioară, așa că a fost în măsură să se arate mulțumii. El s-a ivit în fața porții și, cum a aflat vestea, mulțimea a și venit să-l salute. Iată felul în care s-a purtat aceasta.

CAPITOLUL XI

1. Evreii care îl susținuseră pe Abesalom și scăpaseră teferi din luptă, o dată întorși la casele lor, au trimis în

orașele din jur soli și le-au amintit locuitorilor lor că David le adusese numeroase

401

binefaceri și prin multe și grele războaie îi ajutase să obțină libertatea. Lor le părea, așadar, rău să-l înlăture pe David din domnie, ca s-o transmită altuia, și acum, după ce-și găsisse sfârșitul cel ales de ei să fie rege, îl implorau pe David să-și alunge supărarea și, rearătându-se plin de bunăvoință, să ia din nou asupra sa grijile ocârmuirii, cu râvna dovedită de el odinioară. Cu aceleași rugă veneau numeroși soli la David, care, la rândul lui, i-a trimis pe Marii Preoți Sadoc și Abiathar să le spună căpeteniilor semințiilor lui Iuda ce înjositor ar fi pentru ei ca alte seminții să propună re alegerea ca rege a lui David, mai înaintea celor care erau din același neam și rude de sânge. După aceea a lăsat să i se transmită comandantului de oaste Amessa întrebarea: de ce el, care-i era fiul surorii sale, nu-și îndeamnă poporul să-l realegă rege pe David? El nu trebuie să se bizuie doar pe faptul că va fi iertat, ceea ce a și obținut de altfel, ci, că va deveni chiar comandantul oștirii întregi, la fel cum a fost sub Abesalom. Marii Preoți au vorbit cu căpeteniile seminției, înduplecându-l și pe Amessa să se supună regelui și să ceară readucerea regelui. Acesta și-a convins seminția să trimită de îndată soli la David, spre a-l ruga să-și ia înapoi domnia. Lucrul acesta l-au făcut toți isra-eliții, la îndemnul lui Amessa.

2. După ce solii au ajuns la el, David s-a îndreptat spre Hierosolyma. Înaintea tuturor celor de-o seamă cu ea, seminția lui Iuda a venit în întâmpinarea regelui la fluviul Iordan, având alături pe Semei, fiul lui Geras, însoțit de o mie de bărbați din propria-i seminție, aduși de el, precum și pe Sibas, robul eliberat de Saul, împreună cu cei cincisprezece fii ai săi și cu douăzeci de slujitori. Aceștia, împreună cu cei din seminția lui Iuda, au făcut un pod peste Iordan, pentru ca regele să-l treacă fără a se osteni deloc. Când David a ajuns la Iordan, i-a urat mai întâi bun venit seminția lui Iuda; apoi s-a urcat pe pod Semei și, cuprin-zându-i picioarele, l-a rugat pe rege să ierte greșeala pe care a comis-o față de el și să nu se arate sever, spre a nu-și începe recâștigată domnie printr-o pedeapsă, ci să țină seama că-i pare rău de păcatul său și a venit cel dintâi să-l salute. Pe când cerea iertare, căutând să-l înduioșeze pe rege prin vorbele sale, Abessa, fratele lui Ioad, i-a zis: „Cum oare să nu meriți moartea tu, care l-ai blestemat pe cel urcat de Dumnezeu pe tron regesc?” Dar

402

David s-a întors spre el și i-a răspuns: „Nu vreți să vă potoliți, fii ai Sarviei? Nu mai stârniți noi necazuri, după ce abia s-au potolit vechile tulburări și revolte! Nu trebuie să ignorați faptul că azi îmi redobândesc domnia. De aceea, jur să-i cruț de pedeapsă pe toți cei ce au comis nelegiuiri împotriva mea și să dau uitării păcatele lor. Tu, Semei, prinde curaj și nu te teme că vei primi cândva pedeapsa cu moartea!” Semei s-a aruncat la picioarele regelui, ca să-i mulțumească, apoi a plecat mai departe.

3. În întâmpinarea regelui a ieșit și nepotul lui Saul, Memfibost, îmbrăcat în haine murdare și cu părul neîngrijit. După fuga lui David nu și-a mai tuns pletele și nu și-a curățat hainele din pricina supărării, socotind schimbarea regelui drept o nefericire personală. Pe de altă parte, el fusese învinuit pe nedrept de vechilul său, Sibas. De îndată ce l-a salutat pe rege, arătându-și venerația cuvenită față de el, David a început să-l descoasă de ce n-a plecat împreună cu el și n-a luat parte la fuga lui. Memfibost i-a răspuns că vina o poartă Sibas: „De toate ordinele mele ca să facă pregătirile de drum n-a vrut să țină seama, dis-prețuindu-mi vorbele, ca și cum aș fi fost robul lui! Dacă aș fi avut picioare sănătoase, de bună seamă, nu m-aș fi despărțit de tine, câtă vreme ele m-ar fi ajutat să fug. Dar el nu s-a mulțumit să-mi zădărnicească strădania de a-mi arăta credința față de tine, stăpâne, ci m-a clevetit și a înșirat minciuni pe seama mea. Dar eu știu că ele n-au cum să răzbată în cugetul tău, care este drept și iubește adevărul, potrivit dorinței lui Dumnezeu. Din cauza bunicului meu, ai avut de îndurat destule suferințe care te-ar fi îndreptățit să nimicești întreaga noastră familie; tu te-ai arătat, totuși, iertător și generos și ai dat uitării toate nedreptățile atunci când puterea îți îngăduia să te răzbuni. Ai avut bunăvoința să mă treci în rândul prietenilor și zilnic m-ai poftit la masa ta, cinstindu-mă atât de mult încât n-am rămas cu nimic mai prejos decât rudele tale apropiate!” Datorită acestor vorbe, regele nu s-a mai îndurat să-l pedepsească pe Memfibost, nici să-l judece pe Sibas, pentru minciunile sale. David i-a răspuns că, deoarece nu l-a întâlnit pe el mai repede decât pe Sibas, a dăruit acestuia întreaga-i avuție; dar acum vrea să-i dea jumătate din ea înapoi, în semn de iertare. Memfibost i-a răspuns: „Sibas poate să-și

403

însușească întreaga mea avuție; mie mi-e de-ajuns că ți-ai redobândit domnia!”

4. Berzelaus Galaditeanul, bărbat venerabil și prietenos, care în timpul șederii regelui la Parembolai îi fusese de mare ajutor și-l însoțise până la Iordan, a fost poftit de David să meargă cu el la Hierosolyma; i-a făgăduit să-i înconjoare bătrânețea cu toată cinstea cuvenită și să-i poarte de grijă ca unui părinte. De dragul casei vechi și al familiei sale, Berzelaus i-a refuzat invitația și a invocat faptul că era prea bătrân ca să se lase atras de plăceri, întrucât ajunsese deja la vârsta de optzeci de ani, gândindu-se mai degrabă la moarte și la mormânt. De aceea, dacă vrea într-adevăr să fie pe placul său, mai bine l-ar lăsa să plece acasă. Datorită vârstei înaintate, plăcerile mâncării și ale băuturii nu mai au nici o noimă pentru el, iar urechile sale sunt prea surde ca să mai audă sunetele fluierelor și viersuirea celorlalte instrumente cu care îndeobște se desfată cei ce trăiesc în preajma regilor. Ascultând stăruitoarea lui rugămintă, regele i-a zis: „Ție îți dau voie să pleci, dar încredințază-mi barem pe fiul tău Achiman, ca să-l răsplătesc pentru binefacerile tale!” Berzelaus i l-a lăsat, așadar, pe fiul său, s-a înclinat în fața regelui și i-a urat să fie încununat de succes tot ceea ce și-a pus în gând și s-a întors apoi acasă. David a

ajuns însă la Galgala, însoțit de jumătate din întregul popor și de seminția lui Iuda.

5. În Galgala au venit la David mai-marii țării, însoțiți de o uriașă mulțime, și s-au plâns de seminția lui Iuda, care s-a dus la el pe ascuns, deși trebuiau să-l întâmpine deopotrivă cu toții. Căpeteniile seminției lui Iuda i-au rugat să nu le ia în nume de rău faptul că le-au luat-o înainte. Întrucât sunt rudele lui apropiate, de aceea trebuie să-l îngrijească și să-l iubească pe David mai mult decât ceilalți, dar nu în speranța de a primi totuși niscaiva daruri pentru înțaietatea lor, astfel ca ceilalți să nu aibă motiv să se plângă că au sosit mai târziu. Prin vorbele acestea, căpeteniile seminției lui Iuda nu i-au domolit pe frunțașii celorlalte seminții, care le-au răspuns în felul următor: „Suntem uimiți, fraților, că voi îl numiți pe rege numai ruda voastră! Deoarece David a primit de la Domnul puterea asupra tuturor, putem să socotim și noi toți că ne înrudim cu el. Câtă vreme restul poporului numără unsprezece părți, iar voi una singură, și pe deasupra suntem și

404

ceva mai vârstnici, n-ați fost oameni dreți când l-ați primit pe furiș, fără știrea noastră!"

6. Pe când căpeteniile se sfădeau astfel între ei, un om netrebnic și pus pe harță, numit Sabaeus, fiul lui Bochorias din seminția lui Beniamin, a năvălit în mijlocul lor și a strigat cu glas tare mulțimii: „Nici unul dintre noi nu are nimic de împărțit cu David și cu soarta fiului lui Iessaeu!" După rostirea acestor vorbe, el a sunat din trâmbiță și i-a declarat război regelui. Atunci toți l-au urmat pe Sabaeus, părăsindu-l pe David. Nu i-a păstrat credință decât seminția lui Iuda și l-a însoțit până la casa lui regească din Hierosolyma. Cât privește concubinele care se destrăbălaseră cu fiul său Abesalom, David le-a mutat într-o casă deosebită, le-a pus pe toate sub supraveghere, a avut grijă să nu ducă lipsă de nimic, dar nu s-a mai dus la ele. L-a numit apoi pe Amessas mare comandant, dându-i funcția deținută până atunci de Ioab, și i-a poruncit să strângă cât mai multe trupe din mijlocul semințiilor lui Iuda, iar după trei zile să se înfățișeze înaintea lui, ca să-i încredințeze comanda oștirii întregi și să pornească împotriva fiului lui Bochorias. Deoarece Amessas a plecat și trăgăna adunarea trupelor sale, și nu s-a întors la timp, în a treia zi, regele i-a zis lui Ioab că nu se cuvine să-i acorde lui Sabaeus un răgaz mai mare, care să-i înlesnească sporirea trupelor în stare să le provoace mai multe necazuri decât Abesalom: „Nu întârzia deloc, ci ia cu tine oștenii pe care-i ai la îndemână, precum și ceata celor șase sute de luptători, plecând împreună cu fratele tău în căutarea dușmanului și, oriunde îl vei întâlni, treci la atac. Grăbește-te să i-o iei înainte de a aduce orașele fortificate în stăpânirea lui, făcându-ne să ducem lupte grele!"

7. Ioab a hotărât să nu mai zăbovească deloc, luându-și și fratele și pe cei șase sute de luptători, a poruncit celorlalți oșteni aflați la Hierosolyma să-l urmeze și împreună cu ei a plecat în urmărirea lui Sabaeus. Când a sosit la Gabaon (un târg situat la o distanță de patruzeci de stadii de Hierosolyma), l-a întâlnit pe Amessas, aducând cu el o oaste numeroasă. Încins cu sabia la șold și prevăzut cu o platoșă, Ioab și-a lăsat intenționat să-i cadă arma din teacă atunci când Amessas s-a apropiat să-l salute. S-a aplecat după ea s-o ridice de jos și, cu cealaltă mână, l-a apucat de barbă pe Amessas, care nu bănuia nimic, chipurile, ca să-l

405

sărute, și cu sabia i-a străpuns pântecul, omorându-l. A săvârșit astfel o faptă nelegiuită și foarte josnică, întrucât l-a răpus pe bunul tânăr care-i era și rudă și nu-i făcuse nici un rău, doar fiindcă îl invidia din pricina rangului de comandant suprem, egalând cinstirea arătată și lui de către rege. Din același motiv îl omorâse mai înainte și pe Abener. Barem atunci avusese onesta scuză că pedepsea nelegiuirea celui care îl răpusese pe fratele său Asael. Pentru asasinarea lui Amessas nu se mai putea sluji de un pretext asemănător. După moartea comandantului suprem, Ioab a pornit în urmărirea lui Sabaeus, lăsând lângă leș un paznic căruia i-a poruncit să strige în fața mulțimii că Amessas fusese ucis pe drept, primindu-și pedeapsa meritată; cei care au rămas credincioși regelui trebuie să se ducă după Ioab, care a primit comanda supremă, și după fratele său, Abessa. Deoarece trupul neînsuflețit zăcea în drum și întreaga mulțime se îngrămădea în jurul lui, ca să stea și să se minuneze, cum obișnuia gloata, paznicul l-a târât pe un câmp din apropierea drumului, acoperindu-l cu o mantie. După ce a făcut acest lucru, toți au pornit pe urmele lui Ioab. Acesta l-a căutat pe Sabaeus în întreaga țară a israeliților, până când a aflat, în sfârșit, că el se refugiase într-un oraș fortificat, numit Abelmachea. De aceea, Ioab s-a dus într-acolo, a împresurat orașul, l-a înconjurat cu un val de pământ, poruncind oștenilor să sape galerii pe sub ziduri și să le dărâme. Îndârjirea împotriva orașului se datora cetățenilor lui, care refuzaseră să-l primească, aprinzându-i mânia.

8. Trăia acolo o femeie cinstită și înțeleaptă, care, văzându-și orașul de baștină amenințat de o mare primejdie, s-a urcat pe zidul de apărare și, cu ajutorul oștenilor, l-a chemat pe Ioab, să stea de vorbă cu el. La sosirea lui Ioab, femeia a început să-i spună următoarele: „Domnul a orânduit regi și comandanți de oști ca să-i izgonească pe dușmanii evreilor și să instaureze pacea între ei. Tu însă te străduiești să cucerești și să distrugi o cetate, mama orașelor din Israel, care nu ți-a greșit cu nimic!" Ioab i-a răspuns că-l roagă pe Dumnezeu să-l ferească de așa ceva, căci el nu are de gând să urzească pieirea unui singur om din popor, nici să nimicească un oraș atât de mare. Dar dacă locuitorii primesc să-l predea pe Sabaeus, fiul lui Bochorias, care s-a răzvrătit împotriva regelui, ca să-și primească pedeapsa cuvenită, el va

406

ridica de îndată asediul și-și va retrage oastea. După ce a auzit vorbele lui Ioab, femeia l-a rugat ca, pentru scurtă vreme, să se abțină de la orice atac (căci capul vrăjmașului va fi azvârlit peste zidul cetății), a coborât la

concetățenii ei și le-a zis: „Vreți oare, oameni răi ce sunteți, să pieriți în chip jalnic, împreună cu copiii și nevestele voastre, din pricina unui om nelegiuit și aproape necunoscut, proclamându-l rege în locul lui David, care ne-a adus atâtea binefaceri? Credeți că un singur oraș poate să înfrunte o oaste atât de mare și de puternică?” La îndemnul femeii, orașenii i-au tăiat capul lui Sabaeus și l-au aruncat oștenilor lui Ioab. Atunci căpetenia ostașilor regelui, primind ceea ce ceruse, a pus capăt asedierii orașului și s-a întors la Hierosolyma, unde a fost numit comandantul oștirii. Apoi regele l-a pus în fruntea celor șase sute de luptători pe Banaias, pe Adoram l-a făcut culegătorul dărilor, Sabathes și Achilaus erau cronicari, Susas fiind secretar, iar Sadoc și Abiathar, Mari Preoți.

CAPITOLUL XII

1. Când țara a fost bântuită după aceea de foamete, David l-a implorat pe Domnul să se îndure de popor și să-i dezvăluie pricina răului și leacul îndreptării lui. Proorocul i-a răspuns că Dumnezeu cerea să fie răzbuțuit gabaoniții pe care regele Saul, prin viclenie și contrar dreptății legii, îi măcelărise, încălcând jurământul rostit odinioară de comandantul Iesus și de Adunarea bătrânilor. Dacă regele gabaoniților acceptă acum, ca răzbuțuire a cetățenilor săi uciși cândva, o satisfacție, orice ar fi dorit el să ceară, Domnul promitea să se împacă cu poporul său și să-l scape de nenorocire. După ce, mulțumită proorocilor, a aflat voința lui Dumnezeu, David i-a chemat la el pe gabaoniți și i-a întrebat ce anume doreau în schimb. Deoarece ei au cerut să li se dea șapte

407

1

dintre vlăstarele lui Saul, spre a fi pedepsite cu moartea, regele le-a încredințat victimele, cu condiția ca Memfibost, fiul lui Ionathas, să fie cruțat. De îndată ce au primit bărbații pe care-i ceruseră, gabaoniții i-au pedepsit cum au găsit de cuviință. Cum s-a înfăptuit acest lucru, Dumnezeu a trimis ploaia și pământul a început să dea din nou roade, scăpat de secetă. Peste țara evreilor s-a revărsat iarăși belșugul. La scurtă vreme după aceea, regele a declanșat un război împotriva filistenilor și, după ce i-a pus pe fugă, în cursul urmăririi lor a rămas singur. Deoarece David era obosit, l-a zărit un dușman cu numele de Acmon, fiul lui Araphas. El se trăgea din neamul uriașilor; purta o sulită al cărei mâner cântărea două sute de sicii, o cămașă de zale și o sabie.

Luptătorul și-a întrerupt fuga și s-a năpustit asupra lui cu hotărârea nechibzuită de a-l ucide pe regele vrăjmașilor, care era sleit de puteri. A apărut deodată Abessa, fratele lui Ioab, l-a ocrotit pe regele întins la pământ și l-a omorât pe dușman. Faptul că puțin a lipsit ca David să-și piardă viața a nemulțumit profund mulțimea, iar comandantul s-au jurat să-i interzică regelui de a mai lua parte la luptă, ca nu cumva, mânat de vitejia și războinicul său avânt, să nu i se întâmple o nenorocire, încât poporul să rămână fără binefacerile sale, nu numai cele primite până acum, ci și cele pe care urma să le aducă viața lui îndelungată. 2. Dar filistenii s-au adunat iarăși în orașul Gazară și când a auzit că puneau la cale ceva, regele și-a trimis oastea împotriva lor. A luptat atunci cu îndârjire și s-a acoperit de faimă Sobacches Heteul, unul dintre războinicii cei mai voinici pe care i-a avut David. El a ucis mulți dușmani care se lăudau că se trăgeau din neamul uriașilor și prin vitejia faptelor sale a contribuit în bună măsură la izbânda evreilor. După această înfrângere, filistenii au declanșat un alt război. David și-a trimis din nou oastea împotriva lor și în bătălie s-a distins mai ales Nephanus, ruda lui apropiată. El a luptat atunci de unul singur cu cel mai destoinic oștean al filistenilor, l-a ucis, și pe ceilalți i-a pus pe fugă, mulți dintre ei pierind în acest război. După scurtă vreme, ei și-au așezat tabăra la Gitta, oraș situat nu prea departe de hotarul cu țara evreilor. Filistenii au adus cu ei un bărbat care avea înălțimea de șase coți, iar la ambele picioare și la ambele mâini mai multe degete decât îngăduie firea omenească. Pe acesta l-a înfruntat de unul singur Ionathas, fiul lui Samas, din oastea trimisă de David împotriva filistenilor, l-a răpus și a adus o mare contribuție la întregirea victoriei asupra vrăjmașilor, obținând prin isprăvile sale vitejești o glorie mare. În urma acestei bătălii, filistenii nu s-au mai luptat cu israeliții.

3. După ce a purtat atâtea războaie și a înfruntat atâtea primejdii, David s-a bucurat de-atunci încolo de o pace deplină, închinând Domnului ode și imnuri¹ pe care le-a compus în versuri diferite: pe unele în trimetru², pe celelalte în pentametru³. A pus să se construiască felurite instrumente muzicale și i-a învățat pe leviți să cânte la ele, înălțând laude lui Dumnezeu, nu numai cu prilejul sabatului, ci și în celelalte zile de sărbătoare. Aceste instrumente sunt de categorii diferite. Cinyra avea zece corzi întinse, care erau mânuite cu plectrul; nabla număra douăsprezece corzi care erau atinse cu degetul. Cimbalele⁵ făcute din aramă erau mari și plate. Cele spuse de noi în această privință sunt suficiente ca să ne facem o părere despre natura instrumentelor.

4. Toți oamenii din imediata apropiere a regelui erau adevărate pilde de bărbăție. Cei ce s-au distins prin faptele lor de vitejie și se bucurau de un deosebit renume sunt în număr de treizeci și opt⁶, dar dintre ei voi menționa pentru eroicele lor isprăvi doar cinci, ca să ofer o vedere de ansamblu asupra virtuților lor. Ei erau înzestrați cu atâta putere, încât au izbutit să supună ținuturi

¹ Capitolul XXII din *Cartea a doua a Regilor* cuprinde *Cântarea de mulțumire a lui David pentru izbăvirea de vrăjmași*. Prin ode, Flavius Josephus subînțelege psalmii (*Tchilim* = cântece de laudă).

² Numit și senar, căci era alcătuit din șase picioare (trei dipodii iambice), trimetru], alături de eroicul hexametru, a fost cel mai uzitat vers în antichitate. Poate de aceea autorul recurge la terminologia versificației greco-romane.

³ Având un picior în minus decât hexametru, pentametru era al doilea element de bază al distihului elegiac (utilizat în elegii și epigrame).

⁴ Un soi de liră cu tonalitate tristă, ale cărei corzi erau lovite cu un bețișor pe care instrumentiștii îl țineau în mâna dreaptă. Vechii egipteni foloseau mai multe tipuri de plectru, adaptat de greci abia în secolul VII î.e.n., la multă vreme după moartea psalmistului David.

⁵ Cimbala era un instrument de percuție răspândit în cultele orgiastice orientale, unde preoții izbeau ritmic două discuri de alamă.

⁶ Catalogul eroilor din timpul luptelor lui David cu filistenii conține 37 de nume, ultimul fiind Urie Heteul (*Cartea a doua a Regilor*; XXIII, 8-39).

409

L

întregi și să învingă noroade numeroase. Primul a fost Jessaemus, fiul lui Achemaesus, care adesea a năvălit în mijlocul cetei de vrăjmași și nu punea capăt luptei sale până nu omora nouă sute dintre ei. Al doilea a fost Eleazar, fiul lui Dodias, care se afla împreună cu regele său la Arasa. O dată, când israeliții se retrăseseră speriați de numărul mare al dușmanilor, a rămas singur și a ucis atât de mulți vrăjmași strânși grămadă, încât sângele curs i-a lipit sabia de mâna sa. Văzând că dușmanii au luat-o la fugă, s-au coborât și israeliții din munți, au pornit în urmărirea lor și au obținut o strălucitoare victorie, în timp ce Eleazar continua să măcelărească filistenii, iar mulțimea îi vâna și-i prăda pe cei căzuți. Al treilea a fost fiul lui Ilus, care se chema Cesabaeus. În lupta cu filistenii, care s-a dat în locul numit „Fălcile”, și acesta a înfruntat trupele dușmane, după ce evreii fugiseră iarăși înfricoșați de mulțimea lor, opunându-se de unul singur, și pe unii vrăjmași i-a culcat la pământ, iar pe alții i-a urmărit și i-a pus pe fugă, fiindcă nimeni nu se putea împotrivi avântului său. Acestea sunt eroicele fapte ale celor trei bărbați însemnați, cărora li se mai adaugă cea care urmează. Într-o vreme când regele se afla la Hierosolyma și oastea filistenilor năvălise pe neașteptate în țară, David s-a urcat în cetățuia orașului pe care l-am menționat mai înainte, ca să-l întrebe pe Dumnezeu despre soarta războiului. Fiindcă tabăra vrăjmașilor era instalată chiar în valea care ducea până la Bethleem, douăzeci de stadii despărțind acest oraș de Hierosolyma, regele le-a zis soților săi: „Avem o apă așa de bună în patria noastră, mai ales cea din fântâna de la poarta învecinată! Dacă cineva mi-ar aduce-o să mă adăp din ea, mi-ar face o mare plăcere, ca și cum mi-ar dăruia o comoară de preț!” De cum au auzit aceste vorbe, cei trei bărbați au și pornit la drum, au trecut prin mijlocul taberei dușmane, au ajuns la Bethleem și au luat apă din fântână și la întoarcere au străbătut iarăși tabăra, revenind la regele lor. Uluiți de cutezanța și tăria lor sufletească, filistenii au păstrat tăcerea, neîndrăznind să le facă nimic, deși disprețuiau numărul lor mic. Când i-a fost adusă apa, regele n-a vrut să se adape din ea și a zis că fusese adusă cu primejdia vărsării sângelui unor oameni și de aceea nu se încumeta s-o bea. Apa a adus-o libație în cinstea lui Dumnezeu, ca mulțumire pentru faptul că salvase viața celor trei bărbați. După ei venea la rând Abessa, fratele lui

410

Ioab: într-o singură zi a ucis șase sute de vrăjmași. Cel de-al cincilea era Banaias, ce se trăgea dintr-o familie de preoți. Încolțit de doi frați care aveau o mare faimă printre moabiți, i-a biruit prin puterea lui. Provoacă la luptă de un bărbat de neam egiptean, având o statură falnică și arme la îndemână, în timp ce el era neînarmat, Banaias i-a smuls sulița și l-a ucis cu ea. L-a răpus, așadar, cu propria lui armă. În afara acestor isprăvi vitejești, se cade să mai pomenim o faptă care merită să fie pusă alături de cele dintâi ținând seama de curajul cu care a fost dusă la capăt. Când Domnul a trimis o dată zăpadă pe pământ, un leu a căzut într-o fântână și, întrucât marginile ei erau acoperite cu nea, fiara se afla în primejdie de moarte. A început așadar, să urle năprasnic după ajutor. Banaias a auzit fiara (căci trecea întâmplător pe drum), s-a îndreptat spre locul de unde venea urlatul, a coborât în fântână și, respingând leul cu loviturile bățului pe care-l avea în mână, l-a ucis în cele din urmă. La fel de viteji erau și ceilalți trezeci și trei de bărbați.

L

CAPITOLUL XIII

1. Regele David a vrut să știe cât de multe mii întrunea norodul său, fără să țină minte porunca lui Moise prin prevederea căreia cel care număra poporul trebuia să-i ofere lui Dumnezeu câte o jumătate de siclu pentru fiecare om, și i-a dat lui Ioab, comandantul oștirii sale, ordinul să cutreiere țara și să-i socotească întreaga mulțime de locuitori. El a fost de părere că această numărătoare nu-și avea rostul, dar nu l-a convins pe rege, care i-a poruncit să plece fără întârziere și să facă recensământul evreilor. Ioab a luat cu el căpeteniile de seminții, precum și niște grămăticici, ca să străbată țara israeliților și să socotească mulțimea lor. După nouă luni și douăzeci de zile Ioab s-a întors în

411

Hierosolyma la regele său și i-a spus cât de numeros era poporul întreg, cu excepția seminției lui Beniamin: nu-i sootise încă pe ei, și nici pe cei din seminția lui Levi. Dar regele să caia acum că făcuse recensământul, fiindcă greșise astfel față de Dumnezeu. Numărul bărbaților în stare să mânuiască armele și să fie oșteni se ridica la nouă sute de mii, dintre care cei din seminția lui Iuda însumau singuri patru sute de mii.

2. După ce proorocii l-au vestit că stărnise mânia Domnului, David a căutat să-l implore, să fie îndurător și să-i

ierțe greșeala. Atunci Dumnezeu însuși l-a trimis pe proorocul Gad cu trei pedepse, pentru ca el s-o aleagă pe cea mai potrivită dintre toate: ori ca țara lui să fie bântuită de foamete vreme de șapte ani; ori să ducă un război de trei luni, unde să sufere numai înfrângeri; ori ca ciuma să facă ravagii în popor trei zile. Fiindcă era greu să te decizi între niște nenorociri atât de mari, David se afla în grea cumpănă și mare zăbucium. Când proorocul i-a explicat că era obligatoriu să facă acest lucru și i-a cerut să-i dea răspunsul pe loc, deoarece Domnul aștepta să afle preferința lui, regele și-a zis în sinea lui: dacă alegea foametea, putea să reiasă că a făcut-o în dauna supușilor săi, de vreme ce teama l-ar fi ocolit pe el, care dispunea de mari provizii de grâu, fapt privit de toți cu ochi răi; dacă se pronunța pentru cele trei luni de luptă, iarăși i s-ar fi reproșat că a fost rău intenționat, întrucât îl ocroteau oștenii viteji și își găsea refugiul în fortărețe puternice, războiul neavând, așadar, cum să-l înfricoșeze. Tocmai de aceea, David a optat pentru molimă, care-i lovea, deopotrivă, și pe rege și pe supușii săi, așa că temerile erau împărtășite de toți; după părerea lui, mai bine încăpea pe mâinile Domnului decât să ajungă în puterea dușmanilor.

3. Cum a primit acest răspuns, proorocul l-a și dus lui Dumnezeu. Atunci El a trimis ciuma și moartea asupra evreilor. N-au murit însă toți în același fel, așa că boala era greu de recunoscut. Răul era unul singur, dar pricinile și prilejurile apariției sale erau nenumărate, nimeni neputând să-și facă o părere. Oamenii piereau rând pe rând și, de-abia cuibărită, boala te ducea repede spre o moarte sigură. Unii își dădeau dintr-o dată duhul în dureri și chinuri cumplite, alții slăbeau atât de mult încât nu

412

mai aveai ce să îngropi, molima mistuindu-i în întregime. Peste ochii unora se așternea întunericul și ei scoteau strigăte puternice, pierind sufocați. Asupra altora, care-și duceau la groapă rudele din casă, moartea cobora înainte de terminarea înmormântării. Ciuma care bântuise din zorii zilei și până la amiază, a secerat șaptezeci de mii de oameni¹. Atunci îngerul Domnului și-a întins mâna asupra Hierosolymei, ca să se pripășească molima și acolo. Dar regele, înveșmântat într-un sac, l-a conjurat pe Domnul să pună capăt ciumei și să se ■declare satisfăcut cu cei ce muriseră deja. Când și-a ridicat ochii în văzduh, zărind îngerul cu sabia trasă din teacă, îndreptată împotriva Hierosolymei, regele a strigat către Domnul că, deși păstorul merită această pedeapsă, cuvine-se să-i salveze turma, care nu i-a greșit cu nimic. Apoi a cerut în genunchi ca mânia Domnului să se abată asupra casei sale, dar să-i cruțe poporul.

4. Atunci Dumnezeu i-a ascultat ruga, a pus capăt molimeii și l-a trimis la el pe proorocul Gad, poruncindu-i să urce numaidecât până la aria lui Oronnas Iebuseul și să înalțe în cinstea Domnului un altar, unde să-i aducă o jertfă. La auzul acestei porunci, David n-a șovăit să plece de îndată la locul indicat. Ocupat cu treieratul grâului său, Oronnas l-a văzut pe rege îndreptându-se spre el, însoțit de toți fiii săi, și i-a ieșit înainte, să i se închine până la pământ. El era din neamul Iebuseilor, prieten bun al lui David; de aceea, nu s-a supărat pentru răul pe care i l-a pricinuit atunci când i-a dărâmat orașul, așa cum am spus ceva mai înainte. Când Oronnas l-a întrebat de ce vine la sluga lui stăpânul, David i-a răspuns că vrea să-i cumpere aria, ca să înalțe un altar, pe care să aducă o jertfă Domnului. Oronnas s-a oferit să-i dăruie aria, plugul de lemn și boii săi pentru ardere de tot, rugându-l pe Dumnezeu să-i primească cu dragă inimă sacrificiul. Regele i-a replicat că-i este nespuse de dragă simplitatea și dărnicia lui și că-i mulțumește pentru oferta făcută. Dar David a stăruit să-i spună ce preț cerea pentru toate, fiindcă nu se cădea să aducă o jertfă fără plata cuvenită victimelor. Când Oronnas i-a spus că se mulțumește cu cât îi dă el, regele i-a cumpărat aria cu cincizeci de

¹ Biblia dă aceeași cifră (*Cartea a doua a Regilor*, XXIV, 15), dar nu descrie simptomele epidemiei cumplite care a bântuit la sfârșitul domniei lui David.

413

sicii. A clădit deasupra un altar pe care a adus arderea de tot a victimelor și jertfele de împăcare; astfel l-a îmbunat pe Dumnezeu, a cărui milostivire a recăștigat-o². Întâmplător, aria era locul unde Abraham venise odinioară cu fiul său, Isaac, ca să-l aducă ardere de tot lui Dumnezeu și, când se pregătea să-și înjunghie băiatul, a apărut din senin un berbec pe care l-a jertfit în locul propriului vlăstar, așa cum am arătat mai înainte. Văzând că Domnul îi ascultase ruga și-i primise cu bunăvoință jertfa, David a hotărât să numească locul acela „Altarul întregului norod” și să clădească un templu închinat Domnului. Numele acesta l-a dat în vederea viitoarelor sale destinații. Printr-un prooroc trimis de el, Dumnezeu l-a vestit pe David că fiul său, care-i va urma la domnie, va construi în locul acela un templu falnic.

CAPITOLUL XIV

1. După primirea unei proorociri, regele a poruncit să se facă numărătoarea locuitorilor străini și a găsit că ei erau o sută și optsprezece mii. Optzeci de mii dintre ei au fost puși să cioplească pietre, iar ceilalți să le care, trei mii și cinci sute fiind aleși supraveghetori ai muncitorilor. A strâns pentru lucrarea sa o sumedenie de fier și de aramă, precum și o grămadă de trunchiuri de cedru uimitor de înalți, care-i fuseseră trimiși de tyrieni și sidonieni. Căci el i-a rugat printr-o scrisoare să-i trimită lemnul acesta și a mărturisit prietenilor săi că a întreprins deja pregătiri ca să-i lase fiului ce-i va urma la tron materialul necesar construirii unui templu. El îl strânge?, de pe acum, pentru ca fiul său, care era

² Cu acest holocaust al lui David, dormi să se împace cu Dumnezeu, se încheie *Cartea a doua a Regilor* (cap. XXIV).

414

tânăr și n-avea încă experiență în acest domeniu, să nu mai fie nevoit s-o facă, ci să treacă repede la înfăptuirea lucrării.

2. Apoi David l-a chemat pe fiul său Solomon și i-a poruncit ca, de îndată ce va ajunge rege, să zidească un templu închinat Domnului, spunându-i că el însuși plănuise acest lucru, dar Dumnezeu îl împiedicase s-o facă, deoarece era pângărit de sângele vărsat în războaie. El i-a prezis că templul său va fi înălțat de fiul său cel mai mic, Solomon, care va purta acest nume¹, și a făgăduit că-l va lua sub părinteasca lui ocrotire, țara evreilor bucurându-se în timpul ocârmuirii sale de fericire și prosperitate, precum și de ceea ce stă mai presus de toate: pacea din partea vrăjmașilor și liniștea din partea concetățenilor învrăjbiți. „Tu, însă, — i-a spus David — cel sortit să fie rege înainte de a se naște, dă-ți osteneala să te arăți demn de pronia Domnului, prin slujirea evlaviei, dreptății și bărbăției, urmând poruncile sale și legile pe care le-a transmis Moise, fără să-i lași nici pe alții să le încalce. Fă tot ce ești în stare ca să isprăvești templul pe care Dumnezeu vrea să-l vadă înălțat în timpul domniei tale și nu te lăsa copleșit de măreția lucrării, nici speriat de greutatea iscate de zidirea ei. Îți voi procura tot ce ai nevoie, mai înainte de a-mi da obștescul sfârșit. Află că ți-am adunat deja o mie de talanți de aur și o sută de mii de talanți de argint. Ți-am strâns și mari grămezi de aramă și de fier, așijderea pietre și lemn în cantități uriașe. În afară de asta, ai la îndemână multe mii de pietrari și de lemnari, iar ceea ce-ți mai lipsește poți să întregеști și singur. Dacă-ți desăvârșești construcția, vei fi pe placul Domnului și te vei bucura de protecția lui!” David i-a îndemnat apoi pe mai-marii norodului să-l sprijine pe fiul său în construirea templului și, scutiți de orice necaz, să se dedice cinstirii lui Dumnezeu. Ca atare, ei vor avea parte de o pace îndelungată și de o guvernare înțeleaptă, cu care Dumnezeu îi blagoslovește îndeobște pe oamenii pioși și drepti. Regele a mai poruncit ca, după ce templul va fi fost înălțat, să fie aduse în-lăuntrul lui Chivotul și sfintele vase. Ele trebuiau să aibă de multă vreme sacrul lor lăcaș, dacă strămoșii noștri n-ar fi neglijat porunca Domnului, care le-a cerut să înalțe un templu de îndată ce"

¹ De la „pace”, „bunăstare” în ebraică. Nathan l-a educat pe Solomon și l-a numit Iedida (Iubitul lui Dumnezeu).

415

vor fi ajuns stăpâni acestei țări. Asemenea îndemnuri a adresat David fruntașilor norodului și propriului său fiu.

3. Deoarece regele ajunsese la adânci bătrâneți, trupul său suferea de frig din pricina vârstei înaintate, încât nici numeroasele haine cu care era acoperit nu-l mai încălzeau. Atunci, vracii lui s-au sfătuit și au prescris căutarea în întreaga țară a unei fete deosebit de frumoase, care să se culce alături de rege (căci acesta era leacul cel mai bun împotriva frigului; căldura revărsată de copilă). A fost găsită în oraș o femeie mai chipeșă decât toate celelalte, cu numele de Abesace, care dormea împreună cu David numai ca să-și dăruie căldura trupeză: din pricina bătrâneții, el nu mai putea să aibă legături de dragoste cu femeile. Dar despre această fată vom vorbi mai încolo.

4. Cel de-al patrulea fiu al lui David, născut cu soția lui Aeghita și numit Adonias, era un tânăr chipeș și înalt, asemănător la fire cu Abesalom și, trăgând nădejdea să ajungă rege, a spus prietenilor săi că lui i se cuvenea domnia. Și-a pregătit un mare număr de care de război și de cai, precum și cincizeci de oameni care să-i alerge înainte. Deși a văzut acest lucru, tatăl său nu i-a spus vorbe de dojana, n-a stăvilat planurile pe care le urma să facă, nici nu l-a întrebat de ce proceda așa și ce scop urmărea. Adonias avea ca susținători pe loab, comandantul oștirii, și pe Marele Preot Abiathar, iar împotriva lui erau Marele Preot Sadoc, proorocul Nathan, Banaias și comandantul gărzilor de corp, Semeis, prietenul lui David și ceata bărbaților viteji. În afara orașului, lângă fântâna unei grădini regești, Adonias a dat un ospăț la care și-a chemat toți frații, cu excepția lui Solomon, poftindu-i de asemenea pe Ioab, comandantul oștirii, pe Abiathar și pe conducătorii seminției lui Iuda; toți au răspuns la invitația lui. Adonias nu i-a invitat la ospățul lui pe Marele Preot Sadoc, pe proorocul Nathan, pe Banaias, comandantul gărzilor de corp, și pe toți cei ce făceau parte din tabăra adversă. Pe Beersabe, mama lui Solomon, a înștiințat-o proorocul Nathan că Adonias se purta ca și cum ar fi deja rege, iar David nu știa nimic. A sfătuit-o să se îngrijească de propria-i salvare și de cea a fiului ei, Solomon, și să intre singură la David, spre a-i spune că, deși el ajurat să-l facă succesori la tron pe Solomon, între timp Adonias a și pus mâna pe domnie.

Proorocul i-a zis că, în vreme ce ea vor-

416

bea regelui despre asta, se va înfățișa el însuși acolo, să întărească spusesele sale. Beersabe a urmat sfatul lui Nathan și s-a dus la rege; după ce i s-a închinat și a primit îngăduința să vorbească, i-a înfățișat acestuia tot ceea ce îi spusese proorocul: că Adonias dă un mare ospăț la care i-a invitat pe Ioab, comandantul oștirii, pe Marele Preot Abiathar și pe toți fiii, în afară de Solomon, precum și pe prietenii regelui. I-a arătat apoi că poporul așteaptă, cu încordare, să vadă pe cine va proclama el rege, și l-a rugat să chib-zuiască la faptul că, dacă Adonias va ajunge la domnie după moartea lui, atât ea cât și Solomon erau sortiți pieirii.

5. În timp ce femeia îi spunea aceste lucruri regelui, cămărașul său i-a adus vestea sosirii lui Nathan, care dorea să-l vadă. Când David i-a poruncit să-l primească, Nathan a intrat și a întrebat dacă l-a numit rege astăzi pe Adonias, transmitându-i astfel puterea. El a pregătit un strălucitor ospăț, unde și-a poftit toți frații, cu excepția lui Solomon, precum și pe comandantul oștirii, Ioab; aceștia petrec acum și printre aplauze și glume nenumărate urează gazdei o domnie fără sfârșit. Dar nu i-a chemat la ospăț nici pe el, nici pe Marele Preot Sadoc, nici pe Banaias, comandantul gărzilor de corp. S-ar cuveni să știe toată lumea că lucrurile acestea se desfășoară cu încuviințarea regelui. După ce Nathan i-a cuvântat astfel, David a chemat-o înapoi pe Beersabe, care la sosirea

lui Nathan părăsise încăperea unde se odihnea regele. Cum a ajuns femeia în fața lui, regele i-a spus următoarele: „Îți jur pe preamăritul Dumnezeu că fiul tău Solomon va domni în mod sigur, așa cum am jurat mai înainte, și că el va sta pe tronul meu chiar de azi!” Femeia s-a plecat adânc în fața regelui și i-a urât o viață lungă. David i-a chemat la el pe Marele Preot Sadoc și pe comandantul gărzilor de corp, Banaias. Le-a poruncit apoi ca, împreună cu proorocul Nathan, însoțiți de toți oștenii aflați în clipa aceea la curte, să-l pună pe propriul său fiu Solomon călare pe catărul domnesc și să-l ducă în afara orașului, la fântâna numită Geon, unde îl vor unge cu untdelemnul sfânt, proclamându-l rege. Ultima sarcină a fost încredințată Marelui Preot Sadoc și proorocului Nathan; ceilalți au primit misiunea să-l conducă pe Solomon prin mijlocul orașului și, sunând din corn de berbec, să strige: „Trăiască-n veci regele Solomon!” în felul acesta, poporul va afla că Solomon fusese făcut rege de tatăl său.

Privitor la propria-i

417

L

domnie, David i-a recomandat lui Solomon să fie un cârmuitor evlavios și drept al poporului evreu și al seminției lui Iuda. Banaias i-a menit să aibă parte de binecuvântarea Domnului și, fără nici o zăbavă, Solomon a fost urcat pe spinarea catărului, dus în afara orașului până la fântână, uns cu untdelemnul sfințit și condus din nou în oraș, cu urări de noroc și de rugi ca domnia să-i fie lungă. Ajuns iarăși în casa regelui, a ocupat tronul părintelui său. Apoi, întregul popor și-a început ziua de sărbătoare cu ospețe de bucurie și s-a desfășurat cu coruri și cântecul fluierelor, așa că pământul și cerul răsunau de sunetul nenumăratelor instrumente.

6. Dar, după ce Adonias și oaspeții săi au auzit aceste chiote, teama a pus stăpânire pe ei și comandantul Ioab a spus că muzica și trâmbițele nu erau pe placul lui. Așadar, ospățul a fost lăsat deoparte și nimeni nu s-a mai atins de bucate, căci toți erau îngândurați, și atunci s-a ivit pe neașteptate Ionathas, fiul Marelui Preot Abiathar.

Privirile lui Adonias s-au luminat la vederea tânărului și el l-a numit aducător de vești bune. Dar, când acesta a povestit toate evenimentele trăite de Solomon prin voința lui David, Adonias și invitații lui s-au ridicat repede de la masă, grăbindu-se fiecare să ajungă acasă. Speriat că l-a supărat pe noul rege prin ceea ce făptuise în dauna lui, Adonias s-a dus să se roage Domnului și s-a prins cu mâinile de coarnele jertfelnicului, care ieșeau în afară. Solomon a aflat de fapta lui Adonias, care îl ruga să-i făgăduiască cu jurământ că nu va ține minte jignirea pe care i-a adus-o și nu-i va pricinui nici un rău. Cu multă blândețe și înțelepciune, Solomon i-a promis iertarea și scutirea de caznă și l-a prevenit că numai în cazul când va mai fi prins că pune la cale fapte asemănătoare își va primi pedeapsa meritată. A trimis apoi pe cineva să-l ridice din locul unde venise să ceară îndurarea divină. După ce Adonias a venit și s-a închinat cu respectul ce i se cuvenea, Solomon i-a spus să plece fără nici o teamă la casa lui, dar l-a sfătuit ca în viitor să dea dovadă de bună purtare și să facă numai ce era în folosul lui.

7. Fiindcă avea intenția să-l proclame pe fiul său regele întregului popor, David a chemat la Hierosolyma căpeteniile și preoții, alături de leviți. A făcut prima lor numărătoare și a găsit că bărbații de la treizeci la cincizeci de ani erau treizeci și opt

418

de mii. Dintre aceștia, David a rânduit ca douăzeci și trei de mii să fie supraveghetori ai construirii templului, șase mii să fie judecători ai poporului și scriitori; patru mii să fie portarii Casei Domnului și tot atâția să-l slăvească pe Dumnezeu, cântând în coruri sau din instrumentele lor muzicale. După ce i-a împărțit pe familii, i-a separat pe preoți de celelalte seminții și a găsit că erau douăzeci și patru de familii: șaisprezece din casa lui Eleazar și opt din casa lui Ithamaras. Regele a decis ca fiecare familie să-l slujească pe Domnul vreme de opt zile, de la un sabbat la celălalt sabbat. Așadar, în prezența lui David, a Marilor Preoți Sadoc și Abiathar și a tuturor căpeteniilor, familiile au făcut tragerea la sorți. Familia al cărui sorț a ieșit cel dintâi a fost trecută prima, a doua, cea cu sorțul următor și așa mai departe, până ce se ajungea la numărul de douăzeci și patru. Această împărțire a dăinuit până în zilele noastre. David a rânduit la fel și seminția leviților în douăzeci și patru de clase și le-a distribuit slujbele prin tragere la sorți, tot ca la preoți câte opt zile de fiecare. O deosebită prețuire a fost arătată urmașilor lui Moise: pe ei i-a pus să păzească tezaurul Domnului și darurile care i-au fost închinare de regi. Apoi a poruncit ca toți leviții și preoții să fie zi și noapte în slujba lui Dumnezeu, așa cum hotărâse cândva Moise.

8. David și-a împărțit întreaga oștire în douăsprezece pâlcuri egale și la fiecare a numit un comandant suprem, căpeteniile peste sute și căpeteniile peste miile de oșteni. Fiecare pâlc număra douăzeci și patru de mii de oameni și David a poruncit ca ele să fie în slujba lui Solomon, împreună cu căpeteniile peste mii și căpeteniile lor peste sute, vreme de treizeci de zile, de la începutul până la sfârșitul lunii. În fruntea fiecărui pâlc a pus oameni destoinici și drepecți și i-a numit pe unii tezarari, epistați ai satelor și ogoarelor, pe alții i-a făcut slujbași peste turme, dar mi s-a părut de prisos să numesc pe fiecare în parte.

9. După ce a rânduit aceste lucruri pe îndelete, așa cum am spus, David a chemat la adunare căpeteniile evreilor, fruntașii semințiilor, comandantii de oști și pe toți slujbașii care dețineau ranguri domnești și, urcat pe o tribună foarte înaltă, regele s-a adresat mulțimii astfel: „Frați și compatrioți ai mei, vreau să vă destăinuiesc că am de gând să înalț un templu închinat Domnului și în acest scop am strâns deja mult aur și o sută de

mii de talanți de argint. Prin glasul proorocului Nathan, Dumnezeu mi-a interzis să-l clădesc eu însumi, deoarece am purtat multe războaie în numele vostru și mâinile îmi sunt mânjite de sânge omenesc. Vrearea lui a fost ca fiul și urmașul meu la domnie să fie făuritorul acestui templu. Precum știți bine voi înșivă, deși strămoșul nostru Iacob a avut doisprezece fii, numai Iuda a vrut cinstea să domnească, și eu însumi, care mai aveam alți șase frați, am fost pus de Dumnezeu pe tronul regesc, fără ca nici unul dintre ei să-și arate nemulțumirea. Ca atare și eu stărui mult pe lângă copiii mei să nu se răzvrătească pentru că Solomon a fost proclamat rege, ci dimpotrivă, să-l recunoască drept ales al Domnului și să-l accepte de bunăvoie ca stăpânul lor. Căci dacă așa vrea Dumnezeu, nu este greu să fii chiar în slujba unui domn străin; se cuvine deci să vă socotiți nespun de fericiți când propriul vostru frate a ajuns să obțină cea mai înaltă cinstită, fiind și voi părtași la norocul său. În ce mă privește, doresc ca promisiunile Domnului să se împlinescă și prosperitatea pe care Dumnezeu vrea s-o reverse asupra țării în timpul domniei lui Solomon să se răspândească pretutindeni și să dănuie de-a pururi! Toate se vor împlini întocmai și vor cunoaște un fericit deznodământ, dacă tu, fiul meu, vei dovedi că ești evlavios și drept, fiind ocrotitorul și apărătorul legilor străbune. Dacă, în schimb, ești împotriva lor, așteaptă-te să ai parte doar de nenorociri!"

10. Cu aceste vorbe, regele și-a încheiat discursul său. Sub privirile tuturor, i-a înmânat lui Solomon schița și planul construcției templului, cu temelii și încăperile sale inferioare și superioare, așijderea numărul, înălțimea și lățimea acestora; apoi era menționată greutatea aurului și argintului necesar obiectelor de cult. Prin cuvintele sale, David și-a îndemnat fiul să se aplece asupra lucrării cu cea mai mare râvnă, iar pe mai-marii și pe cei din seminția lui Levi, să vină în ajutorul lui Solomon, câtă vreme era prea tânăr și Dumnezeu l-a ales pe el să construiască templul și totodată să cârmuiască poporul. Le-a arătat apoi că nu va întâmpina dificultăți și osteneți prea mari la înălțarea templului, deoarece el a strâns deja mulți talanți de aur, și mai mulți talanți de argint, de asemenea lemne și lemnari, și pietrari, și smaralde și tot felul de pietre prețioase. Iar acum el va dona din veniturile Casei domnești mai întâi două sute, mai apoi încă trei mii de

420

talanți de aur curat, atât pentru templu cât și pentru heruvimii de la Carul Domnului, care vor fi puși deasupra Chivotului, ca să-l acopere. După ce David a tăcut, căpeteniile triburilor, preoții și seminția leviților au arătat o mare generozitate, anunțându-și contribuția lor plină de generozitate și strălucire. Căci ei s-au oferit să mai dăruiască cinci mii de talanți aur și zece mii de stateri², zece mii de talanți de argint, precum și multe mii de talanți de fier. Cine dispunea de o piatră prețioasă o aducea la tezaur, a cărui păstrare a fost încredințată lui Ialuz, un urmaș al lui Moise.

11. Bucuria a cuprins întregul popor, ca și pe David, când acesta a văzut cum căpeteniile, preoții și toți ceilalți se întreceau cu mult zel să-și aducă obolul la lucrare. Cu glas puternic a început să-l slăvească pe Domnul, numindu-l părinte și creatorul lumii întregi și făuritorul lucrărilor omenești, cel care l-a lăsat să aibă grijă de neamul evreilor și de fericirea lor atunci când i-a încredințat lui domnia. Apoi a urât întregului popor mult noroc, iar fiului său, să aibă parte de o minte sănătoasă, dreaptă și înzestrată cu toate virtuțile. După aceea a poruncit proorocului să se închine Domnului. Oamenii s-au culcat cu fața la pământ, s-au rugat lui Dumnezeu și i-au mulțumit apoi lui David pentru toate binefacerile de care au avut parte în timpul domniei sale. În ziua următoare au închinat prinoase Domnului, aducând arderea de tot a o mie de viței și la fel de mulți berbeci și miei, iar ca jertfă de împăcare au înjunghiat mai multe mii de vite. O zi întreagă regele și tot poporul s-au ospătat împreună, iar Solomon a fost uns încă o dată cu untdelemn sfânt și proclamat rege. Mare Preot al întregului popor a fost ales Sadoc³. Apoi mulțimea l-a condus pe Solomon până la regescul lăcaș. L-au pus pe tronul tatălui său și din ziua aceea i s-au supus de voie.

² Monede de aur sau argint grecești ori ebraice, valorând patru drahme.

³ Abiathar a fost îndepărtat din preoție de Solomon, fiindcă participase la ospățul dat de Adonias, făcând parte din tabăra potrivnică înscăunării lui (*Cartea a treia a Regilor*, II, 26-27).

421

CAPITOLUL XV

1. La scurtă vreme după aceea, David a căzut bolnav la pat din pricina bătrâneții și, când a văzut că se apropia ceasul din urmă, l-a chemat la el pe Solomon și i-a spus următoarele cuvinte: „Fiul meu, eu sunt acum silit de soartă să mă duc la părinții mei și să pornesc pe drumul pe care trebuie să-l străbată toți cei ce trăiesc acum sau vor veni după noi, fără ca nimeni să se mai întoarcă vreodată pentru a afla ce s-a mai întâmplat în lumea asta după aceea. Dar, fiindcă mai sunt în viață și moartea se apropie repede de mine, îți reamintesc încă o dată ceea ce ți-am spus mai înainte: te sfătuiesc să fii drept cu supușii tăi și evlavios față de Dumnezeu, care ți-a dăruit rangul de rege, și să respecti legile sale, date de el prin intermediul lui Moise, fără să treci cu vederea încălcarea acestora, lăsându-te tentat de favoruri, de lingușeli, de alte poftes sau slăbiciuni sufletești. Pierzi indulgența lui Dumnezeu dacă nu-i ascuți poruncile și-ți înstrăinezi singur toate binefacerile și binecuvântările sale. Câtă vreme te vei purta așa cum se cuvine și cum te îndemn eu s-o faci, sceptrul regesc va fi păstrat în familie și nici o altă casă în afara noastră nu va mai domni asupra evreilor, în vecii vecilor. Amintește-ți de nelegiuirea comandantului suprem Ioab, care, mânat de invidie, a ucis două bune și cinstitute căpetenii ale oștirii israelite:

Abener, fiul lui Ner, și Amessas, fiul lui Jetharsas. Răzbună moartea celor doi cum crezi tu de cuviință, căci Ioab a stat mai presus de puterile mele, fiind prea influent ca să-l pot pedepsi până acum. Îți recomand să-i ai în vedere mai ales pe fiii lui Berzelaeus Galaaditul, cărora să le arăți toată cinstea și grija, de dragul meu. Îi voi răsplăti astfel pentru serviciile pe care mi le-a făcut tatăl lor, atunci când am fost silit de Abesalom să plec în surghiun. În schimb, pe Semei, fiul lui Geras, din seminția lui Beniamin, care m-a împoșcat cu ocară în timpul fugii mele spre Parembolai, urmărindu-mă până la Iordan, unde a scăpat cu viață datorită mie, pedepsește-l când vei găsi momentul potrivit!"

422

2. Înfățișând astfel pe îndelete fiului său toate lucrurile privitoare la domnie, la prieteni, ca și la cei pe care i-a socotit demni să fie pedepsiți, David s-a stins din viață la vârsta de șaptezeci de ani, după ce a domnit la Hebron asupra seminției lui Iuda șapte ani și șase luni, iar la Hierosolyma, asupra țării întregi, vreme de treizeci și trei de ani. El a fost un bărbat deosebit, înzestrat cu toate virtuțile pe care trebuie să le aibă regele hărăzit să aducă bunăstare unui popor atât de numeros. Nimeni nu era mai viteaz decât el și, când își conducea poporul la război, înfrunța primejdiile cel dintâi și își îmbărbăta oștenii la împlinirea unor fapte vitejești și strălucite pilde de eroism, nu prin ordine, așa cum obișnuiesc unii stăpânitori. Cu privirile lui agere pătrunde și deslușea repede atât lucrurile viitoare, cât și pe cele în curs de desfășurare, și era chibzuit, blând, înțeleghător față de cei loviți de nenorociri, drept și uman. El deținea așadar calitățile pe care și le atribuie îndeobște regii și n-a abuzat niciodată de puterea lui, în afară de fapta lui privitoare la soția lui Uriaș. În plus, el a lăsat în urma lui atâta avere cât n-a mai agonisit nici un alt rege al evreilor sau al altor popoare¹.

3. Fiul său Solomon i-a făcut o înmormântare fastuoasă la Hierosolyma și, pe lângă toate ceremoniile care sunt respectate de obicei la funeraliile regilor, a îngropat cu el nenumărate bogății, mărimea lor putând fi lesne dedusă din următoarea întâmplare. La o mie trei sute de ani de la acest eveniment, Marele Preot Hyrcanus, împresurat de Antioh, căruia i se spunea cel Pios și era fiul lui Demetrius, s-a arătat dornic să-i dea o însemnată sumă de bani dacă ridică asediul și își retrăgea oastea. Deoarece nu dispunea de bani, el a deschis o încăpere a mormântului lui David, de unde a scos trei mii de talanți, din care a dat o parte lui Antioh, și astfel a scăpat de asediu, așa cum vom arăta mai departe². Mai târziu, după ce s-an scurs iarăși mulți ani, regele Herodes a deschis din nou o altă încăpere a mormântului, scoțând

¹ Cu urcarea pe tron a lui Solomon și cu moartea lui David se încheie și *Cartea întâi a Cronicilor* sau *Paralipomena I* (cap. XXDC). ²Cartea a XIII-a, cap. VIII, paragr. 3.

423

de acolo mari bogății³. Nici unul dintre ei n-a ajuns însă până la lăcașul unde se aflau rămășițele regelui, care erau atât de bine ascunse în pământ încât oricine ar fi intrat în mormânt n-ar fi dat de urma lor. Dar spusele mele despre acest subiect mi se par deocamdată îndestulătoare.

CARTEA A VIII-A

³ Despre violările mormântului lui David, pentru jefuirea bogățiilor pe care le conținea, a vorbit Flavius Josephus și în *Războiul iudeilor împotriva romanilor*.

424

CONȚINUTUL CĂRȚII A VIII-A:

1. Felul cum Solomon a obținut domnia și și-a ucis dușmanii.
2. Despre înțelepciunile, știința și bogățiile sale.
3. Cum a construit la Hierosolyma primul templu închinat Domnului.
4. Cum, după moartea lui Solomon, poporul s-a separat de fiul său Roboam și zece triburi l-au ales rege pe Ieroboam, doar două triburi rămânându-i credincioase.
5. Cum Susak, regele egiptenilor, și-a dus oastea împotriva Hierosolymeii, a cucerit orașul și i-a dus comorile în Egipt.
6. Expediția lui Ieroboam, regele israeliților, împotriva lui Abias, fiul lui Roboam, și înfrângerea lui.
7. Cum așa-numitul Basanes a stârpit neamul lui Ieroboam și a pus mâna pe domnie, pe care a deținut-o câțeva vreme.
8. Expediția etiopienilor împotriva hierosolymitanilor, când regele lor era

427

Asanes, fiul lui Abias, și pieirea oștirii dușmane.

9. Cum, după stârpirea neamului lui

Basanes, asupra israeliților a domnit Zamaras, apoi fiul său Achab.

10. Cum Adad, regele Damascului și al Siriei, s-a luptat de două ori împotriva lui Achab și a fost înfrânt.

11. Ammaniții și moabiții, care i-au declarat război lui Iosaphat, regele Hierosolymei, au fost biruiți.

12. Cum Achab, pornind într-o expediție împotriva sirienilor, a fost înfrânt, căzând în luptă. Cartea conține un interval de 163 de ani.

428

CAPITOLUL I

1. În cartea anterioară, l-am înfățișat pe David și destoinicia lui, câte binefaceri a adus concetățenilor săi, câte strălucite fapte războinice a săvârșit în lupte și cum a murit la o vârstă înaintată. Fiul său Solomon era încă nespus de tânăr când a primit domnia, fiind proclamat rege al poporului de propriu-i părinte încă din timpul vieții, potrivit voinței lui Dumnezeu. La suirea pe tron, așa cum se obișnuiește la începutul unei ocârmuiri, întreaga mulțime i-a urât mult noroc și toate să-i meargă din plin, treburile regatului să cunoască o mare înflorire, iar el să ajungă la adânci bătrâneți.

2. Dar Adonias, care pe când încă mai trăia tatăl său avusese de gând să pună mâna pe putere, s-a dus la Beersabe, mama regelui, i s-a închinat cu adânc respect și, spunându-și păsul atunci când a fost întrebat ce anume venise să-i ceară, a primit asigurarea că dorința îi va fi împlinită. Ea știa bine că, ținând seama de vârsta pe care o avea și de voința poporului, domnia i s-ar fi convenit lui. Dar, întrucât aceasta i-a revenit fiului ei, potrivit voinței Domnului, Adonias s-a arătat gata să i se supună și să se împace cu situația de față. O ruga doar să intervină pe lângă fratele lui și să-l convingă să i-o dea de soție pe Abisace, care dormise cu tatăl lor; datorită vârstei sale înaintate, David nu avusese legături de dragoste cu ea, astfel că rămăsese fecioară. Beersabe i-a făgăduit lui Adonias că, prin propria-i strădanie, nunta proiectată va avea loc; fratele lui îi va face cu dragă inimă această favoare, mai ales că stăruitoarea rugămintă venea chiar "în partea ei. Adonias a plecat legănat de speranța că va ajunge

Vreme de doi ani, Solomon a fost coregent, domnia lui fiindu-i aproape 'a fel de lungă ca a lui David (965-928 î.e.n.).

429

la căsătorie, iar mama lui Solomon s-a îndreptat spre fiul ei, ca să stea de vorbă despre cererea lui Adonias. Fiul însuși i-a ieșit în întâmpinare, a îmbrățișat-o cu dragoste, a condus-o până la sala tronului și s-a așezat pe el, făcând mamei sale un semn să stea în dreapta lui. După ce a luat loc, Beersabe i-a zis: „Fiul meu, îndeplinește-mi o singură rugămintă și nu mi-o respinge făcând pe morocănosul și pe urâciosul!” Solomon i-a poruncit să-i vorbească deschis (căci se cuvine să-i dea unei mame orice îi cere), după aceea a muștrat-o că nu era sigură de faptul că va face așa cum dorește ea, ci se teme că va fi refuzată. Atunci Beersabe l-a rugat pe Solomon să i-o dea de soție pe Abisace lui Adonias.

3. Cuprins de mânie la auzul acestor vorbe, regele și-a lăsat mama să plece și a zis că Adonias urmărea țeluri și mai cutezătoare, ba chiar s-a mirat că nu-i pretinde și domnia, ca frate mai mare, atunci când îi cerea să i-o dea de nevastă pe Abisace, printre prietenii săi puternici numărându-se comandantul de oaste Ioab și Marele Preot Abiathar. L-a chemat numaidecât pe Banaias, comandantul gărzilor de corp, și l-a trimis să-l omoare pe fratele său Adonias. Apoi l-a adus la el pe Marele Preot Abiathar și i-a zis: „De pedeapsa cu moartea te salvează necazurile îndurate alături de tatăl meu și Chivotul pe care, împreună cu el, l-ai adus la Hierosolyma. Pentru că l-ai urmat pe Adonias și ești susținătorul lui zelos, eu îți dau această pedeapsă potrivit căreia nu vei mai rămâne aici și nu te vei mai arăta în fața ochilor mei, ci vei merge în patria ta, unde îți vei lucra moșia, și astfel vei trăi până la sfârșitul vieții, fiindcă greșeala nu-ți îngăduie să mai rămâi în funcția pe care o ocupi acum!” Din pricina menționată mai sus, casa lui Ithamar a pierdut cinstea de a deține Marea Preoție, întocmai cum îi prezisese Dumnezeu lui Eli, bunicul lui Abiathar, anume că ea va reveni lui Sadoc din neamul Phinees. În răstimpul cât supremația preoțească i-a revenit casei lui Ithamar, care a și păstrat-o, Eli fiind primul ei deținător, au rămas fără mare demnitate sacerdotală următorii: Boccias, fiul Marelui Preot Josephus; apoi fiul lui Boccias, Ioatham; fiul lui Ioatham, Maraioth; fiul acestuia, Arophaeus și fiul lui Arophaeus, Achitob. Fiul lui Achitob a fost Sadoc, care a ajuns Mare Preot în timpul domniei lui David.

4. Auzind de moartea lui Adonias, comandantul de oaste Ioab s-a înspăimântat de-a binelea: fusese mai prieten cu el decât cu

430

L

regele Solomon. Mănat de primejdia care-l amenința, căci această înclinare a lui îl făcuse bănuitor, Ioab s-a refugiat la jertfelnic, încredințat că acolo va fi pus la adăpost de respectul regelui față de Dumnezeu. De îndată ce a aflat de la unii hotărârea luată de Ioab, Solomon l-a trimis pe Banaias la el, poruncindu-i să se înfățișeze la judecată, să-și apere cauza. Ioab i-a zis însă că nu va părăsi cu nici un preț jertfelnicul, fiindcă preferă să moară în acel loc decât în altă parte. Când Banaias i-a comunicat regelui răspunsul, Solomon i-a cerut să-i împlinescă dorința și să-i taie capul pe loc, pedepsind astfel pieirea celor doi comandanți de oști, pe care el îi ucisese mișelește. Apoi să-i îngroape trupul, pentru ca păcatul să se răsfrângă asupra neamului acestuia, el și tatăl său rămânând neatinși de moartea lui Ioab. Banaias a executat misiunea ce-i fusese încredințată și a fost numit comandant suprem al oștirii, Sadoc rămânând singurul Mare Preot pus de rege în locul lui Abiathar.

5. Apoi Solomon i-a cerut lui Semei să-și facă o casă în Hierosolyma și să locuiască în permanență acolo, fără a cuteza să treacă dincolo de pârâul Chedron. Dacă nu va urma întocmai această poruncă, el va primi pedeapsa cu moartea. Nu s-a mulțumit doar cu marea lui amenințare, ci l-a pus să se lege și prin jurământ că-i va asculta porunca, făcându-l să-și părăsească locul de baștină și să se mute în Hierosolyma. Trecuseră între timp trei ani, când a primit vestea că doi dintre robii săi fugiseră, îndrep-tându-se spre Gitta, așa că s-a grăbit să-i readucă înapoi. După ce a aflat că el se întorsese împreună cu aceștia și încălcase astfel porunca, fără să țină seamă de legământul său față de Dumnezeu, regele s-a indignat și, chemându-l la el, i-a zis: „Oare n-ai jurat să nu te desparți nicicând de mine și să te duci în alt oraș? Nu vei scăpa de pedeapsa ce ți se cuvine pentru sperjur, ca și pentru batjocoririle aduse părintelui meu, silit să fugă în surghiun, primindu-ți răsplata pentru nelegiuirile tale! Află, așadar, om ticălos, că zadamică-i bucuria răufăcătorilor că n-au fost pedepsiți pe loc și că întotdeauna, chiar și când se cred la adăpost de sancțiuni, vina lor sporește și osânda devine și mai mare decât în cazul când le-ar fi venit în momentul înfăptuirii crimei!” La Porunca regelui, Banaias l-a ucis pe Semei.

431

CAPITOLUL II

1. Când și-a întărit astfel domnia prin înlăturarea vrăjmașilor săi, Solomon a luat-o de soție pe fiica Faraonului¹, regele Egiptului, a consolidat zidurile Hierosolymeii, făcându-le să fie mai mari și mai trainice decât înainte, iar în cârmuirea țării a păstrat o pace deplină. Tinerețea nu-l împiedica nici să se pună în slujba dreptății și a respectării legilor, nici să-și amintească mereu de sfaturile pe care le primise de la tatăl său cu limbă de moarte. El se purta la fel ca un om matur și plin de chibzuință, dovedind o bună înțelegere a tuturor lucrurilor. Solomon a hotărât să plece la Hebron și pe jertfelnicul de aramă, făurit de Moise, a închinat jertfe Domnului, aducându-i ardere de tot o mie de victime. În felul acesta el a arătat că-l cinstea mult pe Dumnezeu. În noaptea următoare, Domnul i s-a arătat în somn și i-a poruncit să-i spună ce răsplată pretinde pentru pilda lui de evlavie. Solomon i-a cerut ceea ce era mai frumos și mai bun, fiind oferit cu multă plăcere de Dumnezeu, căci aducea cel mai mare folos omului. El n-a pretins să-i dea nici aur, nici argint, nici alte avuții pe care și le-ar fi dorit îndeobște un tânăr (căci dintre darurile Domnului, numai acestea sunt socotite cele mai prețioase de majoritatea oamenilor), ci i-a zis următoarele: „Dă-mi, Doamne, o minte sănătoasă și o gândire înțeleaptă, ca să împart adevărul și dreptatea când sunt chemat să judec poporul!” Această rugămintă i-a plăcut mult lui Dumnezeu, care i-a dat lui Solomon și lucrurile nerăvnite de el, precum bogăție, glorie, izbândă asupra vrăjmașilor și, mai presus de toate, pricepere și înțelepciune, atâta cât n-a mai avut nici un rege și nici un alt om. De îndată ce a aflat aceasta de la Dumnezeu, Solomon s-a sculat din patul său și s-a întors la Hierosolyma, unde a dus numeroase jertfe înaintea Tabernacolului, ospătându-și toți supușii.

2. În zilele acelea i-a fost dat să judece o pricină încurcată, a cărei dezlegare părea de negăsit. Cauza supusă dezbaterii mi s-a părut demnă de a fi descrisă pe larg, pentru ca cititorul să-și

¹ Suveran din Dinastia 21 (tanită), aparținând Regatului Târziu.

432

dea seama cât de grea a fost găsirea soluției, iar cei aflați într-o situație asemănătoare să poată lua ca pildă agerimea cu care regele a izbutit să se descurce în ițele disputei. Au venit în fața lui Solomon două femei desfrânate, dintre care una, socotindu-se nedreptățită de cealaltă, i-a spus următoarele: „O, rege, eu locuiesc împreună cu dânsa în aceeași încăpere. Întâmplarea a făcut ca amândouă să aducem pe lume în aceeași zi și la aceeași oră câte un băiat. Dar în a treia zi femeia a adormit peste fiul ei și l-a strivit, apoi mi-a luat pe ascuns fiul

de la sân și, în vreme ce dormeam adânc, a strecurat în brațele mele pruncul mort. Dimineața, când am vrut să-mi duc copilul la sân, să-l alăptez, nu l-am mai găsit pe al meu, ci l-am văzut pe fiul ei mort, zăcând alături. Că lucrurile stau într-adevăr așa, am stabilit prin cercetări amănunțite. De aceea îmi cer copilul înapoi și, întrucât ea nu vrea să mi-l dea, am venit la tine, stăpâne, să-ți cer ajutorul. Fiindcă eram numai noi două și nu se teme de nimeni, care s-o dea de gol, ea tăgăduiește fapta cu încăpățănare și obrăznicie!" După ce femeia a vorbit astfel, regele a întrebat-o pe cealaltă ce avea de obiectat. Aceasta a negat că ar fi făcut ceea ce i se impută și a susținut că fiul ei mai trăia, dar cel al reclamantei sale murise. Deoarece nimeni nu s-a putut pronunța asupra verdictului și toți își băteau capul, străduindu-se ca niște orbi să dezlege taina, regele a fost singurul care a găsit soluția. Solomon a cerut să fie adus pruncul viu și pruncul mort și a chemat un oștean din garda personală, căruia i-a poruncit să-și scoată sabia din teacă și să taie amândoi copiii în părți egale, urmând ca fiecare mamă să primească o jumătate atât din cel viu, cât și din cel mort. De aceea, toată mulțimea care era de față a râs pe ascuns de hotărârea regelui ca de o copilărie. Între timp, însă, mama adevărată a strigat, cerând în gura mare să nu se facă una ca asta, ci mai degrabă să i se dea celeilalte femei copilul său, căci ea va fi mulțumită că-l vedea viu, chiar dacă era al alteia. Cealaltă mamă s-a arătat dispusă să-și vadă fiul tăiat în două, fiindcă vroia să-i pricinuiască mamei adevărate chinuri cumplite. Dându-și seama din cuvintele amândurora de adevăratele lor simțăminte, regele a spus că pruncul aparține celei care strigase (căci ea era adevărata mamă); pe cealaltă femeie a pedepsit-o pentru răutatea ei, întrucât, după ce-și omorâse propriul copil, dorea să vadă cum moare și cel născut de prietena ei. Poporul a văzut în această judecată o mare dovadă

^

433

și adevărare a înțelepciunii și agerimii regelui lor; de atunci încolo, toți i-au dat ascultare, căci era înzestrat cu o chibzuință dumnezeiască.

3. Căpeteniile militare erau totodată și dregătorii unui întreg teritoriu. În fruntea ținutului Efraim se afla Ures, iar în regiunea Bethleem, Dioclerus. Meleagul Dora și tot țărmlul mării se supuneau lui Aminadab, căsătorit cu o fiică a lui Solomon. Marea câmpie² și regiunea care se întindea până la Iordan asculta de Banaias, fiul lui Achilus. Provinciile Galadis și Gaulanitis, până la muntele Liban, pe suprafața cărora se găseau șaizeci de orașe mari și fortificate, erau cărmuite de Gabares. Achinadab, căsătorit așijderea cu o fiică a lui Solomon, numită Basima, guverna întreaga Galilee până la Sidon. Maritimul meleag din preajma orașului fenician Arke i-a revenit lui Banachates, iar lui Saphates, munții Itabyrion și Cârmei, precum și Galileea (până la fluviul Iordan). Peste tot ținutul acesta a mai venit un cărmuitor aparte. Căci Semeis a fost numit mai mare și peste meleagul seminției lui Benjamin, iar Gabares, peste regiunea de dincolo de Iordan. Mai presus de ei a fost pus un guvernator aparte. Minunată a fost prosperitatea atinsă de norodul evreilor și mai ales de seminția lui Iuda, toți lăsându-se atrași de cultivarea ogoarelor și de grija acordată pământului arabil. Întrucât se bucurau de traiul pașnic și erau cruțați de războaie și tulburări civile, căci aveau parte de mult dorita libertate în faptele întreprinse de ei, fiecare își dădea întreaga osteneală să-și sporească avuția, făcând-o și mai prețioasă.

4. Regele avea însă și alți ispravnici, aflați în fruntea tuturor ținuturilor siriene și ale celorlalți străini de la fluviul Eufrat și până în Egipt, adunând birurile de la noroadele din partea locului. Acestea trebuiau să procure zilnic pentru masa regelui și oșpețele sale câte treizeci de *corp* din cea mai bună făină de grâu, șaizeci de *kore* din preparate de făină, zece boi îngrășați și douăzeci de boi din cei ce pășteau iarbă și douăzeci de miei îngrășați. Pe lângă toate acestea, Solomon primea zilnic de la regii noroadelor străine sălbăticiuni vânată, cerbi, bivoli, păsări și pește. Numărul carelor

² Situată la hotarul dintre Galileea și Samaria.

³ *Kor* — măsură ebraică de cereale, 1 kor=10 bath; 1 bath=6 hin; 1 hin=12 log; 1 log=conținutul a șase coji de ouă.

434

lui Solomon era atât de mare încât avea patruzeci de mii de iesle pentru caii înhâmați la care. Pe lângă asta, mai dispunea de douăsprezece mii de cai de călărie, jumătate dintre ei aflându-se la Hierosolyma, în preajma regelui, iar cealaltă jumătate era împărțiată prin orașele domnești, care îi slujeau drept adăpost. Ispravnicii care se ocupau de aprovizionarea cămărilor regelui aveau grijă de nutrețul cailor, în orice loc l-ar fi însoțit pe rege. 5. Dumnezeu i-a dat lui Solomon atâta înțelepciune și pricepere încât i-a depășit pe oamenii din timpurile vechi și nici măcar egiptenii, care îi întrec, zice-se, pe toți prin știința lor, nu se pot asemui cu el, regele dovedindu-se mai ager la minte decât ei. Prin prestigiul înțelepciunii sale s-a situat mai presus și i-a depășit chiar și pe aceia dintre evreii din vremea lui care au devenit renumiți pentru chibzuință lor; nu voi trece sub tăcere numele acestora. Este vorba de Ethan și Aeman, Chalkeus și Dardan, fiii lui Emaon. Solomon a scris o mie și cinci cărți de ode și cântări, precum și trei mii de pilde și proverbe⁴. Fiecărui arbore în parte i-a închinat câte o parabolă, de la isop și până la cedrul din Liban. A procedat la fel cu animalele de povară și cu toate celelalte făpturi, ca și cu cele ce trăiau în apă sau în văzduh⁵. N-a trecut cu vederea și nu a lăsat necercetat nici un domeniu al naturii și, firesc, despre toate a vorbit în termeni filosofici, dovedind că și-a însușit știința însușirilor lor de căpătâi. Dumnezeu l-a învățat arta de a combate demonii și priceperea de a-i vindeca pe oameni prin îndepărtarea lor. El a compus descântece pentru lecuirea bolii, lăsând chiar și niște invocații care alungau duhurile rele și le împiedicau să se întoarcă. Această metodă de vindecare mai are încă mare trecere la noi. Am văzut, de pildă, cu ochii mei cum concetățeanul meu, numit Eleazar, i-a eliberat pe unii care fuseseră în puterea demonilor, de față fiind Vespasian,

fiii săi, tribunii și alți războinici. Vindecarea s-a făcut în felul următor. El a apropiat de nasul celui stăpânit de demoni un inel în care era vârâtă una din rădăcinile folosite de Solomon în acest scop, l-a pus pe bolnav s-o adulmece, silind duhurile rele să iasă pe nări. Posedatul s-a prăbușit la pământ și a conjurat demonul să nu se mai întoarcă vreodată, a pomenit numele lui Solomon și

⁴ Aluzie la *Pildele lui Solomon* și la *Ecclesiastul* (Kohelet).

⁵ Vezi *Cartea a treia a Regilor*, IV, 32-33).

435

a recitat invocațiile compuse de el⁶. Vrând să-i convingă pe cei prezenți că a stat în puterea lui să facă acest lucru, Eleazar a pus în apropiere un păhărel plin cu apă sau un lighenaș și a poruncit demonului ca, atunci când va ieși din omul posedat, să-l răstoarne, asigurându-și astfel privitorii că a părăsit bolnavul. Ceea ce s-a întâmplat aievea, și astfel s-au adevărit înțelepciunea și știința lui Solomon. Am găsit de cuviință să vorbesc despre aceste lucruri ca să știe toată lumea cât de mare a fost înțelepciunea lui și cât de mult l-a îndrăgit Domnul, nimănui dintre cei luminați de soare nerămânându-i străine deosebita lui virtuți în orice domeniu.

6. Când Hiram, regele tyrienilor, a aflat că Solomon s-a urcat pe tronul părintesc, a fost cuprins de bucurie (căci David îi fusese bun prieten) și i-a trimis prin solii săi urări de bine și felicitări pentru norocul de acum. Iar Solomon i-a trimis următoarea scrisoare:

SOLOMON CĂTRE REGELE HIRAM,

„Cum știi și tu, tatăl meu avea de gând să înalțe un templu închinat Domnului, dar războaiele și repetatele sale expediții l-au împiedicat să-și îndeplinească planul. Căci el n-a încetat să se lupte cu dușmanii săi până ce nu i-a constrâns pe toți să-i plătească tribut. În schimb, eu îi mulțumesc Domnului pentru pacea de care mă bucur acum și, întrucât am destul răgaz pentru așa ceva, vreau să-i construiesc lăcașul lui Dumnezeu: eu îi voi fi făuritorul, așa cum mi-a prezis tatăl meu. De aceea, te rog ca, împreună cu solii mei, să trimiți câțiva lucrători în Munții Liban, ca să doboare trunchiuri de cedri. La tăierea copacilor, sidonienii se pricep mult mai bine decât oamenii mei. Sunt gata să plătesc fiecărui lemnar simbria pe care o hotărăști singur!”

7. Cum a citit această scrisoare, Hiram, încântat de sarcina pe care o primise, i-a trimis lui Solomon următorul răspuns:

REGELE HIRAM CĂTRE REGELE SOLOMON,

„Domnului i se cuvin laude pentru faptul că tatăl tău ți-a încredințat domnia ție, un bărbat înțelept și înzestrat cu toate

⁶ *Biblia* nu menționează faptul că Solomon a practicat exorcismul, dar lui i se atribuia legendare puteri asupra spiritelor din aer și din ape.

436

virtuțile. Cu dragă inimă voi transpune în faptă tot ce mi-ai cerut să fac prin scrisoarea ta. Voi pune să se doboare o puzderie de copaci, atât de cedru cu trunchi înalt, cât și de chiparos, și voi avea grijă ca oamenii mei să-i ducă până la mare, dându-le porunca să-i poarte cu plutele până la un loc de pe țărmul tău și să-i descarce. Apoi oamenii tăi vor putea să-i ducă la Hierosolyma. Ia seama ca în schimbul lor să-mi trimiți grâne, de care ducem lipsă, noi, locuitorii unei insule.”

8. Până astăzi s-au păstrat copiile acestor scrisori, nu numai în cărțile noastre⁷, ci și în cele ale tyrienilor. Cine vrea să le vadă îndeaproape, n-are decât să se roage de păstrătorii arhivelor publice din Tyr și să se convingă singur că scrisorile reproduse de noi aici concordă cu cele de acolo. Fac aceste precizări fiindcă vreau ca cititorii mei să știe că intenția mea a fost să scriu numai și numai adevărul, ca să scap de învinuirea că am introdus în opera mea lucruri neverosimile de dragul amăgirii și al desfătării oamenilor, pretinzând ca povestirea să se bucure de încrederea lor. Nu cer nici să mi se facă vreo concesie și să fiu scutit de mustrări dacă mă abat de la adevăr în scrierea istoriei și stăruitoarea mea rugămintă este ca nimeni să nu ia drept bună relatarea mea, câtă vreme ea nu poate fi confirmată prin dovezi sigure.

9. Când a primit scrisoarea de răspuns a regelui tyrienilor, Solomon i-a lăudat firea îndatoritoare și bunăvoința și, plin de recunoștință, a hotărât să-i trimită la rândul lui în fiecare an câte douăzeci de mii de *kore* de grâu și tot atâția *bath* de untdelemn de măslină. Un *bath* cuprinde șaptezeci și două de sextarii⁸. I-a oferit totodată și aceeași cantitate de vin. După aceste prime semne, prieteșugul dintre Hiram și Solomon a devenit tot mai mare și și-au jurat unul altuia că el va dăinui veșnic. Regele a poruncit să se recruteze din întregul popor treizeci de mii de lucrători, a căror corvoadă a căutat s-o facă mai ușoară printr-o înțeleaptă împărțire a lor. A stabilit, așadar, ca zece mii dintre ei să doboare copacii din Munții Liban timp de o lună, apoi să se întoarcă acasă și să se întremeze în următoarele două luni, până când ceilalți douăzeci de mii și-au dus la capăt munca lor. La încheierea acestui *răgaz*, primii zece mii se vor întoarce, în a patra

⁷ Vezi *Cartea a treia a Regilor*, V, 2-9.

⁸ Măsură pentru lichide — circa o jumătate de litru.

437

lună, la treabă. Adoram a fost numit să conducă întreaga corvoadă. Dintre locuitorii de obârșie străină, lăsați de David pentru muncile grele, șaptezeci de mii au fost puși să care pietre și alte materiale de construcție, iar optzeci de mii erau tăietori de pietre. Supraveghetorii ce urmăreau munca lor erau în număr de trei mii și cinci sute. Ei au primit mai întâi sarcina să taie mari stane de piatră pentru temelia templului, să le îmbine sus în munți și abia după aceea să le aducă în oraș. Această treabă era făcută nu numai de muncitorii băștinași, ci si de

meșterii trimiși de Hiram.

CAPITOLUL III

1. Solomon a început să zidească templul, în cel de-al patrulea an al domniei sale, în luna a doua, numită de macedoneni Artemision¹, iar de evrei Iyar, după cinci sute nouăzeci și trei de ani² de la ieșirea israeliților din Egipt, după o mie și douăzeci de ani de la strămutarea lui Abraham din Mesopotamia în Canaan și după o mie patru sute și patruzeci de ani de la potop. De la crearea lui Adam și până în epoca în care Solomon și-a construit templul s-au perindat, în total trei mii o sută și doi ani. Atunci când Solomon s-a apucat să-și înalțe templul, Hiram se afla în al unsprezecelea an al domniei sale³ asupra Tyrului. De la întemeierea Tyrului și până la clădirea templului trecuseră deja patru sute și douăzeci de ani.

2. Regele a împlântat zdravăn, la o foarte mare adâncime în pământ, temeliile templului, făcute din durabilul material al pietrei, să reziste vitregiei timpului și să se îngemăneze perfect cu solul, spre a constitui un temeinic sprijin pentru clădirea ce

¹ Corespunde lunii mai din calendarul romanic.

² *Cartea a treia a Regilor* (VI,1) reduce acest interval la 480 de ani.

³ Adică în 958 î.e.n., anul urcării pe tron a lui Hiram fiind 969.

438

urma să se înalțe deasupra și prin robustețea suportului să susțină mai lesne nu numai impunătoarea clădire, ci și frumoasele-i podoabe. Greutatea acestora nu urma să fie mai mică decât ansamblul construcției, care fusese concepută ca, în măreția și grația ei, să fie înaltă și întinsă. De la bază și până la acoperiș, edificiul era făurit din marmură albă. Înălțimea lui atinge șazeci de coți⁴, tot atât cât măsura și lungimea, lățimea fiind de douăzeci de coți. Deasupra se afla o zidire cu dimensiuni identice, astfel că întreaga înălțime a templului însuma o sută și douăzeci de coți. El era orientat spre răsărit. Pridvorul de dinainte avea, potrivit lățimii edificiului, douăzeci de coți în lungime, zece coți în lățime și o sută și douăzeci de coți în înălțime. De jurul împrejurul templului se înălțau treizeci de case mai mici, care îl împrejmuiau pe dinafară și, prin numărul și strânsa lor alăturare, aveau menirea să țină laolaltă construcția. Ele erau făcute să dea din una în alta prin niște uși. Fiecare căsuță avea cinci coți în lățime și tot atâtia în lungime, atingând înălțimea de zece coți. Deasupra lor s-a mai construit un rând, apoi încă un alt rând de încăperi, egale ca dimensiune și număr, astfel încât toate, împreună cu catul de jos, să atingă înălțimea părții inferioare a templului, fără ca zona lui superioară să fie înconjurată de vreun fel de încăperi. Acoperișul lor era făcut din lemn de cedru. Fiecare căsuță avea propriul ei acoperiș, care nu se unea cu acoperișurile învecinate și, în afara lor, întregul era ocrotit de un acoperiș comun, sprijinit de bârne deosebit de lungi, întinzându-se dintr-o parte în alta, astfel încât pereții despărțitori se îmbinau strâns prin aceste lemne și aveau o susținere mai bună. Acoperișurile situate dedesubtul bânelor erau făcute tot din lemn, fiind cioplite cu barda și ferecate cu aur cizelat. În schimb, pereții erau acoperiți cu plăci din lemn de cedru cu pojghiță aurită, astfel că interiorul templului revărsa o strălucire vie, privirile celor ce intrau rămânând orbite de splendoarea aurului, venită de pretutindeni. Templul era construit cu atâta meșteșug din pietre cioplite strâns și armonios îmbinate între ele încât ochiul nu putea distinge urma maiului sau a unei alte unelte⁵,

⁴ Un cot evreiesc = 0,525 m.

⁵ „Când s-a zidit templul, la zidirea lui au întrebuințat pietre cioplite lucrate mai înainte. Așa că nici ciocan, nici topor, nici altă unealtă de fier nu s-a auzit la zidirea lui” (*Cartea a treia a Regilor*, VI, 7). Conform unei credințe orientale, fierul era socotit un metal impur, folosirea lui fiind interzisă.

439

ci îngemănările păreau a fi făcute dintr-o singură bucată, dând impresia că s-ar fi unit parcă de la sine prin folosirea sculelor. Pentru urcarea la caturile de sus, regele a născocit o scară spirală, împlântată în grosimea peretelui. Nu exista o poartă mare, orientată spre răsărit, ca la catul de jos, intrarea făcându-se doar prin ușițe laterale. Nu numai înăuntru, ci și în afară, templul avea bârne de cedru, legate între ele cu lanțuri grele, ca să dea întregului mai multă trăinicie și putere.

3. Regele a împărțit Templul în două părți: despărțitura din fund, măsurând douăzeci de coți, a izolat-o ca pe un sanctuar; despărțitura din față, de patruzeci de coți, a hărăzit-o cultului. În peretele care separa cele două despărțituri a făcut o ușă din lemn de cedru, împodobită cu mult aur și gravuri în relief. Înaintea ei a întins o draperie de pânză din inul cel mai fin și mai moale, împodobită cu felurite flori de culoare purpurie, albastră ca stân-jenelul și stacojie. Pentru sanctuar a făcut doi heruvimi din aur curat, care măsurau douăzeci de coți în lungime și tot atâtia în lățime, înălțimea amândurora fiind de cinci coți. Aripile fiecăruia aveau o întindere de cinci coți. Heruvimii erau așezați aproape unul de altul, deoarece câte o aripă a lor, desfășurată, atinge peretele de miazăzi, respectiv peretele de miazănoapte al sanctuarului, cealaltă pereche de aripi strânse acoperea Chivotul sfânt, pus la mijloc. Dar cum arătau acești heruvimi, nimeni nu poate s-o spună sau să și-o închipuie. Pardoseala templului era acoperită cu foiță de aur. Poarta templului era astfel făcută încât să se potrivească cu înălțimea pereților și atinge lățimea de douăzeci de coți, ea fiind așijderea împodobită cu aur. Ca să scurtăm vorba, Solomon n-a lăsat nici o parte a templului, atât în exterior cât și în interior, care să nu fie căptușită cu aur. În afară de asta, poarta era ocrotită de o draperie, la fel ca partea dinăuntru. Poarta pridvorului nu era prevăzută cu așa ceva⁶.

4. Solomon i-a cerut regelui Hiram să-i trimită din Tyr pe meșterul cu numele Cheiramos, a cărui mamă se trăgea

din seminția Nefthali (căci ea era din acest trib), tatăl său, Uriaș, fiind

⁶ O amplă descriere a celui de-al doilea templu înălțat la Ierusalim după întoarcerea evreilor din captivitatea babiloniană a fost făcută de Flavius Iosephus în *Războiul iudeilor împotriva romanilor*, V, 5 (Editura Hasefer, București, 1991, p. 392-398).

440

de obârșie israelită. El era cel mai iscusit în oricare știință a făurarilor, deosebit de priceput îndeobște în prelucrarea aurului, argintului și a aramei: toate podoabele Templului care țineau de meșteșugul lui, potrivit voinței regelui, au fost înfăptuite de el. Pentru pridvorul sanctuarului, Cheiramos a făurit doi stâlpi de aramă cu o grosime de patru degete. Acești stâlpi aveau o înălțime de optsprezece coți, măsurând de jur împrejur douăsprezece degete. În vârful fiecărui stâlp a pus un creștet turnat în formă de crin, care atinge înălțimea de cinci coți și avea deasupra o împletitură de aramă, din mlădițe de palmier, ca să acopere crinul. De jur împrejur atârnav două șiruri de rodii, două sute la număr. Stâlpul situat în partea dreaptă a pridvorului se numea Iachis, iar cel din partea stângă se chema Boaz.

5. Meșterul a turnat și marea de aramă, sub forma unei emisfere. Această lucrare a primit numele de mare datorită mărimii sale. Marginea acestui bazin avea un diametru de zece coți, iar grosimea peretelui său era de un lat de palmă. Rezervorul se sprijinea la mijloc pe un soclu răsucit în zece spirale, având diametrul de un cot. De jur împrejur erau așezate douăsprezece juninci cu fața spre cele patru vânturi, câte trei în direcția fiecărui vânt, și spinările îndreptate spre interior, așa că emisfera se proptea pe ele, potrivit adânciturii vasului. Așa-zisa mare conținea trei mii de *bathuri*.

6. Cheiramos a făcut apoi zece postamente pătrate de aramă pentru lighenele de spălat. Fiecare dintre ele avea lungimea de cinci coți, lățimea de patru coți și înălțimea de șase coți. Aceste postamente ale căror părți erau cizelate separat se asamblau în felul următor. În tot atâtea colțuri erau așezate patru coloane pătrate între care tăblițele adaptate bazei postamentului pătrundeau în același timp. Acestea erau împărțite în trei, pe fiecare parte fiind înfățișat un munte. La poalele sale fusese gravat câte un leu, un taur sau un vultur. Colonetele aveau laturile cizelate și împodobite la fel ca și tăblițele. Toată lucrarea era așezată pe patru roți, turnate din același metal, osia împreună cu spițele lor având diametrul de un cot și jumătate. Îți încântau privirea curbura roților și felul cum spițele lor se împlântau perfect în arcurile obezi: nu mai întâlneai nicăieri așa ceva. Din colțurile superioare ale postamentului ieșeau patru suporturi de forma unor brațe de la umăr în sus, unde se afla o spirală pe care se proptea fundul

441

vasului de spălat. Acesta era sprijinit de gheare de vultur și labe de leu, atât de bine adaptate la suporturi încât privitorii aveau impresia că se contopeau cu ele. Între gheare se zăreau ramuri de palmier cizelate. Astfel arătau cele zece postamente. În afara lor, meșterul a mai făcut zece rotunde lighene de aramă ce se cheamă *cythrogaulos*, fiecare cuprinzând câte patruzeci de *choe*. Fiecare lighen avea o înălțime de patru coți, tot atâtea măsurând și marginea lui de la un capăt la celălalt. Toate aceste lighene au fost puse pe postamentele ce se numesc *mechonoth*. Cinci lighene au fost puse în partea stângă a templului (adică spre miazănoapte) și tot atâtea în partea dreaptă, așadar spre miazăzi. Marea de aramă a fost așezată tot în dreapta. Apoi, bazinele și marea de aramă au fost umplute cu apă. Marea de aramă fusese făcută pentru ca să-și spele în ea mâinile și picioarele preoții care urcau la jertfelnic. Celelalte lighene slujeau la spălarea măruntaielor și a picioarelor de vite aduse ardere de tot.

7. Meșterul a făurit apoi jertfelnicul cu lungimea de douăzeci de coți, tot atât cât lățimea și înălțimea de zece coți, el fiind hărăzit arderilor de tot. I-a făcut și cuvenitele vase, toate din aramă, oale și lighene. Cheiramos a meșterit pentru jertfelnic clești și cârlige, tot felul de scule lucrute din aramă și frumos împodobite cu aur strălucitor. Regele a cerut să se facă o mulțime de mese, dintre care una era mare și de aur, pe care se puneau pâinea pentru Dumnezeu, precum și alte multe mii, în diverse scopuri. Deasupra lor a așezat cești și pocale pentru libații, douăzeci de mii de aur și patruzeci de mii de argint. Lor li s-au adăugat mii și mii de candelabre, potrivit învățăturilor lui Moise. Unul dintre ele a fost adus în templu, unde trebuia să ardă și ziua, așa cum cerea legea. Masa cu pâine a așezat-o în latura de miazănoapte a templului și candelabrul în partea opusă, adică spre miazăzi. Între amândouă se afla jertfelnicul de aur. Toate acestea se găseau în partea din față a templului, care măsura patruzeci de coți, în fața draperiei din dreptul sanctuarului unde urma să fie adus Chivotul.

8. Regele a avut grijă să se facă de asemenea ulcioare de vin, optzeci de mii la număr, precum și cupe de aur, zece mii de aur și douăzeci de mii de argint; așijderea, tăblițe de aur, unde se aducea la altar lamura făinii de grâu, înmuiată cu untdelemn, optzeci de mii de bucăți, iar numărul celor de argint era de două

442

ori mai mare; în sfârșit, vase mari în care lamura făinii de grâu era amestecată cu untdelemn, șaisprezece mii fiind de aur și de două ori mai multe, cele de argint. Lor li s-au adăugat măsurile pentru lamura făinii de grâu, douăzeci de mii de aur și de două ori mai multe de argint, asemănătoare celor numite *hin* sau *assaron* de urmașii lui Moise. Regele a înzestrat templul și cu cădelnițe de aur pentru buna răspândire a miresemelor. Aidoma lor, erau alte cincisprezece mii de cădelnițe care aduceau focul de la jertfelnicul mare la jertfelnicul mic, în interiorul templului. Solomon a dăruit o mie de veșminte pentru Marii Preoți și o mie de mantii lungi până la glezne, pieptare și pietre prețioase. Dar diadema pe care Moise scrisese cândva numele lui Dumnezeu era una singură și ea s-a păstrat până în zilele noastre. A făcut veșminte prețești din cea mai fină pânză de in, împreună cu brâie de

purpură pentru fiecare, în număr de zece mii, precum și două sute de mii de trâmbițe, făurite la porunca lui Moise; două sute de mii era și numărul veșmintelor din pânză fină de in pentru coriștii din rândul leviților; în sfârșit, a mai înjghebat și patruzeci de mii de instrumente muzicale din *electrum*⁷, pentru acompaniamentul cântărilor, numele acestora fiind *nabla* și *cinyra*. 9. Toate acestea le-a înfăptuit Solomon, care nu și-a drămuțit cheltuielile, ci a arătat o mare dărnicie în înfrumusețarea templului, împodobindu-l cu fast și strălucire, ca un depunător în tezaurul lui Dumnezeu. De jur împrejurul templului a ridicat un zid numit în limba localnicilor *geision*, iar în cea a grecilor *thrinkos*, care avea înălțimea de trei coți, pentru a împiedica mulțimea să pătrundă în el, devenind limpede că numai pentru preoți intrarea era liberă. În afara acestui zid a construit un templu aparte de forma unui pătrat cu porticuri mari și late și porți înalte larg deschise spre cele patru vânturi și aurite pe dinafară. Acolo puteau să intre toți oamenii care nu erau pângăriți și se supuneau legilor. Cuvintele nu se arătau în stare să descrie și ochilor nu le venea să creadă cât de minunat era exteriorul acestui templu. Vagauni mari în care privirile nu cutezau să coboare din pricina adâncimii lor, regele le-a astupat cu grămezi de pământ și, făcându-le să se ridice cu patru sute de coți, ele au ajuns la nivelul

⁷ După spusele lui Pliniu cel Bătrân (*Istoria naturala*, XXXIII, 80), acest metal de culoarea chihlimbarului era un aliaj din trei părți de aur și o parte argint.

443

muntelui, unde a fost clădit templul. De aceea, împrejurimile sanctuarului egalau frumusețea templului. Regele l-a înconjurat cu o dublă galerie susținută de coloane care se sprijineau pe bucăți de stâncă din partea locului, fiind acoperite cu lambriuri din lemn de cedru. Toate porțile templului au fost făcute din argint⁸.

CAPITOLUL IV

1. Această lucrare, cuprinzând vasta și frumoasa construcție și dotarea templului cu zestrea lui interioară, Solomon a desăvârșit-o în șapte ani și a dovedit astfel nu numai uriașa-i bogăție, ci și exemplara lui râvnă, întrucât ceea ce ar fi cerut durata unei vieți omenești, el a împlinit într-un interval scurt în comparație cu marea sanctuarului. Apoi a trimis scrisori căpeteniilor de seminții și bătrânilor neamului evreu și i-a chemat împreună cu întregul popor la Hierosolyma, ca să vadă cum arată templul și să mute Chivotul sfânt în lăuntru lui. După ce s-a răspândit știrea ca toți să se îndrepte spre Hierosolyma, oamenii au sosit acolo în luna a șaptea, pe care localnicii o numea Thișri, iar macedonenii îi zic Hyperberetaios¹. În vremea aceea avea loc și Sărbătoarea Corturilor, cea mai sfântă și mai mare festivitate a evreilor. Atunci au fost luate Chivotul sfânt, împreună cu cortul făcut de Moise anume pentru el, dar și obiectele de cult, și au fost aduse în templu. În frunte pășea regele însuși împreună cu poporul, mânănd animalele de jertfă, precum și leviții care turnau pe drum libații și sângele multor victime, arzând o imensă cantitate de

⁸ *Biblia* nu pomenește de un al doilea templu, destinat poporului și învecinat cu marele sanctuar rezervat exclusiv preoților.

¹ în calendarul romanic, octombrie, când evreii celebrează Sucot — Sărbătoarea Corturilor sau a Străngerii Roadelor, care în Israel durează opt zile și în diaspora nouă zile.

444

aromate, astfel încât în întregul aer din jur se răspândiseră miresme dulci și se împrăștiase vestea că Domnul pornise la drum și, după părerea oamenilor, era gata să vină, spre a locui și rămâne în casa recent construită și închinată lui. Nici imnurile, nici corurile n-au încetat să răsună până ce alaiul a ajuns la templu, fără să dea semne de oboseală. În acest fel a fost adus Chivotul sfânt. Când urma ca el să fie introdus în sanctuar, restul mulțimii s-a tras deoparte, numai preoții care l-au purtat așezându-l în sanctuar între cei doi heruvimi. Aripile lor îl atingeau (fiindcă ele fuseseră făcute anume de meșter), ca să ocrotească Chivotul ca un cort sau ca o cupolă de templu. Chivotul sfânt nu conținea nimic altceva în afara celor două table de piatră pe care erau săpate zece porunci, date lui Moise de Dumnezeu pe muntele Sinai. Candelabru, masa de aur și jertfelnicul de aur au fost puse în templu, în fața sanctuarului, în același loc pe care îl ocupaseră odinioară în Tabernacol, pe ele așezându-se numaidecât ofrandele. Dar altarul de aramă și-a aflat locul înaintea intrării, în partea opusă ieșirii, astfel încât la deschiderea ei să apară în fața ochilor ceremonia sacră și marea bogăție a jertfelor. Toate celelalte obiecte destinate cultului au fost puse în interiorul templului.

2. După ce preoții care au orânduit lucrurile din preajma Chivotului sfânt au ieșit din sanctuar, dintr-o dată s-a lăsat asupra templului un nor gros, nu atât de dens și dolidora de ploaie ca în anotimpul iernii, ci molcuț și liniștit, și o negură atât de deasă a acoperit ochii sacerdoților, încât ei nu s-au mai putut zări unul pe altul. În închipuirea și cugetul tuturor s-a cuibărit gândul că Dumnezeu a coborât în templu, ales de El cu dragă inimă drept lăcaș. Așa își spuneau aceștia în sinea lor. Atunci regele Solomon (care stătea pe un jilț) s-a ridicat și a dedicat Domnului următoarele cuvinte, socotindu-le potrivite cu natura divină și pe propria lui măsură: „Iată, Doamne, că ai un veșnic lăcaș pe care singur ți l-ai făurit din văzduh, aer, pământ și mare, umplându-l acum în întregime, fără ca el să te poată adăposti în interiorul lui! Am clădit acest templu în numele tău, ca să-ți aducem jertfe și rugăciuni pe care să le înălțăm către tine, având convingerea că ești de față și nu i-ai părăsit pe ai tăi. Căci dacă le vezi pe toate și le auzi pe toate, câtă vreme sălășluiești acum printre noi, te vei îngriji de ocrotirea tuturor și-ți vei vădi prezența în fața oricui va

445

veni să te roage!" După ce a înălțat aceste vorbe spre Domnul, Solomon s-a adresat poporului și i-a arătat puterea și prevestirea lui Dumnezeu: i-a prezis tatălui său toate întâmplările viitoare, dintre care multe s-au și împlinit, iar celelalte urmează să se împlinescă; i-a dezvăluit nu numai că va avea un fiu, ci și cum se va chema, numindu-l pe el drept ziditor al templului, pe care-l va înălța după moartea părintelui său. Întrucât toți au văzut minunata adevăritate a prezicerilor, Solomon i-a îndemnat să-l binecuvânteze pe Dumnezeu și să nu se îndoiască de promisiunile pe care le-a făcut pentru fericirea lor, întărindu-și credința prin ceea ce au văzut cu ochii lor.

3. După ce a spus acestea poporului, regele și-a întors iarăși privirea către templu și, cu mâna dreaptă întinsă spre mulțime, a cuvântat astfel: „Oamenii nu sunt în stare să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru binefacerile pe care le-au primit de la el căci divinitatea nu are nevoie de mulțumiri, fiind prea mare ca să primească o asemenea răsplată. Dar pentru că ne-ai așezat, stăpâne, deasupra celorlalte fapte, datori suntem să-ți proslăvim măreția și să-ți aducem mulțumiri pentru ceea ce ai avut bunătatea să dăruiești casei mele și poporului evreu. Cum am putea mai lesne să-ți împlănim mânia și să atragem asupra noastră favoarea și milostenia ta, decât prin cuvântul pe care-l sorbim din văzduh și tot prin văzduh îl trimitem spre tine? Pentru binefacerea ta trebuie să-ți aduc fierbinți mulțumiri, mai întâi pentru tatăl meu, pe care l-ai ridicat în culmea gloriei din starea lui umilă, apoi pentru faptul că până în ziua de azi mi-ai îndeplinit toate făgăduielile tale. Te rog ca și de-acum înainte să-mi dăruiești ceea ce Dumnezeu oferă îndeobște oamenilor pe care vrea să-i umple de noroc și să te înduri să asiguri veșnica dăinuire a neamului meu, așa cum i-ai promis tatălui meu, atât în timpul vieții, cât și pe patul lui de moarte: anume, că domnia o vom păstra pentru noi, transmițându-se unui mare număr de urmași. De aceea îți cer să hărăzești copiilor mei virtutea care ți-e nespuse de dragă. În genunchi te implor să-ți strămuți o parte din duh în templul acesta, ca să te simțim pe pământ, alături de noi. Deși cerul, care are o mare adâncime, este un lăcaș prea mic să te cuprindă, cu atât mai puțin acest sancuar, te rog să-l cruți de orice prădăciune dușmană și să-l ocrotești, păstrându-l ca pe un tezaur al tău. Dacă însă poporul va greși cândva față de tine și pentru păcatul săvârșit

446

L

vei trimite drept pedeapsă asupra lui seceta, molima ciumei sau altă plagă, încât singur să-și dea seama că a încălcat legile sfinte, fugind după aceea în mare număr spre templu, spășit, spre a-și căuta scăparea — ascultă rugile lui, ca și cum ai locui în sanctuar, îndură-te de el și scapă-l de năpastă! Te rog să fii îndurător nu numai cu evreii căzuți în păcat, ci chiar și cu cel ce vine la tine de la capătul lumii sau din oricare loc, dornic să ceară sprijinul tău, dându-i ajutorul cerut. Astfel va deveni limpede pentru toți că tu însuși ai vrut să înalți la noi acest templu, pentru ca nimeni să nu ne asemuiască cu cei lipsiți de omenie, nedrepti și dușmănoși cu străinii, ci că toți primim laolaltă ocrotirea și sprijinul, mulțumită generozității tale!"

4. Așa a cuvântat Solomon și s-a aruncat cu fața la pământ stând într-o îndelungată rugăciune, apoi s-a ridicat și s-a dus la jertfelnic. După ce a pus pentru ardere de tot numeroase victime, și-a dat seama din cele mai strălucite semne că jertfele erau pe placul lui Dumnezeu. Din cer a pogorât o flacără și, sub privirile tuturor, s-a prăvălit pe altar, răpind și mistuind în întregime victimele. Din această vădită minune, pe care a văzut-o cu ochii lui, poporul a dedus că Dumnezeu și-a dat consimțământul să locuiască în templu și, cuprins de bucurie, s-a aruncat la pământ, să se închine Celui de Sus. Regele a început să-l proslăvească pe Dumnezeu și și-a îndemnat supușii să facă același lucru, căci au avut dovada că Dumnezeu s-a arătat binvoitor, și să-l roage pe El să le îndeplinească mereu propriile lor dorințe, să le păstreze cugetul curat și ferit de toate păcatele și să-și vădească îndurarea, încurajându-i să ducă o viață călăuzită de dreptate, cinstirea divinității și respectarea legilor date de Dumnezeu prin intermediul lui Moise. Doar așa va cunoaște neamul evreu deplina prosperitate și va fi mai fericit decât spița tuturor celorlalți oameni. Totodată le-a amintit că avuțiile pe care le-au strâns până acum trebuie să și le păstreze, ba chiar să le înmulțească. Să nu li se pară de ajuns că le-au dobândit prin evlavie și dreptate, ci să aibă stăruitoarea grijă de a le asigura stabilitatea. Oamenii nu întâmpină mai mari greutăți la strângerea unei averi, decât la menținerea agoniseliilor lor și la neînjosirea ei printr-un păcat.

5. După ce a vorbit astfel mulțimii, regele a împrăștiat adunarea, aducând mai întâi jertfe în numele său și al tuturor evreilor: a înjunghiat, astfel, douăzeci de mii de viței și o sută douăzeci

447

de mii de oi. Atunci a fost stropit pentru prima oară templul cu sângele victimelor și toți evreii, împreună cu soțiile și copiii lor, s-au ospătat din belșug. Apoi, prăznuind așa-numita Sărbătoare a Corturilor, regele a petrecut împreună cu întregul popor în ospețe strălucite și minunate de două ori câte șapte zile².

6. După ce s-au desfășurat în această sărbătoare, fără să uite nici una din cucernicele lor îndatoriri față de Dumnezeu, și și-au luat rămas bun de la rege, s-au întors cu toții acasă, binecuvântându-și mai întâi cârmuitorul prin osteneala căruia ei fuseseră înzestrați cu o minunată construcție, și au adresat Domnului rugă fierbinți ca

Solomon să rămână cât mai multă vreme pe tronul regal. Făcând cale întoarsă, și-au dat frâu liber bucuriei și veseliei, au cântat imnuri de slavă Domnului, astfel încât întregul lor drum spre casă a fost o adevărată încântare, fără să-i simtă oboseala. Cei ce aduseseră Chivotul în sanctuar și avuseseră prilejul să-i admire măreția și frumusețea interioară, luând parte la marile jertfe și prăznuiri, s-au întors și ei în orașul de baștină al fiecăruia. Dar, în timpul somnului său de noapte, regele a avut un vis în care Domnul însuși a spus că i-a auzit rugăciunea și vrea să ia templul sub pavăza lui, locuind mereu într-însul, dacă urmașii lui și întregul popor vor continua să meargă pe calea dreptății. Dacă va urma întocmai sfaturile părintelui său, l-a asigurat că mai întâi el însuși va urca pe culmea fericirii și a măreției neasemuite și apoi din neamul său și din seminția lui Iuda va fi ales mereu regele întregii țări. Dacă însă se va depărta de legile sale sau le va da uitării și se va închina zeilor străini, El îl va smulge din rădăcini, încât nu va mai rămâne vreo urmă din propria-i familie și de pieire nu vor scăpa nici măcar israeliții. Prin războaie și mari nenorociri îi va stărpi pe aceștia și-i va izgoni din țara pe care a dat-o străbunilor lor, trimițându-i în robie pe meleaguri străine. Templul înălțat acum va fi ars și prădat de vrăjmași, iar orașul va fi dărâmat de mâinile dușmane. Nenorocirile îndurate de evrei vor ajunge de pomină și vor fi atât de cumplite, încât cu greu vor fi crezute aievea. Când popoarele vecine, care vor rămâne înmărmurite la auzul acestor nenorociri, vor întreba din curiozitate de ce i-a urât atât de mult pe evrei Dumnezeu, care odinioară le-a

² „Sfințirea jertfelnicului a durat șapte zile, iar sărbătoare, alte șapte zile” (*Cartea a doua Paralipomena*, VII, 9).

448

dăruiat cinstiri și avuții, atunci supraviețuitorii să le dea următorul răspuns: Drept pedeapsă pentru păcatele lor și pentru încălcarea datinilor strămoșești. Că Dumnezeu i-a vorbit astfel lui Solomon în vis, avem mărturia Cărților sfinte³.

CAPITOLUL V

1. După ce a zidit templul de-a lungul a șapte ani, cum am mai spus, Solomon a trecut la clădirea palatului său regal, pe care l-a terminat de-abia în treisprezece ani. N-a dovedit în această lucrare aceeași râvnă, ca în cazul templului. Făurirea lui într-un răstimp uimitor de scurt, având în vedere mărimea sanctuarului, se explică prin ajutorul lui Dumnezeu, căruia i-a și fost închinat, el fiind cel ce l-a terminat în anii pe care i-am menționat. Măreția palatului nu se putea asemui cu cea a templului și, deoarece materialele nu fuseseră strânse cu zel și pregătite din vreme, ne-fiind o casă hărăzită Domnului, ci regilor, înălțarea lui a durat mai mult. Totuși, construcția era demnă de toată lauda și graitoare pentru bunăstarea țării și a regelui. Se cuvine să descriem, pe îndelete, cum era orânduit și împărțit, pentru ca eventualii mei cititori să-și facă o părere despre somptuozitatea lui.

2. Palatul era mare și frumos, sprijinit pe numeroși stâlpi și destinat să primească poporul, care își spunea păsurile și cerea să i se judece pricinile, fiind destul de încăpător să cuprindă mulțimea venită să i se facă dreptate. Avea lungimea de o sută de coți, lățimea de treizeci de coți și înălțimea de treizeci de coți. Stâlpii de susținere erau pătrați, în întregime din lemn de cedru, în stil corintic, aidoma ușilor care aveau trei canaturi cizelate,

³ Flavius Josephus a redat în stil indirect prevestitoarele vorbe adresate de Dumnezeu lui Solomon în vis, după sfințirea și închinarea templului din Ierusalim (*Cartea a treia a Regilor*, IX, 3-9).

449

slujind ca podoabă și mijloc de apărare. Lângă clădirea principală, pe întreaga ei lățime, se afla la mijloc o altă casă pătrată, lată de treizeci de coți, stând față în față cu templul și susținută de coloane înalte. În interiorul ei era sala tronului magnific pe care se așeza regele când judeca. Alături se înălța încă o casă, hărăzită să slujească drept locuința reginei¹, precum și alte încăperi pentru oșpețe sau pentru refacerea regelui după terminarea zilnicelor treburi de stat, toate fiind îmbrăcate în lemn de cedru. Aceste case erau construite din blocuri de stâncă de zece coți, dar pereții erau acoperiți cu bucăți de piatră cioplită și costisitoare cu care sunt împodobite îndeobște templele și încrustate palatele regești de pe fața pământului, fălindu-se cu noblețea înfățișării lor. Exterioarele clădirilor erau înfrumusețate prin trei rânduri de coloane și cu o a patra parte alcătuită din admirabile sculpturi ce întruchipau arbori și felurite plante, pe care atârnav umbroase crengi și frunze, toate lucrute cu atâta măiestrie, încât aveai impresia că se mișcă, ascunzând astfel piatra. Restul zidurilor până la acoperiș era acoperit cu tencuială și cu tot felul de vopseli sau picturi. În afara acestora, Solomon a mai făurit clădiri unde putea să se dedea desfătărilor, de asemenea un foarte lung portic, situat într-un frumos loc al palatului, și o fastuoasă sală pentru oșpețe și petreceri, aurul strălucind pretutindeni. Așijderea și vasele folosite acolo: tot ceea ce întrebunțau oaspeții la mâncare și băutură era numai din aur. Nu-i cu puțință să descrii sau să redai măreția și diversitatea curții regale: câte case mari avea și câte mai mici, ce încăperi se aflau sub pământ sau prea îndepărtate ca să le vezi; cu atât mai puțin, cele mai frumoase locuri de contemplație și dumbrăvile care încântau ochii sau puneau trupurile la adăpost de arșiță, ferindu-le de ea. Într-un cuvânt, întregul edificiu era înjghebat din piatră strălucitoare, lemn de cedru, aur și argint. Faptul că și acoperișul și pereții conțineau pietre încrustate cu aur, la fel de împodobite ca și templul Domnului, dovedește acest lucru. Regele și-a făcut și un uriaș tron de fildeș, ca o tribună, numărând șase trepte. De fiecare parte erau câte doi lei și tot atâția deasupra tronului său. Pe locul unde se așeza regele

¹ Solomon i-a făcut reginei o locuință aparte, în afara cetății lui David, pentru ca fiica faraonului să nu stea în Casa sfântă, în care a intrat Chivotul Domnului (*Cartea a doua Paralipomena*, VIII, 11).

erau întruchipate niște mâini gata să-l primească pe rege, iar spătarul aducea cu o jumătate de taur cu spinarea înclinată, deopotrivă ferecată în aur.

3. Solomon a desăvârșit aceste construcții în douăzeci de ani, fiindcă pentru înălțarea lor a primit de la Hiram, regele Tyrului, mult aur, iar argint și mai din belșug, precum și lemn de cedru, chiparos și pin. La rândul lui, l-a răsplătit cu daruri bogate pe Hiram, oferindu-i în fiecare an grâu, vin și untdelemn, de care insula unde locuia regele ducea mereu lipsă, așa cum am spus mai înainte. În afară de asta, i-a dăruit și niște cetăți din Galileea, douăzeci la număr, situate în vecinătatea Tyrului. Când Hiram s-a dus și le-a cercetat, darul n-a fost pe placul lui; a trimis, așadar, soli la Solomon ca să-i spună că el n-avea nevoie de aceste cetăți și de atunci acest ținut s-a numit *Chabalon*. Căci în lumea feniciană *Chabalon* înseamnă „neplăcut”. Regele Tyrienilor i-a trimis așijderea lui Solomon subtile vorbe cu tâlc și ghicitori, rugându-l să le dezlege și să-i explice încălcitul lor conținut, înzestrat cu o minte foarte ascuțită și înțeleaptă, regele nu s-a ferit de ele și, după ce a biruit toate dificultățile lor și a înțeles ce urmăreau, le-a lămurit sensul. Cei doi regi sunt menționați chiar și de Menandru², care a tradus din limba feniciană în graiul elin arhivele tyrienilor, scriind următoarele: „După moartea lui Abibalos, urmașul tronului a fost fiul său Hiram, care a domnit treizeci și patru de ani, trăind până la cincizeci și trei de ani. A construit așa-zisul Dig mare, a închinat un stâlp de aur templului lui Zeus, apoi s-a dus în muntele ce se cheamă Liban, unde sub supravegherea lui au fost tăiați copaci pentru acoperișul templelor. A pus să se dărâme vechile temple și a înălțat temple noi pentru Heracles³ și Astarte, cel al lui Heracles fiind clădit în luna Peritios⁴. A întreprins o expediție împotriva jykeilor⁵, fiindcă nu-i mai plăteau bir, și, după ce i-a subjugat din nou, s-a întors acasă.

² Nu este vorba de celebrul poet dramatic grec Menandru (324-293 î.e.n.), creatorul comediei eline noi, ci de un istoric omonim.

³ Templul lui Heracles din Tyr, descris de Herodot (*Istorie*, II, 44), era împodobit cu doi stâlpi: unul de aur și altul din piatră de smarald, vechimea sanctuarului fiind de 2300 de ani, potrivit preoților locali. În Fenicia, Heracles era cunoscut sub numele de Melkart.

⁴ Februarie, în calendarul romanic.

⁵ Popor sirian.

L

în vremea aceea a trăit fiul cel mai mic al lui Abdemon, care s-a priceput să dezlege de fiecare dată dificilele ghicitori trimise de Solomon, regele Hierosolymeii, lui Hiram și să le găsească tâlcul." Ei sunt pomeniți și de Dios, prin următoarele cuvinte: „După moartea lui Abibalos, a domnit fiul său Hiram, care a construit un dig în partea de răsărit a orașului și a mărit astfel cetatea⁶; a umplut cu pământ spațiul care o separa de templul lui Zeus Olimpianul, situat de cealaltă parte, și l-a unit cu orașul, înzes-trându-l cu ofrande din aur. Apoi s-a suit pe muntele Liban, unde a tăiat copaci pentru înjghebarea templelor". Dios mai adaugă că Solomon, care domnea atunci în Hierosolyma, i-a trimis niște ghicitori, cerându-i să trimită el însuși cimiliturile sale, cu condiția ca primitorul nefiind să dezlege enigmele să plătească trimi-tătorului o amendă usturătoare. Hiram a acceptat condiția și, fiindcă n-a putut să tâlmăcească ghicitoarea lui Solomon, a fost nevoit să plătească drept ispașă o ăumă mare. Mai târziu, el a reușit să găsească dezlegarea cu ajutorul lui Abdemon, bărbat tyrian, și i-a trimis, la rândul lui, o altă ghicitoare lui Solomon. Acesta n-a reușit s-o dezlege, așa că a trebuit să-i dea lui Hiram o amendă substanțială. Informația o deținem de la Dios.

CAPITOLUL VI

1. Când regele a văzut că zidurile Hierosolymeii nu erau prevăzute cu turnuri de apărare (căci el socotea că orașul avea nevoie de asemenea întărituri, pe măsura numelui său), regele a trecut la faptă și a construit deasupra meterezelor foșoare mari.

⁷ întrucât Tyrul fusese întemeiat pe o insulă stâncoasă din fața litoralului fenician, Hiram i-a sporit suprafața, unind-o cu o insuliță vecină, unde se afla probabil templul lui Zeus.

Apoi a întemeiat și orașe, care se numărau printre cele mai puternice din țară, precum Asor, Magedo și Gazară, situate în ținutul filistenilor. Împotriva celui de-al treilea, Faraonul, regele egiptenilor, a pornit o expediție, l-a asediat, l-a luat cu asalt și, după măcelărirea locuitorilor săi, l-a făcut una cu pământul, dăsuindu-l apoi fiicei sale, la nunta ei cu Solomon. Regele l-a înălțat din nou, deoarece natura însăși întărise orașul care aducea foloase la izbucnirea războiului, fiind făcut pentru vremuri de restriște. Nu prea departe de Gazară a construit încă două orașe, dintre care unul se numea Betchora, iar celălalt Baleth. În afara acestora, a mai înălțat și alte orașe, situate în locuri hărăzite să ofere desfătări și delicii prin aerul lor curat, prin abundența fructelor văratice și bogăția izvoarelor lor. S-a dus apoi în deșertul ce se întindea mai sus de Siria și a întemeiat acolo un mare oraș, aflat la două zile de mers față de Siria superioară, la o singură zi față de Eufrat și la șase zile de drumetie până la marea Mărilor

Babilon. Ceea ce explică situarea orașului atât de departe de meleagurile locuite ale Siriei este faptul că, dincolo de el, pământul nu mai are apă, fiind unicul loc unde se găsesc izvoare și fântâni¹. Regele a înconjurat orașul cu ziduri puternice și l-a numit Thadamor, cum se cheamă și azi printre sirieni, dar grecii îi spun Palmyra.

2. Cu asemenea treburi s-a îndeletnicit regele Solomon. Pentru cei ce se întreabă de ce s-au numit Faraon toți regii Egiptului, de la Minaios², întemeietorul orașului Memphis, care a trăit cu mult înainte de strămoșul nostru Abraham și până la Solomon, într-un răstimp mai mare de o mie trei sute de ani, Faraoni che-mându-se și cei ce au domnit după aceea, am găsit de cuviință să le înlătur neștiința și să le explic adevăratul motiv. Faraon la egipteni înseamnă, de fapt, „rege”. Socot că în tinerețe, regii s-au chemat altfel, dar la urcarea lor pe tron au adoptat acest nume, care în limba țării era acordat funcției lor. Așa li s-a zis și regilor din Alexandria, care au avut mai înainte alt nume, dar după urcarea pe tron s-au chemat la fel ca primul dintre ei, Ptolemeu.

¹ Oaza în jurul căreia a apărut orașul caravanier din deșertul sirian, așezat pe drumul comercial care unea Mediterana cu Mesopotamia. Min sau Menes, primul faraon din dinastia I, legendar fondator al statului egiptean (circa 3100 î.e.n.), neatestat de izvoarele arheologice și identificat cu Narmer.

453

Asijderea, împărații romani, care la naștere s-au chemat într-un fel sau altul, și-au luat obștescul titlu de Caesar, atribuit domniei și demnității lor, renunțând cu totul la numele lor părintesc. Asta cred eu că l-a făcut pe Herodot din Halicarnas să-i numească la fel ca pe Minaios, întemeietorul Memfisului, pe cei trei sute și treizeci de regi care au domnit în Egipt³, fără să le menționeze numele: toți se cheamă, deopotrivă, Faraon. Dar de îndată ce s-a urcat pe tron o regină, a și spus că se cheamă Nicaule⁴, evident fiindcă toți regii bărbați au putut purta același nume, ceea ce nu se potrivea cu o femeie, de aceea i-a și dat numele. În cronicile poporului meu am citit că după Faraonul care a fost socrul lui Solomon, nici un rege al egiptenilor n-a mai primit acest nume și că femeia pomenită mai înainte, care l-a vizitat pe Solomon, este denumită regină atât a Egiptului, cât și a Etiopiei. Despre dânsa voi vorbi mai pe larg după aceea. Am menționat aceste lucruri ca să arăt cum cronicile noastre concordă cu cele ale egiptenilor.

3. Regele Solomon s-a îndreptat apoi împotriva canaanenilor, neascultători, care locuiau de la muntele Liban și până la orașul Amathe, i-a adus sub puterea lui și ca tribut i-a silit să-i fie slujitori la muncile de corvoadă, trimițându-i în fiecare an lucrători pentru cultivarea ogoarelor. Nici un evreu nu făcea atunci treburi de rob (nu era nevoie ca, de vreme ce Dumnezeu strânsese atâtea popoare sub jugul lor, ei să mai fie argați, când puteau să-i coboare pe supușii lor la condiția de slujitori). Toți preferau să fie în slujba armelor și să meargă la câmp aduși de cai înhămați la carele de lupte, decât să îndure truda de rob. Peste canaanenii pe care i-a luat în serviciul lui, Solomon a numit cinci sute și cincizeci de ispravnici, să aibă grijă ca toți să se subordoneze poruncii regelui și să-i facă apti și iscusiți în muncile pe care trebuiau să le îndeplinească în numele lui.

4. Regele a construit numeroase corăbii în limanul egiptean, într-un loc de lângă Marea Roșie, așa-zisul Gasiongabel, situat

³ Dintre care optsprezece bărbați etiopieni și o femeie băștinașă. Vezi Herodot, *op. cit.*, II, 100.

⁴ La Herodot (II, 100), ea se numește Nitocris, la fel ca și legendara regină a Babilonului.

⁵ Numele unor regine ale Egiptului din dinastia Lagizilor, purtat de câteva orașe elenistice.

454

nu departe de orașul Aelana, al cărui nume actual este Berenice⁵. Odinioară, acel ținut era în stăpânirea evreilor. Chiar și această flotă a fost înjghebată prin dărnicia lui Hiram, regele tyrienilor, și prin sprijinul lui nepregetat. I-a pus la îndemână sute de cârmaci și corăbieri deprinși să cutreiere marea, pe care Solomon i-a trimis împreună cu un vistiernic de-al său să navigheze până la Sophira, care azi se numește Țara Aurului (ea se află în India⁶), ca să-i aducă prețiosul metal. După ce au strâns patru sute de talanți de aur, ei s-au întors la regele evreu.

5. Femeia care domnea în Egipt și în Etiopia și năzuia după înțelepciune, remarcabilă și în alte privințe, a auzit despre virtutea și chibzuința lui Solomon, dorința ei arzătoare fiind să-l vadă cu ochii ei și zile în șir să întrețină discuții privitoare la grijile ce-o bântuiau. Preocupată să-l cunoască personal și nu pe calea faimei și a zvonurilor (fiindcă cel ce se sprijină în întregime pe mărturia povestitorului își face îndeobște o părere care poate fi greșită, adesea contrară adevărului), a hotărât să-l întâlnească pe Solomon cu scopul învederat de a-i pune la încercare înțelepciunea, înfățișând lucrurile care o puneau în încurcătură, cu rugămintea de a primi cuvenitele lămuriri.

Regina a venit, așadar, la Hierosolyma, însoțită de glorie mare și multe avuții: în alaiul ei erau cămile încărcate cu aur, felurite mirodenii și pietre prețioase. Regele și-a primit vizitatoarea cu brațele deschise, și-a plecat urechea la pasurile ei și, cu agerimea minții sale, i-a priceput lesne necazurile, dând răspuns subtililor întrebări mai repede decât era de așteptat. Regina a rămas surprinsă de înțelepciunea lui Solomon când și-a dat seama că ea nu numai că o întrecea pe a sa, ci se situa mai presus de faima ce o înconjura. I-a admirat mai ales palatul regal, pentru frumusețea și măreția lui, și nu mai puțin iscusita orânduire a clădirilor alăturate: căci și în acestea se întrezărea marea înțelepciune a regelui. În mod aparte au încântat-o sala denumită „Pădurea Libanului” și strălucirea meselor zilnice, iar bogăția mobilierului, ornamentelor și veșmintelor purtate de slujitorii regelui, precum și îndemânarea cu care îl slujeau, o umpleau de o uimire fără margini. N-au interesat-o în mai mică măsură nici jertfele închinare zi de zi lui Dumnezeu, asijderea grija și râvna

L

⁶ Autorul situează misteriosul El Dorado al lui Solomon pe coasta somaleză, ⁶ și pe cea indiană, fabulosul Ofir nefiind localizat nici până azi.
455

cu care slujeau preoții și leviții. Văzând mereu aceste lucruri, regina a rămas atât de impresionată, încât n-a mai putut să se abțină și și-a mărturisit întreaga admirație. S-a dus la Solomon și i-a arătat într-un discurs că așteptările ei au fost întrecute în mare măsură, spunându-i următoarele: „O, rege, toate faimele larg răspândite, o dată ajunse la noi, atrag după ele o oarecare îndoială. Bogățiile tale, pe care le ai, adică înțelepciunea și prevederea, precum și comorile cu care te-a înzestrat domnia, nu se dovedesc vorbe goale, iar faima nu este amăgitoare, ci rămâne în urma adevărului, căci propria-ți fericire, văzută acum cu ochii mei, a răzbit până la mine mult știrbită. Faima poate să ne farmece auzurile fără să înfățișeze faptele așa cum sunt ele, dar eu le-am văzut cu ochii mei și le-am constatat la fața locului. Așa că veștile care au ajuns la urechile mele, oricât de minunate și de neverosimile, sunt prea palide în comparație cu ceea ce-mi oferă privirile. Cred că au parte de fericire poporul evreu, slujitorii și prietenii tăi, cărora le e dat să-ți vadă zilnic chipul și să-ți asculte vorbele înțelepte. Lăudat fie Domnul, care îndrăgește atât de mult această țară și pe locuitorii ei, lăsând ca tu să fii regele lor!”

6. Pentru ospitalitatea cu care a primit-o, regina și-a arătat recunoștința față de Solomon nu numai prin vorbe, ci și-a vădit prețuirea față de înțelepciunea lui și prin daruri. Astfel, i-a dat nu numai douăzeci de talanți de aur, ci și o sumedenie de mirodenii și de pietre prețioase. Cică tot de la această femeie a primit în dar rădăcina balsamului, copăcei⁷ care cresc și azi pe la noi. La rândul lui, Solomon i-a adus daruri multe, potrivit dorințelor pe care și le-a exprimat. N-a refuzat să-i dea nimic din ceea ce i-a cerut și s-a grăbit să-i ofere de la sine orice ar fi râvnit să obțină, dovedindu-și astfel firea generoasă. După ce a adus daruri și Solomon i-a urmat pilda, regina egiptenilor și a etiopienilor, despre care am vorbit mai sus, s-a întors în patria⁸ ei.

⁷ Sucul lor, în contact cu aerul, devine rășină. Balsamul a fost foarte prețuit în antichitate pentru aroma plăcută și pentru virtuțile lui medicinale.

⁸ Sfârșitul domniei lui Solomon coincide cu înscăunarea lui Seşonk sau Sişak, primul faraon din Dinastia a 22-a, libiana (947-720 î.e.n.), Dinastia a 25-a, etiopiana, cârmuind Egiptul mai târziu (745-650 î.e.n.). Hatşepsut, unica regină a Egiptului (1504-1482 î.e.n.), în calitate de regentă, în numele suveranului minor

456

CAPITOLUL VII

1. Regele a primit atunci din așa-numita Țară a Aurului pietre prețioase și lemn de pin, întrebuințat la facerea balustradelor pentru templul Domnului și palatul regelui și la făurirea instrumentelor muzicale, precum chitara și nabla, cu care leviții își acompaniau imnurile lor închinat lui Dumnezeu. Ca frumusețe și mărime, ele le întreceau pe cele ce fuseseră aduse mai înainte sau erau folosite în zilele acelea. Nimănui n-o să-i vină să creadă că lemnul de pin de atunci este același cu cel care se cheamă astăzi așa, primind acest nume din partea negustorilor, ca să stârnească admirația cumpărătorilor. Căci el semăna cu lemnul de smochin, doar că era mai alb și mai strălucitor. Am socotit necesar să fac aceste precizări pentru ca mintea omenească să cunoască lucrurile limpede și la momentul potrivit și nimeni să nu se îndoiască de adevărata natură a lemnului de pin, întrebuințat de rege.

2. Șase sute și șaiseci și șase de talanți cântărea aurul primit anual de Solomon, fără să mai punem la socoteală cel pe care el însuși îl cumpăra de la negustori și cel oferit în dar de către căpeteniile de ținuturi sau regii Arabiei. A întrebuințat acest aur la făurirea a două sute de paveze, câte șase sute de sicii măsurând fiecare pavăză în parte. A mai făcut trei sute de scuturi care cântăreau trei mine de aur. Aceste scuturi le-a atârnat în sala denumită „Pădurea Libanului”. Până și pocalele folosite la banchete erau făurite cu multă măiestrie din aur și pietre prețioase, celelalte vase fiind făcute în întregime din aur. Nimeni nu era dornic să cumpere sau să vândă argint. În așa-numita Mare Tarsiș, Solomon avea un mare număr de corăbii prin care trimitea popoarelor de pe țărmurile sale felurite mărfuri; în schimbul lor, regelui i se aduceau aur, argint, fildeș, robi etiopieni și maimuțe. Pentru Tutmes III, a întreprins o expediție în Țara Punt (pe coasta Africii răsăritene) ca să aducă mirodenii de care egiptenii duceau lipsă. *Biblia* vorbește însă de regina din Saba, stat din Peninsula Arabiei (pe teritoriul Yemenului actual). Regatul Saba⁹ a constituit abia în secolul VIII î.e.n., cunoscând ulterior o mare înflorire. Regi sau regine sabaite au existat probabil și înainte de înființarea puternicului stat teocratic, a cărui prosperitate se baza pe exportul de plante aromate.

457

ca să se ducă și să se întoarcă, corăbiile trebuiau să călătorească timp de trei ani.

3. Faima virtuții și înțelepciunii lui Solomon a sporit și s-a răspândit în ținuturile situate de jur împrejur, și pretutindeni regii, care nu aveau prea mare încredere în vorbe, ardeau de nerăbdare să-l vadă, căutând să-i atragă bunăvoința prin darurile lor deosebite. Aceștia îi trimiteau vase din aur și argint, veșminte de purpură, multe feluri de mirodenii, cai și care, precum și catări pentru poveri mari, prin puterea și frumusețea cărora sperau să-l mulțumească pe Solomon. Pe această cale, carele și caii aflați deja în stăpânirea lui s-au înmulțit, numărul

carelor crescând cu patru sute (mai înainte avusese el însuși o mie), iar cel al cailor, cu două mii (mai înainte avusese douăzeci de mii de telegari). Caili fuseseră instruiți să se distingă prin aspectul și viteza lor, de aceea semenii lor nu puteau să le stea alături nici în privința frumuseții, nici în cea a iuțelii, ci doar ei se dovedeau mai arătoși decât toți și mai rapizi. La aceasta se adăuga și distincția celor care îi încălecau, tineri în floarea vârstei, cu înfățișare plăcută și mult mai înalți la statură decât cei de o seamă cu ei, purtând plete lungi și tunici de purpură tyriană. Zi de zi își pudrau părul cu pulbere aurie, astfel încât creștetele lor năpădite de razele soarelui revărsau strălucirea aurului. Regele i-a înzestrat cu arcuri și arme și, înconjurat de ei, obișnuia să iasă din oraș înveșmântat în alb și mânându-și singur carul. Se îndrepta spre un loc situat la două *shoine* distanță de Hierosolyma, care se numea Etham, fiind bogat în grădini încântătoare și în izvoare. Cu acest alai minunat ieșea regele la plimbare.

4. Întrucât Solomon își orienta suprafireasca înțelepciune și râvnă în toate direcțiile, fiind mare iubitor de frumos, el s-a arătat grijuliu și față de starea drumurilor, iar pe cele care duceau la regescul oraș Hierosolyma le-a pavat cu piatră neagră¹, ca să facă mai plăcută drumeția călătorilor și să-și dovedească bogăția și măreția puterii sale. Și-a împărțit carele și le-a distribuit astfel ca fiecărui oraș să-i revină un număr oarecare dintre ele, puține fiind cele pe care le-a păstrat pentru folosul său. Pe acestea, Solomon le-a numit Orașe-cu-care. A adus în

Hierosolyma atâta

¹ Cu bazalt din preajma Arnonului, fluviu care-i despărțea pe moabiți de amoriți.

458

argint încât putea să se ia la întrecere cu pietrele și în câmpiile Iudeei a plantat cedri, nemaintâlniți până atunci, și sicomori. De la negustorii egipteni cumpăra cu șase sute de drahme care cu doi cai, pe care le trimitea în dar regilor din Siria și de dincolo de Eufrat. 5. După ce a devenit cel mai vestit rege dintre toți regii și cel mai îndrăgit de Dumnezeu, prin înțelepciunea și bogățiile lui întrecându-i pe cei ce fuseseră cărmuitorii evreilor, Solomon n-a perseverat în purtarea sa până la capăt, ci s-a înstrăinat de datinile strămoșești, astfel că sfârșitul lui n-a semănat cu propria-i viață. Pățimașă iubire a nevestelor și lipsa de măsură în dragoste l-au făcut să nu se mai mulțumească cu femeile localnice, ci s-a nuntit și cu cele de alt neam: sidoniene, tyriene, ammanite și idumeene, încălcând legea lui Moise, care interzicea căsătoriile cu străinele. De dragul nevestelor lui, a început totodată să se închine idolilor acestora. De aceea, Legiuitorul n-a privit cu ochi buni și a avertizat că nuntirile cu femeile străine nu erau îngăduite, ca nu cumva evreei să se lase atrași de riturile din afară și să le părăsească pe cele străbune, de dragul cinstirii idolilor acestora, încetând să se mai închine lui Dumnezeu. Prins în amețitorul vârtej al plăcerilor, Solomon n-a ținut seamă de acest lucru. În afara fiicei lui Faraon, el a mai avut șapte sute de soții și trei sute de concubine. Patima l-a făcut să ajungă la cheremul lor și să le adopte obiceiurile, socotind că pentru a da dovada mării sale iubiri, era necesar să treacă la credința din țara lor natală. Datorită vârstei înaintate și faptului că judecata lui era prea slabă ca să-i readucă în memorie orânduilele strămoșilor, a uitat să se mai închine Dumnezeului propriu, cinstindu-i pe idoli nevestelor sale. Solomon păcătuiase și mai înainte și se abătuse de la litera legilor când a modelat junincile de aramă puse în jurul soclului de la ofranda adusă templului, denumită Marea de aramă, așijderea când a făurit statuile leilor din preajma tronului său (căci nu mai avea nevoie să facă chipuri cioplite). După ce a avut în față frumoasa și înălțătoarea pildă a virtuții și gloriei tatălui său, care au fost lăsate fiului ca răsplată a desăvârșitei devoțiuni față de Dumnezeu, după ce acesta i-a apărut de două ori în somn și l-a îndemnat să meargă pe urmele pașilor părintești, Solomon s-a abătut de la drumul drept, moartea lui fiind lipsită de glorie. S-a¹ și un prooroc trimis de Dumnezeu, care l-a înștiințat că nelegiuirea lui a ieșit la iveală, spunându-i că n-o să se mai bucure

i^

459

mult de faptele sale. Domnia nu-i va fi răpită câtă vreme mai trăia, deoarece Domnul făgăduise să-l facă urmașul lui David. După ce va muri, pedeapsa se va abate asupra fiului său, chiar dacă nu întregul popor i se va arăta necredincios căci zece seminții îi vor contesta puterea și doar celelalte două vor rămâne supuse nepotului lui David, de dragul bunicului, pe care Domnul l-a iubit, și de dragul Hierosolymeii, unde el plănuise să-i închine un jertfelnic.

6. La auzul acestor prevestiri, Solomon a fost cuprins de-o durere amarnică și sufletul său s-a tulburat la gândul că toate lucrurile bune care îl făcuseră fericit se vor schimba în nenorociri. N-a trecut multă vreme de la aflarea veștilor aduse de prooroc până când Dumnezeu i-a scos în cale un dușman, cu numele de Ader; pricina dușmăniei acestuia decurgea din împrejurările următoare. El fusese un copil din neamul idumeenilor, care avea obârșie regească. Atunci când Ioab, comandantul oștirii lui David, a supus Idumeea și vreme de șase luni i-a măcelărit pe toți bărbații în stare să mănuiască armele, el a fost singurul care a izbutit să fugă, ducându-se la Faraon, regele Egiptului. Acesta s-a arătat bucuros să-l găzduiască, i-a dăruit casă și pământ care să-i asigure hrana zilnică, apoi, după ce a ajuns bărbat, i-a devenit atât de drag, încât i-a dat-o în căsătorie pe sora soției sale, numită Taphine. Fiul care i s-a născut a fost crescut împreună cu copiii lui Faraon. Când a aflat în Egipt de moartea lui David, cât și de cea a lui Ioab, Ader s-a dus la Faraon, cerându-i să-i dea voie să se întoarcă în țara lui. Faraon l-a întrebat dacă ducea lipsă de ceva, ori a suferit o nedreptate, încât avea motiv să-l părăsească.

Multă vreme Ader a stăruit să-l roage adesea pe rege, dar fără nici un folos, așa că s-a hotărât să rămână. Dar când treburile lui Solomon au început să meargă prost ca urmare a păcatelor sale pomenite mai înainte, care stârniseră mânia lui Dumnezeu, Faraon i-a permis, în sfârșit, lui Ader să se întoarcă în Idumea. Aici a încercat zadarnic să ridice țara împotriva lui Solomon (căci ea avea o puternică garnizoană, care ar fi înăbușit numaidecât orice mișcare de dezrobire). De aceea, Ader s-a dus în Siria. Acolo s-a întâlnit cu un oarecare Raazar, care fugise de la stăpânul său, regele Adrazar din Sophene, și prin jafurile sale tulbura liniștea țării. A făcut legământ de prietenie cu această căpetenie și, plecând cu banda lui de hoți, a cucerit o parte a Siriei

460

și s-a proclamat rege. Chiar din timpul când el a făcut incursiuni în ținuturile israeliților, pe care le-a prădat și pustii. Astfel a devenit Ader o pacoste pentru evrei.

■ 7. Împotriva lui Solomon s-a mai ridicat și un om din același neam cu el, Ieroboam, fiul lui Nabataeus, care, încrezător într-o proorocie primită cândva, trăgea nădejde să ajungă rege el însuși. Rămas orfan de tată pe când era copil, fusese crescut de mama lui. Prin purtarea lui curajoasă și nobilă, i-a atras atenția lui Solomon, care l-a pus dregător peste lucrătorii de corvoadă atunci când zidurile din jurul Hierosolymeii au fost întărite. El și-a îndeplinit cu atâta râvnă funcția, încât regele l-a prețuit și laudat, numindu-l drept răsplată căpetenia tribului lui Iosif. Cu prilejul despre care vorbim acum, tocmai când părăsea Hierosolyma, Ieroboam a întâlnit un prooroc din Silo, numit Achias. El l-a salutat, l-a dus alături de drum într-un câmp, unde nu se afla altcineva în afara lor, și-a rupt mantia în douăsprezece bucăți și, poruncindu-i lui Ieroboam să ia zece dintre ele, i-a zis: „Potrivit făgăduinței pe care i-a făcut-o lui David, Dumnezeu vrea să sfărtece regatul lui Solomon și să-i dea fiului său un trib, împreună cu cel învecinat, iar ție să ți le ofere pe celelalte zece, fiindcă Solomon a căzut în mare păcat, trecând cu totul de partea idolilor la care se închină nevestele sale. Acum, deoarece cunoști motivul pentru care Domnul și-a schimbat atitudinea față de Solomon, pune-te în slujba dreptății și respectă legile, căci doar pentru evlavie și credința ta în Dumnezeu ți se încredințează înalta funcție pe care a primit-o cândva David!”

8. Tânăr înflăcărat și pus pe fapte mari, Ieroboam n-a mai cunoscut astâmpărul după ce a auzit vorbele proorocului. De îndată ce și-a ocupat postul, el și-a amintit de ceea ce îi prezisese Achias și a început să atâțe poporul să se ridice împotriva lui Solomon și, în urma unei răscoale, să aducă domnia în mâinile sale. Când a aflat ce anume urmărește și uneltește dregătorul său, Solomon s-a hotărât să-l prindă și să-l omoare. Cunoscând din vreme intenția lui, Ieroboam a fugit la Susak, regele egiptenilor, unde a rămas până la moartea lui Solomon, ca să nu pățească nici un rău, urmând ca tronul să-i revină lui. Dar Solomon s-a stins din viață la adânci bătrâneți, după ce a domnit optzeci de ani¹ și

¹ Flavius Josephus dublează numărul anilor de domnie ai lui Solomon (9*55—928 î.e.j.), care n-a atins o vârstă atât de înaintată.

461

a atins vârsta de 94 de ani, fiind înmormântat la Hierosolyma. A fost cel mai norocos, mai bogat și mai înțelept dintre toți regii, cu singura vină că la bătrânețe a greșit, lăsându-se târât în păcat de nevestele sale. Despre aceste lucruri și despre ponoasele pe care le-au avut de tras evreii de pe urma lor, vom mai avea ocazia să vorbim și cu alte prilejuri.

CAPITOLUL VIII

1. După moartea lui Solomon, al cărui urmaș la tron a fost fiul său Roboam, mama lui fiind o femeie ammanită, cu numele de Nooma, căpeteniile poporului au și trimis soli în Egipt, ca să-l cheme pe Ieroboam. El a venit în orașul Sicima, unde sosise între timp Roboam; era dorința lui să se înfățișeze singur ca rege în fața israeliților adunați acolo. Căpeteniile, împreună cu Ieroboam, l-au rugat să le ușureze corvezile și să fie mai clement decât părintele său. Ei au îndurat cu greu jugul lui; purtându-se mai îngăduitor, îl vor sluji cu mai mult devotament dacă se arată milostiv, în loc să-i constrângă prin frică. Roboam le-a zis că le va da răspunsul peste trei zile, ceea ce a stârnit bănuiala că nu vrea să-și plece urechea numaidecât la cererile lor. După părerea lor, în tinerețe mintea omenească era mai înclinată spre bunătate și omenie. Au socotit un semn bun faptul că le-a cerut un răgaz de gândire și nu i-a respins din capul locului.

2. Convocându-i pe prietenii tatălui său, Roboam i-a întrebat ce răspuns trebuie să dea el poporului. Cum era de așteptat din partea unor bărbați bine intenționați, care cunoșteau îndeaproape firea mulțimii, bătrânii l-au sfătuit să se poarte prietenos cu poporul, să-i vorbească cu blândețe și să fie ceva mai îngăduitor decât obișnuiesc să se arate regii. Pe această cale el va câștiga favoarea mulțimii, căci, prin felul lor de a fi, supușii nu-i iubesc decât pe regii binevoitori și care îi tratează de la egal la egal.

462

Roboam a refuzat să primească sfatul lor util, dacă nu pentru orice prilej, barem pentru cel de acum, când urma să fie ales rege. Cred că Dumnezeu l-a făcut și pe el să respingă ceea ce era în interesul lui. Roboam i-a chemat în schimb pe tinerii care fuseseră crescuți împreună cu el, le-a înfățișat sfatul dat de bătrâni și le-a cerut să-i spună propria lor părere. Fiindcă nici tinerețea și nici Dumnezeu nu le îngăduia să vadă lucrurile mai bine, ei l-au sfătuit să răspundă poporului că degetul lui mic e mai gros decât mijlocul tatălui său; dacă în timpul domniei lui Solomon, mulțimea a simțit cumva apăsarea robiei, mai greu și mai apăsător va fi jugul pe care-l va purta de-acum înainte și, dacă dânsul a muștrat-o cu harapnicele, el însuși o va pedepsi cu ajutorul scorpionilor. Sfatul lor a fost pe placul regelui, care a socotit că răspunsul era mai potrivit cu demnitatea lui de suveran. A treia zi, când

poporul s-a adunat să-l asculte și toți erau nerăbdători să audă spusele regelui, convinși că vorbele sale vor fi blânde și pline de omenie, în răspunsul lui Roboam a lepădat sfatul prietenilor vârstnici, adoptând părerea celor tineri. Aceasta era dorința lui Dumnezeu, pentru ca să se adeverească cele prezise de Achias.

3. Cuvintele lui Roboam au lovit ca o sabie în poporul care, la auzul vorbelor sale, a rămas înmărmurit, de parcă urma să fie supus caznelor. După aceea, toți au fost cuprinși de indignare și, într-un singur glas, au strigat că de azi înainte nu vor să mai aibă legătură cu David și cu urmașii lui și, adăugând că nu-i lasă decât templul, fiindcă fusese clădit de părintele său, l-au amenințat pe Roboam că-l părăsesc. Ei au fost atât de furioși și de porniți împotriva lui, încât atunci când regele li l-a trimis pe Adoram, căpetenia peste strânsul dărilor, ca să-i potolească pe răzvrătiți și să le ceară iertare dacă spusele sale au fost pline de cutezanță tinerească și prea aspre, aceștia nici nu l-au lăsat să cuvânteze, ci l-au omorât, aruncând pietre asupra lui. Când a văzut una ca asta, Roboam și-a zis că pot să-l lovească și pe el pietrele care l-au ucis pe dregătorul său și, temându-se să nu i se întâmple vreo nenorocire, s-a urcat degrabă în carul său și a fugit la Hierosolyma. Seminția lui Iuda și cea a lui Beniamin l-au ales rege pe el, dar restul poporului s-a despărțit de neamul lui David, proclamându-l rege pe Ieroboam. Roboam, fiul lui Solomon, a chemat să vină la adunare cele două triburi care îi rămăseseră credincioase și din

▲

463

rândurile lor a înjghebat o oaste de o sută optzeci de mii de luptători aleși și s-a pregătit să pornească împotriva lui Ieroboam și a poporului, silindu-l prin forța armelor să i se supună. A fost împiedicat să pornească în expediție printr-un prooroc trimis de Dumnezeu (care i-a spus că nu se cădea să poarte război cu cei din neamul lui, mai ales că Domnul fusese cel ce hotărâse scindarea poporului), așa că Roboam n-a mai pornit la drum. Intenționez ca mai întâi să vorbesc despre ce a întreprins Ieroboam și abia după aceea să înfățișez faptele lui Roboam, regele celor două seminții. Aceasta va fi ordinea respectată în întreaga noastră istorie¹.

4. Ieroboam și-a construit atunci în orașul Sichim un palat regal și a locuit într-însul; s-a îngrijit apoi să-și mai înalțe unul în orașul numit Phaniel. Deoarece nu mai era mult până la Sărbătoarea Corturilor, și-a zis în sinea lui: dacă poporul se va duce la Hierosolyma să se închine Domnului, prăznuirea va avea loc acolo și poate că, ademenită de strălucirea templului și a slujbelor divine, mulțimea se va căi, se va întoarce la regele de mai înainte și-l va părăsi, viața lui fiind pusă în mare primejdie. Și-a întocmit, așadar, următorul plan. A făcut doi viței și a construit pentru ei două capiști, una în orașul Bethel, cealaltă în Dan (situat lângă izvoarele Iordanului mic). În fiecare din sus-zisele orașe a pus câte un vițel de aur. Ieroboam a întrunit cele zece seminții peste care domnea și la adunare a ținut următorul discurs: „Bărbați înrudiți prin semințiile noastre, cred că nu vi-e străin faptul că Dumnezeu se află în orice loc și că nu întâlnești nici un meleag unde să nu fie de față, căci El ascultă pretutindeni rugile închinătorilor săi. Așa stând lucrurile, eu nu vreau să vă silesc să străbateți un drum lung până la orașul potrivit Hierosolyma, spre a îngenunchea înaintea Lui. Templul acela a fost construit tot de un om. Ca atare, am făcut și eu doi viței din aur, în numele lui Dumnezeu, închinându-l pe unul orașului Bethel, iar pe celălalt orașului Dan, pentru ca fiecare să se ducă spre cel mai apropiat de casa lui, ca să se roage Domnului. Din Ca urmare a dezmembrării statului unificat, din pricina disensiunilor dintre triburi, Flavius Iosephus înfățișează paralel șirul suveranilor din Regatul Israel (928-724 î.e.n.) și al celor din Regatul Iudeii (928-586 î.e.n.), semnalând delimitările și interferențele ambelor state înrudite, care s-au scindat în detrimentul lor.

464

rândurile voastre, voi numi preoți și leviți, încât să nu mai aveți nevoie de seminția lui Levi și de urmașii lui Aaron. Cel ce simte dorința să fie preot n-are decât să jertfească Domnului un vițel și un berbec, la fel cum a făcut și cel dintâi preot, Aaron!" Prin aceste vorbe, Ieroboam a înșelat poporul, îndemnându-l să se lepede de credința strămoșească și să-i încalce legile. Aceasta a însemnat pentru evrei începutul nenorocirilor și pricina pentru care au fost ei biruiți de popoare străine și duși în captivitate. Dar despre asta vom povesti la momentul potrivit.

5. În luna a șaptea, când avea loc sărbătoarea, Ieroboam a vrut s-o prăznuiască la Bethel, în același timp cu cele două seminții din Hierosolyma; a înălțat, așadar, înaintea vițelului un jertfelnic, spre care a urcat împreună cu preoții, el însuși fiind Mare Preot². Dar, în clipa când se pregătea, în văzul mulțimii, să pună pe jertfelnic victima pentru arderea de tot, ca trimis al Domnului a venit de la Hierosolyma un prooroc, ce se numea Jadon; s-a așezat în mijlocul poporului și, cu fața spre jertfelnic, ca să fie auzit mai bine de rege, a cuvântat astfel: „Domnul îți prevestește prin mine că din neamul lui David se va naște un om, numit Iosias³, care va jertfi deasupra ta pe preoții mincinoși ai vremii acesteia, arzând peste tine oasele lor de înșelători, amăgitori și nelegiuți. Pentru convingerea celor de față că așa vor decurge lucrurile, voi prezice semnul faptelor ce se vor petrece curând. Acest jertfelnic se va despica și toată grăsimea victimelor aflate pe el se va scurge în țărână!" Vorbele rostite de prooroc au stârnit mânia lui Ieroboam, care a întins mâna spre el, poruncind să fie prins. Dar mâna întinsă a înlemnit pe neașteptate și n-a mai putut să și-o tragă înapoi, fiind cuprinsă de o toropeală vecină cu moartea. În scurtă vreme s-a despicat și jertfelnicul și tot ce se afla deasupra s-a împrăștiat, așa cum prezisese proorocul. Când s-a convins că omul spusese adevărul și suflul divin îi inspirase prezicerile, regele l-a

² Ieroboam I, primul suveran al Regatului Israel (928-907 î.e.n.), a căutat să se delimiteze de Iudeea vecină nu numai politic, ci și religios, interzicând supușilor săi pelerinajul la Ierusalim, și a încurajat cultul taurului. Încercarea lui de a întruni în persoana lui monarhia și demnitatea sacerdotală supremă este în spiritul tradiției orientale.

³ Suveran din perioada târzie a Regatului Iudeu, Iosias (640—609 î.e.n.) a desființat sanctuarele și cuiburile de idolatrie din provincie. Despre

L

465

implorat să intervină pe lângă Dumnezeu, să-i înzdrăvenească mâna dreaptă. Proorocul l-a rugat pe Domnul să îndeplinească dorința regelui. Când a văzut că mâna i-a revenit la starea ei firească, Ieroboam s-a bucurat și l-a pofțit să prânzească cu el. Jadon i-a răspuns că nu cutează să intre în casa lui, nici să mănânce pâine sau să bea apă în acest oraș, întrucât Dumnezeu însuși îi interzisese acest lucru. I-a spus că n-avea voie nici măcar să se întoarcă pe drumul pe care venise, la întoarcere urmând să aleagă altă cale. Regele a rămas mirat de cumpătarea proorocului dar l-a îngrijorat soarta acestuia, temându-se să nu-l pândească vreo nenorocire.

CAPITOLUL IX

1. În oraș trăia pe atunci un bătrân ticălos, fals profet, pe care Ieroboam îl prețuia nespun de mult, de vreme ce spunea numai lucruri plăcute, amăgindu-l în felul acesta. El stătea ținut la pat, deoarece era sleit de puteri din pricina vârstei înaintate. Când fiii săi i-au povestit despre proorocul venit de la Hierosolyma, despre semnele minunilor și felul cum, rugându-l pe Dumnezeu, care înțepenise mâna dreaptă a lui Ieroboam, aceasta s-a îndreptat iarăși, bătrânul s-a temut că străinul va dobândi o mai mare trecere în fața regelui decât o avea el, bucurându-se de o deplină cinstire. A poruncit fiilor săi să pună numaidecât șaua pe asin, fiindcă voia să plece la drum. Aceștia i-au îndeplinit porunca pe loc, iar el a încălecat și a pornit pe urmele proorocului, aflându-l pe drumeț sub un stejar înalt și umbros, unde se odihnea. Mai întâi l-a salutat, apoi l-a dojenit că nu trecuse pe la el să-i ceară găzduire. Când Jadon i-a răspuns că Dumnezeu îi interzisese să se lase ospătat de vreunul din locuitorii orașului, bătrânul i-a zis: „Sunt sigur că Dumnezeu nu ți-a interzis să iei masa la mine, căci și eu sunt

466

prooroc și-l cinstesc în aceeași măsură. M-a trimis adineaori la tine, să te aduc oaspete în casa mea!" Jadon l-a crezut pe mincinos și s-a întors din drum. În vreme ce stătea la masă într-o plăcută conversație cu gazda, Domnul i s-a arătat lui Jadon și i-a spus că, întrucât nu s-a supus poruncii sale, îl va pedepsi aspru, arătându-i și cum va face acest lucru. I-a spus că, la întoarcere, va întâlni pe drum un leu, care îl va ucide, așadar nu-și va găsi odihna veșnică în mormântul strămoșilor săi. După părerea mea, Dumnezeu a vrut să se întâmple așa, pentru ca Ieroboam să nu se încreadă în vorbele lui Jadon, socotindu-le minciună sfruntată. Pe drumul său de întoarcere la Hierosolyma, Jadon s-a întâlnit cu un leu, care l-a smuls din șaua animalului său de povară și l-a omorât. N-a făcut însă nici un rău asinului. S-a așezat lângă leșul proorocului și l-a păzit până când niște drumeți l-au văzut și, reînțorși în oraș, l-au vestit pe falsul profet. Acesta și-a trimis fiii să aducă leșul în oraș și l-a îngropat acolo cu mare cinste. A cerut apoi feciorilor săi ca, după ce va muri el însuși, să-l pună în același mormânt, asigurându-i că toate prezicerile lui Jadon privitoare la oraș, jertfelnic, preoți și falșii profeți, se vor adevăra cândva. După moarte nu va mai îndura injurii dacă va fi înmormântat alături de Jadon și oasele sale vor rămâne neatînse, neputând fi deosebite de cele ale proorocului. De îndată ce a adus cuvenitele cinstirii lui Jadon și le-a transmis fiilor săi ultima dorință, rău și nelegiuit cum era, s-a dus la Ieroboam și i-a zis: „Cum de ai rămas atât de tulburat de vorbele smintitului acela?" Când regele i-a povestit ce a pățit cu mâna lui la jertfelnic și l-a numit pe Jadon drept un adevărat și mare prooroc al Domnului, a început cu șiretenie și perfidie să-i clatine convingerile, punând sub semnul îndoielii verosimilitatea faptelor în care judecata lui credea. S-a străduit să-l convingă pe rege că mâna lui a înțepenit vlăguită de oboseală, deoarece cărase jertfele, dar, după ce s-a odihnit puțin, ea și-a revenit de la sine. Jertfelnicul s-a despicat fiindcă era proaspăt construit și, sub povara victimelor multe și mari, n-a mai rezistat și a crăpat în două. Bătrânul i-a anunțat apoi că autorul minunilor prevestitoare murise sfâșiat de un leu, ceea ce dovedea că nu era un prooroc adevărat. Prin aceste vorbe l-a convins pe rege și a atras pe calea nelegiurii cugetul său, care se îndepărtase tot mai mult de Dumnezeu, precum și de faptele sfinte și drepte. Îl sfida pe Domnul și-l batjocorea într-atât încât

▲

467

zi de zi căuta să-l întâmpine cu o nouă ticăloșie, mai mare și mai respingătoare. Ceea ce am spus până acum despre Ieroboam mi se pare îndestulător.

CAPITOLUL X

1. Roboam, fiul lui Solomon, care, așa cum am arătat mai înainte, domnea peste două seminții, a întărit sau a construit următoarele orașe mari: Bethleem, Etame, Thecoe, Bethsura, Socho, Odollam, Ipan, Marissa, Zipha, Adoraim, Lachis, Azeca, Saraim, Elom și Hebron. Ele au fost înălțate mai întâi în seminția lui Iuda. Dar el a construit apoi orașe mari și în seminția lui Benjamin, le-a fortificat și a instalat pretutindeni garnizoane și

comandanți aparte, toate fiind înzestrate din belșug cu provizii de grâu, untdelemn și alte mijloace de trai, precum și cu scuturi și sulite pentru multe mii de războinici. La Hierosolyma s-au strâns în preajma lui Roboam preoții și leviții din toate ținuturile israeliților, împreună cu oamenii din popor care rămăseseră buni și drepti. Aceștia și-au părăsit orașele de baștină ca să-l poată cinsti după datină pe Dumnezeu în Hierosolyma: nu era pe placul lor să se închine zilnic vițeilor de aur, cum le cerea Ieroboam. Timp de trei ani, aceștia au sporit puterea lui Roboam. După ce se căsătorise mai înainte cu o rudă de-a lui, care i-a dăruit trei copii, el s-a însurat cu o altă rudă, numită Machane, fiica Thamarei, avându-l ca părinte pe Abesalom. Aceasta i-a născut un fiu ce se chema Abias. Și de la celelalte soții a avut Roboam mai mulți copii, dar cel mai mult a iubit-o pe Machane. În total, soțiile sale legitime au fost în număr de optsprezece, iar concubinele, în număr de treizeci. De la acestea s-a ales cu douăzeci și opt de fii și șaiszeci de fete. Ca urmaș al său, l-a ales pe Abias, fiul lui Machane, căruia i-a încredințat tezaurul și orașele sale întărite.

468

2. Cred că măreția faptelor și schimbarea lor în bine sunt îndeobște pricina nenorocirilor și nedreptăților omenești. Căci atunci când a văzut că puterea a început să-i crească tot mai mult, Roboam s-a datat la tot felul de crime și fărădelegi, disprețuind cinstirea lui Dumnezeu, iar poporul n-a căutat decât să-i urmeze exemplul. Așa se face că împreună cu moravurile regilor se pervertesc și obiceiurile supușilor, care, nevrând să veștejească desfrâul celor dintâi prin buna lor purtare, urmează viciile cârmuitorilor, la fel ca și virtuțile. Dacă n-ar fi procedat așa, s-ar fi tras concluzia că ei nu prețuiau destul faptele suveranilor lor. La fel s-a întâmplat și cu supușii lui Roboam, care, atunci când regele lor a început să calce fără sfială legile divine, s-au străduit să nu-și jighească cumva cârmuitorul, rămânând ei oameni drepti. Spre a-l pedepsi pentru fărădelegile sale, Dumnezeu l-a trimis în țara lui pe Susac, regele egiptenilor. Faptele sale au fost atribuite, din greșeală, de Herodot lui Sesostris¹. În al cincilea an al domniei lui Roboam, a pornit împotriva acestuia cu o oaste numeroasă. Era însoțit de o mie două sute de care de război, de șaiszeci de mii de călăreți și de patruzeci de mii de pedestrași. Majoritatea lor erau libieni și etiopieni. Împreună cu ei, a năvălit în țara evreilor, a cucerit fără luptă cetățile întărite ale lui Roboam, lăsând garnizoane puternice în fiecare, apoi s-a îndreptat spre Hierosolyma.

3. Când Roboam și poporul său au fost impresurați în oraș de oastea lui Susac, ei l-au implorat pe Dumnezeu să le dea izbânda și izbăvirea, dar nu l-au putut îndupleca pe Domnul. Proorocul Samaeas le-a spus că Domnul le trimite vestea că-i lasă în mâinile vrăjmașilor, așa cum ei au părăsit slujbele lui. De îndată ce au auzit, evreii și-au pierdut pe loc curajul și, văzându-se fără nici o speranță de salvare, au început să recunoască singuri că Dumnezeu îi refuza pe bună dreptate, fiindcă au păcătuit față de el, prin faptul că i-au încălcat poruncile și legile. Cum i-a zărit că erau abătuți și se căiau de greșelile lor, Domnul le-a transmis

¹ „Părintele istoriei” a preluat din tradiția orală legendara figură a marelui cuceritor din Dinastia a XII-a, Sesostris al III-lea (1878-1842 î.e.n.), atribuindu-i victorii și campanii ale unor faraoni ulterioari, printre care și Ramses al II-lea (1304-1237 Î.Ĵ.). Roboam (928-911 ten.) a fost contemporan cu faraonul Șişak sau Șeşonk (947-925 î.e.n.).

469

prin proorocul său că nu vroia să-i dea pieirii, ci să-i supună egiptenilor, ca să simtă ei înșiși dacă era mai ușor să slujească unui om decât lui Dumnezeu. Susac a cucerit așadar Hierosolyma fără luptă, fiindcă Roboam, cuprins de teamă, a deschis porțile orașului, n-a mai rămas însă fidel pactului încheiat, ci a jefuit templul, a răpit tezaurul Domnului și al regelui, cărând o mare cantitate de aur și argint, fără să lase nimic în urma lui. Faraonul și-a însușit și pavezele de aur și scuturile făcute de Solomon; n-a cruțat nici tolbele de aur luate de David de la regele Sophene și închinat Domnului. Apoi s-a întors acasă la el. Herodot din Halicarnas menționează această expediție, deși se înșală în privința numelui purtat de rege, spunând că suveranul a invadat țările multor popoare și a cucerit Siria Palestinei, subjugându-i pe toți oamenii din această regiune, care s-au predat fără luptă. E limpede că el a vrut să menționeze norodul nostru ca fiind capturat de egipteni. Totodată povestește că, în țările pe care le-a supus, regele a ridicat colonne pe care erau săpate părțile rușinii femeiești². Roboam, regele nostru, a fost cel ce a predat orașul, fără ca mai înainte să pună mâna pe arme. Mai departe, Herodot spune că etiopienii au deprins de la egipteni obiceiul de a-și tăia împrejur mădularul bărbătesc. Căci și fenicienii, și sirienii din Palestina au învățat de la egipteni să se taie împrejur³. Este cunoscut faptul că în Palestina Siriei nimeni nu se mai taie împrejur, în afara noastră. Dar în privința asta fiecare poate gândi cum crede de cuviință.

4. După retragerea lui Susac, regele Roboam și-a înzestrat garda regală cu paveze și scuturi făcute din aramă, la fel de numeroase ca și cele din aur. Fiindcă nu-și propunea să se distingă prin expediții războinice și strălucite isprăvi vitejești, cârmuirea lui a îmbinat pacea deplină cu teama de Ieroboam, cu care a trăit

² Ca dovadă că erau lipsiți de bărbăție. Străvechile stele înălțate de legendarul Sesostris în diferite țări cucerite de el n-au dăinuit decât în mică măsură. Herodot susține că a văzut el însuși câteva în Siria Palestinei, luând aminte la textele lor, însoțite de semnul infamant (*Istorie*, II, 106). În 1940 s-au descoperit la Beryhos, în Palestina, inscripții amintind victoriile lui Ramses al D-lea, raportate pe aceste meleaguri, fără înfrunțarea „rușinii de femeie” la care se referă istoricul grec.

³ „Dintre toți oamenii, numai colchidienii, egiptenii și etiopienii se taie împrejur de când e lumea Fenicienii și sirienii din Palestina mărturisesc până și ei că au luat acest obicei de la egipteni”. (Herodot, *Istorie*, II, 104).

470

într-o perpetuă dușmănie. A murit la vârsta de șaptezeci și cinci de ani, dintre care șaptesprezece ani au revenit domniei sale. A fost un bărbat semeț și necugetat, care a pierdut o mare parte a regatului lăsat de tatăl său, neurmând sfaturile date de prietenii acestuia. A fost îngropat la Hierosolyma în mormântul regilor. I-a urmat la

tron fiul său Abias, în al optsprezecelea an al domniei lui Ieroboam asupra celor zece seminții. Iată care a fost sfârșitul lui Roboam. Mai rămâne să vorbim despre Ieroboam și despre felul cum și-a încheiat și el viața. Căci el nu s-a oprit și nici n-a încetat să-l înfrunte pe Dumnezeu, ci a stăruit să înalțe jertfelnice pe înălțimile munților și să numească preoți din mijlocul poporului⁴.

CAPITOLUL XI

1. La scurtă vreme după aceea, Domnul a lăsat să cadă meritata pedeapsă pentru fărâdelegile sale asupra creștetului lui Ieroboam și a întregii familii. Tocmai atunci s-a îmbolnăvit fiul lui, care se numea Obimes, și Ieroboam i-a cerut soției sale să-și lepede hainele și să pună veșmântul omului de rând, spre a se duce la proorocul Achias, acest bărbat având minunatul dar de-a prezice viitorul fără greș (căci el i-a proorocit că urma să fie ales rege). I-a poruncit ca, o dată ajunsă la Achias, să se poarte ca o străină și să-l întrebe dacă fiul ei se va lecu de boala lui. Regina și-a schimbat veșmintele, după porunca soțului ei, apoi s-a dus în orașul Silo, unde locuia Achias. Pe când se pregătea să intre în casa proorocului, care își pierduse lumina ochilor din pricina bătrâneții, Domnul i s-a arătat acestuia și l-a vestit nu numai că soția lui Ieroboam se pregătea să-l viziteze, ci și ce anume trebuia să răspundă la întrebările ei. Regina s-a dat drept o străină din

Pseudosacerdoții „pentru toate câpiștele înălțimilor care sunt în cetățile Samariei” (*Cartea a treia a Regilor*, XIII, 32).

471

pătura de jos. De îndată ce a pătruns în casă, proorocul i-a strigat: „Intră, femeia lui Ieroboam, de ce te mai ascunzi de mine? Nu poți să-ți ascunzi nimic lui Dumnezeu, care mi s-a arătat și m-a prevenit că vei veni, învățându-mă și ce trebuie să-ți spun!” Când femeia se pregătea să se întoarcă la bărbatul ei, Achias i-a spus ce anume să-i transmită acestuia: „Deși ai fost om de rând venit din mijlocul poporenilor, te-am ridicat la rang înalt, rupând regatul de la casa lui David, ca să-ți dau ție. Dar tu n-ai ținut seamă de acest lucru, ai înlăturat cinstirea mea, și-ai turnat niște idoli de aur și te-ai închinat lor. De aceea, te voi coborî din nou și voi nimici întregul tău neam, făcându-l să ajungă pradă câinilor și păsărilor cerului. Din rândul israeliților voi înălța un rege, ce nu va mai lăsa în viață pe nici unul din casa lui Ieroboam. La aspra pedeapsă va fi părtaș și poporul, pe care îl voi azvârli din acest pământ bun, surghiunindu-l în ținuturile de dincolo de Eufrat, fiindcă a devenit ortacul nelegiurii regelui și s-a închinat zeilor făuriți de el, în loc să mă cinstească pe mine. Dar tu, femeie, întoarce-te la bărbatul tău și du-i veștile acestea. Feciorul îl vei găsi fără suflare: de îndată ce piciorul tău va călca în cetate, copilul se va stinge din viață. Întregul popor va jeli la înmormântarea lui, onorându-l cu doliul obștesc: er a fost singurul din casa lui Ieroboam la care s-a găsit un dram de bunătate!” Adânc tulburată de aceste prevestiri și nemângâiată de apropiata moarte a fiului ei, regina a plecat repede, presărându-și calea de întoarcere cu planșete și tânguiri. Veștile rele și nenorocirea o hărțuiau fără milă, propria-i grabă dăunând fiului ei (căci cu cât se zorea mai mult, cu atât mai repede aducea sfârșitul acestuia), dar se simțea datoare față de bărbatul ei să-și iuțească pașii. La sosirea ei acasă, și-a găsit copilul fără suflare și i-a povestit regelui tot ceea ce i-a fost dat să întâmpine.

2. Ieroboam nu s-a sinchisit de nimic, ci și-a strâns o oaste numeroasă ca s-o ducă într-o expediție, luptând împotriva lui Abias, fiul lui Roboam, care moștenise tronul părintelui său, domnind peste două triburi. Îl privea cu dispreț, datorită faptului că era prea tânăr. Când a auzit de venirea lui Ieroboam, Abia nu s-a înspăimântat deloc și, dovedind un curaj neobișnuit pentru vârsta lui, mai presus de așteptările vrăjmașului, el și-a înjghebat din cele două seminții o oaste cu care s-a dus să-l întâmpine pe Ieroboam într-un loc* numit Semaron. Și-a așezat tabăra în

472

preajma lui și a făcut pregătirile de război. Trupele sale erau în număr de patru sute de mii, oastea lui Ieroboam fiind de două ori mai mare. Când taberele adverse se aflau față în față, gata să înceapă lupta, cu primejdiile ei, și să se înfrunte deschis, Abias s-a urcat pe o înălțime și a făcut un semn cu mâna, rugându-l pe Ieroboam și mulțimea din jur să-i dea ascultare. De îndată ce s-a înstăpănit liniștea pretutindeni, el a ținut următoarea cuvântare: „Știți, desigur, că Dumnezeu i-a hărăzit pentru totdeauna lui David și urmașilor săi domnia asupra voastră. De aceea mă mir că, părăsindu-l pe tatăl meu, v-ați înhăit cu sluga lui, Ieroboam, iar acum veniți să luptați împotriva celor pe care Dumnezeu i-a pus să domnească, ca să le răpiți ce le-a mai rămas din moștenirea lor. Cea mai mare parte a regatului a încăput deja pe mâinile lui Ieroboam; trag. nădejdea că nu se va mai bucura de ea multă vreme. Domnul îl va pedepsi pentru păcatele pe care le-a comis, ca să pună capăt abuzurilor și silniciilor sale, dar și pentru faptul că v-a ademenit să-i urmați pilda, ca să fiți părtași la aceleași nelegiuri. Tatăl meu nu v-a făcut nici o nedreptate în afară de faptul că, prost sfătuit de niște oameni răuvoitori, a rostit cuvinte neplăcute într-o adunare, iar voi l-ați părăsit pentru mânia lui trecătoare, îndepărtându-vă astfel de Dumnezeu și încălcând legile sale. Fie pentru neștiința tânărului de a vorbi în întruniri publice, fie pentru binefacerile aduse de Solomon, părintele său, frumos ar fi fost să-i treceți cu vederea nu numai cuvintele grele adresate vouă, ci și vârsta neocoptă și lipsa de experiență care l-au mânăat spre o faptă grea și odioasă. Drept este ca meritele părinților să scuze greșelile urmașilor. Dar voi nu v-ați preocupat de așa ceva mai înainte, și nu vă preocupați nici acum, când ați urnit împotriva noastră o oaste uriașă. Pe ce se bizuie încrederea voastră în izbândă? Pe vițeei de aur și pe jertfelnicele clădite pe înălțimi, care sunt dovezi nu ale evlaviei, ci ale necredinței? Pe mulțimea trupelor voastre, mai numeroase ca ale noastre, se întemeiază speranța voastră în victorie? Ce importanță are puterea unei oștiri uriașe, atunci când ea duce un război nelegiuit? Căci numai pe dreptate și evlavie se sprijină

deplina certitudine a biruinței asupra vrăjmașilor. Or, ele sunt de partea noastră, fiindcă de la început noi am respectat legile și l-am cinstit pe Dumnezeu, care nu poate fi plâsmuit de mâini omenești și din materiale șubrede, nici de un rege nelegiuit, care își amăgește poporul, ci există prin sine

473

însuși, fiind începutul și sfârșitul tuturor lucrurilor. Ca atare, vă îndemn acum să vă dezmeticiți și, dovedind o judecată mai înțeleaptă, să renunțați la război. Gândiți-vă la datinile străbune, care v-au adus atâta fericire și prosperitate!"

3. Acestea au fost cuvintele adresate de Abias mulțimii. În timp ce vorbea, Ieroboam a trimis pe ascuns niște războinici din tabăra lui care să meargă pe cărări tainice și să-l învâluie pe Abias. Când s-au trezit în mijlocul dușmanilor înșirați de jur-împrejur, oștenii lui s-au înspăimântat, pierzându-și curajul. Dar Abias i-a îmbărbătat pe ai săi și i-a îndemnat să-și pună nădejdea în Dumnezeu: vrăjmașii nu puteau să-i mențină în încercuirea lor. Toți l-au rugat deopotrivă pe Dumnezeu să-i ajute și, în vreme ce preoții sunau din trâmbițe, ei s-au năpustit cu strigăte asupra potrivnicilor. Domnul a frânt curajul acestora, le-a slăbit puterea, lăsându-i să fie prididiți de oastea lui Abias. Atât de mulți au căzut din trupele lui Ieroboam, încât nu s-a mai pomenit un asemenea masacru în războaiele grecilor, nici ale barbarilor¹, minunată și strălucitoare fiind victoria obținută de oștenii lui Abias cu sprijinul lui Dumnezeu. Ei au ucis cinci sute de mii de dușmani, au cucerit și prădat cetățile lor întărite: Bethel și cu ținutul ce-i aparținea, așijderea Isana cu împrejurimile sale. După această grea înfrângere, Ieroboam n-a putut să-și mai revină câta vreme a mai trăit Abias. N-a trecut mult de la izbânda aceasta și el a murit, după ce a domnit doar trei ani², fiind înhumat în mormântul înaintașilor săi. A lăsat în urma lui douăzeci și doi de fii și șaisprezece fiice; a avut toți acești copii de la patrusprezece soții. I-au urmat la tron Asanus și mama lui, numită Machaia, căci era minor. În timpul domniei lui Asanus, țara israeliților s-a bucurat de zece ani pașnici.

4. Atâta am găsit cu cale să vă spun despre Abias, fiul lui Ieroboam și nepotul lui Solomon. Ieroboam, rege peste zece seminții, a murit și el după o domnie de douăzeci și trei de ani. I-a urmat la tron fiul său Nadab, când Asanus era în al doilea an al ocârmuirii sale. Fiul lui Ieroboam a domnit doi ani³ și a fost

¹ Pentru vechii greci, toate popoarele din lume erau barbare, adică străine.

² între 911 și 908 î.e.a., Abijah s-a aliat cu Ben-Hadad I, suveranul regatului arameic al Damascului, nereușind să lichideze succesiunea lui Ieroboam.

³ între 907-906 î.e.n. Uzurpatorul tronului celui de-al doilea suveran al Regatului Israel era unul dintre înalții ofițeri de încredere ai lui Nadab.

474

la fel de rău și de nelegiuit ca și tatăl său. În acești doi ani, el a asediat Gabatho, oraș din țara filistenilor, străduindu-se să-l cucerească. A pierit acolo în urma unei capcane întinse de un prieten al său, numit Basanes, fiul lui Machelus. După moartea lui Nadab, acesta i-a ocupat tronul și a stărpit întregul neam al lui Ieroboam. S-au împlinit astfel prezicerile Domnului, căci aceia dintre rudele lui Ieroboam care fuseseră uciși în oraș au fost sfâșiați de câini, cei răpuși pe ogoare căzând pradă păsărilor cerului. Așa și-a primit casa lui Ieroboam pedeapsa cuvenită pentru fărâdelegile și ticăloșiile ei.

CAPITOLUL XII

1. Asanus¹, regele din Hierosolyma, era un om cu deprinderi foarte bune și cu frică de Dumnezeu și nu făcea, nici nu gândea nimic care să nu-i dovedească evlavie și respectul legilor. În timpul domniei sale a păstrat ordinea, a smuls din rădăcină răul și a înlăturat orice lucru necurat. Și-a înghebat o oaste de trei sute de mii de luptători aleși, din seminția lui Iuda, înarmați cu pazeze și lănci, precum și două sute treizeci de mii din seminția lui Benjamin, înzestrați cu scuturi și arcuri. Când a împlinit zece ani de domnie, Zaraeus, regele Etiopiei, a pornit într-o expediție împotriva lui, în fruntea unei oștiri numeroase, alcătuită din nouă sute de mii de pedestrași, o sută de mii de călăreți și trei sute de care de război. Când a ajuns cu trupele sale la Marissa (situat în seminția lui Iuda), i-a ieșit în întâmpinare Asanus, și-a desfășurat oastea pentru bătălie în valea numită Saphtha, din preajma orașului, și, având în fața ochilor mulțimea etiopienilor, cu glas puternic l-a rugat pe Dumnezeu să dea cât mai multe mii de

Asa a cârmuit regatul Iudeii între anii 908 și 867 î.e.n., fiind inițial sub regenta mamei sale.

L

475

dușmani pe mâna lui, spunându-i: „În nimeni altul nu-mi pun încrederea decât în tine, Doamne, Tu, care ai făcut pe cei puțini să triumfe asupra celor mulți și pe cei slabi asupra celor tari. Numai cu ajutorul tău îndrăznesc să lupt cu oastea lui Zaraeus!"

2. În timp ce Asanus rostea aceste cuvinte, Dumnezeu i-a arătat semnul izbânzii, iar el a pornit vitejește la atac, a ucis un mare număr de etiopieni și, silindu-i pe ceilalți s-o ia la fugă, i-a urmărit până în ținutul Gerara. După ce

au pus capăt vărsării de sânge, evreii au pornit să jefuiască orașul (căci Gerara fusese cucerită) și tabăra dușmană, unde au pus mâna pe o uriașă pradă de aur și argint, cămile și vite deprinse cu poverile și cu pășunatul. După această strălucită victorie, obținută cu deplinul sprijin al lui Dumnezeu, Asanus s-a îndreptat, împreună cu oastea lui, spre Hierosolyma. Nu prea departe de oraș le-a ieșit în cale un prooroc, numit Azarias, care i-a rugat să se oprească puțin și le-a zis că Dumnezeu le-a dat această victorie deoarece s-au arătat întotdeauna drepti și cucernici și în toate privințele s-au supus voinței Domnului. A adăugat că, atâta vreme cât vor continua așa cum au început, Dumnezeu îi va ajuta să-și biruie vrăjmașii și să ducă o viață fericită. Dacă însă se vor lepăda de credință, Domnul va face ca lucrurile să se întoarcă împotriva lor și va veni o vreme când în întregul popor nu se va găsi un singur prooroc adevărat și nici un preot îndrituit. Le vor fi pustiite orașele, norodul lor va fi împrăștiat în toate colțurile pământului, ducând o viață de oameni pripășiți și rătăcitori. De aceea, proorocul i-a îndemnat ca, atâta vreme cât dispun de răgazul necesar, să stăruie în săvârșirea faptelor bune, atrăgându-și binecuvântarea Domnului. Când au auzit cuvintele proorocului, s-au bucurat deopotrivă regele și poporul, care l-au asigurat că erau dornici să respecte dreptatea și legea nu numai în viața obștească, ci și în cea personală, cu întreaga lor grijă și atenție. Regele a trimis în întreaga țară oameni de seamă care să supravegheze aplicarea legilor.

3. Așa mergeau treburile lui Asanus, regele celor două seminții. Mă întorc acum la Basanes, regele poporului israelit, care l-a ucis pe Nadab, fiul lui Ieroboam, ocupându-i tronul. El s-a stabilit în orașul Tharsa, unde și-a făcut reședința, a domnit douăzeci și trei de ani² și a fost mai necredincios și mai nelegiuit

² Cel de-al treilea suveran al Regatului Israel, uzurpatorul tronului iui Nadab, a domnit între 906-883 î.e.n.

476

decât Ieroboam și fiul său, asuprind poporul și disprețuindu-l pe Dumnezeu. Domnul i l-a trimis pe proorocul Iehu, spre a-l vesti „ă-i va stârpi familia printr-o plagă aidoma celei care s-a abătut asupra casei lui Ieroboam. Căci Basanes nu i-a răsplătit binefacerea de a deveni rege printr-o cărmuire dreaptă și cucernică (așa cum ar fi fost mai întâi spre binele său, mai apoi pe placul Domnului). Mai degrabă a luat ca model răutatea lui Ieroboam, al cărui suflet nelegiuit retrăiește în el și-și vădește ticăloșia. În încheiere, Iehu i-a spus că, de vreme ce a ajuns să-i semene leit lui Ieroboam, merită să îndure o pedeapsă asemănătoare. Deși aflase dinainte nenorocirile de care va avea parte, împreună cu neamul său, pentru fărâdelegile comise de el, urmând să se răsfângă și asupra propriilor urmași, Basanes n-a pus capăt mârșaviilor până la sfârșitul vieții, nici gând să încerce ca, prin căință, să-și atragă îndurarea lui Dumnezeu. La fel ca omul momit de un premiu, care, după ce a pus ochii pe bunul altuia, se ostenește neconținut să-l obțină, așa și Basanes, fără să țină seamă de viitorul prezis de prooroc, s-a străduit să sporească numărul mișe-liilor, de parcă ar fi fost fapte bune, și să-și târască în prăpastie neamul și propria-i casă, adăugând zi de zi o nelegiuire la alta, ca un adevărat atlet al răului. În cele din urmă, de îndată ce și-a adunat o nouă oaste, a pornit împotriva unui oraș nelipsit de importanță, numit Armathon, care se afla la o depărtare de patruzeci de stadii de Hierosolyma, l-a cucerit și l-a întărit, propunându-și dinainte să instaleze acolo o garnizoană și prin incursiunile sale să tulbure regatul lui Asanus.

4. Fapta întreprinsă de vrăjmaș l-a speriat pe Asanus, care, dându-și seama câte pagube putea să aducă întregii sale țări oastea adăpostită în Armathon, a trimis regelui din Damasc, prin intermediul solilor, aur și argint, ca să facă cu el o alianță, în amintirea legăturilor prietenești dintre părinții amândurora. Regele a primit bucuroș darurile și a încheiat alianța, rupând legăturile lui de prietenie cu Basanes. Apoi și-a trimis oștenii, în frunte cu comandanții lor, împotriva orașelor din ținuturile sale, ca să le atace. Trupele au pornit în marș și fie au invadat, fie au prădat orașele numite Abion, Dana, Abellane și multe altele. Aflând ce se întâmplase între timp, regele israeliților a renunțat să mai construiască și să întărească Armathonul și s-a întors degrabă, ca să vină în ajutorul supușilor săi, puși la grea încercare. Cu

477

materialele pregătite anume pentru întărirea Armathonului, Asanus a construit în aceeași regiune două cetăți puternice: una numită Gaba, iar alta Maspha. După aceea, Basanes n-a apucat să întreprindă vreo expediție împotriva lui Asanus: l-a prins din urmă moartea. A fost înmormântat la Tharsa și i-a urmat la tron fiul său Elanus. El a pierit după ce a domnit doi ani³, din pricina uneltirilor lui Zamares⁴, mai mare peste jumătate din carele de război. O dată, când Elanus se ospăta la vistiernicul lui din Orsa, Zamares și-a convins câțiva călăreți să-l însoțească și să-l omoare, căci regele rămăsese fără comandanți și gărzile sale de corp: toți erau ocupați cu asedierea Gabathe, oraș al filistenilor.

5. După ce l-a ucis mișelește pe Elanus, Zamares, mai-mare peste jumătate din carele de război, i-a smuls domnia și a stârpi, de la primul până la ultimul, întregul neam al lui Basanes, așa cum proorocise cândva Iehu. Familia lui a pierit, împărțând soarta casei lui Ieroboam, descrisă de mine mai înainte. Când trupele care asediaseră Gabatha au aflat ce a pățit regele și că Zamares, ucigașul lui, îi preluase domnia, l-au proclamat rege pe mai-marele oștirii, Amarinus⁵. Acesta a părăsit tabăra din Gabatha, s-a dus la reședința regală din Tharsa și, asediind orașul, l-a luat cu asalt. Când a văzut orașul pustiit, Zamares s-a refugiat în odaia din fund a palatului și, dându-i foc, a ars împreună cu el, după o domnie de șapte zile. Atunci poporul israeliților s-a împărțit în două tabere, dintre care una îl vroia rege pe Thamnaeus, iar cealaltă, pe Amarinus. Deoarece au învins cei care îl susțineau pe ultimul, Thamnaeus a fost ucis, și rege al întregului popor a devenit Amarinus. El a urcat pe tron în al treizecelea an al domniei lui Asanus și l-a ocupat vreme de doisprezece ani, dintre care șase i-a petrecut în

orașul Tharsa și ceilalți șase în orașul Semareon, numit de greci Samaria. Amarinus însuși i-a spus așa, după un anume Semar, cel care i-a vândut muntele unde s-au înălțat clădirile orașului. Între el și regii care au domnit înaintea lui, singura deosebire constă în faptul că a fost mai hain decât aceștia. Toți

³ între 883-882 î.e.n.

⁴ Efemerul rege israelit Zimri (882 î.e.n.).

⁵ Omri, al șaselea suveran al Regatului Israel (882-871 î.e.n.), care părăsește reședința aleasă de Ieroboam I, Tirza (Tirzah), făcând din Samaria central politic și religios al statului său.

478

și-au dat osteneala de a înstrăina zi de zi poporul de Dumnezeu prin statornica săvârșire a fărădelegilor. De aceea a lăsat Domnul ca unul să-l ucidă pe celălalt și nimeni din familia lor nu le-a supraviețuit. Amarinus a și murit în Samaria, urmașul la tron fiind fiul său Achab⁶.

6. De aici reiese limpede cât de mult se preocupă Dumnezeu de treburile omenești și că numai cei buni îi sunt dragi, iar pe cei răi îi urăște, sortindu-i pieirii. Din pricina nelegiurii și nedreptății lor, regii israeliților au pierit alături de întreaga lor familie, unul din vina celuilalt. În schimb, Asanus, regele Hierosolymeii și al celor două seminții, a ajuns, grație cucerniciei și dreptății sale, la adânci bătrâneți, având o moarte frumoasă, după o domnie de patruzeci și unu de ani. Când s-a stins din viață, tronul a fost ocupat de fiul său, Iosaphat, zămislit de Abida. Datorită virtuții și evlaviei sale, toți l-au socotit demn urmaș al străbunului său David. Despre lucrurile privitoare la acest rege vom vorbi acum.

CAPITOLUL XIII

1. În Samaria și-a avut reședința Achab, regele israeliților, asupra cărora a domnit vreme de douăzeci și trei de ani. Nu s-a deosebit cu nimic de regii care au fost înaintașii săi, decât prin faptul că s-a dat celor mai josnice nelegiurii. A imitat toate batjocurile și jignirile aduse de aceștia lui Dumnezeu, luându-se la întrecere cu Ieroboam în privința mârșăviilor. Nu numai că s-a închinat vițelilor de aur întruchipați de acest rege, ci a născocit el însuși alți idoli și mai năstrușnici. S-a căsătorit cu fiica lui Ithobal¹, regele Tyrului și Sidonului, numită Iezabela, care l-a

⁶ Al șaptelea suveran al Regatului Israel (871-852 î.e.n.). ¹ Ittobal (Ethbaal) a domnit în Tyr (887-856 î.e.n.) și a supus Sidonul și întreaga Fenicie, continuând tradiția bunelor legături ale țării sale cu Palestina.

479

învățat să-i venereze zeei părintești. Era o femeiușcă întreprinzătoare și atât de cutezătoare, încât a avut nerușinarea și nesăbuința de a înălța o capiște zeului pe care tyrienii îl numesc Bel², sădind în jurul lui o dumbravă cu tot felul de pomi. Apoi și-a înzestrat zeul cu preoți și falși profeți. De multe tagme asemănătoare era înconjurat regele, care și-a întrecut toți premergătorii în necredință și fărădelege.

2. Un prooroc³ din orașul Thesbona, situat în ținutul Galaadului, trimis de atotputernicul Dumnezeu, a venit la Achab și i-a prevestit că Domnul nu-i va mai trimite ploaie în anii următori și nici rouă nu va mai acoperi pământul, până ce nu se va ivi el din nou. După ce și-a întărit vorbele printr-un jurământ, s-a îndreptat spre meleagul de miazăzi și a sălășluit lângă un pârâu care îi asigura apă de băut, fiindcă hrana i-o aduceau zilnic corbii. Dar când pârâul a secat din cauza secetei, Domnul i-a poruncit să plece în orașul Sarepta, nu departe de Sidon și Tyr (la jumătatea distanței dintre ele): acolo va întâlni o femeie văduvă, care-l va hrăni. O dată ajuns aproape de poarta cetății, a văzut o femeie trudită care aduna vreascuri. Întrucât Domnul i-a arătat că aceasta era cea care urma să-i asigure hrana, proorocul s-a apropiat de ea, i-a dat binețe și a rugat-o să-i dea puțină apă de băut. După ce femeia plecase să-i aducă ce a cerut, proorocul a rechemat-o, poruncindu-i să vină și cu o bucată de pâine. Ea s-a jurat că nu mai avea în casă decât o mână de făină și puțin untdelemn și tocmai plecase să adune vreascuri, ca să coacă pentru fiul ei o pâine. A adăugat apoi că, după ce o mâncau, nu le mai rămânea decât să moară de foame, deoarece altceva nu mai aveau. Atunci proorocul i-a zis: „Nu te teme și nădăjduiește că totul va fi bine! Fă-mi mai întâi mie un dumaticat de pâine și adu-l încoace. Îți prezic că făina din vasul tău nu va scădea și untdelemnul din ulcior nu se va împuțina până când va da Domnul ploaie pe pământ!” Așa i-a vorbit proorocul și femeia a intrat în casă, făcând ceea ce îi spusese el. De atunci încolo, și femeia,

² Zeul fenician al Soarelui și stăpânul cerului (identificat cu babilonianul Enlil) se confundă aici cu mai ilustrul său fiu Baal Melkart, al cărui cult, larg răspândit în lumea semitică, a fost introdus în Israel de soția lui Achab.

³ Providențialul prooroc se numește Ilie, iar pâișul din care bea apă, Cherit (*Cartea a treia a Regilor*, XVII, 1-8).

480

și fiul ei, și proorocul au avut cu ce să se îndestuleze și nici unul n-a îndurat vreo lipsă până la încetarea secetei. Absența ploilor o pomenește și Menandru, care, istorisind faptele lui Ithobal, scrie următoarele: „În timpul domniei sale a bântuit o mare secetă, care a durat din luna Hyperberetaios⁴ a unui an până la celălalt Hyperberetaios al anului următor. După ce a înălțat rugi fierbinți lui Dumnezeu, a urmat o ploaie cu fulgere puternice. El a întemeiat orașele Botrys în Fenicia și Auza în Libya.” Astfel menționează Menandru seceta din vremea lui Achab (căci pe atunci a domnit și Ithobal asupra tyrienilor).

3. Când femeii despre care am spus mai înainte că-l hrănea pe prooroc i s-a îmbolnăvit fiul atât de rău încât nu mai sufla deloc și părea mort, ea a început să-l bocească și să se lovească cu palmele, a scos un vaiet dureros și a pus nenorocirea pe seama venirii proorocului, învinuindu-se singură de păcatul ce a adus după el pieirea copilului. Proorocul i-a cerut să-și păstreze cumpătul și să i-l dea pe fiul ei, fiindcă îl va primi înapoi viu. După

ce l-a primit, l-a dus în foișorul unde-și avea locuința și l-a pus pe patul său. I-a strigat Domnului că nu merită o asemenea răsplată femeia care îl găzduia și îngrijea. L-a rugat apoi pe Dumnezeu să-i redea copilului viața. Domnul s-a milostivit de nefericita mamă și, ca să-i dovedească că nu-i trimisese proorocul spre nenorocul ei, i-a reînviat copilul când nimeni nu se mai aștepta la așa ceva. Mama i-a mulțumit proorocului și a mărturisit că acum recunoaște pe față faptul că el vorbea în numele Domnului.

4. La puțină vreme după aceea, proorocul s-a dus la regele Achab ca să-i vestească sosirea ploilor, îndeplinind astfel voința Domnului. O mare foamete bântuia atunci în întreaga țară, încât lipsuri cumplite duceau nu numai oamenii, ci chiar și caii și vitele celelalte, care nu aveau ce să mai pască pe pământul secătit de secetă. Regele l-a chemat pe mai-marele curții, Obedias, și i-a poruncit să se ducă până unde curgeau izvoare și pâraie și, dacă găsea acolo niscaiva iarbă, s-o cosească și s-o aducă, servind drept nutreț vitelor. Așijderea a trimis soli pe tot cuprinsul țării, să-l caute pe proorocul Elias, dar aceștia n-au dat de urma lui. Achab i-a cerut lui Obedias să-l însoțească. Au pornit, așadar, la drum, împărțindu-și între ei țara, s-o cutreiere: unul a mers pe un

Denumire siro-macedoneană a lunii octombrie din calendarul romanic.

481

drum, celălalt pe alt drum. Odiñoară, când regina Iezabel hotărâse să ucidă proorocii, Obedias a apucat să ascundă o sută dintre ei în peșteri subpământene, hrănindu-i numai cu apă și pâine. De îndată ce se despărțise de rege, Obedias l-a întâlnit pe profetul Elias și, aflând cine era, a căzut cu fața la pământ înaintea lui. Proorocul i-a cerut să se ducă la rege și să-l anunțe că el va veni acolo în curând. Drept răspuns, Obedias i-a zis: „Ce rău ți-am făcut că mă trimiți acum la cel care te-a căutat pe toată fața pământului, vrând să te dea pe mâna gădelui său? Oare nu știi că n-a mai rămas nici un loc unde Achab să nu fi trimis un sol ca să te prindă și să te aducă degrabă, în vederea uciderii tale? Acum mă tem — a adăugat el — că după ce Dumnezeu ți se va fi arătat, tu vei pleca în altă parte, iar eu voi primi pedeapsa cu moartea fiindcă n-am îndeplinit porunca regelui și n-am putut să dau de urma ta, cutreierând pământul. Te rog, așadar, să mă scoți din impas și să te gândești la faptul că m-am străduit să-ți arăt bunăvoința mea când am salvat de la piere o sută de prooroci, toți ceilalți fiind căsăpiți de Iezabela, căci eu îi hrănesc și acum pe ascuns!” Dar proorocul i-a spus lui Obedias că poate să plece fără teamă la regele său, legându-se prin jurământ să se arate lui Achab în aceeași zi.

5. După ce Obedias i-a indicat regelui locul de întâlnire cu Elias, Achab a ieșit în întâmpinarea proorocului și, plin de mânie, l-a întrebat dacă el era cel ce a adus nenorocirea asupra poporului evreu, prin seceta pe care a stârnit-o. Fără să-l lingușească deloc, acesta i-a răspuns că el și neamul lui poartă vina tuturor nenorocirilor, fiindcă au adus în țară zeii străini, cărora li se închină, în vreme ce l-au părăsit pe Domnul lor, singurul Dumnezeu adevărat, și nu se mai sinchisesc de el. I-a cerut acum să plece și să adune pe muntele Cârmei întregul popor, chemându-i pe proorocii soției sale⁵, oricât de mulți ar fi ei, precum și pe preoții săi din dumbrava sacră⁶, în număr de patru sute. Atunci când pe muntele amintit mai înainte, la porunca regelui, s-au strâns toți bărbații,

⁵ „Cei patru sute de prooroci ai Așerei, care mănâncă la masa Izabelei (*Cartea a treia a Regilor*, XVIII, 19). „Așera” era stâlpul făcut din lemn sfințit în cinstea Astartei, zeița feniciană a procreației și fecundității. Și Solomon a cinstit această divinitate sidoniană.

⁶ Achab a ridicat în Samaria un jertfelnic în templul lui Baal, înconjurat de o pădure sfântă (*Cartea a treia a Regilor*, XVI, 32).

482

împreună cu soțiile lor, Elias a pășit în mijlocul mulțimii și a zis: „Cât timp veți mai sta în cumpănă până să hotărâți ce fel de viață alegeți? Dacă credeți că Domnul strămoșilor este adevăratul și singurul nostru Dumnezeu, urmați-l pe el și poruncile sale; dacă însă socotiți că nu mai e bun de nimic și găsiți de cuviință să vă închinați zeilor străini, atunci urmați calea acestora!” Întrucât mulțimea n-a dat nici un răspuns, Elias le-a propus să pună la încercare puterea zeilor străini și a Domnului său, în pofida faptului că el era singur și proorocii în număr de patru sute, primind un juncan pe care să-l înjunghie și să-l așeze pe lemne, fără să facă însă focul. Ceilalți vor proceda la fel și-și vor chema zeii să aprindă lemnele. Din acest fapt va reieși care este adevăratul Dumnezeu. Propunerea lui fiind acceptată, Elias a cerut ca mai întâi proorocii să-și aleagă victima și s-o pregătească de jertfă, invocându-și apoi zeii. Deoarece nici rugile, nici invocațiile n-au dat roadele așteptate de proorocii care aduceau jertfa, Elias i-a luat în derâdere, îndemnându-i să strige mai tare la zeii lor: poate că erau plecați de acasă, poate că dormeau. De dimineață și până la amiază s-au străduit ei în felul acesta și, după datina lor strămoșească, se înțepau cu săbiile și lănciile proprii. Cum a fost adus și juncanul său pentru jertfă, Elias a poruncit celorlalți să se tragă deoparte și a rugat mulțimea să se apropie, stând de veghe ca nu cumva să dea el foc lemnelor pe ascuns. Când oamenii s-au apropiat, a luat douăsprezece pietre, după numărul semințiilor poporului evreu, apoi a ridicat din ele jertfelnicul, săpând împrejurul lui un șanț adânc. A așezat deasupra altarului lemnele tăiate, a poruncii să se toarne peste jertfelnic cofe atât de pline cu apă de izvor încât dădeau pe din afară, șanțul împrejmuitor umplându-se astfel cu apă în întregime. După aceste pregătiri, a început să-l roage pe Dumnezeu, căruia i-a strigat să-și arate fățiș puterea față de poporul său rătăcind de multă vreme pe căi greșite. În timp ce vorbea, deodată s-a pogorât focul din cer, în văzul mulțimii, a căzut pe altar și a mistuit jertfa, împreună cu apa din jur, lăsând locul uscat.

6. Când au văzut această minune, israeliții au căzut cu fața la pământ și s-au rugat Domnului unic, pe care l-au numit cel mai mare și singurul Dumnezeu adevărat, în vreme ce pe ceilalți i-au proclamat închipuiri deșarte și prostești ale oamenilor. I-au prins apoi pe falșii profeți și i-au ucis, așa cum le-a poruncit Elias. El

483

l-a îndemnat apoi pe rege să plece acasă, să se ospăteze bine, fără să-și mai facă alte griji: în curând se va convinge singur că vine ploaia. Achab s-a îndepărtat, iar Elias s-a suit în vârful Carmelului, s-a așezat pe pământ, și-a atins genunchii cu fața și i-a poruncit ucenicului său să se urce pe o stâncă înaltă, având vederea spre mare, ca să-l prevină de îndată ce va vedea norii de ploaie. Dar cerul era încă senin și curat. Ucenicul s-a dus și s-a întors în repetate rânduri cu știrea că nu a zărit nimic. A șaptea oară, a revenit și i-a spus proorocului că a deslușit pe cer o pată neagră, nu mai mare decât urma unui picior omenesc. La auzul acestor vorbe, Elias și-a trimis ucenicul la Achab, spre a-i cere să plece degrabă spre oraș, mai înainte ca norii să deschidă zăgazul ploilor. Regele s-a îndreptat numaidecât spre Iesraela. N-a trecut mult timp și văzduhul s-a întunecat, acoperindu-se de nori, s-au dezlănțuit vânturi năprasnice și au adus o ploaie torențială. Purtat de duhul Domnului, proorocul a însoțit carul regelui până ce a ajuns în Iesraela, orașul Izarei.

7. Când Iezabela, soția lui Achab, a auzit de minunile făcute de Elias și de căsăpirea proorocilor ei, s-a mâniat și i-a trimis soli care să-i dea vestea că va fi ucis la rândul lui, așa cum i-a ucis el pe profeți. Speriat de amenințare, Elias a fugit în orașul Bersubee (care se află la capătul ținutului seminției lui Iuda, lângă Idumeea) și, lăsându-și ucenicul acolo, s-a dus singur mai departe în pustiu. El își ruga moartea (căci, nesocotindu-se mai bun decât părinții săi, după moartea acestora nu mai ținea la propria lui viață). S-a culcat sub un copac și a adormit. Trezit de o furtună nevăzută, când s-a sculat, a găsit în preajma lui pâine și apă. După ce a mâncat și a băut, hrana i-a dat puteri noi. Elias a plecat mai departe spre muntele Sinai⁷, locul unde se zice că Moise a primit legile de la Dumnezeu. Acolo a dat peste o peșteră adâncă, a intrat și s-a adăpostit în interiorul ei. Deodată, un glas, tăinuind pe cel căruia îi aparținea, l-a întrebat de ce a părăsit orașul venind aici. Elias a răspuns: fiindcă i-a ucis pe proorocii zeilor străini și a convins poporul că nu există decât un singur Dumnezeu, cel pe care l-a cinstit de la început, iar pentru fapta lui, soția regelui caută să-i dea pedeapsa cu moartea. Apoi, același glas i-a poruncit să iasă a doua zi sub cerul liber (așa va afla ce anume avea de

⁷ în *Biblie*, țința proorocului Ilie este Muntele Horeb (*Cartea a treia a Regilor, XIX*,»).

484

făcut). Când a părăsit peștera, la ivirea zorilor, a simțit un cutremur puternic și a zărit un foc orbitor. S-a lăsat o liniște deplină, apoi glasul Domnului l-a îndemnat să nu se sperie de nimeni (căci nici un dușman n-o să-i facă vreun rău). După aceea, i-a poruncit să se întoarcă acasă și să-l ungă rege peste poporul său pe Iehu⁸, fiul lui Nemessaeus, să-l proclame rege peste sirienii din Damasc pe Azael, iar pe Elissaeus din orașul Abela să-l facă prooroc în locul lui. Astfel, nelegiuții din mijlocul poporului vor fi uciși pe de o parte de Iehu, pe de altă parte de Azael. Auzind aceste cuvinte, Elias s-a întors în țara evreilor, unde l-a întâmpinat Elissaeus, fiul lui Saphatus, care era împreună cu alții, având douăsprezece perechi de boi înjugați la pluguri. Cum a dat de el, și-a aruncat deasupra lui mantia. Elissaeus a început numaidecât să proorocească, părăsindu-și boii în brazdă, și l-a urmat pe Elias. A cerut însă voie acestuia să-și îmbrățișeze părinții înainte de plecare. Cu dezlegarea acestuia, și-a luat rămas bun de la ai săi și, cât timp a trăit Elias, l-a urmat ca ucenic și slujitor. Așa s-au petrecut lucrurile cu acest prooroc.

8. Un anume Nabuth din orașul Izara avea o vie în imediata apropiere a curții regelui. Acesta l-a rugat ca, la prețul care îi convine lui, să-i dea lui via învecinată, pentru ca, unită cu averea lui, să intre sub o singură stăpânire. Dacă nu vroia să ia bani, era liber să-și aleagă oricare din viile regale, după propriul său plac. Dar Nabuth s-a ferit să cadă la învoială cu dânsul, spunându-i că era hotărât să culeagă singur roadele viei pe care o primise moștenire de la părintele său. Împotrivirea aceasta l-a mâhnit pe rege, care s-a simțit jignit de faptul că învoiala lui n-a fost primită, refuzând să se spele și să mănânce ceva. Soția lui, Iezabela, l-a întrebat de ce era întristat și n-a vrut nici să se îmbăieze, nici să se ospăteze. Regele i-a povestit cât de îndărătnic a fost Nabuth și cum, în pofida faptului că vorbise prietenește și aproape că-și înjosise demnitatea, fusese batjocorit pentru că propunerea nu i-a fost primită. Regina l-a îndemnat să nu mai fie așa de abătut, ci să-și alunge supărarea, redând trupului său obișnuitele îngrijiri zilnice. Va avea ea grijă ca Nabuth să-și primească pedeapsa cuvenită. În numele lui Achab, a trimis fruntașilor israeliți scrisori prin care le cerea să introducă o zi de post și să cheme poporul Cel de-al zecelea suveran al Regatului Israel (842-814 î.e.n.), care a persecutat cultul lui Baal, masacrându-i pe preoții lui.

485

la adunare, în care să i se asigure lui Nabuth un loc de cinste (fiindcă era de neam ales). Trebuiau să găsească trei bărbați înzestrați cu mult curaj ca să depună mărturie împotriva lui Nabuth, susținând că l-a hulit pe Dumnezeu și pe rege și după aceea să-l bată cu pietre și să-l înlăture dintre cei vii. Nabuth a fost într-adevăr învinuit pe nedrept, așa cum ceruse regina în scrisoare, că-l hulise pe Dumnezeu și pe Achab, fiind bătut cu pietre și ucis de mulțime. Cum a primit vestea bună, Iezabela s-a și înfățișat regelui și i-a spus că de acum încolo poate să-și însușească via lui Nabuth pe degeaba. Fără să-și mai strunească bucuria, Achab a sărit din patul său și s-a dus să vadă via lui Nabuth. Cuprins de mânie, Dumnezeu l-a trimis pe Elias la ogorul lui Nabuth, ca să-l întâlnească pe rege și să-i ceară socoteală pentru că l-a ucis pe stăpânul terenului, ca să devină pe nedrept proprietarul moștenirii. Când s-a ivit Elias, regele l-a întrebat ce avea să-i spună (fiindcă-i era rușine să fie prins asupra faptului tocmai când păcătuia). Elias i-a răspuns astfel: Chiar în locul unde leșul lui Nabuth a fost mâncat de câini, va fi vărsat sângele lui și al soției sale și întregul său neam va pieri, fiindcă a cutezat să comită mârșăvia ca, batjocorind legea, să-și ucidă concetățeanul. Atunci, Achab a fost cuprins de remușcări, s-a îmbrăcat peste

trup în sac și s-a abținut de la mâncare, recunoscându-și vina. Ci Dumnezeu l-a iertat și, prin intermediul proorocului, l-a vestit că pedeapsa nu-l va lovi pe el cât mai avea de trăit, fiindcă își regretă purtarea, ci abia în timpul domniei fiilor lui Achab, amenințările sale se vor adevăra.

CAPITOLUL XIV

1. Pe vremea când lui Achab i s-au întâmplat aceste lucruri, fiul lui Adad¹, regele sirienilor și al Damascului, a strâns toate

¹ Ben-Hadad (Bar-Hadad) II, fiul lui Ben-Hadad I, suveranul regatului arameic, cu capitala la Damasc (860-843 î.e.n.), adversarul lui Achab. 486

L

trupele țării sale, și-a luat drept aliați treizeci și doi de prinți de dincolo de Eufrat și a mășlăuit împotriva lui Achab. Fiindcă nu avea o oaste la fel de puternică, acesta n-a cutezat să-l înfrunte într-o bătălie, strângând în orașe întărite pe toți locuitorii țării sale, și a rămas el însuși în Samaria: zidurile sale păreau atât de puternice, încât străpungerea lor părea cu neputință. Regele Siriei s-a îndreptat cu trupele sale spre Samaria, pe care a împresurat-o cu oastea și a supus-o asediului, trimițându-și crainicul la Achab, cu cererea de a-i primi soli, spre a afla de la aceștia ce anume dorea de la el. Regele s-a arătat de acord să-i primească și, după sosirea lor, solii i-au spus, în numele propriului suveran, că averile, copiii și soțiile sale trebuie să fie ale lui Adad. Dacă el primește această condiție și-i îngăduie să ia tot ce pofteste, atunci el însuși va retrage oastea din jurul orașului și va ridica asediul. Achab a poruncit solilor să se întoarcă la regele lor și să-i comunice că el și toți ai săi sunt la dispoziția lui Adad. După ce i-au transmis mesajul, regele și-a trimis încă o dată solii, să-i spună lui Achab că, de vreme ce a recunoscut că toate îi aparțin, să îngăduie a doua zi pătrunderea în oraș a trimișilor săi, care să cotrobăiască palatul regal, precum și casele prietenilor și rudelor, permițându-le să ia cu ei ceea ce li s-a părut mai bun și să lase ce le-a displicut. Indignat de cea de-a doua solie a regelui sirienilor, Achab și-a strâns poporul laolaltă și i-a zis: „Că din dorința lui de a-și salva supușii și pacea, el și-a dat soțiile și copiii pe mâinile dușmanului, renunțând în favoarea lui la toate avuțiile sale. Cu aceste cereri și-a trimis sirianul prima lui solie. „Dar acum el are pretenția să-și trimită slujitorii să ne scotocească toate casele și să nu mai lase nici un lucru de preț în stăpânirea noastră. E limpede că el urmărește să ne provoace la luptă, fiindcă știe că, de dragul vostru, sunt gata să-i dau avuțiile mele, dar nu pot să dispun de ceea ce vă aparține, pregătind în felul acesta pretextul dezlănțuirii ostilităților. Eu voi face însă așa cum vreți voi!” Poporul l-a îndemnat să nu accepte propunerile de supunere, ci să le respingă, înarmându-se de război. Achab a lăsat solii să plece, ducând regelui lor răspunsul că primește să îndeplinească prima cerere, ca să asigure liniștea poporului, fără să se împace cu cea de-a doua.

2. Cum a primit neplăcuta veste, Adad și-a dat frâu liber mâniei și i-a trimis lui Achab o a treia solie, cu amenințarea că va înălța în jurul orașului un val mai înalt decât zidurile de

487

apărare, pe care le socotea jalnice, iar pentru asta era de ajuns ca fiecare oștean să aducă un pumn de țărână. Astfel își vădea regele mulțimea trupelor și groaza pe care o răspândeau ele. Achab i-a răspuns că mândria armelor era deșartă, mai prețioasă fiind izbânda în luptă. Regele benchetuaia împreună cu cei treizeci și doi de prinți, aliații lui, când s-au întors solii, și i-au adus răspunsul. Adad a poruncit numaidecât ca în jurul orașului să se construiască un val de pământ și palisade și nici o lucrare privitoare la asediu să nu fie lăsată deoparte. În timpul acestor pregătiri, Achab și întregul său popor au fost cuprinși de frică. Și-au recăpătat încrederea și au alungat teama de îndată ce a venit la ei un prooroc care le-a spus că Domnul va da pe mâna lor zecile de mii de dușmani. Când regele l-a întrebat prin cine vor obține ei izbânda, proorocul i-a răspuns: „Prin fiii căpeteniilor de peste ținuturi, doar că trebuie să-i conduci chiar tu, fiindcă sunt lipsiți de experiență!” Achab i-a chemat pe fiii căpeteniilor (numărul lor s-a ridicat la două sute treizeci și doi) și, când a aflat că sirienii benchetuiiau și petrecerea lor era în toi, a deschis poarta tinerilor, lăsându-i să iasă din cetate. De îndată ce iscoadele au vorbit regelui despre ei, Adad a trimis în întâmpinarea tinerilor gârziile, cu următoarea poruncă: dacă veneau să se războiască, să fie aduși la el în lăntuiți; dacă însă veneau cu gânduri pașnice, să fie tratați la fel. În timp, Achab și-a pregătit de luptă întreaga oaste în interiorul orașului. Fiii căpeteniilor s-au ciocnit cu gârziile, măcelărindu-i pe unii, iar pe ceilalți i-au pus pe fugă și i-au urmărit până în tabără. Când a văzut izbânda lor, regele israeliților a poruncit ca toate trupele să se năpustească asupra vrăjmașilor. Atacați prin surprindere, sirienii s-au împrăștiat. Fiindcă nu se așteptau ca oastea să năvălească în afara orașului, atacul i-a găsit nepregătiți și neînarmați, fără armurile lor, așa că au fugit din tabără, regele însuși scăpând teafăr mulțumită iuțelii caiilor săi. Achab i-a urmărit multă vreme pe sirieni și i-a răpus pe mulți dintre ei. Apoi a jefuit tabăra dușmană (care era ticsită de bogății, iar aurul și argintul se găseau din belșug) și, capturând carele de război și caii lui Adad, s-a întors apoi în oraș. Dar

proorocul l-a sfătuit pe Achab să-și țină trupele bine înarmate, fiindcă în anul următor regele sirienilor va porni într-o nouă expediție împotriva lui, înfruntându-l iarăși pe Achab.

488

3. Cum s-a văzut în siguranță, împreună cu tot ce a mai putut salva din oastea lui la terminarea bătăliei, Adad s-a sfătuit cu prietenii săi, cum să pornească iarăși un război împotriva israeliților. Aceștia n-au fost de părere să lupte cu ei în munți, fiindcă acolo era mai puternic Dumnezeu lor. Domnul îi ajută să triumeze în asemenea locuri și de aceea au ieșit israeliții biruitori; de astă dată; potrivit spuselor lor, ei se vor dovedi cei mai tari dacă bătălia urma să se dea în vale. Apoi povața lor a fost ca să îngăduie prinților, cu care se aliase în război, să se întoarcă acasă, dar trupele să rămână în preajma lui Adad, urmând să fie înlocuiți de propriii satraپی. Pierderile suferite de trupele sale, carele de război și caii, trebuiau să fie acoperite de el în țara lui. Această povață a fost pe placul lui Adad, care și-a înarmat și instruit oastea, numaidecât, așa cum se cuvenea.

4. La sosirea primăverii, a pornit cu trupele sale împotriva israeliților și, când a ajuns la un anume oraș (care se numea Apheca), și-a așezat tabăra într-o câmpie întinsă. Achab și-a adus oastea în întâmpinarea lui, punându-și tabăra în imediata apropiere, în comparație cu trupele vrăjmașilor, oastea lui era mai puțin numeroasă. Proorocul a venit din nou la el și i-a spus lui Achab că Dumnezeu îi va dărui victorie ca să dovedească faptul că, în pofida părerii sirienilor, puterea lui nu era mai mică în câmpie, decât la munte. Vreme de șapte zile, ambele oști au stat liniștite față în față. În ultima din aceste zile, la ivirea zorilor, dușmanul s-a așezat în ordine de bătaie. Achab și-a înarmat, la rândul lui, trupele. Taberele s-au ciocnit, s-a dezlănțuit o luptă crâncenă și ostile dușmane au rupt-o la fugă, suferind grele pierderi în timpul hărțuirii lor. Cei mai mulți au fost răpuși de roțile carelor de război sau de tovarășii lor de luptă, puțini fiind cei ce și-au găsit scăparea la Apheca, aflată în stăpânirea lor. Chiar și acolo au pierit douăzeci și șapte de mii de oameni, zidul de apărare prăbușindu-se peste ei. În afara acestora, au mai căzut pe câmpul de luptă o sută de mii de oșteni. Adad, regele sirienilor, ^a fugit împreună cu slujitorii lui cei mai credincioși și s-a ascuns într-o cămară subpământeană. Însoțitorii lui i-au spus că regii israeliților erau mărinoși și îndurători și trăgeau nădejdea să obțină grațierea lor de către Achab, dacă îl vor implora cu solemnitate. Au cerut voie lui Adad să plece, și el le-a dat dezlegarea pe loc. Slujitorii și-au încins saci peste coapsele lor, și-au

489

înfașurat frânghii în jurul capului (după străvechea datină a sirienilor atunci când cereau îndurare) și s-au dus la Achab, ru-gându-l să cruțe viața lui Adad: pentru această faptă bună, ei îi vor păstra o veșnică recunoștință. Regele le-a spus că-l hiritisește pentru faptul că a scăpat teafăr și n-a pățit nici un necaz în bătălie, făgăduind să-l primească cu cinste și prietenie, ca și cum ar fi fratele său. După ce au obținut de la el jurământul că lui Adad nu i se va întâmpla vreo neplăcere când își va face apariția, slujitorii l-au scos pe rege din casa unde stătea ascuns, aducându-l până la Achab într-un car. El s-a prosternat înaintea acestuia. Achab i-a întins mâna dreaptă, l-a urcat în carul său, l-a îmbrățișat și i-a cerut să-și recapete calmul, căci nu-l pândea nici un rău. Adad i-a mulțumit lui Achab și a promis că nu va da uitării, cât timp va mai trăi, binele pe care i l-a făcut. Apoi a făgăduit că va restitui israeliților orașele pe care regii de dinaintea lui le-au cucerit și că drumul către Damasc va fi deschis pentru Achab, la fel cum a fost Samaria la îndemâna părinților săi. Legământul l-au pecetluit amândoi printr-un jurământ și, oferindu-i multe daruri lui Adad, Achab l-a lăsat să se întoarcă în regatul lui. Așa s-a încheiat războiul lui Adad, regele sirienilor, împotriva lui Achab și a israeliților.

5. A venit atunci proorocul numit Michaeas la un israelit, și i-a cerut să-l lovească la cap: aceasta era dorința lui Dumnezeu. Fiindcă acela nu s-a îndurat să o facă, proorocul i-a prezis că va fi sfâșiat de un leu, deoarece nu l-a ascultat pe Dumnezeu. Așa s-a întâmplat cu omul acela și proorocul a adresat altuia aceeași rugămintă. După ce omul l-a lovit zdravăn, rănindu-l la cap, iar el și-a oblojit creștetul, proorocul s-a dus la rege și i-a spus că se luase la hartă și că fusese însărcinat de comandantul său să păzească un prizonier. Deoarece acesta a fugit, el s-a temut să nu fie executat de comandantul său: întrucât lăsase prizonierul să scape, pedeapsa cu moartea era ceea ce i se cuvenea. Când Achab i-a zis că-și merită pe drept osânda, proorocul și-a scos legătura din creștet, astfel ca regele să-și dea seama că era Michaeas. El a recurs la acest șiretlic pentru ca să se slujească de vorbele lui Achab. Ca atare, i-a spus următoarele: „Fiindcă ai dat drumul din mâinile tale, nepedepsit, unui om blestemat de Dumnezeu, Domnul te va pedepsi făcând ca tu să pieri prin mâna lui Adad și poporul tău să fie răpus de oastea lui!” Mânios din cale-afara

490

pe prooroc, Achab a poruncit ca el să fie zvârlit în închisoare. S-a întors la palatul său, foarte tulburat de cuvintele lui Michaeas.

CAPITOLUL XV

1. Așa îi mergeau treburile lui Achab. Acum mă întorc la Iosaphat¹, regele Hierosolymeii. Acesta și-a mărit regatul prin aducerea trupelor proprii nu numai în cetățile popoarelor subjugate, ci a instalat garnizoane și în orașele seminției lui Efraim, care fuseseră cucerite de bunicul său, Abia, de la Ieroboam, rege peste zece triburi. Dumnezeu s-a arătat binevoitor și milostiv, fiindcă a fost drept și cucernic și a căutat să facă în fiecare zi numai lucruri pe placul Domnului. Toți regii din jurul lui îl onorau prin darurile lor, astfel că el și-a agonisit o mare bogăție și o glorie strălucitoare.

2. În al treilea an al domniei sale, Iosaphat i-a chemat la el pe fruntașii regiunilor, împreună cu preoții, și le-a poruncit să cutreiere țara, spre a întreba din oraș în oraș, întregul său popor, despre legile lui Moise, învățându-l să le urmeze și, cu multă râvnă, să-l cinstească pe Dumnezeu. Toată mulțimea a fost atât de bucuroasă încât nu avea altă preocupare și nu îndrăgea altceva decât supunerea față de legi. Vecinii lui Iosaphat au continuat să-l respecte și au păstrat legăturile de pace. Filistenii îi plăteau un anumit tribut, iar arabii îi trimiteau an de an câte trei sute șazeci de miei și tot atâția iezi. A luat măsuri de apărare a marilor orașe, pe altele le-a întărit deopotrivă, trupele și le-a pregătit și înarmat în vederea confruntării cu dușmanul. Din partea seminției lui Iuda, oastea lui primea trei sute de mii de ostași aleși, căpetenia lor fiind Ednaeus. Două sute de mii de oșteni aveau în subordinea Cel de-al patrulea suveran al Regatului Iuda, fiul și urmașul lui Asa, a domnit între anii 867-864 î.e.n.

491

lui Ioannes, care era comandant și peste două sute de mii de pedestrași-arcași din seminția lui Beniamin. Altă căpetenie, numita Ochobatus, dispunea de o sută și optsprezece mii de oșteni înzestrați cu armament greu, supuși regelui, în afară de garnizoanele din locurile întărite.

3. Pe fiul lui, Ioram, l-a căsătorit cu Gotholia², fiica lui Achab, rege peste zece seminții. Când s-a dus, curând după aceea, în Samaria, Iosaphat a fost bine primit de Achab, care i-a ospătat din belșug pe însoțitorii lui, oferindu-le pâine, vin și carne, apoi l-a rugat să încheie alianță cu el împotriva regelui sirienilor, ca să recucerească de la el orașul Aramatha din ținutul Galadena, răpit cândva tatălui său. Iosaphat i-a promis sprijinul său (oastea lui nefiind mai mică decât a celui alt) și și-a chemat trupele din Hierosolyma la Samaria. Amândoi regii au ieșit în afara orașului și, după ce s-au așezat pe un tron propriu, fiecare a plătit solda oștenilor săi. Între timp, Iosaphat a poruncit să fie chemați niște prooroci, spre a fi întrebați dacă expediția împotriva sirienilor se va desfășura sub auspicii favorabile. Vreme de trei ani, Achab trăise în pace cu sirienii, din ziua când el îi lăsase să plece din captivitate.

4. Achab și-a chemat proorocii, în număr de patru sute, și le-a cerut să-l întrebe pe Dumnezeu dacă oastea lui va obține victoria asupra lui Adad, cucerind orașul pentru care pornește acest război. Deoarece proorocii l-au sfătuit să întreprindă această expediție (căci el îi va birui pe sirieni ca și mai înainte, luându-i prizonieri), Iosaphat a bănuit că aceștia erau niște falși profeți și l-a întrebat pe Achab dacă nu avea la îndemână și un prooroc al lui Dumnezeu, de la care să afle viitorul cu deplină siguranță. Achab i-a răspuns că mai avea unul singur, pe care el îl ura, fiindcă îi prezisese că va fi înfrânt de regele sirienilor și ucis. De aceea îl și ținea acum închis în temniță: se numea Michaeas, fiul lui Jembleus. Fiindcă Iosaphat a stăruit pe lângă el să-l aducă, Achab și-a trimis famenul să-l aducă pe Michaeas. Pe drum, famenul i-a spus că toți ceilalți prooroci au prezis victoria regelui. Michaeas l-a asigurat că nu-și putea permite să atribuie Domnului minciuni, ci va spune ceea ce i-a destăinuit Dumnezeu

² Athalia, mama lui Ohozia și protagonista tragediei lui Racine, care-i poartă numele.

492

despre soarta regelui. Când a ajuns la Achab, acesta l-a implorat să dea glas adevărului. Proorocul i-a zis că Dumnezeu i-a arătat pe israeliți cum fugeau urmăriți de sirieni, risipindu-se prin munți, la fel ca turmele care nu mai aveau păstori. A mai adăugat că Domnul vroia să-l facă să înțeleagă că toți vor scăpa teferi, el fiind singurul care va cădea în bătălie. Ca urmare a vorbelor rostite de Michaeas, Achab i-a grăit lui Iosaphat astfel: „Oare n-am spus eu puțin mai înainte că omul ăsta îmi vrea răul și că proorocește mereu împotriva mea?” Michaeas i-a răspuns că datoria lui era să dea ascultare tuturor cuvintelor Domnului, falșii profeți fiind cei ce-l îndeamnă să plece la război, cu speranța izbânzii, chiar dacă îl așteaptă moartea pe câmpul de luptă. Regele a căzut pe gânduri, dar Sedechias, unul dintre falșii profeți, a venit și l-a îndemnat să nu țină seamă de Michaeas, căci nimic din ceea ce spune nu-i adevărat. Ca dovadă în sprijinul său l-a luat pe proorocul Elias, care, oricum, putea să prezică viitorul mai bine decât Michaeas. El a zis: „Acela ți-a proorocit că în via lui Nabuth, din preajma orașului Izara, câinii îți vor linge sângele regesc, așa cum au lins sângele lui Nabuth, care a fost lovit cu pietre de poporul ațâțat de tine. E limpede că Michaeas ăsta minte, căci cutează să-l contrazică pe un prooroc mai bun decât el, susținând că vei muri în următoarele trei zile! Să dea dovada că e un prooroc adevărat și că suflul divin sălășluiește într-însul! N-are decât să-mi înțepenească brațul cu care îl voi lovi peste obraz, așa cum Jadon a înțepenit brațul drept al regelui Ieroboam, atunci când acesta a vrut să-l prindă. Sunt convins că ai auzit de această întâmplare!” Deoarece Sedechias l-a lovit pe Michaeas fără să pătească nimic, Achab s-a lecutit de teamă, pornind vitejește cu trupele sale împotriva sirienilor. Biruitoare a ieșit, după cum cred eu, soarta, care l-a făcut să aibă mai multă încredere în falșii profeți decât în cel adevărat, pentru că ursita lui să se îndeplinească fără ocol. Sedechias și-a făcut niște coarne de fier și i-a explicat lui Achab că Dumnezeu i-a prezis prin ele nimicirea Siriei. Când însă Michaeas a proorocit că peste puține zile Sedechias va fugi din cămară în cămară, căutându-și o ascunzătoare, spre a scăpa de pedeapsa cuvenită pentru minciunoasa-i profeție, regele a poruncit ca el să fie dus lui Achamon, căpetenia orașului lui, ca să fie zvărlit în temniță, unde să nu i se mai dea nimic altceva în afară de pâine și apă.

493

5. Așadar, Achab și Iosaphat, regele Hierosolymeii, au pornit cu trupele lor, mărșăluind spre Aramatha, în ținutul Galaadului. Cum a aflat de această expediție, regele sirienilor a venit cu oastea în întâmpinarea lor, așezându-și tabăra nu departe de Aramatha. Achab și Iosaphat s-au înțeles ca primul să-și scoată straietele regești și regele Hierosolymeii să poarte în timpul luptei veșmintele lui Achab, ca să zădărnicească născocirea lui Michaeas.

Soarta l-a găsit însă și fără însemnele sale. Căci Adad, regele sirienilor, poruncise căpeteniilor sale să nu ucidă pe nimeni în afară de regele israeliților. La începutul bătăliei, sirienii l-au văzut pe Iosaphat, care stătea în fața oștirii, și, convinși că ele era Achab, s-au năpustit asupra lui. L-au înconjurat, dar, după ce s-au apropiat, și-au dat seama că nu era el Achab, așa că toți au dat înapoi. Deși lupta a durat de la răsăritul soarelui și până seara, având victoria de partea lor, sirienii n-au ucis pe nimeni, așa cum le poruncise regele lor. Au căutat să-l omoare doar pe Achab, fără să-l găsească nicăieri. Un paj al regelui Adad, numit Aman, și-a încordat arcul împotriva dușmanului, săgeata lui pă-trunzându-i prin încheietura armurii, până în plămân. Achab a căutat să ascundă trupelor sale nenorocirea care îl lovise, de teamă că aceștia o vor lua la fugă. Apoi a poruncit vizitiului său să retragă cariile și să-l scoată din luptă, fiindcă fusese grav rănit. În pofida suferinței sale cumplite, regele a rămas în carul de război până la asfințitul soarelui, când și-a pierdut cunoștința și a murit.

6. La sosirea nopții, oastea siriană s-a retras în tabăra ei, dar, aflând de la un crainic vestea morții lui Achab, ea s-a întors acasă. Leșul lui Achab a fost dus la Samaria, unde a fost înmormântat. Când a fost spălat la un izvor din Izara carul său (care era stropit de sângele regelui), s-a adevărit prezicerea lui Elias. Căci au venit câinii și i-au lins sângele și după aceea a rămas obiceiul ca acolo să se scalde curtezanele. Regele a murit în Ramathon, așa cum prorocise Michaeas. Întrucât lui Achab i s-au întâmplat întocmai cele prezise de cei doi profeți, se cuvine, așadar, să recunoaștem măreția lui Dumnezeu și să-l înconjurăm pretutindeni cu întreaga noastră cinstire și venerație. Să avem grijă ca plăcerea și voința proprie să nu ne pară mai demne de încredere decât adevărul însuși și să socotim că nimic nu ne slujește mai mult decât prezicerile și cunoașterea de către oameni a viitorului lor, fiindcă astfel aflăm care este voința Domnului și de ce trebuie să ne ferim

494

niai mult. Din ceea ce a pățit acest rege, se cuvine să deducem forța destinului, căci chiar dacă îl știm dinainte, nu putem scăpa de el: în sufletele omenești se furișează dulcea speranță — până ce le ademenește acolo unde dau de nenoroc. În sinea lui, Achab s-a înșelat în privința ursitei sale, și astfel și-a pierdut viața, fiindcă nu s-a încrezut în prezicerea sfârșitului său, acordând mai mult credit dorințelor proprii. La tron i-a urmat fiul său, Ochozias³.

³ Ochozias (Akasiah), ce) de-al optulea suveran al Regatului Israel (852-851 î.e.n.).

495

n

5

ta

CONȚINUTUL CÂRTII A IX-A

Cum Ioram, fiul lui Achab, i-a învins în război pe moabiți.

Cum omonimul său, Ioram, regele Hierosolymei, a luat puterea asupra întregului regat, omorându-și frații și pe toți prietenii tatălui său.

Cum Idumeea l-a părăsit și arabii s-au războit cu el, și cum i-a pierit întreaga oaste, împreună cu toți fiii săi, cu excepția unuia singur, care era copil, și după aceea, ducând o viață nelegiuită, a murit în chip jalnic.

Expediția regilor din Siria și Damasc împotriva lui Ioram, regele israeliților; cum Ioram, asediat în Samaria, a scăpat ca prin minune de primejdie.

Cum Ioram, împreună cu întreaga lui familie, și Ochozias, regele Hierosolymei, au fost uciși de Iehu, căpetenia călăreților.

Cum, după moartea lui, a domnit peste israeliți Iehu, avându-și reședința în Samaria, la fel ca și fiii lui până în cea de-a patra spiță.

499

7. Cum o femeie cu numele de Gotholia a domnit cinci ani în Hierosolyma și cum Iodaus, Marele Preot, a ucis-o, făcându-l rege pe Ioas, fiul lui Ochozias.

8. Expediția lui Azael, regele Damascului, împotriva israeliților. Ce pagube mari a adus țării lor și orașului Samaria, cum s-a dus curând după aceea la Hierosolyma, silindu-l pe regele orașului să-i dea o sumă mare de bani, după care s-a întors la Damasc.

9. Cum Amasias, regele din Ierusalim, a întreprins o expediție împotriva idumeenilor și amaleciților.

10. Cum același, pornind războiul împotriva lui Ioas, regele israeliților, a fost capturat într-o bătălie și, după ce a plătit o mare răscumpărare, a fost lăsat să plece iar în regatul său. Cum fiul său Ozias a subjugat popoarele învecinate.

11. Ieroboam, regele israeliților, a pornit într-o expediție în Siria, de unde s-a întors biruitor.

12. Cum regele asirienilor, venit cu o oaste împotriva Samariei, a stors o mare sumă de la regele Phakeas, revenind apoi în țara lui.

13. Cum Arases, regele din Damasc, a pornit cu oastea lui împotriva Hierosolymei și l-a încolțit pe regele Achaz atât de rău, încât acesta a trimis daruri bogate regelui

500

Asiriei, convingându-l astfel să asedieze Damascul.

14. Cum regele asirienilor a cucerit Damascul și l-a omorât pe regele său, strămutându-i poporul în Media, și a colonizat Damascul cu alte neamuri.

15. Cum Șalmanasar, regele asirienilor, și-a ridicat armele împotriva Samariei și, după un asediu de cinci ani, l-a ucis pe, regele acestuia, Oseas. Cum a surghiunit cele zece seminții ale israeliților în Media și a mutat în locul lor neamul cuthaeilor, adus din Persia, căroră grecii le zic samariteni.

Cartea aceasta cuprinde un interval de o sută cincizeci de ani.

501

CAPITOLUL I

1. întorcându-se acasă după ce-l ajutase pe Achab, regele israeliților, în războiul împotriva lui Adad, regele sirienilor, despre care am vorbit mai înainte, Iosaphat, regele Hierosolymei, a fost întâmpinat de proorocul Iehu și muștrat pentru că legase prietenie cu Achab, un om necredincios și nelegiuit. I-a spus că, nemulțumit de fapta lui, Dumnezeu, cu toate că păcătuisese față de el, l-a smuls din mâinile dușmanilor, fiindcă avea o fire bună și evlavioasă. De aceea, regele i-a mulțumit și a adus jertfe Domnului. Apoi a început să cutreiere toate ținuturile de sub stăpânirea lui, ca să-și instruiască poporul în legile date de Dumnezeu, prin intermediul lui Moise, precum și în cinstirea Domnului. Regele a așezat în fiecare cetate judecători, pe care i-a îndemnat să dea numai sentințe corecte poporului și să nu mai urmărească decât dreptatea, fără să se lase influențați nici de daruri, nici de situația celor ce dețineau puterea prin bogăția și obârșia lor nobilă. Ei trebuiau să împartă dreptatea tuturor în mod egal, ținând seama de faptul că Dumnezeu vede orice, chiar și faptele ce se petrec în taină. După ce a propovăduit acest lucru în oricare cetate din amândouă semințiile, s-a întors la Hierosolyma. Și în acest oraș a pus judecători din rândul preoților, locuitorilor și fruntașilor poporului, pe care i-a sfătuit să se dovedească onești și drești în toate procesele lor. Dacă însă pricini mai grele din alte orașe vor fi supuse dezbaterilor lor, ei sunt datori să caute cu și mai mare râvnă sentința dreaptă, fiindcă se cuvenea ca judecățile să fie cât mai cinstite și mai juste, în orașul în care se află templul Domnului și reședința regelui. Drept căpetenii ale judecătorilor, regele i-a numit pe arhierii Amasias și Zabadias, amândoi din seminția lui Iuda. Astfel a orânduit Iosaphat toate lucrurile.

503

2. în vremea aceea, moabiții și ammaniții, împreună cu o ceată de arabi, i-au declarat război lui Iosaphat și și-au așezat tabăra lângă Lacul Asfaltitis¹ în Engaddi, distanța dintre oraș și Hierosolyma fiind la trei sute de stadii. Acolo creșteau palmieri frumoși și copăcei ce produceau balsam. Când a auzit că trecuseră dincolo de lac și se pregăteau să intre în țara lui, Iosaphat s-a înfricoșat, a adunat poporul din Hierosolyma în pridvorul templului și, stând în fața sanctuarului, i-a cerut Domnului să-i dea puterea și tăria de a înfrunta vrăjmașul ce venea împotriva

lui (căci l-au rugat și cei care au zidit acest templu, să apere orașul și să-i alunge pe cei ce cutezau să-l atace); acum, adversarul venea cu intenția de a-i răpi țara ce i-a fost încredințată de El. Așa îl implora regele în lacrimi, alături de întregul popor, împreună cu soțiile și copiii. Atunci, un prooroc numit Iaziel a pășit în mijlocul adunării, și-a ridicat glasul și le-a spus regelui și poporului că Dumnezeu le-a ascultat rugile, făgăduind să lupte și El împotriva dușmanului lor. I-a poruncit regelui ca în ziua următoare, însoțit de oastea lui, să pornească împotriva năvălitorilor. Va da de ei la coasta dintre Hierosolyma și Engaddi, numită Coama. Dar nu trebuie să între numaidecât în luptă, ci doar să stea și să privească cum Dumnezeu se răfuia cu străinii. După ce proorocul a rostit aceste vorbe, regele, împreună cu poporul, s-au plecat cu fața la pământ și i-au adus mulțumiri Domnului și închinăciuni, în vreme ce leviții îi înălțau imnuri de slavă, acompaniați de instrumentele lor.

3. Dis-de-diminează, Iosaphat a mărșăluit până în pustiul situat mai jos de orașul Thecoa și i-a spus mulțimii că trebuia să aibă încredere în cuvintele proorocului și nu se cuvenea să pornească la luptă, ci să-i pună în prima linie pe preoți cu trâmbițele lor, precum și pe leviți și pe cântăreți, aducând mulțumiri Domnului, ca și cum țara ar fi scăpat deja de dușmani. Sfatul regelui a fost pe placul tuturor, așa că a fost transpus în faptă. Dumnezeu le-a inspirat ammaniților frică și consternare. Luându-i pe ceilalți drept dușmani, s-au omorât între ei, astfel că nimeni din oastea puternică n-a scăpat teafăr. Când și-a aruncat privirea în valea unde vrăjmașii își făcuseră tabăra și a văzut-o năpădită de leșuri, Iosaphat a fost tare bucuros de ajutorul neașteptat al lui

¹ Vezi Cartta I, cap. K, n. 3.

504

Dumnezeu, care le oferise victoria fără să-și dea nici o osteneală, îngăduind oștenilor săi să pătrundă în tabăra dușmană, să despoaie leșurile. După ce au prădat vreme de trei zile, luptătorii au fost sleiți de puteri (atât de mare era numărul celor uciși). În a patra zi, poporul întreg s-a adunat într-un loc scobit și râpos și au adus laude Domnului și tocmai de aceea meleagul a fost denumit Valea Binecuvântării².

4. De îndată ce și-a readus oastea în Hierosolyma, regele a petrecut mai multe zile în ospete și jertfe. După aceea, vestea înfrângerii vrăjmașilor a ajuns până la popoarele străine, care s-au înfricoșat toate de Iosaphat, deoarece au recunoscut că Dumnezeu era statornicul lui ajutor. De atunci încolo, Iosaphat a dus o viață înconjurată de o mare glorie, pe care o datora cucerniciei sale față de Dumnezeu. A întreținut legături prietenești și cu fiul lui Achab, regele israeliților, și a încheiat cu el legământul că vor înjgheba împreună corăbiile care să plutească până la porturile din Pont și Tracia. Din pricina faptului că erau prea mari, corăbiile au pierit; de aceea, n-a mai construit alte nave. Astfel s-a purtat Iosaphat, regele Hierosolymeii.

CAPITOLUL II

1. Ochozias¹, fiul lui Achab, domnea asupra israeliților, avându-și reședința în Samaria. El era un bărbat nelegiuit și semăna în toate privințele cu ambii săi părinți, precum și cu Ieroboam, cel dintâi care a avut nerușinarea să momească poporul pe calea răului. În al doilea an al domniei, regele moabiților s-a răzvrătit împotriva lui, încetând să-i mai dea birul pe care îl plătea

Vezi Cartea a doua Paralipomena, XX, 26. ¹ Cel de-al optulea suveran al Regatului Israel (852-851 î.e.n.) a încurajat "dolatria adusă din afară de părinții lui, Achab și Iezabel.

505

îndeobște părintelui său. Când cobora o dată din foșorul casei domnești, Ochozias a alunecat pe trepte și s-a îmbolnăvit, așa că s-a adresat zeiței Musca (așa se numea această divinitate) din Accaron, cerându-i sfaturi privitoare la însănătoșirea lui. Dar Domnul evreilor i s-a arătat proorocului Elias și i-a poruncit să iasă înaintea trimișilor lui Ochozias și să-i întrebe dacă israeliții n-au și ei propriul lor Dumnezeu, de vreme ce conducătorul acestora a recurs la zei străini ca să-și obțină vindecarea, îndemnând solii să se întoarcă din drum și să-l vestească pe rege că boala lui nu va avea leac. Elias a făcut ceea ce i-a poruncit Dumnezeu și solii s-au înapoiat numaidecât la rege, după ce au primit prevestirea proorocului. Uimit de rapida lor întoarcere, Ochozias și-a întrebat solii care era pricina grabei lor. Aceștia i-au răspuns că pe drum au întâlnit un om care i-a îndemnat să nu meargă mai departe, ci să se întoarcă la rege și, potrivit poruncii Domnului israeliților, să-i aducă vestea că boala lui se va agrava. Când regele a cerut solilor să-i spună cum arăta cel ce le-a spus astfel, ei au răspuns că era un om păros și încins peste mijloc cu o cingătoare din piele. Dându-și seama din descrierea solilor că era vorba de Elias, Ochozias a trimis o căpetenie de-a sa cu cincizeci de oșteni bine înarmați, având misiunea să-l aducă la el pe prooroc. Căpetenia expedită de rege l-a găsit pe Elias stând în vârful muntelui și i-a poruncit să coboare, ca să-l însoțească până la rege, iar dacă se împotriva ordinului său se vedea nevoit să-l constrângă. Elias i-a spus că, spre adevărarea faptului că era adevăratul profet, va invoca cerul să trimită para care să-l mistuie împreună cu oștenii lui. El s-a rugat apoi și focul coborât din văzduh a preschimbat în scrum căpetenia, împreună cu oștenii ei. Cum a aflat de această pierdere, regele s-a mâniat și a trimis după Elias o altă căpetenie, însoțită de aceiași număr de oșteni, ca și cea dintâi. Când noua căpetenie l-a amenințat pe prooroc că-l va duce cu sila, dacă nu vroia să coboare de bunăvoie din vârful muntelui, Elias și-a înălțat ruga împotriva lui, iar focul a mistuit-o și pe cealaltă căpetenie. Deși auzise ce i se întâmplase acesteia, regele a trimis o a treia căpetenie. Deoarece era un om chibzuit și mai pașnic la fire, după ce a ajuns la locul unde adăsta atunci Elias, acesta i-a vorbit cu duhul blândeții. Proorocul știa sigur că a venit la el contrar voinței sale, la ordinul regelui și, spre deosebire de căpeteniile care l-au precedat, n-a făcut-o cu dragă inimă, ci silit

să se supună. Căpetenia l-a implorat să aibă milă de viața lui și de cea a însoțitorilor lui, coborând de pe munte ca să-l urmeze până la rege. Cucerit de vorbele și de purtarea prevenitoare a căpeteniei, Elias s-a lăsat înduplecat și a coborât de pe munte, gata să-l întovărășească până la rege. Ajuns în fața lui Ochozias, i-a proorocit ceea ce îi încredințase Domnul: „Deoarece m-ai disprețuit pe mine, ca și cum n-aș fi fost chiar eu Dumnezeu, în stare să fac preziceri despre starea sănătății tale, și ți-ai trimis solii la zeița din Accaron, ca să știi care va fi deznodământul bolii tale; află că vei muri în curând din pricina ei!”

2. La scurtă vreme după aceea, așa cum proorocise Elias, Ochozias a murit. I-a urmat la tron propriu-i frate, Ioram², căci el s-a stins din viață fără să aibă copii. Nerămânând cu nimic dator față de răutatea părintelui său, acest Ioram a domnit doisprezece ani și s-a datat la toate fărădelegile și dovezile lipsei de credință în Dumnezeu; a părăsit cinstirea lui spre a se închina zeilor străini. A fost însă un bărbat harnic și un cărmuitor capabil, în vremea lui a dispărut din ochii oamenilor Elias și nici până azi nu știe nimeni care a fost sfârșitul lui. A lăsat totuși, în urma lui un ucenic, Elissaeus, despre care am vorbit mai înainte. În Cărțile sfinte stă însă scris că atât Elias cât și Enoch³, care a trăit înainte de potop, au dispărut fără urmă și nimeni n-a aflat nimic despre moartea lor⁴.

² Ioram (Jehoram), cel de-al nouălea suveran al Regatului Israel (851-842 îe.n.), a fost ultimul reprezentant al dinastiei întemeiate de generalul Omri în 882 îe.n.

³ Enoch (Anoch), fiul lui Jared și tatăl lui Mathusalem (Mathusala), a trăit 365 de ani, ducându-se după aceea la Dumnezeu, fără să se mai știe nimic despre data stingerii lui din viață (vezi *Cartea I*, cap. III, paragr.4).

⁴ După ce proorocul a lovit cu mantia sa apa Iordanului și a trecut prin albia lui ca pe uscat, s-a ivit un car cu cai de foc și un vârtej de vânt l-a înălțat la cer Pe Ilie, despărțindu-l miraculos de discipolul său Elisei (*Cartea a patra a Regilor* 11,8-12).

CAPITOLUL III

1. Când s-a suit pe tron, Ioram a hotărât să declare război regelui moabitilor, care se numea Misan. Cum am menționat deja, el îi trădase fratele, refuzând să mai dea birul de două sute de mii de oi netunse, pe care îl plătea tatălui lor. După ce și-a strâns trupele proprii, Ioram a trimis soli la Iosaphat, pe care, având în vedere că fusese de la început prietenul părintelui său, l-a rugat să se alieze cu oastea lui, spre a porni războiul împotriva moabitilor, care se ridicaseră împotriva puterii sale. Iosaphat nu numai că i-a făgăduit să-i vină în ajutor, ci l-a tras în acest război și pe regele idumeenilor, care depindea de el. De îndată ce a primit promisiunea alianței lui Iosaphat, Ioram a venit cu oastea lui la Hierosolyma, unde a fost primit cu multă ospitalitate de regele hierosolymiților. Cei trei suverani întruniți la Hierosolyma, regele Hierosolymeii, cel al Samariei și cel al Idumeei, au hotărât să mărșăluiească împotriva dușmanilor prin deșertul idumeean (fiindcă vrăjmașii nu se așteptau ca ei să aleagă drumul care străbătea pustiul). După ce l-a cutreierat vreme de șapte zile, deoarece călăuzele lor rătăciseră drumul, au început să ducă mare lipsă de apă, atât pentru vite, cât și pentru trupe, și îngrijorarea i-a cuprins pe toți, mai ales pe Ioram, care l-a întrebat cu jale în glas pe Dumnezeu cu ce i-au greșit cei trei regi că-i dădea pe mâinile craiului moabiților fără luptă. Dar Iosaphat, fiind un om drept, l-a mângâiat și încurajat, cerându-i să cerceteze dacă în tabără nu se afla printre însoțitori și un prooroc al Domnului, ca să-l întrebe pe Dumnezeu ce anume trebuiau să facă. Deoarece un slujitor al regelui a spus că-l văzuse pe Elissaeus, fiul lui Saphatus, ucenicul lui Elias, cei trei regi au pornit spre el, la îndemnul lui Iosaphat. Sosiți la cortul proorocului (situat în afara taberei), l-au întrebat despre soarta care era hărăzită oștirii lor, cel mai dornic să știe fiind Ioram. Elissaeus i-a spus să nu-l mai sâcăie cu asemenea întrebări, ci să se ducă la profeții tatălui și ai mamei sale (căci doar ei erau adevărații precizători!). Ioram a stăruit mult ca el să-i proorocească și să-i scoată din impas. Atunci Elissaeus l-a luat martor pe Domnul că n-ar fi dat nici un

1

răspuns dacă Iosaphat n-ar fi fost un om sfânt și drept. A venit anume un cântăreț, care mânua cu iscusință psalterionul (așa cum dorise proorocul). În timp ce acesta psalmodia, Elissaeus a fost atins de suflul divin și le-a poruncit regilor să sape în albia torentului mai multe șanțuri: „Fără să se zărească un nor, fără să se stârneasă vântul sau să înceapă ploaia, veți vedea cum fluviul se umple de apă, astfel că oștenii și vitele voastre vor avea de unde să se adape. Nu veți obține numai asta de la Dumnezeu, ci vă veți bucura de sprijinul lui în victoria asupra dușmanului, căci veți cuceri cele mai frumoase și mai întărite cetăți ale moabiților, le veți tăia pomii roditori, veți pustii țara lor, astupându-le cu pietre fântânile și râurile!”

2. După ce proorocul a rostit aceste vorbe, a doua zi, înainte de ivirea zorilor, fluviul avea albia plină (căci la trei zile de drum, în Idumeea, Dumnezeu trimisese ploi abundente), așa încât oștenii și vitele au găsit apă din belșug.

Cum a aflat că trei regi au pornit împotriva lui și că mășăluiau prin deșert, regele moabiților și-a adunat în grabă oastea, așezându-și tabăra pe un munte, pentru ca vrăjmașul să nu poată pătrunde în țară neobservat. La răsăritul soarelui, când au zărit undele fluviului (care curgea nu prea departe de țara moabiților), culoarea lor sângerie (din pricina răsfrângerii razelor solare) i-a făcut pe localnici să-și închipuie în mod greșit că dușmanii se măcelăriseră între ei, chinuți de sete, și de aceea apa se înroșise de sângele lor. Vrăjiți de această amăgire, l-au rugat pe regele lor să-i trimită la vrăjmașii răpuși, spre a le jefui oștirea. Și toți, plecați cu gândul la pradă, s-au apropiat de tabăra dușmanilor, pe care îi socoteau morți de-a binelea. Speranțele moabiților au fost înșelate amarnic. Adversarii s-au năpustit de pretutindeni asupra lor, pe unii i-au ucis, iar pe alții i-au împrăștiat, fugărindu-i până în ținuturile lor. Regii au năvălit, așadar, în țara moabiților, le-au dărâmat cetățile, le-au prădat ogoarele, acoperindu-le cu pietre kiate din râuri, le-au tăiat copacii cei mai buni, le-au astupat izvoarele de apă și au culcat zidurile la pământ. Aliații l-au împresurat pe regele moabiților într-un oraș întărit, unde a fost silit să se refugieze. Când s-a văzut atât de amenințat și asediat, a pus la cale o străpungere împreună cu șapte sute de luptători, ca să străbată călare tabăra dușmană prin locurile unde străjile i s-au părut mai puțin numeroase. Tentativa lui de a ieși din încercuire n-a reușit, fiindcă

509

în calea lui a dat de niște gârzi puternice. S-a reîntors, așadar, în oraș și, în disperarea lui, a recurs la o faptă extremă. L-a luat deci pe fiul său cel întâi-născut, care urma să domnească după el, l-a urcat pe zidul de apărare, unde putea să fie mai bine zărit de dușmani, și l-a jertfit zeului, aducându-l ardere de tot. Când au văzut această faptă, regii au fost cuprinși de milă și evlavie și, îndurându-se de nenorocirea lui, au ridicat asediul și au plecat acasă. Iosaphat s-a întors la Hierosolyma, unde a trăit în pace și, la scurtă vreme după expediție, și-a dat obștescul sfârșit în al șazezecelea an al vieții și în al douăzeci și cincilea an al domniei sale. A fost înmormântat cu mare pompă la Hierosolyma, dove-dindu-se un zelos continuator al isprăvilor lui David.

CAPITOLUL IV

1. Iosaphat a lăsat după el mulți fii, urmașul pe care și l-a ales fiind cel mai mare dintre ei: Ioram¹. Un nume asemănător a purtat regele israeliților, care era fratele mamei sale și fiul lui Achab. La întoarcerea din Moabitis în Samaria, regele israeliților a fost însoțit de proorocul Elissaeus, ale cărui fapte mari și demne de a fi înfățișate le voi descrie așa cum mi-au parvenit ele din Cărțile sfinte.

2. Acolo se arată că, într-o zi, a venit la Elissaeus soția lui Obedias², mai-marele curții la Achab, să-i spună că știa el însuși faptul că soțul ei i-a salvat pe proorocii condamnați la moarte de Iezabela, soția lui Achab. Femeia susținea că ascunsese o sută de prooroci și că împrumutase bani pentru întreținerea lor. Acum

¹ Ioram (Jehoram), al cincelea suveran al Regatului Iudeii (846-843 î.e.n.), nu trebuie confundat cu omonimul său, care a domnit în Regatul Israel (851-842 î.e.n.), fiul lui Achab și al Iezebelei.

² Vezi Cartea VIII-a, cap. XIII, paragr.4.

510

însă, după ce i-a murit bărbatul, au sosit creditorii s-o ducă în robie împreună cu fiii ei. L-a rugat, așadar, pe Elissaeus ca, ținând seama de generoasa faptă a fostului ei soț, să se arate îndurător și s-o ajute. La întrebarea proorocului ce anume mai avea în casă, ea a răspuns că nu-i mai rămăsese decât oleacă de untdelemn într-un ulcior. Atunci proorocul i-a poruncit să meargă acasă, să împrumute cât mai multe vase goale de la vecini, și, zăvorând bine ușa casei, să toarne în toate oalele puțin untdelemn: Domnul va avea grijă să le umple. Femeia i-a îndeplinit porunca, punând pe fiecare dintre fiii ei să-i aducă vasele goale și, după ce s-au umplut toate, s-a dus la prooroc să-i ducă vestea. Elissaeus a sfătuit-o să vândă untdelemnul și să-i împace pe creditorii. Îi va mai rămâne câte ceva din banii încasați pe untdelemn încât să aibă din ce să trăiască, împreună cu copiii ei. Așa a stins proorocul datoria văduvei și a scăpat-o de persecuția creditorilor ei. 3. Apoi Elissaeus l-a prevenit din vreme pe Ioram să se ferească de un anume loc, căci acolo își pusese sirienii oamenii lor la pândă, să-lucidă. Regele l-a ascultat pe prooroc și nu s-a mai dus la vânătoarea pusă la cale. Când a văzut că șiretlicul lui dăduse greș, Adad a bănuț că uneltirea fusese zădărnicită tocmai de apropiatăii lui, care îl trădaseră față de Ioram. Din cale-afară de mânios, și-a chemat oamenii la el, învinuindu-i că ei i-au destăinuit regelui capcana, și i-a amenințat cu moartea, fiindcă i-au transmis dușmanului secretul pe care li—l încredințase numai lor. Unul dintre cei de față l-a sfătuit să nu îmbrățișeze o părere greșită și să-i bănuiască pe ai săi că au denunțat vrăjmașului primirea de la regele lor a ordinului de a-l suprima. S-ar cuveni să știe că proorocul Elissaeus era cel care-i împărțea regelui dușman toate planurile sale. Convins de acest sfat, Adad și-a expediat așadar solii să cerceteze în ce oraș se afla Elissaeus. Cei ce primiseră misiunea lui s-au întors cu știrea că proorocul sălășuia în cetatea Dothaim. Adad a trimis atunci o mare ceată de călăreți și care de război, să-l captureze pe Elissaeus. Ei au înconjurat întregul oraș, ca să-l țină sub supravegherea lor. În zorii zilei, când a auzit că dușmanii veniseră să-l prindă pe stăpânul său, slujitorul ■ proorocului s-a speriat și, scoțând strigăte de spaimă, a fugit să-i ducă vestea. Acesta l-a îndemnat să nu-și piardă cumpătul și să-și păstreze încrederea în Dumnezeu, pe care l-a rugat să-și vadă puterea și prezența, pentru ca slujitorul său să-și recapete curajul

511

și tăria sufletească. Domnul a ascultat ruga proorocului și l-a făcut pe slujitorul lui Elissaeus să-și vadă stăpânul înconjurat de o puzderie de călăreți și de care, încât el și-a înlăturat frica, recă-pătându-și calmul, ca martor al

puternicei ocrotiri divine. Apoi Elissaeus l-a rugat pe Dumnezeu să învăluie privirile vrăjmașilor, acoperindu-le cu negură, spre a nu fi în stare să-l recunoască. După ce i-a cerut Domnului acest lucru, s-a dus în mijlocul dușmanilor și i-a întrebat pe cine au venit să caute. Când sirienii i-au răspuns că-l căutau pe Elissaeus, acesta le-a promis că-l va da pe mâna lor dacă-l vor urma în orașul în care locuia. Fiindcă Dumnezeu le întunecase ochii și judecata, vrăjmașii l-au însoțit pe prooroc fără șovăială. Elissaeus i-a condus până în Samaria și i-a poruncit lui Ioram să închidă porțile orașului și să-i înconjoare cu trupele sale pe sirieni. L-a rugat din nou pe Domnul să le deschidă ochii, ridicând negura care îi acoperea. De îndată ce orbirea lor s-a destrămat, ei s-au trezit în mijlocul dușmanilor. Când sirienii au rămas adânc tulburați și puși în mare încurcătură de uimitoarea și neprevăzută întâmplare, cum era de așteptat, regele l-a întrebat pe prooroc dacă era de părere să-i străpungă cu sulite, dar Elissaeus s-a împotrivit. El i-a spus că era îndreptățită numai uciderea prizonierilor de război, totuși, aceștia n-au provocat nici o pagubă țării, ci, fără știrea lor, au fost aduși încoace de voința Domnului. L-a sfătuit pe rege să-i primească prietenește și să-i ospăteze, lăsându-i apoi să plece nevătămați. Ioram a ascultat sfatul proorocului, dându-le o masă strălucită sirienilor, după care i-a trimis înapoi la regele lor, Adad.

4. Când sirienii s-au întors acasă și au povestit întâmplările prin care au trecut, Adad a rămas uimit de această minune, de puterea și perpetua prezență a Domnului israeliților, precum și de fățișa ocrotire a proorocului. Temându-se de Elissaeus, a hotărât să nu mai întreprindă nimic pe ascuns împotriva regelui israeliților. A preferat să ducă un război deschis, fiindcă se credea superior adversarului prin puterea și numărul trupelor sale. Și-a strâns o oaste numeroasă, cu care a plecat să-l înfrunte pe Ioram. Acesta socotea însă că nu avea destule forțe să poată opune rezistență sirienilor, și așa că s-a închis în Samaria, încrezător în trăinicia întăriturilor cetății. Chiar dacă nu dispunea de mașini de război ca să cucerească orașul, Adad nădăjduia ca barem prin foame și lipsa celor necesare traiului zilnic să pună stăpânire pe

512

samarieni, mărșăluind cu oastea împotriva lor, să-i asedieze. Supușii lui Ioram erau bântuiți de o asemenea foamete încât între zidurile Samariei un cap de asin se vindea cu optzeci de sicii de argint, iar pentru un sextar³ de găinaț de porumbel, care ținea loc de sare, evreii plăteau cinci sicii de argint. Așa se face că Ioram se teme că nu cumva vreun hămesit de foame să predea orașul vrăjmașului. De aceea, în fiecare zi el cutreiera zidurile cetății și controla gârziile, să nu se furișeze cineva printre ele. Regele observa atent și își dădea toată osteneala să surprindă pe oricine avea asemenea planuri sau le și înfăptuia, împiedicându-l din capul locului să le ducă până la capăt. Într-un astfel de rond, o femeie i-a strigat: „îndură-te de mine, Doamne!” Convins că venise să-i ceară de mâncare, regele s-a infuriat, a afurisit-o în numele Domnului și i-a spus că nu avea nici arie, nici teasc, să-i poată oferi ceva din prisosul său. Femeia i-a răspuns că n-aștepta asemenea lucruri de la el, căci nu pentru hrană îl necăjea, ci pentru judecarea unei pricini pe care o avea cu o altă femeie. Când regele i-a cerut să-i vorbească și să-i dea lămuriri privitoare la cererea ei, străina i-a explicat că, întrucât n-a mai putut să îndure foamea cumplită, a convenit împreună cu o vecină și prietenă a ei, să-și sacrifice copiii (căci fiecare avea un băiat), mâncând într-o zi pe al uneia dintre ele, în altă zi pe al celeilalte. „Iar eu - a zis femeia - l-am înjunghiat mai întâi pe fiul meu; și ieri ne-am ospătat amândouă din el⁴. Dar cealaltă nu vrea să facă la fel, ci și-a încălcat legământul, ascunzându-și copilul!” Rostirea acestor cuvinte l-a umplut pe Ioram de o durere atât de mare încât și-a rupt hainele, a scos strigăte, apoi și-a dezlănțuit mânia împotriva lui Elissaeus, pe care s-a hotărât să-l omoare, fiindcă nu l-a rugat pe Dumnezeu să lecuiască suferința, înlăturând nenorocirile lor. Regele a trimis de îndată pe cineva, să-i taie capul. Călăul s-a dus repede să-i îndeplinească porunca. Mânia regelui nu i-a rămas străină lui Elissaeus, care, stând în casă împreună cu ucenicii lui, i-a vestit pe aceștia că Ioram, fiul unui ucigaș, a trimis pe cineva să-i taie capul.

Apoi a strigat: „Când va veni

¹ Măsură romană pentru lichide, 1/6 dintr-un „congius”, cea. 1/2 de litru. Măria, fiica lui Eleazar din Bethzuba, și-a mâncat propriul copil în timp <*- Titus asedia Ierusalimul, fapta ei odioasă fiind descrisă de Flavius Iosephus "i Războiul iudeilor împotriva romanilor.

513

omul care a primit ordinul, voi să închideți bine ușa și să-l opriti la intrare. Pe urmele sale va veni în curând și regele, cu gânduri schimbate!” La sosirea omului însărcinat de rege să-l omoare pe Elissaeus, ucenicii au ascultat porunca dată de învățătorul lor. Ioram a regretat curând faptul că s-a mâniat pe prooroc și, temându-se că acesta va fi ucis de slujitorul trimis să-i îndeplinească ordinul, s-a grăbit să împiedice omorul și să-l salveze pe Elissaeus. De îndată ce a sosit la el, regele a început să se plângă că proorocul nu-i ceruse Domnului nici un leac împotriva relelor pe care le întâmpinau acum, fără să se sinchisească de nenorocirile căzute pe capul lor. Dar Elissaeus a promis că a doua zi, la ora sosirii regelui la el, cerealele vor fi din belșug și două măsuri de orz vor fi cumpărate în târg cu un siclu, iar o măsură din făina cea mai curată va costa tot un siclu. Ioram și cei din suita lui au primit vestea cu mare bucurie, căci ei nu se îndoiau de adevărul prezicerilor proorocului, știind că ele se adevăreseră și mai înainte. Lipsurile și greutatea zilei aceleia au fost ușurate de speranța în ziua următoare. Dar mai-marele peste a treia parte a oștirii, prietenul regelui, al cărui braț îl sprijinea, i-a spus atunci lui Elissaeus: „De marele sunt vorbele tale, proorocule! Cele spuse de tine nu se pot îndeplini, așa cum nu-i cu puțință ca din cascadele cerului să curgă orzul și lamura de făină!” Proorocul i-a răspuns astfel: „Cu ochii tăi te vei convinge că așa vor sta lucrurile, dar din roade nu te vei înfrupta deloc!”

5. Prezicerile lui Elissaeus s-au adevărat însă în felul următor. Potrivit unei legi din Samaria, leproșii care nu aveau trupul vindecat de această boală trebuiau să locuiască în afara orașului. Din această pricină, patru oameni

adăstau în fața porților cetății, fiindcă din pricina foametei cumplite nimeni din interiorul ei nu le aducea de-ale gurii și nici ei nu erau lăsați de lege să pătrundă înăuntru. Ei și-au zis că nu se așteptau decât să moară de foame, câtă vreme rămăneau pe loc, să îndure lipsa hranei, așa că s-au lăsat în seama dușmanilor, deoarece, dacă aceștia îi cruțau, scăpau cu viață, iar dacă îi ucideau, barem aveau parte de o moarte norocoasă. O dată ce au luat această hotărâre, leproșii s-au dus în timpul nopții la tabăra dușmană. Domnul a început să-i înspăimânte și să-i îngrijoreze pe sirieni, făcând ca în urechile lor să răsună tropote de cai și vuiet de arme, ca și cum s-ar fi apropiat de ei o oaste în marș, astfel că bănuiala lor s-a înrădăcinat din

514

ce în ce mai adânc. Mințile lor au fost atât de tulburate încât și-au părăsit tabăra și au fugit la Adad, spunându-i că Ioram, regele israeliților, venea cu trupe auxiliare, însoțit de regele Egiptului și de regii insulelor, să tabere asupra lor. Ei deslușiseră limpede vuietul apropiării lor. Au adus această știre lui Adad, care le-a dat crezare (căci și el auzea zgomotele care răsunau în urechile oștenilor săi). Nespun de răvășiți și agitați, sirienii și-au părăsit tabăra, caii și vitele de povară, precum și averile lor uriașe, luând-o la fugă. Când leproșii menționați puțin mai înainte, care plecaseră din Samaria spre oastea siriană, au ajuns în tabără, au dat acolo de multă tăcere și liniște. Pătrunzând în tabără, au intrat într-un cort în interiorul căruia n-au văzut pe nimeni, au mâncat și au băut după pofța inimii, luând cu ei hainfc și mult aur, după care și-au ascuns prada în afara taberei. Apoi au intrat într-un alt cort, de unde au cărat de asemenea ceea ce au găsit înăuntru. Au făcut la fel a treia și a patra oară, fără să vadă nici țipenie de om. De aici au dedus că dușmanii îi luaseră tâlpășița și s-au muștră singuri că n-au dus această veste lui Ioram și concetățenilor lor. De îndată ce au ajuns lângă zidurile Samariei, i-au strigat pe străjeri și le-au spus ce se întâmplase cu vrăjmașii. Portarii au transmis știrea gărzilor regelui. Când Ioram a aflat acest lucru, și-a convocat prietenii și căpeteniile. Celor întruniți la chemarea lui, le-a spus că, în spatele retragerii regelui sirienilor, el bănuia că se ascunde o capcană. „Pierzându-și nădejdea că vă va subjuga prin înfometare, cu presupusa lui fugă, el caută să vă momească în tabără, ca s-o jefuiți, urmând să vă doboare prin surprindere și să vă cucerească orașul fără luptă. De aceea, vă sfătuiesc să vă apărați cetatea fără să o părăsiți, neîncercându-vă în retragerea vrăjmașilor!” Unul dintre cei de față a afirmat că socotește sfatul regelui drept foarte bun și foarte înțelept, dar a propus să fie trimiși, totuși, doi călăreți care să cerceteze întregul ținut până la Iordan. Dacă ei vor fi prinși, căzând în cursa întinsă de vrăjmași, oastea va fi avertizată să se ferească de o ieșire imprudentă din cetate, ca să nu aibă și ea aceeași soartă. Iar dacă dușmanii îi vor ucide pe călăreții luați prizonieri, ei pot fi numărați printre cei ce și așa vor muri de foame. Planul a fost pe placul regelui, ce și-a trimis călăreții în recunoaștere. În calea acestora s-a așternut un drum nebântuit de vrăjmași; în schimb, ei l-au aflat acoperit de nenumărate provizii și arme de care fugarii se

515

descotorosiseră spre a se ușura, înlesnindu-și goana neștrunită. După ce a ascultat spusele călăreților, regele i-a îngăduit mulțimii să jefuiască tabăra. Prada nu era deloc lipsită de preț și puțină, fiind alcătuită din mult aur și argint și din turme de vite de tot felul; așijderea, din cereale, în cantități mai mari decât cele întrezărite în visele lor. Astfel, samarienii nu numai că au scăpat de lipsurile de mai înainte, ci abundența a fost atât de mare încât pentru două măsuri de orz plăteau un siclu, iar pentru o măsură din făina cea mai curată dădeau tot un siclu, așa cum prezisese Elissaeus. O măsură cântărea o baniță⁵ italică plus încă jumătate. De acest belșug nu s-a putut bucura și mai-marele peste a treia parte a oștirii. Pe el l-a pus de pază regele la poarta cetății, ca să stăvilească năvala mulțimii, să nu se calce în picioare unul pe altul. A fost strivit în îmbulzeală și și-a dat duhul, murind așa cum îi spusese Elissaeus, atunci când proorocise că vor veni provizii îmbelșugate, el fiind singurul care n-a vrut să-l creadă.

6. Când Adad, regele sirienilor, a ajuns teafăr în Damasc și a înțeles că nu pătrunderea dușmanilor în tabără l-a înfricoșat, ci Dumnezeu însuși inspirase întregii sale oștiri groaza și panica, a fost întristat de faptul că Domnul îl dușmănea, căzând bolnav la pat. În vremea aceea a venit și proorocul Elissaeus din patria lui în Damasc. De îndată ce a aflat acest lucru, Adad l-a trimis pe Azael, cel mai credincios slujitor al său, să-l întâlnească cu daruri în mână și l-a însărcinat să-l întrebe despre boală, dacă va scăpa de amenințarea ei. Însoțit de patruzeci de cămile cu cele mai mari comori din Damasc și cu cele mai prețioase avuții ale regelui, Azael a ieșit în întâmpinarea lui Elissaeus și, după ce l-a salutat prietenește, i-a spus că fusese trimis de regele Adad să-i aducă daruri și să-l întrebe despre boala lui, dacă se va mai însănătoși vreodată. Proorocul l-a vestit pe Azael că stăpânul său va muri curând, dar i-a poruncit să nu-i sufle regelui nici o vorbă despre asta. Auzind ce-l aștepta pe rege, slujitorul s-a întristat, dar și Elissaeus a început să plângă și să verse pâraie de lacrimi, întrezărind nenorocirile de care era pândit poporul său după moartea lui Adad. Când Azael l-a întrebat de ce era atât de abătut, proorocul i-a răspuns astfel: „Plâng, fiindcă mă îndurereză relele care se vor abate asupra poporului israelit din cauza ta. Căci tu

⁵ Un *modius* roman, măsură de capacitate, întâlnită mai ales la grâne = 8.75 l.

516

îi vei răpune pe cei mai buni dintre ei, vei da pradă cetățile întărite, vei strivi cu pietre copiii lor de sân, despiciând cu sabia femeile însărcinate!” La întrebarea lui Azael: de unde va avea puterea să facă așa ceva?, Elissaeus i-a răspuns: Domnul îi dezvăluise că el va fi regele Siriei. Reîntors la Adad, Azael l-a anunțat că se va lecu de boală. Dar a doua zi i-a pus pe gură o plasă udată cu apă, omorându-l prin sufocare, apoi s-a proclamat

rege în locul lui. Azael a fost un bărbat plin de vigoare, care a știut să-și atragă prețuirea sirienilor și a poporului din Damasc⁶. Atât Adad, cât și Azael, care a domnit după el, sunt venerați și azi ca niște zei, drept mulțumire pentru binefacerile lor și pentru templele cu care au împodobit Damascul. Mulțimea orânduiește zilnic cortegii în onoarea domniei lor, laudându-le vechimea, fără să știe că ei aparțin unor vremuri mai noi și că acești regi au cârmuit în urmă cu o mie și o sută de ani. Când a aflat de moartea lui Adad, Ioram, rege al israeliților, a respirat ușurat, fără frica și spaima inspirate de el, bucurându-se de binecuvântarea păcii.

CAPITOLUL V

1. Ioram, regele din Hierosolyma (care se numea la fel ca regele israeliților, cum am spus mai înainte), și-a început domnia prinuciderea fraților lui, precum și a prietenilor tatălui său având un rang înalt. Prin această faptă și-a dovedit cu prisosință răutatea, fără să rămână deloc mai prejos decât regii israeliților, care au renunțat cei dintâi la datinile strămoșești și la cinstirea lui Dumnezeu. Să înfăptuiască rele și să se închine zeilor străini l-a învățat propria-i soție, Gotholia, fiica lui Achab. Datorită

⁶ în timpul domniei lui Hazael (843-796 î.e.n.), uzurpatorul tronului lui Ben-Hadad II (860-843 î.e.n.), Regatul arameic al Damascului a atins apogeul puterii și expansiunii sale teritoriale, cunoscând o mare înflorire.

517

legământului pe care îl încheiase cândva cu David, Dumnezeu nu s-a îndurat să stingă neamul lui Ioram, în pofida faptului că zi de zi el comitea noi fărădelegi și nu înceta să ducă spre pieire credința neamului său. În vremea aceea s-au răzvrătit împotriva lui idumeenii, care l-au ucis pe regele de mai înainte, fidel tatălui său, alegând un alt rege după cum au crezut ei de cuviință. Cu călăreții aflați atunci sub comanda lui și cu niște care de război, Ioram a năvălit noaptea în Idumeea¹ și i-a nimicit pe cei ce erau în imediata lui Vecinătate, fără să pătrundă mai departe. Așadar, această expansiune nu i-a adus nici un folos, căci de stăpânirea lui s-au dezbărat toate celelalte populații care locuiau în așa-nu-mitul ținut Laluna. În nebunia lui, a mers până acolo încât și-a mânat propriul popor pe vârful muntelui, silindu-l să se închine acolo zeilor străini.

2. În timp ce comitea aceste fapte mârșave și căuta să înlăture cu desăvârșire amintirea orânduieșilor tatălui său, Ioram a primit de la proorocul Elias (aflat atunci încă în țară) o scrisoare care îl anunța că Dumnezeu îl va pedepsi cu grele osânde pentru că n-a luat drept model datinile străbunilor săi, ci s-a slujit de nelegiuitele pilde ale regilor din Israel, silindu-i deopotrivă pe locuitorii din seminția lui Iuda și pe cetățenii din Hierosolyma să părăsească sfânta credință strămoșească în Dumnezeu și să se închine idolilor, la fel cum a făcut și Achab cu israeliții. Îl muștra, așijderea, pentru faptul că și-a ucis frații², împreună cu alți oameni buni și drepti. Scrisoarea proorocului dezvăluia și pedepsele prin care își va ispăși aceste păcate. Poporul său va fi măcelărit, soțiile regelui, copiii lui vor pieri, el însuși va muri în chinuri cumplite, din pricina unei boli a pântecelui, în urma căreia măruntaiele îi vor putrezi pe dinăuntru, ieșind de la sine afară din trup. Astfel, Ioram își va vedea cu ochii lui propria nenorocire, fără ca răul să aibă un mijloc de vindecare, dându-și în cele din urmă duhul. Aceste lucruri le-a dezvăluit proorocul Elias în scrisoarea lui³.

¹ Slăbirea puterii regatului iudeu în timpul domniei lui Ioram (846-843 î.e.n.) a permis Edomului să-și cucerească independența politică, exemplul lui fiind urmat și de Labina, regiune situată între Bethel și Sichem.

² Iosaphat dăruise celorlalți fii ai săi: Azaria, Iehiel, Zaharia, Micael și Șefatia aur, argint și cetățile întărite din Iuda (*Cartea a doua Paralipomena*, XXI, 2-3).

³ Flavius Iosephus rezumă textul scrisorii atribuite proorocului Ilie din *Cartea a doua Paralipomena*, XXI, 12-15.

518

3. După câtăva vreme, o oaste a arabilor care locuiau în vecinătatea Etiopiei, precum și a filistenilor, a făcut o incursiune în regatul lui Ioram, a jefuit țara și palatul regal, omorându-i și copiii și soțiile. Doar un singur fiu, numit Ochozias, a scăpat din mâinile dușmanilor. După aceea regele a fost lovit de boala pe care i-o prezisese proorocul. S-a zbatut mult timp în chinuri grele (căci Domnul și-a abătut mânia asupra pântecelui său) și s-a stins din viață în chip jalnic, văzând cum măruntaiele îi ieșeau afară. Până și leșul lui a fost disprețuit de popor. După socoteala mea, acesta a tras concluzia că nu era demn de funeralii regești cel care și-a dat duhul lovit de mânia lui Dumnezeu. Ioram n-a fost așezat în gropnița părintelui său, nici n-a primit cinstiri deosebite⁴. A fost înmormântat mai degrabă ca un om de rând. Poporul din Hierosolyma a transmis domnia fiului său Ochozias⁵.

CAPITOLUL VI

1. După moartea lui Adad, Ioram, regele israeliților, a tras nădejdea să smulgă Siriei orașul Aramatha din ținutul Galaaditis, mărșăluind într-acolo cu o oaste mare. În timpul asediului, săgeata unui sirian i-a provocat o rană care i-a curmat însă viața. S-a întors așadar în orașul Iesraela¹, să-și îngrijească rana, și și-a lăsat întreaga oaste sub comanda lui Iehu, fiul lui Nemessus, la Aramatha, orașul fiind aproape cucerit. Intenția lui Ioram era ca, după vindecarea rănii sale, să se războiască iar cu sirienii. Între

1

⁴ La funeraliile lui Ioram poporul nu a mai ars aromate, așa cum făcuse pentru părinții lui.

⁵ Ohozia (Ahaziah), cel de-al șaselea suveran al Regatului Iudeii (843-842 î.e.n.), fiul lui Ioram și al Athaliei, nu trebuie confundat cu omonimul său, care a domnit în Regatul Israel (852-851 î.e.n.)

¹ Cea de-a doua reședință a Regatului Israel

519

timp, proorocul Elissaeus l-a trimis pe un ucenic de-al său la Aramatha, cu untdelemnul sfânt, ca să-l ungă rege pe Iehu, spunându-i că Dumnezeu însuși l-a ales rege. Printre alte indicații pe care i le-a dat, proorocul i-a cerut să călătorească la fel ca un fugar și să plece de acolo fără să fie văzut de nimeni. Când a sosit în oraș, ucenicul l-a găsit pe Iehu stând în mijlocul comandanților oștirii, așa cum îi prezisese Elissaeus. De îndată ce l-a găsit, i-a zis că vroia să-i vorbească despre ceva între patru ochi. Iehu s-a sculat și l-a urmat într-o încăpere, unde tânărul a turnat unde-lemnul pe capul lui și i-a spus că Domnul l-a ales pe el rege, să stârpească neamul lui Achab și să răzbune sângele proorocilor uciși mișelește de Iezabela, spre a desființa casa lui Ieroboam, fiul lui Nabataeus, și cea a lui Baasa², distrugându-le din temelie pentru nelegiuirile lor, fără să lase în viață nici o sămânță din neamul lui Achab. După rostirea acestor vorbe, ucenicul a fugit numaidecât din încăpere, spre a nu fi văzut de cineva din oștire. 2. Iehu a părăsit casa și s-a întors unde stătuse împreună cu comandanții săi. Aceștia l-au iscodit și l-au rugat să le dezvăluie în ce scop venise la el tânărul acela despre care spuneau că nu părea zdravăn la minte. Iehu le-a răspuns: „Presupunerile voastre sunt întemeiate, deoarece mi-a înșirat vorbe fără nici o noimă!” Când ei au stăruit să afle mai multe lucruri despre asta, Iehu le-a spus că, potrivit spuselor tânărului, Dumnezeu l-a ales pe el să fie cărmuitorul poporului. Cum a rostit aceste cuvinte, fiecare și-a scos haina, așternând-o înaintea lui, și în sunete de corn de berbec Iehu a fost proclamat rege. Acesta și-a adunat oastea și a plănuit să pornească împotriva lui Ioram, la Iesraela, unde, așa cum am menționat, regele își îngrijea rana pe care o primise pe când asedia Aramatha, într-acolo se îndreptase și Ochozias, regele Hierosolymeii, care venise să vadă starea sănătății lui Ioram, datorită legăturilor lor de rudenie (căci era fiul surorii lui, cum am arătat mai sus). Deoarece vroia să-i ia prin surprindere pe Ioram și pe însoțitorii lui, Iehu a poruncit ca nici un oștean de-al său să nu fugă cumva din oraș, mergând la Ioram să-l dea de gol. Astfel puteau să-i arate limpede bunele lor intenții și faptul că l-au proclamat rege cu gânduri cinstite.

² Baasa (Basanus), ce] de-al treilea suveran al Regatului Israel (906-883 î.e.n.), care a uzurpat tronul lui Nadab și i-a masacrat pe toți urmașii lui Ieroboam.

520

3. Porunca lui Iehu a fost primită cu bucurie de oștenii care au pus sub supraveghere drumurile, pentru ca nimeni să nu poată ajunge la Iesraela, trădând regelui planul său. Iehu și-a luat cu el călăreții cei mai destoinici, s-a urcat în carul său și a mărșăluit spre Iesraela. Când s-a apropiat, straжа pusă de regele Ioram să ia aminte la cei ce urmăreau să intre în oraș a văzut trupele lui Iehu, anunțându-l pe Ioram că sosea un pâlc de călăreți. El a dat ordin să plece numaidecât un călăraș, să-i întâmpine și să vadă cine erau călăreții. De îndată ce a ajuns la Iehu, călărașul l-a întrebat ce vești avea despre oaste, căci regele era dornic să le afle. Iehu i-a spus să nu-și facă griji în privința asta, ci să-l urmeze. Cum o observat acest lucru, straжа l-a anunțat pe Ioram că solul se alăturase pâlcului, reîntorcându-se călare. Iehu i-a cerut și celui de-al doilea sol al regelui să procedeze la fel ca primul. Straжа a trimis și această veste regelui. În cele din urmă, s-a urcat el însuși în car, alături de Ochozias, regele Hierosolymeii (care, așa cum am menționat, venise să vadă starea răniilor lui, fiindcă-i era rudă), și au pornit împreună în întâmpinarea lui Iehu. Cu pâlcul lui Iehu, care înainta mai încet, Ioram s-a întâlnit în țarina lui Nabuth și l-a întrebat dacă treburile oștirii sale mergeau bine. Când Iehu l-a improșcat cu batjocuri, numind-o pe mama lui vrăjitoare și desfrânată, regele s-a temut că Iehu nu venise cu gânduri bune, așa că și-a întors repede carul și a fugit, după ce i-a spus lui Ochozias că au căzut într-o capcană. Iehu și-a întins arcul și săgeata lui l-a nimerit pe Ioram, străpungându-i inima. Regele a căzut numaidecât în genunchi și și-a dat duhul. Iehu i-a dat ordin lui Badacru, căpetenie peste a treia parte a oștirii sale, să arunce leșul lui Ioram în țarina lui Nabuth, amintindu-și de profeția proorocului Elias, care-i prezisese tatălui lui Achab, după uciderea lui Nabuth, că acolo va pieri, împreună cu întreaga familie. El însuși auzise această prezicere rostită de gura proorocului odinioară, pe când ședea în car, în spatele lui Achab. Când Ioram s-a prăbușit, Ochozias s-a temut pentru propria lui viață și a mânăat carul pe un alt drum, în speranța că va scăpa astfel de Iehu. Acesta l-a urmărit și l-a surprins pe o colină, rănindu-l cu săgeata lui. Ochozias a părăsit carul și, încălecând pe un cal, a fugit de Iehu până în Mageddo. A murit după scurtă vreme, în timp ce își îngrijea rana. Ai săi i-au adus leșul la Hierosolyma, unde l-au

521.
înmormântat. Domnia lui a durat un an, timp în care și-a întrecut părintele, în privința răutății.

4. Când Iehu a pătruns în Iesraela, Iezabela, gătită regește, s-a urcat într-un turn și i-a strigat: „Slugă minunată,

care ți-ai ucis stăpânul!" Iehu și-a ridicat ochii spre ea, a întrebat-o cine era și i-a cerut să coboare, spre a veni până la dânsul. Apoi a dat poruncă famenilor s-o arunce din turn. În cădere, a stropit zidul de jur împrejur cu sângele ei, după aceea caii au călcat-o în picioare, sfârșind în chip jalnic. După împlinirea acestei fapte, Iehu a pătruns în palatul regal și el însuși, cu prietenii săi, obosiți de marș, și-a reîmprospătat puterile printr-un ospăț sau alte mijloace asemănătoare. Slujitorilor săi, care curmaseră viața Iezabelei, le-a cerut s-o înmormânteze cu toată cinstea cuvenită, fiindcă era de neam regesc. Dar cei ce fuseseră însărcinați s-o îngroape n-au găsit din trupul ei decât extremitățile: toate celelalte părți fuseseră devorate de câini. Când a auzit acest lucru, Iehu s-a minunat de profeția lui Elias, care prezisese că Iezabel va avea parte de-o asemenea moarte.

5. Fiindcă Achab a lăsat în urma lui șaptezeci de fii, care erau crescuți în Samaria, Iehu a trimis două scrisori: una, îngrijitorilor lor, cealaltă, căpeteniilor samaritene. El le-a îndemnat pe acestea ca (de vreme ce fiii regelui aveau o sumedenie de care, de cai, arme, trupe și chiar orașe întărite) să proclame rege pe cel mai puternic dintre feciorii lui Achab, ca să răzbune moartea stăpânului lor. Prin aceste scrisori, Iehu căuta să afle care erau sentimentele samaritenilor față de el. După citirea scrisorilor, căpeteniile și îngrijitorii copiilor au fost cuprinși de teamă, deoarece și-au dat seama că nu puteau să facă nimic împotriva ucigașului celor doi regi puternici. I-au scris, la rândul lor, că s-au înțeles să-l aleagă suveran pe el și să ducă la îndeplinire toate poruncile sale. Atunci Iehu le-a trimis o nouă scrisoare prin care le poruncește să taie capetele fiilor lui Achab și să i le trimită.

Căpeteniile i-au chemat pe îngrijitorii fiilor regelui și le-au cerut să le taie capetele, după înjunghierea acestora având grijă să le expedieze lui Iehu. Cei chemați au îndeplinit porunca, fără să omită nimic, și au strâns capetele în panere împletite, trimițându-le apoi la Iesraela. Iehu tocmai se ospăta cu prietenii săi când a primit vestea sosirii capetelor tăiate. El a poruncit ca din aceste capete să se facă grămezi așezate în ambele părți ale porții orașului.

După transpunerea vorbelor în faptă, Iehu s-a dus în zorii zilei să cerceteze capetele și, dând cu ochii de ele, a început să spună poporului care era de față că își dusesse oastea împotriva stăpânului său, pe care l-a și ucis, dar pe toți aceștia nu i-a ucis el. Vroia să-i convingă pe cei din jur că neamului lui Achab i s-a întâmplat tot ceea ce îi sortise Dumnezeu, pierind așa cum prezisese cândva proorocul Elias. După aceea, Iehu a ucis și toate rudele lui Achab pe care le-a găsit în Iesraela, apoi s-a îndreptat spre Samaria. Pe drum a întâlnit niște călăreți, rude apropiate ale lui Ochozias, regele Hierosolymeii, și i-a întrebat încotro călătoresc. Ei i-au răspuns că veniseră în vizită, să-l salute pe Ioram și pe regele Ochozias (căci ei nu știau nimic despre moartea amândorura). Iehu a pus mâna pe ei și a dat poruncă să fie omorâți, numărul oamenilor ridicându-se la patruzeci și doi.

6. A întâlnit apoi un bărbat bun și drept, numit Ionadab, vechi prieten de-al său, care l-a salutat și a început să-l laude pentru tot ce făcuse potrivit voinței lui Dumnezeu, stârpind casa lui Achab. Iehu i-a cerut să se urce în carul lui și să-l însoțească până în Samaria, spunându-i că vrea să-i arate că nu cruță nici un necredincios, ci-i va pedepsi cu moartea pe falșii profeți și pe preoții amăgitori, precum și pe cei ce au îndemnat poporul să se îndeprăteze de cinstirea atotputernicului Dumnezeu, spre a se închina zeilor străini. Căci va fi un minunat și plăcut prilej pentru un bărbat bun și drept să asiste la pedepsirea unor nelegiuiri. Ionadab i-a dat ascultare și s-a urcat în car, ajungând la Samaria. Acolo, Iehu a descoperit toate rudele lui Achab și le-a ucis. Ferm hotărât ca nici unul dintre falșii profeți sau preoți ai lui Achab să nu scape de pedeapsa cu moartea, el a recurs la următorul șiretlic. Iehu a chemat la o mare adunare poporul, căruia i-a zis că dorea să venereze de două ori mai mulți zei decât cei pe care-i introdusese în țară Achab, rugându-l să vegheze ca preoții și profeții și închinătorii idolilor să fie de față. El plănuia să aducă numeroase și strălucite jertfe zeilor lui Achab și preotul care va lipsi va fi condamnat la moarte. Zeul introdus de Achab se numea Baal. În ziua aleasă pentru celebrarea jertfei, a poruncit să fie aduși preoții lui Baal din întreaga țară a israeliților. Iehu a avut grijă ca toți preoții să aibă odăjdiile lor. Când acestea s-au înfăptuit, s-a dus la tem-plu, împreună cu prietenul său Ionadab, dând dispoziție să se ia măsura ca nici un străin să nu se afle printre preoți: nu dorea ca

523

în rândul preoților să se infiltreze vreun intrus. Atunci când a fost înștiințat că prezența oricărui străin era exclusă și că celebrarea jertfei începuse deja, Iehu a cerut ca porțile templului să fie ocupate de optzeci dintre cei mai credincioși luptători ai săi, cărora le-a poruncit să-i ucidă pe falșii profeți, răzbunând acum îndelung disprețuitele datini străbune de cinstire a lui Dumnezeu. Oștenii au fost amenințați că vor plăti cu viața lor dacă va scăpa vreunul dintre ei. Aceștia i-au răpus pe toți bărbații, au incendiat templul lui Baal și au scăpat astfel Samaria de ceremoniile străine³. Baal era zeul orașului Tyr. Ca să-i facă hatârul socrului său Ithobal, regele tyrienilor și al sidonienilor, Achab îi înălțase în Samaria un templu, îi statornicise profeți și introdusese toate slujbele cultului său. După înlăturarea acestui idol, Iehu a îngăduit, totuși, israeliților să se închine vițelilor de aur. Deoarece a înfăptuit această faptă bună și i-a pedepsit cum se cuvine pe necredincioși, Dumnezeu i-a prezis printr-un prooroc al său că urmașii lui vor domni asupra israeliților până la a patra spiță. Așa au stat lucrurile privitor la Iehu.

CAPITOLUL VII

1. Când a primit vestea pieirii fiului ei Ochozias, așijderea a fratelui Ioram, ca și a stingerii propriului neam regesc, Gotholia¹, fiica lui Achab, s-a străduit să nu mai lase în viață pe nici unul din familia lui David, încât, stârpind întreaga lui spiță,

³ Prin eradicarea cultului lui Baal și asasinarea lui Ochozias, Iehu a destrămat alianța Israelului cu Femeia și Iudeea, izolându-se și prin menținerea la Dan și Bethel a venerării vițelului de aur.

¹ După moartea soțului ei, Ioram (843 î.e.n.), și asasinarea fiului ei, Ochozias (842 î.e.n.), Athalia a fost regină a Iudeei (842-836 î.e.n.), urmărind exterminarea familiei domnitoare.

524

nimeni din rândurile sale să nu mai poată obține domnia. Ea a și înfăptuit ceea ce și-a propus; a scăpat, totuși, teafăr unul dintre fiii lui Ochozias și iată în ce fel a fost el ocolit de moarte. Ochozias, avea o soră bună, numită Iosabetha; ea era măritată cu Marele Preot Iodaus. Când a intrat în palatul regal, sub leșurile celor uciși, alături de doica lui, l-a găsit ascuns pe Ioas (căci așa se numea băiețelul de un an). Iosabetha i-a luat pe amândoi, i-a dus în odaia de dormit și, împreună cu soțul ei, Iodaus, a crescut băiatul pe ascuns în templu, șase ani, răstimp în care Gotholia a domnit la Hierosolyma asupra celor două seminții.

2. În al șaptelea an, Iodaus și-a dezvăluit taina unor căpetenii de sute, cincii la număr, și i-a convins să contribuie alături de el la înlăturarea Gotholiei și la încoronarea copilului. Spre a fi mai sigur de ajutorul lor, i-a silit să depună jurământ, ceea ce i-a sporit nădejdea în izbânda uneltirii lui împotriva Gotholiei. Bărbații pe care Marele Preot Iodaus i-a atras de partea lui la înfăptuirea planului au străbătut întreaga țară și i-au adunat pe preoți, pe leviți și pe căpeteniile semințiilor, aducându-i apoi la Hierosolyma. Iodaus i-a pus să jure că vor păstra numai pentru ei taina pe care o vor afla, tăcerea fiind la fel de necesară ca și acțiunea hotărâtă. De îndată ce jurământul a fost rostit și a socotit că nu mai era primejdios să le destăinuie planul, Iodaus l-a adus în fața lor pe băiatul din neamul lui David, crescut de el, și le-a spus: „Acesta este regele vostru, provenit din casa despre care, știți prea bine, Dumnezeu a făgăduit că va domni de-a pururi peste voi. Vă sfătuiesc, așadar, ca o treime dintre voi să rămână în templu, spre a-l apăra pe rege; a patra parte să stea de strajă la poarta templului, având mare grijă și de poarta, mereu deschisă, care dă spre palat. Restul mulțimii să adaste neînarmată în interior și să nu îngăduie intrarea în templu a nici unui om înarmat, decât dacă aparține preoțimii!” Apoi a cerut ca o parte dintre preoți și leviți să se grupeze în jurul regelui cu săbiile trase din teacă, aidoma oștenilor din garda regală, astfel încât să ucidă pe oricine îndrăznește să intre înarmat în templu, fiecare păzindu-și suveranul cu strășnicie, fără să-i fie teamă de cineva. Îndemnurile Marelui Preot au fost urmate potrivit spuselor sale, voința lui fiind transpusă în faptă. Între timp, Iodaus a deschis camera armelor, care fusese orânduită în templu din vremea lui David, și a împărțit căpeteniilor de peste sute, preoților și leviților toate sulile și tolbele aflate

525

acolo, precum și diferite alte arme. Oameni bine înarmați au fost puși de jur împrejurul templului, ca să împiedice intrarea celor cărora nu le era îngăduit acest lucru. După aceea, a fost adus în mijlocul mulțimii copilul, i s-a pus coroana regală pe creștet, în timp ce Iodaus l-a uns cu untdelemn sfânt, proclamându-l rege. Poporul a scos chiote de bucurie, l-a salutat cu urale și a strigat: „Trăiască regele!”

3. La auzul zarvei neașteptate și al aplauzelor, Gotholia s-a înspăimântat de-a binelea și a ieșit din palat, însoțită de garda ei. Când a sosit la templu, preoții au lăsat-o să intre numai pe ea, iar escorta înarmată a fost împiedicată să treacă de cei ce fuseseră puși să străjuiască poarta, din porunca Marelui Preot. Cum l-a văzut pe copilul care trona pe o tribună, gătit cu coroana regală, Gotholia și-a rupt hainele sale, a scos un strigăt puternic și a dat ordin să fie ucis băiatul, care căta să-i smulgă domnia prin vicieșuguri. Iodaus le-a chemat atunci pe căpeteniile cele peste sute și le-a poruncit s-o ducă pe Gotholia în valea Cedron și s-o omoare acolo (căci el nu vroia să pângărească templul prin uciderea nemernicei femei). A adăugat apoi să fie sortiți pieirii și cei ce căutau să sară în ajutorul ei. Căpeteniile însărcinate să curme viața Gotholiei au pus mâna pe ea, au dus-o până la regeasca poartă a catărilor și au omorât-o acolo.

4. După ce uneltirea pusă la cale împotriva Gotholiei a fost astfel încununată de succes, Iodaus a strâns poporul și pe oșteni în templu, unde i-a pus să jure că se vor supune de bunăvoie regelui, făgăduind să-i ocrotească prosperitatea domniei și să-i asigure paza. L-a obligat chiar și pe rege prin jurământ să-l cinstească pe Dumnezeu și să nu încalce legile lui Moise. Apoi a pornit împotriva templului lui Baal, înălțat de Gotholia și de soțul ei, Ioram, pentru înjosirea lui Dumnezeu și cinstirea lui Achab, l-au dărâmat din temelii, și l-au ucis pe Maathas, care îi era atunci preot, slujindu-l cu credință. Iodaus le-a încredințat preoților și leviților îngrijirea și paza templului, după tradiția lui David, și le-a poruncit să aducă zilnic câte două jertfe, arderi de tot, aprinzând și mirodenii, potrivit legilor scrise. Pe unii dintre leviți i-a numit portari la intrările templului, pentru ca nici un om nepurificat să nu se strecoare în el.

5. De îndată ce a orânduit astfel fiecare dregătorie în parte, el însuși, împreună cu căpeteniile și cu întregul popor, l-au

526

petrecut pe Ioas de la templul Domnului până la Casa domnească. L-au așezat pe tron și toți au scos strigăte de bucurie, vreme de câteva zile veselindu-se împreună la ospete sărbătorești. Moartea Gotholiei n-a pricinuit nici o tulburare în oraș. Când a devenit rege, Ioas abia împlinise șapte ani. Mama lui se numea Sabia și locul ei de baștină era Bersabee. Atât timp cât a trăit Iodaus, regele a urmat cu strictete legile, închinându-se statornic lui Dumnezeu. Ajuns la vârsta înșurătorii, și-a luat două soții, alese de Marele Preot, și de la ele a avut deopotrivă băieți și fete. Atâtea am avut de istorisit despre regele Ioas². privitor la felul cum a scăpat de urmărirea Gotholiei și cum a dobândit demnitatea regală.

CAPITOLUL VIII

1. Azael, regele Siriei, a purtat război cu israeliții și regele acestora, Iehu, a pustiit regiunea situată dincolo de Iordan, spre răsărit, și locuită de semințiile lui Rubei, Gad și Manasses, precum și ținuturile Galaaditis și Batanaea, dând pradă focului și jefuind totul în lung și în lat, fără să cruțe viața nici unuia dintre cei ce cădeau în mâinile sale. Nu s-a grăbit să-l alunge din meleagurile prădate de el Iehu, care, înfruntându-l pe Dumnezeu și dis-prețuind sfintele sale datini și legi, s-a stins din viață după ce a domnit asupra israeliților vreme de douăzeci și șapte de ani¹. El a fost înmormântat în Samaria și i-a urmat la tron fiul său Ioaz².

Ioas (Iehoas), nepotul și urmașul idolatrei Athalia (Gotholia), împotriva căreia s-au ridicat cercurile preoțești și nobiliare, a fost cel de-al optulea suveran al Regatului Iudeii (836-798 î.e.n.). ¹ între 842 și 814 î.e.n.

Ioahaz (Jehoahaz), cel de-al unsprezecelea suveran al Regatului Israel, a ^{do}mnit între anii 814 și 800 î.e.n.

527

2. În schimb, Ioas, regele Hierosolymeii, avea arzătoarea dorință de a restaura templul Domnului și l-a chemat pe Marele Preot, poruncindu-i să trimită în întreaga țară leviți și preoți care să ceară câte o jumătate de siclu pe fiecare cap de locuitor pentru refacerea sanctuarului părgăinit în timpul domniei lui Ioram, a Gotholiei și a urmașilor acestora. Dar Marele Preot nu i-a urmat porunca, fiindcă știa că nimeni n-o să plătească birul în arginți, în al douăzeci și treilea an al cărmuirii sale, Ioas i-a chemat la el pe leviți și i-a dojenit că nu i-au îndeplinit porunca și, întrucât le-a cerut ca în viitor să se ocupe serios de repararea templului, Iodaus a născocii un mijloc de colectare a banilor, care a fost pe placul mulțimii. A dispus să se facă o ladă din lemn, închisă de jur împrejur, având o singură deschizătură³. Apoi a pus-o în templu, lângă jertfelnic, și a poruncit ca fiecare să arunce în ea prin deschizătură oricât găsea de cuviință, pentru refacerea sanctuarului. Întregul popor a primit bine această noutate și a dat bir pe întrecute mult aur și argint ca să umple lada. Scriitorul și preotul vistiernic deșertau lada plină și în fața regelui socoteau banii adunați într-însa, după care o puneau la loc. Făceau acest lucru în fiecare zi. De îndată ce li s-a părut că banii oferiți de popor erau îndestulători, Marele Preot Iodaus și regele Ioas i-au folosit pentru plata cioplitorilor de piatră și a dulgherilor, precum și pentru procurarea unor mari grămezi de lemn frumos. După ce s-a terminat refacerea templului, din aurul și argintul rămas (care nu era deloc puțin) s-au făcut vase mari, ulcioare și felurite cupe, aducând zilnic jertfe strălucite prin care năpădeau altarele cu grăsimi. Zelul acesta a durat cât a trăit Iodaus.

3. Dar, după moartea lui (el a atins vârsta de o sută treizeci de ani, a fost un om drept și deosebit de virtuos în orice privință și a fost înmormântat în gropnița regilor, fiindcă a păstrat domnia neamului lui David), regele Ioas a renunțat la cinstirea Domnului. Aidoma lui, chiar și fruntașii poporului au pornit pe căi greșite, astfel că au încălcat legile și toate le făceau după bunul lor plac. Neîmpăcându-se cu schimbarea în rău a regelui și a celor ce-l însoțeau, Dumnezeu le-a trimis prooroci care să-i dojenească pentru faptele lor și să-i abată de la nelegiuiri. Dar patima puternică și dorința nemărginită erau atât de înrădăcinate, încât

³ Marele Preot Iehoiada a descoperit astfel prototipul antic al cutiei milelor-

528

nici nenorocirile îndurate de înaintași, ca și pedepsele abătute asupra tuturor familiilor lor pentru disprețuirea legilor sfinte, nici avertismentele date de prezicerile vechilor prooroci n-au putut să-i atragă spre pocăință, ei nesimțindu-se dispuși să se mai întoarcă la bunăstarea de unde ajunseseră la nelegiuirile de acum. Fără să-și mai amintească de binefacerile tatălui, Ioas a poruncit să fie ucis cu pietre în templu Zacharias, fiul Marelui Preot Iodaus, fiindcă, pătruns de suflul profetic al Domnului, într-o adunare a poporului, l-a îndemnat pe rege să se pună în slujba dreptății, prezicându-i o pedeapsă cumplită dacă nu se supunea. Când și-a dat sfârșitul, Zacharias l-a chemat pe Dumnezeu ca martor și judecător al supliciului pe care-l îndura, pentru un sfat înțelept și pentru serviciul adus de tatăl său având parte de o moarte amară și silnică.

4. N-a trecut multă vreme și regele și-a primit pedeapsa cuvenită, căci Azael, regele sirienilor, a năvălit în țara lui, a prădat și dărâmat Gitta, îndreptându-și oastea împotriva Hierosolymeii. Înfricoșatul Ioas a golit tezaurul templului și pe cel al regilor, răpind darurile sanctuarului, și le-a trimis pe toate în Siria, ca să-și răscumpere siguranța și să scape de asediu, fără a mai fi amenințat să piardă totul. Înduplecat de uriașa sumă primită, Azael și-a retras oastea din fața Hierosolymeii. Totuși, Ioas a fost lovit de o boală grea, iar prietenii lui Zacharias l-au pedepsit și, dornici să răzbune moartea fiului lui Iodaus, au uneltit împotriva regelui și l-au ucis. Ioas a fost înmormântat la Hierosolyma, nu însă în gropnița strămoșilor săi, din pricina nelegiuirilor sale. A atins vârsta de patruzeci și șapte de ani și urmașul lui la tron a fost Amasias.

5. În al douăzeci și unulea an al domniei lui Ioas, rege al Israelului a devenit la Samaria Ioaz, fiul lui Iehu, cărmuirea lui durând șaptesprezece ani. El n-a urmat pilda bună a tatălui său, ci s-a dedat aceluiași fărădelegi săvârșite de primii regi, care l-au disprețuit pe Dumnezeu. Regele sirienilor l-a biruit și i-a nimicit în așa măsură oastea că nu i-au mai rămas decât zece mii de pedestrași și cincizeci de călăreți, luându-i de asemenea multe și mari orașe, după măcelul comis de oștirea lui. Aceste nenorociri s-au întâmplat regelui israeliților potrivit proorocirilor lui Elissaeus, când i-a prezis lui Azael că-l va ucide pe regele sirienilor și al locuitorilor Damascului, ocupând tronul acestuia. Biruit de atâtea rele, și-a pus nădejdea în închinăciuni și rugă,

1

529

imploreându-l pe Domnul să-l scape din mâinile lui Azael și să nu-l pună sub jugul puterii sale. Dumnezeu, care îndrăgește căința mai mult decât virtutea și se mulțumește doar cu dojenirea celor puternici, n-a vrut să-l hărăzească în întregime pieirii, făcându-l să nu se mai înspăimânte de primejdiile războiului. Așa se face că țara, care a obținut iarăși pacea, s-a bucurat iar de vechea-i prosperitate, iar bogăția i-a sporit.

6. La moartea lui Ioaz s-a suit pe tron fiul său Ioas⁴, în al treizeci și șaptelea an al domniei lui Ioaz din Hierosolyma, și vreme de șaisprezece ani i-a cărmuit pe israeliți în Samaria (căci și regele din Hierosolyma purta același nume⁵). El era un om drept și firea lui era cu totul deosebită de cea a tatălui său. În vremea aceea, proorocul Elissaeus, care îmbătrânise, s-a îmbolnăvit și regele israeliților a venit să-l vadă. Când a dat de bătrânul aflat pe patul de moarte, el a început să plângă sub ochii lui și să-l bocească, numindu-l părintele și apărătorul său. Lui îi datora faptul că n-a trebuit să se folosească de arme împotriva dușmanilor săi, fiindcă, potrivit prezicerilor sale, a obținut victoria asupra lor fără luptă. Iar acum proorocul vroia să se despartă de viață și să-l lase în seama dușmanilor săi înarmați (sirienii). Ioas i-a spus că nici viața lui nu va fi mai sigură și mult mai bine ar fi să moară acum, o dată cu el. Elissaeus l-a mângâiat atunci pe înlăcrimatul rege, cerându-i să aducă un arc și să-l întindă. Când regele s-a pregătit să tragă cu arcul, proorocul și-a pus mâinile sale pe mâinile acestuia și i-a poruncit să săgeteze. Regele a tras trei săgeți apoi s-a oprit. Proorocul i-a zis: „Dacă ai fi tras mai multe săgeți, ai fi stârpit din rădăcină puterea siriană; fiindcă te-ai mulțumit doar cu trei săgeți, vei ieși biruitor în tot atâtea bătălii împotriva sirienilor, redobândind ținuturile smulse de ei de la înaintașii tăi!” Auzind spusele sale, regele a plecat și, la scurtă vreme după aceea, proorocul a și murit. El a fost un bărbat renumit prin dreptatea lui și s-a bucurat de sprijinul fățiș al lui Dumnezeu. Ceea ce s-a adevărat prin ulterioarele sale proorocii,

⁴ Cel de-al doisprezecelea suveran al Regatului Israel (800-784 î.e.n.) a fost coregent al tatălui său în ultimii doi ani ai domniei lui Ioahaz.

⁵ Paranteza atrage atenția asupra omonimiei celor doi regi: cel din Ierusalim, nepotul Athaliei, aflat la sfârșitul domniei sale (836-798 î.e.n.), și cel din Samaria, care de abia obținuse tronul.

530

greu de crezut, inspirate de Dumnezeu, a căror amintire dăinuie până azi în rândurile evreilor. A avut parte de o înmormântare strălucită, așa cum merită un bărbat îndrăgît de Dumnezeu. În vremea aceea s-a petrecut întâmplarea cu drumețul ucis de tâlhari și aruncat în mormântul lui Elissaeus: de îndată ce a venit în atingere cu trupul proorocului, mortul a înviat pe loc. Atât am avut de spus despre proorocul Elissaeus, despre prezicerile pe care le-a rostit în timpul vieții și despre divină putere deținută chiar și după moartea lui.

7. La moartea lui Azael, regele sirienilor, domnia a revenit fiului lui Adad⁶, cu care s-a războit Ioas, regele israeliților, și l-a biruit de trei ori, smulgându-i regiunea cu toate orașele și satele răpite de Azael de la părintele său. Apoi și-a dat sfârșitul și Ioas, fiind înmormântat la Samaria, și puterea a deținut-o fiul său Ieroboam⁷.

CAPITOLUL IX

1. În al doilea an al domniei lui Ioas, regele israeliților, a fost făcut rege la Hierosolyma, în seminția lui Iuda, Amasia¹, mama lui, numită Iodada, fiind cetățeană a aceluiași oraș. Încă din fragedă tinerețe s-a dovedit un mare iubitor al dreptății. De îndată ce s-a văzut stăpân pe frânele domniei, el a hotărât mai întâi să-si

⁶ Ben-Hadad III, suveranul Regatului arameic al Damascului (796-770 î.e.n.), nu s-a putut opune tendinței Israelului și a Iudeii de a se emancipa de sub suzeranitatea lui, după ce tatăl său Hazael fusese înfrânt în 802 î.e.n., de regele asirian Adad-nirari (811-782 î.e.n.).

⁷ Ieroboam II, al treisprezecelea suveran al Regatului Israel (784-748 î.e.n.), P^omultimul și cel mai strălucit reprezentant al dinastiei întemeiate de Iehu, după asasinarea lui Ioram.

¹ Al nouălea suveran al Regatului Iudeii a domnit între 798-769 î.e.n.

531

răzbune propriul său părinte, pedepsindu-i pe cei ce pusese mîna pe el, făcând caz de prietenia lor. I-a prins pe toți și Ie-a dat pedeapsa cu moartea, fără să întreprindă nimic împotriva copiilor lor, dând ascultare legilor lui Moise, care a socotit că nu era drept ca vina părinților să cadă asupra copiilor. Apoi a recrutat din rândurile semințiilor Iuda și Benjamin pe cei ce erau în floarea vârstei și împliniseră deja douăzeci de ani, adunând astfel trei sute de mii de oșteni, și a pus deasupra lor căpeteniile peste sute. După aceea a trimis la regele israeliților soli care să tocmească cu plată o sută de mii de oșteni pentru o sută de talanți de argint. Intenția lui era să declare război amaleciților, idu-meenilor și gabaliților. Dar când se pregătea să-și pună în mișcare oastea împotriva lor, un prooroc l-a îndemnat să slobozească trupele israeliților: aceștia sunt un popor lipsit de credință și prezicerea Domnului îi anunța o înfrângere dacă se va sluji de ajutorul lor. El va fi mai puternic decât dușmanii doar dacă va avea încredere în sprijinul lui Dumnezeu, ducând lupta numai cu trupele proprii. Deoarece regele și-a arătat nemulțumirea întrucât plătise solda israeliților, proorocul l-a sfătuit să se supună voinței Domnului, căci el îi va

dărui și mai mulți bani. Regele i-a slobozit așadar pe israeliți, spunându-le că le lasă solda pe care au încasat-o deja; apoi a plecat cu trupele proprii împotriva popoarelor menționate mai înainte. El i-a învins într-o mare bătălie și a ucis zece mii dintre ei, luând tot atâția prizonieri, pe care i-a dus până la așa-zisa Stâncă Mare, îndreptată spre Arabia, unde i-a aruncat în prăpastie. Din această luptă, regele s-a ales cu o mare pradă și cu multe avuții ale tuturor popoarelor învinse, între timp ce Amasias conducea expediția, israeliții care fuseseră lăsați slobozi erau porniți împotriva lui, fiindcă credeau că i-a găsit nedemni de această misiune (căci asta nu s-ar fi întâmplat, dacă nu i-ar fi disprețuit); i-au atacat așadar regatul și au înaintat până la Bethsemera, au jefuit țara și au luat cu ei pradă multe vite, omorând vreo trei mii de locuitori.

2. Victoria și succesul expediției sale l-au făcut îngâmfat pe Amasias și el a început să-l neglijeze pe Dumnezeu, care era făuritorul lor de fapt, preferând să înalțe rugăciuni idolilor aduși de el din țara amaleciților. A venit însă un prooroc și i-a spus ca se miră de ce îi socotește zei pe cei ce nu i-au ajutat deloc pe închinătorii lor și nu i-au eliberat din mâinile sale, lăsându-i ă piară

532

pe cei mai mulți dintre ei și să ajungă ei înșiși în captivitate; căci idolii fuseseră aduși la Hierosolyma de niște prizonieri de război. Purtarea asta a stârnit mânia regelui, care i-a poruncit proorocului să tacă din gură, amenințându-l să-l condamne la moarte dacă se amestecă în treburile care nu-l priveau deloc. Atunci proorocul i-a răspuns că el va amuți, dar i-a prezis că Dumnezeu nu va lăsa nepedepsite de mâna lui înnoirile pe care le-a adus. Fără să fie în stare să păstreze măsura în marele său noroc (faptul că îl primise de la Dumnezeu nu l-a împiedicat să-l sfideze pe acesta) și din cale afară de încrezut, Amasias i-a trimis lui Ioas, regele israeliților, o scrisoare prin care îi cerea să i se supună, împreună cu întregul său popor, fiindcă așa a fost odinioară, pe vremea străbunilor săi, David și Solomon. Dacă nu catadicsea să facă ceea ce se cuvenea, să afle că războiul va decide cui îi va aparține puterea. Drept răspuns Ioas i-a scris următoarele:

„REGELE IOAS CĂTRE REGELE AMASIAS,

în Liban a fost odată un chiparos foarte înalt, precum și un ciulin. Acesta a trimis să-i spună chiparosului să-i dea fiica fiului său de femeie. Dar între timp a trecut pe acolo o fiară sălbatică și l-a călcat în picioare. Asta să-ți fie învățătură de minte să nu râvnești la lucruri prea mari, ca nu cumva, amețit de succesul tău împotriva amaleciților, fâindu-te cu el, să atragi primejdia asupra ta și a regatului tău!"

3. După citirea acestui răspuns, dorința lui Amasias de a porni la război a devenit și mai arzătoare. Dumnezeu, așa cred eu, l-a împins să facă acest lucru, ca să-și primească pedeapsa pentru păcatele sale. Și-a dus, așadar, trupele împotriva lui Ioas, gata să înceapă lupta. Spaima și deruta pe care Dumnezeu le-a inspirat în mânia lui au cuprins pe loc oastea lui Amasias, care a luat-o la fugă mai înainte de a se măsura cu vrăjmașul. Deoarece ai săi să împraștiaseră din pricina fricii, lăsându-l singur în voia soartei, Amasias a încăput pe mâinile dușmanilor, iar Ioas l-a amenințat cu moartea dacă nu-i convingea pe locuitorii Hierosolymeii să-și deschidă porțile, îngăduind oștirii sale să pătrundă în oraș. Constrâns de nevoie și temându-se că-și pune viața în pericol, Amasias a devenit răspunzător de intrarea în oraș a lui Ioas. Acesta a pus să se dărâme zidul pe o întindere de patru sute de °și și prin această spărtură a intrat cu carul în Hierosolyma,

533

aducându-l pe Amasias luat prizonier. Așa a devenit stăpânul Hierosolymeii Ioas, care a răpit tezaurul Domnului și a jefuit tot aurul și argintul pe care l-a găsit în palatul lui Amasias. Abia după aceea l-a eliberat pe Amasias și s-a întors în Samaria. Această nenorocire a lovit Hierosolyma în al paisprezecelea an al domniei lui Amasias. După aceea, propriii lui prieteni căutând să-i ia viața, Amasias a fugit în orașul Lachisa. Acolo a fost el ucis de oamenii pe care uneltitorii i-au trimis pe urmele sale. Leșul său a fost adus la Hierosolyma, unde a fost înmormântat cu onoruri regești. Astfel și-a săvârșit viața Amasias, din pricina semeției sale și a sfidării lui Dumnezeu, după ce a trăit cincizeci și patru de ani, domnia lui durând douăzeci și nouă de ani. Urmașul la tron a fost fiul său, numit Ozias².

CAPITOLUL X

1. În al cincisprezecelea an al cărmuirii lui Amasias a început domnia lui Ieroboam, fiul lui Ioas, asupra israeliților, în Samaria și ea s-a încheiat după patruzeci de ani¹. Acest rege îi era potrivnic lui Dumnezeu și mare disprețuitor al legilor, deoarece se închina idolilor și era atras de multe obiceiuri fără noimă și străine, aducând nenumărate nenorociri popoului israelit. Proorocul Ionas i-a prezis că, în cazul în care va purta război cu sirienii, va clătina din temelii puterea lor și că-și va întinde hotarele regatului său înspre partea de miazănoapte până la orașul Amathus și către miazăzi până la Lacul Asfaltit. Acestea erau granițele de odinioară ale Canaanului, după măsurătoarea făcută de comandantul Iesus. Ieroboam a întreprins o expediție împotriva

² Azaria (Uzziah), al zecelea suveran al Regatului Iudeii, a domnit între anii 769 și 733 î.e.n.

¹ Cifră aproximativă, întrucât anii domniei lui Ieroboam n au fost 784-748 *leM*

534

sirienilor și a pus stăpânire peste întregul lor ținut, întocmai cum îi prezisese Ionas.

2. Întrucât mi-am propus să scriu o istorie fidelă a faptelor popoului meu, am socotit că se cuvine să povestesc tot ceea ce stă scris în cărțile evreilor despre acest prooroc². Când Dumnezeu i-a poruncit să se ducă în regatul lui Ninus³ și la sosirea lui în oraș să profetizeze că regele își va pierde în curând domnia, el n-a mers acolo din

pricina fricii. A fugit de Dumnezeu în orașul Iope, unde a dat peste o corabie, în care s-a îmbarcat, ca să plece la Tars, în Cilicia. Dar dintr-o dată s-a dezlănțuit o furtună nespus de puternică, încât puțin a lipsit ca nava să se scufunde, și co-răbierii, împreună cu cârmaciul și armatorul, fâgăduiau să-și arate recunoștința față de zei, dacă scăpau de primejdiile mării. Doar Ionas stătea ascuns undeva și nu întreprindea nimic din ceea ce vedea că făceau ceilalți. Când talazurile s-au înălțat și mai sus și marea s-a învolburat și mai mult sub furia vânturilor, ei au bănuțit că unul dintre călători era pricina acestei furtuni și au hotărât să tragă la sorți spre a descoperi cine era vinovatul. Trecân-du-se de la vorbă la faptă, sorțul a căzut pe Ionas. La întrebarea corăbierilor, de unde venea și ce avea de gând, el a răspuns că era evreu de neam, proorocul Domnului atotputernic. I-a sfătuit apoi să-l arunce în mare, dacă vor să scape de primejdie, căci din pricina lui se dezlănțuise furtuna. La început ei n-au cutezat să facă acest lucru, socotind că era o nelegiuire să trimită la o moarte sigură un străin care le-a încredințat viața lui. Totuși, când au văzut că furtuna se întetea mereu și corabia era gata să se scufunde, îmboldiți pe de o parte de stăruințele proorocului însuși, înduplecați pe de altă parte de teama că nu vor scăpa de naufragiu, marinarii l-au aruncat pe Ionas în mare. Urgia mării s-a potolit numaidecât, iar proorocul, zice-se, a fost înghițit de un chit, după trei zile și tot atâtea nopți fiind zvârlit pe țărmul Pontului Euxin, viu și cu trupul nevătămat. Rugându-l pe Dumnezeu să-i ierte păcatul, Ionas s-a dus în orașul Ninive, s-a

² „Iona, fiul lui Amitai, proorocul cel din Gat-Hefer”, prezicătorul lui Ieroboam (*Cartea a patra a Regilor*, XIV, 25), este protagonistul unei cărți din *Biblie* care îi poartă numele, punându-l în rândul marilor profeți.

³ Primul rege asirian, soțul legendarului Semiramida, de la care își trage numele Ninive (în asir. Ninua), cel mai vechi oraș al Asiriei

535

oprit într-un loc unde putea să fie auzit de toți și le-a prezis locuitorilor că în curând vor pierde supremația lor asupra Asiei⁴. După ce le-a dat această veste, el s-a întors acasă. Istorisirea v-am depănat-o așa cum am găsit-o scrisă în cărți⁵.

3. Regele Ieroboam, care a avut parte de foarte mult noroc în viața lui și a domnit vreme de patruzeci de ani, și-a dat duhul. A fost înmormântat la Samaria și drept urmaș la tron l-a avut pe fiul său Zacharias. În al paisprezecelea an al domniei lui Ieroboam, Ozias, fiul lui Amasias, a devenit cârmuitorul celor două seminții la Hierosolyma, mama lui, numită Achiala, fiind originară din acest oraș. El însuși era un om bun, drept și mărinimos, prevedea lucrurile dinainte și vedea multă hărnicie. Și-a dus oastea împotriva filistenilor, i-a învins în luptă și le-a luat cu asalt orașele Gitta și Iamnia, dărâmand zidurile lor. După aceea a făcut o expediție împotriva arabilor care locuiau în vecinătatea Egiptului, a zidit un oraș la Marea Roșie și a lăsat acolo o garnizoană. Apoi i-a subjugat pe ammaniți, punându-i să plătească un anumit bir, și a adus sub stăpânirea lui întregul ținut, până la hotarele Egiptului, în cele din urmă, a început să se preocupe și de Hierosolyma. A refăcut ceea ce, datorită fie vechimii, fie nepăsării regilor de dinainte, se surpase din zidul orașului. A reclădit până și acea parte a zidului care fusese dărâmată de regele israeliților, atunci când l-a adus pe părintele său prizonier, pătrunzând în oraș. A zidit de asemenea numeroase turnuri, atingând înălțimea de o sută și cincizeci de coți. Posturile de strajă din pustiu le-a înconjurat, așijderea, cu ziduri și a săpat multe apeducte. Numărul vitelor de povară și al feluritelor turme era uriaș, căci țara era bogată în pășuni. Fiindcă îndrăgea agricultura și era foarte preocupat de lucrarea pământului, a sădit tot felul de plante și semințe. A strâns în jurul lui o oaste alcătuită din trei sute șaptezeci și cinci de mii de ostași aleși, în fruntea cărora a pus mai-mari peste sute și mai-mari peste mii, bărbați viteji și viguroși la trup, numărul lor

⁴ Textul se referă doar la Asia Mică. Ninive, ultima capitală a Regatului asirian, a fost cucerită în 612 î.e.n. de o coaliție medocaldeană.

⁵ Flavius Iosephus omite finalul aventurii lui Iona. Prevestirea lui că Nini^{ve} va fi cucerită în 40 de zile îi alertează pe locuitori, care se căiesc și obțin iertarea lui Dumnezeu. Infirmitatea prezicerilor sale stârnește supărarea lui Iona, care primește o părintească mustrare divină.

536

ajungând la două mii. întreaga oaste era împărțită în falange și bine înzestrată cu arme: fiecare luptător avea sabie, scut și platoșă de aramă, arcuri și praștii. A făcut, așijderea, multe mașini de război, care-și aveau rostul la asedierea cetăților, aruncătoare de pietre și de sulițe, pârgii de ridicat greutate, gheare de fier și alte asemenea unelte.

4. După ce a prevăzut și pregătit aceste treburi, mințea lui, ademenită de trufie, s-a împăunat cu mulțimea avuțiilor trecătoare, disprețuind lucrurile nemuritoare și atotdăinuitoare (precum cinstirea lui Dumnezeu și respectarea legilor). Din înălțimea succeselor sale a căzut și el pradă acelor vicii, la fel ca și tatăl său, care și-a datorat pieirea strălucirii faptelor de război și puterii, neștiind să păstreze măsura. Într-o zi solemnă, când la sărbătoare lua parte întregul popor, și-a pus veșminte preoțești și a intrat în templu, să tămâieze altarul de aur al Domnului. Marele Preot Azarias și cei optzeci de preoți din jurul lui s-au împotrivit (căci i-au zis că nu avea voie să se amestece în treburile divine, care le fuseseră încredințate numai urmașilor lui Aaron). Dar când toți i-au strigat să iasă din templu și să nu încalce datinile Domnului, regele s-a înfuriat, amenințându-i cu moartea dacă nu se potoleau. Atunci a avut loc un puternic cutremur de pământ și templul s-a crăpat, și înlăuntrul lui s-a revărsat orbitoarea lumină a soarelui, care a căzut pe fața regelui, aceasta fiind năpădită dintr-o dată de lepră. În locul din fața orașului, numit Eroge, s-a despicat în două o creastă și jumătatea ei situată spre apus a alunecat vreo patru stadii spre partea de răsărit a muntelui, astfel încât a acoperit și drumul, și grădina regească. Când preoții au remarcat că fața regelui fusese cuprinsă de lepră, i-au dezvăluit nenorocirea care îl lovise și i-au poruncit să părăsească orașul, ca un om impur. Rușinat de răul care căzuse asupra lui și pierzându-și toată

încrederea, a ascultat porunca preoților; fiindcă s-a socotit mai presus de soarta omenească și pentru lipsa lui de evlavie față de Dumnezeu, și-a atras o pedeapsă jalnică și demnă să inspire milă. A trăit o bucată de vreme în afara orașului, ca un om de rând, iar de cărmuirea țării s-a ocupat fiul său Iotham⁶.

⁶ Iotham a fost regent al Regatului Iudeii între anii 758-743 î.e.n. Îmbolnăvirea de lepră a unui suveran impunea izolarea lui și preluarea regentei de către un membru al familiei. Ozias sau Azaria a murit abia în 733 î.e.n.

537

Cu sufletul mâhnit și cu amărăciunea pricinuită de nelegiuirile sale, el și-a dat în cele din urmă sfârșitul, după ce a trăit șazeci și opt de ani, cărmuind vreme de cincizeci și doi de ani. A fost înmormântat aparte, în propria-i grădină.

CAPITOLUL XI

1. Zacharias¹, fiul lui Ieroboam, rege al israeliților vreme de șase luni, a fost ucis mișelește de un prieten al său, numit Sellum², fiul lui Iabes, care i-a urmat la tron, fără să domnească nici el mai mult de treizeci de zile. Menahem, căpetenie de oaste care se afla pe atunci în orașul Tharsa, auzind de uciderea lui Zacharias, a părăsit tabăra și a mărșăluit cu toate trupele sale până la Samaria, unde l-a ucis pe Sellum în cursul unei bătălii, s-a făcut rege în locul lui, apoi s-a întors la Tharsa. Acolo, locuitorii orașului au zăvorât porțile în fața lui și n-au vrut să-l recunoască drept rege. Dornic să se răzbune pe ei, a trecut prin foc și sabie ținutul din jurul orașului, pe care l-a asediat și l-a cucerit cu forța și, răbdând cu greu jignirea pe care i-o aduseseră tharsienii, i-a ucis pe toți și n-a cruțat nici copiii, fără să dea înapoi de la nici o dovadă de cruzime. S-a dezlănțuit împotriva propriilor concetățeni cu o sălbăticie care nu putea fi iertată nici dacă s-ar fi revărsat asupra unor străini învinși în război. Întocmai cum și-a început domnia, așa și-a dus-o mai departe, cu aceeași cruzime,

¹ Al patrusprezecelea suveran al Regatului Israel (748-747 î.e.n.), Zacharia (Zecchariah), a fost ultimul reprezentant al dinastiei întemeiate de Iehu (842-814 î.e.n.), el însuși asasinul regelui Ioram (851-842 î.e.n.)

² Al cincisprezecelea suveran al Regatului Israel (748-747 î.e.n.), Șalum (Șallum) a avut o domnie la fel de efemeră, ca și cea de șapte zile a lui Zimfl (882 î.e.n.)

538

vreme de zece ani, Menahem³. Când a venit să se războiască cu el regele asirian Phullus⁴, nu s-a dus să se lupte cu asirienii, ci i-a convins cu o mie de talanți de argint să se retragă, puniand capăt ostilităților. Menahem a pus această sumă în spinarea poporului, încasând un bir de cincizeci de drahme pe cap de locuitor. După aceea, Menahem și-a sfârșit viața și a fost înmormântat la Samaria, lăsându-l ca urmaș la tron pe fiul său Phaceas⁵, care n-a rămas mai prejos în cruzime decât tatăl său și a domnit numai doi ani. Apoi a fost lovit mișelește la un ospăț cu prietenii săi și ucis de căpetenia a peste o mie de oșteni Phaceas, fiul lui Romelia. Dar și acest Phaceas⁶, care a cărmuit douăzeci de ani, a fost nelegiuit și nedrept. În timpul domniei sale, regele numit Tiglatpalasar a făcut o expediție împotriva Israelului⁷ și a supus întreaga țară Galadana, ținutul de dincolo de Iordan, Galileea învecinată, precum și Cydisa și Azora, ducând locuitorii în robie, când s-a întors în regatul său. Mi se pare că am spus suficiente lucruri privitoare la adest rege al asirienilor. 2. Iotham⁸, fiul lui Ozias, a domnit la Hierosolyma asupra seminției lui Iuda, mama lui, născută în acel oraș, numindu-se Hierasa. Acestui rege nu i-a lipsit nici o virtute și a fost la fel de evlavios față de Dumnezeu, pe cât de drept s-a arătat și cu oamenii. Și spre construcțiile cetății și-a îndreptat grija (a făcut cu dragă inimă toate îndreptările și decorațiile care i s-au părut necesare). A construit un portic al templului și vestibuluri noi, a refăcut părțile prăbușite ale zidurilor de apărare, pe care le-a întărit

³ Menahem, cel de-al șaisprezecelea suveran al Regatului Israel (747-737 î.e.n.), s-a distins prin sălbăticia purtării sale față de supuși.

⁴ Tiglatpalasar III, suveran asirian al Regatului Nou (745-727 î.e.n.), a înfrânt Israelul în 733 î.e.n. O inscripție asiriană îl menționează pe Menahem ca dinast tributar Asiriei.

⁵ Pecachia (Pekakiah), al șaptesprezecelea suveran al Regatului Israel, a domnit între 737-735 î.e.n.

Pecah (Pekah), al optsprezecelea suveran al Regatului Israel, a domnit între '35 și 733 î.e.n., căutând să înjghebeze o coaliție antiasiriană. În campania lui Tiglatpalasar din 733 î.e.n., când a învins Regatul Israel, regele asirian s-a bucurat de sprijinul Iudeii învecinate.

⁸ Iotham a fost doar regent al Regatului Iudeii (758-743), fiindcă tatăl său, h (Azaria), mai trăia, dar lepra îl împiedica să guverneze.

539

cu turnuri mari și greu de cucerit. Tot ceea ce se afla în regatul său într-o stare care lăsa de dorit a fost restaurat de el cu multă atenție. A dus război împotriva ammaniților și, după ce a ieșit biruitor în luptă, i-a silit să plătească în fiecare an o dare de o sută de talanți de argint, zece mii de care de grâu și tot atâtea care de orz. Și-a întărit regatul într-atât, încât dușmanii să nu-l disprețuiască și pe ai săi să-i vadă fericiți.

3. Trăia în vremea aceea un prooroc numit Naum⁹, care, prevestind prăbușirea Asiriei și a lui Ninus, a spus următoarele: „Ninive fi-va un iaz cu apă biciuită de vânt! La fel de tulburat va arăta întregul popor vălurindu-se în fuga lui și unii vor striga celorlalți: stați și împotriviți-vă, prădați aurul și argintul! Dar nimeni nu se va lăsa convins (căci fiecare vrea să-și salveze mai degrabă viața decât bogățiile). Cumplită fi-va învrăjbirea lor, plânsul și bocetul li se vor auzi, mădularele lor vor lăncezi și fețele tuturor se vor îngălbeni de spaimă. Unde fi-va bârlogul leilor, cu mama puilor lor? — Te voi dărâma din temelii, Ninive — zice Domnul — și nu vor mai ieși din tine lei care vor stăpâni lumea!”¹⁰ Despre Ninive, acest prooroc a făcut multe alte preziceri pe care n-am găsit de cuviință să le menționez aici, ca să nu-mi ostenesc prea mult cititorii. Toate prezicerile privitoare la Ninive s-au adevărit întocmai, după o sută și cincisprezece ani¹¹. Tema aceasta a fost tratată îndestulător.

⁹ Profet din Regatul Iuda, care a trăit în a doua jumătate a secolului VII î.e.n. Prin prezicerile sale, a căutat să-și încurajeze concetățenii, care pe atunci erau vasalii asirienilor.

¹⁰ Flavius Josephus parafrizează câteva pasaje din cartea lui Naum (cap. II, paragr. 9-14). Ea se învecinează în *Biblie* cu cartea lui Iona, evocat de autor în Cap. X, paragr. 2.

¹¹ Profețiile lui Naum datează, așadar, din anul 727 î.e.n., având în vedere faptul că Ninive a fost cucerită și distrusă în 612 î.e.n.

540

CAPITOLUL XII

1. Iotham și-a dat obștescul sfârșit după ce a trăit patruzeci și unu de ani, dintre care șaisprezece a fost domnitor, fiind înmormântat în gropnița regilor. L-a urmat la tron fiul său Achaz¹, care în privința lipsei de credință în Dumnezeu și a încălcării legilor strămoșești a urmat pilda regilor israeliți: pe altarele înălțate de el la Hierosolyma a închinat prinoase idolilor, aducând jertfă ardere de tot pe propriul său fiu, după obiceiul canaaneenilor, și a comis multe asemenea nelegiuiri. În timp ce se purta astfel și se ținea de nebunii, regele sirienilor și al Damascului, Arases, și cel al israeliților, Phaceas (care erau prieteni buni), i-au declarat război, l-au împresurat la Hierosolyma, unde l-au asediat multă vreme fără folos, datorită trăinicieii zidurilor de apărare. Dar regele sirienilor a cucerit Ailath, oraș situat la Marea Roșie, i-a căsăpît pe locuitorii și în locul lor a adus coloniști sirieni. După ce i-a ucis pe iudeii din garnizoana orașului, ca și pe cei care locuiau în împrejurimi, el a revenit la Damasc cu oastea lui, aducând prăzi bogate. Când a aflat că sirienii s-au întors acasă, regele israeliților, convins că se putea măsura cu ei, și-a dus trupele împotriva lor, dar a fost înfrânt în bătălie, Domnul fiind mânios pe el din pricina nelegiuirilor sale multe și mari. În ziua aceea au răpus o sută douăzeci de mii de iudei israeliți, al căror comandant, Zacharias, l-a ucis în timpul luptei pe fiul lui Achaz, numit Amasias, luându-i prizonieri pe căpetenia întregii curți, Ericas, precum și pe comandantul seminției lui Iuda, Elcan. În afara lor, israeliții au luat ca robi femei și copii din seminția lui Benjamin și, alegându-se cu pradă multă, s-au întors în Samaria. 2. Obedas, care era în vremea aceea proorocul Samariei, a întâmpinat oastea înaintea orașului și i-a strigat că această izbândă a fost obținută nu prin vitejia ei, ci ca urmare a faptului că Dumnezeu și-a revărsat mânia asupra regelui Achaz. I-a muștrat pe ostași că nu s-au mulțumit doar cu uciderea sângeroasă, ci au

¹ Asociat de tatăl sau Iotham la regenta exercitată în timpul incurabilei maladii a lui Ozias sau Azaria (758-733 î.e.n.), Achaz a fost efectiv suveran al Regatului Iudeii între 733-727 î.e.n.

541

cutezat să ia prizonieri niște consăngeni din semințiile lui Iuda și Benjamin. I-a sfătuit apoi să-i trimită la casele lor, căci, dacă nu dau ascultare vorbelor sale, îi așteaptă pedeapsa lui Dumnezeu. Poporul israeliților, chemat la adunare, a dezbătut soarta prizonierilor. S-au ridicat atunci așa-numitul Barachias, bucurându-se de mare trecere în țara lui, împreună cu alți trei bărbați, și au zis: „Noi suntem de părere că nu trebuie să le dăm voie concetățenilor să-i primească în oraș pe acești prizonieri, pentru ca Dumnezeu să nu ne sortească pe toți pieirii. Și așa păcatele noastre sunt destul de mari, după spusele proorocilor, așa că nu ne ferim să le adăugăm noi fărădelegi!” De îndată ce au auzit aceste vorbe, ostașii i-au făcut așa cum au găsit de cuviință. Bărbații amintiți mai sus au luat pe robi, le-au scos lanțurile, s-au îngrijit de trupurile lor, le-au dat merinde de drum și i-au trimis acasă. Tusalpatru i-au și însoțit, i-au călăuzit până la Ierihon, situat nu prea departe de Hierosolyma, apoi s-au întors la Samaria.

3. Întristat de înfrângerea pricinuită de israeliți, regele Achaz a trimis o solie la Tiglatpalasar, căruia i-a cerut să se alieze cu el împotriva israeliților, sirienilor și damaschinilor, aducându-i o mare sumă de bani; i-a oferit apoi daruri strălucite. După ce solii au ajuns la el, Tiglatpalasar s-a grăbit să vină în ajutorul lui Achaz. A pornit într-o expediție împotriva Siriei, a pustiit ținuturile ei și a luat cu asalt Damascul², omorându-l pe regele Arases. Pe damaschini i-a strămutat în Media Superioară și în locul lor a adus în Damasc coloniști din rândul neamurilor asiriene. A prădat apoi țara israeliților și pe mulți dintre ei i-a dus în robie. Pentru felul cum s-a purtat cu sirienii, regele Achaz a strâns aurul și argintul pe care l-a găsit în visteria regală, ba chiar și în templul Domnului, pe care l-a golit și de ofrandele lui cele mai frumoase, și, luând cu el întreaga comoară, a adus-o la Damasc, unde, potrivit tratatului încheiat mai înainte, a oferit-o regelui asirienilor, cu mulțumirile lui pentru toate faptele sale, apoi s-a întors la Hierosolyma. A fost însă atât de smintit și de nechibzuit și cunoscându-și atât de puțin propriul său interes încât, în pofida faptului că sirienii luptaseră împotriva lui, n-a

² Tiglatpalasar III a cucerit Damascul și l-a transformat în reședința unei provincii asiriene în 732 î.e.n., după ce, în campania din anul anterior, a învins și Regatul Israel.

542

încetat să se închine zeilor acestora și a continuat să-i cinstească, de parcă ar fi obținut victoria cu ajutorul lor. Când a fost învins din nou, a început să se roage zeilor asirieni, ca și cum ar fi avut de gând să-i slujească mai degrabă pe toți ceilalți idoli, și nicidecum pe adevăratul Dumnezeu al străbunilor săi, care îi adusese această înfrângere, fiindcă era mânios pe el. A mers atât de departe în disprețul și nepăsarea lui față de Dumnezeu, încât a încuiat ușile templului și a interzis aducerea jertfelor, răpind ofrandele din sanctuar. În urma unor astfel de jigniri aduse Domnului, Achaz s-a stins din viață după ce a trăit treizeci și șase de ani, domnia lui durând șaisprezece ani, și l-a lăsat ca urmaș la tron pe fiul său, Ezechias³.

CAPITOLUL XIII

1. În vremea aceea a murit Phaceas¹, regele israeliților, ucis mișelește de prietenul său numit Oseas², care a domnit nouă ani, fiind un om nelegiuit și disprețuitorul lui Dumnezeu. Șalmanasar³, regele asirienilor, a întreprins o campanie împotriva lui, l-a învins (fiindcă Domnul nu i-a dat binecuvântarea și sprijinul său), l-a făcut

supusul său și i-a impus un bir permanent. În al

³ Iezechia (Hezekiah), suveran al Regatului Iudeei, a domnit între anii 727-698 î.e.n.

¹ Pecah, suveran al Regatului Israel (735-733), care își asasinase la rândul său predecesorul, pe Pecachia (737-735 î.e.n.), el însuși fiul uzurpatorului Menahem (747-737 î.e.n.).

² Ultimul suveran al Regatului israel (733-724 î.e.n.) a adus la putere o clică ostilă politicii duse de Pecah. Potrivit unei inscripții asiriene, Tiglatpalasar III l-a făcut rege Osea și i-a impus plata unui tribut. După moartea acestuia (727 î.e.n.), Osea s-a alăturat răscoalei izbucnite în Palestina și Siria împotriva expansiunii asiriene.

¹ Șalmanasar V, suveran asirian al Regatului Nou (727-722 î.e.n.).

543

patrulea an al cârmuirii lui Osea, și-a început domnia la Hierosolyma Ezechias, fiul lui Achaz și al Abiei, originară din acest oraș. Prin firea lui, s-a dovedit un om bun, drept și evlavios. De îndată ce s-a urcat pe tron, n-a socotit nimic mai necesar și mai folositor pentru el și pentru supușii lui decât cinstirea Domnului. De aceea, a strâns laolaltă poporul, preoții și leviții și le-a adresat următoarele cuvinte: „Nu vi-e străin faptul că, datorită păcatelor tatălui meu, care a fost un uneltor împotriva credinței în Dumnezeu, ați îndurat ponoase multe și mari, fiindcă, amăgiți de el, v-ați lăsat ademeniți să vă închinați idolilor ridicați de el la rangul de zei. De vreme ce ați constatat singuri cât de primejdios lucru este lipsa de evlavie, vă îndemn așadar să vă dezvățați de aceste deprinderi, înlăturând vechile voastre necurătenii. Mai ales voi, preoții și leviții, adunați-vă la templu, să-l redeschideți, și mai întâi prin solemne jertfe de purificare să-l readuceți la strămoșeasca lui strălucire de odinioară. Astfel Dumnezeu va pune capăt mâniei sale și va fi îndurător cu noi!” 2. Sub imboldul vorbelor regelui, preoții au deschis templul, au curățat sfintele vase descoperite de ei și, înlăturând murdăria, au pus pe altare jertfe solemne⁴. Regele a trimis apoi soli în întreaga țară, să cheme poporul la sărbătoarea Praznicului Azimelor: din pricina nelegiuirii de mai înainte, celebrarea fusese întreruptă de multă vreme. Până și la israeliți a trimis soli, prin care i-a îndemnat să renunțe la felul lor de viață de acum și să se întoarcă la vechea datină a cinstirii adevăratului Dumnezeu. El le îngăduia bucuros să vină la Hierosolyma, ca să sărbătorească Praznicul Azimelor, luând parte, alături de semenii lor, la solemna adunare. Regele le-a spus că nu-i îndemna să-i dea ascultare, dacă nu vroiau să facă acest lucru, ci s-a gândit la interesul lor, urmărind să-i facă fericiți. Solilor sosiți la ei ca să expună propunerea regelui lor, israeliții nu le-au dat ascultare, ba chiar i-au luat în derâdere, socotindu-i niște nebuni. Și pe proorocii care le dădeau sfaturi bune și le preziceau că vor avea parte de mari nenorociri dacă nu se întorceau grabnic la venerarea adevăratului Dumnezeu, ei îi batjocoreau sau le luau în cele din urmă viața. Nu s-au mulțumit numai cu aceste păcate, ci s-au dedat la nebunii și mai

⁴ Ceremonia sfințirii templului după deschiderea lui este descrisă pe larg în *Caneaua a doua Paralipomena*. cap. XXIX.

544

mari, despre care vom vorbi mai departe. N-au încetat să facă asemenea fapte până ce Dumnezeu nu i-a pedepsit pentru fărâdelegile lor, dându-i pe mâinile dușmanilor. Dar despre asta vom vorbi pe îndelete la momentul potrivit. Numai cei din semințiile lui Manases, Zabulon și Isachar au ascultat îndemnurile proorocilor și s-au convertit la bunacredință. Toți aceștia s-au îndreptat spre Hierosolyma, la Ezechias, să se închine acolo Domnului. 3. De îndată ce s-a adunat mulțimea, Ezechias, împreună cu căpeteniile și întregul popor, s-au dus la templu, unde el a jertfit în numele său șapte tauri și tot atâția berbeci, așijderea șapte miei și tot atâția țapi. După ce regele și căpeteniile au pus mâna pe creștetul victimelor, preoții au primit îngăduința să le jertfească. Aceștia au înjunghiat vitele și jertfele au fost supuse arderii de tot. În jurul stăteau leviții cu instrumente muzicale, înălțau imnuri Domnului și intonau psalmi, așa cum îi învățase David, iar ceilalți preoți îi acompaniau pe cântăreți suflând din trâmbițe. Când au fost săvârșite aceste jertfe, regele și mulțimea s-au culcat cu fața la pământ și l-au venerat pe Domnul. Apoi el a avut grijă să fie înjunghiați șaptezeci de boi, o sută de berbeci, două sute de miei, oferind pentru îndestularea poporului șase sute de boi precum și alte trei mii de vite. Toate au fost îndeplinite de preoți așa cum cereau legile. Așadar, regele s-a ospătat cu poporul în chiot și veselie, mulțumind lui Dumnezeu. Când a sosit Praznicul Azimelor, a fost adusă așa-zisa jertfă a Paștilor, după care jertfele divine s-au repetat timp de șapte zile. În afară de ceea ce oferise până atunci, regele a mai dăruit mulțimii două mii de tauri și șapte mii de vite. La fel au făcut și căpeteniile: au dat poporului o mie de tauri și o mie și patruzeci de vite. Sărbătoarea Paștilor s-a desfășurat cu atâta strălucire, fiindcă de pe vremea regelui Solomon ea nu mai fusese celebrată cu un asemenea fast. De îndată ce toate datinile sărbătorii s-au încheiat, oamenii s-au dus să curețe întreaga țară, orașul fiind și el purificat de murdăria idohlor. Regele a poruncit ca, potrivit legilor scrise, jertfele zilnice să fie făcute pe cheltuiala lui, iar poporul să dea preoților și leviților zeciuiala și pârga roadelor lor, pentru ca ei să se poată ocupa mereu de ritual, asigurându-și traiul numai din slujirea lui Dumnezeu. De aceea, poporul aducea preoților și leviților tot soiul de roade. Ca atare, regele a construit cămări de provizii și hambare pentru grâne, din care să se înfrupte după voia lor fiecare preot și levit,

545

împreună cu soțiile și copiii lor. S-a revenit astfel la obiceiul de odinioară al cinstirii lui Dumnezeu. O dată înfăptuite lucrurile despre care am vorbit, regele a declarat război filistenilor, i-a învins și a ocupat toate orașele aflate în stăpânirea dușmanilor, până la Gaza și Gitta. Dar regele asirienilor i-a trimis soli prin care l-a amenințat că-i va spulbera întregul regat dacă nu-i va da birul plătit mai înainte de tatăl său. Regele Ezechias nu s-a lăsat intimidat de aceste amenințări, ci și-a pus nădejdea în credința lui față de Dumnezeu și în proorocul Esaias, care i-a prezis limpede viitorul. Spusele mele privitoare la acest rege mi se pare îndestulătoare.

CAPITOLUL XIV

1. Când Șalmanasar, regele asirienilor, a primit vestea că regele israelitilor a trimis în taină o solie către Soam, regele egiptenilor, invitându-l să încheie o alianță împotriva lui, s-a mâniat și a făcut o expediție în Samaria, în al șaptelea an al domniei lui Osea. Regele nu i-a îngăduit să pătrundă în orașul pe care, după un asediu de trei ani¹, l-a cucerit în al nouălea an al domniei lui Osea și în al șaptelea an al domniei lui Ezechias, regele Hierosolyme. Astfel a nimic el tot regatul israeliților și a surghiunit întregul popor în Media și în Persia. împreună cu aceștia, l-a prins viu și pe regele Osea. în locul celor îndepărtați a strămutat alte popoare din ținutul Chutha (care își trăgea numele de la un fluviu din Persia), în Samaria, trimițându-i să locuiască în țara israeliților. Așadar, din Iudeea au plecat în exil cele zece seminții ale israeliților, după nouă sute patruzeci și șapte de ani de la cucerirea

¹ Șalmanasar V a întreprins o campanie împotriva Palestinei și a asediat timp de trei ani Samaria (724—722). după cucerirea căreia a deportat populația în Media și Mesopotamia. Regatul Israel a devenit provincie asiriană (721 î.e.n.)

546

acestei țări de către strămoșii care pleaseră din robia egipteană și opt sute de ani de la domnia lui Iesus. De la răscoala lor împotriva lui Roboam, nepotul lui David și de la înscăunarea lui Ieroboam, după cum am arătat mai înainte, s-au scurs două sute patruzeci de ani, șapte luni și șapte zile. Israelii au avut această soartă fiindcă au încălcat legile și n-au dat ascultare proorocilor, începutul nenorocirilor lor a fost răzvrătirea în urma căreia l-au părăsit pe Roboam, nepotul lui David, și l-au ales rege pe slujitorul acestuia, Ieroboam, care i-a amăgît prin nelegiuirea și pilda rea dată de el, atrăgând asupra lor mânia lui Dumnezeu. Și el a primit cunoscuta pedeapsă, pe care a meritat-o din plin.

2. Regele asirienilor a invadat cu oastea întreagă Siria și Fenicia. Numele acestui rege figurează în cronicile tyrienilor. Expediția împotriva Tyrului a făcut-o când peste tyrienii domnea Elulaeus. Și Menandru, cel care a tradus în limba greacă cronicile tyrienilor, amintește acest lucru prin următoarele vorbe: „Elulaeus, numit de tyrienii Pyas, a cărmuit vreme de treizeci și șase de ani. A înăbușit revolta citteenilor prin trimiterea unei flote care i-a silit să i se supună din nou. împotriva lui a trimis o oaste regele Asiriei, care a purtat război cu întreaga Fenicie și a încheiat apoi pace cu toți, întorcându-se acasă. De sub stăpânirea tyrienilor au ieșit Sidonul, Ace, Tyrul vechi² și multe alte orașe, care s-au predat regelui asirienilor. Fiindcă tyrienii n-au vrut să i se supună, regele le-a declarat iarăși război, după ce a primit de la fenicienii șazeci de corăbii înarmate, având opt sute de văslași. Tyrienii au trimis împotriva lor douăsprezece corăbii care au împrăștiat navele dușmane, luând cinci sute de prizonieri. Datorită faptei lor de vitejie, toți tyrienii s-au bucurat de o mare faimă. Când regele asirienilor s-a reîntors, a pus străji în preajma fluviilor și apeductelor de la care tyrienii se aprovizionau cu apă. Locuitorii Tyrului au trebuit să rabde vreme de cinci ani și să bea apă din fântânile săpate de ei.” Acestea sunt însemnările despre Șalmanasar, regele asirienilor, care au fost consemnate în cronicile tyriene.

3. Când însă au fost strămutați în Samaria chutaeii (care se cheamă așa fiindcă au fost aduși din Chutha, regiune situată în Persia, numindu-se la fel ca un fluviu), cu propriul său zeu a venit

² Situat la polul opus al Tyrului nou sau insular, întemeiat pe o insulă stâncoasă, în fata litoralului fenician.

547

în Samaria fiecare neam (căci erau în total cinci), și l-a cinstit după datina strămoșească, ceea ce a stârnit mânia atotputernicului Dumnezeu. Așadar, au fost bântuiți de ciumă³, molimă care i-a secerat pe mulți dintre ei, fără ca nimeni să cunoască un leac al vindecării răului. O precizare i-a asigurat că, de îndată ce se vor închina Domnului atotputernic, el îi va scăpa de molimă. Chutaeii au trimis soli la regele Asiriei, prin care au cerut să li se trimită niște preoți dintre israeliții capturați în război. La sosirea lor, aceștia i-au îndrumat spre credința în Dumnezeu și, cum au început să-și înalțe rugile spre El, ciuma a și dispărut ca prin minune. Până în zilele noastre au rămas credincioși acestor obiceiuri chutaeii - cum li se spune în limba evreilor, în vreme ce grecii îi numesc samariteni - și ei fac caz de această schimbare și de înrudirea lor ori de câte ori le merge bine iudeilor, susținând că se trag din Iosif și au obârșie comună. Când însă văd că acestora le merge rău, ei pretind că n-au cu iudeii legături nici de prietenie, nici de sânge, și că sunt niște intruși care provin dintr-un neam străin. Despre asta vom găsi însă prilejul să mai vorbim pe îndelete.

CARTEA AX-A

³ în Biblie, prăpădul cutheilor vine din partea leilor (*Cartea a IV-a a Regilor*, XVII, 25).

548

CONȚINUTUL CĂRȚII A X-A

1. Expediția făcută de Sennacherib, regele asirienilor, împotriva Hierosolyme și asedierea regelui Ezechias.
2. Cum a fost decimată de ciumă, într-o noapte, oastea asirienilor și cum regele ei, întors acasă, a pierit din pricina uneltirii fiilor săi.
3. Cum Ezechias, care între timp a trăit în pace, și-a dat sfârșitul, lăsând ca urmaș al său la tron pe Manasses.
4. Cum regele caldeenilor și babilonienilor a pornit războiul împotriva lui Manasses și l-a

înving, ducându-l ca prizonier la Babilon și, după ce l-a ținut multă vreme în captivitate, l-a readus în domnie.

5. Cum regele Iosias a ieșit în întâmpinarea lui Nechao, regele egiptenilor, care mășăluia cu oastea lui prin Iudeea, împotriva babilonienilor, spre a-i împiedica trecerea și cum, în lupta cu el, alegându-se cu o rană, și-a sfârșit viața la Hierosolyma, iar locuitorii orașului l-au proclamat rege pe fiul său Ioaz.

X

551

6. Cum Nechao l-a înfruntat într-o luptă lângă fluviul Eufrat pe regele babilonienilor și, la întoarcerea în Egipt, s-a îndreptat spre Hierosolyma, unde l-a luat cu el în captivitate pe Ioaz, punând în locul lui ca rege al Hierosolymeii pe fratele său Ioakim.

7. Expediția întreprinsă de Nabucodonosor, regele babilonienilor, împotriva Siriei; după ce a supus-o în întregime până la hotarele cu Egiptul, s-a dus la Hierosolyma, unde l-a silit pe regele Ioakim să-i fie prieten și aliat în război.

8. Cum, după plecarea babilonienilor, Ioakim s-a unit iarăși cu egiptenii; cum Nabucodonosor i-a declarat război, l-a asediat și, după ce a silit orașul să se predea, l-a ucis pe Ioakim și l-a proclamat rege pe fiul său Ioachim; cum, de îndată ce a primit din partea Hierosolymeii o mare sumă de bani, s-a întors în Siria.

9. Cum Nabucodonosor s-a căit că l-a făcut rege pe Ioachim și, pornind într-o expediție împotriva Hierosolymeii, a pus mâna pe Ioachim, care s-a predat împreună cu mama și cu prietenii lui.

10. Cum babilonianul a făcut mulți prizonieri, a răpit ofrandele templului și s-a întors la Babilon, numindu-l rege

552

al locuitorilor Hierosolymeii pe Sedechia, unchiul lui Iehonia.

11. Cum, la primirea știrii că și acesta avea de gând să intre în legături de alianță și prietenie cu Egiptul, a atacat Hierosolyma cu trupele sale, a împresurat-o și a luat-o cu asalt; cum a incendiat templul și a dus în robie poporul din Hierosolyma la Babilon, împreună cu Sedechia.

12. Cum a murit Nabucodonosor, lăsându-l ca urmaș la tron pe fiul său; cum a fost dărâmată împărăția asirienilor de către Cyrus, regele perșilor, precum și ce au avut de îndurat între timp iudeii din partea babilonienilor.

553

CAPITOLUL I

1. În al patrusprezecelea an al domniei lui Ezechias, regele celor două seminții, regele asirienilor numit Sennacherib¹ i-a invadat țara cu o oaste numeroasă, cucerind toate orașele semințiilor lui Iuda și Beniamin. Când s-a pregătit să mășăluiască cu trupele sale împotriva Hierosolymeii, Ezechias i-a trimis o solie prin care îl vestea pe rege că era gata să i se supună, plătindu-i birul impus de el. Sennacherib a dat ascultare solilor, întrerupând războiul, a acceptat cererea și a făgăduit că, de îndată ce Ezechias îi va plăti trei sute de talanți de argint și treizeci de talanți de aur, el se va declara mulțumit și se va lega prin jurământ să se retragă imediat, fără să-i mai aducă nici o pagubă. Încercându-se în cuvântul său, Ezechias și-a golit vistieria și i-a trimis banii, ferm convins că va scăpa de orice amenințare a războiului la adresa regatului său. După ce a primit banii, asirianul nu s-a mai sinchisit de promisiunea lui, ci a plecat el însuși împotriva egiptenilor și a etiopienilor, lăsându-l pe Rapsaces, comandantul său suprem, împreună cu alte două căpetenii și cu o oaste numeroasă, să asedieze Hierosolyma. Numele acestor căpetenii erau Tharata și Anacharis.

2. Cum au ajuns și și-au așezat tabăra în fața zidurilor orașului, ei au trimis la Ezechias un sol și l-au chemat să stea de vorbă. Temându-se să vină el însuși la întâlnire, și-a împuternicit trei dintre prietenii lui cei mai credincioși: pe căpetenia curții domnești numită Eliachim și pe cronicarii săi, Sobnaeus și Ioach. Când a dat cu ochii de ei, comandantul Rapsaces le-a poruncit să se întoarcă la regele lor și să-i spună următoarele: „Slăvitul Sennacherib, suveranul asirian al Regatului Nou (705-681 î.e.n.), urmașul lui Sargon II (722-705 î.e.n.), a reprimat în 701 î.e.n. revolta din Siria și Palestina, atâțată de Egipt, pustiind Iudeea și începând asediul Ierusalimului.

A.

555

rege Sennacherib îl întreabă pe ce se întemeiază și în ce-și pune nădejdea Ezechias, că fugă de stăpânul său, nevrând să-i asculte vorbele și să-l primească în oraș pe el, împreună cu oastea? Nu-s oare de vină egiptenii, în speranța că aceștia vor triumfa asupra oștilor regelui? Dacă se așteaptă la așa ceva, atunci să știe că a luat-o razna, aidoma omului care își caută sprijin într-o trestie ruptă și nu numai că se prăbușește, dar se și rănește la mână, făcându-și singur rău. Regele se cuvenea să afle că Sennacherib a pornit în această expediție potrivit voinței lui Dumnezeu, care i-a dat puterea să dărâme regatul israeliților și să-i nimicească poporul subjugat de el!" Deoarece Rapsaces și-a rostit discursul în evreiește (căci cunoștea bine această limbă), Eliachim l-a rugat să vorbească în siriană, temându-se ca mulțimea să nu se înspăimânte la auzul cuvintelor sale. Dar comandantul, care pricepuse ce anume urmărea el, bănuind pricina fricii lui, cu un glas și mai puternic i-a răspuns lui Eliachim astfel: „Vorbesc în evreiește pentru ca, după aflarea poruncilor regelui, toți să aleagă ceea ce este spre binele lor și să se predea nouă. Căci mi se pare limpede că voi și regele vostru amăgiți cu speranțe deșarte poporul și-l îndemnați să reziste. Dacă aveți curajul și vă credeți în stare să respingeți trupele noastre, sunt gata să vă pun la dispoziție două mii de cai dintre cei pe care îi am la îndemână, voi urmând să aduceți pentru ei tot atâția călăreți, ca să vă demonstrați propriile puteri. Dar voi nu puteți oferi călăreți, fiindcă nu-i aveți, ca să alcătuiți o trupă. De ce mai șovăiți atunci să vă predați celui mai tare decât voi, care vă poate captura fără voia voastră? Spre siguranța voastră, este mai bine să vă predați de bunăvoie, decât să fiți subjugați cu de-a sila, ceea ce v-ar pricinui numai primejdii și nenorociri!"

3. Cuvintele roșite cu glas tare de către comandantul asi-rienilor, în auzul solilor și al poporului, i-au fost transmise lui Ezechias. Acesta și-a scos veșmintele regești, s-a îmbrăcat cu un sac și, în semn de umilință, s-a culcat cu fața la pământ, după datina străbună, rugându-l pe Dumnezeu să nu-i refuze sprijinul acum, când nu mai avea nici o altă speranță. Apoi i-a trimis pe câțiva dintre prietenii săi și dintre preoți la proorocul Esaias, spre a-i cere să se roage lui Dumnezeu, aducând o jertfă pentru salvarea tuturor și pentru ca Domnul să destrame speranțele dușmanilor și să se îndure de soarta poporului său. Când proorocul

556

a făcut toate acestea, printr-o precizare a Domnului, le-a redat curajul regelui și prietenilor săi, proorocind că vrăjmașii vor fi învinși fără luptă, siliți să se retragă rușinați și să renunțe la semeția lor de acum. Dumnezeu va avea grijă să-i hărăzească pieirii. Chiar și privitor la Sennacherib, regele asirienilor, proorocul a prezis că expediția lui împotriva Egiptului se va termina prost și, la întoarcerea acasă, va fi răpus de sabie.

4. În vremea aceea, regele asirian i-a trimis lui Ezechias o scrisoare unde îl numea smintit dacă își închipuia că poate scăpa de robia ce-l așteaptă din partea lui, care a subjugat popoare multe și mari. îl amenința că-l va captura pe el și pe supușii lui, hără-zindu-i pe toți pieirii, dacă nu-i va deschide porțile, ca să-i primească de bunăvoie oastea în Hierosolyma. Ezechias a citit mesajul fără să-și piardă cumpătul, deoarece avea deplină încredere în Dumnezeu, și a împăturit scrisoarea, depunând-o în templu. Când l-a implorat iarăși pe Domnul să mântuiască orașul și pe toți locuitorii săi, proorocul Esaias i-a spus că ruga lui a fost ascultată și că de data asta asirienii vor ridica asediul și că viitorul îi va fi pe deplin asigurat din partea lor. Oamenii își vor lucra în liniște ogoarele și își vor vedea fără teamă de treburile lor. La puțin timp după aceea, regele asirienilor, care eșuase în campania lui împotriva Egiptului, s-a întors acasă fără nici un rezultat din următoarea pricină. Asedierea orașului Pelusium i-a luat foarte multă vreme și tocmai când digurile ridicate în preajma zidurilor ajunseseră la înălțimea acestora, așa că se pregătea să pornească asaltul asupra lor, el a auzit că Tharsices, regele etiopienilor, însoțit de o mare oaste trimisă în ajutorul egiptenilor, își croia drumul prin pustiu ca să năvălească în țara asirienilor. Sennacherib a fost atât de tulburat încât, fără nici un rezultat, cum am mai spus, a ridicat asediul orașului Pelusium, retrăgându-se. Despre același Sennacherib vorbește Herodot în Cartea a doua a *Istoriilor*¹ sale că a pornit într-o expediție împotriva regelui egiptenilor, care era preotul lui Hefaistos, și a împresurat Pelusium, fiind silit să ridice asediul orașului dintr-o pricină asemănătoare. Preotul egiptenilor l-a implorat pe zeul său, iar acesta, ascultându-i rugămintea, a cășunat arabilor o năpastă. Herodot se înșală în această privință când susține că nu era vorba de regele

² Vezi Herodot, *Istorie*, II, 141. Numele de Sethos, atribuit preotului, nu apare în listele regilor, date de Manethon sau Diodor.

557

asirienilor, ci de cel al arabilor³. După spusele sale, o mare mulțime de șoareci au ros într-o noapte arcurile și celelalte arme. Așa se face că regele și-a retras oastea ce împresura Pelusium, fiindcă nu mai avea arcuri. În **februarie** acesta înfățișează lucrurile Herodot. Dar și istoricul caldeean Berosos îl pomenește pe Sennacherib, care a fost regele asirienilor și a purtat războaie împotriva Asiei întregi și a Egiptului, zicând următoarele:

5. întorcându-se din campania împotriva Egiptului la Hierosolyma, Sennacherib și-a găsit trupele lăsate sub comanda lui Rapsaces bătute de ciumă. Molima trimisă de Dumnezeu asupra oștirii, chiar în prima noapte când a luat și el parte la asediul orașului, a secerat o sută optzeci și cinci de mii de luptători, împreună cu comandanții și mai-marii lor peste sute. Această calamitate l-a umplut de spaimă și durere și, înfricoșat că-și va pierde întreaga oștire, a fugit împreună cu restul trupelor sale, retrăgându-se grabnic în cetatea lui de scaun, numită Ninus. Acolo a mai trăit puțină vreme și și-a sfârșit viața în urma uneltirilor lui Adramalech și Sarsar, fiii săi cei mai mari, care l-au ucis în propriu-i templu, numit Arasca. Datorită acestui paricid, ei au fost alungați de concetățenii lor, ducându-se în Armenia. Pe tronul lui Sennacherib s-a urcat însă Assarachodas⁴. Astfel s-a

încheiat campania asirienilor împotriva Hierosolymeii.

CAPITOLUL II

1. Scăpat pe neașteptate de temerile sale, regele Ezechias, având alături întregul popor, a adus o jertfă de mulțumire lui

³ Herodot îl numește pe Sennacherib „regele arabilor și al asirienilor”, deși el a domnit doar asupra asirienilor, autorul făcând o confuzie între două popoare vecine.

⁴ Așarhaddon, suveran al Regatului Nou (681-669 î.e.n.), ales de un consiliu imperial conducătorul Asiriei, după asasinarea tatălui său, Sennacherib.

558

Dumnezeu, fiindcă știa că nici o altă pricină, fie ea ciuma, fie frica de moarte, n-ar fi putut să-l determine pe dușman să părăsească Hierosolyma, decât sprijinul dat de Dumnezeu. Și când, scăpat de orice grijă, s-a pus cu multă râvnă în slujba Domnului, curând după aceea a căzut pradă unei boli atât de grele, încât nici medicii lui nu mai aveau nici o speranță de însănătoșire, nici prietenii lui. La această boală se adaugă cumplita amărăciune a regelui, care își dădea seama că nu avea copii și, aflat în pragul morții, casa lui rămăsese fără moștenitori, iar tronul său, fără urmaș legitim. Frământat de grija lui atât de apăsătoare și din cale afară de trist, l-a rugat pe Dumnezeu să-i mai prelungească puțin viața, barem până va zămisli un copil, nelăsându-l să-și dea duhul mai înainte de a deveni tată. Domnul s-a milostivit de soarta lui și i-a îndeplinit cererea, deoarece nu-și deplângea moartea pentru că era lipsit de binefacerile domniei, nici nu-l implora să-i prelungească plăcerile vieții, ci numai din dorința de a avea un copil care să-i fie urmaș la tron. Dumnezeu i-a zis lui Esaias să-l înștiințeze pe Ezechias că peste trei zile se va vindeca de boală și, după însănătoșire, va mai trăi încă cincisprezece ani, aducând pe lume copii. Când proorocul i-a transmis vestea încredințată de Dumnezeu, regele, încă ținut la pat de boală, a rămas surprins de promisiunile făcute și, nevrând să dea crezare vorbelor, i-a cerut să-i adeverească printr-un semn miraculos că spusele sale veneau din partea Domnului. Căci faptele care ne întrec așteptările și speranțele doar pe această cale pot fi credute. Când proorocul l-a întrebat ce fel de semn îi pretindea, Ezechias i-a cerut ca soarele, care în asfințitul său acoperise zece linii pe cadranul ceasului prin umbra ce-o arunca, să se întoarcă înapoi, străbătându-și iarăși drumul¹. Proorocul l-a rugat pe Dumnezeu să-i arate regelui semnul dorit de el și, văzând Ezechias ceea ce a vrut să privească, s-a vindecat numaidecât de boală, s-a dus în templu și a adus cuvenitele mulțumiri.

2. În vremea aceea, împărăția asirienilor a fost spulberată de mezi². Dar despre asta va fi vorba cu alt prilej. Regele

¹ în *Biblie*, umbra de la ceasul cu soare este dată înapoi cu zece linii (*Cartea a patra a Regilor*, XX, 9-10), la sugestia proorocului Isaia. De fapt, o coaliție medo-babiloniană a cucerit în 612 î.e.n. metropolele Halah și Ninive, punând capăt existenței Regatului Asirian Nou.

559

babilonienilor, numit Baladas³, și-a trimis solii la Ezechias, rugându-l să întrețină cu el legături de prietenie și alianță. Regele și-a primit solii cu brațele larg deschise, i-a ospătat, le-a arătat vistieria și depozitul său de arme, precum și strălucitoarele comori de pietre prețioase și aur, apoi le-a dat daruri pentru Baladas, lăsându-i să plece la dânsul. A venit atunci proorocul Esaias și l-a întrebat de unde erau solii. Ezechias i-a răspuns că aceștia veniseră de la regele lor din Babilon și că le-a arătat tot ce avea, pentru ca ei, având în fața ochilor bogăția și puterea lui, să-și facă o părere, ca s-o poată împărtăși regelui propriu. Dar proorocul i-a vorbit astfel: „Află că, după câțva timp, bogățiile tale vor fi duse la Babilon, iar fiii răsăriți din tine vor ajunge eunuci, pierzându-și bărbăția, spre a-l sluji carobi pe regele Babilonului!” Foarte mâhnit de vorbele proorocului, Ezechias i-a zis că el ar vrea să-și ferească poporul de o asemenea nenorocire. Întrucât nu era cu puțină să schimbi hotărârea Domnului, s-a rugat ca, barem cât trăiește el, să se bucure de o viață pașnică. Și Berosos îl amintește pe regele Babilonului, Baladas. Proorocul Esaias, însă, inspirat de suflul divin în dezvăluirile sale și dornic să rostescă numai adevărul, a fost mereu sigur că nu spune nici un lucru înșelător, lăsându-și toate prezicerile în scris, pentru ca urmașii să le judece după adevărul lor. Nu numai acest prooroc, ci și alți doisprezece⁴ semeni de-ai lui au făcut la fel și tot ceea ce s-a întâmplat la noi, bun sau rău, nu s-a petrecut altfel decât au prezis ei. Dar, despre fiecare în parte, vom vorbi după aceea.

³ Marduk-apal-iddina II, biblicul Merodac Baladan, suveran al Babilonului în două rânduri: 722-710 și 703-702 (*Cartea a patra a Regilor*, XX, 12).

⁴ în afară de Isaia, încă 15 profeți figurează în *Biblie* cu prezicerile lor: Ieremia, Iezechiel, Daniel, Osea, Amos, Miheia, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia și Meleahi.

560

CAPITOLUL III

1. Regele Ezechias a mai trăit potrivit răgazului menționat mai înainte și s-a bucurat în tot acest răstimp de pace, apoi a murit la vârsta de cincizeci și patru de ani, dintre care a domnit douăzeci și nouă de ani. Fiul său Manasses¹, urmașul lui la tron, având o mamă numită Achiba, originară din Hierosolyma, s-a îndepărtat de obiceiurile celui ce i-a fost părinte și a contrazis felul de viață al acestuia. A săvârșit tot felul de nedreptăți, fără să lase deoparte nici o fărădelege, imitând ticăloșiile israeliților din pricina cărora Domnul i-a sortit pieirii și a cutezat să pângărească chiar și templul, nu numai orașul și țara întreagă. Disprețul lui față de Dumnezeu a mers departe și s-a arătat nemilos cu toți, astfel că i-a ucis pe cei mai drepti din rândul evreilor, fără să-i cruțe nici

măcar pe profeți. A omorât zilnic atât de mulți dintre ei încât în Hierosolyma curgeau pâraie de sânge. Supărat pe el din această pricină, Domnul le-a trimis regelui și poporului prooroci, amenințându-i cu aceeași nenorocire care s-a abătut asupra fraților lor, israeliții, din cauza purtării lor sfidătoare. Ei n-au avut încredere în vorbele lui, prin ascultarea cărora n-ar mai fi fost loviți de nici un necaz. Abia după ce s-au adevărit prezicerile proorocilor, s-au convins de adevărul vorbelor lor.

2. Deoarece au continuat să-și ducă viața lor ticăloasă, Dumnezeu i-a stârnit pe regele babilonienilor și pe cel al caldeenilor să dezlănțuie războiul împotriva lor. Aceștia au trimis în Iudeea o oaste care a devastat țara și l-au luat prizonier, prin vicleșug, pe Manasses, aducându-l cu ei, să-și primească pedeapsa pentru faptele sale. Așa a recunoscut Manasses cât de mare era nenorocirea lui și și-a dat seama că el purta întreaga vină. L-a implorat, așadar, pe Dumnezeu să-l facă pe dușman mai omenos și mai milostiv. Domnul i-a ascultat rugămintea, încuviințând cererea lui. Astfel, Manasses a fost pus în libertate de regele babilonienilor și a putut să se întoarcă în regatul lui. Cum a sosit în Hierosolyma, a făcut tot ce a putut ca să șteargă amintirea

¹ Mânase (Manasseh), al paisprezecelea suveran al Regatului Iuda (698-642 î.e.n.), după ce a fost regent al tatălui său Iezechia. Vasal fidel al Asiriei, a renunțat la reformele religioase ale acestuia, **reintroducând** cultul lui Baal.

561

anterioarelor sale greșeli, căci se străduia să rămână evlavios. A sfințit iarăși templul și a purificat orașul, unica lui preocupare fiind cum să-i mulțumească Domnului pentru salvarea din robie a lui și să-i atragă bunăvoința pentru cât mai avea de trăit. A învățat și poporul să facă același lucru, ca unul care a înțeles ce nenorocire își atrăsese singur prin viața nelegiuită pe care o dusese. A reconstruit altarul unde se aduceau jertfe legitime, după prescripțiile lui Moise. După ce s-a îngrijit să orânduiască ceea ce ținea de dreapta credință, s-a preocupat și de siguranța locuitorilor din Hierosolyma și a refăcut vechiul zid de apărare, a înălțat altele și a clădit turnuri foarte înalte, apoi a înzestrat din belșug cu cele necesare traiului zilnic și altor nevoi fortărețele situate în afara orașului, care erau pregătite pentru garnizoane. Schimbându-și conduita în bine, Manasses și-a petrecut restul vieții în deplină cucernicie, încât a fost socotit un om fericit și demn de a sluji drept pildă celorlalți, din clipa când a început să-l cinstească statornic pe Dumnezeu. A trăit șaiszeci și șapte de ani, stingându-se din viață după o domnie de cincizeci și cinci de ani. A fost înmormântat în grădina lui, și drept urmaș i-a fost fiul său, Amos, a cărui mamă se numea Ernalsema, fiind originală din orașul Iabata.

CAPITOLUL IV

1. Amos¹ a urmat pilda nelegiuirilor pe care tatăl său cutezase să le comită în tinerețe și a fost ucis mișelește de slujitori, în propria lui casă, după ce a trăit numai douăzeci și patru de ani, domnind vreme de doi ani. Dar poporul a pedepsit fapta ucigașilor, l-a îngropat pe Amos lângă tatăl său și tronul a fost ocupat de fiul său Iosias², care avea pe atunci opt ani, trăgându-se dintr-o

¹ Amon, al cincisprezecelea suveran al Iudeii (642-640 î.e.a).

² Iosia (Iosiah), al șaisprezecelea suveran al Iudeii (640-609 î.e.n.), a fost un înverșunat adversar al idolatriei.

562

mamă numită Iedis, originară din orașul Boscheti. Înzestrat cu o fire aleasă și fireasca înclinare spre virtute, l-a luat drept model pe regele David, făcând din el ținta și norma vieții sale. Încă de la împlinirea vârstei de douăzeci de ani, a dat dovada cucerniciei și setei lui de dreptate. A adus poporul pe calea înțelepciunii și l-a îndemnat să se descotorosească de idoli, care nu erau aievea zei, cinstindu-l pe Dumnezeul strămoșilor lui. După ce a început să urmărească cu luare aminte introducerea datinilor străbune, a îndreptat cu grijă abaterile descoperite, dând dovadă de discernământ, de parcă ar fi fost un om în vârstă și cu o chibzuință matură. Doar faptele pe care le găsea la locul lor erau reținute de el și imitate. Făcea aceste experiențe fără să țină seama doar de perspicacitatea și agerimea minții sale, ci ascultând sfaturile și îndemnurile celor bătrâni. Cât privește respectarea legilor, grija acordată treburilor statului și evlavia față de Dumnezeu, toate îi mergeau din plin, deoarece nu se mulțumea să constate nedreptățile săvârșite de domnitorii dinaintea lui, ci se străduia să obțină deplina lor înlăturare. Căci regele însuși a străbătut fiecare oraș și ținut în parte, a tăiat dumbrăvile închinare zeilor străini și le-a dărâmat altarele, înlăturând cu dispreț darurile închinare lor de străbuni. În acest fel a abătut el poporul de la greșitele-i păreri privitoare la cinstirea lui Dumnezeu; astfel au apărut iar pe jertfelnicul său prinosuri și arderi de tot. Iosias a numit judecători și controlori care să supravegheze ca fiecare lucru să țină seama de justiție și de dreptate, chiar dacă își punea viața în primejdie. A trimis apoi soli în întregul său regat să răspândească vestea că oricine dorea putea să aducă aur și argint pentru refacerea templului, așa cum credea de cuviință și atât cât dispunea. După ce s-au adunat bani destui, regele a lăsat grija folosirii cheltuielilor pentru templu lui Amasias, căpetenia cetății, lui Saphan, scriitorul, și lui Ioates, cronicarul, precum și lui Eliachias, Marele Preot. Fără delăsare și zăbavă, ei au chemat arhitecții și ceilalți meșteri trebuincioși, pentru înnoirea sanctuarului, și s-au pus pe treabă. Aceștia au refăcut în scurtă vreme templul, ca să dovedească tuturor cuvioșia regelui.

2. Ajuns între timp în al optsprezecelea an al domniei sale, regele l-a chemat pe Marele Preot Eliachias și i-a poruncit ca din banii rămași să se facă vase, cupe și cești pentru slujbele sacre, așijderea, aurul și argintul păstrat în vistieria templului să fie

563

±

folosite, deopotrivă, la făurirea de vase și scule. Tot umblând după aur, Marele Preot a dat întâmplător de Cartea sfântă depusă de Moise în templu³, încredințând-o spre lectură scriitorului Saphanes. După ce a parcurs-o, acesta s-a dus la rege să-l înștiințeze că și-a dus la capăt întreaga misiune, citindu-i de asemenea cartea lui Moise. Cum a aflat conținutul ei, regele și-a rupt hainele sale. L-a chemat la el pe Marele Preot Eliachias, pe scriitor, alături de câțiva prieteni apropiați, și i-a trimis până la proorocita Olda, femeia lui Sallum, bărbat vestit și dintr-un neam mare. Le-a cerut ca, sosind la dansa, s-o întrebe dacă putea să-l înduplece pe Dumnezeu și să-i atragă bunăvoința. Fiindcă el se temea că, din cauza păcatelor comise de strămoși împotriva legilor lui Moise, va avea de suferit poporul, care va fi alungat din propria țară, părăsindu-și vatra veche ca să-și sfârșească cu toții viața în chip jalnic. Când a primit solia adusă de trimișii regelui, proorocita le-a spus să se întoarcă și să-l vestească pe rege că Dumnezeu a luat împotriva iudeilor o hotărâre pe care rugăciunile n-o mai pot modifica. Poporul este sortit pieirii, căci va fi izgonit din ținuturile sale și va fi despuiat de toate avuțiile sale de până acum, întrucât a încălcat legile și, în pofida lungului răgaz avut la dispoziție, nu s-a căit, deși proorocii l-au sfătuit să-și schimbe purtarea, prezicându-i nenorocirile care-l așteptau pentru faptele-i nelegiuite. Așa se va convinge mulțimea că El era Dumnezeu adevărat și că proorocii nu s-au înșelat deloc în toate prezicerile făcute în numele său. Datorită faptului că regele era un om drept, El nu vroia să aplice totuși pedepsele pe care le-a hărăzit poporului, ci să le mai amâne, îndeplinindu-le mai târziu, abia după ce Iosias nu va mai fi în viață.

3. De îndată ce proorocita a rostit aceste preziceri, solii s-au întors la regele lor să i le transmită pe toate. El și-a trimis vestitorii pretutindeni și a poruncit să se adune la Hierosolyma preoții, leviții, precum și bărbații de orice vârstă. Când aceștia s-au strâns laolaltă, le-a citit mai întâi Cartea sfântă, apoi, stând pe un loc înalt în mijlocul lor, i-a pus pe toți să jure că vor păstra credința

³ A cincea și ultima dintre cărțile lui Moise, intitulată *Deuteronomul (A doua lege)*, cuprinzând învățăturile și testamentul legiuitorului. *Biblia* o denumește „Cartea legii Domnului care fusese dată prin mâinile lui Moise”. (*Cartea a doua Paralipomena*, XXXIV, 14).

564

în Dumnezeu, respectând legile lui Moise. Oamenii și-au dat bucuroși încuviințarea și au făgăduit să împlinească întocmai hotărârea regelui. Au adus jertfe și l-au rugat pe Dumnezeu să le arate mila și îndurarea lui. Regele a poruncit Marelui Preot ca, dacă s-au păstrat în templu niște vase închinat de strămoși idolilor și zeilor străini, să le scoată afară. Pentru că s-au găsit destule vase de acest fel, toate au fost strânse grămadă, arse și cenușa lor, răspândită în vânt. Apoi, preoții idolilor care nu erau din stirpea lui Aaron au fost uciși.

4. Îndată ce a înfăptuit acestea în Hierosolyma, regele a cutreierat țara și a distrus din temelie tot ce clădise Ieroboam în cinstea zeilor străini, iar oasele falșilor profeți le-a ars pe altarele înălțate de Ieroboam însuși. Proorocul Achias, care a venit la Ieroboam când aducea jertfe și a vorbit în auzul întregului popor, a prevestit ceea ce urma să se întâmple: anume, că un urmaș al lui David cu numele de Iosias le va îndeplini cândva, precum am menționat mai înainte. Așa s-au adevărit prezicerile sale, la trei sute șaiszeci de ani de la rostirea lor.

*

5. După aceea, regele Iosias a trecut chiar și la aceia dintre israeliți care scăpaseră de captivitate și nu fuseseră duși robi în Asiria, convingându-i și pe ei să renunțe la faptele nelegiuite și să părăsească cinstirea zeilor străini, spre a-l venera pe atotputernicul Dumnezeu al strămoșilor, cu evlavie și statornică credință. Iosias a scotocit casele, satele și orașele, bănuind că în interiorul lor se mai ascunseseră idoli. A înlăturat din drum chiar și carul soarelui, așezat înaintea intrării templului Domnului și făurit de străbuni⁴, precum și alte obiecte închinat cinstirii lui Dumnezeu. Curățând în felul acesta întreaga țară, regele a chemat la Hierosolyma poporul, să ia parte la Sărbătoarea Azimelor, numită și a Paștilor. A dăruit mulțimii (ca jertfă pascală) treizeci de mii de iezi și miei neîntărcați și trei mii de boi pentru ardere de tot. De la cei mai de vază dintre iudei, preoții s-au ales, ca daruri pascale, cu două mii șase sute de miei, așijderea, leviții au primit de la frunțașii lor cinci mii de miei și cinci sute de boi. Această uriașă mulțime a victimelor a fost sacrificată potrivit

1

⁴ Regii lui Israel au așezat înaintea Templului, aproape de locuința eunucului Netan Melec, cea din Pervarim, carul și caii în cinstea soarelui (vezi *Cartea a patra a Regilor*, XXIII, 11).

565

legilor lui Moise, preoții făcându-și datoria lor față de popor. De asemenea Paște nu mai avuseseră parte evreei din vremea proorocului Samuel, fiindcă totul s-a desfășurat după cum erau legile și respectându-se străvechile datini ale țării. După ce a trăit în pace deplină și a fost cel mai răsfațat de bogăție și glorie dintre toți, regele Iosias și-a sfârșit viața în felul următor.

CAPITOLUL V

. 1. Nechao¹, regele egiptenilor, și-a strâns o oaste și a pornit într-o expediție spre fluviul Eufrat, ca să poarte

război cu mezii și babilonienii, care doborâseră împărăția asirienilor. Dorința lui era să-și impună puterea asupra Asiei întregi. Când a ajuns la Mendes² (oraș aflat în stăpânirea lui Iosias), regele l-a împiedicat, cu trupele sale, să-i străbată țara în campania lui potrivnică me-zilor. Dar Nechao i-a trimis un mesager prin care i-a spus că n-a pornit cu oastea împotriva lui, ci că se îndrepta spre Euftrat. I-a cerut lui Iosias să nu-i stârnească mânia și să-l provoace la război, împiedicând marșul oștirii sale. Iosias nu s-a sinchisit de vorbele lui Nechao, ci a hotărât să se opună din răspuțeri acestei treceri prin țara lui. Părerea mea este că ursita lui l-a împins să facă acest pas, spre a-și prilejui singur pieirea. În timp ce-și punea oastea în linie de luptă și trecea cu carul său de la o aripă la alta, un egiptean care l-a nimerit cu săgeata lui i-a curmat zelul războinic. Fiindcă rana îl chinuia mult, a poruncit oștirii să se retragă și s-a întors la Hierosolyma. Plaga primită în luptă i-a adus moartea și

¹ Nechao II, al doilea faraon din dinastia 26 saită (609-593 î.e.n.), a căutat să profite de înlăturarea asirienilor, pentru a impune supremația egipteană în Asia anterioară, luptând împotriva Mediei și a Regatului Noului Babilon.

² La Megiddo, în nord-vestul Palestinei, a avut loc în 609 î.e.n. o bătălie între oastea lui Nechao și trupele lui Iosias, regele Iudeii fiind înfrânt și grav rănit.

566

a fost înmormântat cu mare pompă în gropnița strămoșilor lui, după ce a trăit treizeci și nouă de ani, dintre care treizeci și unu de ani a fost rege. Cu mare amărăciune l-a bocit poporul, plângând după el mai multe zile în șir. Proorocul Ieremia a compus cu această ocazie o cântare de jale³ păstrată până azi. Același prooroc a prezis și nenorocirile care trebuiau să se abată asupra orașului, ba chiar și distrugerea lui, petrecută în zilele noastre, pomenind, în scrierile rămase urmașilor, înfrângerea și cucerirea Babilonului⁴. N-a fost singurul care a prezis-o poporului, căci și proorocul Iezechiel a scris despre asta două cărți⁵ pe care ni le-a lăsat. Amândoi proorocii se trăgeau din neam preoțesc. Dar Ieremia a rămas în Hierosolyma din al treisprezecelea an al domniei lui Iosias, până la distrugerea templului și a orașului. 2. După moartea lui Iosias, pomenită mai înainte, i-a urmat la tron fiul său numit Ioachaz⁶, care împlinise atunci douăzeci și trei de ani, mama lui, Amitala, fiind originară din Lobana. A fost un om nelegiuit și desfrânat. Întors din campania lui, regele egiptenilor l-a chemat pe Ioachaz în orașul numit Amatha și situat în Siria. Cum a ajuns la el, l-a zvrălit în lanțuri și i-a dat tronul mai vârstnicului frate după tată, numit Eliachim, schimbându-i numele în Ioakim⁷. A impus țării un bir de o sută de talanți de argint și unul de aur. L-a pus pe Ioakim să plătească această sumă mare⁸ iar pe Ioachaz l-a dus în Egipt, unde acesta a și murit, domnind numai trei luni de zile. Mama lui Ioakim, numită Zabuda, era originară din orașul Abuma. Prin firea lui era înclinat spre nedreptate și silnicie, fără evlavie față de Dumnezeu și nici blândețe față de oameni.

³ *Plângerile lui Ieremia (Threnoi sau Lamentationes Ieremiae Prophetae)*, care nu provin de la celebrul prooroc din a doua jumătate a secolului VII î.e.n.

⁴ *Vezi Ieremia*, cap. LI, *Proorocire pentru pieirea Babilonului*.

⁵ *Biblia* nu conține decât o singură carte cu 48 cap., *Iezechiel*, situându-se între proorocii *Ieremia* și *Daniel**

⁶ Ioahaz (Iehoahaz), al șaptesprezecelea rege din Iuda (609 î.e.n.), este omonimul fiului lui Iehu, care a domnit în regatul Israel (814—800 î.e.n.)

⁷ Ioiachim (Jehoiakim), antepenultimul suveran al regatului Iuda, a domnit la Ierusalim între anii 608-598 î.e.n.

⁸ Regele i-a cerut fiecărui supus al său să aducă, după aprecierea sa, aur și argint, ca să dea Faraonului Nechao birul; care era anual (vezi *Cartea a patra a Regilor*, XXIII, 35 și *Cartea a doua Paralipomena*, XXXVI, 3-4).

567

CAPITOLUL VI

1. În al patrulea an al domniei lui Ioakim, rege al babilonienilor a ajuns un anume Nabucodonosor¹; în același timp, a pornit cu o oaste împotriva orașului Charchamesa² (situat pe fluviul Euftrat), intenția lui fiind să-l provoace la război pe Nechao, regele egiptenilor, care avea sub stăpânirea lui întreaga Sirie. Când a aflat despre planurile babilonianului și despre expediția care îl viza pe el, Nechao n-a rămas nepăsător, ci a pornit cu o oaste puternică spre Euftrat, ca să-l alunge pe Nabucodonosor. Dar a fost învins, pierzând în bătălie mii și mii dintre ostașii lui. Babilonianul a trecut atunci Euftratul și a pus stăpânire pe Siria, până la Pelusium, cu excepția Iudeii. În al patrulea an al domniei lui Nabucodonosor și în al optulea an de când Ioakim îi cârmuia pe evrei, babilonianul a năvălit în Iudeea cu oaste numeroasă, cerându-i lui Ioakim să-i plătească bir, și l-a amenințat că-i declară război dacă se împotriva cererii lui. Speriat de amenințări, el și-a cumpărat pacea cu bani și trei ani la rând a dat birul ce-i fusese impus.

2. Dar în al treilea an, când a auzit că egiptenii se pregăteau să înceapă războiul cu babilonienii, Ioakim n-a mai plătit birul, văzându-și așteptările înșelate: căci egiptenii n-au mai cutezat să întreprindă expediția planuită. Chiar și proorocul Ieremia sfătuiă zi de zi poporul să nu-și pună zadarnice speranțe în egipteni: regele babilonienilor le va dărâma orașul și regele Ioakim va încăpea pe mâinile lui. Dar vorbele sale n-au adus nici un folos, căci nimeni nu era sortit să scape. Departe de a se sinchisi de prezicerile auzite cu urechile lor, atât mulțimea cât și fruntașii au fost indignați de cuvintele lui și l-au învinuit pe Ieremia că proorocea numai nenorociri, târându-l în judecată ca să obțină

¹ Nabucodonosor II, fiul și urmașul lui Nabopalassar (625-605 î.e.n.), întemeietorul Regatului caldeo-babilonian, sub domnia căruia (605-562 î.e.n.) Babilonul atinge maxima lui expansiune teritorială.

² Karkemiș, oraș situat pe Euftratul Superior, unde armata lui Nabucodonosor a învins în 605 î.e.n. trupele faraonului Nechao, venite în ajutorul Asiriei, ajunsă în pragul dispariției.

condamnarea lui. Și aproape toți ceilalți erau gata să voteze în defavoarea lui, numai bătrânii, care aveau mai multă înțelepciune, l-au achitat și l-au scos din sala de judecată, nelăsând să i se întâmple vreun rău lui Ieremia.

Ei au invocat faptul că nu era singurul care prezisese orașului o soartă vitregă, ci mai înainte lui proorocise același lucru Micheia³, precum și mulți alții, fără ca regii din vremea lor să le cășuneze vreun necaz, ci arătându-le cinstea cuvenită unor profeți ai Domnului. Prin argumentele lor au reușit să îmblânzească mulțimea și să-l scape pe Ieremia de pedeapsa care-i fusese hărăzită. El și-a scris în întregime proorocirile și, în a noua lună din al cincilea an al domniei lui Ioakim, a luat cartea unde erau cuprinse toate nenorocirile care pândeau orașul și sanctuarul, citind-o în fața poporului adunat în templu, să postească. Când au aflat conținutul ei, căpeteniile i-au smuls cartea din mână și au poruncit atât proorocului cât și scriitorului său să se îndepărteze, fără să le dezvăluie încotro se îndreptau. De fapt, ei au dus cartea regelui. În fața prietenilor strânsi în jurul lui, Ioakim a poruncit scriitorului său să ia cartea în mână și să i-o citească. Când a auzit prezicerile spuse de Ieremia, regele s-a înfuriat, i-a rupt cartea și a aruncat-o în foc. A poruncit apoi ca Ieremia și Baruch să fie prinși și aduși la el, ca să-și primească pedeapsa. Dar aceștia au reușit să scape de furia lui.

3. Când însă, după scurtă vreme, regele babilonienilor a venit să-l înfrunte cu oastea, Ioakim a fost atât de înspăimântat de prezicerile proorocului încât, spre a se feri de orice necaz, nu și-a zăvorât porțile înaintea lui, nici nu s-a pregătit de război. De îndată ce a pătruns în oraș, nu și-a mai ținut cuvântul dat: Babilonianul i-a ucis pe cei mai voinici și mai chipeși locuitori ai Hierosolymeii, împreună cu regele Ioakim, dând ordin ca el să fie zvârlit de pe meterezele cetății, fără să îngăduie înmormântarea lui. Drept rege al orașului și al țării, l-a numit pe fiul său Ioachim. Pe cei mai de seamă oameni din popor, în număr de vreo trei mii, i-a dus în captivitate la Babilon. Printre aceștia se afla și proorocul Iezechiel, care pe atunci era un copil. De acest sfârșit tragic a avut parte regele Ioakim, după ce a trăit treizeci și șase de ani, dintre care unsprezece ani a stat pe tron.

³ Profet din vremea domniei lui Iotam, Ahaz și Sezechia, ale cărui preziceri, adresate celor din Iuda și Samaria, au fost incluse în *Biblie*.
568

X

569

Ioachim⁴, urmașul lui, a cărui mamă se numea Nosta și era cetățeană a Hierosolymeii, a domnit trei luni și unsprezece zile.

CAPITOLUL VII

1. Dar regele babilonienilor, care-i încredințase tronul lui Ioachim, a regretat curând propria-i faptă: s-a temut că, amintin-du-și de uciderea tatălui său, îi va înstrăina țara. A trimis, așadar, o oaste care să-l asedieze pe Ioachim la Hierosolyma. Întrucât avea o fire blândă și dreaptă, n-a vrut să-și primejduiască orașul din vina lui, ci și-a oferit ca ostatici mama și rudele căpeteniilor de oști trimise de Babilonian, după ce a obținut jurământul acestuia că nu vor avea de suferit nici ei, nici orașul lui. Acesta n-a rămas însă credincios legământului nici măcar un an. Regele babilonienilor n-a ținut deci seamă de el, ci printr-o scrisoare a poruncit căpeteniilor de oști să-i facă prizonieri pe toți tinerii și meșteșugarii aflați în oraș (al căror număr se ridica la zece mii opt sute treizeci și doi) și să-i aducă în lanțuri la el, împreună cu Ioachim, mama și prietenii lui. Pe toți aceștia i-a pus sub pază severă. L-a numit apoi rege pe unchiul lui Ioachim, Sedechia¹, după ce l-a constrâns prin jurământ să mențină țara sub stăpânirea lui, să nu pună la cale vreo răzvrătire și nici să întrețină legături cu Egiptul.

2. Sedechia avea douăzeci și unu de ani când a fost făcut rege și era frate după mamă cu Ioakim, dovedindu-se un disprețuitor al dreptății și cinstei. Deoarece îl înconjurau numai niște nelegiuți de vârsta lui, chiar și întregul popor avea o purtare sfidătoare, după bunul plac al fiecăruia. De aceea, proorocul Ieremia s-a dus la rege să-l avertizeze și să-i ceară să se abțină de la mișelii și fapte potrivnice legii, îngrijindu-se doar de dreptate, și să nu dea ascultare căpeteniilor (printre care se numărau mulți răuvoitori), nici să se încredă în profeți falși și mincinoși, pentru ca să nu mai fie iarăși asediați de babilonieni sau să-i ațâțe la război împotriva acestora pe egipteni. În speranța că-i vor învinge. Căci nu are de-a face decât cu neadevăruri, care nu se vor împlini niciodată. De câte ori îl auzea pe prooroc vorbind astfel, Sedechia avea încredere în el și dădea dreptate spuselor sale, convins că acestea erau în folosul său. Dar prietenii lui îi schimbau din nou gândurile și talmăceau cuvintele proorocului așa cum le convenea lor. Iezechiel chiar a prezis din Babilon nenorocirea care amenința poporul și cele aflate de el le-a transmis printr-o scrisoare la Hierosolyma. Sedechia n-a mai avut încredere în amândoi proorocii, din următoarea pricină. Prin spusele lor, proorocii erau într-un tot de acord în privința faptului că orașul va fi cucerit și Sedechia însuși va ajunge prizonier. Dar în timp ce Iezechiel se deosebea, zicând că Sedechia nu va vedea Babilonul, Ieremia susținea că regele babilonienilor îl va aduce acolo în lanțuri. Fiindcă, în ambele privințe, părerile lor nu coincideau, el nu vroia să le socotească adevărate, îndoindu-se chiar și de acele preziceri unde cei doi prooroci erau într-un deplin acord. Toate s-au întâmplat însă conform proorocirilor lor, așa cum vom arăta la momentul potrivit.

3. După ce a respectat vreme de opt ani pactul încheiat cu babilonienii, Sedechia nu le-a mai rămas credincios, ci a trecut de partea egiptenilor, trăgând nădejdea ca, în alianță cu ei, să-i nimicească pe babilonieni. De îndată ce i-a parvenit această știre, regele babilonian a făcut o expediție împotriva lui, a pustiit țara, i-a cucerit fortărețele, venind el însuși la Hierosolyma să-l asedieze² pe rege. Cum au aflat de situația disperată în care se zbătea aliatul lor, Sedechia, egiptenii au adunat trupe numeroase, pătrunzând în Iudeea, ca să despresoare orașul. Regele babilonian a părăsit asediul Hierosolymeii, a ieșit în întâmpinarea egiptenilor, pe care i-a înfruntat și pus pe fugă,

alungându-i din Siria. Când regele babilonienilor s-a retras din fața Hierosolymei, falșii profeti

⁴ Iehonia (Iehoiachim), penultimul rege din Iuda (597 î.e.n.), a avut o domnie la fel de scurtă ca și unchiul său Ioahaz.

¹ Sedechia (Zedekiah), ultimul rege din Iuda, a domnit între anii 597-586 î.e.n.

² în urma răscoalei din 588 î.e.n., Nabucodonosor a invadat Iudeea și a împresurat Ierusalimul.

570

571

s-au străduit să-l înșele pe Sedechia, spunându-i că babilonienii nu-i vor mai ataca pe supușii săi, nici n-o să-i strămute din propriile locuințe în Babilonia, iar captivii se vor întoarce acasă și vor aduce cu ei toate vasele răpite de rege din templu. Dar Ieremia a pășit în mijlocul lor și a rostit preziceri adevărate, care îi contraziceau: „Rău faceți că-l amăgiți pe rege, căci alianța lui cu egiptenii nu-i aduce nici un folos! Babilonienii îi vor învinge, apoi vor porni iar împotriva Hierosolymei, îi vor asedia pe locuitori și-i vor stârpi prin foamete, iar pe supraviețuitori îi vor duce în captivitate și le vor jefui averile, prădând și bogățiile templului, căruia îi vor da foc, în timp ce orașul va fi făcut una cu pământul. Noi îi vom sluji ca robi pe rege și pe urmașii lui timp de șaptezeci de ani, după care, doborând împărăția babilonienilor, perșii și mezii ne vor elibera, trimițându-ne înapoi în țara noastră, spre a reclădi templul și a restaura Hierosolyma!” Așa a cuvântat Ieremia și i-a convins pe cei mai mulți. Dar căpeteniile și nelegiuții l-au împroșcat cu vorbe de batjocură, ca și cum el n-ar fi fost în toate mințile. Când însă a vrut să se întoarcă în orașul său de baștină, numit Anathoth, situat la douăzeci de stadii distanță de Hierosolyma, l-a întâlnit pe drum o căpetenie³, care a pus mâna pe el, învinuindu-l că voia să fugă la babilonieni. Proorocul i-a spus că-l acuza pe nedrept, invocând faptul că se întorcea în patria lui. Acesta nu l-a crezut pe cuvânt, ci l-a înșfăcat și l-a dus pe Ieremia la dregători, să-l condamne. Judecătorii l-au supus la tot felul de torturi și l-au zvârlit în temniță. Acolo a trebuit să rămână proorocul, suferind o mare nedreptate, așa cum am mai spus. 4. În al nouălea an al domniei lui Sedechia, în a zecea zi din luna a zecea, regele babilonienilor și-a îndreptat din nou împotriva Hierosolymei trupele sale, pe care le-a instalat în fața orașului, asediindu-l cu întreaga-i putere timp de optsprezece luni. Curând Hierosolyma a fost bântuită deopotrivă de foamete și ciumă, două nenorociri mari care sunt îndurate cu greu de un oraș asediat. Între timp, proorocul Ieremia, deși zăcea în închisoare, nu tăcea din gură, ci cu glas puternic își îndemna poporul să deschidă porțile orașului, lăsându-i pe babilonieni să intre. Dacă făceau așa, erau salvați cu toții; altfel, vor pieri în întregime. El

³ Ireia, căpetenia gârzii de la poarta lui Veniamin din Ierusalim (*Ieremia*, XXXVII, 13).

572

prezicea că oricine rămânea în oraș urma să piară, fie de foame, fie de sabia dușmană; doar cei ce fugeau la vrăjmași aveau posibilitatea să scape de moarte. Când auzeau aceste vorbe, căpeteniile nu aveau nici o încredere în ele, oricât de mare era primejdia care îi amenința, ci se duceau mândri la rege, să le transmită și să se plângă de prooroc, pe care îl învinuiau că a luat-o razna și le frângea din capul locului curajul, căutând să slăbească avântul și siguranța poporului, prin prezicerea unor mari nenorociri. Căci ei erau gata să înfrunte orice pericol de dragul regelui și al patriei, în timp ce Ieremia îi îndemna stăruitor să fugă la dușmani, zicând că, oricum, orașul va fi cucerit și ras din temelii.

5. Prin firea lui blândă și dornică de dreptate, regele Sedechia nu era pornit împotriva lui Ieremia, dar, cuprins de teama că-și va supăra în vremuri de restriște căpeteniile, împiedicându-i să facă ceea ce hotărâseră singuri, l-a dat pe prooroc în mâinile lor, să dispună de el cum voiau. De îndată ce au primit dezlegarea regelui, aceștia au pătruns în temniță și l-au luat pe prizonier, coborându-l cu funiile într-o groapă plină cu noroi⁴, ca să moară sufocat. Acolo, nămolul i-a ajuns până la gât, așa că viața lui era în mare primejdie. Între timp, unul dintre slujitorii regelui, de obârșie etiopiană, care se bucura atunci de multă prețuire la curte⁵, i-a relatat lui Sedechia ce i s-a întâmplat proorocului, zicându-i că prietenii și căpeteniile sale au săvârșit o faptă rușinoasă când l-au cufundat pe Ieremia în noroi și i-au pregătit o moarte mai cumplită decât cea pe care ar fi avut-o în închisoare. Cum a primit această veste, regele s-a căit că l-a lăsat pe prooroc la cheremul căpeteniilor sale și a poruncit etiopianului să ia treizeci de slujitori regești, funii și tot ce credea el că avea nevoie ca să-l scoată pe Ieremia din groapa unde fusese afundat. Etiopianul a luat ceea ce i s-a poruncit și l-a smuls pe prooroc din noroi, lăsându-l liber.

6. După aceea, regele l-a chemat în taină la el și l-a întrebat dacă Dumnezeu vrea să-i destăinuie ceva sau are de gând să-i dea sprijinul său. Ieremia i-a răspuns că, chiar dacă ar avea să-i spună

⁴ în groapa lui Malehia din curtea temniței nu era apă, ci numai noroi (*Ieremia*, XXXVIII, 6).

⁵ Ebed-Melec, Etiopianul, unul dintre eunucii de la curtea regală (*Ieremia*, XXXVIII, 7).

573

ceva, tot nu l-ar crede, așa cum n-a dat ascultare nici îndemnurilor sale. Apoi i-a zis: „Oare ce rău ți-am făcut, de vreme ce au hotărât să mă ucidă prietenii tăi? Unde sunt acum cei ce susțineau că babilonienii nu vor reîncepe războiul cu noi, înșelând bună-cre-dința noastră? În ce mă privește, mi-e teamă să-ți spun adevărul, ca nu cumva să-mi dai pedeapsa cu moartea!” Când însă regele s-a legat prin jurământ că n-o să-l condamne la moarte, nici nu-l va preda căpeteniilor lui, proorocul a prins curaj și l-a sfătuit să predea orașul babilonienilor. L-a asigurat că Dumnezeu i-a trimis acest oracol, dacă vrea să rămână teafăr și să scape de primejdie, fără ca atât orașul cât și templul să fie distruse din temelie. Dacă nu se supune, cetățenii îl vor socoti pe el cauza acestor năpaste și

autorul tuturor nenorocirilor. Când a auzit spusele sale, Sedechia i-a răspuns că dorea să-i urmeze sfatul, ceea ce era și în interesul său, dar se temea că acei concetățeni care trecuseră de partea babilonienilor îi vor aduce false învinuiri în fața regelui dușman, atrăgând condamnarea lui. Atunci, proorocul l-a încurajat și i-a zis că temerile sale în privința condamnării la moarte erau neîntemeiate. Căci dacă va preda orașul babilonienilor, nu va păți nimic nici el, nici copiii și nici soțiile, iar templul va rămâne neatins. După rostirea acestor vorbe, regele l-a lăsat pe Ieremia să plece, dar i-a poruncit să nu destăinuie conținutul convorbirii lor vreunui concetățean sau căpeteniilor sale, dacă aceștia vor afla că fusese chemat de rege și-l vor întreba ce anume i-a zis el. Să recurgă la prefăcătorie și să le răspundă că nu l-a rugat pe rege decât să-l scape de lanțuri și să-l scoată din temniță. Proorocul s-a descotorosit de curioși, așa cum îi poruncise regele. Căci, de îndată ce au ajuns la prooroc, l-au discutat în privința discuției cu el. Firește că le-a spus ce trebuia.

CAPITOLUL VIII

1. între timp, Babilonianul asedia Hierosolyma din răspuțeri și cu tenacitate; el a construit pe parapete înalte turnuri, de unde

574

luptătorii săi îi alungau pe cei ce se apropiiau de ziduri. De jur împrejur a ridicat valuri de pământ, care atingeau nivelul zidurilor. Dar și apărătorii orașului se împotriveau cu vigoare și vitejie asediului. Nu-i doborau nici foametea, nici ciurma și, în pofida năpastelor care îi măcinau din interior, făceau față asprimii războiului, fără să se sperie de mașinile de asediu făurite de dușmani și împinse spre ziduri, născocind la rândul lor tot felul de mașinării, care să li se opună. Era o adevărată întrecere de forță și iscusință militară între babilonieni și locuitorii Hierosolyme, în care unii, socotindu-se mai destoinici, se credeau în stare să cucerească orașul, iar alții își puneau speranța salvării în el și nu dădeau semne de oboseală în inventarea unor lucrări noi, destinate să zădărnicească mașinile de război ale dușmanilor. Așa au rezistat asediații vreme de optsprezece luni, până când cei mai mulți au căzut pradă foametei și săgeților aruncate de vrăjmași din turnurile lor.

2. Orașul a fost, așadar, cucerit în al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia, în a noua zi din luna a patra. Asaltul a fost condus de căpeteniile oștilor babiloniene, cărora Nabucodonosor le încredințase continuarea asediului: căci el se afla atunci în orașul Reblatha. Numele căpeteniilor care au capturat Hierosolyma asediată, pentru cei dornici să le cunoască, sună astfel: Nergelear, Aremmantus, Semegar, Nabosaris și Echarampsaris. Orașul a fost ocupat la miezul nopții și căpeteniile dușmane au pătruns în templu. Când a primit această veste, regele Sedechia și-a luat soțiile, copiii, căpeteniile și prietenii, fugind din oraș prin niște râpe întărite, înspre pustiu. Deoarece unul dintre dezertori i-a prevenit pe babilonieni la ivirea zorilor, aceștia au pornit în urmărirea fugarilor, i-au ajuns din urmă în apropierea Ierihonului și i-au înconjurat. Când prietenii și căpeteniile care se asociaseră la fuga lui Sedechia i-au văzut pe dușmani apropiindu-se, l-au lăsat singur și s-au împrăștiat, fiecare cu intenția de a-și salva propria-i viață. Ca atare, dușmanii l-au prins viu pe Sedechia, având puțini oameni în jurul lui și, împreună cu copiii și soțiile sale, l-au dus la regele lor. După ce a ajuns la el, Nabucodonosor a început să-și numească prizonierul ticălos și sfidător de tratate, care n-a ținut minte cuvintele rostite mai înainte, nerespectând promisiunile de a-și păstra țara sub autoritate babiloniană. I-a imputat faptul că a fost nerecunoscător, fiindcă, obținând în

575

favoarea lui domnia (pe care el însuși a răpit-o de la Ioachim, ca să i-o dăruiască), Sedechia și-a folosit puterea în dauna propriului binefăcător. „Dar mare este Dumnezeu, care, scârbit de apucăturile tale, te-a dat pe mâna mea!” După ce i-a adresat aceste cuvinte lui Sedechia, Nabucodonosor a poruncit ca fiii lui, împreună cu prietenii și ceilalți captivi, să fie uciși pe loc, sub privirile regelui. Apoi l-a lipsit pe Sedechia de lumina ochilor și, punându-l în lanțuri, l-a dus la Babilon. Astfel s-au adeverit prezicerile lui Ieremia și Iezechie: anume, că va ajunge prizonierul babilonienilor și va sta de vorbă cu ei față în față; lipsit de lumina ochilor, va fi dus la Babilon, fără să-l vadă, întocmai cum a prezis Iezechie.

3. Am istorisit aceste lucruri pentru ca făptura lui Dumnezeu să se dezvăluie celor ce nu o cunosc, căci ea este felurită și înțeleaptă și prezice toate evenimentele care urmează să se întâmple la timpul convenit și în ordinea lor exactă. De aici deducem nepriceperea și nehibzuința oamenilor din pricina cărora ei nu sunt în stare să-și întrevadă viitorul, ci se îndreaptă orbește spre pieire, fără să cunoască nici o cale de a ocoli primejdia.

4. Așa și-au încheiat viața regii din neamul lui David, douăzeci și unu la număr, de la primul până la ultimul; ei au domnit împreună cinci sute și paisprezece ani, șase luni și zece zile; acestora li se alătură Saul, care n-a fost din seminția lor și a cârmuit douăzeci de ani.

5. Babilonianul l-a trimis pe căpetenia trupelor sale Nabuzardanes la Hierosolyma să jefuiască templul, poruncindu-i să-l ardă împreună cu palatul regal, să facă orașul una cu pământul și să strămute populația în Babilon. Nabuzardanes a sosit în al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia la Hierosolyma, a prădat templul și a răpit vasele de aur și argint ale Domnului, precum și marele bazin de spălat, dăruit de Solomon; așijderea, stâlpii de aramă cu capitulurile lor, mesele de aur și candelabrele. Luând cu el toate acestea, căpetenia a dat foc templului, în prima zi a lunii a cincea din al unsprezecelea an al domniei lui Sedechia, totodată cel de-al optsprezecelea al domniei lui Nabucodonosor. Apoi a incendiat palatul regal și a dărâmat orașul. Templul a fost mistuit de flăcări, la patru sute șaptezeci de ani, șase luni și zece zile de la construirea lui; de la ieșirea poporului

din Egipt trecuseră deja o mie șazeci și doi de ani, șase luni și zece zile. Tot timpul care s-a scurs, de la potop până la distrugerea templului, a fost o mie nouă sute cincizeci și șapte de ani, șase luni și zece zile; de la crearea lui Adam, până la ceea ce s-a întâmplat cu templul au trecut trei mii cinci sute treisprezece ani, șase luni și zece zile. Iată, așadar, numărul anilor; am explicat cât de mulți au fost și fiecare eveniment în parte pe care l-au despărțit. După ce căpetenia oștirii regelui babilonienilor a ras din temelii Hierosolyma și a surghiunit populația orașului, i-a capturat pe Marele Preot Sareas, pe al doilea preot, Sophonias, pe căpeteniile străjilor templului (care erau trei la număr), pe eunucul mai mare peste gărzile de corp, apoi pe șapte dintre prietenii lui Sedechia, pe gramaticul lui, precum și pe alți șazeci de frunțași. Pe toți aceștia, împreună cu vasele răpite din templu, i-a dus la regele său în Reblatha, oraș din Siria. Nabucodonosor a poruncit să se taie capetele Marelui Preot și căpeteniilor, dar pe ceilalți prizonieri, în frunte cu Sedechia, i-a dus la Babilon. În afara lor l-a luat cu el și pe Marele Preot Iosadoc, fiul Marelui Preot Sareas, pe care babilonianul l-a ucis în Reblatha, oraș din Siria, cum am spus mai înainte.

6. După ce am enumerat, așadar, neamul regilor¹, arătând însușirile lor personale, câți ani a trăit și a domnit fiecare în parte, socotesc că trebuie să spun și numele Marilor Preoți care s-au perindat în vremea regilor. Primul Mare Preot al templului de-abia construit de Solomon a fost Sadoc. I-a urmat în această înaltă funcție fiul său Achimas; după Achimas, Azarias; după acesta, Ioram; după Ioram, Isus, demnitatea trecând de la el la Axioram; urmașul lui direct a fost Phideas, al lui Phideas, Sudeas, al lui Sudeas, Juel; al lui Juel, Iotham; al lui Iotham, Urias; al lui Urias, Nerias și al lui Nerias, Odeas, după el a venit la rând Sallum, după Sallum, Elchias; după Elchias, Sareas și, în sfârșit, după el, Iosadoc, dus la Babilon, în captivitate. Toți aceștia au moștenit demnitatea de Mare Preot din tată în fiu.

¹ Aici se încheie istorisirea domniilor celor trei regi din Israel, Saul, David și Solomon, și prezentarea paralelă a celor 19 suverani din Regatul Israel (928-724 î.e.n.) și 20 de suverani din Regatul Iudeii (928-586 î.e.n.), Havius Josephus epuizând astfel conținutul celor patru *Cărți ale Regilor* și al celor două cărți ale cronicilor (*Paralipomena*, I și II).

576

577

7. Când s-a întors la Babilon, Nabucodonosor l-a ținut pe Sedechia în închisoare până la sfârșitul vieții sale. Apoi l-a înmormântat el însuși cu multă pompă. Vasele răpite din templul locuitorilor din Hierosolyma le-a închinat zeilor săi, a statornicit poporul în țara babiloniană, iar pe Marele Preot l-a slobozit din lanțuri.

CAPITOLUL IX

1. Căpetenia Nabuzardanes, care duse în captivitate poporul din Iuda, i-a lăsat acolo pe săraci și pe transfugi, iar drept căpetenie a lor l-a ales pe cel ce se numea Godolias și era fiul lui Aicami, un bărbat nobil și drept. El a poruncit, ca din rodul pământului lucrat de ei, oamenii să-i plătească regelui un bir anumit. Pe proorocul Ieremia l-a chemat din temniță la el, în speranța că-l va convinge să-l însoțească la Babilon (căci regele îi dăduse ordinul să-i satisfacă orice dorință). Dacă n-avea de gând să-l urmeze, trebuia să-i spună lui Nabuzardanes unde dorea el să se stabilească, spre a-l putea înștiința pe rege printr-o scrisoare. Dar proorocul nu vroia să plece, nici să se aciuze într-un loc anume, ci se mulțumea să trăiască printre ruinele patriei și jalnicele-i rămășițe. Când a aflat care era hotărârea lui, căpetenia i-a poruncit lui Godolias să aibă grijă de Ieremia și să-i dea tot ce-i poftea inima. L-a înzestrat apoi cu daruri bogate și l-a lăsat să plece încotro poftea. Ieremia s-a hotărât să rămână în orașul din ținutul acela, numit Masphath, și l-a rugat pe Nabuzardanes să-l elibereze din temniță și pe discipolul său, Baruh¹, fiul lui Nerus, care se trăgea dintr-o casă vestită și stăpâna foarte bine limba țării sale.

¹ în cap. VI, Flavius Josephus a prezentat în treacăt exemplara colaborare dintre Ieremia și scriitorul Baruh. Proorocul i-a dictat în închisoare prezicerile și Baruh le-a scris pe un sul de hârtie (firește, papirus), citind în templu cartea,

578

2. După încheierea misiunilor sale, Nabuzardanes s-a îndreptat spre Babilon. Când însă cei ce fugiseră în timpul asedierii Hierosolyme și trăiau risipiți în întreaga țară au aflat că babilonienii s-au retras, lăsând în urma lor vreo câțiva evrei în ogoarele locuitorilor Hierosolyme, cărora li se încredințase cultivarea lor, toți s-au strâns de pretutindeni la Masphath, în preajma lui Godolias. Căpeteniile lor erau Ioannes, fiul lui Careas, Iezanias, Sareas și alții. Printre ei se afla și Ismael, de neam regesc, un om nelegiuit și foarte viclan, căci în vreme ce Hierosolyma fusese împresurată, fugise la Baalis, regele ammaniților, locuind în acest răstimp la el. La sosirea lor, Godolias i-a sfătuit să rămână acolo, înlăturând orice fel de teamă față de babilonieni: nu li se va întâmpla nici un rău dacă se vor ocupa de muncile agricole. Și-a pecetluit vorbele printr-un jurământ și a adăugat că el va fi ocrotitorul care va veni în ajutorul lor atunci când vor avea o supărare. Le-a cerut apoi să se statornicească, după voia lor, în oricare oraș, pe care să-l reconstruiască, spre a putea fi locuit. I-a prevenit să se pregătească și să-și procure din vreme grâu, vin și untdelemn, ca să nu ducă lipsă la iarnă. De îndată ce le-a vorbit astfel, i-a trimis să-și aleagă fiecare ținutul și locul unde voiau să trăiască. 3. Atunci când printre neamurile învecinate cu Iudeea s-a răspândit vestea că Godolias i-a primit cu multă omenie pe toți fugarii reînțorși la el și le-a îngăduit să ocupe ogoarele și să le lucreze, cu obligația de a plăti bir babilonienilor, mulți au venit de-a valma la Godolias și au populat Iudeea. Atunci când s-au deprins cu țara, precum și cu blândețea și omenia lui Godolias, Ioannes și căpeteniile de oști din jurul lui l-au îndrăgii și i-au spus că Baalis, regele ammaniților, îl trimisese pe Ismael anume ca să-l înlătore prin vicleșug și pe ascuns, spre a domni asupra israe-liților: căci el se trăgea din neam

regesc. L-au asigurat că-l vor scăpa de complotul acesta dacă le va îngădui să-l ucidă ei înșiși pe Ismael, fără ca nimeni să prindă de veste. I-au mărturisit temerea lor privitoare la faptul că, prin asasinarea lui de către pe care regele Ioiachim a confiscat-o și apoi a ars-o, cerând pedepsirea lui Ieremia și Baruh pentru ceea ce au făcut. Preveniți de dregătorii regelui, cei doi se ascund și nu pot fi găsiți. Dar *la îndemnul Domnului*, Ieremia ia alt sul de hârtie (papirus) și-l înmânează lui Baruh: „Și acesta a scris în el, din gura lui Ieremia, toate cuvintele din sulul ce-l aruncase în foc Ioiachim, regele lui Iuda. și a mai adăugat la ele multe cuvinte asemenea aceloră" (*Ieremia*, XXXVI, 32).

579

Ismael, rămășițele poporului israelit erau sortite să piară în întregime. Godolias le-a răspuns că nu-i venea să creadă că poate să urzească împotriva lui asemenea planuri mârșav cel pe care l-a copleșit cu atâtea binefaceri. Nu era cu puțină ca un om aflat la ananghie, care a primit de la el tot sprijinul necesar, să fie atât de nerecunoscător față de binefăcătorul său și atât de nelegiuit încât să caute să-l răpună cu propria-i mână pe cel ce trebuie să-l apere împotriva celor ce unelteau împotriva vieții lui. Chiar dacă presupunerea lor ar fi întemeiată, i-a asigurat că preferă să fie omorât de Ismael, decât să ajungă ucigașul unui om care s-a refugiat la el, încredințându-i salvarea, ca și cum s-ar fi pus zălog.

4. Fiindcă n-au putut în nici un chip să-l înduplece pe Godolias, Ioannes și celelalte căpetenii de oști l-au părăsit. După treizeci de zile, Ismael și alți zece însoțitori au sosit în Masphath, la Godolias, care le-a făcut o primire strălucită, dându-le un ospăț unde el s-a îmbătat, în timp ce Ismael și tovarășii lui se veseleau strașnic. Când și-a văzut gazda amorțită de băutură și cuprinsă de un somn adânc, Ismael și cei zece prieteni ai lui s-au sculat de la masă și l-au omorât pe Godolias, ca și pe cei ce luau parte la ospăț. După uciderea lor, au ieșit repede, în toiul nopții, și i-au răpus pe toți iudeii din oraș, împreună cu oștenii din garnizoana lăsată de babilonieni. În ziua următoare au sosit din cuprinsul țării optzeci de bărbați, să-i aducă daruri lui Godolias, nici unul dintre ei neștiind ce i se întâmplase între timp. Cum i-a văzut, Ismael a și poruncit ca ei să fie introduși în casa lui Godolias. De îndată ce au intrat, i-a închis în încăperea principală și i-a măcelărit, apoi le-a aruncat leșurile într-o groapă adâncă, să nu le mai vadă nimeni. Din cei optzeci de bărbați n-au scăpat cu viață decât cei ce i-au rugat să nu-i ucidă, căci erau gata să le dea mobilele, hainele și proviziile de grâu pe care le țineau ascunse pe câmp. Când a auzit vorbele lor, Ismael a cruțat viața acelor bărbați. Locuitorii din Masphath, împreună cu soțiile și copiii lor, printre care se afla și fiica lui Sedechia, încredințată de Nabuzardanes lui Godolias, au fost duși în captivitate. Ismael s-a întors la regele ammaniților după împlinirea acestor fapte.

5. Când au primit vestea mârșavelor fapte săvârșite de Ismael la Masphath și a uciderii lui Godolias, Ioannes și căpeteniile de oști din jurul lui s-au mâniat, strângându-și trupele ca să pornească lupta împotriva lui Ismael, pe care l-au întâlnit lângă izvoarele din Hebron. De îndată ce i-au zărit pe Ioannes și

580

căpeteniile lui de oști, prizonierii lui Ismael au fost cuprinși de bucurie, nădăjduind că vor să sară în ajutorul lor. Au început să-l părăsească pe Ismael și s-au întors la Ioannes. Dar Ismael și opt dintre însoțitorii lui au fugit la regele ammaniților. Ioannes i-a luat pe toți cei ce încăpuseră pe mâinile lui Ismael, laolaltă cu eunucii, soțiile și copiii și i-au adus până la locul ce se numește Mandra, rămânând acolo o zi întreagă. Au hotărât apoi să plece de îndată spre Egipt, de teamă că, rămânând în țară, îi vor ucide babilonienii, supărați de asasinarea lui Godolias, care fusese investit de ei cu puteri depline.

6. După luarea acestei hotărâri, Ioannes, fiul lui Careas, și căpeteniile de oști din preajma lui s-au dus la Ieremia și l-au implorat să-l roage pe Dumnezeu să le arate ce anume aveau de făcut ca să iasă din impas, jurând că vor proceda întocmai cum le va porunci. Ieremia proorocul le-a promis să intervină pentru ei pe lângă Dumnezeu, dar a trebuit să treacă zece zile până să i se arate Domnul, care i-a cerut să-i dezvăluie lui Ioannes, celorlalte căpetenii de oști și poporului că, dacă rămân în țara lor, el le va purta de grijă, să nu pățească nici un necaz din partea temuților babilonieni. În schimb, plecarea lor în Egipt va stârni mânia lui, făcându-i să îndure plăgile de care știi ei înșiși că au avut parte frații lor de demult. Când Ioannes i-a spus poporului ce sfat le-a dat proorocul la îndemnul lui Dumnezeu, oamenii n-au crezut că porunca prin care li se cerea să rămână în țară provenea de la Dumnezeu; doar dorința de a fi pe placul lui Baruh, ucenicul său, l-a făcut să-i atribuie lui Dumnezeu această născocire, spre a-i convinge să rămână în țară, ca să fie răpuși de babilonieni². Așadar, poporul și Ioannes n-au urmat sfatul care fusese trimis de Dumnezeu prin gura proorocului, ci s-au dus în Egipt, luându-i cu ei pe Ieremia și Baruh.

7. De îndată ce au ajuns acolo, Domnul l-a înștiințat pe prooroc că regele babilonienilor avea de gând să vină cu oastea împotriva egiptenilor și i-a poruncit să prezică poporului că Egiptul va fi subjugat și pe unii dintre ei îi va ucide, iar pe alții îi va lua prizonieri, ducându-i la Babilon. Aceste fapte s-au petrecut întocmai. La cinci ani după distrugerea Hierosolymeii, în al douăzeci și treilea an al domniei sale, Nabucodonosor a

² Acuzăția a fost adusă de Azaria, Iohanah și alți oameni îngâmfați (*Ieremia*, XVII,2).

581

întreprins o expediție împotriva Coelesiriei, pe care a și cucerit-o, apoi a dezlănțuit războiul cu ammaniții și moabiții. După subjugarea acestor popoare, a năvălit în Egipt, ca să-l zdrobească. Pe regele care domnea atunci l-a ucis și a pus pe altul în locul lui, iar pe evreii aflați acolo i-a dus din nou în captivitate la Babilon. Neamul evreilor, asupra căruia s-au abătut atâtea nenorociri, a trecut de două ori Eufратul. Căci cele zece seminții din Samaria au ajuns în timpul domniei lui Oseas sub stăpânirea asi-rienilor; apoi, cei rămași din celelalte două

triburi, după cucerirea Hierosolymei, au fost duși în captivitate de Nabucodonosor, regele babilonienilor și al caldeenilor. Șalamanasar, care i-a alungat din propriile case pe israeliți³, i-a strămutat în locul lor pe chuteii care locuiseră până atunci în interiorul Persiei și al Mediei, ca se le spună apoi samariteni, trăgându-și numele de la ținutul unde s-au statornicit. Dar regele babilonienilor, care a dus în surghiun cele două seminții⁴, n-a adus nici un alt popor în ținutul lor. Așa se face că toată Iudeea, împreună cu Hierosolyma și templul, au rămas pustii vreme de șaptezeci de ani. Întregul răstimp dintre capturarea celor zece triburi și plecarea în captivitate a celorlalte două triburi a fost de o sută treizeci de ani, șase luni și zece zile.

CAPITOLUL X

1. Nabucodonosor, regele babilonienilor, i-a selecționat pe fiii de neam mare ai iudeilor și pe cei înrudiți cu regele Sedechia, care se distingeau prin robustețea trupului și frumusețea lor,

³ Rezistând unui asediu de trei ani, Samaria a fost cucerită în 721 î.e.n., Regatul Israel fiind transformat într-o provincie asiriană și locuitorii lui, strămutați în Media și Mesopotamia.

⁴ Robia babiloniană a început în 597 î.e.n., când Nabucodonosor a deportat în Babilonia un prim grup de iudei, în frunte cu regele lor Ioiachim sau Iehonia. O deportare masivă a avut loc în vara lui 586 î.e.n., după distrugerea templului și a Ierusalimului de către Nebusardan. O a treia deportare, mai restrânsă, s-a desfășurat în 582-581 î.e.n. (vezi *Uremia*, cap. final, LII).

582

dându-le multă învățătură și o creștere aleasă. Pe unii dintre ei i-a făcut eunuci (cum se întâmpla îndeobște cu băieții popoarelor învinse, la o vârstă încă fragedă), pe alții i-a hrănit cu bucate de la masa lui, având grijă ca ei să-și însușească datinile țării și scrierile caldeenilor. Aceștia au dat dovadă de o mare înțelepciune în domeniile în care fuseseră instruiți și dintre ei s-au distins patru tineri din neamul lui Sedechia, prin înfățișarea plăcută și mintea lor ascuțită. Primul se chema Daniel, al doilea, Ananias, al treilea, Misael și al patrulea, Azarias. Dar babilonianul le-a schimbat numele și le-a cerut să se cheme altfel. Pe Daniel l-a numit Baltasar; pe Anania, Sedraches; pe Misael, Misaches, iar pe Azaria, Abdenago¹. Datorită firii lor alese, râvnei cu care se aplecau asupra cărților și dovezilor de înțelepciune, regele îi prețuia nespus și-i îndrăgea.

2. Daniel a socotit că era mai sănătos ca el și rudele sale să ducă o viață mai aspră și să se abțină de la bucatele mesei regelui său să se înfrupte din orice fel din ființă înzestrată cu suflul vieții. S-a dus, așadar, la Aschanes, eunucul care îi avea sub supravegherea lui, și i-a cerut să-și oprească pentru el bucatele aduse de la masa regelui, iar lor să le dea de mâncare numai legume și curmale sau orice fel de hrană lipsită de viață. Căci se simțeau atrași doar de asemenea merinde, pe toate celelalte le disprețuiau². El le-a zis că era gata să se supună voinței lor, dar se temea, totuși, că va fi tras la răspundere și expus pedepsei dacă regele ar deduce acest lucru din fragilitatea corporală și din culoarea feței cu trăsăturile schimbate între timp, acest lucru reieșind din comparația cu alți tineri bine hrăniți (căci era firesc ca trupul să-și schimbe linia și coloritul odată cu hrana). Când l-au văzut pe Aschanes cuprins de frică, l-au convins ca timp de zece zile să-i pună la probă, hrănindu-i astfel. Dacă trupurile lor nu vor arăta deloc mai rău decât înainte, să le dea mai departe aceleași bucate, deoarece ele nu le-au adus nici o vătămare. Să revină

¹ în *Biblie*, Belsațar, Șadrac, Meșac și Abed-Nego (*Daniel*, 1,7).

² Proorocul Daniel este un vegetarian contemporan cu filosoful grec Pitagora (580-500 î.e.n.), care a făcut lungi călătorii de studii în Egipt, Persia, Fenicia și Iudeea. Pe lângă pâine, el mânca legume fierte sau crude, arareori pește, interzicând consumul cărnii unor vietăți care împart cu noi privilegiul de a avea suflet. Interdicția se baza pe credința lui în metempsihoză, adică transmigrarea sufletelor prin corpurile diverselor animale.

583

în schimb la ceea ce mâncaseră mai înainte dacă se va vedea că au slăbit sau au rămas în urma celorlalți. Deoarece hrana simplă nu numai că nu i-a împușinat, ci trupurile lor au părut mai sănătoase și mai împlinite decât ale celor ce se înfruptau din dărnicia mesei regești, putând să treacă drept mai săraci decât dâșii. Daniel și însoțitorii lui dădeau impresia că trăiau în mare belșug și bogăție. De atunci încolo, Aschanes, scăpat de temerile sale, și-a păstrat pentru el bucatele pe care regele le trimitea zilnic de la masa lui pentru tineri, iar lor le dădea hrana menționată mai sus. În felul acesta ei și-au păstrat mințile mai curate și mai apte de a se îmbiba cu învățături, trupurile lor fiind robuste și rezistente la eforturi. Cugetele lor nu erau delăsătoare, nici îngreunate de o hrană variată, nici nu se moleșeau din această pricină, așa că le venea ușor să-și însușească întreaga învățătură a evreilor și a caldeenilor. Daniel era mai dibaci decât ceilalți mai ales în talmăcirea viselor, iar acest har al lui era un dar al lui Dumnezeu. 3. La doi ani de la devastarea Egiptului, regele Nabucodonosor a avut un vis minunat, al cărui tâlc i l-a dezvăluit Dumnezeu chiar în timpul somnului, dându-l însă uitării la trezirea lui. I-a chemat de îndată la el pe magii caldei și pe prezicători și le-a povestit că a avut un vis, adăugând că nu-l mai ține minte, și le-a poruncit să-i spună ce anume a visat și ce tâlc avea vedenia. Aceștia i-au răspuns că așa ceva nu era în stare să afle nici un om, dar să le spună ce a văzut în somn și ei îi vor dezlega visul. Atunci el i-a amenințat cu moartea dacă nu vor descoperi ce anume a visat. Nabucodonosor a poruncit să fie uciși cu toții, căci au recunoscut că nu erau capabili să facă ceea ce le-a poruncit. Când a auzit că regele și-a condamnat la moarte toți înțelepții, alături de aceștia aflându-se în primejdie el însuși și rudele lui, Daniel s-a dus la Ariochus, care era căpetenia gărzilor regelui. I-a cerut să-i spună pricina pentru care regele a poruncit să fie duși la moarte toți caldeii și magii. Când a primit răspunsul că Nabucodonosor se supăraseră pe ei fiindcă avuseseră un vis și le-a poruncit să i-l reamintească, iar ei au susținut că nu erau în stare să facă așa ceva, Daniel l-a rugat pe Ariochus să se ducă la rege și să-i ceară să mai aștepte o noapte, amânând pentru a doua zi executarea magilor. Trăgea

nădejdea ca, prin rugă înălțate Domnului, să primească dăzvăluirea tainei visului cu pricina. Și Ariochus s-a dus la rege și i-a transmis cererea lui Daniel. Nabucodonosor a dat

584

ordin să se amâne uciderea magilor până când se va împlăti promisiunea lui Daniel. Tânărul s-a dus, așadar, acasă, însoțit de rudele sale, și o noapte întreagă l-a implorat pe Dumnezeu să-i cruțe pe magi și pe caldei, el urmând să împărtășească soarta acestora și să-i dea la iveală vedenia pe care a avut-o în somn regele și nu-și mai amintea de ea. Înduplecat de primejdia ce-l amenința pe Daniel și încântat de cucernicia lui, Dumnezeu i-a dezvăluit taina visului, împreună cu interpretarea lui, pentru ca regele să înțeleagă ce tâlc avea. De cum a primit de la Domnul această revelație, Daniel s-a sculat foarte bucuros, transmițând vestea fraților săi, care, după ce-și luaseră rămas bun de la viață și cugetau la moarte, s-au văzut scăpați de teroare și năpădiți de speranța supraviețuirii. Împreună cu aceștia, a adus mulțumiri Domnului, care se milostivise de tinerețea lor, și, la ivirea zorilor, Daniel s-a dus la Ariochus, cerându-i să-l însoțească la rege: dorea să-i spună ce anume văzuse el în visul din noaptea trecută. 4. Când a fost primit de rege, Daniel i-a cerut mai întâi să nu-l socotească mai înțelept decât ceilalți caldei și magi fiindcă poate să-i dezvăluie visul pe care nici unul dintre aceștia n-a fost în stare să-l întrevadă. „Căci nu priceperea — i-a spus el — nici propria agerime mai mare decât a altora au înfăptuit totul. Lui Dumnezeu i-a fost milă că eram în primejdie de moarte, eu însumi rugându-l pentru viața mea și a consăngenilor mei, să-mi destăinuie visul tău și tălmăcirea lui. La grea încercare m-a pus nu atâtă jalea pricinuită de condamnarea noastră la moarte, cât mai ales teama pentru renumele tău, fiindcă ai dat porunca să fie uciși pe nedrept niște oameni buni și cinstiți, cărora le-ai cerut să facă un lucru mai presus de înțelepciunea omenească și aflat doar la îndemâna lui Dumnezeu. În vreme ce erai preocupat de gândul privitor la cel ce va stăpâni după tine lumea întreagă și stăteai întins în pat, Dumnezeu a vrut să ți-i arate pe toți regii care vor veni, trimițându-ți un vis prevestitor. Ți s-a părut că vezi în fața ta o uriașă statuie, al cărei cap era de aur, umerii și brațele, de argint, pântecul și coapsele, de aramă, iar pulpele și picioarele, de fier³. Apoi ai zărit o stâncă mare care s-a rostogolit dintr-un

³ Seminția de aur, argint, aramă și fier figurează în mitul vârstelor omenirii, inclus în poemul *Munci și Zile* de poetul grec Hesiod, în opera căruia s-au depistat influențe orientale.

585

munte și s-a prăvălit asupra statuii, a culcat-o la pământ, sfărâmând-o, așa că n-a mai rămas din ea nici o parte întreagă: aurul, argintul, fierul și arama s-au preschimbât într-o pulbere mai fină decât făina. S-a stârnit însă un vânt puternic, care a împrăștiat-o apoi în lung și în lat. În schimb, stânca a crescut atât de mult încât se părea că acoperă întregul pământ. Acesta a fost visul pe care l-ai avut: tălmăcirea lui este următoarea. Capul de aur te înfățișează pe tine și pe regii babilonieni care au domnit înaintea ta. Cele două brațe și umerii de argint întrușchipează faptul că regatul tău va fi înlăturat de doi regi⁴. Împărăția lor va fi doborâtă de regele ce va veni din apus, înveșmântat în aramă⁵. Puterea acestuia va fi înfrântă de cineva aidoma cu fierul și care va stăpâni întreaga lume, având însușirile fierului⁶, mai trainic decât aurul, argintul și arama!" Daniel i-a dat lămuriri regelui despre stâncă, dar mie îmi este îngăduit să scriu doar despre trecut, nu și despre cele ce vor veni. Omul avid de adevăr, care nu-și precupește truda de a cerceta lucrurile în amănunțime, dornic să știe ceea ce nu este sigur sau ține de viitor, să-și dea osteneala să parcurgă cartea lui Daniel, aflată printre scrierile noastre sfinte⁷.

5. Când a auzit cuvintele sale, regele Nabucodonosor și-a recunoscut visul și, plin de admirație față de însușirile lui Daniel, a căzut cu fața la pământ și l-a venerat la fel ca pe un zeu, poruncind să i se închine jertfe. Nu s-a mulțumit doar cu atât, ci i-a pus numele zeului venerat de el și l-a făcut guvernatorul întregului său regat, alături de rudele sale. Prin invidia și intrigile străinilor, aceștia au fost amenințați de-o mare primejdie, deoarece l-au jignit pe rege cu următorul prilej: Nabucodonosor a făcut o statuie de aur înaltă de șaiszeci de coți și a așezat-o în marea câmpie a Babilonului. La solemnă sfințire a statuii, a chemat toate căpeteniile din întregul regat și le-a poruncit ca, de îndată ce vor

⁴ Al mezilor și al persilor. După ce au nimicit Asiria în alianță cu Regatul Noului Babilon, mezii au fost înfrânți și înglobați în Imperiul Persan (550 î.e.n.) de către Cyrus II, care a cucerit Babilonul în 539 î.e.n.

⁵ Alexandru cel Mare, rege al Macedoniei (336—323 î.e.n.), victorios în expediția antipersană, care a lăsat generalilor săi (diadohii) un imperiu mai vast decât cel al lui Cyrus II și Darius I.

⁶ Aluzie la Imperiul Roman, pe care Havius Josephus l-a socotit cel mai trainic dintre toate.

⁷ Biblicele proorocii ale lui Daniel conțin și unele viziuni apocaliptice.

586

auzi glasul trâmbițelor, să cadă cu fața la pământ și să se închine statuii. Pe cei ce nu făceau închinăciunea i-a amenințat că-i va arunca într-un cuptor cu foc arzător. La sunetul trâmbiței, când toți se închinau statuii, după spusele unora, rudele lui Daniel n-au făcut acest lucru, nevrând să încalce datinile țării lor. Prinși asupra faptei, ei au fost aruncați numaidecât în flăcări, dar providența divină i-a salvat și, contrar tuturor așteptărilor, au scăpat teferi. Focul nu s-a atins de ei, ci, parcă dându-și seama, după părerea mea, că niște oameni fără nici o pată fuseseră zvârliți în vâpăile sale, nu și-a îndreptat suflul spre ei, forța lui mistuitoare ară-tându-se neputincioasă. Cât timp tinerii au stat în mijlocul focului, Domnul le-a ocrotit trupurile, care n-au fost deloc vătămate de flăcări⁸. Pe această cale, ei s-au dovedit a fi niște bărbați dreți și îndrăgiți de Dumnezeu, recăpătându-și favoarea regelui⁹, care de atunci încolo le-a arătat o deosebită prețuire.

6. N-a trecut mult și regele a avut alt vis care îi prevestea că-și va pierde tronul și va trăi printre fiare sălbatice,

urmând ca, după șapte ani petrecuți în pustiu¹⁰, să-și redobândească domnia. Datorită noului său vis, el a strâns iarăși magii și le-a vorbit despre vedenie, cerându-le să-i dezvăluie înțelesul ei. Nimeni n-a fost în stare să afle tâlcul visului și să-l explice regelui. Daniel a fost singurul care l-a găsit și i-a prezis că lucrurile se vor desfășura întocmai cum a visat. Nabucodonosor a petrecut intervalul pe care l-am menționat în pustiu și, în răstimpul de șapte ani, nimeni n-a cutezat să-i ocupe tronul. Când însă l-a rugat pe Dumnezeu să-și primească domnia înapoi, acesta i-a redat-o. Să nu mi se repro-

⁸ Vezi *Cântarea celor trei tineri* (în cuptorul cu foc din Babilon) inclusă în *Biblie* alături de *Cartea lui Baruh* și *Epistola lui Ieremia* către cei ce aveau să fie duși robi în Babilon.

⁹ Prietenii lui Daniel au trecut cu succes prin proba focului.

¹⁰ În perioada cât a stat izolat de oamenii care l-au alungat, detronatul suveran babilonian a dus o viață asemănătoare cu cea a primitivului Enkidu, înainte de a fi ademenit în Uruk de curtezana trimisă de Ghilgameș: mânca iarba de pe dealuri împreună cu gazelele și de-a valma cu sălbăticiunile se adăpa la ochiurile de apă. *Biblia* sugerează acest lucru prin cuvintele: „Inima lui să nu mai fie inimă de om, ci o inimă de dobitoac să-i fie dată și șapte ani să treacă peste el!” (*Daniel*, IV, 13). Flavius Josephus nu descrie și cel de-al doilea vis fascinant al lui Nabucodonosor, nici aspra existență pe care a dus-o în pustiu ca să-și răscumpere păcatele din timpul domniei sale anterioare în Babilon, plină de idoli, violență și desfrâu.

587

șeze faptul că în scrierile mele înfățișez fiecare lucru aparte, așa cum l-am întâlnit în cărțile străvechi. Căci încă de la începutul acestei lucrări de istorie, m-am pronunțat împotriva celor ce vor dori sau vor avea pretenția să-mi arăt rezerva față de evenimentele povestite, asigurându-i că mă mărginesc doar să deapăn în limba Eladei cărțile evreilor, cu promisiunea că în expunerea întâmplărilor nu voi adăuga și nu voi omite nimic.

CAPITOLUL XI

1. După ce a domnit patruzeci și trei de ani, regele Nabucodonosor s-a stins din viață. A fost un om pus pe fapte mari și mult mai norocos decât înaintașii săi. Și Berosos, în a Treia carte a *Istoriei caldeenilor*, amintește isprăvile sale prin următoarele vorbe: „Când Nabopalassar, tatăl său, a aflat că satrapul pe care-l pusese peste Egipt, Coelesiria și Fenicia s-a răzvrătit, iar el nu mai putea face față oboselilor, a încredințat încă tânărului fiu Nabucodonosor o parte a trupelor sale, ca să ducă război împotriva nesupusului guvernator. Nabucodonosor s-a întâlnit cu el, l-a înfruntat într-o bătălie și, învingându-l, a readus în stăpânirea lui țările menționate mai înainte. Dar Nabopalassar, care se îmbolnăvisese între timp, și-a dat obștescul sfârșit în Babilon, după ce domnise douăzeci și unu de ani. Cum a primit vestea morții tatălui său, la scurtă vreme după aceea, Nabucodonosor a orânduit treburile din Egipt și celelalte ținuturi și, lăsând în seama prietenilor săi prizonierii luați din Iudeea, Fenicia, Siria și din rândul poporului egiptean, ca să-i ducă în Babilonia, alături de trupele prevăzute cu armament greu și bagajele lor, s-a dus el însuși la Babilonu o suită restrânsă, prin mijlocul deșertului. Mai întâi a intrat în posesia regatului pe care cel mai puternic principe caldean îl guverna și în absența lui și-a primit întreaga împărăție

588

a tatălui său. Apoi Nabucodonosor a poruncit ca prizonierii aduși de el să fie colonizați în cele mai potrivite ținuturi ale Babiloniei. După ce a împodobit templul lui Bel și al altor zei cu bogate prăzi de război, a adăugat la vechea vatră a orașului un cartier nou. Ca să apere canalul fluviului de atacurile celor ce plănuiau să asedieze Babilonul, a înconjurat atât partea interioară, cât și partea exterioară a orașului cu un întreit șir de ziduri, care erau construite fie din cărămizi arse și smoală, fie numai din cărămizi arse. De îndată ce a întărit bine orașul și l-a înzestrat cu porți¹ magnifice, în vecinătatea palatului părintesc a construit un palat nou, despre măreția și strălucirea căruia mi se pare de prisos să mai vorbesc, în pofida faptului că era întins și impunător, el a fost terminat totuși în cincisprezece zile. În acest palat a înălțat terase de piatră care se asemuiau cu munții și erau concepute astfel ca pe ele să crească tot felul de arbori. A făcut și așa-numite grădini suspendate², fiindcă soția lui, care fusese crescută în Media, dorea să-și amintească de patria ei.” în a Treia carte din *Istoria Iudeei*, Megasthenes³ pomenește faptele acestea, străduindu-se să dovedească prin ele că acest rege l-a întrecut cu mult pe Heracles prin vitejia și eroicele sale isprăvi. Megasthenes mai spune apoi că Nabucodonosor a pustiit o mare parte a Libyei⁴ și a Iberiei⁵. În cea de-a Doua carte din *Istoria Persiei*, Diocles îl menționează pe acest rege, iar Filostrat, atât în *Istoria Indiei*, cât și în *Istoria Feniciei*, spune că el a asediat treisprezece ani Tyrul, în vremea domniei lui Ithobal⁶. Acestea sunt relatările tuturor istoricilor despre regele babilonian.

¹ Herodot merge atât de departe, încât ridică numărul porților Babilonului de la 8 la 100 (*Istoria*, CLXXIX), concurând astfel cu Theba faraonilor.

² „Grădinile suspendate” ale Babilonului, etajate deasupra unor bolți uriașe, făceau parte din cele șapte minuni ale lumii antice.

³ Geograf grec (secolul IV î.Hr.), solul regelui elenistic Seleucus I Nicator la curtea suveranului din Pataliputra, care a petrecut cu întreruperi circa un deceniu în India, scriind o istorie a acestei țări.

⁴ întreaga parte nordică a Africii, în accepția antichității greco-romane.

⁵ Regiune istorică situată între Munții Caucaz și nord-estul Armeniei antice, corespunzând parțial Republicii Georgia de azi.

⁶ Vestita cetate insulară feniciană a fost constrânsă să recunoască suzeranitatea babiloniană în 574 î.Hr.

589

2. După moartea lui Nabucodonosor, i-a urmat la tron fiul său Abilamarodach, care l-a scos din lanțuri numaidecât pe regele Hierosolyme, Iehonia⁷, l-a socotit ca făcând parte dintre prietenii lui de nădejde, i-a dat daruri numeroase și l-a trecut în rândul regilor de seamă, aflați la Babilon. Căci tatăl său nu și-a ținut cuvântul dar și nu l-a cruțat pe Iehonia ce se predase de bunăvoie, împreună cu soțiile, copiii și toate rudele sale, de dragul orașului de baștină, vrând să-l ferească de distrugere, așa cum am arătat mai înainte. Când a murit

Abilamarodach, după ce a domnit optsprezece ani⁸, sceptrul a revenit fiului său Niglisar⁹, care a cârmuit țara patruzeci de ani, stingându-se apoi din viață. După el, succesor îndreptățit la tron i-a fost fiul său Labosardach¹⁰, care n-a domnit decât nouă luni. Urmaș i-a fost Baltasar¹¹, numit de babilonieni Naboandel¹². Cu el au purtat război Cyrus¹³, regele perșilor, și Darius, regele mezilor. În timp ce era asediat de ei în Babilon, a văzut cu ochii lui o mare minune. Într-o zi, el stătea la masa întinsă în sala cea mare, cu dichisul veseliei regești, și se ospăta împreună cu țitoarele și cu prietenii săi apropiați. În timpul petrecerii, a dat poruncă să fie aduse din templul său vasele Domnului, pe care Nabucodonosor le răpise din templul de la Hierosolyma, însă nu se folosise de ele, lăsându-le expuse în sanctuarul propriului zeu. După ce a avut îndrăzneala de a întrebuința la banchet

⁷ Iehonia (Jehoiakin) sau Ioiachim, care a domnit la Ierusalim doar trei luni (597 î.e.n.), a fost deportat de Nabucodonosor, fiind scos din temniță babiloniană după aproape 37 de ani de detenție (*Cartea a patra a Regilor*, XXV, 27).

⁸ Avil-Marduc, biblicul Evil-Merodac, fiul și urmașul lui Nabucodonosor, n-a domnit decât doi ani: 562-560 î.e.n.

⁹ Neriglissar (ebr. Nergal-Sarezer), ginerele lui Nabucodonosor II, a domnit numai patru ani (560-556 î.e.n.), de zece ori mai puțin decât susține Flavius Josephus.

¹⁰ Domnia lui Labași-Marduk (556 î.e.n.) a fost la fel de scurtă ca a lui Iehonia: doar trei luni (în loc de nouă luni).

¹¹ Belșazar (lat. Baltassar), principe caldeu, este confundat cu Nabonid, fiind coregentul său cu puteri depline, în răstimpul cât tatăl său și-a stabilit reședința în oaza Taima din Arabia.

¹² Nabonid (gr. Nabonnedos), ultimul suveran al regatului Noului Babilon (556-539 î.e.n.).

¹³ Cyrus II cel Mare, suveran persan care a întemeiat imperiul Ahemenid (559-529 î.e.n.) și l-a înfrânt pe Astiage, regele Mediei (transformată în satrapie în 550 î.e.n.) și a cucerit Babilonul, apărât de Belșazar (Baltasar).

590

vasele sacre, întru hulirea lui Dumnezeu, a văzut deodată cum din perete s-a ivit o mână și a scris pe tencuială câteva cuvinte. Tulburat de această vedenie, Baltasar i-a chemat la el pe magi și pe caldei, precum și pe acei babilonieni care se pricepeau să tâlcuiască minunile și visele, tâlmăcind cuvintele scrise pe perete. Dar, fiindcă nici un mag n-a fost capabil să descopere sau să înțeleagă ceva, regele a fost atât de speriat și tulburat de neașteptata întâmplare încât a răspândit în întreaga țară vestea că pe omul care-i va citi inscripția și va lămuri ce vrea să-i spună, îl va face să poarte împrejurul gâtului un lanț de aur și să îmbrace veșminte de purpură, aidoma regilor caldeeni, dându-i în stăpânire o treime din regatul său. După această solie, a sporit numărul magilor care s-au luat la întrecere să citească scrierea, fără să găsească însă nici un răspuns. Atunci, bunica regelui, văzând că de mult se zbucliuma nepotul ei din această pricină, a căutat să-l încurajeze și i-a vorbit de un prizonier originar din Iudeea, pe care Nabucodonosor îl adusese cu el după distrugerea Hierosolymeii. Se numea Daniel și era un bărbat înțelept, deosebit de priceput în dezlegarea lucrurilor greu de înțeles, singurul recunoscut de Dumnezeu. Când nimeni n-a putut să dea răspuns la o întrebare grea a lui Nabucodonosor, doar el a scos la lumină firul ghemului încâlcit. L-a îndemnat să-l cheme pe el, ca să cerceteze scrisul acela, să-i descopere tâlcul pe care ceilalți n-au putut să-l priceapă și să-i destăinuie dacă Dumnezeu îi prevestea o nenorocire.

3. De îndată ce a aflat despre Daniel, Baltasar l-a chemat și i-a spus că a auzit cât era de înțelept și că duhul Domnului să-lășluia într-însul, el fiind cel mai în măsură dintre toți să dezlege taine mai presus de mintea celorlalți. Apoi l-a rugat să-i citească o inscripție și să dezvăluie tâlcul ei: dacă va face acest lucru, îl va îmbrăca în veșmânt de purpură, îi va pune împrejurul gâtului un lanț de aur și-i va dăruia o treime din regatul său, ca răplată a înțelepciunii lui, pentru ca toți cei ce îl vor întâlni să-l socotească un om de vază, dorind să afle din ce motiv a primit asemenea distincție. Daniel i-a cerut să-și păstreze cadourile pentru sine (căci înțelepciunea și harul prezicerii nu pot fi cumpărate prin daruri, ele fiind oferite celor nevoiași fără bani), arătându-se gata să-i explice inscripția. Tâlcul ei este că sfârșitul vieții sale s-a apropiat, fiindcă, deși a avut în față pilda bunicului său, care a fost aspru pedepsit pentru nesocotirea lui Dumnezeu, tot n-a

591

învățat să fie smerit și să nu se ridice mai sus de natura omenească. Fiindcă Nabucodonosor a fost nevoit să trăiască la fel ca fiarele din pricina nelegiuirii sale, dar a obținut îndurarea prin rugă și închinăciuni, redobândindu-și deprinderile vieții omenești, precum și tronul; ca atare, atât cât a mai trăit, l-a preamărit pe Dumnezeu cel ce este atotputernic și are în grijă să treburile pământeste, în schimb, Baltasar a dat uitării toate acestea și a adresat multe vorbe de hulă Domnului, de vasele căruia a ținut să se folosească împreună cu țitoarele sale. Când i-a văzut faptele, Domnul s-a mâniat și prin cele scrise de el i-a prevestit cum i se va sfârși viața. Inscripția lui are următorul înțeles: MANE în limba greacă înseamnă *Arithmos*, adică *Număr*; căci Dumnezeu a socotit zilele vieții și ale domniei sale, neacordându-i decât un scurt răgaz. THEKEL înseamnă, la rândul său, *Stathmos*, adică *Greutate*. Așadar, Dumnezeu îi spune că a pus durata domniei lui la cântar și talgerul acestuia s-a înclinat. PHARES înseamnă în grecește *Klasrna*, adică *Fragment*¹ *. Deci Domnul îi frânge regatul și-l împarte între mezi și perși.

4. Când Daniel i-a spus regelui că acesta era tâlcul cuvintelor scrise pe peretele sălii de ospete, cum era de așteptat, Baltasar a fost năpădit de multă amărăciune și tristețe, primind prezicerea dezastrului apropiat. Dar n-a șovăit să dea făgăduita răsplată prevestitorului nenorocirilor sale și s-a ținut de cuvânt. Și-a zis în sinea lui că amenințarea legată de încheierea domniei sale viza numai propria-i soartă, și nicidecum pe proorocul pe care l-a socotit un om bun și drept, în pofida faptului că prevestea nenorocirea ce-l pândește numai pe dânsul. Ea s-a și adevărit, astfel: la puțină vreme după aceea, a fost luat prizonier, orașul fiind capturat de regele perșilor, Cyrus, care și-a dus oastea împotriva lui. Pe când era rege Baltasar, a cărui domnie a durat șaptesprezece ani, a fost

cucerit Babilonul. Acesta a fost, așadar, sfârșitul urmașilor regelui Nabucodonosor. Darius¹⁵, care a nimicit regatul

¹⁴ în cele trei cuvinte fatidice recunoaștem trei măsuri de greutate și totodată monede orientale străvechi: *mina*, *șechel* (siclu) și *paras* (jumătate de mină). În ultimul recunoaștem și numele perșilor. În persana veche, Persepolis = Parsa.

¹⁵ Darius Medul, menționat și de *Biblie* (Daniel, VI, 1), n-a avut o existență istorică reală, fiindcă tatăl său Asliage a fost învins de perșii conduși de Cirus II (550 î.e.n.), care a cucerit singur Babilonul. Legenda îl confundă probabil cu Darius I, suveranul persan (522-486 î.e.n.), întemeietorul unui vast imperiu.

592

babilonienilor, împreună cu ruda lui, Cirus, atinsese vârsta de șaiszeci și doi de ani când a căzut Babilonul. Era fiul lui Astiage și grecii i-au dat alt nume. Acesta l-a luat cu el pe proorocul Daniel, ducându-l la reședința lui din Media, și i-a arătat cea mai înaltă prețuire. El a fost unul dintre cei trei mari satrapi având în subordinea lor trei sute șaiszeci de satrapii: atâtea satrapii a întemeiat Darius.

5. Cinstirea multă de care se bucura Daniel și marea trecere pe care o avea în fața lui Darius, și toate acestea pentru simplul motiv că duhul Domnului sălășluia în el, au stârnit invidia celorlalți. Devin îndeobște pizmuitori cei ce văd că regii acordă altora mai mare atenție decât lor înșile. Căci dregătorii care tolerau cu greu faptul că Daniel exercita atâtea influențe asupra lui Darius pândeau orice ocazie ca să-l ponegrească și să-l învi-nuiască fără temeii. Fiindcă privea banii de sus și era disprețuitorul cadourilor, cel mai rușinos lucru pentru el fiind să primească de la cineva un dar, chiar și din partea celor îndreptățiți să-l aducă, Daniel nu oferea defăimătorilor săi nici un prilej bun să-i atragă dojana. Fiindcă nu găseau nici un pretext să-l compromită în fața regelui, fie întinându-i cinstea, fie folosind calomnia, dregătorii au născocit un alt mijloc să-l înlăture din calea lor. Când au observat că Daniel se ruga de trei ori pe zi lui Dumnezeu, și-au zis că găsesc în sfârșit ocazia să-l distrugă. S-au dus, așadar, la Darius și i-au spus că satrapii și dregătorii erau de părere ca în decurs de treizeci de zile să se interzică poporului său să se închine atât lui, cât și zeilor. Ei au luat hotărârea să arunce în grota leilor și să sortească pieirii pe oricine încâlca această hotărâre.

6. Străin de răutatea curtenilor săi și fără să-și închipuie că era o capcană întinsă lui Daniel, Darius a spus că primește această propunere și a făgăduit să le pecetluiască vrerea, urmând ca poporul să afle printr-un edict hotărârea satrapilor. Toți ceilalți se fereau în liniște să încalce porunca, în schimb Daniel nu s-a sinchisit de ei, ci, după obiceiul său, s-a rugat în văzul tuturor lui Dumnezeu. Convinși că se ivise prilejul urzit de ei să-și suprimă rivalul, satrapii au mers degrabă la rege și au adus învinuirea că Daniel a fost singurul care n-a făcut ce-a poruncit el (căci nimeni n-a mai avut curajul să se închine zeilor). Totuși, nu evlavia le-a călăuzit pașii, mai degrabă invidia i-a mânat să-l urmărească pe prooroc și să spioneze purtarea lui. Temându-se

593

că, din marea lui slăbiciune pentru el, Darius va fi înclinat să-l ierte pe disprețuitorul edictului său, fapt care sporea ura lor față de Daniel, dregătorii n-au devenit mai blânzi, ci au susținut cu tărie că, potrivit prevederilor legii, vinovatul să fie aruncat în groapa leilor. Plin de speranța că Dumnezeu îl va scăpa pe Daniel, nelăsând fiarele să-i facă vreun rău, Darius l-a îndemnat să înfrunte cu mult curaj ceea ce îl așteaptă. După ce l-a aruncat în grota leilor și a pecetluit cu inelul său piatra pusă la intrarea cavernei, regele s-a îndepărtat. Și-a petrecut întreaga noapte în "" post și nesomn, foarte îngrijorat de soarta lui Daniel. S-a sculat dis-de-dimineață și s-a dus la grotă, unde, găsind intact sigiliul pietrei de la intrare, l-a chemat cu glas tare pe Daniel, să se convingă dacă mai era în viață. Când l-a auzit pe rege și i-a spus că scăpase teafăr, Darius a poruncit ca proorocul să fie scos din grota fiarelor. Deși au văzut că Daniel nu pășise nimic, dușmanii lui n-au vrut să atribuie providenței divine salvarea lui, ci au spus că leii nu s-au atins de el fiindcă erau ghiftuiți, susținând în fața regelui că așa s-au întâmplat lucrurile. Fiindcă le-a întrezărit ura nelegiuată, el a cerut să li se arunce leilor multă carne, să-i hrănească bine, apoi a dat ordin ca dușmanii lui Daniel să fie împinși în grotă, să se convingă dacă leii sături se vor mai năpusti asupra lor. Când satrapii au fost aruncați în ghearele leilor, Darius a recunoscut miraculoasa salvarea lui Daniel. Căci leii n-au cruțat pe nici unul, ca și cum ar fi fost flămânzi și avizi după hrană. Am convingerea că ceea ce i-a stârnit n-a fost foamea, căci puțin mai înainte mâncaseră carne pe săturate și erau ghiftuiți, ci răutatea omenească: nimic nu i-a împiedicat ca, prin vrerea Domnului, s-o simtă și fiarele, dându-le pe loc cuvenita pedeapsă.

7. După ce au pierit astfel cei ce uneltiseră împotriva lui Daniel, regele Darius a trimis în întreaga țară soli care să-l preamărească pe Domnul cel venerat de Daniel, spunând că el era singurul Dumnezeu adevărat și atotputernic. Apoi i-a arătat lui Daniel cea mai mare prețuire și i-a oferit primul loc în rândul prietenilor săi. Cum a ajuns în culmea gloriei, Daniel cel îndrăgit de Dumnezeu a înălțat în orașul Ecbatana¹⁶ din Media un turn, o minunată zidire construită cu mare măiestrie, care mai există,

¹⁶ Fostă metropolă a Mediei până la cucerirea ei de către regii persani, a căror reședință de vară a devenit ulterior.

594

dăinuind până azi. Privitorul poate să creadă că-i o clădire recentă, terminată chiar în ziua când a văzut-o: atât este de nouă, de strălucitoare și de frumoasă în întregimea ei, fără să fi fost vătămată de îndelungata perindare a vremii. Fiindcă edificiile, la fel ca oamenii, îmbătrânesc și o dată cu trecerea anilor își pierd o parte din strălucirea lor. Regii mezilor, perșilor și părților zac înmormântați în acest turn, a cărui pază a fost încredințată unui preot evreu — obicei păstrat până în ziua de azi. Se cuvine ca despre acest bărbat să povestim întâmplările

care stârnesc admirația celor ce le ascultă. În toate faptele pe care le-a întreprins, ca unul dintre proorocii cei mai mari, norocul i-a surâs peste așteptările sale și, cât i-a fost dat să trăiască, a avut parte de faimă și de prețuirea regilor și a poporului, amintirea lui dăinuind veșnic și după moarte. Cărțile pe care le-a lăsat urmașilor sunt citite la noi și acum și din acestea reiese că Daniel a stat de vorbă cu Dumnezeu. Căci obișnuia să prezică nu numai evenimentele următoare, ca și ceilalți prooroci, ci preciza și timpul când ele urmau să se întâmple. Spre deosebire de alți prooroci, care preziceau numai nenorociri și de aceea ațâtau ura regilor și a poporului împotriva lor, Daniel era vestitorul lucrurilor bune și prin profeții norocoase cucerea favoarea tuturor și, datorită faptului că ele se adevăreau fără greș, poporul îl socotea nu numai solul adevărului, ci și trimisul lui Dumnezeu. Ne-a lăsat scrieri din care pot fi desprinse proorociri ce pot fi luate într-o formă foarte fidelă și neschimbată. El ne spune că, aflat întâmplător la Susa¹⁷, metropola Persiei, a ieșit cu niște prieteni în câmpie, fiind zgâlțâit pe neașteptate de un puternic cutremur, încât însoțitorii lui au luat-o la fugă. El însuși a căzut cu fața la pământ, întinzându-și ambele brațe; l-a atins atunci cineva și i-a poruncit să se scoale și să privească ce anume hărăzește viitorul poporului. Când s-a ridicat în picioare, i s-a arătat un berbec uriaș, având în fruntea lui mai multe coarne, dintre care ultimul era cel mai mare. Apoi și-a îndreptat ochii spre apus și a văzut cum plutea prin văzduh un țap care s-a năpustit asupra berbecului, l-a străpuns cu coarnele sale și l-a trântit la pământ, călcându-l în picioare. Apoi a văzut

¹⁷ Vechea capitală a Elamului, cucerită de asirieni și anexată de Persia (secolul VI î.e.n.), care a transformat-o în una din principalele reședințe ale suveranilor ei din dinastia Ahemenizilor.

595

cum din fruntea țapului a crescut un corn zdravăn, care s-a frânt, în locul lui apărând alte patru coarne îndreptate spre toate cele patru vânturi. Daniel mai zice că din unul dintre ele a mai ieșit alt corn mic, care s-a mărit cu timpul. Domnul i l-a arătat și i-a spus că acest corn va purta război cu poporul său, îi va cuceri capitala, va stânjeni ceremoniile templului, interzicând jertfele, vreme de o mie două sute nouăzeci și șase de zile. Daniel scrie că a văzut acestea în câmpia din preajma Susei¹⁸. Dumnezeu însuși a ținut să-i tâlcuiască în felul următor vedeniile pe care i le-a dezvăluit. I-a zis că berbecul întruchipează împărăția mezilor și perșilor, iar coarnele, pe viitorii săi regi. Cornul mai nou îl înfățișează pe ultimul rege, care îi va întrece pe toți prin bogăția și faima lui¹⁹. Țapul sugerează că din Grecia va veni un rege care va triumfa asupra perșilor în două bătălii²⁰, punând stăpânire pe întreaga lor împărăție. Zdravănu corn crescut în fruntea țapului îl desemnează pe primul rege; celelalte patru coarne, crescute după căderea celui dintâi și îndreptate spre cele patru margini ale pământului, sunt urmașii iviți după moartea primului rege, care își vor împărți între ei împărăția lui, fără să fie nici copiii și nici rudele sale, devenind stăpânitorii lumii pentru mulți ani. Din rândul acestora se va ridica un rege care va lupta împotriva poporului iudeu și a legilor lui, va lovi în orânduirea țării și va jefui templul, împiedicând timp de trei ani aducerea jertfelor. Aceste evenimente s-au abătut într-adevăr asupra neamului nostru în timpul domniei lui Antioh Epiphanes²¹, așa cum le-a întrezărit Daniel și prezis cu mulți ani înainte în scrierile sale. Așijderea a scris Daniel chiar și despre împărăția romană și uriașa ei întindere. Toate acestea le-a așternut în scris proorocul sub îndrumarea lui Dumnezeu. Cei care îi vor citi scrierile și vor constata adevărarea proorocirilor vor fi uimiți de marea cinstire cu care l-a onorat Dumnezeu, în timp ce i-a lăsat să greșească pe

¹⁸ Vezi *Daniel*, cap. VIII, *Vedenia berbecului și a țapului*.

¹⁹ Darius I cel Mare, suveran persan (522-486 î.e.n.), sub care imperiul Ahemenizilor cunoaște apogeul puterii și înfloririi sale.

²⁰ Issos (333 î.e.n.) și Gaugamela (331 î.e.n.), unde Alexandru cel Mare l-a învins de fiecare dată pe Darius III (380-330 î.e.n.).

²¹ Antioh IV Epiphanes, suveranul Regatului Seleucid (175-163 î.e.n.), a interzis cultul lui Iahve (167 î.e.n.) la Ierusalim, înălțând un altar în cinstea lui Zeus și provocând răscoala Macabeilor din Iudeea.

596

epicureicii care au alungat pronia cerească din viață și sunt convingși că Dumnezeu nu se preocupă de treburile omenești, întreaga natură nu e călăuzită de o făptură fericită, nemuritoare și dăinuind de-a pururi, ci se susține prin propria-i putere, fără îndrumător și ocrotitor. Cei care se lipsesc de un conducător, cum afirmă epicureicii, sunt la fel ca o corabie fără cârmaci, bătută de furtună, sau la fel ca un car fără vizitiu, bălângănindu-se în goana lui bezmetică, gata oricând să se ciocnească și să se destrame. Ținând seama de prezicerile lui Daniel, mi se par, așadar, departe de adevăr cei ce își închipuie că Dumnezeu nu se sinchisește de ceea ce se întâmplă cu neamul omenesc. Dacă hazardul ar conduce totul în lume, atunci nici proorocirile lui nu s-ar fi adevărat deloc. În ceea ce mă privește, am consemnat tot ceea ce am citit în Scrierile sfinte. Cine vrea să aibă o altă părere decât a mea, nu are decât să și-o păstreze.

„În istoria lumii vechi Josephus Flavius rămâne ca o exemplară sinteză culturală, prin familiarizarea sa cu trei universuri spirituale ce mânuiau cele trei limbi sacre ale Bibliei - ebraica, greaca și latina - împrejurare care i-a creat autorului, în posteritatea bizantină și medievală occidentală, un loc de neconfundat.”

RĂZVAN THEODORESCU
HASEFER

